

Vô sản tất cả các nước, đoàn kết lại !

V.I. LÊ-NIN

TOÀN TẬP

48

V.I. LÊ-NIN

TOÀN TẬP

Tập
48

Những thư từ

Tháng Mười một 1910 - tháng Bảy 1914

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
Hà Nội - 2005

Những tác phẩm của V. I. Lê-nin trong tập này in theo bản dịch
của Nhà xuất bản Sự thật, Hà-nội

© Nhà xuất bản Tiến bộ, 1981

Л 10 102—600
014(01)—81 482 - 81

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Khẳng định chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam hành động là vấn đề có tính nguyên tắc đối với cách mạng Việt Nam; là bước phát triển về nhận thức và tư duy lý luận của Đảng ta trong công cuộc đổi mới, quyết tâm xây dựng đất nước theo con đường xã hội chủ nghĩa.

Những thành tựu mọi mặt do công cuộc đổi mới đất nước mang lại trong những năm qua thật đáng trân trọng và khích lệ, đồng thời đòi hỏi toàn Đảng, toàn dân phải tiếp tục nghiên cứu, phát triển lý luận cách mạng khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin để giải quyết những vấn đề thực tiễn đang đặt ra trong sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước trong giai đoạn hiện nay.

Với tinh thần đó, việc tìm hiểu, nghiên cứu có hệ thống và vận dụng sáng tạo những tư tưởng, những tinh hoa của chủ nghĩa Mác - Lê-nin là vô cùng quan trọng và cấp thiết đối với chúng ta hiện nay.

Đáp ứng nhu cầu học tập, nghiên cứu lý luận của đông đảo bạn đọc, đặc biệt là của các nhà hoạch định chính sách, các nhà khoa học, các nhà nghiên cứu, giảng viên và sinh viên các trường đại học, nhân dịp kỷ niệm 135 năm ngày sinh của Vladimira Ilích Lê-nin (22-4-1870 — 22-4-2005), Nhà xuất bản Chính trị quốc gia xuất bản Bộ sách quý *V. I. Lê-nin - Toàn tập* gồm 55 tập và 2 tập Tra cứu.

Bộ sách *V. I. Lê-nin - Toàn tập* ra mắt bạn đọc lần này được xuất bản theo đúng nguyên bản của Bộ *V. I. Lê-nin - Toàn tập*, tiếng Việt, do Nhà xuất bản Sự thật, Hà Nội hợp tác với Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, xuất bản vào những năm 70-80 thế kỷ XX.

* *
*

Tập 48 này gồm những thư từ của Lênin trao đổi với các cộng sự, bạn bè, người thân viết từ tháng 11 năm 1910 đến tháng 7 năm 1914. Đây là thời kỳ cao trào cách mạng mới, thời kỳ lớn mạnh của phong trào cách mạng Nga.

Qua thư từ, Lênin đề cập và bàn bạc về nhiệm vụ Hội nghị đấu tranh chống phái thủ tiêu, phái Torótkít ở trong Đảng về khôi phục các cơ quan Trung ương; về việc tổ chức Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Praha), chỉ đạo các địa phương thi hành các nghị quyết của Hội nghị VI; công việc lãnh đạo các tờ báo, trong đó Người đặc biệt quan tâm uốn nắn, theo dõi hoạt động, sự trưởng thành của tờ Sự thật. Người cũng trao đổi và theo dõi hoạt động của các đại biểu là đảng viên Cộng sản trong Đuma nhà nước IV, giáo dục và uốn nắn họ thực hiện sách lược trong Đuma. Lênin cũng quan tâm hơn cả đến việc chuẩn bị và tiến hành Hội nghị với các địa phương của Trung ương (chỉ đạo thực tiễn), củng cố sự thống nhất về tổ chức và tư tưởng, bảo vệ những nguyên lý triết học Mác, thế giới quan mácxít, chống chiến tranh đế quốc. Người cũng quan tâm đến bạn bè, đồng chí, đến người vợ, Crúpccaia; quan tâm đến tài năng Goócki...

Nội dung những tác phẩm chính trong tập này được phân tích khá toàn diện trong phần *Lời tựa* in ở đầu sách, do Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lênin (Liên Xô) viết cho lần xuất bản bằng tiếng Việt.

Phần Phụ lục và các Bản chỉ dẫn (với những số trang tương ứng của phần nội dung trong tập) ở cuối sách được trình bày hết sức khoa học và chuẩn xác; đây là phần tra cứu rất bổ ích, góp phần làm sáng tỏ nhiều vấn đề trong nội dung tác phẩm, giúp bạn đọc hiểu sâu sắc hơn tư tưởng của V. I. Lê-nin.

Chú thích cuối trang bằng dấu (*) là của V. I. Lênin; Chú thích bằng chữ số Ả-rập ⁽¹⁾ là của Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lênin trực thuộc Ban Chấp hành Trung ương Đảng cộng sản Liên Xô (trước đây).

Hy vọng Bộ sách sẽ là tài liệu nghiên cứu và tham khảo bổ ích cần thiết cho bạn đọc.

Tháng 3 - 2006

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

LỜI TỰA

Tập bốn mươi tám trong V. I. Lê-nin Toàn tập gồm những bức thư viết từ tháng Mười một 1910 đến tháng Bảy 1914, trong thời kỳ có cao trào cách mạng mới; những thư này liên quan đến những tác phẩm của V. I. Lê-nin in trong các tập 20 - 25 của lần xuất bản này.

Những thư từ này phản ánh một khối lượng công tác chính trị - tư tưởng và tổ chức rất to lớn của V. I. Lê-nin trong việc chuẩn bị Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Praha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Hội nghị này đóng một vai trò xuất sắc trong việc xây dựng đảng bôn-sê-vích, đảng kiểu mới, nó vạch ra đường lối chính trị và sách lược của đảng trong điều kiện có cao trào cách mạng đang lớn mạnh.

Số thư gửi cho N. G. Pô-lê-ta-ép, G. V. Plê-kha-nốp, G. L. Sơ-lốp-xki, A. I. Li-u-bi-mốp và M. K. Vla-đi-mi-rốp, A. I. Rư-cốp đề cập đến các vấn đề đấu tranh chống phái thủ tiêu và tiến hành đường lối liên minh giữa những người bôn-sê-vích với những người men-sê-vích ủng hộ đảng, khôi phục những cơ quan trung ương của đảng, triệu tập hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở nước ngoài nhằm chuẩn bị cho hội nghị đại biểu toàn đảng. V. I. Lê-nin gay gắt chỉ trích Rư-cốp vì Rư-cốp theo chủ nghĩa điều hòa, "ngoài miệng thì lem lem chống bọn thủ tiêu, nhưng trên thực tế lại bị chúng *mê hoặc*" (tập này, tr. 22); Người chỉ ra rằng lập trường của những phần tử theo chủ nghĩa điều hòa thật nguy hiểm và tai hại biết chừng nào cho sự nghiệp của đảng.

Thấy trước những khó khăn lớn lao phải khắc phục khi chuẩn bị hội nghị, ngay từ tháng Mười một 1911, trong những thư từ trao đổi với nhà dân chủ - xã hội người Tséc A. Nê-mê-txơ, V. I. Lê-nin đã thỏa thuận về việc triệu tập hội nghị ở Pra-ha và về sự giúp đỡ thích đáng vào việc tổ chức hội nghị này. V. I. Lê-nin viết: "Điều quan trọng nhất đối với chúng tôi là khả năng tổ chức công việc cho *thật hết sức bí mật*" (tr. 54). Những người dân chủ - xã hội Tséc đã giúp đỡ rất nhiều trong việc tổ chức hội nghị, đã biểu lộ tình đoàn kết quốc tế vô sản và sự chăm lo đầy tình nghĩa anh em đối với những người tham gia hội nghị.

V. I. Lê-nin đã lãnh đạo toàn bộ hoạt động của hội nghị họp vào tháng Giêng 1912. Nghị quyết quan trọng nhất của hội nghị là khai trừ bọn men-sê-vích theo phái thủ tiêu ra khỏi hàng ngũ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Đánh giá ý nghĩa của hội nghị, V. I. Lê-nin đã viết như sau cho Goóc-ki ngay sau khi hội nghị kết thúc: "Sắp tới chúng tôi sẽ gửi cho đồng chí các nghị quyết của hội nghị. Cuối cùng, bắt chấp bọn súc sinh thủ tiêu, chúng ta đã phục hồi được đảng và Ban chấp hành trung ương của đảng. Tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ chia vui với chúng tôi về việc này" (tr. 59). Sau khi hội nghị kết thúc, toàn đảng và Ban chấp hành trung ương của đảng đã tập trung toàn bộ sự chú ý vào việc củng cố những thành quả đạt được và dựa trên cơ sở những nghị quyết của hội nghị mà đẩy mạnh hoạt động của đảng. Trong những thư gửi G. C. Oóc-đgiô-ni-kít-dê, X. X. Xpan-đa-ri-an, E. Đ. Xta-xô-va đề ngày 28 tháng Ba và gửi Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đề ngày 16 tháng Tư 1912, V. I. Lê-nin yêu cầu được thông báo về việc thi hành các nghị quyết của hội nghị tại các địa phương, về việc lên án bọn thủ tiêu và hoàn toàn cắt đứt quan hệ với chúng, Người nhấn mạnh ý nghĩa của việc củng cố mối liên lạc giữa các tổ chức đảng với Ban chấp hành trung ương.

V. I. Lê-nin phê phán gay gắt mưu toan của Tơ-rốt-xki, của phái "Tiến lên", của phái Bun định cùng triệu tập chung với

bọn thủ tiêu một hội nghị "riêng" và kết thành một khối liên minh chống đảng. V. I. Lê-nin viết: "Họ cứ thử làm xem! Thưa các ngài, cần hành động, chứ không cần lời nói!! Các ngài đã bắt lặc (+ Tơ-rốt-xki + phái "Tiến lên") từ ngày 26. XI. 1910, khi Tơ-rốt-xki tuyên bố triệu tập hội nghị, các ngài sẽ còn bắt lặc mãi.

Chúng ta đã đoạn tuyệt với bọn thủ tiêu, *đảng* đã đoạn tuyệt với chúng. Mặc cho chúng cứ thử tìm cách thành lập một Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga khác, với bọn thủ tiêu! Thật nực cười" (tr. 66).

Cuộc đấu tranh không khoan nhượng của V. I. Lê-nin, của những người bên-sê-vích chống các nhóm và các trào lưu chống đảng, vì sự thống nhất hàng ngũ của đảng, là một tấm gương cho các đảng cộng sản và các đảng công nhân trong cuộc đấu tranh của họ chống bọn cơ hội chủ nghĩa và bọn xét lại đủ mọi loại.

Nhiều bức thư in trong tập này nói lên khối lượng công tác to lớn của V. I. Lê-nin trong việc lãnh đạo các tờ báo hợp pháp bên-sê-vích như "Ngôi sao", "Ngôi sao Nê-va", "Con đường của chúng ta" và các tạp chí "Tư tưởng" và "Giáo dục". V. I. Lê-nin chú ý đặc biệt nhiều đến việc xây dựng tờ "Sự thật" — tờ báo công nhân hợp pháp kiểu mới. Những bài báo của V. I. Lê-nin trong tờ "Sự thật" và rất nhiều thư của Người gửi đến ban biên tập đã xác định phương hướng và tính chất của tờ báo, cơ quan ngôn luận chiến đấu của đảng cách mạng của giai cấp công nhân. Trong thư gửi Goóc-ki ngày 1 tháng Tám 1912, V. I. Lê-nin viết: "Ở nước Nga đang có cao trào *cách mạng*, không phải một cao trào nào khác, mà chính là cao trào cách mạng. Và chúng tôi đã ra được tờ "Sự thật" hàng ngày, — đó cũng là nhờ chính cuộc Hội nghị (tháng Giêng) mà bọn ngu ngốc đang gièm pha" (tr. 105 - 106).

V. I. Lê-nin chăm chú theo dõi hoạt động của tờ "Sự thật", vui mừng với những thành tích của báo, giúp đỡ uốn nắn những sai lầm. Thời kỳ đầu ban biên tập của báo tiến hành bút chiến với

bọn thủ tiêu một cách miễn cưỡng. Thái độ này đã bị V. I. Lê-nin phê phán kịch liệt. Trong thời kỳ vận động bầu cử Đu-ma nhà nước IV, V. I. Lê-nin đã gửi đến ban biên tập mấy bức thư kiên quyết yêu cầu nâng cao tinh thần chiến đấu của báo, triển khai việc tuyên truyền cương lĩnh bôn-sê-vích trong cuộc đấu tranh chống bọn dân chủ - lập hiến và bọn thủ tiêu. Mùa xuân 1913 ban biên tập của báo "Sự thật" được cải tổ, sự lãnh đạo của Ban chấp hành trung ương đảng đối với tờ báo được củng cố. Mặc dầu hồi tháng Ba số lượng in của báo đã tăng lên một cách đáng kể, nhưng V. I. Lê-nin vẫn đòi hỏi phải đẩy mạnh cuộc vận động đặt mua báo "Sự thật", yêu cầu phải giành lại từng nhà máy khỏi ảnh hưởng của tờ báo men-sê-vích "Tia sáng", các nhà máy phải tổ chức thi đua vận động nhiều người đặt mua báo "Sự thật". Chẳng bao lâu công việc của báo "Sự thật" đã được cải tiến nhiều: "... giờ đây tờ báo đã *đứng vững*, — V. I. Lê-nin viết. — Một sự cải thiện to lớn và quan trọng, — cần phải hy vọng đó là một sự cải thiện vững chắc và triệt để" (tr. 237). Dưới sự lãnh đạo của V. I. Lê-nin, tờ "Sự thật" trở thành trung tâm cuộc đấu tranh cho sự thống nhất thật sự của giai cấp công nhân, cho sự tái lập một đảng vô sản có tính chất quần chúng.

Thư từ trao đổi của V. I. Lê-nin cho thấy rõ là Người rất chú ý theo dõi hoạt động của các đại biểu bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV, uốn nắn và giáo dục họ bằng chính những sai lầm và thành công của họ. Trong thời kỳ sáu đại biểu bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV, đại diện cho đại đa số công nhân nước Nga, đấu tranh chống lại bảy đại biểu men-sê-vích theo phái thủ tiêu, V. I. Lê-nin đã cho những chỉ thị về những vấn đề sách lược trong Đu-ma, đã giúp đỡ soạn những bài phát biểu quan trọng nhất trong Đu-ma. Theo sáng kiến của Người, các nghị sĩ công nhân đã thành lập — vào tháng Mười một 1913 — một đảng đoàn bôn-sê-vích độc lập lấy tên là "Đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga".

Chiếm vị trí quan trọng trong những bức thư viết năm 1913 là những vấn đề chuẩn bị và tiến hành các cuộc hội nghị của Ban

chấp hành trung ương với các cán bộ đảng họp ở Cra-cốp và Pô-rô-nin. Nhiều tài liệu về Hội nghị Cra-cốp được in lần đầu tiên. Ngày các nhà hoạt động đảng từ nước Nga sang là ngày hội lớn đối với V. I. Lê-nin. Người viết: "Cái căn cứ Cra-cốp đã chứng tỏ rằng nó là có ích: việc chúng tôi chuyển đến Cra-cốp đã hoàn toàn "có lợi" (đúng về phương diện sự nghiệp mà nói)" (tr. 182). Nhờ ở gần nước Nga mà sự liên hệ với các cán bộ đảng làm công tác thực tiễn trở nên chặt chẽ hơn. Kể lại cảm tưởng của mình về Hội nghị Cra-cốp, V. I. Lê-nin viết như sau cho L. B. Ca-mê-nép: "Hội nghị tiến triển rất tốt. Ý nghĩa của nó sẽ không kém Hội nghị tháng Giêng 1912. Sẽ có những nghị quyết về *tất cả* những vấn đề quan trọng, *trong đó có* vấn đề thống nhất... *Tất cả* mọi nghị quyết đều được *nhất trí* thông qua... Thắng lợi vô cùng to lớn!" (tr. 187 - 188). Những nghị quyết của các hội nghị này đã đóng một vai trò lớn lao trong việc củng cố đảng và sự thống nhất của đảng, trong việc đảng tranh thủ được đa số giai cấp công nhân.

Bên cạnh công tác thực tiễn lãnh đạo đảng, V. I. Lê-nin vẫn tiếp tục nghiên cứu để luận chứng một cách toàn diện lý luận và chính sách của đảng về vấn đề dân tộc. Một số luận điểm được phát triển trong các thư từ trao đổi bổ sung quý báu vào những tác phẩm và bài viết có tính chất kinh điển của Người: "Ý kiến phê phán về vấn đề dân tộc", "Về quyền dân tộc tự quyết", "Bàn về quyền tự trị "dân tộc về văn hoá"", v. v.. Trong những thư gửi X. G. Sau-mi-an vào những năm 1913 - 1914, V. I. Lê-nin đã giải thích những yêu sách có tính chất cương lĩnh của chủ nghĩa bôn-sê-vích về quyền dân tộc tự quyết, tức là quyền được tách ra và thành lập quốc gia độc lập, về quyền tự trị địa phương đối với những dân tộc nào muốn ở lại trong một nhà nước nhất định, về quyền bình đẳng hoàn toàn của tất cả các dân tộc và các ngôn ngữ. Người kiên quyết chống lại khẩu hiệu tự trị dân tộc về văn hoá, một khẩu hiệu tư sản - dân tộc chủ nghĩa mà bọn cơ hội chủ nghĩa ra sức truyền bá ở Nga và ở nước ngoài. V. I. Lê-nin dạy rằng điều chủ yếu trong vấn đề dân tộc là sự

đoàn kết công nhân tất cả các dân tộc dưới ngọn cờ của chủ nghĩa quốc tế vô sản, sự thống nhất hành động của họ trong cuộc đấu tranh giai cấp, sự hợp nhất trong các tổ chức vô sản thống nhất.

V. I. Lê-nin đã đấu tranh cho sự thống nhất của giai cấp công nhân, cho sự thống nhất thực sự của đảng của giai cấp công nhân, vì vậy trong các bức thư cũng như trong các bài viết của mình, Người đã kịch liệt chống lại chủ nghĩa liên bang trong đảng — về nguyên tắc chúng tôi chống chế độ liên bang, V. I. Lê-nin viết, "chúng tôi ủng hộ chế độ tập trung dân chủ" (tr. 425).

V. I. Lê-nin rất chú ý đến phong trào công nhân ở Lát-vi-a. Trong tập này có đăng 11 bức thư gửi các nhà dân chủ - xã hội Lát-vi-a: I-a. A. Béc-din, I. E. Ghéc-man và I. Ru-đi-xơ - Gíp-xli-xơ. Những thư này cho thấy Người đã chăm chú theo dõi như thế nào sự phát triển của cuộc đấu tranh nội bộ trong Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a và đã giúp đỡ như thế nào những người bên-sê-vích Lát-vi-a. Theo đề nghị của họ, V. I. Lê-nin đã viết, vào tháng Năm 1913, "Dự thảo cương lĩnh cho Đại hội IV của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a". Những thư từ trao đổi với những người bên-sê-vích Lát-vi-a phản ánh sự tham gia tích cực của Người vào việc chuẩn bị và tiến hành đại hội Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a.

Trong thời gian ở Ba-lan (từ tháng Sáu 1912 đến tháng Tám 1914) V. I. Lê-nin đã có những mối liên hệ còn vững chắc hơn nữa với phong trào công nhân Ba-lan, với những người dân chủ - xã hội Ba-lan, đã giúp đỡ họ nhiều. Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va lúc đó đang trải qua một thời kỳ phân liệt. Trong cuộc đấu tranh chống những sai lầm của Ban lãnh đạo trung ương Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va — Ban lãnh đạo này do R. Lú-xăm-bua, L. Tư-sca và những người khác lãnh đạo — đã hình thành một phái đối lập mà đại biểu là phái "Rô-dơ-la-mốp", phái này dựa vào tổ chức Vác-sa-va của Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va. Trong nhiều bài viết và thư từ viết trong thời kỳ này, V. I. Lê-nin đã nhận định tình hình trong Đảng dân chủ - xã

hội Ba-lan và vạch ra những nguyên nhân dẫn tới sự phân liệt.

Khi ở Cra-cốp V. I. Lê-nin vẫn tiếp tục nghiên cứu vấn đề ruộng đất. Trong những bức thư gửi V. A. Các-pin-xki, ban biên tập báo "Sự thật", N. Ô-xin-xki, I. A. Guốc-vích, N. N. Na-cô-ri-a-cốp, V. I. Lê-nin yêu cầu họ gửi cho Người những sách thống kê nông nghiệp của Mỹ, những ấn phẩm thống kê của hội đồng địa phương, v. v. của Nga. Những tài liệu này đã được V. I. Lê-nin sử dụng khi viết cuốn sách về nông nghiệp Mỹ: "Những tài liệu mới về những quy luật phát triển của chủ nghĩa tư bản trong nông nghiệp. Thiên I"; Người bắt tay thực sự viết cuốn này vào đầu năm 1915. V. I. Lê-nin có ý định viết những thiên tiếp theo nói về các nước Đức và Áo; những thư từ của Người cho ta thấy rằng Người đã soạn những tài liệu chuẩn bị cho các cuốn sách đó ở Cra-cốp.

Một phần quan trọng trong các thư từ là đề cập đến những vấn đề đấu tranh của V. I. Lê-nin cho sự trong sáng của những nguyên lý triết học của chủ nghĩa Mác. Sau khi đã chống trả quyết liệt những kẻ thù của thế giới quan mác-xít trong những năm thế lực phản động thống trị, V. I. Lê-nin lại tiếp tục đẩy lui những cuộc tấn công của bọn xét lại vào triết học mác-xít cả trong những năm có cao trào cách mạng mới. Trong những thư gửi A. M. Goóc-ki, L. B. Ca-mê-nép, V. P. Mi-li-u-tin, ban biên tập báo "Sự thật" và tạp chí "Giáo dục", V. I. Lê-nin đã phê phán chủ nghĩa Ma-khơ và "việc tìm thần" của A-lếch-xin-xki, Bô-gđa-nốp, Lu-na-tsác-xki, Người chỉ rõ rằng việc truyền bá trong hàng ngũ của đảng, trong quần chúng công nhân những quan điểm triết học phủ nhận chủ nghĩa duy vật và phép biện chứng là một mối nguy hiểm lớn và có thể gây ra tổn thất không cứu vãn nổi đối với việc giáo dục chính trị cho đảng viên. V. I. Lê-nin nhấn mạnh rằng triết học của chủ nghĩa Ma-khơ, đặc biệt là "thuyết tạo thần", gắn chặt với bọn phản động về chính trị, rằng những quan điểm của bọn triết gia xét lại đã dẫn tới chỗ điều hòa với những trật tự đã tồn tại ở Nga và châu Âu, tới chỗ từ bỏ đấu tranh, tới chỗ "trông vào ý Chúa". Người viết: "Ý niệm

về thân đã *luôn luôn* ru ngủ và làm nhụt "những tình cảm xã hội" bằng cách thay thế cái đang sống bằng cái đã chết, đồng thời vẫn *luôn luôn* là một ý niệm về chế độ nô lệ (một chế độ nô lệ tệ hại nhất, không có lối thoát). Chưa bao giờ ý niệm về thân lại "gắn liền cá nhân với xã hội", nó luôn luôn *trói chặt các giai cấp* bị áp bức bằng cách làm cho họ tin vào *tính thần thánh* của những kẻ áp bức" (tr. 301).

Kêu gọi vạch mặt những kẻ thù của chủ nghĩa Mác trong lĩnh vực tư tưởng, trong thư gửi A. M. Goóc-ki (tháng Hai 1913) V. I. Lê-nin nhấn mạnh rằng cần phải cầm bút và bảo vệ học thuyết về cấu tạo vật chất, rằng đó sẽ là một phương sách đấu tranh rất tốt chống chủ nghĩa duy tâm và thuyết bất khả tri. Cuộc đấu tranh không khoan nhượng của V. I. Lê-nin cho sự trong sáng của lý luận cách mạng, cho sự phát triển sáng tạo của nó, có một ý nghĩa rất to lớn đối với việc giáo dục tư tưởng cho công nhân theo tinh thần của chủ nghĩa Mác.

Số thư gửi I. Ph. Ác-măng và I. Ph. Pô-pốp mà một phần lớn mới được công bố lần đầu, gắn chặt với cuộc Hội nghị "thống nhất" ở Bruy-xen do Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa triệu tập trong những ngày 16 - 18 tháng Bảy 1914. Lấy cơ khôi phục sự thống nhất trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, các thủ lĩnh của Quốc tế II đã dung túng bọn cơ hội chủ nghĩa trong hàng ngũ phong trào công nhân Nga, mưu toan thống nhất những người bôn-sê-vích với bọn thủ tiêu. Tuyên truyền cho "sự thống nhất" như thế, trong kỳ họp tháng Chạp 1913 của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, Cau-xky tuyên bố rằng ở nước Nga "đảng cũ đã biến mất rồi". V. I. Lê-nin rất bức mình vì lời tuyên bố đó của Cau-xky, Người gọi lời tuyên bố đó là "*vô liêm sỉ, trắng trợn, quái đản, ngu ngốc*" (tr. 328).

V. I. Lê-nin không tán thành Hội nghị Bruy-xen, mỉa mai gọi nó là "màn hài kịch". Tuy nhiên nếu từ chối không tham gia hội nghị đó thì sẽ có thể bị những công nhân ít am hiểu đấu tranh chính trị hiểu lầm. Vì thế những người bôn-sê-vích quyết định sử dụng hội nghị đó vào mục đích giáo dục chính trị cho giai

cấp vô sản. V. I. Lê-nin viết: "Thông minh hơn cả là hoàn toàn từ chối không đi. Nhưng công nhân Nga sẽ không hiểu điều đó, hiện nay thì cứ để cho họ *học tập* qua cái thí dụ sống" (tr. 418).

V. I. Lê-nin đã chuẩn bị báo cáo của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga để đọc tại hội nghị, đã viết những chỉ thị hướng dẫn cho đoàn đại biểu. Trong những thư gửi I. Ph. Ác-măng để bổ sung vào những ý kiến hướng dẫn đó cho các đại biểu, V. I. Lê-nin đã dự kiến chặn chẽ những khó khăn mà đoàn đại biểu sẽ gặp phải, cách thức sử dụng tốt nhất những nghị quyết của hội nghị Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, của các hội nghị của Ban chấp hành trung ương họp với cán bộ đảng và những tài liệu khác vào việc luận chiến với bọn thủ tiêu và đặc biệt với các thủ lĩnh của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa tại Hội nghị Bruy-xen. Ngay trước ngày họp hội nghị, V. I. Lê-nin viết: "Theo tôi, vấn đề chủ yếu là chứng minh rằng chỉ có chúng ta mới là một đảng thôi (còn những người kia là một khối hữu danh vô thực, hoặc những nhóm nhỏ), chỉ có chúng ta mới là một đảng công nhân thôi (còn những người kia thì có giai cấp tư sản cung cấp tiền và phê chuẩn), chỉ có chúng ta mới là *đa số*,^{4/5}" (tr. 399).

Bất chấp những lời phản kháng của những người bôn-sê-vích, hội nghị vẫn thông qua nghị quyết của Cau-xky về việc thống nhất Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Nghị quyết này khẳng định rằng trong Đảng dân chủ - xã hội Nga không có những bất đồng ý kiến căn bản làm cản trở đến sự thống nhất, nó nhằm thủ tiêu đảng mác-xít cách mạng ở Nga. Những người bôn-sê-vích đã từ chối không chịu phục tùng những nghị quyết của Hội nghị Bruy-xen. Ý đồ của bọn thủ lĩnh cơ hội chủ nghĩa của Quốc tế II định thủ tiêu đảng bôn-sê-vích độc lập, đã bị vạch trần và thất bại.

V. I. Lê-nin rất coi trọng việc triệu tập đại hội đảng thường kỳ. Trong các thư gửi ban biên tập báo "Con đường sự thật", I. I. Xcơ-voóc-txốp - Xtê-pa-nốp, I. Ph. Ác-măng và những người khác, V. I. Lê-nin đề nghị thông qua thành phần đoàn

đại biểu, mời những đại biểu của các tổ chức dân tộc đến dự đại hội, tìm kiếm tiền để tiến hành đại hội. Mặc dù đại hội không họp được, nhưng việc chuẩn bị đại hội đã đóng một vai trò to lớn trong việc củng cố các tổ chức đảng.

Là đại diện của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, V. I. Lê-nin đã trao đổi thư từ rộng rãi với thư ký của Cục quốc tế là C. Huy-xman về những vấn đề nội bộ đảng, về vấn đề phong trào công nhân quốc tế, về hoạt động thực tiễn của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Những thư gửi I. Phrimu, Gi. Stơ-rát-xơ, ban biên tập báo "Bremer Bürger-Zeitung", V. Phan-cúc, M. Grun-van-đơ, Gi. Đít-xơ, Đ. Vành-cốp, I-an-xôn hoặc Stít-xơ, là bằng chứng nói lên những mối liên hệ rộng lớn của V. I. Lê-nin với các nhà hoạt động của phong trào công nhân quốc tế.

V. I. Lê-nin và những người bên-sê-vích đã đấu tranh không mệt mỏi chống nguy cơ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. Tháng Mười 1912, khi nổ ra cuộc chiến tranh Ban-căng, V. I. Lê-nin đã viết lời hiệu triệu "Gửi toàn thể công nhân nước Nga" — bản tuyên ngôn chống chiến tranh của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Khi gửi bản dịch ra tiếng Đức lời hiệu triệu này đến Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, Người đã đề nghị Huy-xman thông báo cho các bí thư các đảng có đại diện trong Cục quốc tế và cho báo chí xã hội chủ nghĩa biết văn bản tài liệu này. Bản hiệu triệu đã được công nhân nhiều nước biết đến. V. I. Lê-nin đã chuẩn bị chu đáo cho đoàn đại biểu Nga đi dự Đại hội Ba-lơ của Quốc tế II. Người đề nghị sử dụng rộng rãi tại đại hội lời kêu gọi chống chiến tranh của các đại biểu bên-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV.

Những tài liệu thư từ trao đổi còn cho ta thấy rõ V. I. Lê-nin về phương diện là một con người, thấy rõ thái độ của Người đối với gia đình, đối với đồng chí. Những thư ấy phản ánh mối quan tâm chăm sóc thật là cảm động của V. I. Lê-nin đối với sức khỏe của N. C. Crúp-xcai-a. Trong thời gian bà nằm bệnh viện ở Béc-nơ, ngày nào Người cũng vào thăm, hỏi ý kiến các

bác sĩ và đã đọc cả hàng loạt sách thuốc. Sự quan tâm lớn đối với sức khỏe của X. X. Xpan-đa-ri-an lúc đó đang ở trong tù và đối với người cha đau ốm của đồng chí đó, được toát lên trong bức thư của V. I. Lê-nin gửi V. A. Te - I-ô-an-ni-xi-an. V. I. Lê-nin hết sức chăm chú theo dõi bệnh tình của đồng chí Ph. N. Xa-môi-lốp, góp ý kiến về việc sắp xếp cho đồng chí đó vào nhà an dưỡng, giới thiệu bác sĩ, yêu cầu G. L. Sco-lốp-xki thường xuyên thông báo về tình hình sức khỏe của đồng chí Xa-môi-lốp.

Những bức thư của V. I. Lê-nin gửi A. M. Goóc-ki là một tấm gương về thái độ ân cần đầy tình đồng chí. V. I. Lê-nin đánh giá cao tài năng nghệ thuật của Goóc-ki, hoan nghênh việc Goóc-ki tham gia viết bài cho các tờ "Ngôi sao", "Sự thật", "Giáo dục". Tuy phê phán Goóc-ki về những sai lầm nghiêm trọng của ông trong lĩnh vực triết học, nhưng đồng thời V. I. Lê-nin đã giúp đỡ ông trên tinh thần đồng chí để khắc phục những sai lầm đó. Lo lắng cho sức khỏe của nhà văn, Người thường góp ý khuyên nên nghỉ ở đâu và nên nghỉ như thế nào cho tốt hơn, Người quan tâm đến điều kiện sống của Goóc-ki.

* *
*

Trong tập bốn mươi tám này có 173 bức thư chưa in trong các lần xuất bản trước của bộ Toàn tập V. I. Lê-nin, trong đó có 70 bức thư được in lần đầu và 14 bức in lần đầu bằng tiếng Nga.

Trong phần "Phụ lục" có đăng bức thư gửi Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, giấy ủy nhiệm cho I. Ph. Ác-măng được quyền đại diện tại Cục quốc tế phụ nữ và thư gửi C. Huy-xman về việc cử M. M. Lit-vi-nốp làm đại diện cho Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa.

*Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin
trực thuộc Ban chấp hành trung ương
Đảng cộng sản Liên-xô*

1910

1

GỬI A. M. GOÓC-KI

14. XI. 10.

A. M. thân mến! Đã lâu lắm tôi không nhận được tin tức gì của đồng chí và của M. Ph. Tôi rất buồn vì chẳng có tin tức gì từ Ca-pri. Có chuyện gì vậy? Chẳng lẽ đồng chí cũng tính sổ các thư từ viết cho nhau như một số người tính sổ những lần thăm viếng nhau hay sao?

Ở chỗ chúng tôi ở đây mọi việc vẫn như cũ. Rất nhiều việc lật vật và đủ mọi thứ bực mình do cuộc đấu tranh giữa "các sứ quân" trong nội bộ đảng gây ra. Hừ!.. Ở Ca-pri hẳn là dễ chịu...

Để khỏi bận tâm đến những cuộc tranh cãi, chúng tôi bắt tay thực hiện cái dự án cũ là xuất bản tờ "*Báo công nhân*". Vất vả lắm mới quyên được 400 frs. Cuối cùng hôm qua đã ra được số 1¹. Xin gửi đến đồng chí một số, kèm theo tờ truyền đơn và sổ quyên góp. Bà con kiều dân nào ở Ca-pri - Na-pô-li tỏ ý đồng tình với sự nghiệp này (và với việc những người bôn-sê-vích "xích gận" lại Plê-kha-nốp), xin đề nghị họ giúp đỡ bằng mọi cách. Cần phải có tờ "*Báo công nhân*", nhưng không thể nào cộng sự được với Tơ-rốt-xki đang âm mưu làm lợi cho bọn thủ tiêu và bọn triệu hồi thuộc phái "Tiến lên". Ngay từ lúc còn ở Cô-pen-ha-gơ, tôi và Plê-kha-nốp đã kịch liệt phản kháng bài báo hết sức đê hèn của Tơ-rốt-xki đăng trên tờ "Vorwärts". Vậy mà y vẫn còn tiếp tục cho đăng trên tờ "*Neue Zeit*" một bài cũng hết sức đê tiện nữa về ý nghĩa lịch sử của cuộc đấu tranh trong nội bộ những người dân chủ - xã hội Nga!² Còn bài của Lu-

na-tsác-xki đăng trên tờ "Le Peuple"³ của Bỉ nữa, đồng chí đã đọc chưa?

Chúng tôi đang tổ chức một tờ tạp chí hợp pháp nhỏ để đấu tranh chống lại tờ "*Bình minh của chúng ta*" và tờ "*Đời sống*"⁴; Plê-kha-nốp cũng sẽ tham gia vào tờ này. Chúng tôi hy vọng sắp cho ra số 1⁵.

Đấy là những công việc lật vật của chúng tôi. Dần dần, từng tí một, khá vất vả, nhưng rồi nhất định chúng tôi sẽ thoát ra khỏi những chuyện xích mích để đi vào con đường đúng đắn.

Ở chỗ đồng chí có gì mới không? Đồng chí đã viết cho Xơ-rô-ép chưa và anh ta trả lời thế nào? Chúng tôi đã viết cho anh ta bức thư đầu tiên gọi là "để bắt liên lạc". Anh ta đã nhận được và trả lời rằng anh ta không hiểu ai viết cho mình cả. Chúng tôi lại viết tiếp một bức thư nữa. Anh ta lặng thinh, không trả lời. Thiếu người một cách kinh khủng, mà người cũ thì phân tán hết cả.

Ở Pê-téc-bua, việc xuất bản một tờ tuần báo chung với đảng đoàn trong Đu-ma (may mà những người men-sê-vích ở đấy lại ngả theo Plê-kha-nốp, chứ không theo phái thủ tiêu) đã được chuẩn bị xong đầu vào đấy, vậy mà không biết thế quái nào lại bị đình lại⁶.

Đồng chí hãy cho tôi biết sức khỏe đồng chí thế nào? Công việc có chạy đều không? Tờ tạp chí mà chúng ta bàn với nhau hồi mùa hè bây giờ đã tiến đến đâu rồi? Và tình hình nhà xuất bản "Tri thức"⁷ ra sao?

Tôi giận M. Ph. là đúng. Chị ấy hứa sẽ viết. Thế mà chẳng viết gì cả. Chị ấy hứa sẽ tìm hiểu xem thư viện ở Pa-ri có tài liệu gì về lịch sử cách mạng Nga hay không. Thế mà chẳng làm gì cả. Như thế là không tốt.

Bắt tay đồng chí. Lê-nin của đồng chí

Có lẽ bản báo cáo của Tơ-ri-a vẫn cứ sẽ được cho in. Ban biên tập Cơ quan ngôn luận trung ương⁸ đã quyết định như

thế. Chà, cái ban biên tập này thật là lúng củng, chẳng còn sức lực nào nữa...

*Gửi từ Pa-ri đến đảo
Ca-pri (nước Ý)*

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

2

GỬI G. V. PLÊ-KHA-NỐP

22/XI. 10.

G. V. thân mến! Đồng chí Gri-gô-ri vừa chuyển cho tôi bức thư của đồng chí. Tôi chỉ nhận được của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa vắn vắn có một mảnh giấy *hoàn toàn* nói về chuyện tiền nong — tức là về chuyện tiền đóng góp của đảng ta để đài thọ Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Tôi đã trao mảnh giấy đó cho đồng chí thủ quỹ của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương và đã trả lời cho Huy-xman biết rằng tôi đã thông báo cho Ban chấp hành trung ương biết về vấn đề tiền đóng góp. Tất nhiên là bất cứ giấy tờ gì của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa "không phải về chuyện tiền nong", tôi đều sẽ chuyển hết cho đồng chí.

Đồng chí thấy tờ "Báo công nhân" thế nào?

Ở chỗ chúng tôi nghe nói rằng khi khôi phục tờ "Tiếng nói"⁹, Mác-tốp và đồng bọn đã mời những người men-sê-vích ủng hộ đảng "cuốn xéo" khỏi nhóm "*của họ*".

Bắt tay đồng chí.

N. Lê-nin của đồng chí

Gửi từ Pa-ri đến Gio-ne-vo

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

3

GỬI A. M. GOÓC-KI

22/XI. 10.

A. M. thân mến! Cách đây vài ngày khi gửi cho đồng chí tờ "*Báo công nhân*" tôi đã viết thư cho đồng chí và hỏi đồng chí xem tờ tạp chí mà chúng ta đã bàn với nhau hồi mùa hè¹⁾ và đồng chí có hứa sẽ viết thư cho tôi biết²⁾, — đã được tiến hành đến đâu rồi.

Hôm nay tôi thấy tờ "*Ngôn luận*"¹⁰ có bài quảng cáo về tờ "*Người đương thời*" xuất bản "với sự tham gia trực tiếp và *đặc biệt* (đúng nguyên văn đấy! vẫn không chỉnh, nhưng như thế lại càng huênh hoang và có nhiều ý nghĩa hơn) của Am-phi-tê-a-tơ-rốp" và có sự cộng tác thường xuyên của đồng chí¹¹.

Gi vậy? Thế là thế nào? Một tờ tạp chí "khổ lớn, ra hàng tháng" với các mục "chính trị, khoa học, lịch sử, đời sống xã hội", nhưng lại hoàn toàn, hoàn toàn không như những văn tập muốn tập hợp tất cả những lực lượng văn học ưu tú. Vì một tờ tạp chí như vậy hoặc là phải có *một xu hướng* hết sức rõ ràng, nghiêm túc, kiên định, hoặc là không tránh khỏi sẽ tự làm nhục mình và làm nhục những người tham gia. Tờ "*Truyền tin châu Âu*"¹² có một xu hướng, một xu hướng xấu, yếu ớt, bất tài, nhưng dù sao cũng là một xu hướng, nó phục vụ cho một thành phần nhất định, cho một số tầng lớp nào đó trong giai cấp tư sản, nó cũng tập hợp được một số giới nhất định như giáo sư, viên chức và cái gọi là giới trí thức trong số những người tự do chủ nghĩa "đoan chính" (hay nói cho đúng hơn là những người tự do chủ

1) Mùa hè năm 1910 V. I. Lê-nin sống ở nhà A. M. Goóc-ki trên đảo Ca-pri (nước Ý).

2) Xem tập này, tr. 1 - 3.

nghĩa muốn tỏ ra đoan chính). Tờ "*Tư tưởng Nga*"¹³ có một xu hướng, một xu hướng đốn mạt, nhưng dù sao cũng là một xu hướng, nó phục vụ rất đắc lực cho giai cấp tư sản tự do chủ nghĩa phản cách mạng. Tờ "*Cửa cải nước Nga*"¹⁴ có một xu hướng, xu hướng dân túy, dân túy - dân chủ - lập hiến, nhưng dù sao cũng là một xu hướng, nó đã từng kiên trì theo một đường lối từ hàng chục năm, và phục vụ cho một số tầng lớp dân chúng nhất định. Cả tờ "*Thế giới ngày nay*"¹⁵ cũng có một xu hướng, xu hướng này thường là dân chủ - lập hiến men-sê-vích (hiện nay thì ngã về phái những người men-sê-vích ủng hộ đảng), nhưng dù sao cũng vẫn là một xu hướng. Chứ một tờ tạp chí mà không có xu hướng thì chỉ là một trò lơ lửng, vô nghĩa, chướng tai gai mắt và có hại. Nhưng với "sự tham gia đặc biệt" của Am-phi-tê-a-tơ-rốp, thì tờ tạp chí ấy có thể có xu hướng gì vậy? vì G. Lô-pa-tin đâu phải là người có thể để ra xu hướng, còn nếu như những lời đồn đại (nghe nói cũng được đăng cả lên báo) về sự tham gia của Ca-tsô-rốp-xki là đúng, thì đó cũng là một "xu hướng", nhưng là xu hướng của bọn ngu ngốc, xu hướng xã hội chủ nghĩa - cách mạng.

Hồi mùa hè, khi nói chuyện với đồng chí, tôi kể với đồng chí rằng tôi đã viết cho đồng chí một bức thư than phiền về tờ "*Phản tỉnh*", nhưng không gửi đi vì lúc bấy giờ xảy ra sự chia rẽ với các môn đồ của chủ nghĩa Ma-khơ, đồng chí trả lời tôi: "anh không gửi đi là *không đúng*". Sau đó, chính đồng chí cũng trách tôi là không đến trường Ca-pri¹⁶ và bảo tôi rằng nếu tình hình xoay theo chiều hướng khác, thì sự phân liệt của phái triệu hồi theo thuyết Ma-khơ có lẽ đã làm cho đồng chí ít bực bội hơn và ít hao phí sức lực hơn. Tôi nhớ lại câu chuyện đó, nên lúc này tôi mới quyết định viết cho đồng chí ngay sau khi nhận được tin đó, không trì hoãn và không chờ phải kiểm tra lại gì cả.

Tôi cho rằng một tờ tạp chí lớn về chính trị và kinh tế, có sự tham gia đặc biệt của Am-phi-tê-a-tơ-rốp, là một cái còn tệ hại hơn nhiều so với cái đảng đoàn đặc biệt của bọn triệu hồi theo thuyết Ma-khơ. Cái dở trước kia và hiện nay của đảng đoàn

này là ở chỗ hướng *tư tưởng* đã và đang xa rời chủ nghĩa Mác, xa rời đảng dân chủ - xã hội, nhưng không đi đến chỗ đoạn tuyệt hẳn với chủ nghĩa Mác, mà chỉ làm rối tung lên mà thôi.

Tờ tạp chí của Am-phi-tê-a-tơ-rốp (cái tờ "Cờ đỏ"¹⁷ của y đã làm một điều rất hay là chết rất đúng lúc!) là một hoạt động chính trị, một việc làm chính trị mà người làm thậm chí không nhận thức được rằng những lời "tả khuynh" chung chung chưa đủ để làm chính trị, rằng từ sau năm 1905 người ta không thể nói đến chính trị một cách nghiêm túc mà lại không bộc lộ rõ thái độ đối với chủ nghĩa Mác và đảng dân chủ - xã hội, đó là điều không thể có được, không thể hình dung được.

Thật là dở. Tôi cảm thấy buồn phiền.

Lê-nin của đồng chí

Gửi M. Ph. salut et fraternité!¹⁾

Gửi từ Pa-ri đến đảo

Ca-pri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

4

* GỬI CÁC ĐỒNG CHÍ HỌC VIÊN TRƯỜNG BÔ-LÔ-NHƠ¹⁸

Các đồng chí kính mến!

Tôi không thể nhận lời đến giảng bài ở Bô-lô-nhơ theo đề nghị của các đồng chí được, trước hết là vì một số lý do có

* Từ đây trở về sau những dấu hoa thị kiểu thế này là dùng để chỉ những đầu đề in theo đúng bản gốc.

1) — lời chào thân ái!

tính chất nguyên tắc, thứ hai là vì tôi không thể đến Bô-lô-nhơ được.

Tôi cho rằng cả phương hướng lẫn biện pháp hoạt động của nhóm người tổ chức ra trường Ca-pri và trường Bô-lô-nhơ đều có hại cho đảng và đều không mang tính chất dân chủ - xã hội.

"Cương lĩnh hành động" do những người tổ chức trường Ca-pri và một bộ phận (thật ra chỉ là một bộ phận nhỏ) học viên của họ nêu ra chỉ là nhằm bênh vực những hành động tách rời chủ nghĩa Mác cả trong triết học lẫn trong chính trị, trong việc xác định các nhiệm vụ sách lược của đảng ta. Không những thế, việc tổ chức trường ở Bô-lô-nhơ mâu thuẫn cả với chính "cương lĩnh hành động" đó cũng như với những yêu cầu về tính đảng, vì những người tổ chức đã hành động gây chia rẽ, chẳng những không giúp gì (kể cả việc giúp đỡ bằng tiền mà họ có, hay bằng sức lao động cá nhân) cho tiểu ban các trường đảng do Hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương hồi tháng Giêng năm 1910 cử ra¹⁾, mà còn trực tiếp phá hoại toàn bộ sự nghiệp của tiểu ban này.

Cho nên rất dễ hiểu là tôi không thể tham gia vào một công việc gì của cái nhóm chống đảng và đoạn tuyệt với phái dân chủ - xã hội này được.

Nhưng đối với *các học viên* của trường Bô-lô-nhơ, bất kể có chính kiến và tình cảm như thế nào, thì dĩ nhiên là tôi vẫn hết sức vui lòng và sẵn sàng giảng một số bài về vấn đề sách lược, vấn đề tình hình đảng và vấn đề ruộng đất. Để làm việc này tôi xin phép mời các đồng chí học viên đến Pa-ri trên đường trở về, ở đây sẽ có điều kiện tổ chức thuyết trình được cả hàng

1) Xem nghị quyết của Hội nghị toàn thể tháng Giêng 1910 của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Về trường đảng" ("Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, ph. I, 1954, tr. 240).

loạt vấn đề. Tiền đi đường thì các đồng chí có thể kiếm được bằng cách như sau: 1) Những người tổ chức trường Ca-pri có vay của những người bôn-sê-vích 500 phrăng. Hiện nay họ đang có tiền và chắc chắn họ sẽ trả nợ cho đảng, tức là cho Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương. Về phía tôi, tôi sẵn sàng cố gắng để số tiền ấy được chi cho việc đi từ Bô-lô-nhơ đến Pa-ri, và tôi cho rằng đồng chí bôn-sê-vích do chúng tôi cử làm đại diện tại Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương sẽ hết sức giúp đỡ chuyện đó. 2) Nếu 500 phrăng không đủ (tôi không biết ở Bô-lô-nhơ có tất cả bao nhiêu học viên và bao nhiêu đồng chí có thể đi được), thì sẽ có thêm 1 500 phrăng nữa của Hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương chỉ cho tiểu ban các trường đảng; những người tổ chức trường ở Bô-lô-nhơ đã cắt đứt quan hệ với tiểu ban này. Tôi nghĩ rằng cũng có thể xin được số tiền này để tổ chức các lớp học ở Pa-ri cho những học viên nào ở Bô-lô-nhơ muốn sang dự.

Pa-ri tương đối lớn nên có thể thu xếp nơi ăn ở hoàn toàn bí mật được (có những khu phố hoàn toàn không có người Nga), ngoài ra còn có thể thu xếp nơi ăn ở tại các vùng ngoại ô Pa-ri cũng được.

Cuối cùng tôi xin cảm ơn các đồng chí học viên trường Bô-lô-nhơ đã có thiện ý mời tôi và tôi rất hy vọng các đồng chí sẽ nhận lời tôi mời các đồng chí đến Pa-ri.

Gửi các đồng chí lời chào đồng chí N. Lê-nin

Viết ngày 3 tháng Chạp 1910 ở Pa-ri

In lần đầu năm 1911 trong "Báo cáo của Trường cổ động - tuyên truyền dân chủ - xã hội cao cấp số hai cho công nhân".

Xuất bản phẩm của nhóm "Tiến lên"

Theo đúng bản in trong bản "Báo cáo", có đối chiếu với bản sao do N. C. Crúp-xcai-a chép lại

5

GỬI N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP

Bạn đồng nghiệp thân mến! Hôm nay chúng tôi đã cho gửi đi một số bài báo nhỏ: 1) bài viết thêm cho bài báo nói về Mu-rôm-txép (không thể không lên tiếng đối với chuyện đó được, ngay cả bây giờ cũng vậy), 2) một bài bàn về các nguyên nhân và ý nghĩa của việc những người bôn-sê-vích và men-sê-vích xích lại gần nhau (có thể thay đổi đầu đề), 3) một bài nói về những bất đồng chính trị trong phong trào công nhân¹⁾, 4) một bài về những người theo Đảng tháng Mười, 5) một bài về đại hội ngành thủ công nghiệp và giai cấp công nhân, 6) một bài về trào lưu công đoàn.

Mong đồng chí hãy cố gắng thu xếp cho đảng và trả lời cho chúng tôi biết ngay.

Đồng chí làm ơn chuyển ngay các bài đó cho đồng chí biên tập²⁾ của chúng ta, chuyển gấp. Xin đồng chí cho biết những chuyện xích mích đã được giải quyết ổn cả chưa.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 4 tháng Chạp 1910

Gửi từ Pa-ri đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản sao đánh máy (đã

kiểm tra)

1) Xem V. I. Lê-nin. "Những ý kiến bất đồng trong phong trào công nhân châu Âu" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 20, tr. 74 - 82).

2) — V. Đ. Bôn-tơ - Bru-ê-vích.

6 GỬI BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGÀ

Gửi Bộ phận ở nước ngoài của
Ban chấp hành trung ương

5. XII. 10.

Các đồng chí kính mến!

Có một đại biểu của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma¹⁾ đến gặp chúng tôi tuyên bố dứt khoát rằng nếu không có thêm một nghìn nữa thì sẽ không thể bắt đầu ra báo được¹⁹⁾. Vì vậy chúng tôi hết sức khẩn thiết yêu cầu các đồng chí gửi ngay cho chúng tôi thêm một nghìn nữa.

N. Lê-nin²⁾

Viết ở Pa-ri

*In lần đầu năm 1933 trong
Văn tập Lê-nin, t. XXV*

Theo đúng bản thảo

7 GỬI N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP

Tôi đã nhận được hai bức thư của đồng chí và rất lấy làm ngạc nhiên. Có gì đơn giản hơn là viết một cách thẳng thắn và rõ ràng cho chúng tôi biết rõ sự tình? Cho đến bây giờ chúng tôi vẫn chưa hiểu đầu đuôi ra sao cả. Thiết nghĩ chẳng khó gì mà không tìm được một người có thể ít ra một tuần cũng viết được một bức thư cho mạch lạc, rõ ràng và thẳng thắn.

1) Đây là nói đến N. G. Pô-lê-ta-ép.

2) Dưới bức thư này còn có cả chữ ký của G. E. Di-nô-vi-ép.

Ý đồ của đồng chí muốn tách những người thủ tiêu ra khỏi chủ nghĩa thủ tiêu là hết sức sai. Chúng tôi chưa hề bao giờ tán thành sự phân biệt đó cả. Chỉ có những kẻ ngụy biện mới làm như vậy. Chúng tôi khẩn khoản yêu cầu đồng chí đừng có tin những kẻ ngụy biện và đừng có làm cái việc phân biệt như thế. Có thể điều hòa với tất cả mọi điều, nhưng với phái thủ tiêu thì không thể được, và nếu đồng chí không muốn phá hoại sự nghiệp thì đừng để cho họ đến gần.

Chúng tôi hết sức chật vật mới thu được của một nhà xuất bản ở đây thêm một nghìn rúp nữa và ngày mai sẽ gửi cho đồng chí. Nếu nhà xuất bản đó có mò đến quấy rầy đồng chí với những lời chất vấn, những lời khuyên hay những điều kiện, v. v., thì đồng chí đừng trả lời gì hết, hoặc chỉ trả lời như chúng tôi đã có lần căn dặn đồng chí.

Về tờ tạp chí nhỏ, chúng tôi chẳng nhận được gì của ai cả.

Như vậy, chúng tôi xin nhắc lại một lần nữa yêu cầu khẩn thiết của chúng tôi: chúng tôi đã kiếm được cho đồng chí cái mà đồng chí cần, còn đồng chí thì cũng đừng phản bội chúng tôi, đừng để cho phái thủ tiêu đến gần (không có và không thể có chủ nghĩa thủ tiêu mà lại không có bọn thủ tiêu. Không biết kẻ nào đã giễu cợt đồng chí một cách độc địa như vậy khi làm cho đồng chí tin rằng giữa chủ nghĩa thủ tiêu và bọn thủ tiêu có sự khác nhau?), và thứ nữa, đồng chí hãy cố gắng làm sao để mỗi tuần có thể gửi cho chúng tôi một bức thư viết rõ ràng, thẳng thắn, minh bạch và tỉ mỉ. Thực ra cả hai yêu cầu đó chẳng có gì là nhiều nhận, to tát cho lắm; nhưng chúng tôi không thể không yêu cầu như thế.

... của đồng chí

Viết ngày 7 tháng Chạp 1910

Gửi từ Pa-ri đến Pê-téc-bua

*In lần đầu năm 1933 trong
Văn tập Lê-nin, t. XXV*

*Theo đúng bản sao đánh máy (đã
kiểm tra)*

8

GỬI V. Đ. BÔN-TSƠ-BRU-Ê-VÍCH

V. Đ. thân mến! Tôi đã có lần nhận được thư của đồng chí, nhưng rất tiếc là xem như tôi vẫn không thể nào hình dung được tình hình công việc dịch mà chúng tôi đang quan tâm đến. Nghe nói đồng chí có chuyện gì rất bức mình. Chuyện gì? Thế nào? Vì sao? Đã giải quyết ổn chưa? Tôi không hay biết gì cả. Điều đó làm tôi hết sức, hết sức buồn phiền. Mà công việc thì đang cần phải tiến hành một cách khẩn trương *đặc biệt*, vì những phần tử thù địch đang bọc chúng ta từ phía sau lưng. Ở đây chúng tôi đã làm thêm tất cả những gì có thể làm được để kiếm cho đủ số còn thiếu. Chúng tôi đã tìm được một người hảo tâm. Chúng tôi sẽ gửi đi. Còn đồng chí thì xin hãy thu xếp thế nào để chúng tôi khỏi bị mù tịt tin tức như thế này. Ít nhất là phải mỗi tuần một lần thông báo cho chúng tôi biết về những bản dịch chuyển tới, vân vân và vân vân. Nếu không thì chúng tôi sẽ chỉ được nghe toàn những tin đồn về chuyện bức mình và không có gì nữa. Có một số kẻ hình như đang bày đặt trò phân biệt chủ nghĩa thủ tiêu với phái thủ tiêu. Thật đúng là một sự ngụy biện! Cả chủ nghĩa thủ tiêu lẫn phái thủ tiêu đều không cần thiết. Nhưng thôi, để chính đồng chí sẽ tự mình đập lại cái trò đó. Cho tôi gửi lời chào đến V. M. Nhà tôi cũng nhờ tôi chuyển lời hỏi thăm các đồng chí.

Xta-riích

Viết ngày 9 tháng Chạp 1910

Gửi từ Pa-ri đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

9

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO NGƯỜI DÂN CHỦ - XÃ HỘI²⁰

Tôi đề nghị:

1) cho đăng ngay trên Cơ quan ngôn luận trung ương bản dịch bức thư này (có thể lược bớt đôi chút);

2) thay mặt chúng tôi yêu cầu *các công đoàn* (và cả *các ban thường vụ công đoàn* các thành phố) công nhân vận tải, công nhân đóng tàu, công nhân các nhà máy sản xuất các loại vũ khí, đạn dược, đại bác và thiết bị chiến tranh, v. v. (và trong trường hợp không có công đoàn thì yêu cầu *các nhóm* công nhân), để họ gửi ngay đến Cơ quan ngôn luận trung ương các tài liệu của họ, tin tức, *bài tường thuật về các cuộc bãi công trước đây*, v. v.;

3) đăng *ngay* một cách tóm tắt ý kiến sau đây của chúng tôi: (α) vấn đề có thể không phải là một hành động riêng rẽ "ngăn cản chiến tranh" (ngăn ngừa), mà là một cuộc tấn công cách mạng của *quần chúng* vô sản nói chung và (β) trước tình hình hiện nay của nước Nga, chúng tôi cho rằng vấn đề quan trọng nhất là phải tìm hiểu cho rõ diễn biến và điều kiện của các cuộc bãi công *năm 1905*.

Viết ngày 17 tháng Chạp 1910 ở

Pa-ri

In lần đầu năm 1933 trong Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

10

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Yêu cầu đồng chí giúp cho một việc có liên quan đến cuốn sách của tôi nói về vấn đề thống kê ở Mỹ (tên sách tôi sẽ nói rõ ở dưới). Đúng lúc này tôi đang rất cần,

nhưng cuốn sách đó lại không có ở đây. Tôi nhớ là vào khoảng mùa hè hay mùa thu năm 1908, A-lếch-xin-xki có mượn của tôi cuốn sách đó (qua Ni-ki-tích). Không biết nó có còn ở chỗ anh ấy hay không? Xin đồng chí làm ơn hỏi giùm tôi xem và lấy lại cuốn sách đó giúp tôi. Tôi không thể tự viết thư cho A-lếch-xin-xki được (vả lại cũng không biết anh ấy đang ở Giơ-ne-vơ hay ở Ca-pri). Từ dạo ấy đến giờ có thể cuốn sách đã được chuyển cho người khác cũng nên. Có thể đồng chí thông qua thư viện, là nơi mọi người lui tới, hỏi giúp tôi thì tiện hơn, — chẳng hạn đồng chí có thể giúp tôi treo tờ yết thị như sau ở thư viện và sao lại một bản nữa để gửi cho A-lếch-xin-xki hoặc vợ của anh ấy.

Siết chặt tay đồng chí. Xin gửi lời chào đến đồng chí Ôn-ga.

Lê-nin của đồng chí

Lê-nin cần tìm lại cuốn sách của mình mà không biết một đồng chí nào ở Giơ-ne-vơ hiện đang giữ, nhan đề là: Abstract of the twelfth Census of the United States. 1900.

Washington. 1902¹⁾

(tập nói về vấn đề thống kê của Mỹ, có đóng bìa cứng).

Khẩn khoản yêu cầu giao lại cho đồng chí Các-pin-xki, 1. Rue Dizerens. 1. Bibliothèque russe.

Viết sớm nhất là năm 1910

Gửi từ Pa-ri đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

1) — Trích yếu bản thống kê thứ mười hai của Mỹ. 1900. Oa-sinh-tơn. 1902.

1911

11

GỬI A. M. GOÓC-KI

3/I. 11.

A. M. thân mến! Tôi có ý định trả lời đồng chí từ lâu, nhưng do tình trạng lục đục ở đây ngày càng nghiêm trọng* (quỷ tha ma bắt cái tình trạng lục đục ấy đi!) nên mãi vẫn không viết được.

Tuy vậy tôi vẫn muốn nói chuyện phiếm một chút.

Trước hết, để khỏi quên, xin báo tin là Tơ-ri-a đã bị bắt cùng với Gioóc-đa-ni-a và Ra-mi-svi-li. Có tin báo chính xác như vậy. Thật đáng tiếc, quả là một chàng trai khá. Một người cách mạng.

Bây giờ xin nói về tờ "Người đương thời". Hôm nay đọc trên tờ "Ngôn luận" bản mục lục của tập thứ nhất, tôi điên tiết lên. Vôn-đô-vô-dốp bàn về Mu-rôm-txép... Cô-lô-xốp bàn về Mi-khai-lốp-xki, Lô-pa-tin: "Không phải là người của chúng ta", v. v., làm sao mà không điên tiết lên được? Thế mà đồng chí lại còn cứ như chọc tức thêm: "chủ nghĩa hiện thực, nền dân chủ, tính tích cực".

Để thường đồng chí tưởng những chữ đó hay ho lắm sao? Đó là những chữ *đáng ghét* mà hết thảy mọi tên cáo già tư sản trên đời này, từ bọn dân chủ - lập hiến và bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng ở nước ta cho đến bọn Bri-ăng hay Min-lơ-răng ở đây, bọn Lô-ít Gioóc-giơ ở Anh, v. v., đều thường dùng. Thật

* Tên bịp bợm Tơ-rốt-xki đang liên kết nhóm "Tiếng nói" và nhóm "Tiến lên" chống lại chúng tôi. Chiến tranh đã bùng nổ!

là những chữ đáng ghét, huênh hoang, mà nội dung thì dân chủ - lập hiến - xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Như thế là không tốt.

Còn về Tôn-xtôi, tôi hoàn toàn đồng ý với đồng chí là bọn đạo đức giả và bọn bịp bợm sẽ tôn nhân vật ấy lên làm thánh. Cả Plê-kha-nốp cũng phải phát cáu về sự dối láo và thái độ tôi đòi trước Tôn-xtôi, và về điểm đó chúng tôi đều nhất trí. Bởi thế Plê-kha-nốp có bài chửi bọn "Bình minh của chúng ta" trên Cơ quan ngôn luận trung ương (số sắp tới)²¹, còn tôi thì trên báo "Tư tưởng"¹⁾ (hôm nay đã nhận được số I. Hãy chúc mừng đi, một tờ tạp chí của chúng ta ra mắt ở Mát-xcơ-va, một tờ tạp chí mác-xít. Hôm nay chúng tôi sung sướng biết bao). Trên tờ "Ngôi sao", số 1 (xuất bản ở Xanh Pê-téc-bua ngày 16. XII) cũng có một bài tiểu luận hay của Plê-kha-nốp, nhưng lời chú thích cho nó thì lại rất *nhạt nhẽo*, vì thế chúng tôi đã chỉnh *ban biên tập* một trận. Có lẽ anh chàng ngốc I-oóc-đan-xki đã cùng với Bôn-tso viết lời chú thích ấy! Nhưng tờ "Người đương thời" thì chống lại "câu chuyện thần thoại về Tôn-xtôi và tôn giáo của ông ta" thế nào được. Có lẽ Vô-đô-vô-đốp với Lô-pa-tin chống lại chẳng? Đồng chí đùa đấy thôi.

Theo tôi thì việc bọn chúng bắt đầu đá vào sinh viên là một điều hay. Nhưng đối với cái "tư tưởng tiêu cực", cũng như đối với chủ nghĩa vô chính phủ, chủ nghĩa dân túy và quan điểm tôn giáo của Tôn-xtôi thì không thể bỏ qua được.

Về chủ nghĩa Đôn - Ki-sốt trong chính sách quốc tế của những người dân chủ - xã hội, tôi cho rằng có lẽ đồng chí không đúng. Vì điều đó chính bọn xét lại đã khẳng định từ lâu, chúng cho rằng chính sách thực dân là tiến bộ, nó du nhập chủ nghĩa tư bản, cho nên "lên án chủ nghĩa tư bản là tham lam và tàn ác" là vô ích, vì "nếu không có những đặc tính ấy" thì tư bản cũng chẳng khác gì một người "cụt cả hai tay".

1) Xem V. I. Lê-nin. "Những vị anh hùng chuyên "rào trước đón sau"" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 20, tr. 106 - 113).

Nếu những người dân chủ - xã hội nói với công nhân rằng có thể có một con đường thoát ở một nơi nào đó ngoài con đường phát triển của chủ nghĩa tư bản, không thông qua sự phát triển của chủ nghĩa tư bản, thì đó chính là chủ nghĩa Đôn - Ki-sốt, là những lời than thở suông. Nhưng chúng ta không nói thế. Chúng ta nói: tư bản nuốt sống các anh, nó sẽ nuốt sống những người Ba-tư, sẽ nuốt sống tất cả mọi người và sẽ tiếp tục nuốt sống chừng nào các anh chưa lật đổ nó. Đó là sự thật. Và chúng ta không quên nói thêm: điều bảo đảm cho việc chiến thắng chủ nghĩa tư bản không nằm ở đâu khác hơn là ở ngay trong sự phát triển của chủ nghĩa tư bản.

Những người mác-xít không ủng hộ bất cứ một *biện pháp* phản động nào đại loại như việc ngăn cấm các tơ-rốt, hạn chế buôn bán, v. v.. Nhưng *ai có việc của người nấy*: cứ mặc cho lũ Khô-mi-a-cốp và đồng bọn kiến thiết đường xe lửa chạy qua Ba-tư, cứ mặc cho chúng phải tới đây bọn Li-a-khốp, còn nhiệm vụ của những người mác-xít là *tổ cáo* điều đó trước công nhân, là nói: nó nuốt sống và sẽ nuốt sống tất cả, nó bóp cổ và sẽ bóp cổ tất cả; các anh phải phản kháng lại.

Sự phản kháng chính sách thực dân và hành động cướp bóc quốc tế, *bằng cách* tổ chức giai cấp vô sản lại, *bằng cách* bảo vệ quyền tự do đấu tranh của giai cấp vô sản, sự phản kháng đó *không kìm hãm* sự phát triển của chủ nghĩa tư bản mà lại *thúc đẩy* sự phát triển đó, vì nó buộc phải dùng những phương thức tư bản chủ nghĩa văn minh hơn, tiên tiến hơn về mặt kỹ thuật. Có nhiều loại chủ nghĩa tư bản. Có loại chủ nghĩa tư bản theo kiểu Đảng thánh Mười của bọn Trăm đen, và loại chủ nghĩa tư bản *dân túy* ("hiện thực, dân chủ", đây "tính tích cực"). Chúng ta càng *lên án* chủ nghĩa tư bản trước công nhân về "sự tham lam và sự tàn ác" của nó bao nhiêu, thì chủ nghĩa tư bản loại thứ nhất lại càng khó lòng đứng vững bấy nhiêu, nó lại càng phải biến thành chủ nghĩa tư bản loại thứ hai bấy nhiêu. Và như thế thì càng có lợi cho chúng ta, có lợi cho giai cấp vô sản.

Đồng chí cho rằng tôi tự mâu thuẫn với tôi ư? Ở đầu bức

thư tôi đã cho những chữ "chủ nghĩa hiện thực, nền dân chủ, tính tích cực" là đáng ghét, thế sao bây giờ tôi lại cho là hay? Ở đây chẳng có gì là mâu thuẫn cả: đối với người vô sản là đáng ghét, nhưng đối với anh tư sản thì lại là hay.

Người Đức có một tờ tạp chí cơ hội chủ nghĩa điển hình là tờ "Nguyệt san xã hội chủ nghĩa" ("Sozialistische Monats-hefte")²². Từ lâu trên tờ tạp chí này những ngài đại loại như Síp-pen và Béc-stanh đã đả kích vào chính sách quốc tế của đảng dân chủ - xã hội cách mạng, họ hò hét rằng chính sách của đảng này đã đi lầm sang con đường "than vãn" của những người hay "múi lòng". Đó là mảnh lời của bọn lưu manh cơ hội chủ nghĩa đấy, bạn ạ. Hãy bảo người ta kiếm cho đồng chí tờ tạp chí đó ở Napô-li và dịch cho đồng chí những bài báo của bọn chúng, nếu đồng chí quan tâm đến chính sách quốc tế. Có lẽ ở chỗ đồng chí, ở Ý, cũng có những phân tử cơ hội chủ nghĩa như thế; chỉ có điều là ở Ý không có những người mác-xít, chính vì thế mà nước này là một nước tôi.

Giai cấp vô sản quốc tế đánh bật tư bản bằng hai cách: họ biến nó từ chỗ là tư bản theo kiểu Đảng thánh Mười thành tư bản dân chủ và họ tống cổ tư bản theo kiểu Đảng thánh Mười ra khỏi nước họ và đưa nó sang đất nước của những người man rợ. Làm như vậy họ sẽ mở rộng cơ sở của tư bản và đẩy nó tới gần chỗ chết. Ở Tây Âu hầu như không còn tư bản theo kiểu Đảng thánh Mười nữa, tất cả hầu như là kiểu tư bản dân chủ. Tư bản theo kiểu Đảng thánh Mười đã đi từ Anh, Pháp sang Nga và châu Á. Cách mạng Nga và các cuộc cách mạng ở châu Á = đấu tranh để loại bỏ tư bản theo kiểu Đảng thánh Mười và thay thế nó bằng tư bản dân chủ. Và tư bản dân chủ = kẻ nối dõi cuối cùng. Nó không thể đi xa hơn nữa. Tiếp sau đó là nó sẽ chết.

Đồng chí thấy thế nào về tờ "Ngôi sao" và tờ "Tư tưởng"? Theo tôi, tờ thứ nhất thì nhạt nhẽo. Nhưng tờ thứ hai thì lại hoàn toàn là của chúng ta, và điều đó làm tôi vô cùng sung sướng. Chỉ có điều là thế nào nó cũng sớm bị đóng cửa mất.

À, thế nào, liệu đồng chí có thể thu xếp để nhà xuất bản "Tri thức" in những cuốn sách của tôi viết về vấn đề ruộng đất được không? Thử bàn với Pi-át-tơ-ki xem. Tôi không tìm được nhà xuất bản nào cả, nên đành chịu. Thật là vô kế khả thi²³.

Tôi đọc câu đồng chí viết ở phần tái bút: "tay tôi run lên và tê cóng" và tôi lấy làm tức giận. Nhà cửa ở Ca-pri tôi tàn đến thế đấy! Thật bậy quá chừng! Ngay cả ở nhà tôi cũng còn có lò sưởi bằng hơi nước, rất ấm áp, thế mà ở chỗ đồng chí thì lại "tay tê cóng"! Phải nổi dậy đi thôi.

Siết chặt tay đồng chí. Lê-nin của đồng chí

Bô-lô-nhơ mời tôi đến giảng ở nhà trường (có 20 công nhân). Nhưng tôi đã từ chối¹⁾. Tôi không muốn quan hệ với nhóm "Tiến lên". Chúng tôi lại sẽ chuyển công nhân về đây.

Gửi từ Pa-ri đến đảo Ca-pri
(nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

12

GỬI G. V. PLÊ-KHA-NỐP

3. II. 11.

Đồng chí thân mến! Hôm nay tôi đã nhận được thư của đồng chí viết về Din-gơ và đã chuyển cho một đồng chí, đồng chí này hứa sẽ đánh điện (tôi hiện đang bị cúm nhẹ). Nhân tiện xin nói thêm. Ngày 18 tháng Chạp tôi đã gửi cho đồng chí bức thư của Huy-xman và bản dự thảo thư trả lời của tôi²⁴. Vậy mà không hiểu sao lâu lắm rồi không thấy đồng chí trả lời!! Ít nhất cũng phải gửi trả lại tôi bức thư của Huy-xman chứ.

1) Xem tập này, tr. 7 - 8.

Tôi có nhận được tin của đảng đoàn cho biết bọn thủ tiêu đã bắt đầu tiến hành một cuộc tấn công mới sau khi tờ "Ngôi sao", số 4, đăng bài của I-óc-đan-xki. Ủng hộ bọn thủ tiêu có Xmiéc-nốp, em trai Mác-tốp, Tsê-rê-va-nin và một số người khác.

Chống lại bọn thủ tiêu có Vê-xê-lốp-xki, Tséc-nư-sép, Lô-xi-txơ-ki.

Pô-lê-ta-ép (người đã viết thư cho tôi biết chuyện này) nói rằng thắng lợi là điều chắc chắn, nghĩa là cuộc tấn công của bọn thủ tiêu bị đẩy lui.

Bắt tay đồng chí. Lê-nin của đồng chí

Gửi từ Pa-ri đến Xan-Rê-mô
(nước Ý)

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

13

GỬI A. I. RŨ-CỐP

Gửi đồng chí Vla-xốp (và nếu đồng chí ấy muốn, thì gửi cả những người Ba-lan nữa)

Các bạn thân mến!

Sau khi cân nhắc tính toán kỹ *toàn bộ* bản thỏa thuận (resp.¹⁾ cái công thức nêu rõ cơ sở và đường lối hành động chung cho tất cả chúng ta) đã được ký kết tại Ban thường vụ giữa P. S. D.²⁾ và cả hai sắc thái của những người bôn-sê-vích, tôi không thể không chỉ ra *nhược điểm* và *thiếu sót* của cơ sở đó²⁵.

1) respective — hoặc, tương ứng với

2) — Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan

Thực chất của sự thỏa thuận là ở chỗ (a) xác định một đường lối có tính chất nguyên tắc, xác định rõ ràng và chính xác: đường lối chống phái "Tiếng nói" và chống phái "Tiến lên", tức là nhắc lại và khẳng định cuộc đấu tranh chống cả bọn thủ tiêu lẫn bọn triệu hồi, nhắc lại và khẳng định một cách phải thật cụ thể, loại trừ được những sự giải thích xuyên tạc và những lời quanh co lấp lửng (đã từng làm cho đảng phải chịu khổ);

(b) "cải cách" thực tế, tức là thay đổi thành phần cá nhân (hay nói đúng hơn là thành phần nhóm phái hay "xu hướng") của *tất cả các cơ quan trung ương* để làm sao có thể *bảo đảm* thực hiện được đường lối có tính chất nguyên tắc ấy.

Nhưng thực tế thế nào? Cả "đường lối" lý thuyết lẫn hoạt động thực tiễn đều do Ban chấp hành trung ương quyết định. Còn thành phần của Ban chấp hành trung ương? Trong trường hợp bọn bịp bợm, đàng điếm, gian ngoan khét tiếng, bọn con buôn vô nguyên tắc (như phái Bun chẳng hạn), v. v. đưa ra một "tối hậu thư" bình thường (và rẻ tiền, hết sức rẻ tiền), thì các bạn "*săi sàng*" quyết định cái thành phần đó là 8 người. Và chỉ 8 người này (bây giờ đã thấy rõ) bằng *hai* bộ bốn.

Kết quả: một sự trung lập hóa, tức là một sự bất lực *hoàn toàn* của Ban chấp hành trung ương!!

Đó lại chính là cái mà bọn thủ tiêu đang cần.

Với bộ tám ấy, đồng chí sẽ *không thể thực hiện* *nổi* một cải cách gì theo tinh thần *của chúng ta* (tức là theo tinh thần mà *tất cả* chúng ta đã thỏa thuận với nhau).

Thành thử có một chuyện hết sức vô lý: chúng ta *đồng ý* cống hiến cho đảng cả tiền bạc, cả "*Báo công nhân*" và tất cả sức lực của chúng ta nhưng phải *có điều kiện*. — Điều kiện ấy là gì? Là đường lối có tính chất nguyên tắc và cuộc cải cách. — Ai sẽ thực hiện cả hai việc đó? Ban chấp hành trung ương. — Thế ai sẽ bảo đảm sự thực hiện đó trong Ban chấp hành trung ương? — Một bản *tối hậu thư* ngẫu nhiên do bọn kẻ thù của đảng dân chủ - xã hội (như loại bọn thủ tiêu trong số những tên trí thức thuộc phái Bun) đưa ra!!

Thỏa thuận để cho Ban chấp hành trung ương *thực hiện cái* mà nó *không thể* thực hiện nổi với thành phần tám người.

Kết quả là như thế đấy!

Kết quả này lập lại sai lầm của hội nghị toàn thể²⁶: toàn những ước muốn tốt đẹp, những lời hay, ý đẹp, nhưng lúc làm thì lại bất lực. Ngoài miệng thì lem lém chống bọn thủ tiêu, nhưng trên thực tế lại bị chúng *mê hoặc*.

Thi hành "sự thỏa thuận" là việc các bạn, những người làm công tác thực tiễn, phải làm; cũng chính các bạn đưa ra điều nói về nhóm tám người. Nhiệm vụ của tôi là sau khi nghiên cứu kỹ bản thỏa thuận, phải *báo trước* với các bạn: bọn thủ tiêu lại sẽ đánh lừa các bạn một lần nữa!

"Tự xưng" là người theo phái Plê-kha-nốp thì rất dễ (*chắc hẳn* A-đri-a-nốp và phe cánh của hắn tự xưng là ma quỷ, để có được một *sự nhượng bộ nhỏ*: những tên gọi là những lời nói, còn sự nhượng bộ nhỏ lại là một việc làm).

Trên thực tế, với cái nhóm tám người ấy, các bạn sẽ có một thiết chế bất lực bị bọn thủ tiêu khống chế. Đó chính là mối nguy mà tôi thấy có nghĩa vụ phải đặc biệt báo trước cho các bạn.

Nếu như các bạn, những người làm công tác thực tiễn, các bạn *đảm nhận trách nhiệm* thực hiện việc lập ra cái Ban chấp hành trung ương (hoặc là *cái nhóm tám người*) sẽ có khả năng phê phán cả phái "Tiếng nói" lẫn phái "Tiến lên", cũng như có khả năng thực hiện những cuộc cải cách — thì đó là *việc của các bạn*. Hết lòng mong muốn hòa bình và hợp tác với đồng chí, tôi có trách nhiệm phải giúp đồng chí thực hiện kế hoạch *của đồng chí*.

Nhưng giúp không có nghĩa là ru ngủ bằng "những lời lẽ đường mật giả dối". Giúp có nghĩa là phải chỉ ra những nguy cơ *thực tế* mà người ta *cần phải* biết cách đề phòng.

Hội nghị toàn thể tháng Giêng 1910 đã làm cho công tác thực tiễn của các cơ quan trung ương chậm đi *mất một năm*, bởi nó đã *mê hoặc* họ, đẩy họ vào *vòng khống chế* của bọn thủ tiêu.

Cho đến mùa xuân năm 1910, I-nốc vẫn *không* thoát *nổi* cái vòng khống chế ấy. Sang đầu năm 1911 thì cả đồng chí cũng sẽ *không thoát khỏi* cái vòng khống chế ấy, nếu đồng chí không có những biện pháp khẩn cấp để thực hiện điều thỏa thuận.

Bắt tay đồng chí và chào đồng chí!

N. Lê-nin

Viết sau ngày 11 tháng Hai 1911

Gửi từ Pa-ri đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1931 trong

Văn tập Lê-nin, t. XVIII

Theo đúng bản thảo

14

GỬI A. I. RƯ-CỐP

A-I. thân mến!

Chúng tôi xin gửi đồng chí mấy tài liệu mới:

1) đơn yêu cầu (bản sao) của I-go-rơ do ông ta gửi lên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương ngày hôm nay^{*27}.

2) nghị quyết của "nhóm" Xan - Rê-mô (tức là Plê-kha-nốp "với những thuộc hạ").

Ngày hôm nay Li-be nói trong Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương rằng A-đri-a-nốp hiện đang có mặt ở gần Mát-xcơ-va, và theo nguồn tin của ông ta, tức Li-be, thì người ta đang thảo luận vấn đề nên triệu tập Ban chấp hành trung ương ở trong nước hay ở nước ngoài.

Theo chúng tôi, cần phải phái Mi-kha-in Mi-rô-nút đến chỗ

* sau khi đọc xong (và sao lại xong) xin gửi trả lại ngay.

các Xa-mô-va¹⁾ (ngày mai chúng tôi sẽ cố gắng phái anh ấy đi: tức là sẽ cố gắng làm sao để ngay ngày mai anh ấy sẽ lên đường đến chỗ đồng chí. Hôm nay tôi đã nói với anh ấy và anh ấy đã đồng ý). Bây giờ mà anh ấy về Nga thì cũng có điều bất tiện, nhưng điều bất tiện này cũng *không đến nỗi lớn lắm*, nên anh ấy cũng vẫn đồng ý về Nga. Vậy thì thế này nhé: đồng chí hãy phái anh ấy đi làm *ngay lập tức* hai nhiệm vụ: (1) đưa Li-u-bích ra nước ngoài ngay; (2) đến gặp các Xa-mô-va, thuyết phục họ nên ấn định ở nước ngoài và đi ngay.

Có cơ dẫn đến thất bại một cách vô lý, bậy bạ và kỳ quặc, khi mà I-go-rơ, trong một văn bản *chính thức* do tôi gửi kèm theo đây cho đồng chí, đã tỏ ý tán thành tiến hành ở nước ngoài và thậm chí còn hứa sẽ kiếm ở nước ngoài *không phải* một mình A-đri-a-nốp, mà cả các "ủy viên dự khuyết Luân-đôn"²⁸ nữa (tức là Rô-man + A-đri-a-nốp, nói chung là hai người: do đó rõ ràng **tuyệt đối** cần phải có Li-u-bích, nếu không thì ba người của chúng ta sẽ không đưa lại đa số được).

Ngày mai chúng tôi sẽ gửi cho đồng chí đề cương về bản tuyên bố về bọn thủ tiêu và bọn triệu hồi.

Bắt tay đồng chí. Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 17 tháng Hai 1911

Gửi từ Pa-ri đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1931 trong

Văn tập Lê-nin, t. XVIII

Theo đúng bản thảo

1) "Xa-mô-va" — tức V. P. Nô-ghin và G. Đ. Lây-tây-den (Lin-đốp), các ủy viên của Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, lúc bấy giờ đang ở Tu-la (nơi sản xuất ám xa-mô-va).

15 GỬI A. I. RƯ-CỐP

Thứ bảy, 25/II. 11.

Vla-xốp thân mến! Tôi vừa nhận được thư đồng chí và vội vàng trả lời ngay, không đợi Gri-gô-ri là người hôm nay đã gửi cho đồng chí bức thư của Xa-mô-va-rốp.

Hôm nay Na-đi-a sẽ viết thư cho Li-u-bích. Thật vô cùng đáng tiếc là đồng chí đã không nghĩ đến việc đó sớm hơn. Bây giờ phải viết thư bảo anh ta lên đường ngay tức khắc, chứ không phải là chuẩn bị lên đường nữa. Đồng chí hãy viết cho anh ta một bức thư nữa, hết sức khẩn khoản yêu cầu anh ta đi ngay lập tức, nếu không kẻ địch sẽ có 4 người (một người của phái Bun + một người Lát-vi-a + 2 men-sê-vích), còn chúng ta thì vẫn không đông hơn họ (3, trong đó có 1 người còn chưa chắc lắm + 1 người Ba-lan).

Bức thư của đồng chí về bản tuyên bố làm tôi rất buồn, nó chứng tỏ chúng ta vẫn chưa hoàn toàn hiểu nhau, và do đó sự thỏa thuận giữa chúng ta còn "mỏng manh" biết bao (về điều này tôi *hết sức lấy làm tiếc*).

Trong những đề nghị sửa đổi của đồng chí có những đề nghị không thể bác bỏ được. Đó là: việc tách vấn đề nước ngoài ra thành một nghị quyết riêng; việc bổ sung thêm vào bản tuyên bố một § đặc biệt nói về ý nghĩa của Đu-ma và chỉ ra rằng những ai không ủng hộ cuộc bầu cử vào Đu-ma IV đều là những kẻ phản bội; việc *tách* vấn đề khôi phục lại các chi bộ (mặc dù tôi vẫn không hiểu tại sao phải tách vấn đề đó và đưa nó vào đâu? Cần phải nói đến vấn đề đó! Nhưng nói ở đâu chứ?).

Nhưng phần lớn những đề nghị sửa đổi của đồng chí là những đề nghị không thể chấp nhận được và có hại.

("Thừa nhận việc triệu tập hội nghị là bức thiết"?? Nói vờ vĩnh như thế để làm gì? Chính đồng chí cũng không tin vào cái

đó kia mà! Hiện nay không có gì tai hại hơn là gây ra sự giả nhân giả nghĩa và sự tự lừa dối mình!

"Tổ ra hài lòng khi thấy chủ nghĩa triệu hồi và chủ nghĩa tối hậu thư đã thực sự biến khỏi vũ đài chính trị"...

Điều đó *không đúng*. Tôi đã thấy những công nhân của nhóm "Tiến lên" và *thậm chí cả* Ép-ghe-ni cũng bác bỏ điều không đúng đó trong những lời phát biểu của mình.

"Hoan nghênh việc nhóm "Tiến lên" quyết định tham gia cuộc bầu cử"...

Cho đến nay vẫn *không có* quyết định đó. Và nếu ngày mai sẽ có quyết định ấy, thì "hoan nghênh" những phần tử chia rẽ về việc chúng thực hiện *nghĩa vụ* của chúng và không đá động gì đến số tiền thu được bằng con đường tước đoạt — đó là một việc làm xấu xa²⁹.

Đồng chí viết: "Tôi không biết những lời tuyên bố triệu hồi chủ nghĩa hay là tối hậu thư chủ nghĩa của nhóm "Tiến lên" sau hội nghị toàn thể..."

Đáng tiếc là đồng chí không biết những lời tuyên bố đó. Đồng chí hãy xem: 1) Tờ truyền đơn của nhóm "*Tiến lên*" sau hội nghị toàn thể: toàn những lời lăng mạ đối với các cơ quan trung ương; không có một lời nào nói về việc từ bỏ cương lĩnh của phái triệu hồi và phái tối hậu thư. — 2) Văn tập số 1³⁰ cũng vậy. *Không có lấy một* bài xã luận nào nói về *Đu-ma* và công việc của *Đu-ma*. — 3) Bài của Lu-na-tsác-xki trong tờ "*Le Peuple*" (đã được dẫn trên Cơ quan ngôn luận trung ương — Lu-na-tsác-xki đã được *nhóm* "Tiến lên" chính thức cử làm đại biểu tại Đại hội Cô-pen-ha-gơ). — 4) Tờ truyền đơn của nhóm "Tiến lên" ở Giơ-ne-vơ (mà một phần đã được trích dẫn trong tờ "*Tiếng nói người dân chủ - xã hội*") là nhóm ủng hộ Lu-na-tsác-xki.

Sau hội nghị toàn thể, tờ "Tiến lên" có *nghĩa vụ* công bố một bản cương lĩnh *mới*, vì cương lĩnh *cũ* (công bố ngày 27. XII. 09, nghĩa là vào *ngày hôm trước* plenum) là cương lĩnh của *phái triệu hồi và phái tối hậu thư*. Tờ "Tiến lên" lại *không* làm việc đó!

Sai lầm cơ bản của đồng chí là ở chỗ đồng chí tin vào *những lời nói* và nhắm mắt trước *những việc làm*. Có nhiều người, như Đô-mốp hoặc A-lếch-xin-xki, hoặc còn người nào khác nữa mà tôi không biết, đã nói cho đồng chí nghe bao nhiêu "lời hay ho", và đồng chí tin những lời đó, đồng chí viết: tờ "*Tiến lên*" "sắp tan rã hoặc có thể trở thành đồng minh của chúng ta", nó "đang vút bỏ cương lĩnh của phái triệu hồi và phái tối hậu thư".

Điều đó *không đúng*. Đó là những lời dối trá của bọn bịp bợm sẵn sàng hứa đủ mọi thứ, miễn là *che giấu* được sự thật, che giấu được cái nhà trường riêng của chúng, và số 85 000 rúp của chúng nhận được do những vụ tước đoạt.

Nếu Đô-mốp rút ra khỏi tờ "Tiến lên" thì đó là vì Đô-mốp chỉ là một giáo viên trung học, một phần tử phi-li-xtanh, một kẻ lấm mồm, chứ không phải một nhà chính trị. Nếu A-lếch-xin-xki "đã cãi nhau" với Bô-gđa-nốp và đồng bọn, thì bây giờ, sau khi từ Bô-lô-nhơ *trở về*, y đã lại hoàn toàn hòa giải và hôm qua y đã *thay mặt* nhóm "*Tiến lên*" đọc một bản thuyết trình!!

Đồng chí tin vào *những lời nói*, và *trên thực tế* làm cho *mình* trở nên bất lực — điều đó có nghĩa là tái phạm cái sai lầm *nghiêm trọng* của hội nghị toàn thể, cái sai lầm đã làm suy yếu đảng *minimum trong một năm*. Nếu bây giờ, qua một năm sau những sai lầm ngu xuẩn của hội nghị toàn thể về sự điều hòa, đồng chí còn *phạm lại* sai lầm đó nữa, thì tức là đồng chí đã phá hoại hoàn toàn *mọi* "sự thống nhất". Tôi có thể khẳng định điều đó, vì tôi biết rõ, căn cứ vào kinh nghiệm. Hãy để cho Xa-mô-va-rốp tru tréo lên rằng tôi đã phá hoại "sự thống nhất" (đó là những lời gán ghép của Tơ-rốt-xki và I-ô-nốp!). Xa-mô-va-rốp *cần phải* tru tréo lên cái điều vô lý ấy (điều mà y *không dám* đưa lên báo chí nhưng đã bị tôi *công khai* phân tích và bác bỏ trên tờ "Chuyên san tranh luận"³¹ số 2), vì y lấy làm *hổ thẹn* phải thừa nhận sai lầm của những phần tử điều hòa tại hội nghị toàn thể. Sai lầm của chúng là ở chỗ chúng đã hầu như phá hoại sự thống nhất với phần tử men-sê-vích *ủng hộ đảng*, tin vào *lời nói*

của bọn men-sê-vích chống đảng thuộc nhóm "Tiếng nói" và tạo điều kiện cho chúng được *củng cố trên thực tế*.

Đồng chí hãy cẩn thận đấy, chớ có phạm lại sai lầm đó!

Lực lượng của nhóm "Tiến lên" rất mạnh. Họ có một nhà trường = một hội nghị = một màng lưới phái viên. Chúng ta (và Ban chấp hành trung ương) *không có* những cái đó. Họ có tiền — tới 80.000 rúp. Đồng chí tưởng họ sẽ giao cho đồng chí số tiền đó sao? Đồng chí lại ngây thơ đến thế ư??

Nếu không, *tại sao* đồng chí lại có thể coi *những phần tử chia rẽ* giữ trong tay số tiền quỹ của nhóm *chống lại* đồng chí, là bạn "đồng minh" được!?

Không có gì ngây thơ hơn là viết: "tôi không muốn cản trở việc các bộ phận còn lại trong nhóm "Tiến lên" có thể xích lại gần".

Chúng đã xích lại gần bọn thủ tiêu, chúng đã thiết lập một nhà trường chống lại đồng chí, chúng đã lừa phỉnh đồng chí rằng: chúng tôi không hề như vậy đâu, chúng tôi không phải là những người theo chủ nghĩa triệu hồi, thế mà đồng chí cũng tin lời chúng *và không đấu tranh chống những việc làm*. Thật có quý biết thế là thế nào!

"Tôi không muốn (đồng chí viết) khai trừ những phần tử "Tiến lên" ra khỏi tổ chức chung của đảng (chứ không phải của một nhóm phái) ở nước ngoài".

Phải chọn lấy một trong hai điều: hoặc là đồng chí *tiếp tay* cho một nhóm phái riêng biệt và để cho phái đó *giữ* tiền quỹ của họ. Nếu vậy chúng tôi sẽ cho công bố bản tuyên bố của chúng tôi gửi Ban chấp hành trung ương (yêu cầu thành lập một ban điều tra), và chúng tôi nói: mặc cho những phần tử "Tiến lên" giúp đỡ Ban chấp hành trung ương ấy, *còn chúng tôi sẽ không làm việc đó*.

Hoặc là đồng chí *lên án* hoạt động bè phái của nhóm "Tiến lên", nhưng như thế thì phải triệt để. Nếu chỉ *lên án* bằng lời nói thôi, đồng chí sẽ trở thành *lố bịch*.

Lúc đó phải nói: *chừng nào* những phần tử "Tiến lên"

(1) chưa đưa ra một cương lĩnh *mới*, (2) chưa đưa ra những lời tuyên bố ủng hộ đảng, (3) chưa giải tán cái nhà trường của *nhóm phái* họ, (4) chưa giao quỹ của *nhóm phái* họ cho đảng, — thì họ vẫn còn = một nhóm phái chống đảng.

Nếu đồng chí không nói *như thế*, đồng chí sẽ mất sự hợp tác của chúng tôi mà cũng sẽ *không* tranh thủ được sự hợp tác của nhóm "Tiến lên". Phải chăng đó là một chính sách?

Còn về các phần tử còn lại (các phần tử *tương lai* !!), đồng chí chớ có băn khoăn. Chúng ta mà *mạnh* lên thì mọi người sẽ đến với chúng ta. Còn nếu chúng ta yếu đi, chúng ta tin vào lời nói, thì chúng ta bị mọi người cười giễu, thế thôi. Vì tìm ra một hình thức nào đó thì không khó: thí dụ, sau khi lên án *phái* "Tiến lên", thì nói rằng có *một bộ phận công nhân* trong nhóm "Tiến lên" chủ trương tiến hành bầu cử, lợi dụng những khả năng hợp pháp, tán thành tính đảng, rằng những công nhân đó, những phần tử "Tiến lên" đó, đồng chí kêu gọi họ **ly khai** bè phái, **trở lại** với đảng, v. v. và v. v..

Trong nghị quyết về sự đoàn kết ở nước ngoài cần phải vạch mặt chỉ tên một cách đích xác và rõ ràng *những ai* là kẻ phá hoại tổ chức; *phái* "Tiếng nói" và *phái* "Tiến lên" cần *phải* được chỉ đích danh, và phải giải thích "hành động phá hoại tổ chức và có tính chất chống đảng" của chúng là ở chỗ nào: *không phải* ở mặt tư tưởng (về điểm này đồng chí cứ việc *tranh luận* và viết trên tờ "Chuyên san tranh luận" chẳng hạn, v. v.), **mà** là ở chỗ có nhà trường riêng, có quỹ riêng của nhà trường, có cơ quan ngôn luận riêng (tờ "Tiếng nói"), có những khoản tiền quyên góp riêng cho tờ "*Tiếng nói*", có những nhóm phái riêng biệt (có liên hệ với nước Nga *chống lại* Ban chấp hành trung ương).

Nếu không vạch mặt chỉ tên một cách đích xác và rõ ràng những phần tử của phái "Tiếng nói" và phái "Tiến lên" thì toàn bộ nghị quyết = 0. Khi đó đồng chí sẽ *buộc* chúng tôi phải phản đối *cái trò* thống nhất đó.

Nếu vạch mặt chỉ tên chúng một cách đích xác, *nói rõ* hoạt

động bè phái của chúng ở chỗ nào, thì chắc chắn đồng chí sẽ *chiếm* ngay được *đa số* ở nước ngoài (những người bên-sê-vích + những người theo Plê-kha-nốp + những công nhân ủng hộ đảng + một số lớn *các nhóm* ở "tỉnh" và ở Mỹ, là nơi không có *lãnh tụ* của phái "Tiếng nói").

Nếu "cuộc đấu tranh" của Ban chấp hành trung ương chống *các nhóm phái* thể hiện ở chỗ Ban chấp hành trung ương sẽ *ve vãn* các nhóm phái *chống đảng* là phái "Tiếng nói" và phái "Tiến lên", kìm hãm công tác *của chúng ta* (theo tinh thần đảng) bằng rất nhiều thể thức chống chất lên nhau (người Ba-lan, tiểu ban, ban lãnh đạo gồm những người không hiểu biết công việc, "giấy mời" nhóm "Tiến lên", những sự tranh chấp với A-lếch-xin-xki, v. v. và v. v.), thì chúng tôi *sẽ không chịu làm như vậy* đâu.

Chúng tôi vừa nhận được một bức thư từ Xanh Pê-téc-bua gửi đến. Xa-mô-va-rốp đã đề nghị đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma công bố bản cương lĩnh bầu cử!!!

Xa-mô-va-rốp đề nghị điều đó với đa số men-sê-vích !! (còn đối với chúng ta thì không có lấy một lời). Nếu Xa-mô-va-rốp muốn tiến hành công việc *theo lối đó*, tôi hứa với đồng chí là sẽ đưa ra một loạt truyền đơn *trực tiếp* chống lại Xa-mô-va-rốp.

Nếu chúng ta có thể đi đến một thỏa thuận, thì *những người bên-sê-vích* cần phải đoàn kết thành một *trào lưu* và *sát cánh* cùng nhau làm việc (trên cơ sở bản thỏa thuận), chứ không nên chơi xấu nhau, không nên chạy sang hàng ngũ men-sê-vích.

Xin cho biết ý kiến của đồng chí. Và cho biết sớm. Bắt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Đồng chí đã gặp Ni-ki-tích chưa? Y có còn lừa bịp gì về lòng yêu chuộng hòa bình của tờ "*Tiến lên*" nữa không?? Y là một tay lão luyện trong nghề hứa hão và lừa bịp.

Gửi từ Pa-ri đến Béc-lanh

*In lần đầu năm 1931 trong
Văn tập Lê-nin, t. XVIII*

Theo đúng bản thảo

16 GỬI N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP

Đồng nghiệp thân mến!

Tôi đã nhận được bức thư đề ngày 10 tháng Hai của đồng chí kể về chuyện phản bội của một nhân vật mà đồng chí gọi tên là — E. —.

Đồng chí yêu cầu tôi "thông báo về chuyện đó" cho nhóm 58 người men-sê-vích³². Xin lỗi đồng chí là tôi buộc phải khước từ lời yêu cầu này. Tôi sẽ không thông báo gì hết và sẽ không bao giờ có ý định có những quan hệ với những kẻ như vậy. Nếu đồng chí không hiểu lý do tại sao thì một lần nữa tôi xin nói lại để đồng chí biết.

Kết thúc lá thư đồng chí viết: "Chẳng lẽ ở Pa-ri người ta không hiểu cuộc xung đột của các đồng chí được phản ánh lại ở chỗ chúng tôi như thế nào hay sao?".

Những người theo phái thủ tiêu ở Pa-ri hiểu rất rõ việc họ làm. Đáng tiếc là ở chỗ các đồng chí, ở Xanh Pê-téc-bua, có những người lại *không hiểu* rõ họ đang làm gì, đang đọc gì. Thật đáng tiếc! Số phận của những người này là suốt đời bị người ta xỏ mũi. Những người theo phái thủ tiêu ở đây, tức là những người theo phái "Tiếng nói" ở đây tung ra những tờ truyền đơn đại loại như tờ truyền đơn của nhóm 58 người men-sê-vích, cũng chỉ cốt để gây ra những cuộc xích mích và làm lẫn lộn cuộc đấu tranh có tính chất nguyên tắc. Chúng tôi đã tuyên bố (trên mỗi số của Cơ quan ngôn luận trung ương và mỗi số của các xuất bản phẩm khác¹⁾ mà đồng chí đã biết và *gần gũi* với đồng chí hơn về mặt không gian) rằng chúng tôi không điều hòa và không thể điều hòa được, mà phải đấu tranh và sẽ đấu tranh không khoan nhượng với nhóm của ngài *Pô-tơ-rê-xốp* và đồng bọn, với những tư tưởng của tờ "Bình minh của chúng ta", v. v.. Đó là bè lũ bọn thủ tiêu, những kẻ thù của đảng dân chủ - xã

1) Báo "Ngôi sao" và tạp chí "Tư tưởng".

hội và những tư tưởng của chúng là những tư tưởng của bọn phản bội.

Về mặt nguyên tắc phái "Tiếng nói" không thể đấu tranh chống lại điều đó được, cho nên các ngài *Mác-tốp, Đan, Ác-xen-rôt, Mác-tư-nốp* bèn đáp lại bằng những hành động bêu xấu và hăm dọa. Tờ truyền đơn của nhóm 58 người men-sê-vích không phải là một sự hăm dọa đó ư? Trong tờ truyền đơn này nhóm 58 người đã đưa ra những lời buộc tội (những lời bóng gió) *dối láo*...¹⁾, chẳng hạn, tuy rằng sau Hội nghị toàn thể tháng Giêng 1910, những người men-sê-vích đã *tuyệt đối* trung thành thủ tiêu... *tất cả* những gì liên quan đến họ. Tại sao họ lại phải đưa ra những lời buộc tội ấy dưới hình thức những lời bóng gió mờ ám như thế? Xin trả lời như sau: tờ truyền đơn ấy tuy cũng được in, cũng được phát hành ở Pa-ri, cũng là của phái "Tiếng nói", nhưng có điều là ký tên vào đó không phải là nhóm 58 người, mà là "ban biên tập tờ "Tiếng nói người dân chủ - xã hội"". Còn nội dung của nó thì thế nào? Chung quy lại là như thế này: khi nào trong ban biên tập Cơ quan ngôn luận trung ương có sự ngang bằng nhau thì lúc đó sẽ có hòa bình³³.

Một đồng chí viết: như thế không phải là hèn hạ hay sao? — Hôm nay thì đưa ra những lời buộc tội hình sự, rồi ngày mai thì lại viết: "Hãy cho thêm một người nữa vào ban biên tập là sẽ có hòa bình". Quả là một lối *hăm dọa!*

Không lẽ những người có chút ít kinh nghiệm trong chính trị lại không nhìn thấy ở khắp nơi (nhất là trong Đu-ma III) hàng chục ví dụ như thế ư? Không lẽ lịch sử của chủ nghĩa men-sê-vích đã không cho thấy vô vàn những thủ đoạn hăm dọa như thế ư: bao nhiêu lần nêu ra cái "tội tình", nhưng đến khi có được sự ngang bằng nhau hay là *đá sỏi* rồi thì lại *quên hẳn đi*.

Hồi tháng Năm 1910, trên tờ "Chuyên san tranh luận"²⁾ tôi

1) Từ đây cho đến hết bức thư những chỗ như thế này là những chỗ bỏ trống trong văn bản.

2) Xem V. I. Lê-nin. "Bút ký của một nhà chính luận" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, tr. 307 - 336).

đã cho đăng một bài gọi những kẻ hăm dọa là bọn hăm dọa. Nếu ai không nghe những lời cảnh cáo ấy thì *mặc kệ họ*.

— E. — đã gọi tờ truyền đơn ấy là tờ giấy "ê tiện". — E. — đã nói đúng. Tôi không biết — E. — Tôi không biết anh ta muốn có một lời cải chính ra sao trên báo chí, tôi không biết quan điểm của anh ta, quan niệm của anh ta, công việc anh ta đang làm. Kết quả là: chừng nào đồng chí chưa học được cách đấu tranh với những kẻ hăm dọa thì bọn chúng vẫn sẽ luôn luôn làm hỏng công việc của đồng chí bằng những hành động bêu xấu, vẫn sẽ luôn luôn phỉ nhổ vào mặt đồng chí. Nếu đồng chí không thích cái lối đó thì đồng chí phải học đấu tranh chứ đừng có khóc than.

Chả cần phải nói thêm cũng thấy rõ rằng chúng tôi đã trả lời một cách đích đáng bọn hăm dọa và chúng tôi sẽ không bao giờ chịu bất kỳ một sự ngang bằng nào. Chúng tôi đã vạch trần triệt để cái xu hướng *thủ tiêu* của bè lũ Pô-tơ-rê-xốp. Đã thế bè lũ này hiện giờ lại còn đang ve vãn cái nhóm mà *sau* cuộc Hội nghị toàn thể tháng Giêng 1910 đã vi phạm nghị quyết về...¹⁾ Phái "Tiếng nói" che đậy..., là những kẻ "chống" *Lê-nin - Plê-kha-nốp*. Nhưng *chúng tôi* cũng sẽ *vạch trần* cả chuyện đó — tôi có thể cam đoan với đồng chí như thế.

Không thể ngồi chành vênh giữa hai cái ghế được — hoặc là đi theo bọn thủ tiêu, hoặc là chống lại chúng. Còn tôi thì tôi sẽ giữ cho mình quyền công bố bức thư này. Công việc của ban biên tập²⁾ thế nào? Đồng chí phải lo làm sao để nếu không có ai thì đồng chí phải làm người đại diện cho chúng tôi. Trong bất cứ trường hợp nào đồng chí cũng phải tìm được cho chúng tôi một người đại diện. Tại sao đồng chí không trả lại cho tôi những bài báo không đăng? *Ráp-pô-po* cũng có gửi 2 bài mà chẳng thấy trả lời gì cả.

¹⁾ Có lẽ đây muốn nói đến nghị quyết của hội nghị toàn thể "Về các trung tâm bè phái" (xem "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, ph. I, 1954, tr. 241 - 243).

²⁾ — ban biên tập báo "Ngôi sao".

Ít lâu nữa sẽ có một thanh niên đến chỗ đồng chí: anh ta dáng thấp nhỏ, chắc nịch (người Do-thái) và sẽ mang theo giấy giới thiệu của tôi. Xin đồng chí giúp đỡ anh ấy theo khả năng của đồng chí.

Còn về tờ báo: theo tôi, tạm thời đồng chí phải tự xoay xở lấy thế nào để phái của chúng ta không bị mất người đại diện, nếu không thì sẽ rất dở. Chúng tôi hy vọng sẽ không vì mới bị o ép mà đã chịu bó tay, và dù cho có bị đóng cửa chẳng nữa, thì vẫn phải tiếp tục tiến hành. Vì vậy đồng chí càng phải ở đó. Xin đồng chí gửi *ngay* cho tôi văn bản của bản cương lĩnh do đảng đoàn thảo ra cho cuộc bầu cử ở Mát-xcơ-va³⁴. Đồng chí có thể đến đây vào dịp lễ Phục sinh để chúng ta gặp nhau được không? Có nhiều chuyện cần trao đổi lại. Đồng chí có được tin gì về Ô-x. Pê-tơ-r. không?

Viết ngày 7 hoặc 8 tháng Ba 1911

Gửi từ Pa-ri đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

17

GỬI A. I. RŨ-CỐP

10/III. 11.

Vla-xốp thân mến! Chúng tôi xin gửi đồng chí (gửi cùng với Gri-gô-ri) bản sao bức thư mà ngày hôm nay Xê-ma-scô (ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương) vừa gửi cho Gri-gô-ri.

Qua bức thư này tất nhiên đồng chí sẽ hiểu là cuộc khủng hoảng sắp đi đến chỗ kết thúc. Phái Bun đã lộ rõ mưu đồ của họ³⁵ (hay là Ma-ca-rơ đã bắt họ phải lộ rõ? hay là do các vụ bắt bớ ở Pê-téc-bua mà ra?³⁶ có trời mà biết được).

Hoàn toàn rõ ràng là phái Bun hoàn toàn hiểu rõ cái chân lý đơn giản là *toàn bộ vấn đề* hiện nay ở số phiếu: liệu những người Ba-lan + phái Bun sẽ chiếm được số phiếu chung nhiều hơn hay không?

Phái Bun quyết đấu tranh một mất một còn chính là để làm sao có được thêm phiếu trong Ban chấp hành trung ương.

Điều đó là rõ ràng. Phái Bun sẵn sàng *làm tất cả*, sẵn sàng dùng mọi thủ đoạn để tiện để làm sao có được thêm phiếu trong Ban chấp hành trung ương.

Những người men-sê-vích theo phái "Tiếng nói" thì chắc chắn đã có hai phiếu của Luân-đôn: Cô-xtơ-rốp và *Pi-ốt*, tên này vừa được thả ra cách đây ít lâu (chúng tôi có tin tức về vụ này).

Như vậy là kẻ thù đã kết thành hẳn một khối. Con đường thoát duy nhất là: bằng bất cứ giá nào cũng phải đưa được Ma-ca-rơ, Lin-đốp, **Li-u-bích** (và nếu có thể thì cả Va-đim nữa) ra nước ngoài và phải đưa ngay ra lập tức.

Phải cử người đi làm việc đó. Xin đồng chí hiểu cho rằng chậm cử người đi *ngày nào* là có cơ làm hại Ma-ca-rơ, làm hại *toàn bộ công việc*. Bằng bất cứ giá nào cũng xin đồng chí hãy cử ngay Mi-kha-in Mi-rô-nút (và nếu anh ấy từ chối, thì cử Tsa-xốp-ni-cốp hiện đang ở Li-e-giơ đi, hoặc cử vợ của Pi-át-ni-txa, chị ấy là người ở thể hợp pháp và cũng đã đi một lần rồi), — hãy cử người đến gặp cả Li-u-bích và cả Ma-ca-rơ.

Nếu đồng chí không làm việc đó, đồng chí sẽ có cơ thủ tiêu luôn cái cơ hội *cuối cùng* có thể triệu tập hội nghị toàn thể và khôi phục Ban chấp hành trung ương nói chung.

Nếu I-u-đin đã xích mích với Ma-ca-rơ thì có thể Ma-ca-rơ đã hiểu được âm mưu lẩn tránh và những thủ đoạn để hèn của phái Bun: nhưng hiểu được như vậy chưa đủ, cần phải biết cách đấu tranh chống lại nữa.

Nếu Lin-đốp *không thể* ra nước ngoài được thì cứ để Ma-ca-rơ đi *một mình* (nhưng trước khi đi phải lấy giấy ủy nhiệm hành động thay mặt cho Bộ phận): khi đó ở đây chúng tôi

sẽ cùng với Ma-ca-rơ tìm ra được lối thoát khỏi tình hình hiện nay.

Đồng chí trả lời cho biết ngay.

Lê-nin của đồng chí

Gửi từ Pa-ri đến Béc-lanh

*In lần đầu năm năm 1931 trong
Văn tập Lê-nin, t. XVIII*

Theo đúng bản thảo

18

GỬ A. I. RŨ-CỐP

Vla-xốp thân mến! Đồng chí đề nghị một việc thật là kỳ lạ! *Không thể* gửi đi một bức điện *như thế* được, chúng tôi không thể liều lĩnh làm việc đó. Nếu đồng chí muốn liều thì đồng chí cứ gửi nó từ Lai-pxích; chúng tôi không khuyên đồng chí làm như vậy.

Có thể nào công việc lại bị trì hoãn vì chuyện tiền nong hay sao? Chẳng lẽ họ không thể vay được tiền mua vé đi Béc-lanh hay sao??

Rõ ràng chậm trễ không phải vì chuyện tiền nong.

Một người thuộc phái Bun — một tên xỏ lá và là người theo phái thủ tiêu (Li-be) — ba hoa ở đây rằng hẳn biết có một sự chậm trễ nào đó và một chuyến đi nào đó đến Cáp-ca-dơ (!!?)³⁷. Lại còn tin này nữa: cả Cô-xơ-rốp lẫn Pi-ốt đều đã được thả ra. Cả hai đều tự xưng là người của phái Plê-kha-nốp.

Qua hội nghị toàn thế chúng tôi đã biết *đích xác* rằng cả hai đều là những phần tử thủ tiêu chủ nghĩa.

Đồng chí đã có một sai lầm lớn là không lấy giấy ủy nhiệm của các Xa-mô-va, và bây giờ lại làm cho sai lầm ấy trầm trọng thêm vì đã không cử ai đến gặp các Xa-mô-va cả. Kết quả như thế nào thì đồng chí xem đấy! Thời gian cứ trôi đi (những người thuộc phái "Sự thật" ở Mát-xcơ-va đã cử người đi dự hội nghị³⁸, —

sắp chia rẽ đến nơi rồi). Đồng chí mất kiên nhẫn. Thật buồn cười.

Rõ ràng là phải làm ngay điều chúng tôi yêu cầu: phải cử *ngay* người đến gặp các Xa-mô-va. Đồng chí hãy làm việc đó ngay đi, nếu không hậu quả sẽ chẳng ra sao cả đâu.

Sau tất cả những sự việc vừa rồi và sau những chuyện đồng chí kể thì cả chúng tôi cũng không thể tin các Xa-mô-va được nữa, và không thể *chờ đợi*, chờ đợi hết tháng này sang tháng khác được nữa. Bằng những hành động dè dặt đó, người ta sẽ *ép* chúng tôi phải xé toạc hết, phải tuyên bố với người Đức *rằng không có Ban chấp hành trung ương* và phải yêu cầu họ gửi tiền *ngay tức khắc*.

Sẽ chẳng còn lại gì nữa, và tất cả đều là do cái thái độ thụ động của đồng chí ("may ra các Xa-mô-va sẽ đi") mà ra.

Bắt tay đồng chí. *Lê-nin*

Viết vào nửa đầu tháng Ba 1911

Gửi từ Pa-ri đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1931 trong

Văn tập Lê-nin, t. XVIII

Theo đúng bản thảo

19

GỬ A. I. RŨ-CỐP

Tôi đã nhận được thư của đồng chí báo tin về việc mời M. M. đến.

Rất tốt là đồng chí đã gửi đi. Cho đến nay những người *không* thuộc phái điều hòa đã gửi đi "bốn" (nếu không phải là sáu). Sự khác nhau cơ bản là ở chỗ ấy. Đó là điểm thứ nhất. Còn điểm thứ hai là, đã đến lúc phải đưa ra tối hậu thư, như chính đồng chí đã tin chắc khi nói: "phải là mất hết mọi sự tôn trọng đối với đảng thì mới kéo dài lê thê mãi chuyện này". Đúng! Phải! Chí lý!

Chỉ có điều là đừng nên dọa rút khỏi Ban chấp hành trung

ương như đồng chí muốn làm. Như vậy không đúng đâu. Đừng làm thế*. Hãy dọa sẽ công khai phản đối Bộ phận Ban chấp hành trung ương và sẽ tuyên bố nó là con số không và còn tệ hơn thế nữa kia, nếu họ, những người tin cần đồng chí và trao toàn quyền cho đồng chí, không ra nước ngoài *ngay lập tức*.

Không triệu tập Li-u-bích đến là không hợp lý. Đó là một sai lầm. Thật nực cười, tiếc không dám tốn thêm 200 - 300 rúp trong lúc mà vấn đề lại là *chung cục* của toàn Ban chấp hành trung ương. Còn sở dĩ cần Li-u-bích thì đó *chính là* để không phải phụ thuộc vào "phần tử phi-li-xtanh và hèn nhát"³⁹. Đối với tôi chỉ qua bức thư của đồng chí mới thấy rõ "phần tử phi-li-xtanh và hèn nhát" đó *hèn mạt* đến mức nào. Cần làm cho những con người như vậy hết đường cựa quậy, và nếu như họ không phục tùng thì phải chìm xuống bùn đen. Khi không còn có thể nhịn được nữa, tôi sẽ làm việc này công khai, cho in câu chuyện giao dịch với Bộ phận Ban chấp hành trung ương.

Sự việc đã hoàn toàn rõ ràng. Tình thế đã đến điểm nút. Hoặc là $\frac{1}{2}$ + một người của P. S. D. ở nước ta**⁴⁰, hoặc là thắng lợi của phái men-sê-vích trong Ban chấp hành trung ương, sự thoái lui của chúng ta và sự sụp đổ một cách nhục nhã. Nhưng nếu đưa được dù chỉ Ma-ca-rơ và Li-u-bích đến thì sự việc vẫn còn có thể cứu vãn được: Plê-kha-nốp và đảng đoàn sẽ ủng hộ chúng ta, và chúng ta sẽ đề bẹp hành động chia rẽ của phái men-sê-vích ngay *khi còn trứng nước*. Khi đó những kẻ hèn hạ này sẽ chẳng dám như thế.

Tôi gửi kèm theo đây bản sao bức thư của một công nhân

* Nếu đồng chí rút khỏi Ban chấp hành trung ương thì đó sẽ là một sự đảo ngũ, một sự phản bội phái bôn-sê-vích vào thời điểm khó khăn. Việc cần làm không phải là rút ra mà là gửi tới hậu thư cho Ma-ca-rơ và nếu anh ta không đến và không nhượng bộ thì cần phải *đấu tranh*, với tư cách là *ủy viên Ban chấp hành trung ương*, đòi trả lại tiền.

** Không thể giành thắng lợi trong nhóm bảy người. Có nghĩa là cần phải chuyển sang hội nghị toàn thể ở nước ngoài: triệu tập Ma-ca-rơ và Li-u-bích đến và giải thích cho họ rõ tình hình.

ở Bô-lô-nhơ gửi cho tôi. Anh ta *đã hiểu* "cương lĩnh" của nhóm "Tiến lên"!!! Còn những kẻ hèn hạ thuộc nhóm "Tiếng nói" thì thế nào: *Vô-lôn-te* — phái viên của tờ "Tiếng nói", ủy viên tiểu ban các trường *đảng*, *chống lại* nghị quyết của tiểu ban và *vận động những người tước đoạt* chống lại tiểu ban đó!⁴¹ Thôi được, bây giờ tôi sẽ lột mặt nạ của chúng *trên báo chí*.

Xê-ma-scô ở tiểu ban các trường đảng đã được cử đến Bô-lô-nhơ. Đã bắt được quả tang những tên đê tiện, chúng hết đường lẩn tránh!

Nhớ gửi trả lại tôi bản sao bức thư nhé.

Tôi gửi kèm theo đây bức thư của Phi-ni-cốp (đọc xong nhớ trả lại *ngay lập tức*). Anh hãy cho biết tôi nói có đúng không khi cho rằng một người bôn-sê-vích như vậy *manh hơn* một trăm "kẻ điều hòa", vì anh ta *hiểu rõ* tình hình, còn bọn kia thì không muốn hiểu?

Và chúng ta với vài ba người như vậy sẽ thắng hàng trăm "kẻ điều hòa".

Chào đồng chí! N. Lê-nin

Viết vào tháng Ba 1911

Gửi từ Pa-ri đến Béc-lanh

In lần đầu năm năm 1931 trong

Văn tập Lê-nin, t. XVIII

Theo đúng bản thảo

20 GỬI NN¹⁾

Đồng chí thân mến!

Xin gửi đồng chí hai bức thư*. Bức thư thứ nhất của Pô-lê-ta-ép, bức thư thứ hai của Nê-gô-rép (I-oóc-đan-xki).

* Hãy giữ gìn những thư này và sau khi đã sử dụng xong *nhất thiết* phải gửi trả tôi *ngay lập tức*.

1) Thư này có lẽ gửi cho A. I. Rư-cốp.

Đó là những biên tập viên thực sự của tờ "Ngôi sao".

Cần giúp đỡ họ.

Nguồn duy nhất là những người Đức. Hãy liên hệ với Vorstand¹⁾ thông qua Pfannkuch. Hãy xin họ giúp 5 000 mác (như thế họ sẽ cho 3 000). Tư-sca đã một lần nhận được tiền của họ cho tờ "Diễn đàn"⁴², bây giờ đồng chí ấy lại xin lần *thứ hai*, — như thế có lẽ đồng chí ấy sẽ coi đồng chí là "người cạnh tranh". Hãy chú ý điều đó, cố gắng tìm cho mình một người phiên dịch *hoàn toàn* đáng tin cậy (chúng tôi có những người quen, nhưng là những người rất "đóng cửa") và nhất định phải kiếm được tiền của Vorstand cho tờ "Ngôi sao".

Tư-sca làm thế này: đồng chí ấy xin Vorstand thông qua Các-xki. Vorstand hỏi ý kiến Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương và sẽ cấp nếu không có ý kiến phản đối. Đồng chí cần thi hành những biện pháp nếu như không muốn cho Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương biết đồng chí đang ở Béc-lanh.

Tôi gửi kèm theo đây "giấy chứng nhận"* để phòng khi cần đến.

Bắt tay đồng chí. *Lê-nin*

Đồng chí đã nhận được bức thư trong đó có thư của A-léch-xan-đrốp viết về báo cáo của Li-be ở Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương chưa?⁴³.

Mong đồng chí trả lời sớm. Rất cuộc cần làm sáng tỏ vấn đề.

Viết vào tháng Ba 1911

Gửi từ Pa-ri đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

* cho những người Đức: tôi chứng nhận đồng chí là ủy viên Ban chấp hành trung ương.

1) — Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Đức.

21 GỬI ĐẢNG ĐOÀN DÂN CHỦ - XÃ HỘI TRONG ĐU-MA NHÀ NƯỚC III

Đồng chí Pô-lê-ta-ép đã gửi qua Lê-nin cho chúng tôi kế hoạch xuất bản báo cáo của đảng đoàn dân chủ - xã hội đã được đảng đoàn thảo luận trước khi phái Pô-lê-ta-ép đi Béc-lanh.

Về phía mình chúng tôi hoàn toàn đồng tình với kế hoạch của đảng đoàn và đề nghị đảng đoàn nhất trí với chúng tôi về điều kiện cuối cùng sau đây.

Chúng tôi sẽ thành lập ở đây một tiểu ban biên tập để xuất bản báo cáo gồm Xtê-clốp + Xê-ma-scô + Di-nô-vi-ép (hoặc Ca-mê-nép).

Tiểu ban nhận nhiệm vụ (1) soạn đề cương báo cáo và giao dịch với đảng đoàn để thông qua đề cương này; (2) lo toan việc nhận tiền của đảng, ngoài ra đảng đoàn cho *ít nhất* là 500 rúp; (3) biên tập lần cuối cùng báo cáo (20 tờ in) vào thời gian (nào đó).

Ý kiến trả lời đề nghị này phải là của toàn bộ đảng đoàn.

(chữ ký của Pô-crốp-xki + Ghê-ghê-tơ-cô-ri)⁴⁴

Viết trước ngày 19 tháng Tư 1911

Gửi từ Pa-ri đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

22
**GỬI BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI CỦA
 BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG
 ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI
 NGA**

Đồng chí kính mến!

Bức thư kèm theo đây¹⁾ là sự kết thúc về mặt hình thức cuộc thương lượng mà tôi đã bắt đầu tiến hành ở Béc-lanh với Pô-lê-ta-ép, theo sự ủy nhiệm của đảng đoàn trong Đu-ma.

Tiểu ban biên tập phụ trách việc xuất bản báo cáo, do tôi thành lập với sự thỏa thuận của đảng đoàn, gồm các đồng chí Gri-gô-ri (Ca-mê-nép là dự bị), Xtê-clốp và A-lếch-xan-đrốp.

Vì đảng đoàn hứa cho chi ít nhất là 500 rúp, mà toàn bộ chi phí để in báo cáo chúng tôi tính ra hết khoảng 2 100 - 2 200 rúp, nên số tiền còn thiếu, 1 600 rúp, chúng tôi đề nghị lấy ở quỹ ("còn giữ lại") của đảng (để cấp cho Tiểu ban biên tập sử dụng), điều này các đại biểu của phái bôn-sê-vich đã đồng ý.

Lê-nin

Ngày 30 tháng Tư 1911.

Viết ở Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản sao bản thảo

23
GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến! Sức khỏe đồng chí thế nào? M. Ph. có viết thư cho biết là đồng chí trở về bị ho, v. v.. Mong đồng chí mau bình phục.

1) Xem bức thư trước.

Tờ "Tư tưởng" của chúng tôi gặp chuyện không may¹⁾. Qua tờ "Ngôn luận" và các tờ báo khác đồng chí chắc đã biết chuyện gì xảy ra rồi. Cần phải chuyển công việc về Pê-téc-bua và làm lại từ đầu. Mà chúng tôi thì lại không có những người hợp pháp đáng tin cậy.

Liệu đồng chí có thể giúp chúng tôi được không, nếu đồng chí đồng tình với tờ "Tư tưởng"? Hoặc có thể là Pi-át-ni-txơ-ki có thể giúp đỡ được chăng? Số là hiện chúng tôi còn có tiền để xuất bản một tờ tạp chí nhỏ như vậy (tất nhiên với điều kiện là tất cả chúng ta làm việc không lấy tiền và trả cho những người ngoài 20 rúp mỗi tờ in! Cũng chẳng lấy gì làm hậu hĩnh, như đồng chí thấy đấy). Nghĩa là *hiện nay* chỉ cần sự giúp đỡ về *mặt kỹ thuật*: tìm một người xuất bản nhận xuất bản tờ tạp chí, họ sẽ *không phải chi một xu nào của họ* (hơn nữa, chúng tôi hoàn toàn công nhận tính hợp pháp *hết sức nghiêm ngặt*, nên chúng tôi để cho cả người xuất bản lẫn thư ký tòa soạn + luật sư có quyền *ngăn chặn* mọi chuyện ít nhiều nguy hiểm: chúng tôi đã xuất bản bốn số không có một sự bất bẻ rất nhỏ nào của tòa án. Số 5 bị giữ lại vì Cau-xky!!⁴⁵ Rõ ràng đó là một sự kiếm chuyện. Chẳng có gì là bất hợp pháp ở Cau-xky cả).

Tại sao Pi-át-ni-txơ-ki hay một ai khác lại không thể giúp đỡ chúng tôi trong một việc không có gì nguy hiểm như vậy? Nếu không thể tìm được một người xuất bản, thì liệu có thể tìm được một *thư ký* hay không — một người *hợp pháp* mà chúng tôi sẽ trả 50 rúp một tháng về công chạy lo in và phân phát. Cần một người trung thực và cẩn thận, thế thôi. Chúng tôi *không có* những người hợp pháp, ngoài công nhân (những người này không thích hợp với công việc), điều bất hạnh của chúng tôi chính là ở chỗ đó.

Việc thứ hai. Chúng tôi có bản dịch — *đã trả tiền* — những bài báo mới đây của Cau-xky chống Ma-xlốp⁴⁶. Một việc hợp

1) Đây là nói về việc tờ tạp chí "Tư tưởng" bị đóng cửa hồi tháng Tư 1911.

pháp. Một việc cần thiết, vì Ma-xlốp nói dối quá nhiều và đánh lừa độc giả Nga. Độ 3 - 5 tờ in. Liệu có nên xuất bản — không phải trả tiền nhuận bút (vì bản dịch của chúng tôi đã trả tiền rồi), — theo giá thành không? Pi-át-ni-tơ-ki (hoặc một ai khác) liệu có thích hợp cho một công việc như vậy không?

Việc thứ ba. I-u. M. Na-kham-kít bị trục xuất khỏi Pê-téc-bua đến đây vì đã tiếp xúc với đảng đoàn dân chủ - xã hội (*Nê-vdô-rốp, Xt-clốp*, là tác giả một cuốn sách hay, nói về Tséc-nư-sép-xki), rất cần việc làm và yêu cầu hỏi xem liệu có thể in "*Cuộc du hành đến miền Cực Bắc*" của *Pi-ry* được không. Anh ấy nghĩ là sẽ tiêu thụ hết.

Đồng chí có tin tức gì về "các kế hoạch"? Nhớ viết thư cho tôi biết.

Còn đối với công nhân ở trường đảng của chúng ta, đồng chí trả lời họ đi nhé. Đó là những chàng trai khá đấy. Một nhà thơ, thật tội nghiệp, luôn làm thơ mà không có người hướng dẫn, giúp đỡ, chỉ bảo và làm cố vấn cho.

Bắt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí

Robert E. Peary:

"La découverte du pôle nord". Paris — những tranh minh họa thật tuyệt diệu. Ở đây bản kẽm có thể mua giá rẻ. Gần 15 tờ in với 40 000 chữ cái. (Hiện nay đang ở chỗ Xtê-clốp, chính Xtê-clốp đã cho tôi biết những chi tiết này.)

*Viết vào cuối tháng Tư 1911
Gửi từ Pa-ri đến đảo Ca-pri
(nước Ý)*

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I*

Theo đúng bản thảo

24 GỬI A. M. GOÓC-KI

27. V. 11.

A. M. thân mến!

Cách đây ít hôm tôi nhận được thư của Pô-lê-ta-ép. Nhân tiện anh ấy có viết: "Chúng tôi đã nhận được thư của Goóc-ki. Đồng chí ấy đề nghị N. I. đi ra nước ngoài để lập kế hoạch thống nhất xung quanh một cơ quan nào đó, đồng chí ấy viết thêm là đã nói về vấn đề này với đồng chí và với M., một người men-sê-vích" (theo tôi hiểu, đó là Mác-tốp).

Pô-lê-ta-ép viết thêm rằng, N. I. chưa chắc đã thích hợp với kế hoạch đó và nếu cần có người đi thì cần phải cử một người nào khác. Theo Pô-lê-ta-ép thì Pô-crốp-xki vị tất đã đi.

Đọc thấy những việc này trong thư của Pô-lê-ta-ép, tôi lấy làm lo ngại, thật sự lo ngại.

Sự thống nhất giữa chúng ta với những người men-sê-vích như kiểu Mác-tốp là điều *hoàn toàn* vô hy vọng, như tôi đã nói với đồng chí ở đây. Nếu chúng ta triệu tập "đại hội" để bàn về cái kế hoạch không thể thực hiện được đó thì chỉ có hổ thẹn cho chúng ta mà thôi (riêng tôi, tôi sẽ không chấp nhận ngay cả việc họp với Mác-tốp).

Xét theo thư của Pô-lê-ta-ép, người ta dự đoán sẽ có sự tham gia của đảng đoàn Đu-ma; việc đó có cần không? nếu là vấn đề tờ tạp chí thì chẳng có gì liên quan đến đảng đoàn Đu-ma cả. Nếu là vấn đề tờ báo thì cần chú ý rằng chúng ta đã và đang có *nhiều* mối bất hòa với tờ "*Ngôi sao*": họ không có đường lối, họ sợ đi với chúng ta, sợ đi với phái thủ tiêu, họ e ngại, làm bộ làm tịch, dao động.

Ngoài ra, nếu dự định thống nhất những phần tử theo Plê-kha-nốp + chúng ta + đảng đoàn Đu-ma, thì sẽ có nguy cơ làm cho Plê-kha-nốp chiếm *ưu thế*, vì trong đảng đoàn Đu-ma bọn men-sê-vích chiếm đa số. Phải chăng để cho Plê-kha-nốp

chiếm ưu thế là một điều đáng mong muốn và hợp lý?

Tôi *rất* lo là I-óc-đan-xki không thích hợp với những kế hoạch như vậy (bởi vì anh ta có tạp chí riêng "*của anh ta*" và anh ta sẽ hoặc là kìm hãm hoặc là lôi kéo về phía tạp chí "của anh ta", duy trì nó thành tạp chí *của anh ta* = nửa tự do chủ nghĩa).

Theo tôi, muốn khỏi thất vọng và tránh những cuộc cãi vã vô ích, cần phải hết sức thận trọng đối với việc "thống nhất". Đúng như vậy, lúc này không phải là lúc thống nhất lại, mà cần phải phân rõ ranh giới! Nếu tìm được một người xuất bản để ra một tạp chí hay một tờ báo thì *đích thân đồng chí* phải ký hợp đồng với họ (hoặc nhận tiền của họ mà không ký hợp đồng, nếu như có thể được), còn nếu tổ chức "đại hội" thì sẽ rắc rối. Thật sự là sẽ rắc rối.

Tôi viết thư cho đồng chí, bởi vì rất không muốn để *đồng chí* phải mất thì giờ, tinh lực, v. v. về chuyện rắc rối. Theo kinh nghiệm cay đắng của những năm 1908 - 1911 bản thân tôi *biết rõ lúc này* không thể nào "thống nhất" được. Chẳng hạn, trong tờ "Tư tưởng" của chúng ta, Plê-kha-nốp đã nhiều lần làm mình làm mẩy — thí dụ, không bằng lòng về bài báo của tôi nói về các cuộc bãi công và nói về Pô-tơ-rê-xốp¹⁾, bảo rằng tôi đã công kích "ông ta"! Chúng tôi đã dàn hòa ổn thỏa và *hiện nay* có thể và cần phải làm việc với Plê-kha-nốp, nhưng những sự thống nhất và đại hội *chính thức* là quá sớm và có thể làm hỏng mọi việc.

Đừng vội triệu tập đại hội!

Ở chỗ chúng tôi có những người khẳng định rằng Xtô-lu-pin đã ra thông tư về việc đóng cửa *tất cả* các cơ quan dân chủ - xã hội. Hình như việc đó có thật. Trước khi họp Đu-ma IV có lẽ người ta sẽ còn làm găng hơn thế gấp mười lần.

1) Xem V. I. Lê-nin. "Về thống kê các cuộc bãi công ở Nga" và "Phái thủ tiêu ở nước ta (Về ông Pô-tơ-rê-xốp và V. Ba-da-rốp)" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, tr. 487 - 523 và t. 20, tr. 136 - 159).

Thời gian sắp tới đây những khả năng hợp pháp có lẽ sẽ giảm đi. Cần tập trung vào công tác không hợp pháp.

M. Ph. có viết rằng đồng chí đã rút hẳn ra khỏi nhà xuất bản "Tri thức". Như thế là đồng chí đã hoàn toàn đoạn tuyệt với Pi-át-ni-txơ-ki và bức thư trước của tôi đã đến chậm quá chăng?¹⁾

Bắt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Tờ "Đời sống hiện nay"⁴⁷ ở Ba-cu cũng đã bị tịch thu và bị đóng cửa.

Gửi từ Pa-ri đến đảo Ca-pri
(nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

25

GỬI A. I. LI-U-BI-MỐP VÀ M. C. VLA-ĐI-MI-RỐP

Các đồng chí kính mến! Những bài phát biểu của các đồng chí ở nhóm thứ II ngày 1. VII. 11 mà chúng tôi đã gọi là sự lặp lại một cách tồi tệ nhất những bài diễn văn tồi nhất của "phái kinh tế"⁴⁸, và cái "khối" của các đồng chí với những người Ba-lan (những kẻ tồi nhất trong những người Ba-lan) nhằm chơi cái "*trò âm mưu*" mới — và với những người thuộc nhóm "Tiếng nói" ("sự rút khỏi" của Lê-đê)⁴⁹, và với Tơ-rốt-xki ("10 lần mời"), và với những người thuộc phái "Tiến lên", và những người thuộc phái thủ tiêu (phá hoại sự thỏa thuận mà ngay cả I-go-rép cũng đã thừa nhận), — tất cả những việc đó cho chúng tôi thấy hoàn toàn rõ ràng và dứt khoát rằng trong hành động của chúng ta không thể có *bất kỳ một sự thống nhất nào về chính trị và đạo*

1) Xem tập này, tr. 42 - 44.

đức cả. Vì cho đến gần đây chúng tôi vẫn họp với các đồng chí để bàn về tất cả mọi hành động quan trọng nhất nên chúng tôi thấy có nghĩa vụ phải báo cho các đồng chí biết điều này.

Mác-cơ đã tuyên bố trong cuộc họp mới đây: "chúng tôi, "những người điều hòa", chúng tôi sẽ rút khỏi Tiểu ban kỹ thuật và Ban tổ chức nếu các anh, những người bên-sê-vích, sẽ thi hành chính sách "bè phái" như trước đây".

Chúng tôi tuyên bố rằng *chúng tôi sẽ rút khỏi* Tiểu ban kỹ thuật và Ban tổ chức nếu các đồng chí cứ tiếp tục đường lối của các đồng chí mà chúng tôi cho rằng rất có hại cho đảng.

Chúng tôi chờ sự trả lời của các đồng chí ở chỗ Ca-mê-nép cho đến 11 giờ ngày thứ tư, 5. VII. 11, nếu cần phải có sự trả lời, còn sau thời hạn đó chúng tôi sẽ gửi tuyên bố của mình cho Tiểu ban kỹ thuật và Ban tổ chức và sẽ phản đối các đồng chí trước đảng.

Gửi lời chào dân chủ - xã hội N. Lê-nin¹⁾

Viết ngày 3 tháng Bảy 1911
ở Pa-ri

In lần đầu năm 1933 trong
Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

26

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

Tôi gửi đồng chí bản in thứ⁵⁰.

Trong § "Hai đảng" (nhất là đoạn cuối, trang 86 in fine²⁾ —

1) Bức thư còn có cả chữ ký của G. E. Di-nô-vi-ép, L. B. Ca-mê-nép, N. A. A-lếch-xan-đrốp (N. A. Xê-ma-scô), Cam-xki (M. Ph. Vla-đi-mia-xki).

2) — ở cuối.

xem tờ riêng) *cần phải* làm lại. (1) Không thể kêu gọi chia rẽ với *phái điều hòa*. Điều đó là hoàn toàn thừa và không đúng. Với họ cần dùng giọng "giải thích", tuyệt đối không rời bỏ họ. (2) Về sự chia rẽ nên nói *tế nhị hơn, luôn luôn* chọn những cách diễn đạt như: người ta bảo phái thủ tiêu đã đoạn tuyệt, đã tạo ra và công bố "sự đoạn tuyệt vô điều kiện", còn đảng thì chịu đựng họ một cách vô ích ("còn phái điều hòa thì nói đối uổng công"), v. v..

Ồ đồng chí phần lớn đúng là có như vậy. Nhưng không phải bao giờ cũng vậy. Hãy xem lại một lần nữa § "Hai đảng".

Chúng ta sẽ trả lời những người Đức một cách mềm dẻo hơn. Đồng chí nói đúng, câu trả lời đó mạnh quá.

Đồng chí nhất định thế nào cũng phải gửi bản in thứ § nói về phái điều hòa.

Bất tay đồng chí.
Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 2 tháng
Tám 1911 ở Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

27

GỬI C. HUY-XMAN⁵¹

Ngày 5 tháng Chín 1911.

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi kèm theo đây bản kê thành phần của Đu-ma. Tôi đã sửa bản kê đó, sử dụng tập niên giám (sách chỉ nam) chính thức của Đu-ma (1910, tập 2).

Gửi đồng chí thân mến lời chào anh em.
V. U-li-a-nốp

Thành phần Đu-ma nhà nước (1910)

Những người theo phái hữu.....	51
Những người theo chủ nghĩa dân tộc..	99 ¹⁾ 89
Những người của Đảng tháng Mười...	135
Nhóm Ba-lan, Lít-va, v. v.....	7
Nhóm Ba-lan (Cô-lô).....	18 ¹⁾ 11
Nhóm tiến bộ.....	39
Những người Hồi giáo.....	9
Những người dân chủ - lập hiến.....	52
Nhóm lao động (phái lao động).....	15 ¹⁾ 14
Những người dân chủ - xã hội.....	14 ¹⁾ 15
Những người không đảng phái.....	18

Tổng cộng 440 nghị viên

Gửi từ Pa-ri đến Bruy-xen

*Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp
năm 1962 trên tạp chí "Cahiers du
Monde Russe et Soviétique" N4*

*In lần đầu bằng tiếng Nga, theo
đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Pháp*

28

GỬI A. M. GOÓC-KI

15/IX. 11.

A. M. thân mến! Tôi viết cho đồng chí lần trước cách đây có lẽ khoảng hai tháng — lúc mới mở trường đảng (đến nay trường đã kết thúc và học viên đã về các nơi cả rồi)⁵². Thế mà vẫn không có thư trả lời, — tôi nghĩ có lẽ "cuộc thương lượng" bị kéo dài chẳng hay là có một điều gì đó đã thay đổi về cơ bản chẳng. Cách đây mấy hôm Lê-sen-cô có đến đây, kể chuyện về Ca-pri, và tôi rất mừng được biết rằng tất cả tình hình vừa qua là do việc hoãn

1) Trong bản thảo, đây là các chữ số bị gạch xóa.

những cuộc gặp gỡ mà đồng chí đã định cho đến "sau hội chợ"⁵³. Còn các kế hoạch — Lê-sen-cô nói — ở Ca-pri thì vẫn như cũ: cả tờ tạp chí dày lẫn tờ báo lớn, và còn nữa, có lẽ là cả tờ báo rẻ tiền.

Đúng, đúng thế, bây giờ có lẽ thật là đúng lúc. Phái thủ tiêu mua (chúng tôi hôm nay mới nhận được thư từ Pê-téc-bua gửi đến, ở đó người ta nói như vậy) tờ "Đồng cô-péch Ki-ép"⁵⁴ và chuyển về Pê-téc-bua. Rất cần phải tổ chức phản công lại chúng.

Hiện nay chúng tôi chỉ mới có thể kiếm được vừa đủ tiền để khôi phục tờ "Ngôi sao". Rất trông mong ở sự giúp đỡ của đồng chí: hãy gửi cho chúng tôi một bài báo ngắn. Sự giúp đỡ lúc đầu là đặc biệt quan trọng bởi vì sắp sắp tổ chức một xuất bản phẩm đã bị gián đoạn không phải là chuyện dễ dàng.

Đồng chí đã nhận được và đã đọc cuốn sách nhỏ của Ca-mê-nép chưa? Tôi hy vọng rằng cuốn sách đó sẽ xua tan được một số thành kiến mà có lẽ đồng chí hiện vẫn còn giữ đối với tác giả của nó.

Trong công tác đảng của chúng ta có rất nhiều việc rắc rối, nhưng dù sao cũng sắp đến chỗ kết thúc rồi. Plê-kha-nốp nói quanh nói co — trước khi kết thúc bao giờ anh ấy cũng vậy, giống như là một thứ bệnh. Mác-tốp đã gửi cho Cau-xky và Txét-kin bản dịch (đánh máy) cuốn sách nhỏ của mình, điều ấy giúp chúng ta *rất nhiều*: cả Cau-xky lẫn Txét-kin đều công kích cuốn sách kịch liệt, Cau-xky thì nói là "bỉ ối", Txét-kin thì cho là "bản thảo"⁵⁵.

Thôi nhé, chúc mọi sự tốt lành. Nhớ viết cho tờ "Ngôi sao" nhé.

Hãy viết cho tôi vài dòng nếu anh không lười. Gửi lời chào Ma-ri-a Phê-đô-rốp-na.

Lê-nin của đồng chí

*Gửi từ Pa-ri đến đảo Ca-pri
(nước Ý)*

*In lần đầu năm 1925 trong
Văn tập Lê-nin, t. III*

Theo đúng bản thảo

29 GỬI G. L. SCO-LỚP-XKI

Đồng chí kính mến! Trên đường từ đây (ngày mai ở đây tôi sẽ đọc bản thuyết trình về đề tài "Xtô-lư-pin và cách mạng") về Giơ-ne-vơ tôi sẽ qua Béc-nơ và muốn gặp những người bôn-sê-vích ở đó. Hãy viết thư ngay (địa chỉ ở mặt sau¹⁾ — cho NN), liệu tôi có thể gặp đồng chí vào thứ tư hay thứ năm được không và ở chỗ đồng chí còn có những người bôn-sê-vích không.

Bắt tay đồng chí. *Lê-nin*

P. S. Người ta có thể gửi thư cho tôi theo địa chỉ của đồng chí. Nếu đã thay đổi chỗ ở thì nói rõ cho bưu điện biết.

Viết ngày 25 tháng Chín 1911

Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

30 GỬI G. L. SCO-LỚP-XKI

Đồng chí kính mến! Tôi đã nhận được thư đồng chí và đã gửi điện trả lời.

Để tránh những sự hiểu lầm, tôi nói thêm một số chi tiết. Vấn đề là nói về bài thuyết trình *công khai* ("Xtô-lư-pin và cách mạng") để lấy tiền cho tờ "Báo công nhân" (lẽ tất nhiên trong các thông cáo không nhất thiết phải viết rõ lấy tiền để làm gì, mà cũng không cần thiết phải như thế)⁵⁶. Ban lãnh đạo (hay chủ tọa) cuộc họp nhất định phải là những người *bôn-sê-vích* địa

1) Muốn nói đến địa chỉ G. I. Xa-pha-rốp, ghi ở mặt sau bức thư ngỏ như là địa chỉ của người gửi.

phương, tuyệt đối không "bầu cử" (để tránh những chuyện xích mích và vụ tai tiếng mà phái thủ tiêu rất muốn có).

Tôi đồng ý nói chuyện với những người ủng hộ đảng (phái Plê-kha-nốp), *nhưng không phải với phái "Tiếng nói"*. Tốt nhất là giới hạn cuộc nói chuyện trong phạm vi những người bôn-sê-vích.

Tôi hy vọng sẽ đến vào thứ năm; nếu kịp tôi sẽ gửi điện báo tin thời gian đến.

Đồng chí làm ơn chuyển bức thư này *ngay lập tức* cho Gô-rin [M. Gorine. Rue du Pont Neuf. 2. (Chez M-me Vire) Genève], để cho anh ấy có biện pháp bố trí một buổi thuyết trình *tương tự* vào *thứ bảy* ở Giơ-ne-vơ và thông qua đồng chí trả lời tôi trước ngày thứ năm.

Bắt tay đồng chí. *Lê-nin*

Trong số các sách báo cần cho bản thuyết trình tôi yêu cầu chọn cho tôi (α) *một bộ* báo Cơ quan ngôn luận trung ương, (β) Hai đảng, (γ) Nhật ký, (δ) Ác-cô-mét⁵⁷.

Viết khoảng từ ngày 26 đến ngày 28

tháng Chín 1911

Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

31 GỬI A. NÊ-MÊ-TXƠ

Pa-ri, ngày 1 tháng Mười một 1911.

Đồng chí kính mến!

Tôi rất cảm ơn đồng chí nếu đồng chí có thể giúp tôi điều sau đây, giúp đỡ bằng ý kiến và việc làm thực tế. Một số tổ chức của

đảng chúng tôi định triệu tập một cuộc hội nghị (tất nhiên là ở nước ngoài). Số lượng người dự hội nghị khoảng 20 - 25. Liệu có thể tổ chức hội nghị này ở Pra-ha (thời gian khoảng một tuần lễ) được không?⁵⁸

Điều quan trọng nhất đối với chúng tôi là khả năng tổ chức công việc cho *thật hết sức bí mật*. Không một ai, không một tổ chức nào được biết việc đó. (Đây là hội nghị *dân chủ - xã hội*, có nghĩa là hội nghị hợp pháp theo pháp luật ở châu Âu, nhưng đa số các đại biểu *không có hộ chiếu* và không thể cho biết tên thật của mình.)

Đồng chí kính mến, tôi tha thiết yêu cầu đồng chí, nếu việc đó có thể được, giúp đỡ chúng tôi và báo cho tôi biết càng sớm càng tốt địa chỉ của một đồng chí ở Pra-ha (nếu đồng chí ấy cũng thuận) có thể thực hiện được việc đó trong thực tế. Tốt nhất là nếu đồng chí đó hiểu tiếng Nga, — còn nếu không được như vậy thì tôi sẽ nói chuyện với đồng chí ấy bằng tiếng Đức vậy.

Đồng chí kính mến, mong đồng chí thứ lỗi cho vì tôi đã quấy rầy đồng chí về yêu cầu trên đây. Xin gửi lời cảm ơn đồng chí trước.

Gửi đồng chí lời chào đảng viên *N. Lê-nin*

Địa chỉ của tôi:
VI. Oulianoff.
4. Rue Marie Rose. 4.
Paris XIV.

Gửi đến Pra-ha

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức*

32 GỬI I. PHRIMU

Đồng chí thân mến!

Hai kiều dân cư trú chính trị, Ni-ki-ta Pa-sép và I-van Ê-mi-đốp-xki, làm việc cho ngài Tséc-kê-dơ ở sân bay Ki-ti-lơ. Ngài Tséc-kê-dơ đã trả các công nhân của mình mà không trả họ số tiền công được lĩnh. Nhưng với Ni-ki-ta Pa-sép thì tình hình trở nên phức tạp bởi vì anh ấy làm việc có hợp đồng. Tséc-kê-dơ muốn đuổi N. Pa-sép, biết rằng Ni-ki-ta và I-van là những kiều dân cư trú chính trị nên sẽ buộc phải ngậm miệng. Ngài Tséc-kê-dơ đã đưa ra một lời buộc tội giả đối với Ni-ki-ta Pa-sép, nói rằng Ni-ki-ta đã tháo những ê-cu ở một chiếc máy bay. Ni-ki-ta bị bắt giữ và có lẽ cả I-van cũng vậy. Tôi biết rõ ràng cả hai người (Ni-ki-ta Pa-sép và I-van Ê-mi-đốp-xki) đều là những kiều dân cư trú chính trị, họ không thể làm điều đó. Đồng chí thân mến, vì thế tôi yêu cầu đồng chí can thiệp vào vụ này, nó có thể dẫn tới hậu quả là sự dẫn độ các đồng chí của chúng tôi. Đồng chí thân mến, mong đồng chí hãy nhận những lời chào anh em của tôi.

N. Lê-nin (VI. U-li-a-nốp) —

đại diện Đảng dân chủ - xã hội Nga
ở Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa

Viết ngày 4 tháng Mười một 1911

Gửi từ Pa-ri đến Bu-ca-rét

*Đăng lần đầu năm 1924
trên tạp chí "Người cộng sản" (Ô-
đết-xa), số 33*

*Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)*

33

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

Mr. Vl. Oulianoff. 6.
Oakley square. London. N. W.

Cher camarade!¹⁾ Tôi đang ngồi ở Viện bảo tàng Anh và say sưa đọc tập sách mỏng của Svai-txơ thời kỳ những năm 60: thật là tuyệt, cái quan điểm coi ông ta là một người cơ hội chủ nghĩa trong vấn đề những con đường tiến tới thống nhất, đã được chứng thực rõ ràng biết mấy!

Hiển nhiên là tôi sẽ *không kịp* làm mọi việc cần thiết để viết về điều này. Vì thế tôi yêu cầu đồng chí, đừng chậm trễ một ngày nào, hãy đến (hoặc nhờ một người *tin cần* đến) Bibliothèque Nationale và tìm hiểu xem ở đó có những sách báo gì của những nhà xã hội chủ nghĩa những năm 60. Nên tìm hiểu điều đó như thế này: ghi *tất cả* những xuất bản phẩm quan trọng nhất (ngày tháng chính xác và nơi xuất bản là *rất quan trọng*) và nhận cho được câu trả lời xem: tài liệu nào không có.

Hãy bổ sung (theo Bê-ben và Mê-rinh và Gust. Mayer) danh sách kèm theo đây và trả lời tôi **thật nhanh**.

N. Lê-nin của đồng chí

J. B. von Schweitzer: "Der Zeitgeist und das Christentum".

Leipzig. 1861.

Cùng tác giả: "Die österreichische Spitze".

Leipzig. 1863.

1) — Đồng chí thân mến!

Cùng tác giả: "Der einzige Weg zur Einheit".

Frankfurt a/M. 1860.

Cùng tác giả: "Zur deutschen Frage".

Frkf. a/M. 1862.

Viết ngày 10 tháng Mười một 1911
Gửi đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

34

GỬI Ph. A. RỐT-STANH

Werter Genosse!¹⁾ Xin gửi lại đồng chí cuốn sách của Hen-đman. Rất cảm ơn đồng chí về cuốn sách đó. Cho tôi gửi lời chào chị và các cháu thân mến của đồng chí.

Bắt tay đồng chí. Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 30 tháng Mười một 1911
Gửi từ Pa-ri đến Luân-đôn

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

35

GỬI C. HUY-XMAN

7/XII. 11.

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Xin gửi đồng chí bức điện tôi mới nhận được hôm nay⁵⁹. Chúng tôi công bố tin này trên Cơ quan ngôn luận trung ương

1) — Đồng chí thân mến!

của chúng tôi. Tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ làm tất cả những gì có thể làm được để thông báo nội dung bức điện này cho tất cả các đảng trong Quốc tế.

Mãi mãi là *N. Lê-nin* của đồng chí

Gửi từ Pa-ri đến Bruy-xen

Đăng lần đầu không toàn văn trên tạp chí "Những vấn đề lịch sử Đảng cộng sản Liên-xô", 1961, số 5

Đăng toàn văn bằng tiếng Pháp năm 1962 trên tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" N 4

In lần đầu toàn văn bằng tiếng Nga, theo đúng bản thảo Dịch từ tiếng Pháp

1912

36

GỬI. A. X. Ê-NU-KÍT-ĐÊ

25/II. 1912.

Bạn A-ven thân mến!

Tôi rất lấy làm vui mừng khi nhận được tin của bạn. Nồng nhiệt siết chặt tay bạn và hy vọng rằng bạn sẽ không ở lại chỗ bạn đang ở hiện nay lâu nữa¹⁾. Tôi sống vẫn như trước, trong thời gian gần đây tôi có hơi mệt, nhưng nói chung tôi cảm thấy khỏe và rất hài lòng. Nếu còn có những người quen chung thì bạn cho vợ chồng chúng tôi gửi lời chào nồng nhiệt nhé. Xin chúc bạn và tất cả bạn bè có một tinh thần sảng khoái và khỏe mạnh.

VI. I-lin của đồng chí

Gửi từ Pa-ri đến Ba-cu

Đăng lần đầu ngày 5 tháng Năm 1927 trên báo "Sự thật", số 99

Theo đúng bản thảo

37

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến!

Sắp tới chúng tôi sẽ gửi cho đồng chí các nghị quyết của hội nghị⁶⁰. Cuối cùng, bất chấp bọn súc sinh thủ tiêu, chúng ta đã phục hồi được đảng và Ban chấp hành trung ương của đảng. Tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ chia vui với chúng tôi về việc này.

Đồng chí đồng ý viết một tờ truyền đơn cho ngày 1 tháng Năm chứ? Hay một tờ truyền đơn nhỏ cũng theo tinh thần ngày 1 tháng Năm? Ngắn, nhưng có tác dụng "cổ vũ tinh thần", phải không đồng chí? Đồng chí cứ làm như hồi xưa — hãy nhớ lại năm 1905 —

1) A. X. Ê-nu-kít-dê lúc đó ở nhà tù trung ương ở Ba-cu.

và hãy viết đôi lời nếu đồng chí thấy cần viết. Ở nước Nga có 2 - 3 nhà in bất hợp pháp, và Ban chấp hành trung ương chắc sẽ cho in lại mấy vạn bản. Có được một tờ truyền đơn *cách mạng* như kiểu "Những mẫu chuyện" đăng ở tờ "Ngôi sao"⁶¹ thì tốt quá. Tôi rất đôi vui mừng về việc đồng chí giúp đỡ tờ "Ngôi sao". Chúng tôi đang rất khổ với nó — có vô số khó khăn, cả những khó khăn bên trong lẫn những khó khăn bên ngoài và những khó khăn về tài chính — nhưng dù sao lúc này chúng tôi cũng vẫn tiếp tục.

Bắt tay đồng chí. Lê-nin

P. S. Dù sao thì tờ "Người đương thời" cũng đã thấy ra là cần phải chết đi. Đó là một hành động tốt của nó.

Viết vào tháng Hai 1912

Gửi từ Pa-ri đến đảo Ca-pri
(nước Ý)

In lần đầu năm 1925 trong
Văn tập Lê-nin, t. III

Theo đúng bản thảo

38

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến!

Rất mừng là đồng chí đã đồng ý thử viết một tờ truyền đơn cho ngày 1 tháng Năm.

Tôi gửi kèm theo đây các nghị quyết của hội nghị.

Tôi đã đọc tờ "Sự nghiệp sinh động"⁶². Một tờ lá cải bản thủ "hay nói quanh" của bọn thủ tiêu. Một sự tuyên truyền theo chủ nghĩa tự do; chúng tôi rất vui sướng là cảnh sát không cho công khai đưa ra vấn đề đảng.

Tờ "Ngôi sao" sẽ tiếp tục xuất bản, hoặc là ra hàng tuần, hoặc là dưới dạng nhật báo giá một xu. Bằng "Những mẫu chuyện" tuyệt diệu, đồng chí đã giúp rất và rất nhiều cho tờ "Ngôi sao",

Возвращаю А.М.! 45
Всего вам желаю
успехов в вашей работе
и здоровья. Как всегда
здоровы — будьте так
здоровы и работайте
успешно. Удачи
и здоровья. Как всегда,
успехов и здоровья.
Не забывайте — в
вашем журнале? Мы
будем рады в нем
вашим работам.

Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin gửi
A. M. Goóc-ki. — Tháng Hai 1912

điều đó làm tôi hết sức vui mừng, đến nỗi xin nói thẳng là niềm vui ấy đã át hẳn cả nỗi buồn vì "mối tình" của đồng chí với bạn Tséc-nốp và Am-phi-tê-a-tơ-rốp... Chà! Xin thú nhận là tôi vui mừng khi thấy đang có "sự tan vỡ" trong bọn chúng.

Còn chuyện đồng chí không có gì để sống và chẳng có chỗ nào in tác phẩm của mình thì thật là không hay. Chà, đáng lẽ đồng chí phải tống cổ cái con đỉa Pi-át-ni-tơ-ki đi từ lâu rồi và tuyển dụng cho nhà xuất bản "Tri thức" một người quản lý trung thực, một người quản lý bình thường (có lẽ đã muộn rồi chẳng, tôi không biết có đúng thế không)!!! Với những chữ nếu như thì việc gì cũng có thể được tất... Có lẽ chúng ta có cả một mỏ vàng rồi cũng nên...

Tôi rất ít khi đọc tờ "Tiếng nói Iéc-cút-xơ"⁶³ của Rô-giơ-cốp. Hẳn đã trở thành một thú tiêu. Còn Tsu-giắc thì đó là một thằng ngốc hết chỗ nói, đây tham vọng.

Lê-nin của đồng chí

Xin gửi lời cảm ơn M. Ph. về bức thư chị ấy gửi đến Mát-xcơ-va và xin gửi lời chào thân thiết nhất.

*Viết vào tháng Hai - tháng Ba 1912
Gửi từ Pa-ri đến đảo Ca-pri (nước Ý)*

Theo đúng bản thảo

*Đăng lần đầu ngày 21 tháng Giêng
1927 trên báo "Công nhân Ba-cu", số 17*

39 GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Tôi xin gửi kèm theo đây bức thư nói về hội nghị của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga¹⁾.

1) Xem V. I. Lê-nin. "Báo cáo gửi Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa về Hội nghị đại biểu toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ - xã hội

Tôi sẽ rất biết ơn đồng chí nếu đồng chí in bức thư này trong thông báo sắp tới của đồng chí để báo cho tất cả các đảng biết về cuộc hội nghị của chúng tôi. Tôi hy vọng rằng chẳng có gì ngăn cản đồng chí in bức thư này trong bản thông báo của đồng chí cả, và lại đã từ lâu trong thông báo đó không có một thông báo chính thức nào về nước Nga; tôi sẽ rất cảm ơn đồng chí nếu đồng chí báo cho tôi biết khi nào thì tờ thông báo đó sẽ được phát hành.

Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã cử tôi làm đại diện cho Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa.

N. Lê-nin của đồng chí

Tôi gửi kèm theo đây một bản ấn phẩm chính thức của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga¹⁾.

Viết trước ngày 10 tháng Ba 1912

Gửi từ Pa-ri đến Bruy-xen

*Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp
năm 1963 trên tạp chí "Cahiers du
Monde Russe et Soviétique" N 1-2*

*In lần đầu bằng tiếng Nga, theo
nguyên văn bản đánh máy
Dịch từ tiếng Pháp*

Nga" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 224 - 226).

1) C cuốn sách mỏng "Hội nghị đại biểu toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga năm 1912". Ban chấp hành trung ương xuất bản. Paris.

40 GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi vội vã trả lời một số câu hỏi của đồng chí. Thuyết trình về hội nghị là điều cần thiết và rất quan trọng. Tôi hy vọng rằng một khi đã bắt tay vào làm thì đồng chí sẽ đi *khấp* Thụy-sĩ, chứ không phải chỉ ở hai thành phố⁶⁴.

"Qua bản thông báo, tôi không thể kết luận về những biện pháp mà hội nghị đã áp dụng để thu hút các trào lưu khác nhau ở nước ngoài và các tổ chức dân tộc". Đồng chí đã viết như thế.

Nhưng trong *bản thông báo* chẳng đã nói thẳng và chính xác rằng người ta đã mời *nhóm "Tiến lên" + Tơ-rốt-xki + Plê-kha-nốp* và đã ba lần mời đại biểu của các tổ chức dân tộc rồi đó sao? Còn cần cái gì thêm nữa?

Trong buổi thuyết trình của Di-nô-vi-ép ở Pa-ri, Lu-na-tsác-xki đã cả gan nói không biết ngưỡng rằng đó là một "Gaurer-kniff"¹⁾, bởi vì có thể nói rằng không phải hội nghị được triệu tập mà chính các đại biểu *đã tụ tập nhau lại*. — Thế thì cái anh chàng Lu-na-tsác-xki này có phải là một con người hèn hạ không? 23 phiên họp = 12 ngày: nếu không triệu tập *trước*, thì những người được mời sẽ vắng mặt một nửa (gửi thư đi, định nơi gặp gỡ bí mật, đi đến nơi — đồng chí hãy tính thử xem!). Còn qua bức thư của Tơ-rốt-xki thì thấy rằng, đã mời 7 người = $\frac{1}{2}$ của tổng số 14.

Tôi *không đồng ý* mời, nhưng các đại biểu *đã mời* cả những người thuộc nhóm "Tiến lên", cả Tơ-rốt-xki lẫn Plê-kha-nốp.

Chủ tịch tiểu ban thẩm tra tư cách đại biểu là *đại biểu của Kí-ép* (người men-sê-vích). Ngay cả Tơ-rốt-xki cũng đã thừa

1) — "mánh khéo lừa bịp"

nhận (bắt buộc phải thừa nhận!) rằng đây là một tổ chức không thể phủ nhận được.

Công nhân sẽ tin ai? Tin *tổ chức* Ki-ép hay những kẻ bẻm mép ở nước ngoài?

Đồng chí chớ tin những lời đồn đại. Cả nhóm Plê-kha-nốp lẫn nhóm "Tiến lên" *chẳng có ai* rút khỏi hội nghị cả. Tất cả chỉ có *hai* đại biểu men-sê-vích ủng hộ đảng: đại biểu Ki-ép có một thái độ hết sức đứng đắn và nói chung thì đi *cùng với chúng ta*. Còn đại biểu Ê-ca-tê-ri-nô-xláp thì hay gây rối; **nhưng anh ta cũng không rời khỏi hội nghị**, mà chỉ lên tiếng "phản đối" theo kiểu Plê-kha-nốp thôi.

Đại biểu Ê-ca-tê-ri-nô-xláp đưa ra dự thảo nghị quyết của mình về thẩm quyền của hội nghị, trong đó anh ta *hoàn toàn thừa nhận* rằng *mọi người* đều được báo tin, anh ta phản đối những người không đến, nhưng lại muốn hội nghị được xác định là hội nghị của các tổ chức ở Nga. Chỉ có *một mình* anh ta đề nghị như vậy thôi.

Hiện nay 12 đại biểu đảng ở nước Nga — họ đang đi báo cáo ở khắp nơi. Từ Pê-téc-bua, Mát-xcơ-va, Ki-ép, Xa-ma-ra, Ni-cô-lai-ép và Ti-phlít *đều đã có thư* nói về việc này. Công việc đã và đang được tiến hành.

Phái Bun + những người Lát-vi-a đang tìm cách thử tạo ra một hội nghị với bọn thủ tiêu. Họ cứ thử làm xem! Thừa các ngài, cần hành động, chứ không cần lời nói!! Các ngài đã bắt lặc (+ Tơ-rốt-xki + phái "Tiến lên") từ ngày 26. XI. 1910⁶⁵, khi Tơ-rốt-xki tuyên bố triệu tập hội nghị, các ngài sẽ còn bắt lặc mãi.

Chúng ta đã đoạn tuyệt với bọn thủ tiêu, *đảng* đã đoạn tuyệt với chúng. Mặc cho chúng cứ thử tìm cách thành lập một Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga khác, *với* bọn thủ tiêu! Thật nực cười.

Đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Du-ma không *trực tiếp* ủng hộ chúng ta mà cũng không trực tiếp ủng hộ bọn kia. Nhưng (1) trong hội nghị của chúng ta có 2 nghị sĩ⁶⁶; (2) trong số cộng

tác viên viết cho tờ "Ngôi sao" có 9 nghị sĩ dân chủ - xã hội, còn tờ "Sự nghiệp sinh động" của phái thủ tiêu thì có 4. Đó là những sự kiện thực tế!

Trong những người Lát-vi-a, phái bôn-sê-vích đang đấu tranh chống lại Ban chấp hành trung ương của mình.

Thôi nhé, chúc đồng chí thành công! Gửi lời chào tất cả các bạn.

N. Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 12 tháng Ba 1912

Gửi từ Pa-ri đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

41

GỬI. G. L. SCO-LÓP-XKI⁶⁷

Đồng chí thân mến! Hôm nay Na-đi-a đã gửi cho đồng chí bức thư ngắn của tôi¹⁾. Để tránh sự hiểu lầm và để đồng chí khỏi phạm sai lầm khi thuyết trình, tôi vội báo để đồng chí biết rằng "những người dân chủ - xã hội" đối lập với hội nghị đã họp ở Pa-ri *hôm qua*. *Tất cả* đã thông qua một nghị quyết phản đối hội nghị (phái Plê-kha-nốp, nhóm "Tiếng nói", nhóm "Tiến lên", bọn điều hòa và tutti quanti²⁾) và một cái gì đó nữa đại loại như việc khai trừ tôi ra khỏi Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa (tôi nói theo tin đồn đại, bởi vì những người bôn-sê-vích và những người ủng hộ cuộc hội nghị tất nhiên là *đều không có mặt* ở cuộc họp)⁶⁸.

Dĩ nhiên tất cả những cái đó đều lố bịch. Nếu như trước đây các ngài đó đã không thể duy trì được ngay cả Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương (trong khi thuyết trình đồng chí hãy chế nhạo cơ quan đó một chút nhân bài điều văn

1) Xem bức thư trước.

2) — bọn cùng một giuộc với chúng

của Plê-kha-nốp đăng ở số 15 của tờ "Nhật ký", phụ trương số 2!⁶⁹) thì bây giờ họ lại càng không thể tạo được một cái gì cả. Nay, các ngài thân mến, đừng nói suông, mà hãy hành động: các ngài khoe là các ngài đã thống nhất lại. Xin các ngài hãy đoàn kết lại trong tờ "*Bình minh của chúng ta*" và tờ "*Sự nghiệp sinh động*", mà cái chính là trong tờ "*Tiếng nói người dân chủ - xã hội*".

Đồ hề!

Bắt tay đồng chí và chúc đồng chí thành công.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 13 tháng Ba 1912

Gửi từ Pa-ri đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

42

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGÔI SAO"⁷⁰

(1) Các đồng chí thế nào cũng gửi ngay cho tôi những sách nói về luật bầu cử ngày 3. VI. 07. Hoặc là gửi thêm một bản cuốn Sách chỉ dẫn năm 1910⁷¹. Và ngoài ra cả *đạo luật* (bầu cử) có kèm những lời bình luận của *luật gia*. Các đồng chí hãy hỏi dò kiểm trong những người "của các đồng chí" và gửi gấp cho tôi. Không có những tài liệu đó thì không thể nào soạn cuốn "Sổ tay cử tri"⁷² được. (2) Tôi lại nhận được tờ "Ngôi sao" không đúng hẹn. Hãy nhắc lại cho phòng phát hành biết. Hãy đưa cho họ địa chỉ (cũ) của tôi. Không thể cứ gửi một cách không cẩn thận như vậy được. (3) Bài "Những cơ sở của cương lĩnh" *không cần* đưa thông qua ban lãnh đạo; các đồng chí cứ cho đảng bài này có chữ ký của tác giả và phụ đề (thứ bình luận); ban lãnh đạo *không* được "phê chuẩn" *bất kỳ* một cương lĩnh nào: hãy nhớ rằng đó là một việc làm không khôn khéo và rồi các đồng chí không tránh được chuyện ầm ĩ đâu. Ban lãnh đạo hãy tự kiểm

chế và im lặng. Phê chuẩn cương lĩnh — đó là công việc của một cấp hoàn toàn khác. (4) Các đồng chí hãy gửi cho tôi báo, tạp chí, sách. Không có những thứ đó thì thật là bất hạnh. (5) Hãy viết cho tôi biết chính xác khi nào thì ra báo hàng ngày, khuôn khổ tờ báo ra sao, v. v..⁷³ (6) Các đồng chí hãy đấu tranh với tờ "*Sự nghiệp sinh động*" một cách mạnh mẽ hơn — như thế thắng lợi sẽ được bảo đảm. Nếu không thì tai hại đấy. Các đồng chí đừng sợ bút chiến. Nhất thiết mỗi tuần phải có 2 - 3 bài báo bút chiến.

Viết ngày 25 hoặc 26 tháng Ba 1912

Gửi từ Pa-ri đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

43

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGÔI SAO" (Ý KIẾN GHI THÊM VÀO "CƯƠNG LĨNH BẦU CỬ CỦA ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGA"⁷⁴)

Bản cương lĩnh này được gửi đi chỉ là để **thông báo** cho *tất cả mọi người*, đặc biệt là *những người thảo ra* cương lĩnh. Đã đến lúc *ngừng việc thảo* cương lĩnh vì *đã có một* cương lĩnh được Ban chấp hành trung ương phê chuẩn và xuất bản rồi (ở nước Nga *đã phát hành* một tờ truyền đơn nói về việc này, nhưng chúng tôi *chỉ có một* bản nên không thể gửi bản đó đi được; vì thế chúng tôi chép lại và gửi đi bản sao). Thảo những bản cương lĩnh *hợp pháp* thì thật là hết sức ngu xuẩn. *Tất cả mọi* bài báo về cương lĩnh và về "những cơ sở của cương lĩnh"

1) V. I. Lê-nin viết phần này trên tờ truyền đơn "Cương lĩnh bầu cử của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 227 - 235) gửi cho ban biên tập báo "Ngôi sao".

đều nhất thiết phải được in ra với chữ ký của tác giả và ghi chú: thủ bình luận.

Nói riêng, tôi *hết sức* khuyên ban lãnh đạo — mà các đồng chí đã biết — là *đừng* phê chuẩn một cương lĩnh nào. Đó là mưu toan của bọn thủ tiêu nhằm làm cho một người nào đó không phải là Ban chấp hành trung ương phê chuẩn cương lĩnh! Ngoài ra về thực chất việc ban lãnh đạo phê chuẩn một cương lĩnh cũng chẳng đem lại điều gì tốt đẹp cả. Ban lãnh đạo hoặc là tán thành bản cương lĩnh này hoặc là im lặng.

Viết ngày 26 tháng Ba 1912

Gửi từ Pa-ri đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1948 trong V. I.

Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần thứ

4, t. 17

Theo đúng bản thảo

44

GỬI G. C. OÓC-ĐGIÔ-NI-KÍT-DÊ, X. X. XPAN-ĐA-RI-AN, E. Đ. XTA-XÔ-VA

28/III. 1912.

Các bạn thân mến! Tôi *hết sức* đau buồn và lo lắng về tình trạng hỗn loạn *hoàn toàn* trong những mối quan hệ và liên lạc của chúng tôi (và của các bạn). Thật quả là đáng thất vọng! Đáng lẽ là những bức thư thì các bạn lại đi viết những câu cảm thán ngắn kiểu điện tín mà qua đó không thể nào hiểu được gì cả.

1) Chẳng có tin tức gì của I-va-nô-vích. Đồng chí ấy làm gì? Ở đâu? Sức khỏe ra sao? Hết sức cần có một người hợp pháp ở Pê-téc-bua hay gần Pê-téc-bua, vì tình hình ở đây không tốt. Cuộc đấu tranh thì ác liệt và khó khăn. Chúng tôi không nhận được tin tức, không lãnh đạo được, và cũng không kiểm soát được tờ báo.

2) Trong số các đại biểu dự hội nghị, không có một ai liên hệ với chúng tôi. Không hề có một đại biểu nào, không hề có một mối liên hệ nào. Như thế là hoàn toàn tan vỡ rồi còn gì!

3) Không hề có nơi nào gửi đến đây những nghị quyết rõ ràng, mạch lạc, có ghi rõ là của tổ chức nào, có nói là đồng tình với các quyết định, có xác nhận rằng đại biểu của họ đã có mặt, đã đến dự, đã nghe phát biểu!! Chẳng lẽ sự khác nhau giữa những nghị quyết chính thức như thế với những bức thư tâm tình: "rất tốt", "tuyệt thật", "chúng tôi đã chiến thắng" v. v., lại không rõ ràng hay sao? Chẳng có nghị quyết nào của Ki-ép, của thành phố Xáp-ki⁷⁴ gửi đến cả. Ni-cô-lai gửi đến một bức thư với hàng loạt những lời cảm thán vui mừng, nhưng hết sức vô bổ. Bức thư đó hoàn toàn không thích hợp để công bố trên báo chí cũng như để sử dụng chính thức: liệu người ta có đọc tất cả các nghị quyết không? nội dung của các nghị quyết đó có được tán thành hay không? Bản văn các nghị quyết về hội nghị như thế nào? liệu người ta có liên kết với bọn thủ tiêu ở địa phương không? Đối với những câu hỏi chủ yếu, sơ đẳng đó không hề có một câu trả lời nào (cho một câu hỏi nào!). Người ta không trao cho chúng tôi một mối liên hệ nào với thành phố (cực kỳ quan trọng!) đó cả. Phải chăng đó không phải là một sự tan vỡ? Phải chăng đó không phải là khinh thường công tác?

4) Không hề có một nơi nào, không hề có một nghị quyết nào đòi tiền cả! Thật là nhục nhã.

5) Cả Ti-phlít lẫn Ba-cu (các trung tâm hết sức quan trọng) đều không có một lời nào rõ ràng cho biết đã tổ chức báo cáo chưa? các nghị quyết ở đâu? Thật là hổ thẹn và ô nhục!

6) Không một nơi nào in lại lấy một lần bản "Thông báo", hoặc ít nhất là in *một phần* của nó, không in ti-pô mà cũng chẳng in rô-nê-ô! Thật là nhục nhã.

7) Cũng không có một câu trả lời viết chính xác nào về cương lĩnh cả. Cương lĩnh có sẽ được in hay không? Bao giờ? Đã được tán thành hoàn toàn chưa? Chúng tôi cần in cương lĩnh trên

Cơ quan ngôn luận trung ương, nhưng không có những tin tức chính xác.

8) Cần phải đi xuống tất cả các tổ chức một lần nữa và phải làm cho mọi nơi đều thông qua những nghị quyết chính xác chính thức, chi tiết, mạch lạc, rõ ràng: a) về quyền cử đại biểu dự hội nghị cũng như về nội dung, b) về việc đi theo Ban chấp hành trung ương, c) chống lại bọn thủ tiêu — cụ thể là chống lại bọn thủ tiêu ở địa phương và bọn thủ tiêu nói chung, và d) về việc đòi lại tiền.

9) Tình hình tiền nông không ổn, hãy gửi cho chúng tôi một bản quyết định, cho chúng tôi được quyền đòi tiền bằng con đường tòa án. Những người Đức đã từ chối. Nếu không có tòa án thì trong vòng 3 - 4 tháng nữa sẽ phá sản hoàn toàn.

10) Nếu các bạn *không có* nguồn cung cấp tiền thì nên xem lại ngay lập tức ngân sách một cách triệt để: chúng tôi đã vượt ra ngoài mọi mức chi và đang đi đến chỗ vỡ nợ.

11) Tờ "Vorwärts", số ra ngày 26 tháng Ba, đã đăng một bài báo hằn học và ti tiện chống lại hội nghị, nhân danh ban biên tập⁷⁵. Rõ ràng bài đó là của Tơ-rốt-xki. Một trận chiến đấu lớn xung quanh hội nghị đang diễn ra, thế mà nước Nga lại im lặng. Chẳng có gì để lên mặt và khoe khoang cả: mọi người đều đã biết về tờ "Vorwärts" và về những lời phản đối, thế mà không có gì từ nước Nga đến cả.

Kết quả: đó là sự tan vỡ và hỗn loạn. Hãy đi về các nơi và tổ chức các mối liên lạc. Báo tin cho chính xác. In lại bản thông báo dù chỉ là in rô-nê-ô. Nếu không thì tất cả sẽ chỉ là khoe khoang khoác lác mà thôi.

Lê-nin

Trao thư này cho X. để chuyển tiếp cho nơi khác. Chào các bạn.

Gửi từ Pa-ri đến Ti-phlít

Đăng lần đầu năm 1934 trên tạp chí "Lưu trữ đỏ", số 1

Theo đúng bản sao viết tay của E. D. Xta-xô-va

45 GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Xin cảm ơn đồng chí đã gửi cho tôi bản "nghị quyết"⁷⁶ của Pa-ri.

Như tôi đã viết cho đồng chí, hội nghị Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã lên án bọn thủ tiêu và các nhóm khác nhau ở nước ngoài⁷⁷, những kẻ đang gây rối loạn trong đảng chúng tôi và không đại diện cho ai ở nước Nga cả. Một mặt, ở Pa-ri chính những nhóm như vậy hiện đang tán thành nghị quyết nói trên. Theo phong tục cũ tất cả những người bị kết án đều có quyền lăng mạ những quan tòa đã xử mình trong 24 tiếng đồng hồ. Những người ký tên vào bản nghị quyết đã sử dụng quá rộng quyền này và thậm chí có thể đã lạm dụng quyền đó.

Mặt khác, có những nhóm *đã được mời đến dự* hội nghị, nhưng lại không muốn tham dự. Hiện nay họ "phản đối" và đang tìm cách triệu tập một hội nghị khác, cầu chúa chứng giám cho tấm lòng tán thành thống nhất của họ. Đây quả là một phương thức thống nhất rất độc đáo! Chúng ta hãy chờ xem họ có tạo ra được một cái gì đó nghiêm chỉnh ở nước Nga hay không. Việc biểu quyết tán thành những nghị quyết lăng mạ ở Pa-ri để dàng bao nhiêu thì việc làm được một cái gì đó thực tế ở nước Nga lại càng khó khăn bấy nhiêu. Và lẽ tất nhiên là cả Pa-ri lẫn Viên, v. v. đều không có quyền nhân danh nước Nga mà phát biểu ý kiến.

Dù sao đi nữa thì những người ký tên vào bản nghị quyết Pa-ri cũng hơi vội vã khi họ bắt đầu nói đến "sự phân liệt". Để xác định là có sự phân liệt thì cần xác định là có hai — ít nhất là hai! — Ban chấp hành trung ương *ở nước Nga*. Hiện nay không có chuyện ấy.

Còn về ông Plê-kha-nốp thì ngay từ hơn một tháng trước đây Ban chấp hành trung ương đã thông báo cho ông ta về các

ng nghị quyết của hội nghị. Ông ta đã không thềm trả lời. Vì thế hiện nay tôi hoàn toàn không biết ông Plê-kha-nốp có được ủy quyền (và Ban chấp hành trung ương nào ủy quyền) làm ủy viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa hay không.

Đồng chí thân mến, nếu đồng chí có nhiều may mắn hơn tôi, tức là nếu đồng chí nhận được thư trả lời của ông Plê-kha-nốp, thì mong đồng chí vui lòng báo cho tôi biết.

Gửi đồng chí lời chào anh em.

N. Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 28 tháng Ba 1912

Gửi từ Pa-ri đến Bruy-xen

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Pháp

46

GỬI C. HUY-XMAN

5. 4. 12.

Đồng chí thân mến!

Tôi đã nhận được bản thông tri số 5 của đồng chí. Tôi gửi bản thông báo chính thức⁷⁸ kèm theo bức thư này, yêu cầu đồng chí chuyển bản thông báo này cho bí thư của tất cả các đảng đã gia nhập Hội liên hiệp quốc tế theo đúng mọi quy tắc đã định.

Ngoài ra, thưa đồng chí thân mến, tôi có một điều yêu cầu đồng chí, nhân lời nói đầu của đồng chí trong bản thông tri số 5: đồng chí làm ơn giải thích vài lời cho tôi rõ về một điểm mà tôi chưa hoàn toàn hiểu. Vấn đề là như sau. Trong câu thứ hai của lời nói đầu đồng chí đã tuyên bố một nguyên tắc mà tôi thấy là rất hay: đồng chí tuyên bố rằng ban bí thư có trách nhiệm chuyển (cho mọi tổ chức) những tài liệu của các tổ chức đã gia nhập

Hội liên hiệp quốc tế và của các ủy viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, theo đúng mọi quy tắc đã định... Như thế là hoàn toàn đúng. Nhưng, thưa đồng chí thân mến, không biết đồng chí có nghĩ rằng câu thứ nhất trong lời nói đầu của đồng chí rõ ràng là mâu thuẫn với nguyên tắc đó hay không, — trong câu đó đồng chí nói rằng đồng chí thông báo cho các đảng trong Hội liên hiệp bản nghị quyết phản đối của — như đồng chí đã có nhã ý thông báo cho tôi biết — ông Ba-bin gửi đến. Ba-bin có đại diện cho một tổ chức — tổ chức nào — đã gia nhập Hội liên hiệp theo đúng mọi quy tắc đã định, hay không? Có lẽ Ba-bin là ủy viên Cục quốc tế chẳng? Nếu Ba-bin là ủy viên Cục quốc tế thì anh ta đại diện cho tổ chức nào? Và trong số những tổ chức đã tham gia Hội liên hiệp thì tổ chức nào chịu trách nhiệm trước Cục quốc tế về bản nghị quyết Pa-ri? Đồng chí thân mến, tôi xin cảm ơn đồng chí vô cùng, nếu đồng chí giúp cho tôi xua tan được hết mọi băn khoăn thắc mắc.

Gửi đồng chí lời chào anh em *N. Lê-nin*

Gửi từ Pa-ri đến Bruy-xen

Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp

In lần đầu bằng tiếng Nga, theo

năm 1963 trên tạp chí "Cahiers du

đúng bản sao đánh máy

Monde Russe et Soviétique" N 1-2

Dịch từ tiếng Pháp

47

GỬI G. C. OÓC-ĐGIÔ-NI-KÍT-DÊ, X. X. XPAN-ĐA-RI-AN, E. Đ. XTA-XÔ-VA¹⁾

Các đồng chí đừng nên khinh suất đối với chiến dịch của bọn thủ tiêu ở nước ngoài. Những ai xem thường nhóm người

1) Thư này là đoạn tái bút trong thư của N. C. Crúp-xcai-a.

ở nước ngoài và tưởng rằng "chủ cho họ một trận là xong", là đã phạm một sai lầm lớn. Bọn thủ tiêu sẽ làm cho nhiều người bị lạc hướng, nếu chúng triệu tập một cuộc hội nghị riêng với phái Bun + Ban chấp hành khu Cáp-ca-dơ + những người Lát-vi-a + những trí thức thuộc phái thủ tiêu. Và chúng sẽ triệu tập hội nghị đó. Cần phải đấu tranh kiên cường, nghiêm túc và có hệ thống. Cần phải đi khắp mọi nơi và ở đâu đâu cũng phải vạch rõ sự lừa bịp của bọn thủ tiêu. Các đồng chí hãy cho in lại, dưới hình thức truyền đơn, tiểu phẩm đăng trong số vừa qua của tờ "Báo công nhân"¹⁾. Tôi khuyên các đồng chí nên cho in ngay lập tức một loạt truyền đơn (trong đó nhất thiết phải có tất cả các nghị quyết quan trọng của hội nghị). Bằng truyền đơn, các đồng chí sẽ tranh thủ được tất cả. Hãy chuẩn bị hết sức cẩn thận cho tờ "Tin tức"²⁾. Tờ báo sẽ là một mục tiêu rất lớn cho cảnh sát bám vào. Nhưng điều quan trọng nhất là phải giữ vững cho đến ngày bầu cử. Nên nhớ là *không có* người thay thế đâu.

Viết vào đầu tháng Tư 1912

Gửi từ Pa-ri đến Ti-phlít

In lần đầu năm 1950 trong

V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần

thứ 4, t. 35

Theo đúng bản sao viết tay của

E. Đ. Xta-xô-va

48

GỬI BỘ PHẬN Ở TRONG NƯỚC CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGÀ¹⁾

16/IV. 1912.

Các bạn thân mến! Xin các bạn hãy cho chúng tôi nhiều mối liên hệ hơn nữa. Liên hệ, liên hệ, liên hệ, đó là cái chúng tôi đang thiếu. Không có những mối liên hệ thì mọi cái đều trở nên bấp bênh. Nên nhớ rằng hai người đã rời bỏ vũ đài rồi, không có ai thay thế họ cả; không có những mối liên hệ thì sau một hai vụ vỡ cơ sở mới nữa là tất cả sẽ sụp đổ. Nhất thiết phải xây dựng ở mỗi khu một Ban chấp hành khu (hoặc chỉ là những nhóm *phái viên* đảng tin cậy) *có liên hệ* với chúng tôi. Nếu không như thế thì tất cả đều không vững chắc. Trong lĩnh vực xuất bản cần phải tăng cường việc in lại *toàn bộ* nghị quyết về bầu cử²⁾ để cho nó được phổ biến *toàn văn ở mọi nơi*, cả trong quần chúng nữa.

Về vấn đề tiền, đã đến lúc phải chấm dứt những ảo tưởng ngây thơ đối với những người Đức. Hiện nay ở đó Tơ-rốt-xki đang chi phối và đang tiến hành một cuộc đấu tranh *ác liệt*. Thế nào các đồng chí cũng phải gửi cho chúng tôi một giấy ủy quyền để kiện hắn trước tòa án, nếu không thì chẳng đòi được gì đâu. Tờ truyền đơn ngày 1 tháng Năm đã được gửi đi khắp mọi nơi. Tôi khuyên các đồng chí hãy cho in thành truyền đơn lời kêu gọi nông dân nhân cuộc bầu cử (đăng trong "Báo công nhân": nông dân và cuộc bầu cử²⁾). Nhất thiết phải in lại tiểu

1) Ý muốn nói đến tiểu phẩm "Cần dạy gì cho nhân dân trong cuộc vận động bầu cử?" đăng trên "Báo công nhân", số 8, ngày 17 (30) tháng Ba 1912.

2) Việc xuất bản tờ "Tin tức" không thực hiện được.

1) Bức thư này gửi qua Ban chấp hành Ki-ép Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.

2) Xem V. I. Lê-nin. "Nông dân và cuộc bầu cử Đu-ma IV" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 254 - 257).

phẩm của "Báo công nhân", đó là phần bổ sung cần thiết cho bản cương lĩnh vì cương lĩnh không có một đoạn rất quan trọng về chủ nghĩa xã hội. Các đồng chí nhớ viết thư nhé. Liên hệ, liên hệ. Chào các đồng chí.

P. S. Tờ "Vorwärts" đã đăng một bài nói dối hết sức trắng trợn nói rằng cả nước Nga đã tán thành hội nghị của phái Bun và những người Lát-vi-a. Chính Tơ-rốt-xki và đồng bọn viết như thế, và những người Đức tin họ. Nói chung Tơ-rốt-xki là người chủ trong tờ "Vorwärts". Mục nước ngoài do Hin-phéc - đinh, bạn của Tơ-rốt-xki, phụ trách.

Gửi đi từ Pa-ri

*In lần đầu năm 1950 trong
V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất
bản lần thứ 4, t. 35*

*Theo đúng bản sao viết tay của
N. C. Crúp-xai-a*

49

GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Tôi hoàn toàn đồng ý với đồng chí và cũng như đồng chí, tôi cho rằng Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa không thể là người trung gian để truyền đạt cuộc bút chiến. Và tôi cũng nghĩ rằng phương sách tốt nhất và duy nhất để cản trở việc đó là chỉ chuyển những văn kiện mà đồng chí nhận được của các cơ quan cao nhất của các đảng có đại diện trong Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa và những văn kiện có liên quan đến các đảng đó. Tôi không thể không báo tin để đồng chí biết về các nghị quyết của hội nghị đảng chúng tôi, cuộc hội nghị đã phục hồi Ban chấp hành trung ương của đảng mà lúc đó đảng chưa có, và lẽ tất nhiên tôi không phản đối sự thông tin của một Ban chấp hành trung ương khác của

Đảng dân chủ - xã hội Nga, nhưng tôi thấy mình có nghĩa vụ phản đối việc truyền đạt cuộc bút chiến của các nhóm ở nước ngoài.

Đồng chí cũng hỏi ý kiến tôi về dự thảo lời kêu gọi của đồng chí yêu cầu triệu tập một hội nghị chung. Tôi nghĩ rằng lúc này mà làm như thế thì không hợp lý, và vì tôi không có tham vọng tỏ ra không thiên vị nên tôi mạo muội viện dẫn ý kiến của những người Ba-lan (hãy xem tờ "Vorwärts"). Những người Ba-lan khước từ tham gia hội nghị của chúng tôi, nhưng họ cũng từ chối tham gia cả cuộc hội nghị mà phái Bun muốn triệu tập, họ tuyên bố rằng đó là hội nghị của phái thủ tiêu. Tốt nhất là hãy đợi xem liệu hội nghị của phái thủ tiêu có họp không và nó sẽ làm gì.

Sắp tới tôi sẽ gửi đồng chí mấy văn kiện tương đối đáng chú ý có thể làm cho đồng chí hiểu rõ hơn tình hình trong nội bộ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.

N. Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 19 tháng Tư 1912

Gửi từ Pa-ri đến Bruy-xen

*Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp năm
1963 trên tạp chí "Cahiers du
Monde Russe et Soviétique" N 1-2*

*In lần đầu bằng tiếng Nga, theo
đúng bản sao đánh máy
Dịch từ tiếng Pháp*

50

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGÔI SAO"

Bạn đồng nghiệp thân mến! Hôm nay tôi gửi đến các đồng chí những bài mới cho tập "Số tay cử tri". Trong đó có gần đủ tất cả, hai ngày nữa sẽ có thêm một hai bài báo ngắn từ đây gửi đến,

và sau đó các đồng chí sẽ nhận được từ Tve một bài về ngân sách.

1) Tôi cũng tha thiết khuyên các đồng chí nên cho in lại bài báo của Phray đăng trên tờ "Ngôi sao", số 34 (17. XII. 11): "Vai trò của các đại biểu cử tri công nhân trong cuộc vận động bầu cử" (in lại được cả bài báo của đồng chí ấy đăng trong số 36 (31. XII. 11) về vai trò của cử tri nông dân¹⁾ nữa thì tốt). Vậy không nên quá cố tìm cách rút ngắn văn bản lại. Tốt hơn là nên xuất bản một cái gì lớn và hoàn chỉnh, nó sẽ có ích, hướng dẫn đúng đắn cuộc bầu cử. Đừng chạy theo cái rẻ tiền và ngắn gọn — tốt hơn là nên xuất bản một cái gì thật tốt.

Nếu cùng lắm hoàn toàn không thể nào cho đăng tất cả các bài báo, thì thế nào cũng phải gửi trả lại những bài mà các đồng chí không sử dụng.

2) Ở đây tuyệt đối cần phải quan tâm trao đổi tin tức đều đặn. Viên thư ký tòa soạn của các đồng chí phải viết thư gửi thẳng đến đây cho tôi, chứ đừng quá Ác-ca-sông, để tránh mọi sự chậm trễ. Cho tôi một địa chỉ tốt nhất để tôi viết thư cho các đồng chí.

3) Các đồng chí không trả lời bọn thủ tiêu là không đúng. Đó là một sai lầm lớn. Ta có thể và phải trả lời mà không nói một lời nào về cuộc hội nghị cả; đối với mỗi lời đối trá của tờ "Sự nghiệp sinh động" thì cứ đăng một câu trả lời vắn tắt: báo "Sự nghiệp sinh động" nói dối trong số nào đó, như tất cả bọn thủ tiêu. Cần phải trả lời, nếu không các đồng chí sẽ thua cuộc.

4) Nếu Plê-kha-nốp viết, thì cần phải gửi đến đây những bản in thử các bài của ông ta. Nếu không, ông ta sẽ có một thứ "đặc quyền" mà chúng tôi không thể chấp nhận được. Các đồng chí hãy thận trọng. Các đồng chí sẽ bắt buộc chúng tôi phải bỏ không viết nữa, nếu Plê-kha-nốp có đặc quyền viết bài chống lại cuộc hội nghị, còn chúng tôi thì lại không thể viết bài để bênh vực

1) Xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 55 - 64.

hội nghị. Trong khi không thể khen mà lại cho phép chữ bới thì thật là hèn hạ.

5) Thế nào cũng phải gửi cho chúng tôi, thành một gói nhỏ riêng bọc trong tờ báo "Thời mới"⁸⁰, những số báo "Ngôi sao" sau đây: số 24 và 25 ra mùa hè 1911, số 18 (54), số 19 (55), số 22 (58), số 23 (59) mà chúng tôi không có, và gửi báo "Sự nghiệp sinh động" các số 11 và 12. Các đồng chí hãy gửi thành gói riêng cho chúng tôi những số báo đã bị tịch thu, nhớ bọc lại trong những tờ báo của phải hữu.

6) Báo cho chúng tôi biết càng sớm càng tốt tin tức về tờ nhật báo. Khuôn khổ tờ báo sẽ như thế nào? Bài gửi đăng nên dài, ngắn như thế nào?

7) Hãy cố gắng tìm mua rẻ Tường thuật tốc ký của Đu-ma III, đặc biệt là của các kỳ họp trong thời gian 1911 - 12. Nhớ viết thư.

Viết ngày 22 tháng Tư 1912

Gửi từ Pa-ri đến Pê-téc-bua

*In lần đầu năm 1923 trong cuốn sách: "Từ thời đại báo "Ngôi sao" và báo "Sự thật" (1911 - 1914)".
Thiên III*

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

51 GỬI V. A. TE - I-Ô-AN-NI-XI-AN

5/V. 12.

Werte Genossin!

Tôi không rõ đồng chí đã biết tin buồn về người bạn chung của chúng ta, người đã giới thiệu tôi với đồng chí ở Béc-lanh — Xu-ren Xpan-đa-ri-an, hay chưa. Đồng chí ấy bị bắt ở Ba-cu.

Vợ đồng chí ấy viết thư cho bố nói là chẳng có ai quan tâm đến đồng chí ấy cả, đồng chí ấy chẳng có chỗ chiếu, chẳng có gì cả. Chẳng có ai để đem sữa cho đồng chí ấy cả, v. v.. Bố đồng chí ấy nói với tôi rằng ông cụ có nhiều người quen ở Ba-cu và đã viết thư *cho một người*. Tôi không biết tại sao lại chỉ viết cho một người.

Bố đồng chí Xpan-đa-ri-an sống tại đây (Hotel Nicole, 19. Rue Pierre Nicole, 19. Paris). Ông cụ trông có vẻ già yếu lắm rồi. Người con có hứa với ông cụ là sẽ làm mọi việc để gửi tiền từ Ba-cu đến cho ông cụ — do bị bắt nên hiện nay không thể gửi được. Ông cụ không có tiền, bị đuổi ra khỏi nhà. Tình cảnh ông buồn hết sức, thậm chí tuyệt vọng nữa.

Chúng tôi đã cho ông cụ vay một ít tiền. Nhưng dù sao tôi cũng quyết định viết thư cho đồng chí. Có thể đồng chí có những người quen và bạn bè của Xpan-đa-ri-an cả ở Ba-cu lẫn Pa-ri. Bố Xpan-đa-ri-an đã nhiều lần gửi thư nhưng quên đề địa chỉ. Vì thế tôi rất lo những thư đó không đến Ba-cu được. Đồng chí có biết ai ở Ba-cu mà ta có thể viết thư cho họ về Xu-ren và đề nghị họ quan tâm đến Xu-ren không?

Thứ nữa, nếu đồng chí có những người quen chung với đồng chí ấy thì lại càng rất cần phải quan tâm đến bố của đồng chí ấy. Người ta nói rằng ông cụ có một người con trai giàu có ở Ê-ca-tê-ri-nô-đa. Nếu đồng chí viết thư cho anh ta nữa, *một cách mạnh mẽ hơn* để anh ta gửi cho ông bố nhiều tiền hơn, để ông cụ có thể trả nợ và rời khỏi đây, thì thật là tốt.

Tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ làm những gì có thể làm được cho cả hai bố con đồng chí Xpan-đa-ri-an và viết cho tôi vài chữ về việc đó.

Công việc của đồng chí thế nào? Tôi luôn luôn chờ thư của đồng chí cho biết tin tức nào đó về đồng chí. Đồng chí đã nghiên cứu được sách báo dân chủ - xã hội chưa? Đồng chí đã trở thành một đảng viên dân chủ - xã hội và một người bôn-sê-vích rồi chứ?

Thân ái chúc đồng chí mọi sự tốt lành và bắt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

VI. Oulianoff.

4. Rue Marie Rose. Paris. XIV.

Gửi đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

52

GỬI B. N. KNHI-PÔ-VÍCH

6. VI. 12.

Bạn đồng nghiệp thân mến! Rất tiếc là bức thư đầu tiên của tôi gửi đồng chí nói về cuốn sách (rất cảm ơn đồng chí đã gửi cho tôi cuốn sách đó) đã bị thất lạc. Một bức thư thuần túy khoa học đã bị thất lạc, đó là một hiện tượng khó có thể tin là có được, nhưng khốn thay lại có thể xảy ra ở nước ta. Tôi sẽ cố gắng viết lại bức thư đó theo trí nhớ, vì tôi không có bản sao.

Tôi cảm thấy hết sức hứng thú khi đọc cuốn sách của bạn¹⁾ và tôi rất lấy làm vui mừng khi thấy bạn đã bắt tay vào một công tác nghiêm chỉnh lớn lao. Nhờ công trình này chắc sẽ có thể kiểm tra lại, nghiên cứu sâu hơn và củng cố thêm những tín niệm mác-xít.

Tôi xin ghi một số suy nghĩ nảy sinh trong óc tôi khi đọc cuốn sách ấy. Tôi thấy hình như ở một số đoạn việc tính toán những kết quả "phân hóa" đã bỏ qua không tính đến việc nông dân rời khỏi nông thôn. Tôi xin làm rõ ý kiến của tôi bằng ví dụ sau đây: a) giai đoạn thứ nhất. Trong số 100 hộ có 25 hộ không có ngựa

1) Đây là nói về cuốn sách của B. N. Knhi-pô-vích "Về sự phân hóa trong nông dân Nga (Sự phân hóa trong lĩnh vực nông nghiệp)". Xanh Pê-téc-bua. 1912.

= 25%, hoặc không có đất cày. b) Giai đoạn thứ hai. Trong số 150 hộ có 36 hộ không có đất cày = 24%. Sự phân hóa hình như giảm đi chăng? Nhưng nếu có 30 hộ hoặc gia đình đã rời bỏ nông thôn ra thành thị, đã di cư, v.v. thì *trên thực tế* sự vô sản hóa đã tăng lên. Tôi nghĩ rằng đó là một thí dụ điển hình. Bản thống kê luôn luôn ghi những hộ hiện có, nó vẫn "có tính chất thuần túy thống kê", và đôi khi lại bỏ sót điều quan trọng nhất.

Sau nữa, tác giả đã nhiều lần giới hạn rõ rệt đối tượng nghiên cứu của mình trong phạm vi *canh tác*. Nhưng trong các kết luận, tác giả lại mở rộng đề tài ra mà không nhận thấy, đã nói đến toàn bộ *nền nông nghiệp* và thậm chí đôi khi nói cả đến toàn bộ nền kinh tế. Điều đó dẫn đến chỗ không đúng, vì nó *xóa nhòa mất* cả một loạt giai đoạn của "sự phân hóa", tức là sự vô sản hóa của nông dân và sự ra đời của tư bản (ví dụ, việc chăn nuôi gia súc để bán trong tỉnh I-a-rô-xláp và các hình thức thâm nhập khác của trao đổi vào nông nghiệp khi nông nghiệp tiến hành chuyên môn hóa).

Một vấn đề khác. Phải chăng những dãy chữ số đôi khi làm cho người ta không nhận thấy *những loại hình, những loại hình* kinh tế - xã hội của các doanh nghiệp (đại nghiệp chủ tư sản; nghiệp chủ hạng trung; nửa vô sản; vô sản)? Do *những đặc tính* của tài liệu thống kê nên mối nguy cơ đó *rất lớn*. Những "dãy chữ số" làm cho người ta say mê. Tôi khuyên tác giả nên chú ý đến nguy cơ đó: bằng cách đó "các giáo sư giảng đường" của chúng ta nhất định là đã *bóp chết* nội dung sinh động, mác-xít của các số liệu. Họ chìm cuộc đấu tranh giai cấp trong hàng loạt và hàng loạt chữ số. Tác giả *không làm* như vậy, nhưng trong cái công trình to lớn mà tác giả bắt tay thực hiện cần hết sức chú ý đến nguy cơ đó, đến "con đường" của các vị giáo sư giảng đường, của phái tự do và phái dân túy. Cần chú ý đến điều đó và tất nhiên là phải *chặn đứng* nó lại.

Cuối cùng Ma-xlốp đã xuất hiện gần như là một Deus ex machina¹⁾. Cur? Quomodo? Quibus auxiliis? ²⁾ Vì lý luận của

1) — một cái gì đó xuất hiện bất ngờ, từ bên ngoài

2) — Tại sao? Bằng cách nào? Bằng những biện pháp nào?

hắn rất xa chủ nghĩa Mác. Phái dân túy đã đặt cho hắn một cái biệt hiệu rất đúng là "nhà phê phán" (= bọn cơ hội chủ nghĩa). Tác giả có lẽ đã vô tình mà quá tin cậy hắn chăng?

Đó là những suy nghĩ của tôi khi đọc cuốn sách thú vị và nghiêm túc ấy. Bắt tay bạn và chúc bạn thành công trong công việc của bạn. Nhân tiện xin gửi lời chào thân thiết đến cả gia đình, và đặc biệt là đến "những con ngựa chỏ nước"⁸¹, đồng chí nhớ chứ?

V. U-li-a-nốp của đồng chí

Viết ở Pa-ri

Đăng lần đầu năm 1928 trên
tạp chí "Người bôn-sê-vích", số 7

Theo đúng bản thảo

53 GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

...¹⁾ Tôi lấy làm ngạc nhiên là chẳng nhận được một bức thư nào của đồng chí cả. Chúng ta cần liên hệ với nhau một cách thường xuyên hơn và nhất là đồng chí phải viết đều hơn. Tất cả ai cũng nói: "Pa-ri sẽ sa sút". Hiện nay đồng chí phải chịu trách nhiệm về điều đó, tức là đồng chí không được để cho điều đó xảy ra. Hãy tập hợp mọi người lại dù chỉ một lần một tuần, đồng chí hãy chuyện trò, tổ chức, hàng ngày đến thăm A-lếch-xây, và qua anh ta mà thúc đẩy cả nhóm. Không nên "bỏ mặc người của mình" muốn ra sao thì ra. Đừng gây rối cho trung tâm chính (cho đến lúc này). Hãy nhớ rằng đồng chí phải chịu trách nhiệm về điều đó!! Hãy họp Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài, hãy truyền thêm nghị lực cho nó: tôi đã đến Lai-pxích và được nghe những lời phàn nàn rằng Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài (khác với Thường vụ trung ương của các nhóm ở

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở chỗ này và dưới có đôi chữ không đọc được.

nước ngoài) chẳng làm gì cả. Mà người ta thì đang chờ ở họ những tờ truyền đơn (*tất cả* những truyền đơn của Pa-ri), những bản tin, những bức thư... Hãy chấn chỉnh việc đó...

Siết chặt tay đồng chí.
Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 28 tháng Sáu 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

54

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến!

Tôi đã nhận được của đồng chí một gói gồm các tập "Sự thật" và "Ngôi sao Nê-va"^{*82}. Rất mong đồng chí bổ sung cho những số báo "Ngôi sao" cũ mà tôi còn thiếu (bản kê những số này đồng chí chắc đã có rồi). Nếu đồng chí chưa có bản kê những số chúng tôi còn thiếu thì báo cho tôi biết và tôi sẽ gửi ngay cho đồng chí.

Tôi cũng đã nhận được bức thư tỉ mỉ* của đồng chí nói về sự cộng tác. Chúng tôi sẽ cố gắng thực hiện những gì có thể làm được trong một chương trình rất rộng lớn. Chỉ cần phải nhấn mạnh một lần nữa rằng tuyệt đối không thể tiếp tục công việc được nếu các đồng chí không gửi:

(1) tiền. Văn phòng đã nợ 200 rúp, số tiền này phải gửi như sau: 100 rúp vào ngày 1 tháng Sáu, lịch cũ, và 100 rúp vào ngày 15 tháng Sáu. Cần phải nhanh chóng thanh toán nợ và phải gửi đều đặn vào những ngày nói trên, như đã thỏa thuận.

* Thư của đồng chí đóng dấu ngày 18. VI. Nhưng tờ "Ngôi sao Nê-va", số ra ngày 17. VI, chúng tôi *vẫn chưa* có!! Xin đồng chí chú ý gửi đều cho.

(2) — cần phải gửi *những sách* mới, những ấn phẩm chỉ nam, v. v.. Nếu không gửi những sách mới thì ngay dù một phần mười chương trình cộng tác của đồng chí cũng *không* thực hiện được. Trong thư trước tôi đã gửi mục lục sách và yêu cầu đồng chí trả lời cho biết liệu có gửi tất cả được không.

Thứ nữa, trong thư của đồng chí, đồng chí yêu cầu thông báo cho biết "chúng tôi còn cần gửi những báo nào nữa". Trong thư trước tôi đã gửi mục lục cho đồng chí và bây giờ tôi chỉ còn phải nhắc lại yêu cầu gửi điện báo cho tôi biết: "Các báo đã đặt"; nếu không thì sẽ bị *gián đoạn* trong việc gửi bài.

Về cuốn tiểu thuyết của Xin-cle chúng tôi sẽ viết thư đi Lai-pích hỏi. Đó chính là bản dịch từ tiếng Anh. Hay là đồng chí muốn dịch từ *bản dịch* tiếng Đức?

Kính thư V. U-li-a-nốp

P. S. Nói riêng, về *vấn đề ruộng đất* đặc biệt cần những ấn phẩm *hiện tại* — của *chính phủ* và của *các hội đồng địa phương*. Các đồng chí thế nào cũng phải công bố trong số tới rằng tờ báo tha thiết yêu cầu gửi cho báo *tất cả* những ấn phẩm tương tự, *cam kết* sẽ đăng danh mục các ấn phẩm đó và *y kiến nhận xét* về những ấn phẩm quan trọng nhất trong số các ấn phẩm đó.

VI. Ulijanow. Zwierzyniec. L. 218. Oesterreich. Krakau.

P. S. Cũng hết sức cần có tờ báo "*Tiếng nói Nê-va*"⁸³ (chúng tôi không có *số 4* và *các số tiếp sau đó*) và *tất cả* những ấn phẩm có tính chất nghiệp đoàn. Nếu không thì *không thể* mở mục nói về cuộc đấu tranh của lao động chống tư bản, một mục mà các đồng chí hằng mong muốn.

P. P. S. Tôi không thể không lưu ý thêm đến những lỗi in sai hết sức khó chịu trong các bài báo. Hiện nay tôi đã nhận được

(không phải là từ văn phòng của tờ báo và nói chung không phải từ Xanh Pê-téc-bua) số 13 của tờ "Ngôi sao Nê-va". Trong bài báo "Người hoài nghi chủ nghĩa không thuộc phái tự do" ¹⁾ chữ "sử dụng" đã in thành "gạn hỏi"!!

Và lại nét chữ của tác giả bài báo này hoàn toàn không phải là loại khó đọc. Ngoài ra những người sắp chữ và sửa bản in không thể nào không quen thuộc nét chữ này được. Cuối cùng, căn cứ theo ý thì người sửa bản in nhất định cũng có thể dễ dàng phát hiện lỗi.

Cần lưu ý làm sao để những lỗi in sai *tương tự* như vậy giảm bớt đi.

Số 43 báo "Sự thật" hiện nay đã nhận được 5 bản như các đồng chí hứa. Nhưng tôi không có các số 41 và 42. Yêu cầu đồng chí cho năm bản mỗi số đó.

*Viết chậm nhất là ngày 6 tháng
Bảy 1912
Gửi đến Pê-téc-bua*

*In lần đầu năm 1933 trong
Văn tập Lê-nin, t. XXV*

Theo đúng bản thảo

55

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến!

Tôi gửi đến đồng chí một bài báo nữa của I. Gưn-ca. Tác giả có nhắc là: *tôi đang chờ một khoản tiền ứng trước*.

Nhất thiết phải trả lời ông ta ngay lập tức (có thể gửi qua tôi, nhưng *dứt khoát phải* viết một thư *riêng*). Tác giả sống

1) Xem V. I. Lê-nin. "Chủ nghĩa tư bản và "nghị viện"" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 468 - 471).

ở Lem-béc, chuyên *nghiên cứu* công việc của mình, và chúng ta cần phải tranh thủ một cộng tác viên như thế. Một lần nữa tôi khuyên các đồng chí ứng tiền trước cho ông ta *và dù sao* cũng phải trả lời ông ta *ngay lập tức*.

*NB*¹⁾: Nếu những bài báo của Gưn-ca không thích hợp thì phải gửi trả lại ngay!

Chúng tôi đã nhận được bưu kiện, nhưng không thể không than phiền.

Chỉ có *đọc một* quyển sách mà thôi! Hãy biên thư cho biết vì sao thế? Phải chăng các cộng tác viên khác đã lấy hết những quyển khác trong số sách đã gửi đến ban biên tập? Lấy dài ngày hay vĩnh viễn? Nếu thế thì có thể phải tổ chức việc gửi *tạm thời*. Chúng tôi xin nhắc lại là không có sách thì *không thể* làm việc được.

Văn phòng phải chú ý hơn nữa đến việc này.

Chúng tôi đã nhận được "Số tay cử tri" $2\frac{1}{2}$ tuần sau khi *xuất bản!* Mà gửi *ngay lập tức* thì chỉ mất 5 *cô-péc* thôi...

Và báo cũng lại gửi chậm nữa. Chúng tôi hiện không có báo đọc và còn phải chịu cảnh ấy 2 - 3 ngày nữa.

Tôi tha thiết khuyên nên cử một phóng viên đến tòa thị chính để tìm hiểu xem có *bao nhiêu* lá đơn của những người thuê nhà gửi đến* và bắt đầu cho in về vấn đề đó *một cách có hệ thống* (khuyến khích những quận tích cực, cổ vũ những quận chưa tích cực). Thời gian còn rất ít mà tờ báo lại phải đảm đương *toàn bộ* việc này.

Cần phải thông qua những nhà thống kê quen biết ở tòa thị chính (hoặc chính thức lấy danh nghĩa ban biên tập và các nghị sĩ Đu-ma nhà nước) mà thu thập *tất cả* các tài liệu thống kê (nếu tài liệu không có thì cần mua tờ "*Ngôn luận*" trong những năm và những tháng này hoặc một tờ báo nào khác) về các cuộc bầu cử Đu-ma nhà nước **I, II và III** + thống kê về thành phố Pê-

* của các quận nào? phố nào? v. v. một cách chi tiết hơn.

1) — Nota bene — chú ý

téc-bua (nhà ở, dân số, v. v.). Có tài liệu này trong tay và có một phóng viên khôn khéo đi đến tòa thị chính hàng ngày hay 2 - 3 lần một tuần thì có thể tổ chức *tốt* một mục trên báo nói về tiến trình bầu cử?

Các đồng chí có gửi báo "Sự thật" tới Viên cho tờ Wiener "Arbeiter-Zeitung" ⁸⁴ không? Hãy gửi đi và **gửi nó** cho chúng tôi **bằng bưu kiện**.

Tôi khuyên các đồng chí trả lời Tơ-rốt-xki trong mục hộp thư: "Gửi Tơ-rốt-xki (Viên). Chúng tôi sẽ không trả lời những bức thư lý sự vụn và gian trá". Chiến dịch khả ố của Tơ-rốt-xki chống lại báo "Sự thật" là chuyện vu khống và gian trá. Rốt-stanh (Luân-đôn), một nhà mác-xít nổi tiếng thuộc phái Plê-kha-nốp, đã viết cho chúng tôi rằng ông ta đã nhận được một bức thư lý sự vụn của Tơ-rốt-xki và đã trả lời hần như sau: tôi không thể lên án tờ "Sự thật" ở Pê-téc-bua về một điểm gì cả. Thế nhưng cái anh chàng gian trá và thuộc phái thủ tiêu này lại cứ đi nói dối ở khắp mọi nơi.

Kính thư V. U-li-a-nốp

P. S. Tốt hơn hết có lẽ nên trả lời Tơ-rốt-xki trong mục hộp thư như sau: "Gửi Tơ-rốt-xki (Viên). Anh đừng có gửi những bức thư lý sự vụn và gian trá mà phí công vô ích. Sẽ không có thư trả lời đâu" ⁸⁵.

Viết ngày 19 tháng Bảy 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong
Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

56 GỬI GI. STO-RÁT-XO

Đồng chí kính mến!

Chúng tôi rất biết ơn đồng chí nếu đồng chí có thể gửi cho ban biên tập các tờ báo đảng của chúng tôi — "Người dân chủ - xã hội" và "Báo công nhân" — tờ "Vorwärts" ⁸⁶ xuất bản ở Rây-khen-béc và tập sách mỏng của đồng chí "Der Arbeiter und die Nation" ¹⁾.

Gửi đồng chí lời chào chân thành
của người đảng viên

N. Lê-nin (VI. U-li-a-nốp)

Đại diện Đảng công nhân dân
chủ - xã hội Nga tại Cục quốc tế
xã hội chủ nghĩa.

Địa chỉ:
Wl. Ulijanow.
Zwierzyniec. 218.
Oesterreich. *Krakau*.

Viết ngày 21 tháng Bảy 1912
Gửi đến Rây-khen-béc

In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức

57 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGÔI SAO NÊ-VA"

Bạn đồng nghiệp thân mến!

Tôi đã nhận được bức thư dài của đồng chí và thấy chúng ta cần phải một lần nữa giải bày với nhau.

Xin bắt đầu bằng một chi tiết. Không thể nào tìm được các phóng viên với cái giá 2 cô-pêch một dòng. Chùng nào còn thiếu

1) — "Công nhân và dân tộc".

tiền thì còn phải bằng lòng với các bài báo của chúng ta viết về nước ngoài.

Bây giờ nói đến điểm chính. Các đồng chí than phiền về tình trạng đơn điệu. Nhưng luôn luôn sẽ như vậy nếu không đăng *những bài bút chiến*, — nếu cắt xén quá nhiều bài báo của *Ca-mê-nép* (đồng chí này viết theo một giọng *khác*), — nếu đem quy tất cả vào cái "khuyh hướng thủ tiêu tích cực". Và ngoài ra, nói chung các đồng chí sẽ mất hết cộng tác viên, nếu các đồng chí không đăng và thậm chí không trả lời, cũng như không gửi trả các bài báo (chẳng hạn, các bài báo của tôi: trả lời Blan-cơ, một bài *quan trọng!* "Những hy vọng không tắt"⁸⁷ và *một loạt các bài khác!*).

Các đồng chí thấy đấy: tờ "Tiếng nói Nê-va" sinh động hơn. Nó không sợ bút chiến. Nó tấn công. Nó dũng cảm nói đến nơi đến chốn.

Lẩn tránh "những vấn đề gay go", các tờ "Ngôi sao" và "*Sự thật*" trở thành những cơ quan khô khan và đơn điệu, không hấp dẫn, thiếu tính chiến đấu. Một cơ quan ngôn luận xã hội chủ nghĩa *phải* tiến hành bút chiến: thời đại của chúng ta là thời đại tấn loạn vô cùng và không thể không tiến hành bút chiến. Vấn đề là phải tiến hành bút chiến một cách linh hoạt, bằng cách tấn công, chất vấn, một cách độc lập hoặc chỉ tự vệ một cách khô khan, buồn tẻ.

Chẳng hạn, "Người ủng hộ báo "Ngôi sao"" trong số 16 đã trả lời tốt. Rõ ràng đó là một con người có nguyên tắc. Nhưng dù sao tác giả vẫn chưa xua tan được những mối lo ngại *ghê gớm* mà tờ "Tiếng nói Nê-va" số 6⁸⁸ đã làm nảy sinh ra ở *khắp mọi nơi* (tôi có một *loạt* bức thư). Nhưng như thế là thế nào? *Đã họp* hội nghị chưa? Hội nghị của ai? Họp để làm gì? Tất cả những điều đó đều chưa rõ! Mà không giải thích rõ điều đó thì *không ai* muốn làm việc cả. Mọi người đều nói: tôi có quyền được biết tôi đang làm việc *cho ai*, tôi đang giúp cho *ai* được bầu vào Đu-ma? Đó không phải là một tên thủ tiêu chứ? Đó không phải là một tên điều hòa tư-rốt-kít làm rối tung lên cả

chứ? Phải chăng tôi không tham dự vào việc soạn thảo (gián tiếp) "cương lĩnh chung"??

Những câu hỏi như vậy làm tê liệt nghị lực và đem lại sự tan rã.

Còn tờ "Tiếng nói Nê-va" thì tiến công kịch liệt, nó được lãnh đạo hăng hơn. Che giấu không cho công nhân biết những điểm bất đồng là một việc không thể làm được, một việc có hại, xấu xa và nực cười (như báo "Sự thật" đã làm). Không thể để cho *đối phương*, tờ "Tiếng nói Nê-va", *mở đầu* cuộc tranh luận về những sự bất đồng. Tờ "Sự thật" *sẽ chết* nếu nó *chỉ là* một cơ quan ngôn luận "đại chúng", "chính diện", đó là điều không thể nghi ngờ gì nữa.

Tờ "Sự thật" nhất định sẽ chiến thắng nếu nó không sợ bút chiến, nếu nói thẳng về bọn thủ tiêu, nếu nó sôi nổi tiến hành tranh luận, viết tiểu phẩm chống lại Ác-xen-rốt, v. v.. Những bài báo như những bài của Ác-xen-rốt thì có sức hấp dẫn: *tất cả* công nhân đều nghe nói về những sự bất đồng và *hướng về* những lời giải thích thẳng thắn của Ác-xen-rốt, anh ta *nói đến nơi đến chốn*, nói bạo dạn gấp trăm lần chúng ta. *Tất cả* công nhân đều nghe nói về một cương lĩnh thống nhất, tất cả những người lãnh đạo công nhân đều biết tiểu phẩm của Ác-xen-rốt⁸⁹, — nếu các đồng chí cứ tiếp tục im lặng thì các đồng chí sẽ lạc hậu mất! Một tờ báo mà lạc hậu thì nó phải *chết*. Tờ báo phải *đi trước mọi người*, cả tờ "*Ngôi sao Nê-va*" lẫn tờ "*Sự thật*" đều phải như vậy. Bên cạnh hai bài báo ngắn "chính diện", tờ "Sự thật" phải có bài *bút chiến*, — một bài tiểu luận văn học của Ca-mê-nép — một tiểu phẩm chế giễu bọn thủ tiêu — v. v.. Tính chất đơn điệu và những sự chậm trễ đều không hợp với nghề làm báo. Mà tờ "Sự thật" lại còn có thêm một nghĩa vụ đặc biệt, hết sức quan trọng: "nó sẽ *lôi cuốn* ai", — đó là điều mà *tất cả mọi người* đều quan tâm, điều mà *tất cả mọi người* đều thấy được khi đọc báo. Trong vấn đề này, một cuộc gặp gỡ sẽ có ý nghĩa quan trọng (bốn năm một lần, trước cuộc bầu cử); người ta không thể làm cho tờ báo chạy đều nếu không tổ chức những cuộc gặp

gỡ, dù là rất hiếm, với các cộng tác viên thường xuyên. Các đồng chí *hãy nghĩ* đến điều đó một cách đầy đủ và nhanh chóng, vì thời gian đang thúc giục.

Bắt tay các đồng chí. *U-li-a-nốp*

Viết ngày 24 tháng Bảy 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1923 trong cuốn sách: "Từ thời đại báo "Ngôi sao" và báo "Sự thật" (1911 - 1914)". Thiên III

Theo đúng bản thảo

58

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

Hôm qua tôi đã gửi cho đồng chí tờ "Ngôi sao Nê-va", số 16.

Tờ "Tiếng nói Nê-va", số 6, cũng làm chúng tôi hết sức công phần và chúng tôi đã gửi một bức thư phần nộ cho tờ "Sự thật". Hôm nay chúng tôi lại viết thêm cho số 17 tờ "Ngôi sao Nê-va"...¹⁾

Không thể nói công khai về "những ứng cử viên của đảng", chỉ có thể nói điều đó trong truyền đơn của Ban chấp hành trung ương và trên tờ "*Báo công nhân*".

Việc thay đổi chỗ ở tạo cho chúng tôi *trong lúc này*: 1) gần được một ngày; 2) A-bram-tsích đến được (điều này bí mật). Đồng chí ấy đã ở đây. Có lẽ đồng chí ấy sẽ giúp đỡ về khâu biên giới. Có thể (còn cả việc này nữa ư) *cả* về việc bầu cử ở Xanh Pê-téc-bua; 3) Hy vọng tổ chức *một loạt* những cuộc gặp gỡ nữa. Để làm việc này đã có *hai người* đi²⁾. Nếu không bị lộ thì

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở chỗ này và ở dưới có đôi chỗ không đọc được. Những chữ để trong ngoặc vuông là được khôi phục theo ý.

2) Có lẽ muốn nói đến I. Ph. Ác-măng và G. I. Xa-pha-rốp.

sẽ có lợi. Nhưng mọi việc diễn ra chậm chạp và có một loạt những sự bại lộ.

Về tờ báo cần làm như thế này: đồng chí *hãy* đặt mua cho bản thân tờ "*Tin tức nước Nga*"⁹⁰ (chính đồng chí tự mình chọn tờ "Tin tức nước Nga") (và sau 4 - 5 ngày nhận được báo thì gửi cho chúng tôi độ 2 lần một tuần). Chúng tôi sẽ trả tiền. Tờ "*Sự thật*" chẳng đạt được kết quả gì khả quan hơn: người ta nói là số lượng in sứt xuống còn 30.000, người ta nói là công việc thật khó khăn...

Hãy gửi bằng đường bưu điện... [tờ truyền đơn] của tờ "*Tiến lên*" (tôi không có tờ đó) và tất cả các tờ truyền đơn ở Pa-ri. Đồng chí nhất thiết phải chỉnh đốn bản tin của [Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài] (trong lúc này *hãy* làm khiêm tốn thôi) với danh mục [các tờ truyền đơn] ở Pa-ri và bài phê bình ngắn các truyền đơn đó.

Đồng chí cũng đã hứa là hỏi I-u-ri về bản thuyết trình của Plê-kha-nốp về đảng! Đến nay vẫn chưa thấy có. Nhớ gửi ngay!!

Plê-kha-nốp đã nói gì về T. và Ghéc-ne?..

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 24 tháng Bảy 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

59

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến!

Tôi xin gửi đến đồng chí bài báo "Một vài tổng kết nửa năm công tác"¹⁾. Qua nội dung đồng chí sẽ hiểu *vì sao* tôi lại gửi bài

1) Xem V. I. Lê-nin. "Tổng kết nửa năm công tác" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 545 - 563).

báo dài này cho tờ "Sự thật". Bài này có thể đăng làm bốn ngày thành những tiểu phẩm in cỡ chữ nhỏ. Cũng có thể đặt tên riêng cho từng bài trong số bốn bài đó (chẳng hạn: I. Những sự quyền góp của công nhân cho báo theo từng tháng của năm 1912. — II. Những sự quyền góp của công nhân cho báo ở các vùng. — III. Những sự quyền góp của công nhân cho các tờ báo của phái thủ tiêu và các tờ báo của những người không thuộc phái thủ tiêu. — IV. Đồng cô-pêch của công nhân cho báo của công nhân).

Tôi tha thiết mong rằng những bài đó, những bài hoàn toàn được viết ra cho tờ "Sự thật" và cho các độc giả của tờ "Sự thật", sẽ được đăng trong tờ "Sự thật". Tôi nghĩ rằng không thể có những trở ngại về kiểm duyệt. Lẽ tất nhiên tôi đồng ý với những chỗ sửa chữa để tránh kiểm duyệt, nhưng không đồng ý lược bỏ chương III.

Nếu như vạn nhất đồng chí từ chối không đăng bài này trên tờ "Sự thật" và nếu như các bạn đồng nghiệp của đồng chí không nhận đăng bài này trên tờ "Ngôi sao Nê-va" (bài báo rất ít thích hợp với tờ này) thì tôi sẽ cho đăng bài này vào một trong số các tạp chí, dù rằng đó sẽ là một điều chưa xót cho tôi. Vô luận thế nào thì cũng yêu cầu đồng chí trả lời càng nhanh càng tốt hoặc gửi bài báo đó đến đây trả lại cho tôi.

Mới rồi Gưn-ca có gửi cho tôi một bức thư từ chối cộng tác với tờ "Ngôi sao" và "Sự thật" vì những xu hướng mà anh ta cho là "có hại" sau khi đọc số 6 tờ "Tiếng nói Nê-va" và "sự rút lui" của Plê-kha-nốp. Anh chàng Gưn-ca này bỏ chạy đã nhiều lần. Nếu như anh ta bỗng có ý định gây chuyện cãi cọ do việc in bài báo của anh ta (mặc dù tôi không thể chuyển lời từ chối bằng điện báo!!) thì các đồng chí cũng đừng trả lời anh ta, không đáng trả lời.

Rất cảm ơn các đồng chí đã gửi cho tôi một số các số báo "cánh hữu". Chúng tôi hết sức cần các bưu kiện có những tờ báo đáng chú ý như vậy, những tờ báo mà nếu không nhờ các đồng chí thì chúng tôi hoàn toàn không sao kiếm được.

Tôi rất mừng thấy trên báo "Sự thật" có bài bút ký của I-u. C. nói về tờ "Người đương thời". Đồng chí yêu cầu đa dạng hóa đề tài. I-u. C. có tác dụng quý chính vì mục đích đó. Tờ báo không có những bài bình luận phê phán văn học, những bài báo ngắn, các bài bút ký. Theo tôi, từng cộng tác viên cần được coi trọng vì những chuyên mục của họ. Có lẽ I-u. C. sẽ có thể — nếu các đồng chí chú ý hơn một chút đến công tác viên này — viết những bài bút ký nhiều màu nhiều vẻ hơn khiến cho tờ báo công nhân trở nên sinh động hơn nhiều.

Tại sao lại vớt bỏ bài của tôi nói về đại hội của những người Ý?¹⁾ Nói chung giá mà được thông báo về những bài không được chấp nhận, thì tốt. Yêu cầu này hoàn toàn không phải là quá cao. Viết "cho thùng rác", tức là viết những bài bị bỏ xó, thì thật là chán. Cần trả lại những bài không đăng. Bất kỳ một cộng tác viên nào, ngay cả cộng tác viên của các tờ báo tư sản, cũng đòi hỏi như thế.

Gửi đồng chí lời chào đồng chí V. U-li-a-nốp

Nhờ đồng chí viết cho tờ Wiener "Arbeiter-Zeitung" để họ gửi số báo trao đổi cho tôi (gửi cho họ địa chỉ của tôi). Đằng nào thì họ cũng không cho gửi báo đó đến chỗ đồng chí được. Nhớ viết thư đầy nhé!!

Viết ngày 28 hoặc 29 tháng Bảy 1912

Gửi từ Xan-va-to (gần Cra-cốp) đến

Pê-téc-bua

In lần đầu không toàn văn năm 1930 trong V. I. Lê-nin Toàn tập, thảo xuất bản lần thứ 2 - 3, t. XVI

1) Xem V. I. Lê-nin. "Đại hội của những người xã hội chủ nghĩa Ý" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 521 - 526).

60

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Trước hết xin gửi lời chào mừng nồng nhiệt tới tất cả các bạn, lời cảm ơn về bức điện và rất nhiều lời chúc mừng tốt đẹp nhất! (Một giọt mực không đáng kể.) Salut, salut à vous...¹⁾ Chà, giá bây giờ tôi được nghe Montégus.

Thôi, tôi đã nói chuyện "không nghiêm chỉnh" mất rồi.

Có "công việc" đây.

(1) Tôi gửi kèm theo đây thư trả lời của chúng ta cho Vorstand Đức²⁾. Đồng chí hãy cho đọc trong một phạm vi hẹp + Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài, và gửi trả lại tôi.

(2) Bức thư của Dắc-xơ gửi cho đồng chí. Đồng chí hãy đọc, nghiên cứu kỹ, trả lời và gửi trả lại...

Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

Còn Mô-rô-dốp thì nói vớ vẩn...³⁾ Một anh chàng lêu lổng, vô tích sự.

Ri-a-da-nốp ở Viên thì lâu bầu và hờn dỗi: tỏ ra là một thằng ngốc sau khi có bài báo của Plê-kha-nốp trong tờ "Sự thật". (Tôi đã viết một bức thư dài "thống thiết" cho Ki-xê-lép. Tôi nghĩ rằng sẽ không ăn thua gì.)

Lu-na-tsác-xki viết trong tờ "Tư tưởng Ki-ép"⁹¹ về "chủ nghĩa thần bí khoa học". Hãy tìm đọc và thân ái trách anh ta một cách công khai.

Sao đồng chí không viết gì cho tờ "Giáo dục"⁹²

Viết ngày 30 tháng Bảy 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) — Gửi lời chào, chào đồng chí...

2) Về thư trả lời cho Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Đức, xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 568 - 569.

3) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Một số chữ không đọc được.

61

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến!

Tôi đã nhận được bức thư của đồng chí về "công việc cấp bách", và thú thực là tôi cảm thấy buồn khi đọc xong thư. Qua bức thư đó thì rõ ràng là chúng ta chưa có sự hiểu nhau đầy đủ tới cần thiết trong "công việc cấp bách", cũng như trong bất kỳ công việc nghiêm túc nào.

Mà công việc thật là nghiêm túc và — tôi đồng ý với đồng chí — là cấp bách (đương nhiên không phải với ý nghĩa hai ba ngày). Trong trường hợp này để đi đến chỗ hiểu lẫn nhau chúng ta cần phải gặp nhau, như thế tổng cộng sẽ mất tất cả là 4 - 5 ngày và chỉ 11 + 11 + 15 + 10 = 47 rúp...

Tôi đang làm tất cả những việc mà tôi có thể làm được để thực hiện yêu cầu của đồng chí. Tôi gửi đến đồng chí bài "Bàn về cương lĩnh bầu cử"⁹³. Tôi hy vọng qua bài này đồng chí sẽ hiểu rõ quan điểm của tôi.

Về việc sửa chữa bài báo đó tôi phải đặt ra những điều kiện đặc biệt (thông thường tôi không đặt ra những điều kiện đó, như đồng chí thấy đấy, mà hoàn toàn trông cậy vào thái độ đồng chí, đồng nghiệp, chứ không phải là thái độ quan liêu bề họ). Ở đây những điều kiện đặc biệt này là cần thiết đối với tôi bởi vì đây là một vấn đề có tầm quan trọng đặc biệt, một vấn đề căn bản có tính nguyên tắc.

Tôi chỉ có thể đồng ý: (1) cắt bỏ phụ đề và (2) sửa chữa với mức tối thiểu để tránh kiểm duyệt (chỉ vậy thôi!) ở 3 - 4 chỗ, sửa chữa những chữ cá biệt, chỉ có thể thôi. Nếu ngay cả như thế rồi mà vẫn không đăng được trên các tờ "Sự thật" và "Ngôi sao Nê-va", thì đồng chí hãy gửi trả lại tôi bài báo, tôi cần nó. Tôi không thể đồng ý xóa bỏ những chỗ nhắc đến bọn thủ tiêu.

Ở đây mấu chốt của vấn đề là ở chỗ bọn thủ tiêu đang giương

một cái bẫy: "các anh hãy đưa ra một cương lĩnh công khai" (và tên thủ tiêu tự nhủ: ta sẽ thừa nhận *tất cả mọi điều* trong một bản cương lĩnh công khai). Và thực tế tên thủ tiêu sẽ thừa nhận *mọi điều* trong một bản cương lĩnh công khai!! Nhưng đó sẽ không còn là một bản cương lĩnh, không còn là một công việc nghiêm túc, mà là một mớ những lời lẽ ba hoa tầm thường, một bản kê "những cuộc cải cách", một cuộc ganh đua với bọn theo chủ nghĩa tự do trên miếng đất *củ a hợ*, bởi vì bây giờ đây, cách ngày bầu cử khoảng 6 - 8 tuần lễ thì bất kỳ tên tự do chủ nghĩa nào (kể cả Tô-ru-bê-tơ-cô-i nữa) cũng sẽ thừa nhận *tất cả!!* Phái tự do và phái thủ tiêu sẽ thừa nhận tất cả miễn là người ta bầu họ vào Đu-ma IV.

Ở đây cần phải hiểu mấu chốt có tính nguyên tắc của vấn đề và đừng bị rối vì những cách diễn đạt đôi chút "khác thường", "không thích hợp" (với tờ "Sự thật"), vì việc bút chiến, v.v.. Quân chúng công nhân sẽ hiểu rất rõ *tinh thần* của vấn đề ("đừng cắt xén bừa bãi"), mà tất cả thực chất của vấn đề là ở chỗ đó. *Tất cả* đều sẽ hiểu việc sáng tác ra những cương lĩnh công khai ở nước Nga dưới chế độ ngày 3 tháng Sáu, trước ngày bầu cử khoảng 6 - 8 tuần lễ, là một việc làm buồn cười, ngu xuẩn, tầm thường, thậm chí hèn hạ. Mà đó là điều chủ yếu.

Một bài báo như vậy đăng thành một tiểu phẩm trên tờ "Sự thật", dù là bằng chữ nhỏ, sẽ lập tức chiếm lĩnh trận địa và sẽ tiêu diệt chủ nghĩa phiêu lưu của những người sáng tác ra các cương lĩnh công khai, tiêu diệt thói mị dân của họ: "hãy nói thẳng ra là anh tin cái gì". Chẳng phải đó cũng là câu hỏi mà Cát-cốp đã đặt ra hay sao: "hãy nói thẳng ra có phải anh thừa nhận chế độ chuyên chế hay không"?

Báo "Sự thật" đã đảm nhận một khối lượng công việc rất lớn trong cuộc bầu cử và người ta sẽ đòi hỏi nhiều ở nó. Báo "Sự thật" mà bị *cánh tả* chế giễu vì đã soạn ra những cương lĩnh công khai, thì thật là xấu xa. *Trên thực tế* báo "Sự thật" đã giữ vai trò lãnh đạo. Cần bảo vệ nó một cách thật tốt đẹp. Cần phải nói rõ ràng, bình tĩnh và cứng rắn: chống bọn thủ tiêu. Và lập

tức cái bè lũ tự do chủ nghĩa này sẽ bị đánh bại. Cứ để chúng đưa ra danh sách *của chúng*: chúng sẽ không dám đầu, bởi vì chúng sẽ tự bồi nhọ một cách thảm hại!! Mong đồng chí trả lời *gấp*.

Chào đồng chí. V. U-li-a-nốp của đồng chí

Viết trước ngày 1 tháng Tám 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1950 trong

V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần

thứ 4, t. 35

Theo đúng bản thảo

62

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến!

Tôi đã nhận được thư của đồng chí và thư của Vi-tim-xki. Tôi rất mừng đã nhận được tin của đồng chí ấy. Nhưng nội dung bức thư của đồng chí ấy làm tôi rất băn khoăn.

Đồng chí viết — và với tư cách là thư ký tòa soạn¹⁾, chắc hẳn đồng chí thay mặt ban biên tập — rằng "về nguyên tắc ban biên tập cho rằng bài báo của tôi là hoàn toàn có thể chấp nhận được, *kể cả thái độ đối với bọn thủ tiêu*". Nếu như vậy thì tại sao báo "Sự thật" lại cứ khẳng khẳng xóa bỏ một cách có hệ thống những đoạn nói về bọn thủ tiêu cả trong các bài báo của tôi lẫn trong các bài báo của các bạn đồng nghiệp khác?? Chẳng lẽ đồng chí không biết rằng họ đã có ứng cử viên riêng của họ rồi sao? Chúng tôi biết *chính xác* điều này. Chúng tôi đã nhận được những tin tức chính thức về điều đó từ một thành phố miền Nam, ở

1) Đây là nói về V. M. Mô-lô-tốp.

đây có một đại biểu trong đoàn tuyển cử công nhân¹⁾. Chắc hẳn là ở các nơi khác cũng thế.

Sự im lặng của báo "Sự thật" thật quá kỳ cục. Đồng chí viết: "ban biên tập cho là một sự hiểu lầm rõ ràng" "việc ban biên tập bị nghi ngờ là đã tìm cách hợp pháp hóa những yêu sách của bản cương lĩnh". Nhưng đồng chí cũng đồng ý rằng đây là một vấn đề căn bản, nó quyết định tất cả tinh thần của xuất bản phẩm và hơn nữa nó gắn liền khăng khít với vấn đề về phái thủ tiêu. Tôi không may có thiên hướng "nghi ngờ"; *qua kinh nghiệm* đồng chí biết rằng tôi hết sức kiên nhẫn đối với việc đồng chí sửa để tránh kiểm duyệt. Nhưng vấn đề căn bản đòi hỏi phải *trả lời trực tiếp*. Không thể không báo cho cộng tác viên biết là ban biên tập có ý định hướng mục bầu cử của báo *chống lại* bọn thủ tiêu bằng cách vạch mặt chỉ tên chúng một cách rõ ràng, chính xác, hay là *không chống lại* chúng. Không có và không thể có con đường trung dung.

Nếu "dù sao cũng phải đăng" bài báo (như đồng chí thư ký tòa soạn viết), thì nên hiểu như thế nào câu nói của Vi-tim-xki: "giọng nóng giận là có hại?" Cái giọng *nóng giận* đối với điều xấu, điều có hại, điều sai trái (vì "về nguyên tắc" ban biên tập tán thành!) là có hại đối với tờ nhật báo từ bao giờ thế nhỉ?? Ngược lại, các bạn đồng nghiệp ạ, thật thế, ngược lại. Viết về điều có hại mà không "nóng giận" thì có nghĩa là viết một cách chán ngắt. Mà chính bản thân đồng chí cũng đã vạch ra sự đơn điệu, và vạch ra như thế là đúng!

Sau nữa, đã lâu tôi không nhận được trả lời về bài báo viết về ngày 9. XI (trả lời của phóng viên)⁹⁴. Tôi nhắc lại yêu cầu: gửi trả lại những bài báo không qua được kiểm duyệt hoặc đã bị đồng chí dứt khoát bác bỏ.

Chúng tôi nhận được báo "Sự thật" một cách thất thường (hôm qua *hoàn toàn không* nhận được!). Chúng tôi cũng *hoàn toàn không* nhận được cả số 14 lẫn số 17 báo "Ngôi sao". Thật là

1) Ý muốn nói đến thành phố Khác-cốp

tệ hại! Liệu có thể gửi *các bản in thử* bằng bưu kiện cho chúng tôi được không, như thế còn hơn là để các bản đó bị mất? Gửi như vậy chỉ mất có 2 cô-pêch. Như thế có thể tranh thủ được thời gian. Gửi bản in thử cho cộng tác viên, đó là điều hết sức hợp pháp. Buổi tối, khi ra về, người phụ trách nhà in sẽ bỏ bưu kiện đó vào hòm thư — thế là xong. (Chỉ có điều các bưu kiện thường bị rách, cần làm to hơn, bằng khuôn khổ tờ báo. Tốt hơn cả là dùng những phong bì dài và hẹp; những bản in để trong những phong bì như vậy — phong bì *không* dán kín — sẽ đến nơi một cách chắc chắn hơn, mà những phong bì đó cũng không đắt lắm). Đặc biệt cần có tờ "Ngôi sao", số 17. Hôm nay là thứ năm: chậm mất *hai ngày* rồi!!

Cuối cùng, yêu cầu cho tôi biết liệu có thể đăng dưới hình thức này hay hình thức khác (như kiểu tờ "Tiếng nói Nê-va" đã nhiều lần đăng tin về những người dân chủ - xã hội ở nước ngoài) tin sau đây hay không. Vorstand Đức đã đề nghị với 11 (sic!) nhóm, phái và trung tâm dân chủ - xã hội tổ chức một cuộc họp chung để bàn về "sự thống nhất". Cái gọi là "trào lưu lê-nin-nít" đã từ chối một cách dứt khoát: còn có gì nực cười hơn và đáng xấu hổ hơn việc chơi cái trò thỏa hiệp đó ở nước ngoài với "các trung tâm và phe phái" đã tỏ ra hoàn toàn bất lực ở nước Nga? Không thương lượng gì hết với bọn chúng, không thỏa hiệp gì hết với bọn thủ tiêu — đó là câu trả lời của cái gọi là "trào lưu lê-nin-nít". Không biết cái trò hết sức ngu xuẩn này của Tơ-rốt-xki đã và sẽ đem lại được cái gì không.

Như vậy là tôi yêu cầu đồng chí trả lời cho biết: có thể bằng cách này cách khác đăng trên tờ báo mà đồng chí làm chủ biên, một bài tường thuật lại "những cái mới lạ" đó "của Pa-ri", có kèm theo lời nhận xét được không? Đứng về mặt kiểm duyệt mà nói, có thể hay hoàn toàn không thể làm như vậy? ⁹⁵ (Tôi chỉ hỏi về mặt kiểm duyệt, bởi vì về nguyên tắc — tôi có thể nghĩ như thế trên cơ sở bức thư trước — ban biên tập *không tán*

1) — đúng như vậy!

thành thống nhất với bọn thủ tiêu, có phải như vậy không?)

Gửi đồng chí lời chào đồng chí V. U-li-a-nốp

Viết ngày 1 tháng Tám 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1930 trong V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần thứ 2 - 3, t. XVI

Theo đúng bản thảo

63

GỬI A. M. GOÓC-KI

Cra-cốp. Ngày 1 tháng Tám 1912.

Krakau. Oesterreich.
Zwierzyniec. 218.
Wl. Ulijanow.

A. M. thân mến!

Tôi đã nhận được bức thư của đồng chí và bức thư của những người Xi-bi-ri. Địa chỉ của tôi bây giờ không phải là Pa-ri nữa, mà là Cra-cốp, đồng chí xem ở trên.

Tôi hoàn toàn không hiểu đồng chí định khai trừ tôi ra khỏi đảng nào, có phải đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng không?

Không, tôi xin nói thật, đồng chí đã dùng một thủ đoạn né tránh không tốt, phi-li-xtanh, tư sản: "tất cả các đồng chí đều là những kẻ gây chuyện xích mích". Đồng chí hãy xem những sách báo xã hội chủ nghĩa - cách mạng mới xuất bản: "Sáng kiến"⁹⁶, "Tin tức của Ban tổ chức khu ở nước ngoài"⁹⁷, — hãy so sánh với tờ "Tư tưởng cách mạng"⁹⁸, với tờ "Nước Nga cách mạng"⁹⁹ — và cả với Rốp-sin¹⁰⁰ nữa etc. Hãy nhớ lại tạp chí "Những cái móc"¹⁰¹ và cuộc bút chiến (quasi¹) - bút chiến) mà Mi-li-u-cốp và Grê-đê-xcun (là người hiện nay đã phát

1) — dường như là

hiện ra bằng một cuộc cách mạng thứ hai ở nước Nga là không cần thiết) đã tiến hành với bọn chúng, v.v. và v. v..

Hãy đem đối chiếu *tất cả* những cái đó nói chung, *tất cả* tổng số những trào lưu tư tưởng từ năm 1908 đến năm 1912 của bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng, của nhóm lao động, nhóm "Vô đề", bọn dân chủ - lập hiến với những cái đã có và đang có trong những người dân chủ - xã hội (một người nào đó vào lúc nào đó, — có lẽ nhà sử học chắc chắn sẽ làm việc này). Đồng chí sẽ thấy rằng *tất cả*, thật đúng là *tất cả*, trừ những người dân chủ - xã hội, đều đã tìm cách giải quyết *cũng chính* những vấn đề, thật đúng là *cũng chính* những vấn đề đã làm cho trong chúng ta có những nhóm nhỏ rời bỏ đảng để đi theo bọn thủ tiêu và bọn triệu hồi.

Bọn tư sản, bọn theo chủ nghĩa tự do, bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng thích gào thét về "sự xích mích" trong những người dân chủ - xã hội, bọn chúng có thái độ *không nghiêm chỉnh* đối với "những vấn đề nan giải", theo đuôi người khác, làm ngoại giao, thỏa mãn với chủ nghĩa chiết trung. Những người dân chủ - xã hội khác với tất cả bọn này ở chỗ là trong những người dân chủ - xã hội sự xích mích biểu hiện cuộc đấu tranh có nguồn gốc tư tưởng *sâu xa* và rõ ràng giữa các nhóm, còn *trong bọn họ* thì sự bất hòa bên ngoài được gọt giũa trau chuốt nhưng bên trong rỗng tuếch, vụn vặt, nhỏ mọn. Không bao giờ và không vì bất cứ lý do gì tôi lại đem cuộc đấu tranh gay gắt giữa các xu hướng trong hàng ngũ những người dân chủ - xã hội, đi đổi lấy sự trống rỗng bóng nhoáng và sự nghèo nàn của bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng và đồng bọn.

Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Gửi lời chào chị M. Ph.!

P. S. Ở nước Nga đang có cao trào *cách mạng*, không phải một cao trào nào khác, mà chính là cao trào cách mạng. Và chúng

tôi đã ra được tờ "Sự thật" hàng ngày, — đó cũng là nhờ chính cuộc Hội nghị (tháng Giêng)¹⁾ mà bọn ngu ngốc đang gièm pha.

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I*

Theo đúng bản thảo

64

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến!

Hôm nay Ca-mê-nép viết thư cho chúng tôi biết rằng đồng chí đã báo cho đồng chí ấy biết hình như những mối quan hệ hòa thuận đã được thu xếp trở lại giữa đồng chí với Plê-kha-nốp, do đã xóa bỏ được "những sự hiểu lầm".

Tôi tha thiết yêu cầu cho biết điều này có nghĩa là thế nào. Chúng tôi có đủ mọi căn cứ để nghĩ rằng những bài của Đnép-ni-txơ-ki và của Plê-kha-nốp viết về sự nhượng bộ đối với bọn thủ tiêu (vì họ đã viết *chính* về điều này dưới chiêu bài "thống nhất"), đã bị từ chối một cách hoàn toàn có ý thức và kiên quyết. Thế thì có thể xảy ra "những sự hiểu lầm" nào ở đây?

Trong thông báo nói trên chẳng phải là có những sự hiểu lầm mới hay sao?

Bài xã luận mới nhất, tức là chính bài xã luận hôm qua, đăng trên tờ "Ngôn luận", số ra ngày 19 tháng Bảy, có một ý nghĩa rất lớn. Không nghi ngờ gì cả, bọn dân chủ - lập hiến đã làm tất cả những gì có thể làm được (và không thể làm được) để "lặng thinh" không nói gì về các báo "Ngôi sao" và "Sự thật". Và bây giờ chúng đã phải chấm dứt việc đó! *Rõ ràng* điều đó chứng tỏ là chính bản thân chúng đã thừa nhận *sự nguy hiểm*. Chúng

1) Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.

không thể lặng im và lặng thinh được nữa. Chúng đã bị đẩy ra khỏi lập trường im lặng. Còn Prô-cô-pô-vích và Blan-cơ trong tờ "Nhu cầu sinh hoạt"¹⁰² thì lại phụ họa theo một cách còn thô lỗ hơn, ngu xuẩn hơn, thâm hại hơn.

Theo tôi, chính lúc này cần phải tăng cường tiến công vào tờ "Ngôn luận", phải đăng *một loạt* bài chống lại nó và phải thổi bùng ngọn lửa đấu tranh lên to hơn nữa. Điều đó là cần thiết cả về mặt nguyên tắc (bởi vì *chỉ có* báo "Ngôi sao" và "Sự thật" tiến hành cuộc vận động trên danh nghĩa phái dân chủ công nhân; còn tờ "Ngôn luận" và "bọn Prô-cô-pô-vích" thì vô vai tán thành bọn thủ tiêu) — lẫn về mặt thực tiễn (bởi vì chính việc làm sôi nổi cuộc đấu tranh như vậy nhất định sẽ làm sôi nổi các cuộc thảo luận và bàn bạc với cử tri và làm sôi nổi việc họ ghi tên vào danh sách cử tri).

Có thể biết được bao nhiêu người đã ghi tên theo các khu vực, đường phố, nghề nghiệp, hay không? Điều hết sức quan trọng là phải *khuyến khích* họ bằng những tấm gương cụ thể để tạo ra một cuộc thi đua giữa các khu vực, đường phố và nghề nghiệp.

Tôi hy vọng rằng đồng chí cũng sẽ không từ chối báo cho tờ "Ngôi sao Nê-va" biết rằng tôi nhất thiết yêu cầu gửi trả lại bài của tôi viết trả lời Blan-cơ ("Những mưu kế nhỏ nhen") nếu như bài đó không đăng được vào số 18. Tôi nhất định thế nào cũng sẽ gửi đăng bài đó trên tạp chí. Hiện nay, khi *tất cả* bọn theo chủ nghĩa tự do + phái thủ tiêu + những phần tử không đảng phái &¹⁾ đồng bọn đã kịch liệt công kích chúng ta, thì im lặng sẽ là một tội lỗi.

Cuộc vận động bầu cử ở Pê-téc-bua đã bắt đầu một cách có kết quả — các báo "Ngôi sao" và "Sự thật" đã giành được bá quyền lãnh đạo — đừng để mất nó và phải tiến hành công việc đến thắng lợi cuối cùng. Đó là mặt *thuần túy báo chí*, không kể tất cả những mặt khác mà tất nhiên tôi không nói đến.

1) — và

Tôi chờ tin tức về vấn đề "đã được giải quyết tốt".

Gửi lời chào đồng chí V. U-li-a-nốp

P. P. Tôi chờ trả lời về các bài "Tổng kết nửa năm"¹⁾.

P. P. S. Liệu có thể gửi cho tôi chỉ ít bài báo ngắn "Thống nhất hay chia rẽ" cắt trong số 17 báo "Ngôi sao Nê-va" được không?

Viết ngày 2 tháng Tám 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1950 trong V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần thứ 4, t. 35

Theo đúng bản thảo

65

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M thân mến!

Nếu đồng chí thừa nhận rằng "cuộc xích mích của chúng tôi là do những sự khác nhau không thể dung hòa được về nguồn gốc tư tưởng gây ra", — rằng trong bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng cũng thế, — (rằng trong bọn dân chủ - lập hiến — phái "Những cái móc" — cũng thế, — điều này đồng chí không nói, nhưng rõ ràng là như vậy), — rằng đang hình thành một đảng *cải lương* (từ này đạt quá!), — thì như vậy **không thể** nói với cả bọn thủ tiêu lẫn kẻ thù của nó là: "cả hai bên các anh đều là những kẻ gây chuyện xích mích".

Vậy thì nhiệm vụ của những người đã hiểu được những nguồn gốc tư tưởng của "sự xích mích" — tuy không tham gia vào đó, —

1) Xem V. I. Lê-nin. "Tổng kết nửa năm công tác" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 545 - 563).

là phải giúp quần chúng *tìm ra những nguồn gốc đó*, chứ không phải là biện hộ cho quần chúng vì quần chúng xem các cuộc tranh luận là "công việc riêng của các tướng lĩnh".

Chúng tôi, "những lãnh tụ đã không viết được một quyển sách nào rõ ràng, một tập sách nào thiết thực"... Không đúng như vậy. Chúng tôi đã đem hết khả năng ra để viết. Viết rõ ràng, thiết thực không kém gì trước đây. Và chúng tôi đã viết nhiều. Có những trường hợp chúng tôi đã viết chống lại một số người mà không hề bao hàm *chút gì* là "xích mích" (chống lại phái "Những cái móc"¹⁾ chống lại Tséc-nốp¹⁰³, chống lại Rô-giơ-cốp²⁾, v. v.). [Đồng chí có xem tất cả các số báo "Ngôi sao Nê-va" không?]

..."Kết quả của việc đó là hiện nay ở nước Nga trong công nhân có rất nhiều... thanh niên tốt, nhưng những thanh niên đó hết sức bực bội đối với những người ở nước ngoài"... điều đó đúng với thực tế, nhưng đó không phải lỗi do "các lãnh tụ", mà do chỗ các trung tâm lưu vong bị tách rời với nước Nga, hay nói đúng hơn là *bị đứt liên lạc* với nước Nga. Cần phải nói lại cái đã bị *cắt đứt*, còn chửi rửa công kích các lãnh tụ thì là điều rẻ tiền, hợp mốt, nhưng chẳng lợi ích gì... "điều này làm cho công nhân không tham gia hội nghị"...

Hội nghị nào? Hội nghị hiện nay do bọn thủ tiêu triệu tập chẳng? Thế thì chúng tôi cũng xin can. Ở đây đồng chí có một sự hiểu lầm nào chẳng?¹⁰⁴

Người ta viết rằng Am-phi-tê-a-tơ-rốp hình như đã viết trên tờ báo ở Vác-sa-va¹⁰⁵ tỏ ý tán thành tẩy chay Đu-ma IV, phải không? Đồng chí có bài báo đó không? Gửi cho tôi nhé, tôi sẽ gửi trả lại.

Còn ở hạm đội Ban-tích thì tình hình đang sôi sục! Một phái viên đặc biệt của cuộc họp những thủy thủ và những người dân

1) Xem V. I. Lê-nin. "Bản về tập "Những cái móc"" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, tr. 215 - 227).

2) Xem V. I. Lê-nin. "Tuyên ngôn của đảng công nhân theo phái tự do" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, t. 20, tr. 463 - 478).

chủ - xã hội đã đến gặp tôi ở Pa-ri (nói riêng với đồng chí thời đấy nhé). Không có tổ chức — đó là điều đáng phát khóc lên được!! Nếu đồng chí có những mối liên lạc trong số các sĩ quan thì phải hết sức cố gắng để thu xếp cho được một cái gì đấy. Thủy thủ có tinh thần chiến đấu, nhưng có thể lại chết tất cả một cách vô ích.

Những bài báo của đồng chí đăng trên tờ "Nhu cầu sinh hoạt" không đạt lắm. Hơn nữa, đó cũng là một tờ tạp chí kỳ quái, mang tính chất của các phái thủ tiêu - lao động - "Những cái mốc". Và lại, đó đúng là một đảng "cải lương không phân đẳng cấp"...

Đồng chí có hỏi tôi ở Áo làm gì. Ban chấp hành trung ương đã đặt một ban thường vụ ở đây (nói riêng với đồng chí thời đấy): biên giới ở ngay bên cạnh, chúng tôi lợi dụng biên giới, như thế gần Pê-téc-bua hơn, sang ngày thứ 3 là nhận được báo ở đó gửi đến, viết cho các báo ở đây cũng dễ dàng hơn nhiều, sự cộng tác được thu xếp tốt hơn. Ở đây ít chuyện xích mích hơn, đó là điểm thuận lợi. Không có thư viện tốt, đó là điều bất lợi. Không có sách thì thật là khổ.

Siết chặt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí

Gửi lời chào chị M. Ph.

Viết trước ngày 25 tháng Tám 1912
Gửi từ Cra-cốp đến đảo Ca-pri
(nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

66 GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

Xin gửi đồng chí bức thư của Vê-ra. Qua thư đó đồng chí sẽ hiểu vì sao chúng tôi đã quyết định *in* bài trả lời những người Đức để gửi cho đại hội Hem-ni-tơ và *in* ở Lai-pxích¹⁰⁶. Như thế có nghĩa là phải hủy bỏ công việc ở Pa-ri. Tôi hy vọng rằng công việc ở đó chưa bắt đầu nên sẽ không có gì bất tiện lắm khi phải hủy bỏ như vậy.

Nhất thiết đồng chí phải đến Hem-ni-tơ sớm hơn một - hai ngày. Chúng tôi sẽ lấy danh nghĩa "*Báo công nhân*" trao giấy ủy nhiệm cho đồng chí bôn-sê-vích ở đây, đồng chí ấy sẽ khởi hành từ Da-cô-pa-nơ. Đồng chí ấy nói được tiếng Đức.

Đồng chí sẽ phải tiến hành một cuộc đấu tranh quan trọng ở Hem-ni-tơ.

Từ ngày 2 tháng Chín chúng tôi sẽ thay đổi
Xem sơ đồ ||| chỗ ở. Địa chỉ mới: Ulica Lubomirskiego. 47, au
ở dưới ||| premier, à gauche. (Gri-gô-ri số 35 cùng phố.)

The image shows a handwritten signature that reads "Ulica Lubier" and a rectangular stamp to its right. The stamp contains the text "Lubomirskiego" and "Gri-gô-ri" written in a cursive hand.

Đồng chí viết cho biết *liệu có chắc chắn* là đồng chí sẽ có mặt ở Hem-ni-tơ ngày 12 hoặc 13. IX không. Bài trả lời những người Đức sẽ phải gửi cho đồng chí bằng postlagernd¹⁾ ở Hem-ni-tơ để tên đồng chí.

Bắt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí

1) — thư lưu

Tờ "Peuple" (ở Bruy-xen) có đăng tin của tờ "Lời nói nước Nga"¹⁰⁷ nói rằng ở Viên (sic!) sắp tổ chức hội nghị của các tổ chức dân chủ - xã hội + phái Bun + những người Lát-vi-a + những người Ba-lan, etc.!!!

Đồng chí hãy tới nhóm ở Pa-ri độ vài lần và thuyết trình cho họ nghe. Nếu không thì họ sẽ hành động riêng rẽ...

P. S. Nếu có thông báo về hội nghị của bọn thủ tiêu thì nhớ gửi tốc hành cho tôi.

Viết trước ngày 25 tháng
Tám 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

67 GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

Hôm nay chúng tôi đã nhận được giấy của Tơ-rốt-xki mời đến dự hội nghị "của họ" (ngày 25.VIII).

Nghĩa là dù sao thì họ cũng vẫn cứ họp!

Tất nhiên là chúng tôi không đến dự.

Chúng tôi muốn Cơ quan ngôn luận trung ương chuẩn bị 2/3 công việc để khi họ ra thông báo là có thể trả lời ngay lập tức...¹⁾

Ngày mai chúng tôi sẽ bắt đầu gửi các bản thảo đến cho Cơ quan ngôn luận trung ương.

Các đồng chí hãy chú ý làm nhanh và sửa cho tốt bản in thử.

Tại sao An-tô-nốp (Brít-man) lại không trả lời tôi? Anh ấy có ở Pa-ri không? Anh ấy khỏe không?

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có đôi chữ không đọc được.

Đồng chí hãy viết cho tôi biết đồng chí định bao giờ đi Hem-ni-txơ. Cần chuẩn bị trước giấy tờ cho những người Đức.

Sao đồng chí lại gửi trả các bức thư... và không trả lời về bài báo của Pan-nê-cúc...

Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 25 tháng
Tám 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

68 GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

Đồng chí có thể kiểm được những số ra gần đây của tờ "Neue Zeit", các bài báo của Pan-nê-cúc và Cau-xky không? Nếu không thì viết thư cho tôi biết, chúng tôi sẽ gửi. Cần phải đọc những bài này trước khi đến Hem-ni-txơ và đến đó rồi thì tìm Pan-nê-cúc và làm quen với anh ta: đối với những vấn đề hết sức quan trọng Cau-xky đã trả lời anh ta một cách cực kỳ cơ hội. Rất cần phải làm quen với những người phái tả (nhất là Pan-nê-cúc, người hiện đang giúp vào "trò chơi" tầm thường của Tư-sca) và phải cổ động trong những người này để họ phản công lại Cau-xky về mặt nguyên tắc. Thật là tai tiếng nếu họ không chống lại cái chủ nghĩa cơ hội như vậy! Tiếc rằng họ không có người: Radek của họ gần như là một người lỗi lạc...¹⁾

Đồng chí nên viết cho báo "Sự thật" những bài báo phổ thông (theo lối văn của "Báo công nhân"), các bài phê bình văn học. Nếu đồng chí viết theo lối văn của "Báo công nhân"... thì họ sẽ đăng. Nếu không... thì lôi thôi: Đép-ni-txơ-ki đã rút lui và mục

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có đôi chữ không đọc được.

phê bình văn học không còn xuất hiện trên báo "Ngôi sao" của chúng tôi nữa!! mà tờ "Sự thật" cũng cần mục này.

Đồng chí đã có tờ "Lời giáo huấn"¹⁰⁸ chưa? Có thể gửi cho tôi mượn tạm cuốn sách của Rốp-sin được không? Tôi muốn viết về Rốp-sin để gửi cho Cơ quan ngôn luận trung ương.

Đồng chí có viết cho tạp chí "Giáo dục" không? Hãy khăn trương lên!

(Tôi đọc trên báo của Đức thấy nói là ở Hem-ni-tơ có ít nhà ở, vậy cần liên hệ trước với Wohnungsausschuß¹⁾ — (Faites attention!²⁾.)

Bắt tay đồng chí. Lê-nin của đồng chí

P. S. Như vậy là *sau khi* đến Hem-ni-tơ đồng chí sẽ đến chỗ chúng tôi. C'est entendu³⁾, *nếu như...* những hoàn cảnh đặc biệt không buộc chúng tôi phải triệu tập đồng chí đến đây trước khi đi Hem-ni-tơ. Hãy báo trước là đồng chí có đi Thụy-sĩ không, khi nào đi, đi đến đâu và đi bao lâu.

P. P. S. Tôi gửi đồng chí bức thư của Goóc-ki, trong thư này có một đoạn rất thú vị đối với mọi người. *Nhớ gửi trả lại tôi.*

Viết trước ngày 6 tháng
Chín 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) — phòng nhà cửa

2) — Hãy chú ý!

3) — Điều này đã quyết định.

69 THƯ NHỎ GỬI BAN BIÊN TẬP CƠ QUAN NGÔN LUẬN TRUNG ƯƠNG

Những tin này là để thông báo. Bản báo cáo của nghị viên người Lát-vi-a do một người Lát-vi-a là thánh giả trong nhóm Lát-vi-a chuyển đến. Cảm tưởng chung *ngay cả* của tất cả những người điều hòa chủ nghĩa — bọn thủ tiêu hoàn toàn *đại bại*.

Các đồng chí cho biết đã nhận được cuốn sách mỏng chưa và *bước đầu* trong hội nghị thế nào.

Lê-nin của các đồng chí

Viết sau ngày 6 tháng Chín 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

70 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến! Lại một lần nữa đồng chí hỏi tôi về địa chỉ của một người quen. Địa chỉ này đồng chí đã hỏi tôi một lần và tôi đã gửi cho đồng chí. Tôi còn nhớ rất kỹ là đã ghi thêm địa chỉ đó vào cuối một bức thư dài. Nếu có thể được, đồng chí thử tìm lại xem. Tuy thế, viết lại địa chỉ đó thì vẫn đơn giản hơn. Địa chỉ đó là: Herrn Kurt Lauschner, Beuthen (Ober-Schlesien). Piekarerstr. 19/III, nước Đức. Bên trong cần phải ghi thêm: gửi ông Hörsing: Für Herrn Hörsing (ở Đức có hai Bâ-y-ten, vì thế cần phải ghi thêm: "Ober-Schlesien")...¹⁾ tôi đã nhận được. Rất cảm ơn. Bản thảo của Đan-xki tôi cũng đã nhận được. Tôi hết sức ngạc nhiên là hôm nay tôi nhận được của các đồng chí cả báo "Sự thật" lẫn một đồng báo Trăm đen, nhưng

1) Đoạn bỏ trống trong nguyên bản.

không nhận được tờ "Tiếng nói Nê-va" số ra hôm thứ năm. Còn tôi thì vì rất nhiều nguyên nhân quan trọng nên hết sức cần có ngay tờ báo "Tiếng nói Nê-va" số mới ra. Nếu nó chưa ra, phiên đồng chí viết đôi chữ báo cho tôi biết ngay. Tôi hết sức cần biết, càng sớm càng tốt, là nó có ra ngày thứ năm 23 tháng Tám (như tờ "Tiếng nói Nê-va" ngày 17 tháng Tám đã hứa) hay không, và nếu đã ra rồi thì tôi cần có một bản. Nhân tiện xin nói luôn. Từ lâu tôi đã gửi cho đồng chí bản danh sách những số báo "Ngôi sao", "Ngôi sao Nê-va", "Sự thật", "Sự nghiệp sinh động" còn thiếu trong bộ sưu tập của tôi. Đồng chí vẫn chưa trả lời cho biết là đồng chí có thể gửi những số báo đó cho tôi được không. Trong khi đó một người quen chung của chúng ta mới đây có cho tôi biết rằng đồng chí có những bộ sưu tập các báo "Ngôi sao" và "Ngôi sao Nê-va". Đồng chí làm ơn viết cho tôi biết đồng chí có còn giữ được bản danh sách tôi đã gửi hay không và đồng chí có thể gửi cho tôi những số báo còn thiếu đó không. Nhân tiện, tôi xin chúc mừng đồng chí Vi-tim-xki (mong đồng chí vui lòng chuyển thư này cho đồng chí ấy) về bài báo tuyệt diệu của đồng chí ấy đăng trên báo "Sự thật" (số 98)¹⁰⁹ mà tôi mới nhận được hôm nay. Chủ đề được chọn một cách hết sức hợp thời và được thảo ra tuyệt vời, dưới một hình thức ngắn gọn nhưng rõ ràng. Nói chung nếu thỉnh thoảng báo "Sự thật" nhắc đến, trích dẫn và giải thích rõ ràng Sê-đrin và các nhà văn khác của phong trào dân chủ dân túy "cũ", thì rất tốt. Đối với độc giả báo "Sự thật" — gồm 25.000 người — đó là một việc làm đúng lúc, đúng chỗ, gây được hứng thú và điều đó cũng sẽ giải thích rõ cả những vấn đề hiện nay của phong trào dân chủ công nhân từ một phía khác, bằng một cách nói khác.

Số lượng in của báo "Sự thật" là bao nhiêu? Lẽ nào các đồng chí không nghĩ rằng việc thống kê hàng tháng, dù chỉ ngắn gọn (số lượng in mỗi số, tên thành phố và khu phố) là có ích hay sao. Có thể có những lý do gì để không công bố những con số thống kê đó. Tôi cho rằng nếu không có lý do đặc biệt thì nên công bố những con số thống kê đó.

Suýt nữa tôi quên mất một điều. Chúng tôi đã nhận được hàng loạt thư từ các nơi ở nước ngoài phản nàn là ngay cả những người đã đặt mua dài hạn báo "Sự thật" hoặc đã gửi tiền trước đặt mua lẻ một ít số cũng đều không nhận được báo. Hiện giờ tôi cũng không nhận được đều đặn. Không nghi ngờ gì cả, như vậy có nghĩa là trong việc phát hành có điều gì đó chưa ổn. Mong đồng chí có những biện pháp kiên quyết hơn. Đồng chí hãy tự mình xem xét các bức thư của những người ở ngoài nước đặt mua báo dài hạn và cố gắng chấn chỉnh có kết quả việc này. Xin gửi cho một số báo "Sự thật" và "Ngôi sao Nê-va", mỗi loại một số theo địa chỉ: Fr. Slutzky: Katherinenstr. 8 g. H. II (bei Worte), Halensee, Béc-lanh.

Viết ngày 8 tháng Chín 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1923 trong cuốn sách: "Từ thời đại báo "Ngôi sao" và báo "Sự thật" (1911 - 1914). Thiên III

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

71 GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

Xin gửi đồng chí bản sao bức thư của chúng tôi trả lời Müller (ngày mai An-be sẽ gửi thư trả lời từ Lai-pxích).

An-be cũng sẽ gửi tới đồng chí bức thư trả lời của chúng tôi in thành truyền đơn. (Postskriptum cho cuốn sách mỏng "Zur gegenwärtigen Sachlage" etc.¹⁾). *Hãy phân phát thật rộng*

1) Xem V. I. Lê-nin. "Tái bút cho cuốn "Về tình hình hiện nay trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga"" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 588 - 590).

rãi tờ truyền đơn này cũng như cuốn sách mỏng. Cần nhấn mạnh với người Đức rằng *trước khi* có sự phát biểu trên báo chí (hội nghị của bọn thủ tiêu) và có *sự kiểm tra* bằng một cuộc tranh luận *công khai* trên báo chí thì không được tin *một lời nói nào hết*.

Chúng tôi có tin tức từ Béc-lanh cho biết rằng bọn thủ tiêu bị *đại bại*. Thêm vào đó A-lếch-xin-xki cũng *đã rời bỏ* hội nghị của chúng và dọa *sẽ vạch mặt*.

Đồng chí trả lời mau cho tôi biết tình hình công việc thế nào.

Lê-nin của đồng chí

Postskriptum zu der Schrift

"Zur gegenwärtigen Sachlage" etc.

Vertraulich... ¹⁾ *an die Delegierte des ... zum Chemnitzer Parteitag²⁾*.

Hôm nay, ngày 15 tháng Chín, chúng tôi đã nhận được qua Pa-ri bức thư sau đây của Vorstand; bức thư này cho các đồng chí Đức thấy đặc biệt rõ ràng là chúng tôi đúng biết chừng nào khi phản đối "những người phát ngôn" riêng lẻ, không có trách nhiệm, *sự phát biểu công khai*. Vorstand viết ngày 10. IX:

.....
Chúng tôi đã trả lời Vorstand.

Dĩ nhiên, những điều mà Vorstand được thông báo là không đúng sự thật, đó là sự bịa đặt hoàn toàn của bọn thủ tiêu.

Chúng tôi có thể nói chắc chắn rằng người thông báo câu chuyện ngụ ngôn này cho Vorstand là những người Lát-vi-a, phái Bun hoặc Trotzky-Leute³⁾, những kẻ vừa mới kết thúc

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có đôi chữ không đọc được.

2) Riêng... cho các đại biểu... tại đại hội đảng ở Hem-ni-txơ.

3) — những kẻ ủng hộ Tơ-rốt-xki

hội nghị "của mình", cái hội nghị mà họ gọi là hội nghị đảng mà trên thực tế là hội nghị của phái thủ tiêu.

Để khỏi dẫn ra những lời tuyên bố vô căn cứ, để khỏi phải trích dẫn những thư từ trao đổi về tổ chức của chúng ta, chúng tôi chỉ giới hạn trong việc viện dẫn dù chỉ là một văn kiện in, công bố công khai ở Xanh Pê-téc-bua. (Vorstand sẽ hành động khá tốt nếu như không bao giờ còn tin vào lời nói nữa.)

Tờ báo mác-xít "Sự thật" ra hàng ngày ở Pê-téc-bua trong số 102, ngày 28 tháng Tám (10. IX lịch mới), đã đăng bức thư của một trong những nhà máy lớn nhất ở Khác-cốp nói riêng về cuộc bầu cử. Bức thư này nói thẳng và chính xác rằng "những ứng cử viên của phái thủ tiêu" "không được công bố" và nói rằng bọn chúng, những kẻ thủ tiêu, *"phủ nhận sự cần thiết phải có một đảng của công nhân"* ("Sự thật", số 102, tr. 4, cột 1).

Chỉ qua một việc này các đồng chí Đức cũng có thể thấy được những người Lát-vi-a, phái Bun, Tơ-rốt-xki và mọi "người phát ngôn" riêng lẻ đã lừa dối họ một cách trắng trợn ra sao.

Rõ ràng vấn đề chung quy lại là chính Tơ-rốt-xki, phái Bun, những người Lát-vi-a hoặc phái Cáp-ca-dơ đã nhận tiền trên danh nghĩa "những tổ chức" angeblichen¹⁾, những tổ chức này, cả Vorstand cũng như bất cứ ai nói chung đều không thể chứng minh và kiểm tra được sự tồn tại của chúng.

Chẳng lẽ đảng Đức với 90 tờ báo dân chủ - xã hội của nó lại không thể — nếu như đảng đó không muốn đặt mình vào địa vị kỳ cục do những sai lầm của mình trong những công việc nghiêm túc — mở một cuộc tranh luận về vấn đề Đảng dân chủ - xã hội ở Nga và thúc đẩy tất cả... những người phát ngôn công khai đưa ra những văn kiện có ký tên ở dưới, hay sao? Tuy thế nước Nga không phải là Trung Phi cho nên những công nhân dân chủ - xã hội Đức sẽ có thể dễ dàng tìm thấy chân lý và đồng thời

1) — tưởng tượng, không có thật

làm cho một số ủy viên Vorstand khỏi phải nghe những chuyện
ngồi lê đôi mách riêng tư và *không thể kiểm tra được*.

Im Auftrage des Zentralkomitees¹⁾

Lê-nin

Viết ngày 15 tháng Chín 1912

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Cra-cốp đến Hem-ni-tơ

72

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

Tôi xin chúc mừng nhân bài phát biểu của đồng chí²⁾.

Có trời mà biết sự hèn hạ là thế nào: Vorstand sẽ *cho phép*
"phổ biến"...³⁾

Tôi gửi đồng chí bài báo tôi đã viết cho tờ "Bremer
Bürger-Zeitung" và bản dịch bài báo đó của Ma-lê-tơ-ki¹⁰⁾.
Tôi quyết định gửi bài báo này cho đồng chí khi được biết
rằng đồng chí đã làm quen với Pan-nê-cúc. Tốt hơn là làm
sao đồng chí *đích thân* chuyển bài báo này cho đồng chí ấy
và thương lượng về bài báo. Tôi để đồng chí được quyền rút
ngắn và sửa chữa, nhưng hãy chú ý rằng *tôi không đồng ý*
*đơn thuần "ủng hộ Ra-đếch"*¹¹⁾. Nếu họ không muốn nghe
toàn bộ tuyên bố của tôi (phản đối Rô-da và *ủng hộ*
đảng ta), thì như vậy mặc xác họ.

Bắt tay đồng chí. Lê-nin của đồng chí

1) — Theo sự ủy nhiệm của Ban chấp hành trung ương.

2) Đây là nói về bài phát biểu của L. B. Ca-mê-nép tại Đại hội Đảng dân
chủ - xã hội Đức ở Hem-ni-tơ ngày 16 tháng Chín 1912.

3) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Một vài chữ không đọc
được.

Đồng chí nhớ viết tỉ mỉ về Ác-xen-rốt và những điều khác.
(Chúng tôi đã in thành truyền đơn ở Lai-pxích bài của chúng ta
trả lời Vorstand. Nhớ gửi điện hay gọi điện thoại cho An-be để
anh ta đưa đến ngay lập tức tất cả những cái đó cho đồng chí
nếu đồng chí vẫn chưa nhận được.)

Lẽ tất nhiên là Vorstand sẽ cấm. Hãy thu xếp việc này một cách
không chính thức và nhất định thế nào cũng phải phân phát.

Viết sau ngày 17 tháng Chín 1912

Gửi từ Cra-cốp

In lần đầu, theo đúng bản thảo

73

GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Rất cảm ơn đồng chí về bản sao bức thư đáng chú ý như vậy
của Gia-cốp đơ Ha-an.

Còn về ngày đại hội ở Viên thì tôi tán thành họp trong
khoảng từ ngày 31 tháng Tám đến 7 tháng Chín.

Lê-nin thân thiết của đồng chí

P. S. Địa chỉ của tôi hiện nay Ulica Lubomirskiego. 47, chứ
không phải Zwierzyniec.

Wl. Ulijanow.

47. Ulica Lubomirskiego. 47.

Krakau.

Autriche-Cracovie.

Viết vào tháng Chín 1912

Gửi đến Bruy-xen

Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp năm
1963 trên tạp chí "Cahiers du
Monde Russe et Soviétique" N 1 - 2

In lần đầu bằng tiếng Nga,
theo đúng bản đăng trên tạp chí
Dịch từ tiếng Pháp

74
GỬI BAN BIÊN TẬP
BÁO "SỰ THẬT"

Bạn thân mến! Đồng chí có thấy lạ lùng là chúng ta đã có một sự trao đổi thư từ sinh động và hết sức sôi nổi về một vấn đề lý luận, về một quyển sách, về một học thuyết, nhưng chúng ta lại chưa bao giờ có một sự trao đổi thư từ về những vấn đề nóng bỏng của công tác báo chí Nga mà cả hai chúng ta trong thời gian vừa qua đều đã có dịp tham gia tương đối mật thiết?

Về phần tôi, tôi thấy đó là điều kỳ lạ. Tôi nghĩ rằng tuyệt đối không có và không thể có điều gì có thể biện hộ một cách ít nhiều nghiêm chỉnh cho sự thiếu trao đổi thư từ như vậy, bởi vì chính bản thân đồng chí cũng đã từng có lần chỉ ra, một cách hoàn toàn đúng, cái hại — mà tất cả chúng ta đều nhận thấy — của sự tách rời, của sự biệt lập, của sự đơn độc nào đó, v. v..

Vì thế tôi hy vọng rằng tôi có thể được ủng hộ nếu tôi trực tiếp bắt đầu tập thư số 2 (còn tập thư số 1 nói về sách và về lý luận, thì như vậy là ổn và sẽ được tiếp tục tiến hành tốt đẹp).

Có lẽ đồng chí có quen Pô-crốp-xki đệ nhị thì phải, dù là không thân thiết lắm? Đồng chí nghĩ gì về sự giải thích mới đây của Pháp viện tối cao? Cụ thể là về điểm giải thích rằng điều kiện có nhà ở thuê đòi hỏi phải thực sự sống ở căn nhà đó? Vì hình như sự giải thích này, được đưa ra đúng ngay trước cuộc bầu cử ở đoàn tuyển cử 2, đặc biệt nhằm vào Pô-crốp-xki đệ nhị, vào Prết-can-nơ, v. v.! Liệu họ có thể có điều kiện khác của mình ở các địa phương, ngoài điều kiện có nhà ở thuê hay không? Có chắc là họ, những nghị viên Đu-ma, "thực sự sống" ở các căn nhà của mình ở địa phương trong thời gian chẳng hạn là một năm, hay không? Và nếu người ta giải thích cho họ thì liệu có

nên yêu cầu Pô-crốp-xki đệ nhị ứng cử ở Pê-téc-bua là nơi mà có lẽ ông ta có điều kiện chắc chắn hơn, tức là ít phải "giải thích" hơn, hay không? Riêng tôi, tôi rất đồng tình với sự ứng cử như vậy ở Pê-téc-bua (bên cạnh hai ứng cử viên có lẽ là chắc chắn, những người đã gây ra sự bác bỏ hơi ngu xuẩn và hèn nhát vô liêm sỉ trên tờ "Tia sáng" ngu xuẩn và vô liêm sỉ). Tôi sẽ rất cảm ơn nếu như đồng chí vui lòng viết cho tôi đôi ba dòng (để trả lời 200 dòng của tôi) về quan điểm của đồng chí đối với vấn đề này.

Sau nữa, tôi muốn nói chuyện về 2 tờ báo công nhân ở Pê-téc-bua. Tờ "Tia sáng" thì vô nguyên tắc, hèn nhát, đó không phải là tờ báo, mà là "tờ truyền đơn để phá" ứng cử viên của đảng dân chủ - xã hội. Nhưng chúng biết chiến đấu, chúng sinh động, hoạt bát. Còn tờ "Sự thật" thì hiện nay, trong cuộc bầu cử, xử sự như một cô gái già ngái ngủ. Báo "Sự thật" không biết chiến đấu. Nó không tấn công, không truy kích cả bọn dân chủ - lập hiến lẫn bọn thủ tiêu. Phải chăng cơ quan ngôn luận của một đảng dân chủ tiên tiến lại có thể là một cơ quan *không* có tính chiến đấu trong những giờ phút nóng bỏng này? Chúng ta hãy giả thử một điều tốt nhất: cứ cho là báo "Sự thật" tin tưởng vào thắng lợi của những người chống bọn thủ tiêu đi. *Tuy vậy* vẫn cần phải chiến đấu để cho *đất nước* hiểu vấn đề là ở chỗ nào, *ai* phá cuộc bầu cử, cuộc đấu tranh diễn ra vì *những tư tưởng gì*. Báo "Tia sáng" chiến đấu một cách điên cuồng, một cách hoảng loạn, từ bỏ những nguyên tắc của mình một cách hết sức vô liêm sỉ. Báo "Sự thật" — cố ý trêu tức báo "Tia sáng" — "tỏ ra nghiêm chỉnh", ông ẹo và hoàn toàn không chiến đấu!! Phải chăng điều đó giống với chủ nghĩa Mác? Phải chăng Mác đã không biết kết hợp cuộc đấu tranh hăng hái nhất, hết lòng hết dạ và không thương tiếc với tính nguyên tắc đầy đủ??

Còn trong thời gian bầu cử mà không chiến đấu thì có nghĩa là làm hỏng công việc. Đồng chí hãy xem tờ "Tia sáng" đã đi đến kết quả gì do cái "sự bài xích những người dân chủ - lập hiến" của nó. Còn trên báo "Sự thật" thì người ta sợ không

biết chúng ta có làm tình làm tội bọn dân chủ - lập hiến quá nhiều không!

Bắt tay đồng chí.

V. I-lin của đồng chí

*Viết sau ngày 3 tháng Mười
1912*

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

*Đăng lần đầu năm 1956 trên tạp
chí "Người cộng sản", số 5*

Theo đúng bản thảo

75

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

C. thân mến! Tôi không theo dõi những đại hội hòa bình gần đây. Về sự tham gia của những người xã hội chủ nghĩa — và về tính chất cơ hội chủ nghĩa của sự tham gia đó — tôi có nghe nói, nhưng chỉ *nghe nói* thôi¹¹².

Tôi không thể phát biểu quả quyết đến vấn đề này vì chưa được đọc các báo cáo dù chỉ là về một đại hội. Vấn đề phức tạp. Rõ ràng là sự phát triển chung của chủ nghĩa cơ hội và "sự cân bằng" lực lượng của nó với lực lượng dân chủ - xã hội cách mạng ở các nước lớn của phong trào công nhân (nước Đức) cũng phải có ảnh hưởng cả ở đây. Cứ để cho Bê-ben ngoại giao với bọn cơ hội chủ nghĩa — *nếu như* điều đó là cần (???), — còn chúng ta không nên dính vào việc đó. Đó là tất cả những điều tôi có thể nói lúc này.

Gửi lời chào đồng chí Ôn-ga và tất cả các bạn — kể cả Gô-rin. Đồng chí ấy có khỏe không? Đồng chí có tin gì mới không? Quan hệ với Plê-kha-nốp thế nào? Có chuyện trò gì không?

Mùa thu này Ca-mê-nép sẽ thuyết trình ở Thụy-sĩ — (hiện

nay đồng chí ấy đang ở đây) — trên đường đi Pa-ri. Có thể mùa đông tôi cũng đi.

Chào đồng chí! Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 8 tháng Mười 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

76

GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Tôi xin gửi kèm theo đây bài báo ngắn của tờ "Leipziger Volkszeitung"¹¹³, số 235 (ra ngày 9. X. 1912) nói về hội nghị *của bọn thủ tiêu*.

Bài báo ngắn này là do Ban chấp hành trung ương đảng chúng tôi viết, nó sẽ giúp đồng chí hiểu về cái hội nghị dân chủ - xã hội giả hiệu này.

Gửi đồng chí lời chào anh em.

V. U-li-a-nốp

Viết sau ngày 9 tháng Mười 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Bruy-xen

Đăng lần đầu ngày 21 tháng Tư

1963 trên báo "Sự thật", số 111

Theo đúng bản sao đánh máy

Dịch từ tiếng Pháp

77

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến! Sức khỏe của đồng chí thế nào? Lần trước đồng chí cho biết những tin không lành: nhiệt độ tăng lên, v. v.. Đồng chí đã hoàn toàn bình phục chưa? Đồng chí hãy viết cho tôi đôi chữ — tôi sẽ rất cảm ơn.

Vẫn chưa thấy đồng chí viết gì trên tờ "Sự thật". Thật đáng tiếc. Lẽ ra cần phải ủng hộ tờ báo.

Hiện nay chúng tôi "đang túi bụi" trong cuộc bầu cử. Số người không tham gia thì nhiều vô kể. Trong đoàn tuyển cử công nhân cũng thế. Nhưng dù sao thì những người dân chủ - xã hội cũng vẫn trúng cử ở mọi nơi. Việc xây dựng đảng phụ thuộc rất nhiều vào kết quả của cuộc bầu cử¹¹⁴.

Đồng chí có nghe nói về hội nghị của bọn thủ tiêu không?

Đồng chí sẽ viết bài trên tạp chí nào? Nhà xuất bản "Tri thức" ra sao rồi?

Siết chặt tay đồng chí và chúc đồng chí bình phục nhanh và tốt. Gửi lời chào chị M. Ph.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Địa chỉ của tôi không phải là Pa-ri nữa, mà là Cra-cốp, Ulica Lubomirskiego. 47. Krakau.

P. S. Đồng chí đã xem tờ "Tia sáng"¹¹⁵ chưa? Đồng chí có nghe nói tờ "Ban ngày"¹¹⁶ là thế nào không? Có tin đồn đó là cơ quan ngôn luận của *Vít-te...*

Viết vào đầu tháng Mười 1912

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

Dăng lần đầu ngày 21 tháng

Giêng 1927 trên báo "Công nhân Ba-cu", số 17

Theo đúng bản thảo

78

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Thư gửi ban biên tập

Người ký tên dưới đây, với tư cách là cộng tác viên chính trị thường xuyên của tờ "Sự thật" và "Ngôi sao Nê-va", thấy có nghĩa vụ phải bày tỏ sự phản đối của mình đối với hành vi của

những bạn đồng nghiệp lãnh đạo của các tờ báo này trong thời kỳ nguy cấp.

Cuộc bầu cử ở Xanh Pê-téc-bua, cả trong đoàn tuyển cử công nhân lẫn đoàn tuyển cử thành thị 2, là thời điểm nguy cấp, thời điểm thực hiện kết quả năm năm công tác, thời điểm xác định phương hướng công tác năm năm sắp tới về nhiều mặt.

Cơ quan lãnh đạo của phong trào dân chủ công nhân vào thời điểm này phải thực hiện một chính sách rõ ràng, kiên định, được xác định chính xác. Còn báo "Sự thật", trong thực tế về nhiều mặt là cơ quan lãnh đạo, thì lại *không* thực hiện một chính sách như vậy.

Báo "Tia sáng" và "Công nhân kim khí"¹¹⁷ kêu la tuyệt vọng về "sự thống nhất", nấp dưới lá cờ "đại chúng" ấy để thi hành đường lối *tôi tệ nhất* của bọn thủ tiêu, cụ thể là: một thiếu số không đáng kể bất phục tùng đại đa số công nhân mác-xít ở Xanh Pê-téc-bua, — ép buộc *hàng trăm* nhóm công nhân của phong trào dân chủ công nhân triệt để phải nhận ứng cử viên của ba, năm, mười tiểu tổ trí thức và một nhóm công nhân nào đó.

Trong mấy ngày còn lại trước cuộc bầu cử đại biểu cử tri của công nhân, trong mấy tuần còn lại trước cuộc bầu cử ở Xanh Pê-téc-bua của đoàn tuyển cử 2, báo "Sự thật" nhất thiết phải tiến hành một cuộc đấu tranh *không thương tiếc* chống *sự lừa dối* quần chúng công nhân như vậy, một sự lừa dối được che đậy bằng những lời nói xuôi tai và đại chúng. Nhất thiết phải giải thích, chứng minh thật tỉ mỉ, giải thích kỹ càng cho tất cả mọi người và từng người rõ ràng, thứ nhất, phái thủ tiêu là một trào lưu tự do chủ nghĩa, phi mác-xít;

thứ hai, sự thống nhất đòi hỏi thiếu số phải phục tùng đa số, còn bọn thủ tiêu thì, qua kinh nghiệm công tác tám tháng, rõ ràng là một thiếu số không đáng kể;

thứ ba, những ai muốn ủng hộ phong trào dân chủ *công nhân* thì phải biết *đâu* là quần chúng công nhân, *đâu* là giới trí thức phi-li-xtanh chơi trò mác-xít;

thứ tư, hội nghị mà bọn thủ tiêu và báo "Tia sáng" chú ý đến quá nhiều đã bị cả Plê-kha-nốp trung lập bác bỏ và vạch trần (ông ta nói thẳng rằng tham gia hội nghị của chúng là "những phần tử không đảng và chống đảng"), thậm chí cả A-lếch-xin-xki, là người thù địch với những người chống bọn thủ tiêu, cũng bác bỏ và vạch trần.

V. v. và v. v..

Nếu báo "Sự thật" không giải thích tất cả những điều đó một cách kịp thời, thì chính nó sẽ có tội trong việc gây rối loạn và chia rẽ, bởi vì đã có đại đa số công nhân đi theo mình nếu kịp thời giải thích rõ tình hình thì chắc chắn báo "Sự thật" sẽ có thể bảo đảm được sự thống nhất, vì bọn thủ tiêu là những bậc thầy về khoác lác và đe dọa, nhưng trên thực tế chưa bao giờ dám chống lại báo "Sự thật".

Báo "Sự thật" tự thừa nhận rằng có hai đường lối, cương lĩnh, ý chí tập thể đã được hình thành (cương lĩnh tháng Tám của bọn thủ tiêu và cương lĩnh tháng Giêng). Trong khi đó thì báo "Sự thật" gây ra dư luận cho rằng nó thực hiện một đường lối thứ ba nào đó "của mình" mà hôm qua một người nào đó đã nghĩ ra và chung quy lại (như một người ngoài cuộc từ Pê-téc-bua viết cho chúng tôi, bởi vì ban lãnh đạo báo "Sự thật" khẳng khái không thèm trả lời chúng tôi) hoặc là một trong ba ứng cử viên nhượng bộ bọn thủ tiêu, hoặc là giao cho bọn thủ tiêu toàn bộ đoàn tuyển cử 2 để "đổi lấy đoàn tuyển cử công nhân". Nếu những tin đồn đó không đúng thì báo "Sự thật" có lối hoàn toàn, bởi vì không thể gieo rắc trong những người mác-xít một sự thiếu tin tưởng là những người bạn hiển nhiên — những người mác-xít tin vào những tin đồn đó và truyền đi những tin đồn đó.

Trong thời kỳ nóng bỏng từ "Ngôi sao Nê-va" bị đóng cửa, không có lấy một lá thư và một lời giải thích, sự trao đổi tập thể các ý kiến bị gián đoạn hoàn toàn; và những cộng tác viên chính trị đều mù tịt, không biết họ đang giúp dẫn dắt ai, liệu có phải là một tên thủ tiêu không. Tôi bắt buộc phải kịch liệt chống lại

việc đó và không chịu trách nhiệm về tình hình không bình thường, đẩy đẩy những cuộc xung đột lâu dài tiếp theo sau đó.

Tôi yêu cầu thông báo bức thư này cho cả "ông chủ" báo "Sự thật" và báo "Ngôi sao Nê-va" lẫn toàn thể ban biên tập của cả hai tờ báo và tất cả các cộng tác viên trong số những người dân chủ công nhân triệt để.

Xin gửi lời chào V. I-lin

Viết vào nửa đầu tháng Mười 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1956 trên

tạp chí "Người cộng sản", số 5

Theo đúng bản thảo

79

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến! Cách đây mấy hôm tôi nhận được của ban biên tập báo "Sự thật" ở Pê-téc-bua một bức thư yêu cầu tôi viết cho đồng chí biết rằng họ sẽ hết sức sung sướng nếu được đồng chí thường xuyên cộng tác. "Chúng tôi muốn trả nhuận bút cho Goóc-ki 25 cô-pếch một dòng, nhưng sợ đồng chí ấy phật ý", — họ đã viết cho tôi như vậy.

Theo tôi ở đây hoàn toàn chẳng có gì để phật ý cả. Không ai có thể nghĩ rằng những lý do về tiền nhuận bút sẽ làm thay đổi sự cộng tác của đồng chí. Mọi người cũng đều biết rằng báo "Sự thật" công nhân thường trả 2 cô-pếch một dòng, và phần nhiều thì không trả gì hết, nói chung không thể lôi cuốn được cộng tác viên bằng tiền nhuận bút.

Nhưng việc các cộng tác viên của một tờ báo công nhân nhận tiền thù lao dù là bao nhiêu nhưng đều đặn, chẳng có gì là xấu cả, "ấy là chưa nói đến mặt tốt". Hiện nay số lượng báo in là 20 - 25 ngàn bản. Đã đến lúc phải bắt đầu nghĩ đến sự tổ chức một

cách chắc chắn việc trả tiền lao động cho cộng tác viên. Có gì là xấu nếu như dần dần *tất cả* những người làm việc cho tờ báo công nhân đều bắt đầu được lĩnh tiền? Và có gì đáng phật ý trong một đề nghị như vậy?

Tôi tin rằng những điều lo ngại của ban biên tập tờ "Sự thật" ở Pê-téc-bua hoàn toàn không có căn cứ và đồng chí sẽ chỉ xét đề nghị của họ trên tinh thần đồng chí mà thôi. Vậy đồng chí hãy viết mấy dòng hoặc là gửi thẳng cho ban biên tập hoặc là gửi cho tôi.

Ngày mai sẽ bầu các đại biểu cử tri ở Pê-téc-bua (đoàn tuyển cử công nhân). Cuộc đấu tranh chống bọn thủ tiêu trở nên quyết liệt. Những phần tử ủng hộ đảng đã thắng ở Mát-xcơ-va và Khác-cốp.

Đồng chí đã đọc tờ "Tia sáng" chưa và nói chung có nhận được tờ báo đó không? Đó là những kẻ gian lận và giả bộ là "người tốt bụng"!

Tôi đã thấy tờ quảng cáo về tạp chí "Kiến thức"¹¹⁸. Đó là chủ trương của đồng chí hay đồng chí chỉ là người được mời tham gia thôi?

Siết chặt tay đồng chí và trước hết chúc đồng chí khỏe. Gửi lời chào chị M. Ph.

Lê-nin của đồng chí

47. Ulica Lubomirskiego. Krakau.

Viết ngày 17 tháng Mười 1912

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

80

GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Tôi xin gửi kèm theo đây bản dịch ra tiếng Đức tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương đảng chúng tôi (Đảng công nhân

dân chủ - xã hội Nga) chống chiến tranh¹⁾. Mong đồng chí thông báo bản tuyên ngôn này cho các bí thư các đảng có đại biểu trong Cục quốc tế và cho các báo chí xã hội chủ nghĩa.

Đồng chí thân mến, xin gửi đồng chí lời chào anh em của tôi.

N. Lê-nin

Viết trước ngày 23 tháng Mười 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Bruy-xen

Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp năm

1963 trên tạp chí "Cahiers du

Monde Russe et Soviétique" N 1-2

In lần đầu bằng tiếng Nga, theo

đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Pháp

81

GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Tôi xin gửi kèm theo đây thông báo của Ban chấp hành đảng bộ Vác-sa-va Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan. Ban chấp hành này yêu cầu tôi chuyển tới đồng chí bản thông báo này, nó chứng minh dứt khoát rằng những lời buộc tội chống lại Ban chấp hành Vác-sa-va¹¹⁹ này mà Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan gửi lên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, là hoàn toàn không đúng.

Đồng chí thân mến, tôi sẽ rất cảm ơn đồng chí nếu đồng chí

1) Đây là nói về lời kêu gọi của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Gửi toàn thể công dân Nga" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 169 - 174). Bản dịch ra tiếng Đức tài liệu này không có.

thông báo tài liệu quan trọng này cho các bí thư của tất cả các đảng có đại diện trong Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa.

Gửi đồng chí lời chào anh em.

N. Lê-nin

*Viết trước ngày 24 tháng Mười
1912*

Gửi từ Cra-cốp đến Bruy-xen

*Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp
năm 1963 trên tạp chí "Cahiers du
Monde Russe et Soviétique"
N. 1-2*

*In lần đầu bằng tiếng Nga, theo
đúng bản sao đánh máy
Dịch từ tiếng Pháp*

82

GỬI N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP

Bạn đồng nghiệp thân mến! Tôi rất vui mừng nhận được mẩu tin hân hữu của đồng chí. Rất cảm ơn về việc đặt mua tạp chí. Tôi có thể gửi trả cuốn sách của Lít-vi-nốp ngay khi nào đồng chí yêu cầu. Còn cuốn sách của Tsi-xchi-a-cốp chẳng hiểu vì sao tôi không nhớ. Cuốn sách nói về cái gì nhỉ, đó là cuốn sách gì?¹²⁰ Hy vọng của đồng chí về việc tôi am hiểu đầy đủ, than ôi, là một hy vọng hoàn toàn không có căn cứ. Hy vọng đó đối với tôi thậm chí còn hầu như là một sự giễu cợt... Lẽ tất nhiên tôi hoàn toàn hiểu ý nghĩa của việc đồng chí viện dẫn "sự nóng vội", nhưng đồng chí biết đấy, sự nóng vội về chính trị ít khi thể hiện bằng... sự im lặng hoặc kín đáo. Với tư cách là cộng tác viên của báo "Sự thật" về các vấn đề chính trị tôi cũng đã từng có "sự nóng vội" — và vì thế tôi không thể im lặng ngay cả trong những điều kiện rất không thuận lợi (do sự im lặng của người tiếp chuyện) cho những cuộc nói chuyện. Trước cuộc bầu cử ngày 17 tháng Mười¹²¹, theo ý kiến tôi, rất cần phải triển khai một cách trực tiếp hơn và kiên quyết hơn cương lĩnh

có tính nguyên tắc của phái chống bọn thủ tiêu, công bố đầy đủ danh sách của mình một lần nữa, phòng ngừa những sự ngả nghiêng à la Xu-đa-cốp¹²² (thật kỳ lạ, chà, kỳ lạ làm sao, là đồng chí lặng thinh). Lại một lần nữa tôi gửi thêm mấy bài nói về vấn đề này. Cứ hỏi đi thì sẽ được trả lời... Liệu các bài này có thích hợp với tờ báo của đồng chí không? Nên xuất bản vào ngày thứ tư một tờ phụ trương nói về các vấn đề này. Việc này sẽ tốn chừng 100 hoặc 200 rúp gì đó — ngay cả một số tiền như thế cũng sẽ được kết quả của toàn bộ công việc bầu cử bù lại gấp 10 lần, bởi vì cần có những người bạn tin cậy trong một thời gian dài, đồng chí đừng quên điều đó. Chớ có tiếc 100 - 200 rúp trong thời điểm quyết định, với số tiền này đồng chí sẽ tiết kiệm được nhiều hơn sau này... Về mặt kỹ thuật cần lưu ý đến việc kiểm chế chủ tịch đại hội những người được ủy quyền. Tôi khuyên nên gọi điện thoại cho các luật sư và viết một bài báo nói về quyền của các thành viên đại hội những người được ủy quyền trong việc phản đối chủ tịch đại hội. Tôi không có luật (Bộ luật t. II, xuất bản năm 1892, các điều khoản 179 - 191, thể chế chung của tỉnh), còn các luật sư tất phải biết rõ hơn và cho ta những lời khuyên rõ ràng cụ thể về cách thức khiếu nại chủ tịch và bảo đảm các quyền của mình. Đừng lười đánh điện thông báo kết quả bầu cử nhé.

N. L.

Viết ngày 25 tháng Mười 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

*Theo đúng bản sao đánh máy (đã
kiểm tra)*

83

GỬI A. M. GOÓC-KI¹²³

Tôi chưa kịp gửi lá thư trước thì đã nhận được thư của đồng chí nói về thư viện. Kế hoạch thu thập tài liệu về lịch sử cách

mạng thật là tuyệt diệu. Tôi nhiệt liệt chào mừng và chúc đồng chí thành công.

Còn về Bê-bu-tốp thì anh ấy đã nói với tôi hồi tháng Năm ở Béc-lanh khi tôi làm quen với anh ấy, rằng anh ấy đã tặng thư viện cho Vorstand (Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - xã hội Đức) rồi nên không *thể lấy lại được nữa*. Tôi đang giữ bức thư của anh ấy nói là thư viện này sẽ tặng cho đảng dân chủ - xã hội khi nào đảng thống nhất và v. v.. Nghĩa là ở đây có lẽ đành bó tay. Nhưng dù sao *đồng chí* cũng cứ thử liên hệ với Bê-bu-tốp xem.

VI. I-lin

*Viết vào nửa sau tháng Mười 1912
Gửi từ Cra-cốp đến đảo Ca-pri
(nước Ý)*

*Đăng lần đầu ngày 21 tháng Tư
1960 trên báo "Sự thật Côm-xô-
môn", số 95*

*Theo đúng bản sao đánh máy đã
được A. M. Goóc-ki chứng nhận*

84

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến! Hôm nay tôi đã đọc bản tổng kết cuộc bầu cử của đoàn tuyển cử công nhân ở Pê-téc-bua đăng trên báo "Sự thật" và "Tia sáng". Tôi không thể không hoan nghênh các đồng chí về bài xã luận đăng trong số 146: trong lúc thất bại không phải do những người dân chủ - xã hội gây nên (phân tích các số liệu cho thấy rõ ràng không phải những người dân chủ - xã hội bỏ phiếu cho bọn thủ tiêu), ban biên tập đã tức khắc nói một cách đúng đắn, kiên quyết và thích đáng về ý nghĩa của lập trường có tính nguyên tắc chống "hạ thấp". Xin đừng hiểu sai lệch những dòng chữ này. — Đừng nghĩ rằng những dòng chữ này xuất phát từ một cái gì khác ngoài việc mong muốn trao đổi

những ý nghĩ, một việc rất tự nhiên đối với một cộng tác viên thường xuyên. Thời buổi khó khăn. Cuộc đấu tranh gian khổ. Hầu hết những điều có thể làm được thì đã làm cả rồi, nhưng sự tan rã đã đem lại hậu quả và những người không đảng phái đã bỏ phiếu cho bọn cơ hội chủ nghĩa. Như thế thì để chống lại sự tan rã, một công việc kiên trì và bền bỉ, theo đúng nguyên tắc của một chính thể đoàn kết nhất trí (chẳng hạn, một ban biên tập đoàn kết nhất trí hoặc một đội ngũ cộng tác viên đoàn kết nhất trí, v. v.), càng trở nên cấp thiết hơn.

Điều vô cùng quan trọng là đừng bỏ dở việc nghiên cứu cuộc bầu cử mà báo "Sự thật" đã bắt đầu, mà phải tiếp tục nó. Tập hợp và công bố số phiếu của tất cả các ứng cử viên (các đồng chí chỉ có số phiếu của 9 trong số 13 ứng cử viên). Tập hợp và công bố kết quả điều tra về cách bỏ phiếu của những người không đảng phái, của những công nhân nhà máy Pu-ti-lốp (7 và 2 thuộc phái thủ tiêu), của những công nhân nhà máy Xê-mi-an-ni-cốp (2 và 1 thuộc phái thủ tiêu), v. v. theo từng nhà máy.

Chỉ có báo "Sự thật" mới có thể thực hiện có kết quả công việc quan trọng này.

Gửi đồng chí lời chào

và những lời chúc tốt đẹp nhất.

Lê-nin của đồng chí

*Viết ngày 2 tháng Mười một
1912*

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

*In lần đầu năm 1923 trong
cuốn sách: "Từ thời đại báo
"Ngôi sao" và báo "Sự thật"
(1911 - 1914)". Thiên III*

*Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)*

85 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn thân mến! Hôm nay tôi vừa được biết về thắng lợi của bọn thủ tiêu ở Pê-téc-bua. Qua phân tích các con số thì thấy bọn chúng trúng cử *không phải do những người dân chủ - xã hội*, mà chính do 11 người "không đảng phái" đã bỏ phiếu cho Xtê-pa-nốp không đảng phái. Nhưng số liệu chưa đầy đủ. Rất, rất cần có những con số đầy đủ, tức là 1) số phiếu tán thành và *không tán thành* của **tất cả** 13 ứng cử viên; trên các báo chỉ có số phiếu của 9 ứng cử viên (3 thuộc phái thủ tiêu và 6 người của chúng ta); không có số phiếu về 3 phần tử thủ tiêu và 1 người không đảng phái. Hãy đốc *hết* sức để thu thập những số liệu này. Hãy để cho một số người được ủy quyền xác minh sự thật này thông qua những bức thư gửi ban biên tập, nếu không thể tìm được biên bản. Ý nghĩa của những con số này cực kỳ to lớn. Đừng tiếc sức trong việc tìm kiếm các số liệu này. 2) Nên tổ chức một cuộc điều tra trong những người được ủy quyền để tìm hiểu xem tình hình bỏ phiếu ra sao. Điều này đặc biệt quan trọng đối với 7 công nhân nhà máy Pu-ti-lốp "của chúng ta" + 2 công nhân nhà máy Xê-mi-an-ni-cốp của chúng ta. Hãy tập hợp số liệu càng nhanh, càng đầy đủ, càng chính xác càng tốt. Điều cực kỳ quan trọng là thông qua những người được ủy quyền mà tìm hiểu rõ *cách thức* bỏ phiếu của 11 người không đảng phái (có lẽ họ đã hành động cương quyết và tất cả đều ủng hộ bọn thủ tiêu, nhưng nên thu thập những bằng chứng trực tiếp).

*Viết ngày 2 tháng Mười một
1912*

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

*Đăng lần đầu 1956 trên tạp chí
"Người cộng sản", số 5*

Theo đúng bản thảo

86 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến!

Theo yêu cầu của đồng chí tôi đã viết thư cho Goóc-ki và hôm nay đã nhận được thư trả lời của đồng chí ấy. Đồng chí ấy viết:

"Đồng chí hãy gửi bức thư kèm theo đây cho báo "Sự thật". Không thể nói đến vấn đề tiền nhuận bút, đó là chuyện vợ vắn. Tôi sẽ cộng tác với tờ báo, sắp tới tôi bắt đầu gửi bản thảo cho báo. Cho đến lúc này tôi chưa thể làm được việc này chỉ vì tôi hết sức bận, hàng ngày làm việc tới 12 tiếng đồng hồ, lưng đau như dằm".

Đồng chí thấy đấy, tâm trạng của Goóc-ki rất là thân ái*. Tôi hy vọng đồng chí cũng sẽ đáp lại như vậy và sẽ *chịu khố* theo dõi để đồng chí ấy *thường xuyên* nhận được báo "Sự thật". Việc phát hành báo đôi khi trục trặc, do đó nhất thiết thỉnh thoảng phải kiểm tra và tự mình kiểm tra.

Đồng chí hãy gửi (cho tôi để chuyển cho đồng chí ấy) những cái mới có thể có ý nghĩa đối với đồng chí ấy, và cả một số bản thảo nào đó nữa nếu các đồng chí muốn duy trì được tâm trạng thân ái.

Tôi tha thiết yêu cầu gửi cho tôi các số báo "Sự thật" 146, 147, 148 và các số báo "Ngôi sao Nê-va" 26 và 27, dù chỉ hai bản thôi.

Đồng chí có định trả lời những hành động độc ác và đểu giả của tờ "Tia sáng" không? Bọn súc sinh ấy đã tự mình chia rẽ nhưng lại đang kêu la về sự chia rẽ!! Bởi vì *danh sách* của chúng thu được *ít hơn* {tổng số phiếu cho toàn bộ danh sách, cho tất cả 6 ứng cử viên} cả ngày 17. X lần 18. X!! Đồng chí *nhất*

* Tôi gửi kèm theo đây bức thư của Goóc-ki gửi tờ "Thế giới ngày nay" nói về việc giao cho các đồng chí cuốn "Những mẫu chuyện". *Hãy mau nắm lấy ngay*.

thiết phải kiểm ở chỗ Dai-tiếp hay ở một người nào khác trong các đại biểu cử tri những số liệu chính xác về số phiếu của *tất cả* các ứng cử viên thuộc phái thủ tiêu. Điều này *cực kỳ* quan trọng. Còn danh sách các đại biểu được ủy quyền — bản danh sách *in* — thì tôi đã tha thiết yêu cầu mua ở văn phòng thị trưởng Xanh Pê-téc-bua! Nhất thiết phải *làm* việc này! Chúc mọi sự tốt lành.

... của đồng chí

Gửi lời chào và chúc mừng tới tất cả các cộng tác viên, biên tập viên và bạn bè của báo "Sự thật" nhân dịp những người ủng hộ tờ báo giành được thắng lợi ở Xanh Pê-téc-bua, Khác-cốp, v. v.!!

P. S. Đồng chí hãy cho biết số lượng in hiện nay của tờ "Sự thật" và "Tia sáng"! Liệu có đủ tài liệu không?

Viết sau ngày 2 tháng Mười một 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1956 trên tạp chí "Người cộng sản", số 5

Theo đúng bản thảo

87

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

Gửi Ca-mê-nép

Ngày thứ sáu.

L. B. thân mến! Mong đồng chí hãy *mau chóng* xuất bản Cơ quan ngôn luận trung ương.

Chúng tôi không hài lòng về sự im lặng của đồng chí. Ở Viên đồng chí không viết thư. Trong đại hội ở Áo¹²⁴ đồng chí cũng

không phát biểu chào mừng. Thật không tốt. Ở Xuy-riích đồng chí cũng không viết gì!!

Ở Vác-sa-va Gia-gien-lô¹²⁵ đã đắc cử. Chúng tôi vẫn chưa biết gì về Mát-xcơ-va.

Bắt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí ¹⁾

Viết ngày 8 tháng Mười một

1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

88

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

10. XI.

L. B. thân mến! Giờ đây tôi biết rằng đại hội ở Ba-lơ *có lẽ* sẽ họp vào ngày 24 *tháng Mười một*¹²⁶. Chúng ta cử một đại biểu vào tiểu ban dự thảo nghị quyết (+ 1 đại biểu của từng nước: Pháp, Đức, Áo và Anh + chủ tịch Vandervelde, 4. Rue...¹⁾ XIV. Bruxelles). Hãy giữ lấy địa chỉ.

Có thể là tôi sẽ không đi và chúng tôi *sẽ cử đồng chí*. Vì thế đồng chí hãy chuẩn bị *ngay lập tức*: hãy thu thập *tất cả* các bản tuyên bố chống chiến tranh, hãy tìm tờ "Neue Zeit" số mới nhất (số 6, ngày 8. XI¹²⁷ trong đó Cau-xky đã lập luận thuận tụy cơ hội chủ nghĩa, v. v. ...

Khi có điện báo thì ra đi (đến Ba-lơ sớm từ 2 đến 1 ngày trước khi họp, tức là vào ngày 22 hoặc 23. XI).

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Một số chữ không đọc được.

Hãy xuất bản Cơ quan ngôn luận trung ương (8 trang) **ngay lập tức**.

Đồng chí hãy cho biết còn lại những gì và còn bao nhiêu cho số báo sau (4 trang) mà chúng ta sẽ ra *nay mai*. Ma-li-nốp-xki đã đặc cử ở tỉnh Mát-xcơ-va.

Saluts et félicitations!

Bien à vous¹⁾ *VI. Lê-nin*

.....

Viết ngày 10 tháng Mười một
1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

89

GỬI C. HUY-XMAN

10. XI.

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Rất cảm ơn đồng chí về thông báo của đồng chí¹²⁸. Chúng tôi đang cố gắng có biện pháp để chỉ định đại biểu đi dự Đại hội Ba-lơ.

Người được ủy quyền của đảng chúng tôi trong tiểu ban biên tập dự thảo nghị quyết sẽ được báo tên ngay khi có điều kiện.

Gửi đồng chí lời chào anh em. *N. Lê-nin*

P. S. Tôi có nhiệm vụ phải trình với Ban chấp hành trung ương đảng chúng tôi bản báo cáo về phiên họp mới đây của Cục quốc tế. Để viết báo cáo này tôi cần có một số tư liệu. Tôi biết rõ rằng

1) — Gửi lời chào và chúc mừng! Rất thân

đồng chí rất bận, đồng chí thân mến, nhưng tôi yêu cầu đồng chí đồng ý tiếp đồng chí Pô-pốp trong 5 - 10 phút, đồng chí ấy sẽ đến gặp đồng chí. Các báo Pháp và Đức ("Le Peuple", Wiener "Arbeiter-Zeitung", "Bremer Bürger-Zeitung" "Leipziger Volkszeitung" và "Vorwärts") đã đăng những tin tức rất mâu thuẫn về phiên họp mới đây của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa¹²⁹.

P. P. S. Mãi hôm nay tôi mới nhận được thông báo về cuộc bầu cử đại biểu Đu-ma IV ở tỉnh Mát-xcơ-va. Lúc này tôi có thể nói với đồng chí rằng, *tất cả các đại biểu* thuộc đoàn tuyển cử công nhân (Arbeiterkurie) đều là *những người dân chủ - xã hội!* 12 người dân chủ - xã hội đã được bầu mặc dù có sự gian lận bầu cử chưa từng thấy.

Xin gửi đồng chí lời chào anh em.

N. Lê-nin

Viết ngày 10 tháng Mười một
1912

Gửi từ Cra-cốp đến Bruy-xen

Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp
năm 1963 trên tạp chí "Cahiers
du Monde Russe et Soviétique"
N 1 - 2

In lần đầu bằng tiếng Nga, theo
đúng bản thảo, có đối chiếu với
bản đăng trên tạp chí
Dịch từ tiếng Pháp

90

GỬI G. V. PLÊ-KHA-NỐP

17. XI. 12.

Đồng chí thân mến! Tôi vừa gửi đồng chí bức điện về việc chúng tôi chấp nhận sự phối hợp mà đồng chí đã thỏa thuận với Ru-ba-nô-vích.

Chúng tôi yêu cầu đồng chí đưa ra tiểu ban để thông báo về bức điện này và về *sắc thái* của chúng tôi, nếu như ý kiến của chúng tôi bất đồng với ý kiến của đồng chí ở điểm sau đây.

Bài của Cau-xky đăng trên tờ "Neue Zeit", số 6, sau phiên họp tháng Mười của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, rõ ràng là ý kiến chính thức của người Đức, người Áo, v. v.. Chúng tôi kiên quyết không tán thành điểm trung tâm của bài này (S. S. 191 - 192, *nhất là* từ chữ Dabei müssen¹⁾ đến heischenden Massen²⁾).

Điều mà Cau-xky *thề* không làm chính là bãi công *có tính chất cách mạng* của quần chúng. Đó là điều không thể dung nhận được xét trên quan điểm Nga (100.000 người bãi công chính trị *hiện nay* ở Pê-téc-bua với những cuộc mít-tinh cách mạng và sự đồng tình với *cuộc khởi nghĩa* của các thủy thủ!) cũng như trên quan điểm toàn châu Âu. Vả lại đồng chí cũng biết quan điểm của chúng tôi qua sách báo và tôi hy vọng đồng chí không từ chối nói chuyện với đồng chí Ca-mê-nép.

Đại biểu của chúng tôi ở Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa là đồng chí Ca-mê-nép (M. Rosenfeld. 11. Rue Roli. 11. Paris. XIV).

Xin đồng chí đánh điện cho đồng chí ấy nếu đồng chí không đi, còn nếu đồng chí đi thì đồng chí hãy gặp đồng chí ấy *trước khi* họp tiểu ban ở Ba-lơ (M. Rosenfeld. Poste Restante. *Bâle*).

Nếu vạn nhất đồng chí không đi được thì mong đồng chí viết thư cho biết ý kiến của mình về việc lựa chọn (Ru-ba-nô-vích hay Ca-mê-nép) vào tiểu ban.

Kính thư *N. Lê-nin*

Wl. Ulijanow. 47. Lubomirskiego. Autriche. Krakau.

Gửi đến Xan - Rê-mô (nước Ý)

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

1) – Đồng thời phải

2) – đòi hỏi quần chúng

91 GỬI A. ÉCH-CỎ (MU-KHIN)

Đồng chí kính mến!

Tôi hết sức cảm ơn đồng chí về những lời khuyên.

Chúng tôi nhất định sẽ báo cho đồng chí biết địa chỉ của chúng tôi ngay khi thu xếp xong.

Nếu như không thu xếp được với những người men-sê-vích và P. S. Đ. thì về vụ của đồng chí, đồng chí nên nhờ *Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài*¹³⁰. Địa chỉ của nó thì Rô-da biết rồi, và nó sẽ được công bố trên tờ "Người dân chủ - xã hội" phát hành vào ngày mai.

Rất cảm ơn về đề nghị giúp đỡ (trong công tác dịch và công tác khác). Nhất định chúng tôi sẽ thông báo cho đồng chí về việc này.

Gửi đồng chí lời chào đồng chí

N. Lê-nin

*Viết ngày 17 tháng Mười một
1912 ở Cra-cốp*

In lần đầu, theo đúng bản thảo

92 GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

Tiểu ban đã ấn định họp vào lúc 10 giờ sáng thứ bảy, ngày 26. XI, ở Burgvogteihalle. Đồng chí hãy có mặt lúc 9 giờ 45 phút để gặp *Huy-xman* và *Plê-kha-nốp* (tôi đã viết thư¹⁾ giới thiệu đồng chí với cả hai người). Đừng đến chậm! Tốt nhất là đến sớm hơn để thu xếp mọi việc.

Đồng chí là thư ký quốc gia. *Không ai có quyền* nhận giấy ra vào, *ngoài đồng chí và Plê-kha-nốp*.

1) Thư gửi G. V. Plê-kha-nốp, xem tập này, tr. 141 - 142.

Bởi vì tôi đã viết thư giới thiệu đồng chí với Huy-xman (*Kameneff* là tên chính thức và đã cho đồng chí ấy biết cả địa chỉ lẫn tên thật của đồng chí), nên chẳng cần gì phải trình giấy ủy nhiệm cả.

Hãy mời Ma-lê-txơ-ki là suppléant¹⁾ dù chỉ để đồng chí ấy lạng thính *khi đồng chí có mặt* và đồng chí ấy *chỉ* xin phát biểu về các vấn đề Ba-lan thôi. Chỉ nên nói điều này với Huy-xman.

Tôi gửi 2 giấy ủy nhiệm cho đoàn đại biểu — đồng chí hãy lấy bất cứ tờ nào cũng được.

Bức thư chi tiết về nhiệm vụ của đoàn đại biểu, về việc bỏ phiếu, vân vân, đã được gửi cho Tơ-rô-i-a-nốp-xki để đồng chí ấy chuyển cho I-u-ri (Bekzadian. Bolleystraße. 4. Zurich).

Chúng tôi rất bức đồng chí vì không gửi thư từ gì cả, nhưng bây giờ thì hết giận rồi!

Nếu có dịp thì đồng chí hỏi Ru-ba-nô-vích xem liệu Plê-kha-nốp có nói về việc thống nhất với bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng không.

Lê-nin của đồng chí

Chi cho chuyến đi: 40 frs. tiền thuyết trình + 50. Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài gửi tiền lấy trong số tiền của mình.

*Viết khoảng từ ngày 17 đến
23 tháng Mười một 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri*

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) — người giúp việc

93
GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO
"NGƯỜI DÂN CHỦ - XÃ HỘI"

LỜI GHI TRÊN BẢN IN THỬ
"THƯ ỦY NHIỆM
CỦA CÔNG NHÂN PÊ-TÉC-BUA
CHO ĐẠI BIỂU CÔNG NHÂN CỦA HỌ"¹³¹

N B Thế nào cũng phải *gửi trả lại!!* Đừng làm bản. Giữ gìn tài liệu này là điều *cực kỳ quan trọng! Cho in.*

*Viết trước ngày 18 tháng
Mười một 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri*

*Đăng lần đầu ngày 5 tháng
Năm 1932 trên báo "Sự thật",
số 123*

Theo đúng bản thảo

94
GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

...¹⁾ Từ Bruy-xen (Pô-pốp) [và từ Lai-xpích] (Da-goóc-xki) sẽ phải gửi đến Ba-lơ cho đồng chí hai văn kiện cuối cùng của chúng ta: Rapport của tôi [gửi Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa] về cuộc bầu cử Đu-ma IV và "Những công nhân Nga phản đối

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần lớn. Những chữ để trong ngoặc vuông là được khôi phục theo ý.

chiến tranh¹⁾... của những cuộc bãi công và nghị quyết của những đại diện được ủy quyền. Cần *phân phát* những tài liệu này trong [Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Điều này] quan trọng...

Lê-nin của đồng chí

P. S. ... Hãy chuẩn bị *một cách thiết thực*. Việc này gây cho họ... của tất cả mọi người. Trên *toàn thế giới* sức mạnh của đảng dân chủ - xã hội được đánh giá căn cứ vào ba dấu hiệu: 1) số lượng... votants²⁾ (ở nước ta *không thể như vậy*: vài lời chống lại những người hợp pháp); 2) báo chí xã hội chủ nghĩa; 3) các nghị sĩ xã hội chủ nghĩa. [Cần lấy] báo chí hợp pháp [để tiến hành] sự tính toán [này]?

Trong *số cuối năm 1912* (trong 10 tháng, I - X) chúng ta (báo "Sự thật") mạnh hơn báo "Tia sáng" bao nhiêu lần? (A d. 3. Bắt đầu từ Đu-ma III) "Der Anonymus aus dem "Vorwärts"" u. s. w.³⁾ Đu-ma IV **đoàn tuyền cử công nhân** (vài lời về đoàn tuyền cử công nhân) của chúng ta.

Viết trước ngày 20 tháng

Mười một 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) Báo cáo của V. I. Lê-nin gửi Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa "Cuộc bầu cử Đu-ma IV" mà trước đây coi là không tìm thấy, đã được công bố trên báo "Le Peuple", số 325, ngày 20 tháng Mười một 1912. Năm 1963 nó được in lại trong cuốn "Correspondance entre Lénine. et Camille Huysmans. 1905 - 1914". Paris.

"Những công nhân Nga phản đối chiến tranh" — chắc đây là lời kêu gọi của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Gửi tất cả các công dân Nga" (Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 169 - 174).

2) — người bỏ phiếu.

3) Đây là nói về tác phẩm của V. I. Lê-nin "Tác giả nặng danh của báo "Vorwärts" và tình hình trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 259 - 275).

95

ĐIỆN GỬI I-a A. BÉC-DIN

Béc-lin

Tervueren

Phái đối lập Ba-lan cho đến nay vẫn chưa nhận được giấy mời, đề nghị đồng chí hỏi Huy-xman¹³².

Lê-nin

Viết trước ngày 24 tháng

Mười một 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Bỉ

Đăng lần đầu năm 1960 trên tạp chí "Lịch sử cận đại và hiện đại", số 3

Theo đúng bản sao của một người

không rõ tên

Dịch từ tiếng Đức

96

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Ban đồng nghiệp thân mến! Tôi gửi đến các đồng chí thư ủy nhiệm của Pê-téc-bua, nó ngẫu nhiên đến với chúng tôi nhờ một người từ Pê-téc-bua mang đến rất nhanh chóng. Nhất thiết phải đăng thư ủy nhiệm cho đại biểu Pê-téc-bua này ở vị trí nổi bật, bằng chữ lớn. Điều hoàn toàn không thể chấp nhận được là tờ "Tia sáng", tuy xuyên tạc thư ủy nhiệm nhưng đã nói đến thư ủy nhiệm đó và đã đăng tin về thư ủy nhiệm đó, còn báo "Sự thật", — một tờ báo mà chính những người ủng hộ mình đã thảo ra, thông qua và công bố thư ủy nhiệm đó — thì lại lờ đi không nói gì đến nó... Như thế nghĩa là thế nào? Lẽ nào một tờ báo công nhân có thể tồn tại được, nếu nó có thái độ khinh thường như vậy đối với điều mà công nhân quan tâm? (Hiển nhiên là nếu có một số cách diễn đạt và câu văn không qua được kiểm duyệt thì có thể sửa đổi từng phần như người ta thường

làm trong những trường hợp như vậy.) Nhưng không đăng một tài liệu như vậy thì không những có nghĩa là tạo ra một cơ sở thuận lợi cho hàng trăm cuộc xung đột mà báo "Sự thật" phải chịu trách nhiệm, mà còn có nghĩa là gây thiệt hại hết sức lớn cho sự nghiệp báo chí thuần túy, sự nghiệp tuyên truyền và tổ chức của tờ báo với tư cách là một cơ quan. Bởi vì tờ báo không phải là một thứ để thỉnh thoảng đọc giả đọc qua một chút, còn nhà văn thì viết lãng nhãng. Tờ báo phải tự mình tìm tòi, tự mình tìm ra được kịp thời và đăng đúng lúc những tài liệu nhất định. Tờ báo phải tìm tòi và tìm ra được những mối liên hệ cần cho mình. Thế mà bỗng dưng thư ủy nhiệm cho đại biểu Pê-téc-bua do những người ủng hộ báo "Sự thật" thảo ra, lại không được đăng trên báo "Sự thật"... Các đồng chí hãy trả lời ngay sau khi nhận thư này.

Viết ngày 24 tháng Mười một
1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1923 trong cuốn
sách: "Từ thời đại báo "Ngôi sao"
và báo "Sự thật" (1911 - 1914)".
Thiên III

Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)

97

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tôi hết sức bực mình về sự không đúng hẹn của đồng chí: không tổ chức viết thư từ đại hội gửi về!! Nhưng việc đó để lúc khác. Đồng chí đã buộc Cô-ba mất thời gian vô cùng quý giá.

Chúng ta đi vào thực chất vấn đề. Theo tôi, ở Ba-ơ, trong những điều kiện đó, đồng chí đã tiến hành công việc rất tốt. Không thể nào tốt hơn được. Không thể có dịp nào *tốt hơn* để giành

giật ở bọn thủ tiêu. (Tôi hiểu đồng chí — bởi vì đồng chí vẫn còn "chưa viết xong" thư! — thành thủ Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa *hoàn toàn không* xem xét vấn đề phân chia số phiếu.) Kết quả là hòa và đó là điều *tốt nhất* trong tương quan lực lượng hiện nay...¹⁾ Theo tôi vấn đề "những người dân tộc" là *đúng lúc*, cũng giống như tất cả ba vấn đề. Tóm lại, về thực chất vấn đề — félicitations les plus chaleureuses!²⁾

Tại sao lại không có chữ ký của Mu-ra-nốp? Điện đã gửi đi từ **chủ nhật** rồi kia mà!!...¹³³

Trong số sáu người hiện chúng tôi mới thấy hai: Ma-li-nốp-xki và Mu-ra-nốp. Cảm tưởng rất tốt... Cơ sở rất tốt, nhưng cần công tác *lâu dài*...

P. S. Theo tôi có thể tán thành nguyên tắc đồng đảng, nhưng đồng chí hãy nêu ra một điều kiện: *không công nhận* Ha-dơ vì tội thiên vị và xúc phạm tại Cục quốc tế.

Sự không công nhận như vậy là quyền chính đáng của chúng ta và trách nhiệm đạo đức của chúng ta. Còn về mặt chính trị thì rõ ràng... chuẩn bị cho chúng ta một sự xích mích độc ác...

Viết sau ngày 25 tháng Mười một
1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

98

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Các bạn đồng nghiệp thân mến! Tôi rất cần số 8 báo "Sự thật". Các đồng chí viết thư nói rằng các đồng chí cũng không có số đó. Đề nghị hãy cho đăng thông cáo sau đây trên báo "Sự thật" —

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Chỗ này và ở dưới có những chữ không đọc được.

2) — gửi lời chúc mừng nhiệt liệt nhất!

để cho thận trọng tôi không viết là số 8, mà viết là các số 5 - 10.
Người ta thường làm như thế. Tôi tha thiết yêu cầu như vậy.

V. I-lin của các đồng chí

Ôn-min-xki làm sao thế? Có phải đồng chí ấy ốm không?

Ban biên tập và ban quản trị báo "Sự thật" tha thiết yêu cầu độc giả gửi cho chúng tôi các số 5 - 10 (№ № 5 - 10) của báo "Sự thật", mỗi số 1 tờ. Cần để đóng thành bộ.

Viết trước ngày 26 tháng

Mười một 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

*Đăng lần đầu 1956 trên tạp chí
"Người cộng sản", số 5*

Theo đúng bản thảo

99

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Bạn đồng nghiệp thân mến! Chúng tôi hết sức buồn khi thấy hai thiếu sót trên tờ "Sự thật" số ra ngày chủ nhật: một là, không có một bài ngắn về Đại hội Ba-lơ; hai là, không đăng lời chào mừng đại hội của Ba-đa-ép và những người khác¹³⁴. Về điểm thứ nhất chúng tôi cũng có lỗi vì đã không gửi bài. Chúng tôi đang bận những công việc quan trọng hết sức cấp bách. Viết một bài như thế hoàn toàn không khó khăn gì, còn ban biên tập báo "Sự thật" thì cũng đã biết rõ là đại hội khai mạc vào ngày chủ nhật. Nhưng về thiếu sót thứ hai thì hoàn toàn là lỗi của Ba-đa-ép. Điều hoàn toàn không thể tha thứ được là đồng chí ấy chẳng chăm lo gì đến tờ báo của mình cả; — là bất cứ cái gì đồng chí ấy cũng ký nhưng lại không gửi ngay về cho tờ báo của mình. Báo công nhân ở Pê-téc-bua mà lại không có sự cộng

tác của đại biểu công nhân Pê-téc-bua (hơn nữa đại biểu đó lại là người ủng hộ báo "Sự thật"), — đó là một điều vô lý. Toàn bộ ban biên tập lẫn Ba-tu-rin (nhân tiện yêu cầu các đồng chí chuyển thư này cho đồng chí ấy và nếu đồng chí ấy viết cho tôi mấy dòng thì tôi rất vui lòng) cũng như vị đại biểu cần phải hết sức chú ý đến thiếu sót quan trọng này.

Các đồng chí hỏi địa chỉ của Goóc-ki. Địa chỉ ấy như sau: Signor Massimo Gorki. Villa Spinola. Capri (Napoli). Italie. Ý. Na-pô-li.

Còn đây là địa chỉ của thông tin viên ở Rô-ma, hãy viết thư cho đồng chí ấy, đồng chí ấy sẽ viết cho báo "Sự thật": B. An-tôn-ốp. B. Antonoff, Via le Giulio Cesare, 47. Roma. Rô-ma. Ý.

Tại sao các đồng chí không gửi tiền còn nợ? Việc gửi chậm làm chúng tôi rất khó khăn. Xin đừng để chậm nữa. Tại sao các đồng chí không trả lời yêu cầu cho đăng thông cáo trên báo là ban biên tập muốn tìm các số 5-10 của báo "Sự thật"?

Chúc các đồng chí những điều tốt đẹp nhất.

V. của các đồng chí

Viết ngày 26 tháng Mười một

1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

*In lần đầu năm 1923 trong cuốn
sách: "Từ thời đại báo "Ngôi sao" và
báo "Sự thật" (1911-1914)". Thiên III*

*Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)*

100

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Thật là xấu hổ, xấu hổ và xấu hổ!
Trên báo "Sự thật" chẳng có một lời nào về Đại hội Ba-lơ
cả!! Thế nghĩa là thế nào??

Các đồng chí có 5 phái viên mà không có lấy một bức thư nào từ Ba-lơ gửi về cho chúng tôi cả !! — không có một bài báo nào gửi cho báo "Sự thật"!!

Và tại sao lại không đưa cho các "cô gái" (tất cả đều đã ở Ba-lơ trước đây) *giấy ủy nhiệm* trong khi đồng chí đã có giấy ủy nhiệm in sẵn của tôi rồi?

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 3 tháng Chạp 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

101

* GỬI ĐÊ-MI-AN BẾT-NUÏ

Đồng chí kính mến! Tôi vội báo để đồng chí biết là tôi đã nhận được bức thư của đồng chí đề ngày 15 tháng Mười một 1912¹³⁵. Địa chỉ có lẽ là dùng được — từ nay về sau đồng chí có thể viết theo địa chỉ như vậy. Chúng tôi rất buồn về việc đồng chí tạm thời rút khỏi báo "Sự thật" và rất mừng khi thấy đồng chí trở lại cộng tác với báo. Việc trao đổi thư từ của chúng tôi với các cộng tác viên của báo "Sự thật" trong thời gian vừa qua, đặc biệt là sau những biến cố đáng buồn trong những ngày gần đây¹³⁶, hoàn toàn không tốt chút nào cả. Điều này thật đáng buồn. Chúng tôi sẽ rất vui mừng nếu giờ đây, sau khi kiểm tra địa chỉ, tức là biết chắc chắn rằng thư đồng chí gửi đã tới nơi, đồng chí sẽ viết tỉ mỉ hơn cả về bản thân lẫn về ban biên tập hiện nay của báo "Sự thật", về việc quản lý bản thân báo "Sự thật", về các đối thủ của nó, về tờ "Tia sáng", v.v..

Tại sao lại còn cần sự xác nhận thông qua ban biên tập báo "Sự thật"? Tôi không hiểu.

Bắt tay đồng chí và gửi lời chào của cá nhân tôi và của bạn đồng nghiệp.

V. I-lin

Viết ngày 5 tháng Chạp 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1960 trên

tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2

Theo đúng bản sao đánh máy

(đã kiểm tra)

102

GỬI I. V. XTA-LIN

Chuyển cho Va-xi-li-ép

6/XII.

Bạn thân mến, về ngày 9 tháng Giêng điều cực kỳ quan trọng là phải cân nhắc kỹ càng và chuẩn bị công việc từ trước. Tờ truyền đơn kêu gọi tổ chức mít-tinh, tổ chức một ngày bãi công và các cuộc biểu tình, phải được chuẩn bị trước (việc này phải được quyết định tại chỗ vì ở địa phương nhìn vấn đề rõ hơn)¹³⁷. Cần "sửa chữa" sai lầm ngày 15 tháng Mười một, đương nhiên là sửa chữa để chống lại bọn cơ hội chủ nghĩa¹³⁸. Các khẩu hiệu của truyền đơn phải là ba khẩu hiệu cách mạng chủ yếu (chế độ cộng hòa, ngày làm 8 giờ, tịch thu ruộng đất của địa chủ) có nhấn mạnh đặc biệt đến 300 năm "ô nhục" của triều đại Rô-ma-nốp. Nếu như không tin tưởng hoàn toàn và tuyệt đối vào khả năng có được truyền đơn ở Pê-téc-bua thì cần kịp thời chuẩn bị trước ở đây và chuyển về. Sự đê tiện của bọn thủ tiêu trong vấn đề Gia-gien-lô là có một không hai. Nếu chúng ta có tất cả sáu người trong đoàn tuyển cử công nhân thì không thể im lặng phục tùng những người Xi-bi-ri nào đó. Nhất định sáu người phải phản đối hết sức mạnh mẽ nếu như họ bị đa số áp đảo, phải đăng lời phản đối trên báo "Ban ngày" và tuyên bố rằng họ sẽ kêu gọi tầng lớp quần chúng bên dưới, kêu gọi các tổ chức công nhân.

Bạn thủ tiêu muốn tăng đa số của mình lên và phân liệt với Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan. Chẳng lẽ các đại biểu công nhân của sáu tỉnh công nhân lại phục tùng anh chàng Xcô-bê-lép và đồng bọn hay một người Xi-bi-ri tình cờ nào đó hay sao?¹³⁹ Đồng chí hãy viết đều hơn, nhiều hơn và chi tiết hơn.

Các bài của tờ "Tia sáng" chống lại bài công thật là đê tiện hết chỗ nói. Cần phải phát biểu gay gắt dữ dội, một cách bất hợp pháp. Đồng chí hãy viết ngay cho biết đồng chí định phát biểu theo đề cương nào trong số các đề cương đồng chí đã dự định.

Chào đồng chí.

P. S. Hãy gửi trả lại giấy tờ — dùng nó mà sống là điều bất tiện, chủ nhân có thể đang ở Pê-téc-bua.

Viết ngày 6 tháng Chạp 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1923 trong
cuốn sách: "Từ thời đại báo
"Ngôi sao" và báo "Sự thật"
(1911-1914). Thiên III

Theo đúng bản sao do N.C. Crúp-
xcai-a chép lại

103

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

Tôi xin trả lời từng điểm một.

1) Về bức thư của Ha-dơ gửi Ri-a-da-nốp. "Tài liệu" này là tài liệu riêng. Chúng ta không có tài liệu đó. Chúng ta *không thể* viện dẫn tài liệu đó được. *Chúng ta* mà hỏi Ha-dơ (dù là thông qua Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa) — liệu có thể "thanh minh" được không — thì thật không tiện, hoàn toàn không tiện.

Câu hỏi của đồng chí "liệu người ta (ai?) có tạo cho anh ta (Ha-dơ) khả năng "thanh minh" không?", không thể đặt ra.

Khả năng thì trước đây bao giờ anh ta cũng có và hiện nay anh ta *cũng đang có*. Thậm chí anh ta còn được Ri-a-da-nốp *thông báo tin tức*. Ergo ¹⁾, anh ta không muốn. Thôi kệ xác anh ta! Còn chúng ta sẽ làm cho cả anh ta lẫn *tất cả những người Đức* hết đường chối cãi, vì hiện giờ chúng ta có tài liệu chứng tỏ rằng Vorstand đã cấp tiền cho những người Lát-vi-a + phái Bun + khu Cáp-ca-dơ.

2) Câu hỏi của đồng chí, "ở ta có nhằm người ưu tú không", xin lỗi, là một câu hỏi rất lạ lùng. Và điều còn lạ lùng hơn là: "anh ta (Ha-dơ) ít nhất cũng biết một cái gì đó" (??) (le préjugé est plus éloigné de la vérité que l'ignorance! ²⁾) và "có khả năng (?) hiểu rõ (??) cái giá (???) của những sự bất đồng về tư tưởng (????)"... Thật thế, điều này thật kỳ lạ. Người nào không *muốn* thì không *thể* hiểu được. Còn Vorstand Đức (với Ha-dơ, người đứng đầu của họ) thì *đã chứng minh* rằng họ không muốn.

Chúng ta không đi tìm, không thể và không có trách nhiệm phải đi tìm "người ưu tú". Vấn đề không phải ở chỗ ấy. Cần phải gạt bỏ "điều thiên vị" rõ ràng, và chỉ có thể thôi. Còn sau đó thì đối với chúng ta đảng nào cũng thế.

3) "Sự xác nhận giấy ủy nhiệm của phái đối lập" ở Ba-lơ, sự xác nhận nào vậy? Đồng chí không thấy xấu hổ khi *cho đến nay* đồng chí không viết một lời nào về điều này sao??

Ai "đã xác nhận?" Những người Nga ư? những người dân chủ - xã hội + những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng ư?? Ai cho phép họ can thiệp vào việc này. Làm sao những người Nga lại có thể can thiệp vào nếu *không có* sự biểu quyết bắt buộc của *toàn thể* đoàn đại biểu Ba-lan? Có hay không có sự biểu quyết của *toàn thể* đoàn đại biểu Ba-lan theo điều lệ của Quốc tế? Nếu như có thì về vấn đề này vô luận thế nào chúng ta cũng *cần có* (ngoài câu chuyện do đồng chí nói) *một văn kiện* có chữ ký của *tất cả* các đại biểu "đã xác nhận". Chẳng lẽ

1) — Như vậy là

2) — thành kiến thì xa chân lý hơn là sự ngu dốt

đồng chí, một người đã từng ở đây và biết rõ tất cả sự học búa của vấn đề phá vỡ đối lập, lại không nhận thấy tầm quan trọng của một văn kiện về vấn đề như thế nói chung? còn đối với chúng tôi ở Cra-cốp thì điều đó còn quan trọng gấp đôi??

4) Nếu có chữ ký của Mu-ra-nốp, thì [đề nghị]¹⁾ đồng chí viết cho Huy-xman rằng trong các báo cáo có chỗ viết sai hoặc viết thiếu, rằng tôi tha thiết yêu cầu trong báo cáo chính thức nên sửa lại chỗ sai sót, ghi thêm tên của Mu-ra-nốp, rằng tôi dựa vào văn kiện, tôi nhắc lại, v.v..

5) Trên Cơ quan ngôn luận trung ương chính đồng chí viết về cuộc bầu cử và về Đại hội Ba-lơ, có đúng như vậy không? Về cuộc bầu cử, các đồng chí hãy đọc bài báo cáo đề tiện của Xtê-clốp trên tờ "Neue Zeit" và chú ý đến, tất nhiên không phải là để trả lời hẳn.

Cho in ngay bài báo về Đại hội Ba-lơ và gửi bản in thử cho chúng tôi càng nhanh càng tốt, vì *cần phải trao đổi ý kiến với nhau*: ở đây có một loạt những vấn đề quan trọng (nói về Plê-kha-nốp như thế nào? và nói về phá vỡ đối lập Ba-lan như thế nào?). Theo tôi, phải nói mạnh hơn nữa. Nhưng ở đây chưa có quyết định tập thể và quyết định đó không thể có được khi chưa có bài báo của chúng tôi.

6) Tôi thật không còn hiểu đồng chí được nữa, L. B. a, — mặc dù chúng ta cùng sống với nhau đã lâu, — từ khi đồng chí bắt đầu tổ chức "những cuộc cãi vã trong nhà" về (a) chuyến đi Ba-lơ, (b) về việc (dự kiến) cử đồng chí làm đại biểu đi dự hội nghị.

Giọng điệu gì vậy!? Cách đặt vấn đề thế nào?? Làm sao lại không thấy xấu hổ khi đặt những câu hỏi?

Thế chuyến đi Ba-lơ của đồng chí thì có gì là xấu *đối với công việc*. Đồng chí hãy làm ơn giải thích rõ điều này!

Sao *đồng chí* lại có thể lặp lại sự rên rỉ vu vơ của I-u-ri và những người Ki-ép, không-thể-nào-hiểu-nổi!

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Chữ đề trong ngoặc vuông là được khôi phục theo ý.

Có gì là không tốt *đối với đồng chí*? Đồng chí hãy giải thích xem!

Bây giờ — hội nghị. Tôi phải (a) rút bỏ công việc *hàng ngày* ở báo "Sự thật"; (b) mất gấp hai hoặc ba lần thời gian so với đồng chí; (c) tốn tiền gấp hai hoặc ba lần — *mà tiền thì không có*; (d) rơi vào bẫy của kẻ thù, những kẻ muốn lợi dụng *sự tức giận tối đa* của tôi (không thể có cách nào khác trong toàn bộ tiến trình đấu tranh)??

Đồng chí hãy làm ơn giải thích xem chuyện gì xảy ra với đồng chí?? Tại sao lại xảy ra chuyện *đồng chí* là người viết cuốn sách mỏng, còn *tôi* là người phải đi??

..."Lập tức làm cho toàn bộ câu chuyện có cái vẻ vô nghĩa"!? Thế là thế nào?? Tại sao Mác-tư-nốp khi có mặt đồng chí ở Ba-lơ lại *không* tạo ra "cái vẻ vô nghĩa"?? tại sao đồng chí lại *để* cho người ta bắt nạt được mình bằng những câu chuyện bịa đặt của những con mụ Pa-ri chuyên ngồi lê đôi mách??

..."Lập tức cán cân nghiêng về phía Ban tổ chức"... Thật là một sự ngây thơ quá mức. *Bởi vì* những người Đức chống lại chúng ta (mà đó là sự thật), nên "cán cân" *đã* nghiêng về phía Ban tổ chức. Chẳng lẽ đồng chí không thấy điều đó ư?? Sự có mặt của cá nhân tôi chỉ *làm tăng gấp mười* sự chênh lệch *đó*, vì tôi *không có khả năng* nói chuyện bình tĩnh (như đồng chí) với Ha-dơ cũng như về Ha-dơ. Đồng chí biết quá rõ điều này rồi!

Nhưng toàn bộ vấn đề là ở chỗ cái "cán cân" **thực sự** quyết định hoàn toàn *không phải* là cái cán cân này, *không phải* là trước Cục quốc tế, *không phải* là trong hội nghị, mà là *trong* mối quan hệ so sánh lực lượng *thực tế*. Chúng ta có 6 công nhân của đoàn tuyển cử trong đảng đoàn dân chủ - xã hội về vấn đề Gia-gien-lô — 6 và 6; hôm nay Ma-li-nốp-xki viết: "chúng ta có 6 công nhân của đoàn tuyển cử + 4 thuộc phái thủ tiêu + 2 ngả nghiêng do dự. Những người Xi-bi-ri *còn chưa* đến".

Chúng ta huy động sáu người này đại biểu cho *giai cấp vô sản Pê-téc-bua, Mát-xcơ-va và miền Nam* và

chúng ta đấu tranh chống sự bịa đặt và mưu kế của Tusca + Rô-da + Ri-a-da-nốp và những kẻ khác ... Đây chính là cái "cán cân" *thật sự!* Chính đồng chí cũng biết điều này! Vậy thì gây ra "những cuộc cãi vã trong nhà" làm gì khi mà không có những chuyện ấy cuộc đấu tranh cũng đã không phải hoàn toàn là dễ dàng??

"Người Đức sẽ hết sức bức tức... nổi khùng"... Đó *đã là sự thật* rồi. Và chúng ta *sẽ gửi* thư phản đối việc người Đức đã cấp tiền cho Ban tổ chức. Mặc cho họ nổi khùng. Họ hiện giờ là *một phía*. Chúng ta nhất định *phải* chiến đấu với người Đức và *đã bắt đầu* việc này (a) bằng bài "Tác giả nặc danh" + (b) Đại hội Hem-ni-txơ. *Ha-dơ*" đã trả lời" ở Hem-ni-txơ. Cuộc đấu tranh *đang diễn ra*, mà đồng chí thì làm bộ ngây thơ: họ sẽ nổi khùng, họ sẽ tức giận. Tôi thật không hiểu đồng chí!

Tôi định trả lời đề nghị của Cục quốc tế: (a) *chúng ta không công nhận* tất cả những người Đức vì họ cung cấp tiền cho phái Bun và Cáp-ca-dơ; (b) chúng ta chỉ *đi dự* hội nghị với nhóm những người thuộc phái thủ tiêu đã bị khai trừ *không có* phái dân tộc; (c) điều kiện tiên quyết là họ phải chính thức phủ nhận điều vu khống đề tiện trên báo "Tia sáng" về sự khiêu khích ở Vác-sa-va. Động cơ đã rõ ràng. Ý kiến đồng chí thế nào?

Đồng chí hãy trả lời chính xác hơn, trực tiếp hơn và kiên quyết hơn. Tôi *sẽ không đi đâu cả* nếu đồng chí đưa "những chuyện cãi vã" đến chỗ khước từ, tôi sẽ đề ra cho Xê-ma-scô hoặc...¹⁾ Đồng chí có cố gắng làm được *việc này* không? Xin nói lại một lần nữa: đồng chí "e ngại" về Đại hội Ba-lơ như thế có đúng không? hay là tôi đúng khi cho rằng chẳng có hại gì cho *công việc*, mà có lợi cả *cho công việc* và cả cho túi tiền?

7) Cuộc khủng hoảng tiền rất *nghiêm trọng*. Đã họp hội nghị Ban chấp hành trung ương với Cô-ba¹⁴⁰. Quyết định là phải *khẩn cấp* báo trước cho đồng chí: đồng chí hãy *kiểm* việc

1) Chữ này không đọc được.

làm! Hãy trừ tính độ 3 tháng mỗi tháng 100 frs. + tiền viết cho báo "Sự thật" tính theo số dòng, sau đó thì không có gì nữa.

Đồng chí hãy suy nghĩ và trả lời gấp.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Tôi nhận được tin của báo "Sự thật": A-léch-xin-xki và đồng bọn (sic!) có đề nghị gửi bài, đặt điều kiện đăng các bài của họ mà ban biên tập không đồng ý.

Ban biên tập đã trả lời: rất sung sướng được các anh cộng tác, nhưng chúng tôi không thể chấp nhận những điều kiện như vậy, vì nhiệm vụ của chúng tôi hiện nay là tập trung các lực lượng chống thủ tiêu vào cuộc đấu tranh với bọn thủ tiêu.

Câu trả lời theo tôi thật là tuyệt và hoàn toàn đúng đắn.

Đồng chí hãy chú ý điều đó! A-léch-xin-xki và đồng bọn muốn gì? (Đồng bọn của hắn là những ai? Chỉ một mình Lu-na-tsác-xki? hay còn *người nào* nữa? ai vậy?). *Chỉ là* một sự hiềm khích như tôi nghĩ (vì sao mà báo "*Tia sáng*" thì tốt hơn, còn báo "*Sự thật*" lại phủ nhận tôi, v.v.), — hoặc là một sự nhích lại gần, như Gri-gô-ri nghĩ? Đồng chí có gặp... hoặc đi gặp..., hãy kiểm tra, tìm hiểu điều này nếu có thể, và hãy viết thư ngay.

Lại nói về đảng đoàn: có một bức thư (không phải gửi cho chúng tôi, nhưng là một bức thư xác thực) nói rằng người ta *đã bác bỏ* sự tự trị dân tộc về văn hoá, chống lại phái thủ tiêu + Tơ-khê-ít-dê. Đó là một *sự thật* duy nhất mà chúng tôi biết về sự hình thành đa số của chúng ta gồm 12 người. *Hiện giờ* chúng tôi không biết gì hơn. Khi nào chúng tôi biết, chúng tôi sẽ viết thư ngay.

Viết ngày 8 tháng Chạp 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

104

GỬI I. V. XTA-LIN¹⁴¹

Bạn thân mến! Các báo địa phương ở Ba-lan đã đăng tin rằng Gia-gien-lô đã được nhận vào đảng đoàn, nhưng không có quyền biểu quyết. Nếu đó là sự thật, thì đó là một thắng lợi quyết định của tính đảng. Do sự tuyên truyền của báo "Tia sáng" nên cần thiết phải: 1) Đăng một bài báo trên tờ "Ban ngày"¹⁴² (tôi sẽ gửi dự thảo ngày hôm nay)... trong ban lãnh đạo¹⁾ (nhất thiết phải dạy họ và dạy họ, bên cạnh mình, biết dùng các nghị quyết để đáp lại mọi sự việc quan trọng và lập tức gửi bản sao các nghị quyết đó về đây). Đại thể dự thảo nghị quyết đó như thế này: "Sau khi xem xét mọi điểm của vấn đề kết nạp Gia-gien-lô vào đảng đoàn dân chủ - xã hội, sau khi đọc các bài báo viết về vấn đề này đăng trên cơ quan ngôn luận mácxít "Sự thật" và trên tờ "Tia sáng" của phái thủ tiêu, sau khi chú trọng xem xét báo cáo của một đồng chí nào đó về cuộc tranh luận vấn đề này trong đảng đoàn dân chủ - xã hội tại Đu-ma và về các ý kiến của các tổ chức dân chủ - xã hội khác nhau ở nước Nga, ban lãnh đạo quyết định: thừa nhận rằng việc từ chối không kết nạp Gia-gien-lô làm đại biểu có quyền biểu quyết là lối thoát đúng đắn duy nhất xét về phương diện tính đảng mà nói, vì Gia-gien-lô không phải là đảng viên đảng dân chủ - xã hội và được bầu vào Đu-ma IV trái với ý chí của đa số những đại biểu cử tri trong đoàn tuyển cử công nhân ở thành phố Vác-sa-va. Khi lên án sự cố động có tính chất chống đảng của phái Bun và phái thủ tiêu ủng hộ việc kết nạp Gia-gien-lô vào đảng đoàn, ban lãnh đạo tỏ ý hy vọng rằng việc chỉ để nghị sĩ Gia-gien-lô làm đại biểu không có quyền biểu quyết sẽ giúp cho tất cả công nhân Ba-lan giác ngộ nhích gần lại nhau xung quanh Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và giúp cho những công nhân này hợp nhất hoàn toàn

1) Ban lãnh đạo là bộ phận bôn-sê-vích trong đảng đoàn dân chủ - xã hội tại Đu-ma nhà nước IV.

với công nhân của tất cả các dân tộc thành những tổ chức thống nhất của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga".

Nếu vạn nhất bọn thủ tiêu thắng và Gia-gien-lô được kết nạp, thì dù sao cũng cần, và cần gấp hai lần, một nghị quyết có nội dung như vậy trong đó tỏ ý lấy làm tiếc và kêu gọi toàn đảng nói chung.

Sau đó, điều hết sức quan trọng là làm sao cho ban lãnh đạo "chỉnh đốn" theo nghị quyết ngày 13 tháng Mười một mà ai cũng biết và thông qua một nghị quyết mới. Đại thể như sau: "Sau khi xem xét tất cả mọi điểm của vấn đề liên quan đến cuộc đình công ngày 15 tháng Mười một, ban lãnh đạo thấy rằng sở dĩ đảng đoàn dân chủ - xã hội và Ban chấp hành Pê-téc-bua đã có những hành động ngăn ngừa cuộc bãi công chỉ vì có một bộ phận của tổ chức chưa được chuẩn bị để hành động vào ngày hôm ấy. Song, kinh nghiệm cho thấy rằng phong trào của giai cấp vô sản cách mạng vẫn phát triển rộng rãi và biến thành những cuộc biểu tình ngoài đường phố đòi thiết lập nền cộng hòa, thực hiện chế độ ngày làm 8 giờ và tịch thu ruộng đất của địa chủ, nhờ đó mà toàn bộ phong trào công nhân Nga đã phát triển đến một trình độ cao nhất. Vì vậy, trong lúc kiên quyết lên án việc tuyên truyền chống bãi công cách mạng mà phái thủ tiêu, nhóm... của chúng và báo "Tia sáng" tiến hành, ban lãnh đạo kêu gọi công nhân tập trung mọi nỗ lực để chuẩn bị một cách rộng rãi hơn, chắc chắn hơn và nhất trí hơn những cuộc biểu tình trên đường phố và những cuộc bãi công chính trị phản đối, làm sao cho những cuộc bãi công ấy diễn ra thật ngắn (một ngày) và thật nhất trí. Ban lãnh đạo sẽ cố gắng cố động cho cuộc bãi công và cuộc biểu tình ngày 9 tháng Giêng 1913 để đặc biệt phản đối việc kỷ niệm 300 năm trị vì của dòng họ Rô-ma-nốp đang nô dịch nước Nga và làm nước Nga đổ máu".

Sau nữa, điều hết sức quan trọng và cần thiết là làm sao để năm nghị sĩ (của đoàn tuyển cử) thảo ra một bản nghị quyết có căn cứ nói về vụ Ba-đa-ép. Đại thể như sau: "Nhận thấy hành động đả kích của phái thủ tiêu trên báo "Tia sáng" và trong công

nhân Pê-téc-bua nhằm hãm hại đồng chí Ba-đa-ép, năm đại biểu của đoàn tuyển cử công nhân quyết nghị: 1) không đưa vấn đề này ra trước đảng đoàn Đu-ma, vì đảng đoàn này đã chấp nhận Ba-đa-ép và khi kết nạp Ba-đa-ép thì trong đảng đoàn ấy không có một ý kiến nào phản đối; 2) điều tra những điều kiện bầu Ba-đa-ép với điều kiện là Ba-đa-ép không biểu quyết về vấn đề này; 3) có một sự thật đã được 5 nghị sĩ xác nhận và kiểm tra, đó là — a) thư ủy nhiệm với nội dung chống thủ tiêu đã được in từ trước và được nhất trí thông qua tại hội nghị của những người được ủy quyền, tất cả những đại biểu cử tri và những người được ủy quyền ủng hộ Ba-đa-ép đều đã hành động một cách nhất trí, đoàn kết và là những người đồng chí trung kiên theo yêu cầu của Ban chấp hành Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; — b) tại cuộc họp của những người được ủy quyền dân chủ - xã hội có 15 người tán thành danh sách của Ban chấp hành Pê-téc-bua và 9 người tán thành phái thủ tiêu; trong số những người được ủy quyền và đại biểu cử tri thuộc nhóm "Tia sáng" thì không phải tất cả đều hành động như những người đồng chí của phái thủ tiêu, mà có một bộ phận đã tỏ ra dao động (Xu-đa-cốp, v.v.); — c) khi mỗi bên đều có 3 đại biểu cử tri trùng cử thì những người ủng hộ Ba-đa-ép đã thực hiện nghĩa vụ của mình bằng cách đề nghị giải quyết vấn đề bằng cách gặp thăm để tránh gây ra cuộc tranh cãi trước mặt giai cấp tư sản; — d) sự thật là những người ủng hộ Ba-đa-ép đã đưa ra đề nghị ấy và sự thật là phái thủ tiêu đã khước từ trong...¹⁾ vấn đề P. và M. (một phần tử thủ tiêu), — vì tất cả những điều đó chúng tôi quyết nghị: thừa nhận rằng rõ ràng Ba-đa-ép là người được đa số công nhân dân chủ - xã hội Xanh Pê-téc-bua bầu ra và thực sự là ứng cử viên theo yêu cầu của Ban chấp hành Pê-téc-bua; phái thủ tiêu phải chịu hoàn toàn trách nhiệm về sự phá rối các cuộc bầu cử của đảng dân chủ - xã hội trong đoàn tuyển cử công

1) Trong thư bị mất một vài chữ. "P." — N. G. Pô-lê-ta-ép; M." — có lẽ là E. Ma-ép-xki.

nhân ở Xanh Pê-téc-bua, bọn chúng biết mình bị thiếu số nên phá hoại ý chí của đa số. Thừa nhận rằng việc phái thủ tiêu từ chối không gặp thăm là sự vi phạm — một sự vi phạm đáng phần nộ và chưa từng thấy trong phong trào công nhân — nghĩa vụ của mọi người dân chủ - xã hội¹⁴³. Chúng tôi đã quyết định công bố nghị quyết này trên báo chí và hành động nhất trí trong công nhân để ủng hộ Ba-đa-ép và chống sự cố động của phái thủ tiêu".

Bản nghị quyết này là cần thiết. Vấn đề Ba-đa-ép đã được nêu trên báo chí quốc tế. Trên tờ "Neue Zeit" Xtê-clốp đã cho đăng những lời nói quanh co nhưng bỉ ổi. Có trời biết được người ta đã nói những gì trong một cuốn sách mỏng bằng tiếng Đức do bọn thủ tiêu xuất bản nhân dịp Đại hội quốc tế. Không thể im lặng. Chính các đại biểu của đoàn tuyển cử phải kiểm tra các sự kiện và thanh minh, dĩ nhiên là với điều kiện Ba-đa-ép không biểu quyết.

Viết ngày 11 tháng Chạp 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1948 trong V. I.

Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần thứ 4, t.18

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

105 GỬI V. I. NÉP-XKI

V. I. thân mến! Hôm nay tôi đã nhận được tin tức về cuộc bầu cử. Cám ơn. Nếu có thể được, xin đồng chí kiếm cho một bảng thống kê và gửi cho tôi sớm.

Nếu đồng chí không đi Pê-téc-bua được thì cũng không hề gì. Bây giờ tình hình ở đó hình như đã khá hơn đôi chút. Nhưng ở đây *chắc chắn* chúng tôi đợi đồng chí vào thời hạn do đồng chí ấn định. Có điều *nhất định thế nào* đồng chí cũng phải đến!

Hãy viết cho tôi theo địa chỉ: Cra-cốp, phố Li-u-bô-mi-rơ-xki, 35. Khi nào đi nhớ đánh điện cho tôi từ biên giới theo địa chỉ đó — tôi sẽ đón đồng chí.

*Viết ngày 13 tháng Chạp 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Khác-cốp*

*In lần đầu, theo đúng bản sao
đánh máy (đã kiểm tra)*

106 GỬI I. V. XTA-LIN

Chuyển cho Va-xi-li-ép

14/ XII.

Ban thân mến, hôm nay chúng tôi được biết là một tuần nữa Ban lãnh đạo hợp tác xã¹⁴⁴ sẽ giải thể. Như vậy thời gian chỉ còn lại rất ít. Chúng tôi tha thiết yêu cầu áp dụng mọi biện pháp: 1) Để kịp thời chuyển tờ "Ban ngày" sang tên cho № 5¹⁴⁵, hay ít ra cũng có cách nào chắc chắn và hiện thực, hoàn toàn đảm bảo để quỹ có thể nằm trong tay đồng chí ấy. Hiện nay tình hình tài chính đang bị khủng hoảng hết sức gay gắt. Số tiền đặt mua báo bây giờ là vô cùng quan trọng. Để số tiền này nằm trong những bàn tay không tin cậy là có tội! 2) Phải chuẩn bị ngay tức khắc một số bài báo (hay lấy những bài mà chúng tôi đã chuẩn bị và gửi đi cách đây đã lâu) và lời tuyên bố của sáu xã viên trên tờ "Ban ngày" và đăng ngay. Nếu chúng ta không bắt đầu đẩy mạnh ngay công tác cổ động cho việc đặt mua báo, cho việc quyên góp, cho việc ủng hộ, thì công việc sẽ hỏng hết. 3) Thông qua trong ban lãnh đạo của Mi-sa¹⁴⁶ một nghị quyết phản đối № 16¹⁾, để chống lại những nghị quyết của phái thủ tiêu. 4) Đảm bảo một cuộc gặp mặt, được ấn định dứt khoát, của tất cả mọi người (không trừ một ai) — hiện nay vấn đề này lại càng quan trọng gấp ba.

1) № 16 là E. I. Gia-gien-lô.

Chúng ta sẽ kéo cả Xpi-ta đến. 5) Hãy xua Va-xi-li-ép đi càng sớm càng tốt, vì nếu không thì sẽ không cứu được, mà anh ấy là một người cần thiết và đã hoàn thành xong công việc chủ yếu nhất.

Xin đồng chí hãy sớm trả lời thư này, nhất là về tờ "Sự thật"¹⁾. Chính đồng chí đã có lần viết rằng "đã thoảng thấy bóng của tội lỗi"¹⁴⁷. Chúng ta sẽ tự cắt luôn cổ mình nếu không chuyển toàn bộ công việc (tức là không chuyển nhà xuất bản và tiền quỹ) sang tên cho № 5.

Bắt tay đồng chí...²⁾ của đồng chí

P. S. Chỉ có thể đến được nếu làm điều đó ngay từ bây giờ, phải cùng một lúc lấy ngay giấy thông hành cho tất cả mọi người, tất cả những cái đó phải đem theo mình, không cần lời hứa, mà cần công việc thực tế. Nếu trì hoãn, mọi người sẽ lại phân tán đi và cuối cùng không giải quyết được gì cả. Điều hết sức quan trọng là tất cả mọi người phải tham gia cùng một lúc, nếu không thì sẽ lại không có quyết định, không có tính tổ chức, mà lại chỉ là những lời hứa suông, những câu chuyện bàn tán.

P. P. S. Vấn đề về № 16 phải hết sức cố gắng hoãn lại đến năm 1913, vì nhiều người chưa biết các văn kiện *của đảng*: giải quyết một vấn đề như vậy mà không có các văn kiện ấy thì thật là xấu hổ.

*Viết ngày 14 tháng Chạp 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua*

*Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2*

*Theo đúng bản sao do chính tay
N. C. Crúp-xcai-a-viết*

1) Trong bản thảo từ này đã bị xóa bỏ và viết là "Tia sáng" (để giữ bí mật).

2) Chữ ký không rõ.

107

GỬI I. V. XTA-LIN ¹⁴⁸*Chuyển cho Va-xi-li-ép*

16/XII.

Bạn thân mến, chúng tôi đã nhận được đầy đủ thư của bạn (bức thư cuối cùng viết về "sự nhượng bộ" của ông bạn đồng bào ¹⁾ của bạn về № 16... Thật đáng ngờ!) và bây giờ xin trả lời. Chẳng lẽ thư từ của chúng tôi bị thất lạc?

1) Xin đồng chí hãy làm ơn áp dụng những biện pháp kiên quyết nhất để đoạt lấy tờ W. ²⁾ của Crát-xơ và chính thức chuyển nó sang tên Mu-ra-nốp, № 5, nhất là phải lấy lại quĩ và số tiền đặt mua báo. Không làm như thế thì chết chúng ta! Và lại cứ để cho việc lạm dụng kiểu vụ "Pa-na-ma" phát triển mãi thì thật là có tội.

2) Hãy tổ chức ở chỗ đồng chí một cuộc gặp mặt của tất cả sáu người, đừng để họ tản đi mất. Hiện giờ còn vô khối thời gian; hạp xong vẫn có thể kịp làm mọi việc.

3) Thế nào cũng phải yêu cầu bằng được sáu người phát biểu trên tờ W. (cùng lắm thì thậm chí năm người cũng được; không thể trì hoãn và chờ đợi lâu hơn nữa).

4) Cuối cùng, phải thực sự dạy Si-ba-ép ³⁾ và tất cả các đồng nghiệp của ông ta viết thư về đây một tuần hai lần và hết lòng hết sức viết tin tức gửi về đây. Không thế thì *không thể* làm việc cùng với nhau được.

5) Đối với Vê-tơ-rốp cũng vậy. Anh ấy chưa hề viết về lần nào cả, ấy thế mà anh ấy lại hoàn toàn biết cách gửi được ngay cả bản tuyên bố của phái thủ tiêu. Đó là điều không thể tha thứ được.

6) Đồng chí đã nhận được các dự thảo nghị quyết để chuyển

1. Có ý nói đến N. X. Tơ-khê-it-dê.

2. Có ý ám chỉ báo "Sự thật".

3. Có lẽ đây là nói đến A. E. Ba-đa-ép.

cho ban lãnh đạo của Mi-sa chưa? Hết sức cố gắng làm cho chúng được thông qua nhé.

Thư từ thì chủ yếu là gửi cho nhà băng. Còn dự thảo truyền đơn thì gửi cho một địa chỉ khác của Si-ba-ép. Đồng chí nhớ trả lời ngay, dù chỉ vài chữ thôi cũng được, cho biết là đồng chí đã nhận được thư này chưa?

Chào đồng chí.

P. S. Chúng tôi vừa mới biết tin về sự thất bại.

Phải thông qua ở trong ban lãnh đạo của Mi-sa một nghị quyết *phản đối* (№ 3 có bản nghị quyết này), với lời ghi chú thêm rằng quyết định của đảng đoàn là quyết định của bảy người nửa đảng viên, và phải thực hiện nghị quyết đó ở khắp các quận. Nếu thậm chí cái nghị quyết đề tiện của 7 phần tử men-sê-vích ủng hộ Gia-gien-lô (và ủng hộ phái Bun) cũng không đẩy № 6 sang hẳn phía chúng ta, thì cả năm người phải lên tiếng trên tờ W. và lên tiếng một cách gay gắt hơn và *gay gắt hơn*.

Nếu nghị quyết về Gia-gien-lô được thông qua trong trường hợp Ru-xa-nốp chưa đến, hoặc không có tin tức đích xác về tư cách không phải là dân chủ - xã hội của ông ta, thì chẳng qua 7 đã lừa gạt 6, đã đánh cắp chiếc khăn tay trong túi của họ. Ở địa vị Ru-xa-nốp, nếu đến sau, tôi sẽ không tham gia đảng đoàn dân chủ - xã hội và sẽ làm om sòm lên.

Nhưng nếu biết rõ Ru-xa-nốp không phải là người dân chủ - xã hội, thì không thể có thiện ý đối với cái nghị quyết đề tiện ấy được.

Vô luận thế nào tôi cũng khuyên Ban chấp hành Pê-téc-bua nên thông qua một nghị quyết đại khái như thế này: (nhắc lại nghị quyết hiện có ở trong tay № 3).

Ban chấp hành Pê-téc-bua kiên quyết chỉ trích nghị quyết của 7 thành viên đảng đoàn Đu-ma vì những người này: a) đã không thu thập những số liệu chính xác về những người công nhân dân chủ - xã hội ở Vác-sa-va; b) đã không nhắc đến, trong

ng nghị quyết, *sự phản kháng* của tất cả những người dân chủ - xã hội Ba-lan chống lại Gia-gien-lô; c) đã không nhắc đến hai (trong số ba) đại biểu cử tri của công nhân Vác-sa-va; d) đã miêu tả việc những người tư sản biểu quyết cho Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan như "sự phát triển về ý thức trong tầng lớp tư sản", trong khi chỉ có thể coi đó như thắng lợi của người lương thiện trước sự ấu đả của hai tên kẻ cắp; đ) đã xuất phát từ lời "tuyên bố" của Gia-gien-lô và từ sự liên minh giữa bộ phận dân chủ - xã hội với đảng *không* dân chủ - xã hội *chống lại* những người dân chủ - xã hội Ba-lan, rút ra kết luận cho rằng Gia-gien-lô là người có tinh thần dân chủ - xã hội; e) nhưng cái chính là — đã *phân chia một cách chưa từng thấy* "những vấn đề sinh hoạt nội bộ của đảng dân chủ - xã hội" với "những vấn đề hoạt động chính trị trong Đu-ma, do đó đã *khuyến khích* việc *tách rời* những vấn đề thứ hai ra khỏi những vấn đề thứ nhất".

Ban chấp hành Pê-téc-bua lên án những người đã dám tiến hành một bước chống đảng như vậy và do đó đã tự tách mình ra khỏi "sinh hoạt nội bộ của Đảng dân chủ - xã hội Nga".

Viết ngày 16 tháng Chạp 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2

In lần đầu với tính cách là thư của

V. I. Lê-nin, theo đúng bản sao do

chính tay N. C. Crúp-xcai-a viết

108

GỬI CÁC NGHỊ SĨ BÒN-SÊ-VÍCH TRONG ĐU-MÀ NHÀ NƯỚC IV 1)

17/XII.

Các bạn thân mến! Điều làm chúng tôi đau lòng không hẳn là sự thất bại đối với № 16, mà chủ yếu là thái độ im lặng không

1) Thư gửi theo địa chỉ của N. I. Pốt-vôi-xki.

tha thứ được của những người bạn (6 hoặc ít ra là 5) trong công việc và thái độ không chăm lo đối với công việc. Vì như thế có nghĩa là giết chết sự nghiệp, là làm hỏng tất cả. Cho đến nay vẫn chưa có lời kêu gọi của năm hay sáu người, vì cho đến nay họ vẫn chưa thoát khỏi tay những kẻ khó tin cậy. (Chính № 3 có nói: đã thoáng thấy bóng của tội lỗi!) Xin các đồng chí làm ơn nhớ cho rằng nếu điều giả định ghê gớm đó đúng là sự thật thì tất cả chúng ta đều sẽ phải chịu trách nhiệm. Nhưng dù thế nào chăng nữa cũng phải chuyển bằng được tài khoản sang tên № 3 hoặc № 5, phải đưa ngay người của ta ¹⁾ vào giữ quỹ, hoặc № 5 phải đảm nhiệm việc kiểm tra ¹⁾. Phải mở ngay ở tất cả các địa phương một đợt vận động đặt mua báo, và hàng ngày đăng thư của các xã viên về vấn đề này.

Chúng tôi vẫn chưa có tài liệu gì của Đu-ma cả, (1) không có các báo cáo thống kê, (2) không có các thông báo của Đu-ma, (3) không có bản chất vấn của phái dân chủ - lập hiến, (4) không có bức thư giải thích của Cô-cốp-txốp, (5) không có bản dự luật của phái dân chủ - lập hiến và của các nhóm khác nữa. Các đồng chí hãy ráng sức kiểm cho chúng tôi những tài liệu ấy trước khi Đu-ma bị giải tán và gửi ngay cho chúng tôi.

Các đồng chí trả lời ngay cho, dù vài chữ cũng được, nhưng đừng có chậm trễ.

Viết ngày 17 tháng Chạp 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2

Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)

1) Trong bản kiểm tra sau từ này có để trống vài chỗ và ghi chú ở bên dưới: "Không đọc được".

109

GỬI V. I. NÉP-XKI

V. I. thân mến! Chắc rằng khi có dịp đồng chí sẽ không từ chối truyền đạt cho người bạn tôi là ông Xpi-tx-a (hình như đồng chí thỉnh thoảng cũng có gặp ông ta trong trường đại học tổng hợp) mấy điểm sau đây: các bạn bè của ông ở đây yêu cầu 1) thế nào ông cũng lại đến đây một lần nữa theo thời hạn đã hẹn (hoặc sớm hơn) và 2) viết thư về Xanh Pê-téc-bua cho người bạn của ông ¹⁾ — anh ấy cũng đã có đến đây rồi — bảo anh ấy thế nào cũng đích thân đến đây một lần nữa vào ngày lễ Giáng sinh (theo lịch Nga tức là ngày 12) và *kéo thêm các bạn đồng nghiệp* khác nữa. Chắc rằng đồng chí đó sẽ sử dụng thời gian rất có ích lợi. Nhưng hãy cẩn thận, nếu không có lời khuyên của anh em ở Pê-téc-bua thì ông ta sẽ không đi.

Viết ngày 17 tháng Chạp 1912
Gửi từ Cra-cốp đến Khác-cốp

In lần đầu, theo đúng bản sao
đánh máy (đã kiểm tra)

110

GỬI BỘ PHẬN Ở TRONG NƯỚC
CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG
ĐẢNG CÔNG NHÂN
DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGÀ

19/XII.

Các bạn thân mến! Được tin bọn thủ tiêu đưa "quyền tự trị dân tộc về văn hóa" vào, chúng tôi hết sức căm phẫn! Cái gì cũng phải có mức độ chứ! Những kẻ đã phá đảng bây giờ lại

1) Đây là nói về I. V. Xta-lin.

muốn phá đến cùng cả cương lĩnh nữa. Thậm chí ở nơi mà một người điều hòa cực đoan như Plê-kha-nốp đã dừng lại, chúng cũng không dừng lại. Như thế không được. Không thể chịu đựng được...¹⁾ Vô luận thế nào chúng ta cũng phải tổ chức cho được việc chống cự và phản kháng. Nhất thiết phải đưa ra tối hậu thư: chúng ta sẽ phát biểu, (cứ mặc) họ đọc cái văn bản đề tiện đó, cái chế độ tự trị dân tộc về văn hóa, v.v.! Các đồng chí hãy dốc hết sức để làm được việc đó, dù chỉ là năm người làm cũng được (thà là năm người mà có đường lối của đảng, còn hơn sáu người mà lại dao động giữa đảng và phái thủ tiêu trong đảng).

Cả cái nghị quyết hèn hạ về № 16, cả cái đoạn bổ sung đề tiện nói về quyền tự trị dân tộc về văn hóa, cả cái tham vọng "chui" vào vấn đề báo chí đều cho thấy rõ ràng rằng không thể có ảo tưởng về "hòa bình" với những con người như vậy được¹⁴⁹. Với những bước hành động đó chúng *đã bắt đầu* cuộc chiến tranh. Cần phải cần nhắc một cách có hệ thống cuộc chiến tranh và tiến hành nó một cách thật kiên quyết. Muốn thế, ngoài những điều đã nói trên, cần phải có hai bước nữa: (1) đưa ra những văn bản phản đối do năm người ký tên trong đó đe dọa sẽ đưa ra các tổ chức đảng tất cả những vấn đề nói trên và những vấn đề tương tự khác; (2) tiến hành ở đây một cuộc họp của năm người hoặc sáu người (phải làm được việc này!) và quyết định dứt khoát thái độ.

Văn bản đại khái như sau... : "Chúng tôi, những người ký tên dưới đây, tuyên bố rằng quyết nghị của đảng đoàn về Gia-gien-lô, nghị quyết về ông ta, quyết nghị về đoạn bổ sung nói về [quyền tự trị] dân tộc về văn hóa đã đi ngược lại *tất cả* những nghị quyết của các đại hội đảng — nên chúng tôi khước từ mọi

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có một vài chữ không đọc được. Những từ để trong ngoặc vuông là khôi phục theo ý.

trách nhiệm về những nghị quyết đó, chúng tôi tuyên bố rằng đó là những nghị quyết chống đảng, chúng tôi dành cho mình quyền kiến nghị với các tổ chức đảng và cảnh cáo rằng với những nghị quyết như vậy đảng đoàn đã hoàn toàn từ bỏ con đường tính đảng".

Rõ ràng rằng nhóm bảy người sẽ còn đi *xa hơn nữa* trên con đường của chủ nghĩa thủ tiêu.

Phải làm gấp công tác tổ chức, các đồng chí cần viết chi tiết hơn nữa về tờ "Ban ngày"? Tình hình tài chính thế nào? Bộ phận văn học thế nào? Chúng tôi đã gửi một thư riêng để № 1 hoặc № 3 (nếu được cả hai cùng làm thì tốt nhất) mang đến cho chúng tôi những sách đã liệt kê.

Chúng tôi tha thiết yêu cầu các đồng chí làm việc này. Bao nhiêu phí tổn chúng tôi xin chịu... chuyển cuốn sách của Phalin-xki, còn chúng tôi thì đang bị công kích.

2. № 3 đã nhận được tiền của Viên chưa, tiền đó là để cho Vê-tơ-rốp.

3. Không có cách nào để biết được là Vê-tơ-rốp đã nhận được những bức thư của chúng tôi hay sao? Chúng tôi đã viết cho anh ta nhiều lần đến ban biên tập, nhưng không nhận được một câu trả lời nào cả. Chẳng lẽ lại không thể kiếm được địa chỉ để viết thư hay sao?

P. S. Các đồng chí ở đây yêu cầu tôi ghi thêm: mượn sách thư viện là quyền của các đồng chí... Thời hạn là hai tuần lễ.

Viết ngày 19 tháng Chạp 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1960 trên tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2

In lần đầu với tính cách là thư của V. I. Lê-nin, theo đúng bản sao do chính tay N. C. Crúp-xcai-a viết

111 GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI

Bức thư của đồng chí có lẽ là bức thư đầu tiên có đề nghị "báo cáo" về Ba-lơ!!¹⁵⁰ Hơi muộn một chút... Hình như ở Ba-lơ còn thiếu một cái gì đấy (hoặc là thừa một cái gì đấy cũng nên?)... Tôi nghĩ rằng các đại biểu còn thiếu tính tổ chức. Và đó là điều đáng buồn vô cùng. Tất nhiên, Ca-mê-nép thì bận ngập đầu ngập cổ, nhưng năm người còn lại thì sao?? Chẳng lẽ lại không rõ ràng rằng viết bài cho báo "Sự thật" là việc phải làm *hàng ngày* hay sao? Chẳng lẽ lại khó phân công đến thế hay sao? Không có một bức thư nào từ địa phương gửi đến cho báo "Sự thật" cả, trong khi ấy thì bọn thủ tiêu đã viết *một số* cho tờ "Tia sáng".

Không đáng xấu hổ ư? Tất nhiên là có, bởi vì chúng ta sẽ nằm ngủ, còn bọn thủ tiêu thì làm việc, công việc của chúng sẽ tốt hơn. Đã làm gì để yên tiền cho tờ "Sự thật" chưa? Chẳng thấy gì cả, còn bọn thủ tiêu thì đã có đảng báo cáo trên tờ "Tia sáng" về *tiền quyên góp* ở nước ngoài. Thế mà tờ "Sự thật" thì lại đang *cần tiền*, rất, rất và rất cần.

Trong số các đại biểu không ai viết đến đây cho chúng tôi về tình hình Ba-lơ (trừ Ca-mê-nép). Đáng lẽ các đồng chí phải chia lực lượng ra và viết mỗi ngày hai lần mới phải. Thế mà tất cả mọi người đều im lặng. Chắc các đồng chí có chuyện gì không hài lòng. Nhưng là chuyện gì vậy? Có trời mà biết được! *Những tổng kết* của Ba-lơ làm tôi hài lòng *vô cùng*, vì bọn thủ tiêu ngu xuẩn đã để người ta tóm được qua nhóm khởi xướng!!¹⁵¹ Có lẽ không có gì tốt hơn là cho cái bọn súc sinh ấy được hưởng một ít lời châm chích. Nhưng điều làm cho tôi buồn là các đại biểu của chúng ta không hoạt động và tôi không rõ vì sao cứ "ngâm miệng" lại. Không biết họ có nói gì với các đại biểu Đức không? (vì cũng có 4 - 5 người *biết* tiếng Đức kia mà!). Ai nói? nói với ai? nói thế nào? nói cái gì? Chúng tôi hoàn toàn không được nghe gì, trừ những điều Ca-mê-nép cho biết. Công tác cổ động trong các đại biểu Đức là việc *rất* quan trọng.

Đồng chí viết rằng "tình hình công việc báo chí và đảng đoàn của chúng ta kém lắm". Kém so với tờ tạp chí "Giáo dục". Tiền không có. Khủng hoảng trầm trọng. Cần phải giúp đỡ, cần phải cứu giúp.

Tờ "Sự thật" có số lượng in gần 23 ngàn bản. Tờ "Tia sáng" có 8 -9 ngàn. Thế mà còn kêu ca thì thật đáng chê trách. Nhưng tờ "Sự thật" trong tháng Tư - tháng Năm có 60 000 bản, sang mùa hè sụt xuống còn 20 ngàn. Số lượng in tăng lên rất chậm. *Không có giúp đỡ thì không đứng vững được*. Tình hình đảng đoàn của chúng ta tốt hơn bao giờ hết. Cả nhóm sáu người do đoàn tuyển cử công nhân đưa lên đều là *người chúng ta*¹⁵². Chưa bao giờ chúng ta đạt được điều đó. Lần đầu tiên ta chiếm được miền Nam. Trong số 12 người thì có 6 và 6. Man-cốp là đảng viên men-sê-vích. Ru-xa-nốp thì không rõ. Có thể chiến đấu được. Đây là những số liệu chính xác về sự tiến bộ của chúng ta. Các nghị sĩ của đoàn tuyển cử công nhân:

Đu-ma II 12 men-sê-vích 11 bôn-sê-vích (= 47%) ("Biên bản Đại hội
" III 4 " 4 " (= 50%) Luân-đôn",
" IV 3 " 6 " (= 67%) tr. 451)¹⁵³

Nếu đầu đó ở chỗ các đồng chí có người nào đó buồn nản, thì họ hãy suy nghĩ về những con số đó và nên hổ thẹn về sự buồn nản của mình. *Lần đầu tiên* trong các đại biểu của chúng ta ở Đu-ma có một *lãnh tụ* - công nhân *xuất sắc* (Ma-li-nốp-xki). Đồng chí ấy sẽ đọc bản tuyên bố. Đó không phải là người đồng hành với A-lếch-xin-xki, đồng chí ấy còn tốt hơn nhiều. Và kết quả có thể không phải một lúc có ngay, nhưng sẽ rất là *lớn*. Ở Đu-ma III chúng ta đã bắt đầu, từ số 0!

Trong lĩnh vực hoạt động bất hợp pháp, nhờ chuyển Bộ phận Ban chấp hành trung ương sang đây nên chúng ta đã làm được nhiều việc hơn trước. Chậm, nhưng chúng ta vẫn tiến lên. Chúng ta xuất bản nhiều ấn phẩm bất hợp pháp hơn những phái khác. Tiền không có. Sẽ có trợ giúp — chúng ta sẽ lại xuất bản "Báo công nhân" và các loại khác nữa.

Ở nước ngoài chỉ có thể giúp cho hoạt động bất hợp pháp bằng các chuyến đi. Sau nữa, sự giúp đỡ của các mối liên hệ mới cũng *rất* quan trọng: 1) — thư từ — 2) — cơ hội thuận tiện để chuyển thư từ 3) **hộ chiếu** 4) vân vân vậ vân vân. *Tất cả những điều đó vẫn chưa đủ*. Ở đây, điều đã làm được ở các địa phương ở nước ngoài vẫn ít hơn 100 lần so với khả năng làm được. Việc quan trọng nhất bây giờ là phải giúp cho tờ "Sự thật" *đứng vững được*. Thế mà việc giúp đỡ tờ báo vẫn còn xoàng lắm. Chỉ có một người ở Viên (Bu-kha-rin) là có cố gắng. Các thành phố khác *không thấy gì cả!* Không ai viết bài thường xuyên. Không ai *quyên góp* gì hết. Không ai thu thập sách và sách mỏng hay ở địa phương để gửi về đây...¹⁾ soạn các bài báo hay. Phải suy nghĩ nhiều hơn nữa về điều đó, các đồng chí ạ! Thí dụ, đảng dân chủ - xã hội ở Thụy-sĩ ở Neuen-burg²⁾ ... ai chăm lo đến ?? Cái đó thì làm được gì?

Bắt tay đồng chí...

P. S. Đồng chí làm ơn chuyển bức thư này cho I-u-ri để anh ấy lại chuyển cho An-tô-nốp ở Pa-ri và từ Pa-ri chuyển về Viên. Cho đến nay chúng tôi hoàn toàn không biết Plê-kha-nốp có phát biểu tại phiên họp tháng Mười của Cục quốc tế về việc hợp nhất với bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng hay không (so sánh Mác-tốp trong "Tia sáng", số 37¹⁵⁴)? Chẳng lẽ về chuyện ấy các đồng chí không hỏi thăm Ru-ba-nô-vích, Nê-mê-txơ, Huy-xman hoặc một ai khác ư??

Viết trước ngày 20 tháng Chạp
1912

Gửi từ Cra-cốp đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong Văn
tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản sao do chính tay
G. L. Sco-lốp-xki viết

1) Trong bản sao có ghi rằng những chữ tiếp theo đó không đọc được; có thể tạm đoán đó là chữ "nhầm".

2) — Nây-en-buốc

112
**GỬI BỘ PHẬN Ở TRONG NƯỚC
 CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG
 ĐẢNG CÔNG NHÂN
 DÂN CHỦ - XÃ HỘI ANH**

Gửi Va-xi-li-ép và № 3. Các bạn thân mến! Hôm nay chúng tôi đã được tin rằng đa số trong hợp tác xã đã lại trở lại vấn đề quyền tự trị dân tộc về văn hóa chiếu theo bọn dân tộc chủ nghĩa Do-thái và các nhóm khác. Thế là thế nào? Có phải là sự nhạo báng nhóm sáu người hay không? Chẳng lẽ các ngài đó lại không hiểu rằng giải thích cương lĩnh chiếu theo nhóm này tức là họ đã làm cho thiếu sót thoát khỏi sự phục tùng, hay sao? Thật là một sự nhục nhã trước công chúng, các ngài đó đã giành lấy phần thắng bằng cách lợi dụng một phiếu của một người ngẫu nhiên do lầm là men-sê-vích, hoặc giả, có thể trong vấn đề này họ đã dựa vào № 16. Chúng tôi không biết nhóm sáu người đã có chủ trương gì về vấn đề này chưa.

Nhưng làm sao lại có thể im lặng chịu khuất phục như thế, làm sao № 3 lại có thể đồng ý đọc các bài đề tiện ấy trước công chúng (và như thế là phải chịu trách nhiệm), làm sao nhóm sáu người (hoặc dù chỉ một mình № 3) lại không tuyên bố ngay lập tức trên tờ "Ban ngày" rằng các ngài đó đang nhạo báng cương lĩnh và đang dẫn tới chỗ chia rẽ, — chúng tôi hoàn toàn không hiểu được. Nếu im lặng thì ngày mai đây những người mác-xít Do-thái¹⁾ sẽ đề đầu cưỡi cổ chúng ta ngay lập tức. Nói chung là phải có giới hạn. Và nếu các ngài đó nghĩ rằng thiếu sót tất phải phục tùng ngay cả lúc người ta đã công khai xé nát cương lĩnh, thì các ngài đó đã mắc sai lầm nghiêm trọng.

Trước khi nhận được thư của các đồng chí, chúng tôi đã gửi đi một bài nói chung chung về quyền tự trị dân tộc về văn

1) — những người phái Bun

hóa (trong đó có trích dẫn lời Plê-kha-nốp: những người Cáp-ca-dơ và phái Bun đang làm cho chủ nghĩa xã hội thích nghi với chủ nghĩa dân tộc). Hôm nay chúng tôi gửi những bài trực tiếp chống lại hợp tác xã. Yêu cầu các đồng chí giúp đỡ cho đảng càng sớm càng tốt và chúng tôi nghĩ rằng nếu còn chưa muộn thì các đồng chí phải bằng những biện pháp quyết liệt, cố gắng tìm cách để tránh thay đổi cương lĩnh. Cần phải chiến đấu, một khi những kẻ đó đã có những bước hành động như vậy. Về việc hợp nhất tờ "Bưu điện buổi chiều"¹⁵⁵ với tờ "Ban ngày" chắc hẳn tất cả các đồng chí sẽ ra quyết nghị trừ những kẻ theo bọn thủ tiêu. Chẳng cần phải nói cũng rõ ràng về phía họ đó là một hành động bịp bợm, rằng chúng ta sẽ hoàn toàn chẳng làm một cái gì chung cả. Vì sao lại chỉ có bốn người lên đường? Chúng tôi hết sức tha thiết yêu cầu cả sáu người cùng đến. Điều đó hết sức quan trọng.

Viết ngày 20 tháng Chạp 1912

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1923 trong cuốn sách: "Từ thời đại báo "Ngôi sao" và báo "Sự thật" (1911 - 1914)". Thiên III

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

113
GỬI C. HUY-XMAN

Cra-cốp, ngày 22 tháng Chạp 1912.

Bạn thân mến!

Tôi không hiểu được bức thư của đồng chí đề ngày 5. XII. 12¹⁵⁶. Hoặc là ở đó có sự hiểu lầm, hoặc là có một quyết nghị của Cục quốc tế mà tôi chưa biết.

Tờ "Le Peuple" (Bruy-xen) viết: "Về quyền đại diện của các đảng xã hội chủ nghĩa Nga trong Cục quốc tế thì tình hình vẫn

như cũ" ("Le Peuple" 30. XI. 12). Có quyết nghị nào *khác* của Cục quốc tế không? Nếu có thì tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ làm ơn báo cho tôi biết.

Nếu không thì Ban chấp hành trung ương đảng chúng tôi có quyền được cử đại diện của mình.

Vì sao cái đó "chỉ là tạm thời" thôi? Tất nhiên, bao giờ Cục quốc tế cũng có thể có một nghị quyết *mới*, nhưng về mặt này *mọi* sự đại diện đều là "tạm thời".

Có phải là có nghị quyết của Cục quốc tế đề nghị hai "phái" dân chủ - xã hội Nga (?) (Hội nghị tháng Giêng và Hội nghị tháng Tám năm 1912?) đi đến thỏa thuận với nhau *về vấn đề quyền đại diện trong Cục quốc tế* hay không?

Đồng chí sẽ làm tôi chịu ơn rất nhiều nếu đồng chí thông báo cho tôi biết nghị quyết đó và những tài liệu (nếu có) của "Ban tổ chức" của phái thủ tiêu gửi đến.

Xin gửi đồng chí lời chào anh em.

N. Lê-nin ¹⁾

Gửi đến Bruy-xen

In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Pháp

114

GỬI A. M. GOÓC-KI

Al. M. thân mến! Đã lâu không hiểu sao không có tin tức gì của đồng chí cả. Sức khỏe đồng chí thế nào? Mạnh khỏe chứ?

Hôm nay tôi nhận được tờ "Sự thật", số 187, và giấy đặt mua

1) Trong bản thảo có một đoạn bị xóa sau đây do chính tay V.I. Lê-nin viết và có lẽ là gửi cho I. Ph.Pô-pốp:

"Khi đọc xong đồng chí hãy gửi trả *ngay* (và cho biết ý kiến; xin nói thêm, có thể một người Pháp sẽ sửa văn) và nhất thiết phải trả bức thư của Huy-xman.

Huy-xman *không* muốn giải quyết mọi việc một cách chính thức. Điều này chúng ta không cho phép đồng chí ấy thực hiện"

báo năm 1913. Tờ báo đang gặp bước khó khăn: sau khi bị giảm sút trong mùa hè vừa rồi, số lượng phát hành tăng lên *rất* chậm và tình trạng bị lỗ vẫn còn. Tờ báo thậm chí đã tạm thời không trả thù lao cho hai cộng tác viên thường xuyên, điều đó làm cho tình hình của chúng ta trở nên hết sức khó khăn.

Chúng tôi dự định phát động một cuộc cổ động rộng rãi trong công nhân cho việc *đặt mua báo* và dùng số tiền thu được để củng cố và mở rộng tờ báo, bằng không thì khi Đu-ma khai mạc sẽ hoàn toàn không còn chỗ để đăng các bài báo nữa.

Tôi hy vọng rằng đồng chí cũng sẽ tham dự vào cuộc cổ động đặt mua để giúp tờ báo "thoát bước khó khăn". Giúp dưới hình thức nào? Nếu đồng chí có một mẩu chuyện hay một cái gì thích hợp thì chúng tôi sẽ thực hiện được một cuộc cổ động tuyệt diệu bằng cách báo trước là sẽ đăng bài đó. Nếu không có sẵn, đồng chí hãy hứa sẽ viết cho chúng tôi trong một tương lai gần đây và cụ thể là vào năm 1913. Cuối cùng, chỉ một vài dòng *thư gửi công nhân* do đồng chí viết về tầm quan trọng của việc ủng hộ *tích cực* tờ báo công nhân (bằng cách đặt mua báo, bán báo, quỳn tiền) cũng sẽ là một việc cổ động tuyệt diệu.

Xin đồng chí viết đôi chữ cho biết có thể nhận đề nghị nào và gửi thẳng cho ban biên tập báo "Sự thật" (số 2, đường I-am-xcai-a, Xanh Pê-téc-bua), hoặc gửi đến đây cho tôi. Ulijanow. (47. Lubomirskiego. Krakau.)

Chắc hẳn sẽ không có chiến tranh, và trong thời gian này chúng tôi sẽ ở lại đây, "lợi dụng" lòng căm thù khốc liệt của người Ba-lan đối với chế độ Nga hoàng.

Bọn thủ tiêu hiện thời đang tấn công *vào* những cuộc bãi công cách mạng! Chúng đã đi đến nước đó. Người ta đang bàn tán về một cuộc bãi công và một cuộc biểu tình vào ngày 9 tháng Giêng.

Trong số các nghị sĩ công nhân, lần đầu tiên trong ba khóa Đu-ma (2, 3, 4) tất cả sáu nghị sĩ của các tỉnh chính đều đứng về phía đảng. Khó khăn, nhưng dù sao thì sự nghiệp vẫn cứ tiến lên.

Trên tờ "Lời giáo huấn" có "lời bào chữa" của Rốp-sin vì "quyền tự do tư tưởng và phê bình" (trả lời bức thư của Na-tan-xôn và đồng bọn gửi cho ban biên tập), đồng chí đã đọc rồi chứ? Cái đó còn tồi hơn tất cả những gì mà bọn thủ tiêu đã làm. Đó là sự phản bội che đậy, hèn nhát, lẩn tránh và tuy vậy vẫn không kém phần có hệ thống!

Chúng tôi đang bơi "ngược dòng"... Hiện giờ chúng tôi phải đấu tranh *cho* công cuộc cổ động cách mạng trong quần chúng, chống lại rất nhiều phân tử "tự xưng là cách mạng"... Không còn nghi ngờ gì nữa, quần chúng công nhân đều có tinh thần cách mạng, nhưng những người trí thức dân chủ mới (và cả công nhân nữa) có một hệ tư tưởng cách mạng thì lại trưởng thành chậm chạp, vẫn còn tiến chậm và chưa theo kịp.

Chào thân thiết!

Viết cho tôi mấy chữ. *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Gửi lời chào chị M. Ph.! Không biết tại sao chị ấy lại im hơi lặng tiếng, hoàn toàn im hơi lặng tiếng...

Viết ngày 22 hoặc 23 tháng

Chạp 1912

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

1913

115

GỬI A. M. GOÓC-KI

A.M. thân mến! Tôi cũng xin gửi đến đồng chí những lời chúc mừng năm mới, chúc đồng chí tất cả, tất cả mọi điều tốt đẹp, trước hết là khỏe mạnh! Hiện thời Ma-li-nốp-xki, Pê-tơ-rốp-xki và Ba-đa-ép đang ở đây với chúng tôi. Hôm qua tôi nhận được thư của đồng chí, tôi đã đọc cho họ nghe, mọi người đều hết sức vui mừng. Ma-li-nốp-xki muốn đến thăm đồng chí, nhưng chắc là không đi được vì đường xá xa xôi. Chà, giá đồng chí có thể ở gần chúng tôi hơn nhỉ... Nếu sức khỏe cho phép đồng chí đến ở đây, tại những an dưỡng đường ở Ga-li-xi-a, như Da-cô-pa-nơ, và tìm trong vùng núi non một nơi khí hậu trong lành, gần nước Nga được hơn hai ngày đường, công nhân sẽ có thể đến được thường xuyên hơn, chúng ta sẽ lại tổ chức một lớp học cho công nhân¹⁵⁷, việc đi qua biên giới không khó khăn, tiền đi đường từ Pê-téc-bua đến là 12 rúp, việc tiếp xúc với các công nhân Mát-xcơ-va và miền Nam cũng có thể thực hiện được!.. Thế là chuyến đi của chị M. Ph. đã làm cho tôi mơ ước đấy. ... Chị ấy đã có một ý nghĩ tuyệt diệu, quả là tuyệt diệu. Nhân tiện xin đồng chí viết vài chữ cho tôi biết liệu chị ấy đã có thể hợp pháp hóa được hoạt động chưa (chắc chắn là sẽ được). Cho biết luôn cả việc Ma-li-nốp-xki nên làm thế nào để có thể tìm gặp chị ấy ở Pê-téc-bua hay ở Mát-xcơ-va. Qua Ti-khô-nốp có được không? Nếu không kiếm được tiền để mở rộng và củng cố tờ "Sự thật" thì nó sẽ chết mất. Hiện nay hàng ngày lô 50 - 60 rúp. Cần phải tăng thêm số lượng bản in, giảm bớt chi phí, mở rộng tờ báo. Chúng ta đã đứng vững được đến 200 số, đó là một kỷ lục. Dù sao đi nữa chúng ta cũng gây được ảnh hưởng thường xuyên đến 20 - 30 nghìn bạn đọc công nhân theo tinh thần mác-

xít, đó là một việc làm vĩ đại, để nó chết đi thì thực là vô cùng đáng tiếc. Cùng với các đại biểu chúng tôi đang nghiên cứu tất cả các khía cạnh, và tìm đủ mọi cách để làm cho tờ "Sự thật" thoát khỏi tình thế khó khăn, nhưng chúng tôi sợ sẽ không đạt được kết quả, nếu không có sự ủng hộ về tài chính từ bên ngoài.

Ma-li-nốp-xki, Pê-tơ-rốp-xki và Ba-đa-ép gửi đến đồng chí những lời chào nồng nhiệt và những lời chúc mừng tốt đẹp nhất. Đó là những con người tốt, nhất là Ma-li-nốp-xki. Với những con người như thế, thực ra chúng ta có thể xây dựng nên một chính đảng công nhân, dù có gặp phải những khó khăn phi thường. Cái căn cứ Cra-cốp đã chứng tỏ rằng nó là có ích: việc chúng tôi chuyển đến Cra-cốp đã hoàn toàn "có lợi" (đứng về phương diện sự nghiệp mà nói). Các đại biểu xác nhận rằng tinh thần cách mạng đang lên cao rõ ràng trong quần chúng công nhân. Nếu giờ đây chúng ta xây dựng được một tổ chức vô sản tốt, không bị bọn thủ tiêu phản bội cản trở, thì có trời biết chúng ta sẽ có thể giành được những thắng lợi như thế nào khi mà phong trào đang phát triển từ cơ sở...

Ý kiến của đồng chí về những bức thư gửi từ nước Nga tới thì thật là thú vị và có ý nghĩa. Những công nhân men-sê-vích nói rằng nước Nga đã vượt Mác!! Và đó không phải là trường hợp cá biệt. Bọn thủ tiêu đem lại một tình trạng suy đồi, một tinh thần phản bội, một sự biến chất đến mức khó mà tưởng tượng được. Và thêm vào đấy còn có hàng nghìn những âm mưu nhằm "thống nhất" với chúng: biện pháp duy nhất để làm hỏng *toàn bộ* sự nghiệp, để phá hoại việc xây dựng đảng đã được tiến hành qua không biết bao nhiêu khó khăn, đó là bắt đầu trở lại những âm mưu = "thống nhất" với bọn thủ tiêu. Được, chúng ta sẽ lại chiến đấu...

Tôi sẵn sàng chia sẻ nỗi vui của đồng chí vì nhóm "Tiến lên" đã quay trở lại, *nếu... nếu* điều đồng chí giả định là đúng, tức là "chủ nghĩa Ma-khơ, thuyết tạo thân và tất cả những cái trò ấy đều vĩnh viễn bị chôn vùi", theo như đồng chí đã nói. Nếu đúng như vậy, nếu những người thuộc phái "Tiến lên" trước

đây đã hiểu hoặc bây giờ đã hiểu được điều đó thì tôi sẽ nhiệt liệt chia sẻ nỗi vui mừng của đồng chí vì họ quay trở lại. Nhưng tôi nhấn mạnh chữ "*nếu*" bởi vì hiện thời đó vẫn còn là một sự ước mong nhiều hơn là sự thực. Đồng chí còn nhớ "cuộc gặp mặt cuối cùng" của chúng ta với Bô-gđa-rốp, Ba-da-rốp và Lu-na-tsác-xki ở Ca-pri hồi mùa xuân năm 1908 chứ? Đồng chí còn nhớ không, tôi đã nói là chúng ta sẽ phải chia tay nhau trong 2 - 3 năm, và thế là chị M. Ph., lúc ấy làm chủ tọa, đã lên tiếng phản đối kịch liệt, yêu cầu tôi tuân thủ trật tự, v.v.!¹⁵⁸

Thực tế là đã mất đến 4 năm rưỡi, gần 5 năm, và như thế vẫn còn ít đối với một thời kỳ tan rã hoàn toàn như thời kỳ 1908 - 1911. Tôi không hiểu từ cái kinh nghiệm đau đớn của những năm 1908 - 1911, Bô-gđa-nốp, Ba-da-rốp, Vôn-xki (thuộc phái nửa vô chính phủ), Lu-na-tsác-xki, A-lếch-xin-xki *có thể rút ra được bài học gì không?* Liệu họ có hiểu được rằng *chủ nghĩa Mác* là một cái gì nghiêm chỉnh hơn, sâu sắc hơn họ tưởng, rằng người ta không thể có thái độ khinh thị nó như thái độ trước đây của A-lếch-xin-xki, hoặc có thái độ coi nó là một cái gì đã chết như thái độ trước đây của những người khác? *Nếu* họ đã hiểu được như thế thì xin nhiệt liệt hoan hô, và tất cả những vấn đề thuộc quan hệ cá nhân (kết quả không thể tránh được của cuộc đấu tranh quyết liệt ấy) sẽ lập tức bị xóa bỏ hoàn toàn. Nhưng nếu họ không hiểu, nếu họ không học được gì cả thì lúc đó xin đồng chí đừng trách cứ tôi: tình bạn là tình bạn, còn công tác là công tác. Đối với những mưu toan phỉ báng chủ nghĩa Mác hoặc làm đảo lộn chính sách của chính đảng công nhân, chúng tôi sẽ thẳng tay đấu tranh.

Tôi *rất* vui lòng vì người ta đã tìm ra được *con đường* làm cho những người thuộc phái "Tiến lên" dần dần quay trở lại, và đó chính là thông qua tờ "Sự thật", nó trực tiếp không đá họ. Tôi rất vui lòng. Nhưng muốn cho tự xích lại gần nhau được *vững chắc*, thì hiện giờ phải đi đến chỗ xích lại không được vội vã, *một cách thận trọng*. Đó cũng chính là điều tôi đã viết trên báo "Sự thật". Những bạn muốn cho phái "Tiến lên" trở lại thống

nhất với chúng ta cũng phải cố gắng như vậy: việc phái "Tiến lên" từ chủ nghĩa Ma-khơ, thuyết triệu hồi, thuyết tạo thân quay trở lại một cách thận trọng, được kiểm tra bằng kinh nghiệm, có thể đem đến những kết quả hết sức to lớn. Hề thiếu thận trọng một chút là sẽ làm cho "bệnh Ma-khơ, bệnh triệu hồi, v.v. tái phát" và cuộc đấu tranh sẽ nổ ra còn ác liệt hơn nữa ... Tôi chưa đọc tác phẩm mới "Triết học kinh nghiệm sống" của Bô-gđa-nốp: chắc hẳn đó cũng vẫn là thứ chủ nghĩa Ma-khơ cũ được tân trang mà thôi...

Chúng tôi có liên hệ chặt chẽ với Xéc-gây Môi-xê-ép ở Pa-ri, chúng tôi đã biết đồng chí ấy từ lâu và đang cùng nhau làm việc. Đó là một đảng viên và một người bôn-sê-vích chân chính. Chúng ta xây dựng đảng chính là với những con người như đồng chí ấy. Nhưng những con người như thế còn lại rất ít.

Bắt tay đồng chí một lần nữa, đầu sao cũng phải kết thúc bức thư này, vì tôi đã viết dài một cách quá đáng. Chúc đồng chí mạnh khỏe!

Lê-nin của đồng chí

N. C. gửi đồng chí lời chào nồng nhiệt!

(Ở đây chúng tôi có mấy người hoạt động tốt từ Nga đến. Chúng tôi tổ chức một cuộc hội nghị¹⁵⁹. Khốn nỗi không có đủ tiền, nếu không thì từ căn cứ ở đây chúng tôi sẽ có thể làm được biết bao nhiêu việc!)

Hôm nay, tôi đã viết thư cho báo "Sự thật" để họ, sau khi hỏi ý kiến Ti-khơ-nốp, đưa tin là Ti-khơ-nốp và đồng chí sẽ phụ trách mục văn nghệ của báo "Sự thật". Được chứ? Đồng chí cũng nên viết cho họ đôi câu, nếu họ không đưa tin đó.

Viết trước ngày 8 tháng Giêng 1913

Gửi từ Cra-cốp đến đảo Ca-pri

(nước Ý)

In lần đầu năm 1925 trong

Văn tập Lê-nin, t. III

Theo đúng bản thảo

116

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tôi đã nhận được thư của đồng chí và sẽ cố gắng thực hiện những yêu cầu, dù rằng hiện thời tôi không thể hứa hẹn gì về kết quả cả.

Công chúng ở đây hầu như tất cả đã ...¹⁾

Ấn tượng đầu tiên (sous toutes réserves²⁾) là thuận lợi nhất. Không may may "điều bộ" chút nào cả. Hôm nay chúng tôi khai mạc hội nghị và hy vọng sẽ đạt nhiều kết quả to lớn. Bao giờ kết thúc tôi sẽ viết sau.

Người ta đã mang đến cho tôi bức thư của A-lếch-xin-xki. Tôi gửi kèm theo đây; bao giờ đồng chí đọc xong (và sao lại cho mình một bản) thì *thế nào cũng phải gửi trả lại* tôi, không được chậm trễ.

Hôm qua tôi nhận được một bức thư hết sức thân thiện của Goóc-ki, có lẽ việc phái "Tiến lên" đến với báo "Sự thật" đã làm cho đồng chí ấy "vui sướng" hết sức.

Thư nói rằng đồng chí ấy và Ti-khơ-nốp sẽ nhận mục văn nghệ của báo "Sự thật", ... tuồng như "chủ nghĩa Ma-khơ, thuyết tạo thân và tất cả những cái trò ấy đều vĩnh viễn bị chôn vùi". Tuyệt thật!

Còn bài nhận xét về Xtê-clốp thì đồng chí bắt tay viết chỉ uống công thôi: chỉ là giả dối...

Người ta hứa ra tờ "Giáo dục" vào trung tuần tháng Giêng đây.

Plê-kha-nốp viết cho báo "Sự thật" (thông qua Đnép-ni-txơ-ki) đề nghị trả lời Ma-ép-xki, "nếu không có đến hai lần kiểm duyệt". Người ta đã trả lời đồng ý và đang chờ bài báo. Bu-ri-a-

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có một vài chữ không đọc được.

2) — không đảm bảo về sau

nộp đang ở chỗ Plê-kha-nốp. Trước đó Plê-kha-nốp đã viết thư cho ông ta phản đối việc kết nạp Gia-gien-lô.

Vorstand có gửi giấy mời dự hội nghị thống nhất: Ban chấp hành trung ương + Ban tổ chức + Plê-kha-nốp + đảng đoàn Đuma + P. S. D. Kệ xác họ. Entre nous! ¹⁾

Tôi đang vội nên phải kết thúc ở đây. Mọi người gửi đến đồng chí những lời chào nồng nhiệt nhất, đặc biệt là Ma-li-nốp-xki và Cô-ba, mọi người chúng tôi đều rất lấy làm tiếc vì đồng chí không có mặt. Nhìn chung công việc rõ ràng là *đang tiến triển*. Tài chính của tờ "Sự thật" rất gay cần, nhưng hiện nay đang đặt hy vọng vào Goóc-ki.

Chúc mọi điều tốt lành! Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 8 tháng Giêng 1913
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

117

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tranh thủ mấy phút rỗi rãi tôi xin viết vài chữ trả lời bức thư của đồng chí. Hội nghị của chúng tôi đang lúc sôi nổi nhất, có 11 người tham gia. Công việc trôi chảy. Nếu kịp tôi sẽ gửi kèm cho đồng chí bản nghị quyết đầu tiên được thông qua hôm nay. Tất nhiên, hiện nay điều đó **không ai...**²⁾ nhờ các cán bộ đảng nên cũng khá: 3 — Pê-téc-bua, 2 — Mát-xcơ-va, 2 — miền Nam, có nhiều nhà hoạt động hợp pháp nổi tiếng, vân vân. Tình hình diễn ra tốt. Trong nhóm sáu người có những sự dao động có tính chất điều hòa, nhưng đối với "người điều hòa" chủ yếu của họ là Pê-tơ-rốp-xki thì *hiện nay* chúng

1) — Nói riêng với nhau!

2) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có đôi chữ không đọc được.

tôi đang ăn ý với ông ta ngày càng tốt hơn. Vấn đề chủ yếu sẽ là vấn đề "thống nhất". *Có lẽ* chúng tôi sẽ giải quyết vấn đề thế này: công nhân ở cơ sở thì xin mời, còn đối với nhóm thủ tiêu của báo "Tia sáng" thì phải đấu tranh chống lại. Ít ra thì cũng thông qua (nhất trí) một quyết nghị *như vậy* về vấn đề những cuộc bãi công cách mạng.

Những người Đức thuộc Vorstand đã gửi đến một bản...

Lập trường là: họ làm *thử nghiệm* trên vũ đài *hợp pháp*. Chúng tôi rất mừng. Nhưng chúng tôi *hết sức* thận trọng. *Không có một sự thống nhất nào* với nhóm đó cả: **các người cứ gia nhập** các tổ chức đi rồi *chúng tôi sẽ làm thử nghiệm*. Đồng chí làm ơn hãy ngăn đừng để cho bộ phận hải ngoại thực hiện *bất kỳ một bước nào*. Đồng chí hãy đọc bức thư này (tốt nhất là hãy kể lại đoạn thư này) cho vài ba đồng chí *ít nói* và *chín chắn* nghe: Cam-xki, Ni-c. Va-x., nhưng đừng đọc *cho tất cả mọi người* và *đừng đọc rộng rãi*. Xin các đồng chí hãy làm gấp tờ báo Cơ quan ngôn luận trung ương và gửi ngay cho tôi bản in thử cũng được!

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 10 tháng Giêng 1913
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

118

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tôi viết cho đồng chí trong lúc đang ngồi dự hội nghị. Hội nghị tiến triển rất tốt. Ý nghĩa của nó sẽ không kém Hội nghị tháng Giêng 1912. Sẽ có những nghị quyết về *tất cả* những vấn đề quan trọng, *trong đó* có vấn đề thống nhất

Mọi người đều hết sức lấy làm tiếc là đồng chí không có mặt và đồng chí không đến được.

Tôi gửi đồng chí bản nghị quyết thứ nhất. *Hiện thời*

đồng chí cứ giữ bí mật đã nhé; chỉ cần củng cố ...¹⁾ bộ phận những người bôn-sê-vích *không ba hoa*.

Chúc mừng năm mới. *Lê-nin* của đồng chí

Tất cả mọi nghị quyết đều được *nhất trí* thông qua...

Thắng lợi vô cùng to lớn!

Hai ba ngày nữa chúng tôi sẽ kết thúc.

Viết ngày 12 tháng Giêng 1913

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

119

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến!

Tôi gửi cho đồng chí những nghị quyết còn lại...

Chỉ thị nghiêm ngặt: *bí mật* cho đến lúc công bố lên báo...¹⁾

Bức thư của đồng chí tôi đã chuyển cho Ma-li-nốp-xki.

Thư trả lời Huy-xman đồng chí gửi cho tôi thật là tuyệt.

Ấn tượng chung của chúng tôi về hội nghị rất tốt đẹp. Tôi hy vọng rằng đồng chí cũng sẽ có ấn tượng như thế. Đồng chí cho *các bạn thân* của chúng ta biết nhé, nhưng hiện thời vẫn *phải giữ bí mật* đấy (Cam-xki, An-be...).

Pê-tơ-rốp-xki bây giờ hoàn toàn là người của chúng ta, — nhóm sáu người cũng thế, — lại thêm hai người tốt, hoạt động bí mật đã trở về nước Nga. Tuy nhiên, vẫn còn một "đám

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có đôi chữ không đọc được.

mây" (*mây đen*) bao phủ: tiền không có và *không có*. Thất bại hoàn toàn.

Gửi đến đồng chí một ngàn lời chào.

Lê-nin của đồng chí

Chúng tôi đã nhận được bức điện của 30 người bôn-sê-vích. Xin gửi đến họ một ngàn lời chào và lời chúc mừng tốt đẹp nhất nhân dịp năm mới!! Nhân danh cá nhân và thay mặt tất cả các bạn bè ở đây.

Lê-nin của đồng chí

Viết sớm nhất là ngày 14 tháng

Giêng 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

120

GỬI I. A. PI-ÁT-NI-TXƠ-KI

Đồng chí An-be thân mến!

Tôi muốn được nói chuyện với đồng chí về vấn đề bản nghị quyết của hội nghị về phái dân tộc¹⁾. Đồng chí cho đó là một "trò ngoại giao" — thật là một nhầm lẫn lớn.

Vì sao đồng chí lại cho là một trò ngoại giao nhỉ?

Thứ nhất, là vì chúng tôi giáng một đòn sấm sét vào Ban lãnh đạo trung ương của P. S. D., — "mà mọi tin tức thì lại phát ra từ các thành viên của phái đối lập".

Sai lầm quá chừng!

1) Có ý nói đến nghị quyết của hội nghị Cra-cốp "Về các tổ chức dân chủ - xã hội "dân tộc"" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 328 - 330).

Việc *Tư-sca* trong Ban lãnh đạo trung ương gây ra sự đối lập và bất bình trong P. S. D. thì chúng tôi đã biết từ nhiều năm nay. Tất cả những người đã từng làm việc với Ban lãnh đạo trung ương đều biết điều đó.

Từ năm 1910 mọi người đã thấy sự phát triển của phái đối lập ấy.

Mùa xuân 1912 *Tư-sca* và đồng bọn giải tán Ban chấp hành đảng bộ Vác-sa-va, nói rằng Ban chấp hành này bị phụ thuộc vào cơ quan an ninh, và thành lập một Ban chấp hành "riêng".

Đến mùa thu thì bầu cử. Và thế thì sao? Tất cả cử tri công nhân của Vác-sa-va thuộc đảng dân chủ - xã hội đều đứng về phía *phái đối lập!*

Sự kiện này tôi đã thẩm tra rồi.

Tên những cử tri đó là: Da-lép-xki và Brô-nốp-xki. Ma-li-nốp-xki đã gặp họ và đã tự mình kiểm tra sự việc.

Thế nào, đó chẳng phải là một bằng chứng hay sao??

Rồi sau đó đứng về phía phái đối lập còn có thêm cả *bộ phận hải ngoại* và *Lót-dơ*.

Thất bại trong đường lối ngoại giao của *Tư-sca* đã hiện lên từ lâu. Thất bại ấy là không thể tránh khỏi. Thêm vào đó, Hội nghị *tháng Giêng* 1912 (hoàn toàn không đụng chạm gì đến vấn đề chia rẽ của *Tư-sca* (= Ban lãnh đạo trung ương) với nhóm đối lập) đã cho thấy sự đánh giá *có tính chất nguyên tắc* đối với tiến trình sự kiện đó.

Cái liên bang loại tồi tệ đang suy sụp¹⁶⁰.

Trở lại tình trạng cũ (1907 - 1911) là điều *không thể có được*.

Cần phải hiểu điều đó.

Ở Áo cũng đã có một giai đoạn tương tự: phái dân tộc có Ban chấp hành trung ương riêng; người Đức không có Ban chấp hành trung ương riêng.

Ở Áo tình hình đó đã không đứng vững được: *hoặc là* đi tới liên bang hoàn toàn, *hoặc là* đi tới thống nhất hoàn toàn.

Ở chúng ta tình trạng nửa liên bang (1907 - 1911) *không thể*

đứng vững được: cần phải dốc hết sức làm sao cho các cán bộ đảng hoàn toàn hiểu được điều đó.

Chúng ta muốn đi tới chỗ thống nhất *hoàn toàn* — *từ dưới cơ sở* ngay trong vấn đề dân tộc.

Sự thống nhất ấy có thể thực hiện được. Sự thống nhất đã và đang có ở Cáp-ca-dơ (4 dân tộc). Ngay ở Ri-ga năm 1907 cũng đã có sự thống nhất (người Lát-vi-a, người Lít-va, người Nga), và ở Vin-na (người Lít-va, người Lát-vi-a, người Ba-lan, [người Nga]¹⁾, người Do-thái) — ở cả hai thành phố này người ta đều *chống lại* chủ nghĩa phân lập của phái Bun.

Ở Áo chế độ liên bang đã kết thúc bằng chủ nghĩa phân lập và sự thất bại của đảng thống nhất¹⁶¹. Và chúng ta sẽ *phạm tội* nếu nhắm mắt làm ngơ và che đậy *chủ nghĩa phân lập* của phái Bun.

Đồng chí còn cho là một "trò ngoại giao" (2⁰) vì chúng tôi lên án phái Bun và "gần như ân xá cho Ban chấp hành trung ương Lát-vi-a là kẻ đang đi theo phái Bun".

Không, đồng chí đã lầm. Đây không phải là một trò ngoại giao. Những người công nhân dân chủ - xã hội Lát-vi-a xưa nay *luôn luôn* bảo vệ sự thống nhất từ dưới lên, *luôn luôn* ủng hộ quyền tự trị về *lãnh thổ*, tức là luôn luôn đứng trên quan điểm chống chủ nghĩa phân lập, chống chủ nghĩa dân tộc.

Đó là sự thật.

Đồng chí không thể nào bác bỏ được sự thật đó.

Còn kết luận rút ra từ đây dứt khoát phải là: Ban chấp hành trung ương Lát-vi-a là một *khuynh hướng* của một cấp trong giai cấp vô sản dân chủ - xã hội cách mạng Lát-vi-a đi chệch ra ngoài con đường *đúng đắn*.

Còn trong phái Bun không có con đường đúng đắn đó, không có giai cấp vô sản, không có tổ chức quần chúng — không có gì cả ngoài một nhóm trí thức (Li-be + Mô-vích + Vi-ni-txơ-

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Những chữ để trong ngoặc vuông là khôi phục theo ý.

ki, là những kẻ cơ hội chủ nghĩa đến xương tủy và là "những ông chủ" cũ của phái Bun) và mấy nhóm thợ thủ công.

Lấn lộn phái Bun với những người Lát-vi-a sẽ là một sai lầm nghiêm trọng.

Vấn đề "dân tộc" trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã trở thành vấn đề trước hết. [Đó là điều không thể tránh được.] Thất bại của "phái dân tộc" không phải là ngẫu nhiên. Và chúng ta phải hướng mọi cố gắng vào việc giải thích tình hình, vào việc khôi phục cuộc đấu tranh của báo "Tia lửa" cũ¹⁶².

Chúng ta phản đối liên bang về nguyên tắc. Chúng ta tán thành vận dụng kinh nghiệm đáng buồn của hình thức nửa liên bang (1907 - 1911). Chúng ta ủng hộ cuộc vận động cho sự thống nhất từ dưới lên.

Những đồng chí nào đã từng làm việc trong hàng ngũ những người công nhân dân chủ - xã hội Do-thái ở Nga hoặc nói chung là biết những điều kiện thích ứng thì cần thu thập [những tư liệu cho thấy] cái hại của chủ nghĩa phân lập của phái Bun. Phái Bun đã xác định [quyết định] Xtóc-khôn (1906)¹⁶³. Bản thân phái Bun không một nơi nào có sự thống nhất ở địa phương (những người Lát-vi-a không làm điều gì như thế cả).

Chẳng lẽ lại có người nghĩ rằng chúng ta sẽ quên điều đó và lại chịu nghe những lời hứa suông nữa hay sao??

Không bao giờ đâu! Hỡi các ngài "thống nhất" thuộc phái Bun, các ngài cứ thống nhất ở Vác-sa-va, Lốt-dơ, Vin-na, v.v. đi!

[Tôi sẽ lấy làm vui lòng] nếu đồng chí đưa bức thư này cho những người bôn-sê-vích quan tâm [đến vấn đề dân tộc] xem [và nếu] phát động được khắp nơi công tác nghiên cứu nghiêm túc vấn đề và thu thập tư liệu (kinh nghiệm của nước Nga) chống lại bọn "phân lập" — phái Bun.

Beste Grüße¹⁾. Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 14 tháng Giêng
1913

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

1) — Những lời chào tốt đẹp nhất.

121 GỬI BAN BIÊN TẬP "BREMER BÜRGER-ZEITUNG"

Đồng chí thân mến!

Tôi sẽ rất biết ơn đồng chí nếu đồng chí gửi cho tôi cả hai số "Bremer Bürger-Zeitung" mà đồng chí có đăng bài phê bình cuốn sách của R. Lúc-xăm-bua. Tôi gửi kèm đây tờ biên lai quốc tế phúc hồi = 20 phen-ni.

Tôi rất mừng là ở điểm chủ yếu đồng chí cũng đi đến cái kết luận như tôi trong cuộc bút chiến với Tu-gan - Ba-ra-nốp-xki và "Volkstümmler" 14 năm trước đây, cụ thể là kết luận cho rằng việc thực hiện giá trị thặng dư có thể có được cả trong xã hội "thuần túy tư bản chủ nghĩa"¹⁾. Tôi chưa thấy cuốn sách của R. Lúc-xăm-bua, nhưng về mặt lý luận thì ở điểm này đồng chí hoàn toàn đúng. Tôi chỉ cảm cảm thấy rằng đồng chí nhấn mạnh quá ít đến một đoạn rất quan trọng của Mác ("Tư bản", tập II, tr. 442)¹⁶⁴ — đó là đoạn Mác nói rằng khi phân tích những giá trị vật chất được sản xuất ra hàng năm thì hoàn toàn không cần phải đưa ngoại thương vào (tôi trích theo bản dịch tiếng Nga). "Biện chứng" của Lúc-xăm-bua tôi thấy có vẻ như chiết trung vậy (cũng theo một bài báo trong tờ "Leipziger Volkszeitung"). Còn tờ báo nào phê bình cuốn sách của R. Lúc-xăm-bua nữa không? "Hamburger Echo" chăng?¹⁶⁵ các báo tư sản thế nào?

Tôi còn một vấn đề nữa. "Bremer Bürger-Zeitung" (1912, số 256) đã báo cáo sai về hội nghị Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa hồi tháng Mười. Hoặc là bè lũ Lúc-xăm-bua, hoặc là một tên thủ

1) Xem V. I. Lê-nin "Bàn qua vấn đề lý luận về thị trường (Nhân cuộc luận chiến giữa ông Tu-gan - Ba-ra-nốp-xki và ông Bun-ga-cốp)" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 4, tr. 59-72).

tiêu, hoặc là một tên vô lại nào có cảm tình với phái thủ tiêu, đã đánh lừa ban biên tập và gán cho Ha-dơ những lời: "Chẳng qua Lê-nin đã lừa được Quốc tế".

Dĩ nhiên, bọn thủ tiêu đã nhắc lại trên tờ báo của chúng tôi đối trá đó ("Tia sáng" ở Pê-téc-bua) và đưa ra những lời nhận xét độc ác. Ban chấp hành trung ương đảng chúng tôi (Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga) đã viết thư cho Ha-dơ. Ha-dơ trả lời rằng người ta đã truyền đạt sai ý kiến phát biểu của ông. Hiện nay bức thư của Ha-dơ đã được đăng trên báo chúng tôi ("Sự thật" ở Pê-téc-bua)¹⁶⁶.

Giờ đây tôi muốn được biết rằng ban biên tập "Bremer Bürger-Zeitung" định rút lui ý kiến sai lầm mà họ đã đăng trên báo hay là định trình bày một cách đúng đắn ý kiến ấy? Nếu thế tôi sẽ có thể gửi cho ban biên tập bản sao bức thư của Ha-dơ.

Xin gửi đồng chí lời chào của người đảng viên.

N. Lê-nin

Địa chỉ của tôi: Wl. Ulijanow. 47. Lubomirskiego. Krakau.

Viết vào nửa đầu tháng
Giêng 1913
Gửi đến Brê-mơ (Đức)

In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức

122

GỬI A. M. GOÓC-KI

21/1. 13.

A. M. thân mến! Đồng chí chuyển bức thư này cho đồng chí là Tô-rô-i-a-nốp-xki, hiện đang sống ở Viên. Hiện nay hai vợ chồng ông ấy đã kiên quyết bắt tay xây dựng tờ "Giáo dục", đã xoay được một ít tiền, và chúng tôi hy vọng rằng nhờ lòng kiên quyết

và sự giúp đỡ của vợ chồng ông ấy, chúng ta sẽ xây dựng được một tạp chí mác-xít nhỏ chống lại bọn phản bội thuộc phái thủ tiêu. Tôi nghĩ rằng đồng chí cũng sẽ không từ chối giúp đỡ tờ "Giáo dục".

Lê-nin của đồng chí

P. S. Tôi hy vọng rằng đồng chí đã nhận được bức thư dài của tôi nói về nhóm "Tiến lên"¹⁾. Nhưng làm sao đồng chí lại rơi vào tờ "Tia sáng"??? Chẳng lẽ lại theo sau các nghị sĩ à? Nhưng các nghị sĩ chẳng qua chỉ là mắc bẫy thôi, và chắc rằng ít lâu nữa họ sẽ thoát được.

Gửi từ Cra-cốp đến đảo Ca-pri
(nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong Văn tập
Lê-nin, t. I.

Theo đúng bản thảo

123

GỬI G. M. VI-A-ĐƠ-MEN-XKI

Đồng chí thân mến! Tôi sẽ cố gắng thực hiện yêu cầu của đồng chí và đi tìm được những tờ tin Nga¹⁶⁷. Nhưng việc ấy bây giờ không phải là dễ và cũng đừng nên hy vọng nhiều: ở Nga công việc xuất bản rất yếu và người ta *rất miễn cưỡng* gửi sang đây những thứ đã in bên đó, tuy rằng chúng tôi vẫn luôn luôn yêu cầu. Ở Pê-téc-bua trước ngày 9. 1. 1913 cũng chỉ có 2 - 3 tờ.

Về sách báo Ba-lan đồng chí đã nhầm khi nghĩ rằng tôi được cung cấp đầy đủ. Hiện nay tôi không có quan hệ với Đảng xã

1) Xem tập này, tr. 181 - 184.

hội chủ nghĩa Ba-lan, đồng chí hãy xin những thứ đó qua Ban tổ chức và phái thủ tiêu. Đối với nhóm "Da-giôn-đốp"¹⁶¹ (Rô-da và Tur-sca) dân chủ - xã hội tôi cũng không có quan hệ gì.

Đồng chí làm ơn trong một tuần lễ gửi cho tôi tập "Tin tức của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" 1907, cả hai số đều rất cần¹⁶⁸. Tôi sẽ gửi trả đúng hạn.

Tôi gửi kèm theo đây bức thư gửi đồng chí Cu-dơ-nê-txốp mà đồng chí yêu cầu¹⁶⁹.

Xin gửi đồng chí lời chào đồng chí.

N. Lê-nin

Viết sau ngày 22 tháng Giêng
1913

Gửi từ Cra-cốp đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản sao đánh máy

124

GỬI N. A. RU-BA-KIN

25/I. 1913.

Đồng chí kính mến!

Nhận lời yêu cầu của đồng chí, tôi gửi đến đồng chí một "bản trình bày" hết sức sơ lược¹⁷⁰. Nếu đồng chí không nói thêm rằng "*lịch sử cuộc bút chiến*" không bị loại trừ ra khỏi quyển sách của đồng chí thì việc trình bày chủ nghĩa bôn-sê-vích sẽ là điều *hoàn toàn* không thể thực hiện được.

Hơn nữa, câu sau đây của đồng chí làm tôi sinh ra nghi ngờ:

1)— những người đi theo Ban lãnh đạo trung ương của Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va.

"Tôi sẽ cố gắng không thay đổi gì trong định nghĩa của đồng chí". Tôi phải đặt điều kiện là khi cho in, đồng chí sẽ *không* sửa đổi *bất cứ cái gì cả* (còn về những sửa đổi thuần túy do yêu cầu của cơ quan kiểm duyệt thì dĩ nhiên chúng ta có thể trao đổi riêng bằng thư từ).

Nếu như thế không được, xin đồng chí gửi trả bài lại cho tôi.

Xin gửi đồng chí lời chào đồng chí

N. Lê-nin

Địa chỉ của tôi: Wl. Ulijanow. 47. Lubomirskiego. Krakau. Autriche.

Gửi đến Cla-ran (Thụy-sĩ)

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

125

GỬI CÁC NGHỊ SĨ BÔN-SÊ-VÍCH TRONG ĐU-MA NHÀ NƯỚC IV¹⁾

Chúng tôi đã nhận được bức thư ngu xuẩn và láo xược của ban biên tập. Chúng tôi không trả lời. Phải tống cổ bọn chúng đi.

Chúng tôi *không* nhận được số 4 "Tia sáng". Tha thiết yêu cầu các đồng chí gửi cho!!¹⁷¹.

Chúng tôi vô cùng lo lắng vì không có tin tức về kế hoạch cải tổ ban biên tập. Chúng ta đã làm được gì cho việc cải tổ đó?¹⁷² Vì sao Ve-ra, Phram, An-đrây và A-lếch-xây, không ai viết được một chữ nào cả. Chúng tôi khẩn thiết yêu cầu họ viết thư thật

1) Bức thư này là phần tái bút trong bức thư của G. E. Di-nô-vi-ép; thư này gửi theo địa chỉ của N. I. Pốt-vôi-xki.

sớm. Cải tổ, mà tốt hơn nữa là đuổi sạch tất cả những người cũ, đó là việc hết sức cần thiết. Công việc đang được tiến hành rất bậy bạ. Họ khen ngợi phái Bun và "Txai-tơ": thật là đê tiện. Họ không biết tiến hành một đường lối chống lại "Tia sáng". Thái độ đối với các bài báo thật là tầm bậy. Quá ư ngu xuẩn đối với "Tiếng nói công nhân"¹⁷³. Quả là không thể chịu được nữa... Chúng tôi nóng lòng chờ tin tức về tất cả những cái đó...

Các đồng chí đã làm gì để kiểm tra tiền nong? Ai nhận tiền đặt mua báo? Tiền ở trong tay ai? Có bao nhiêu tất cả?

Viết ngày 25 tháng Giêng 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1924 trên

tạp chí "Biên niên đỏ", số 1.

Theo đúng bản thảo

126

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến! Dĩ nhiên tôi không có gì phản đối việc đồng chí gửi bức thư của tôi cho Ti-khô-nốp.

Tiểu phẩm của Lu-na-tsác-xki "Giữa lo sợ và hy vọng" làm cho tôi rất thích thú sau khi nghe đồng chí kể lại. Đồng chí có thể gửi cho tôi mượn được không, nếu đồng chí chưa dùng đến? Khi nào đòi, tôi sẽ gửi trả đúng hạn.

Vấn đề quyên góp cho tờ báo Mát-xcơ-va làm chúng tôi rất phấn khởi. Chính nhóm ba nghị sĩ của chúng ta thuộc tỉnh Mát-xcơ-va là Ma-li-nốp-xki, Sa-gốp và Xa-môi-lốp sẽ đảm nhiệm công việc ấy. Điều này đã được ấn định rồi. Nhưng cần phải thận trọng: không củng cố được tờ "Sự thật" thì không thể bắt tay vào tờ báo Mát-xcơ-va được. Chúng tôi có một kế hoạch tổ chức tờ "Sự thật Mát-xcơ-va"¹⁷⁴.

Xin đồng chí viết cho Ti-khô-nốp bảo đồng chí ấy *chủ* nói với Ba-đa-ép và *Ma-li-nốp-xki* thôi, và thế nào cũng phải nói với họ.

Bức thư của đồng chí có mấy câu làm tôi đặc biệt vui mừng: "Tất cả các kế hoạch và giả thiết của giới trí thức Nga chúng tôi hết sức rõ ràng là tư tưởng xã hội chủ nghĩa nằm xen ở giữa những trào lưu hết sức khác nhau và *căn bản* thù địch với nó: ở đây có cả chủ nghĩa thần bí, cả thuyết siêu hình, cả chủ nghĩa cơ hội, cả chủ nghĩa cải lương và cả những tàn dư của chủ nghĩa dân túy. Tất cả các trào lưu đó *hết sức mơ hồ* và vì không có diễn đàn riêng nên không thể được xác định một cách thật rõ ràng, do đó chúng *lại càng* thù địch"¹).

Tôi nhấn mạnh những chữ làm tôi sung sướng. Đó là "căn bản thù địch" và vì mơ hồ nên lại càng như thế. Đồng chí hỏi thăm về Xtê-pa-nốp (I. I.). Anh ta đã trở thành người thế nào (đó là một anh chàng tốt, chăm làm, hiểu biết, v.v.) trong thời kỳ suy sụp và dao động? (1908 - 1911). Anh ta muốn hòa giải chúng tôi với nhóm "Tiến lên". Nhưng như thế có nghĩa là bản thân anh ấy cũng dao động đấy.

Anh ta viết thư cho tôi nói rằng cuộc cách mạng dân chủ ở Nga đã chấm dứt, không thể cứu vãn được nữa, rằng tình hình ở ta sẽ diễn ra theo kiểu Áo, không cần có cách mạng. Tôi đã mắng anh ta là đồ thủ tiêu vì những lời nói tầm thường đó²). Anh ta nổi giận. Thế mà sau đó *La-rin* còn tung bừa các ý kiến của anh ta lên báo chí.

Hiện nay Xtê-pa-nốp viết *một cách phô trương* không phải trên báo chí của chúng ta nữa, mà trên tờ báo "Xi-bi-ri mới" của Rô-giơ-cốp ở Iéc-cút-xcơ¹⁷⁵. Còn Rô-giơ-cốp thì đồng chí có biết anh ta đã phát hiện ra cái "trào lưu" gì không? Đồng chí có đọc bài báo của anh ta trong tờ "Bình minh của chúng ta" năm 1911 và bài trả lời của tôi trong tờ "Ngôi sao" không?³) Thế mà

1) Xem V. I. Lê-nin và A. M. Goóc-ki. Thư từ, hồi ký, các tài liệu khác, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, 1961, tr. 92 - 93.

2) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t.47, tr. 283 - 287.

3) Xem V. I. Lê-nin. "Tuyên ngôn của đảng công nhân theo phái tự do" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 20, tr. 463 - 478).

Rô-giơ-cốp vẫn *có bám lấy* cái chủ nghĩa cơ hội cực đoan của mình. Còn Xtê-pa-nốp thì sao? Có trời mà biết được. Chính là: một lập trường "hết sức mơ hồ" và lẫn lộn. Giờ đây có lẽ tôi sẽ *không bao giờ* giao cho Xtê-pa-nốp một mục báo ít nhiều có tính chất độc lập: anh ấy sẽ nhảy vọt lên, nhưng chính bản thân không biết sẽ nhảy vào đâu. Nhưng chắc là anh ta có thể trở thành một cộng tác viên có ích. Anh ta thuộc vào số những người "không am hiểu thành thạo". Giao cho anh ta "tổ chức" một mục báo nào đó, tức là làm hại *cả anh ta* và chắc chắn là cả mục báo ấy.

Đồng chí viết: "Đã đến lúc chúng ta phải có một tạp chí riêng, nhưng muốn thế chúng ta lại không có đủ số người gắn bó chặt chẽ với nhau".

Tôi không chấp nhận về thứ hai của câu ấy. Tờ tạp chí sẽ *bắt buộc* một số người đây đủ phải *gắn bó chặt chẽ với nhau*, miễn là có một tờ tạp chí, miễn là có *hạt nhân*.

Hạt nhân thì có rồi, nhưng một tờ tạp chí (lớn) thì chưa có, vì những lý do bên ngoài: không có tiền. Tôi tin rằng nếu có tiền thì ngay bây giờ chúng ta cũng có thể ra ngay được một tờ tạp chí lớn, bởi vì bằng cách trả tiền chúng ta có thể lôi kéo được *nhiều* cộng tác viên *vào hạt nhân*, sau khi đã phân chủ đề và phân vị trí cho họ.

Trong lúc chưa có tiền thì theo tôi không những cần phải mơ ước, mà còn cần phải xây dựng với cái đã có, tức là với tờ "Giáo dục". Tất nhiên, đó mới chỉ là con cá nhỏ mà thôi, nhưng thứ nhất là cái lớn, và nói chung là tất cả, đều từ cái nhỏ mà ra. Thứ hai, thà là con cá nhỏ còn hơn con gián to.

Đã đến lúc, từ lâu đã đến lúc phải *bắt đầu* nhất trí với nhau nếu chúng ta muốn có một số lượng đông đảo những người "gắn bó chặt chẽ với nhau".

"Đã đến lúc chúng ta phải có một tạp chí riêng". Hạt nhân gồm những người viết thì có rồi. Tính đúng đắn của đường lối đã được xác nhận qua kinh nghiệm của 12 năm nay (và thậm chí là 20 năm) và nhất là qua kinh nghiệm của 6 năm vừa qua. Tập hợp lực lượng xung quanh hạt nhân đó, như thế sẽ xác định

được hạt nhân một cách chi tiết hơn, sẽ làm cho nó lớn lên và mở rộng ra. Chúng ta đã *phải* bắt đầu bằng tờ báo bí mật và tờ "Sự thật". Nhưng chúng ta không muốn *dừng lại* ở đó. Bởi vậy nếu đồng chí nói rằng "đã đến lúc chúng ta phải có một tạp chí riêng" thì về những lời nói trên xin đồng chí hãy trả lời: *hoặc là* thảo ra ngay từ bây giờ một kế hoạch nhằm kiếm tiền cho một tờ tạp chí lớn có một cương lĩnh như thế nào đó, một ban biên tập như thế nào đó, một đội ngũ cộng tác viên như thế nào đó, *hoặc là* bắt đầu mở rộng tờ "Giáo dục" theo tinh thần của cũng cái kế hoạch đó.

Nói đúng hơn: không phải *hoặc là — hoặc là*, mà là *vừa — vừa*.

Chờ thư trả lời của đồng chí. Chắc đồng chí đã nhận được thư từ Viên nói về tờ "Giáo dục"¹⁷⁶. Có hy vọng chắc chắn là sẽ củng cố được nó trong năm 1913, ra khổ nhỏ. Nếu đồng chí muốn "chúng ta có một tạp chí riêng" thì đồng chí hãy cùng hợp sức với chúng tôi đẩy mạnh nó lên.

Tôi không nghe nói gì về bọn Đa-snắc cả. Nhưng tôi cho đó là tin đồn nhảm. Tin này là do chính phủ tung ra vì họ muốn xoi Ác-mê-ni-a thuộc Thổ-nhĩ-kỳ¹⁷⁷.

Những người P. P. S.¹⁾ chắc chắn là *ủng hộ* Áo và sẽ chiến đấu cho nó. Chiến tranh Áo – Nga sẽ rất có lợi cho cách mạng (trên toàn cục Đông Âu), nhưng ít có khả năng là Phran-tơ-xơ Giơ-xíp và Ni-cô-lai sẽ đem lại cho chúng ta điều thú vị đó.

Đồng chí yêu cầu tôi thông báo tin tức thường xuyên hơn. Rất vui lòng, nhưng đồng chí phải trả lời đây. Tôi gửi cho đồng chí (tạm thời hãy giữ bí mật đã) những nghị quyết của hội nghị mới đây của chúng tôi (theo tôi, đó là một hội nghị rất đạt và sẽ giữ một vai trò²⁾).

1) — đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan.

2) Đây là nói về những nghị quyết của Hội nghị Cra-cốp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng (những ngày 8-14 tháng Giêng 1913).

Người ta bảo rằng nghị quyết là thứ buồn tẻ nhất trong tất cả các loại hình văn học. Tôi lại là người hấp thụ quá nhiều các nghị quyết. Đồng chí viết cho tôi mấy chữ cho biết xem đối với đồng chí các nghị quyết ấy có đọc nổi không (đặc biệt là về những cuộc bãi công cách mạng và về bọn thủ tiêu)?

Tin đồn về việc ân xá có gây kết quả gì xấu ở Nga không? Tôi không biết. Đồng chí viết cho tôi mấy chữ nhé.

N. C. gửi lời chào đồng chí.

Siết chặt tay.

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 25 tháng Giêng 1913

Gửi từ Cra-cốp đến đảo Ca-pri
(nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I.

Theo đúng bản thảo

127

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Xin gửi lại đồng chí bản in thử. Tiếp sau, tức là bản in thử các nghị quyết, không cần phải gửi nữa. Đồng chí cho xuất bản *ngay lập tức*, nhất thiết phải in với giá rẻ nhất (tiền không có), tức là in *ba cột*, như một trang báo con ($\frac{1}{2}$ hoặc $\frac{3}{4}$ trang), in *cả hai mặt*, không chừa lề.

Đầu đề: "Hội nghị Ban chấp hành trung ương [với] ...¹⁾ [các cán bộ] đảng"... *đừng dềnh dàng một ngày nào cả*.

In 3 000 bản. Đồng chí yêu cầu Mi-rôn trực tiếp theo dõi để *sửa* bản in thử *một cách thực sự* (việc này thường

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Những chữ để trong ngoặc vuông là được khôi phục theo ý. Có đôi chữ không đọc được.

họ không làm, để bản in sót lỗi!) và nói chung là làm sao ra được thật sớm.

Bắt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

Viết vào đầu tháng Hai 1913

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

128

GỬI I-A. M. XVÉC-ĐLỐP

Gửi đồng chí An-đrây, mà nếu đồng chí đó không có mặt ở Pê-téc-bua thì gửi cho №№ 3, 6 và những người khác. — Bạn thân mến! Thật hết sức đáng tiếc khi nghe nói đồng chí cho rằng Va-xi-li cường điệu ý nghĩa của tờ "Ban ngày". Thực ra chính tờ "Ban ngày" và tổ chức của nó là *mấu chốt* của tình hình hiện nay. Ở đây nếu không đi tới được một cuộc cải tổ và một tổ chức đúng đắn thì chúng ta sẽ đi đến chỗ phá sản, cả về vật chất lẫn về chính trị. Tờ "Ban ngày" là một phương tiện tổ chức cần thiết để đoàn kết và đẩy mạnh phong trào. Chỉ có *thông qua* phương tiện đó thì bây giờ mới có thêm được một số lượng người và tiền cần thiết cho cái mà đồng chí nêu lên. Tình hình ở Pê-téc-bua sordid xấu đi chủ yếu là vì tờ "Ban ngày" hoạt động kém, và chúng ta không biết sử dụng tờ "Ban ngày", hoặc giả là đội ngũ "biên tập viên" ở đây ngăn trở không để cho chúng ta sử dụng nó.

25.000 nhân lên một cô-pêch mỗi tháng sẽ đem lại 250 rúp. Đồng chí nên nhớ kỹ rằng hoàn toàn không còn có nguồn nào khác. Hiện nay tất cả tình hình nói chung phụ thuộc vào kết cục của cuộc đấu tranh chống bọn thủ tiêu ở Pê-téc-bua: điều đó đã rõ. Nhưng cuộc đấu tranh đó chỉ có thể giải quyết được nếu tổ chức đúng đắn tờ "Ban ngày". Nếu quả là №№ 1 và 3 hoặc

3 và 6 chủ trương có thái độ thận trọng trong việc cải tổ tờ “Ban ngày”, tức là trì hoãn việc đuổi cổ các uỷ viên biên tập và uỷ viên quản trị hiện nay, thì thật rất đáng buồn. Chúng tôi xin nhắc lại: điều đó báo hiệu sự phá sản. Cần phải thật sự gắn bó chặt chẽ với nhau và bắt tay vào cải tổ tờ “Ban ngày”. 1) Cần phải có chế độ báo cáo rõ từng xu, 2) № 1 đã nhận được thư nói về điều đó chưa? 3) đồng chí đã đọc bức thư đó chưa? 4) Cần phải nắm lấy tiền trong tay (doanh thu và tiền đặt mua báo), 5) liệu sẽ làm như thế không và bao giờ thì làm? 6) Cần phải thành lập trong tờ “Ban ngày” một ban biên tập của ta và giải tán cái ban biên tập hiện thời. Công việc hiện nay thì rời rạc, tối tệ; quảng cáo cho bọn thủ tiêu thuộc phái Bun (“Txai-tơ”) và cho Gia-gien-lô, một kẻ không phải dân chủ – xã hội, là một việc làm thật nhục nhã. Không có một cuộc vận động cho sự thống nhất từ dưới lên, thì thật là ngu ngốc và đê tiện. Họ lờ đi không nói đến việc hợp nhất trên đảo Va-xi-li-ép-xki, đến sự từ chối của bọn thủ tiêu, họ không biết trả lời tờ số 101 báo “Tia sáng”¹⁷⁸, không biết đập lại bài trả lời của chúng, — như thế các biên tập viên đó có phải là người nữa không? Đấy không phải là người mà là những đồ sươn hèn thảm hại, những kẻ làm tiêu ma sự nghiệp.

Việc sử dụng tờ “Ban ngày” để thông tin cho những công nhân giác ngộ và để hướng dẫn công tác của họ (đặc biệt là của Ban chấp hành Pê-téc-bua) thì tôi hết chỗ nói. Cần phải chấm dứt ngay cái gọi là “quyền tự trị” của các uỷ viên biên tập quèn đó. Trước hết, đồng chí phải bắt tay vào việc. Chui vào “nơi ẩn náu” của № 1. Đặt máy điện thoại. Nắm lấy công tác biên tập. Tuyển người giúp việc. Một mình đồng chí — một bộ phận những lực lượng như thế, những người thừa hành bình thường — với công tác của chúng tôi ở đây, cũng sẽ rất có thể xếp đặt được công việc. Nếu công việc đó được tổ chức đúng đắn thì cả công tác của Ban chấp hành Pê-téc-bua cũng sẽ phát triển tốt; ban này đang bất lực đến buồn cười, không nói được nên lời và để lỡ mọi cơ hội phát biểu ý kiến. Đúng ra nó phải phát biểu ý kiến một cách hợp pháp gần như hàng ngày (nhân danh “các công nhân

có uy tín”, v. v.) và một cách bất hợp pháp ít ra cũng mỗi tháng một hai lần. Xin nhắc lại một lần nữa: mấu chốt của *toàn bộ* tình hình là tờ “Ban ngày”. Ở đây có thể chiến thắng được và lúc đó (chỉ đến lúc đó) mới thu xếp được công tác ở địa phương. Nếu không thế thì tất cả sẽ sụp đổ.

Đối với tờ báo Mát-xcơ-va cần phải chờ đợi. Nhưng № 3 và hai bạn đồng nghiệp của đồng chí ấy cần phải lên tiếng ngay bằng một bức thư. Không thể tha thứ thái độ lẩn lữa của họ được. Phát biểu ý kiến ngay lập tức, chiếm lĩnh vị trí, tuyên bố rằng đây là công việc *của chúng tôi* — gồm có ba người, rằng họ là chủ nhân (nếu không bọn thủ tiêu sẽ hất cẳng chúng ta); chúng ta đã bỏ lỡ nhiều việc rồi, hãy khẩn trương lên.

Tóm lại, nhất thiết phải lên tiếng. Vì sao № 3 không thể là người xuất bản? Nói chung sự phân công công tác giữa №№ 1, 3, 6 và các bạn thân của họ như thế nào? Đã có báo cáo chưa? Có sự nhất trí hoàn toàn không?

Viết ngày 9 tháng Hai 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1923 trong cuốn sách: “Từ thời đại báo “Ngôi sao” và báo “Sự thật” (1911 – 1914). Thiên III

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

129 GỬI N. A. RU-BA-KIN

13/II.1913.

Đồng chí kính mến! Tôi không thể nào đồng ý với những điều sửa đổi của đồng chí được. Cuốn sách “Trong 12 năm”¹⁷⁹ đã bị tịch thu và chắc gì đã có thể tìm lại được. Tuy nhiên, tôi sẽ thử hỏi một vài nơi và, nếu được, tôi sẽ gửi cho đồng chí.

N. C. nhờ tôi chuyển lời chào đến đồng chí.
Absender¹⁾: Wl. Uljanow. 47. Lubomirskiego. Krakau.

Gửi lời chào kính trọng tới đồng chí. *Lê-nin*

Gửi đến Cla-ran (Thuy-sĩ)

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

130 GỬI N. Ô-XIN-XKI²⁾

Đồng chí kính mến! Tôi rất vui khi nhận được bức thư của đồng chí đề ngày 21/I. Thời buổi bây giờ là thời buổi hỗn độn và rối loạn “không có giới hạn”. Vì thế liên hệ được với một người cùng chí hướng là điều vô cùng thích thú. Xin đồng chí đừng bỏ ý định gửi bài báo vào tháng Hai và nói chung thỉnh thoảng nhất thiết đồng chí phải viết. Tôi hy vọng rằng qua các tờ báo và tạp chí của chúng tôi đồng chí thấy được đường lối chung phải theo hiện nay là đấu tranh chống kẻ thù và (có thể còn hơn thế nữa) chống những kẻ dao động. Sự cộng tác của đồng chí — một khi chúng ta nhất trí được với nhau — sẽ quý gấp hai lần, bởi vì đồng chí đang ở gần các thủ đo. Đồng chí hãy cố gắng tìm kiếm những ấn phẩm thống kê của hội đồng địa phương ở các địa phương và những ấn phẩm thống kê của các công xưởng, v. v.. Về mặt này chúng tôi được cung cấp vô cùng ít ỏi.

Bắt tay đồng chí...

*Viết ngày 13 tháng Hai 1913
Gửi từ Cra-cốp đến Mát-xcơ-va*

*Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí “Lưu trữ lịch sử”, số 2*

*Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)*

1) — Người gửi.

2) Bức thư này là phần viết thêm vào bức thư của N.C. Crúp-xcai-a.

131 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO “SỰ THẬT”

Các bạn đồng nghiệp thân mến! Tôi không thể không biểu lộ sự phẫn nộ của tôi về việc ban biên tập đã cho đăng bức thư ngu xuẩn và trâng tráo của ngài Bô-gđa-nốp trong số 24 và về lời nói thêm vô lý của ban biên tập¹⁸⁰. Trước đây chúng ta đã quy ước chính xác và rành mạch: không đăng những loại bài như thế nếu chưa có sự liên hệ với chúng tôi.

Ban biên tập đã vi phạm các quy ước, dường như để nhạo báng chúng tôi. Không có gì đáng ngạc nhiên khi mà cũng vì những lý do *như thế* bức thư của Mi-khan-tsi — người đã hàng trăm lần tự quật vào bản thân mình trong bức thư đó — chẳng gây được *một tí tín nhiệm nào cả*.

Lời yêu cầu của công nhân Ri-ga (số 24) đề này 19 tháng Giêng. Hoàn toàn có thể gắn nó với bài báo về chủ nghĩa dân túy đăng trong số 17 (ngày 22 tháng Giêng) và gửi nó đến đây kịp thời¹⁸¹. Tôi nhắc lại rằng ban biên tập đã nhạo báng những điều quy ước. Tôi khẩn thiết yêu cầu chuyển giao *lập tức* bức thư này cho người xuất bản tờ báo là nghị sĩ Ba-đa-ép, sau khi người có thẩm quyền đọc xong.

Kính thư *V. I-lin*

*Viết ngày 14 tháng Hai 1913
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua*

*In lần đầu năm 1950 trong V. I.
Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần thứ
4, t. 35*

Theo đúng bản thảo

132
GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến!

Anh bạn già ơi, làm sao mà anh lại sinh hoạt thiếu nền nếp đến như thế? Anh đã làm việc quá sức, bị mệt mỏi, thần kinh ốm yếu. Thật là lộn xộn hết chỗ nói. Ở một nơi như Ca-pri, hơn nữa lại vào mùa đông, trong lúc chắc hẳn là rất ít bị “quấy nhiễu”, thì phải có một cuộc sống có nền nếp mới phải. Chắc vì không có người trông nom, nên anh đã buông lỏng mình phải không? Quả thật như thế là không tốt. Hãy tự kiểm chế mình và hãy xây dựng một “quy chế” (chế độ) nghiêm khắc hơn, thực đấy! Đau ốm trong cái thời buổi này là điều hoàn toàn không thể chấp nhận được. Anh đã bắt đầu làm việc ban đêm có phải không? Ấy thế mà khi tôi còn ở Ca-pri, anh đã bảo rằng tất cả mọi sự lộn xộn ấy đều là do tôi gây ra, chứ còn trước đó thì anh đi ngủ rất đúng giờ. Anh phải nghỉ ngơi và tuân thủ quy chế, nhất thiết phải như thế.

Tôi sẽ viết thư cho vợ chồng Tô-rô-i-a-nốp-xki biết rằng anh muốn gặp họ. Đây quả là một việc tốt. Họ là những con người trung hậu. Chúng tôi chưa có nhiều dịp được thấy họ làm việc; nhưng cho đến nay tất cả những điều chúng tôi biết về họ đều tốt. Họ cũng có tiền của. Họ có thể chi tiền và làm nhiều việc cho tờ tạp chí. Tô-rô-i-a-nốp-xcai-a chẳng bao lâu nữa sẽ đi Nga.

Tôi và tất cả chúng tôi ở đây hết sức vui sướng được biết rằng anh sẽ *đảm nhiệm* tờ “Giáo dục”. Còn tôi, xin thú nhận rằng có lúc tôi đã chột nghĩ: chỉ cần mình nói về tờ tạp chí nhỏ bé của chúng ta, về tờ tạp chí con con của chúng ta, là A. M. sẽ mất hết hứng thú. Tôi thấy hối hận, rất hối hận vì đã có những ý nghĩ như vậy.

Thật là tuyệt diệu, nếu dần dần chúng ta tập hợp được các nhà văn và cho ra được tờ “Giáo dục”! Tuyệt diệu! Độc giả thì mới, là những người vô sản, — chúng ta sẽ ra một tờ tạp chí giá

rẻ, — còn về văn chương thì đồng chí sẽ chỉ cho in loại văn dân chủ, không suốt mướt, không phản bội. Chúng ta sẽ đoàn kết công nhân lại. Mà công nhân ngày nay thì tốt. Nhóm sáu nghị sĩ của đoàn tuyển cử công nhân của chúng ta ở Đu-ma đã bắt đầu chuyển biến hết sức mạnh mẽ cho công tác *ngoài Đu-ma*, thật tuyệt. Công tác đó nhất định sẽ củng cố được đảng công nhân, một đảng công nhân chân chính! Chưa bao giờ chúng ta có thể đạt được điều đó ở Đu-ma III. Anh có đọc bức thư xin từ chức của bốn nghị sĩ đảng trong tờ “Tia sáng” (số 24) không?¹⁸² Bức thư viết hay đấy, phải không?

Còn trong báo “Sự thật”, anh có thấy không? A-lếch-xin-xki viết giọng hiền hoà và đến nay chưa làm âm ĩ lên! Lạ thật! Anh ta có gửi đến một “bản tuyên ngôn” (tại sao anh ta lại nhẩy vào “Sự thật”). Người ta không đăng. Ấy thế mà *đến nay* chưa làm âm ĩ lên. L-ạ t-h-ậ-t! Còn Bô-gđa-nốp thì làm âm lên: trong báo “Sự thật”, số 24, có một việc ngu ngốc hết sức. Không, không có cách nào thỏa thuận với anh ta được! Tôi đã đọc truyện “Kỹ sư Mên-ni” của anh ta. Cũng vẫn là thứ chủ nghĩa Ma-khơ ấy = chủ nghĩa duy tâm, được ngụy trang khéo đến nỗi cả công nhân lẫn các biên tập viên ngu ngốc của báo “Sự thật” đều không nhận rõ. Không, cái anh chàng theo chủ nghĩa Ma-khơ này thật là vô phương cứu chữa, hết như Lu-na-tsác-xki vậy (cảm ơn về bài báo của anh ta). Nếu tách Lu-na-tsác-xki ra khỏi Bô-gđa-nốp trên lĩnh vực mỹ học, cũng như A-lếch-xin-xki đã bắt đầu tách ra khỏi Bô-gđa-nốp trên lĩnh vực chính trị... nếu thế thì...

Đối với học thuyết về vật chất và cấu trúc của nó thì tôi hoàn toàn đồng ý với anh rằng phải viết về vấn đề này, rằng đó là một phương thuốc tốt để chống lại thứ “thuốc độc tiêm nhiễm vào tâm hồn bất định hình của người Nga”. Tuy vậy, anh đã nhầm khi đặt cho thứ thuốc độc ấy cái tên là “siêu hình học”. Phải gọi nó là *chủ nghĩa duy tâm* và chủ nghĩa bất khả tri.

Cần biết là bọn Ma-khơ gọi chủ nghĩa duy vật là siêu hình học! Và chính một *đám* những nhà vật lý học hiện đại lỗi lạc nhất đã *nhân* “những cái kỳ diệu” của ra-đi-ôm, điện tử, v. v. mà lên

lút đưa ra cái ông *Thượng đế* thô sơ nhất cũng như tinh vi nhất dưới dạng chủ nghĩa duy tâm triết học.

Về chủ nghĩa dân tộc, tôi hoàn toàn đồng ý với anh rằng cần phải chú ý đến một cách nghiêm túc hơn đôi chút. Ở đây chúng tôi có một người Gru-di-a tuyệt diệu, anh này sau khi tập hợp *tất cả* các tư liệu của nước Áo và những tư liệu khác, đã bắt đầu viết một bài báo dài cho tờ “Giáo dục”¹⁾. Chúng ta sẽ ra sức cố gắng trong vấn đề này. Nhưng anh đã nhầm khi phê phán rằng những nghị quyết của chúng tôi (tôi xin gửi bản in những nghị quyết ấy) đều chỉ là “những lời tránh né và quan liêu” mà thôi. Không, đó không phải là những lời tránh né đâu. Cả ở Cáp-ca-dơ nước ta nữa, những người dân chủ – xã hội Gru-di-a + Ác-mê-ni-a + Tác-ta + Nga cũng đã *cùng nhau* hoạt động, trong một tổ chức dân chủ – xã hội *thống nhất, hơn mười năm*. Đó không phải là một câu nói suông, mà là một giải pháp vô sản đối với vấn đề dân tộc. Giải pháp duy nhất. Ở Ri-ga cũng giống hệt như thế: người Nga + người Lát-vi-a + người Lít-va; *chỉ riêng có bọn chia rẽ*, tức phái Bun, là còn đứng ở bên ngoài. Ở Vin-na cũng thế.

Có hai quyển sách tốt của phái dân chủ – xã hội về vấn đề dân tộc: đó là của Stơ-rát-xơ và Pan-nê-cúc. Anh có muốn tôi gửi những quyển ấy cho anh không? Nếu mà anh tìm được, thì ai dịch cho anh quyển đó từ tiếng Đức?

Không, ở ta *sẽ không có* cái tình trạng đáng ghét như ở nước Áo. Chúng ta sẽ không cho phép như thế! Và lại ở đây, bản thân chúng ta, những người Đại Nga, thì đồng hơn. Cùng với công nhân, chúng ta sẽ không để cho cái “tinh thần nước Áo” chiếm ưu thế.

Về Pi-át-ni-tơ-ki¹⁸³ thì tôi *tán thành* đưa ra tòa án. Không cần gì phải gượng nhẹ. Để cho tình cảm chi phối thì sẽ không thể tha thứ được. Những người xã hội chủ nghĩa hoàn toàn không

1) Đây là nói đến bài báo của I. V. Xta-lin “Vấn đề dân tộc và phong trào dân chủ – xã hội”.

chống lại việc sử dụng tòa án của nhà vua. Chúng ta *tán thành* việc sử dụng sự hợp pháp. Mác và Bê-ben đã nhờ đến tòa án của nhà vua *thậm chí* để chống lại các địch thủ xã hội chủ nghĩa của mình. Cần phải biết cách tiến hành điều đó *như thế nào*, nhưng cần phải tiến hành.

Cần phải làm cho Pi-át-ni-tơ-ki bị xử phạt chứ không lời thôi gì cả. Nếu người ta chỉ trích anh về việc đó thì cứ nhỏ thẳng vào mặt họ. Chính bọn giả nhân giả nghĩa mới chỉ trích anh. Nhưng bộ Pi-át-ni-tơ-ki, bỏ qua những hành động của hãn vi ngại nhờ đến tòa án, thì sẽ *không thể tha thứ được*.

Chà, tôi đã nói dông dài quá nhiều. Viết thư cho tôi biết tình hình sức khỏe của đồng chí ra sao nhé.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Chúng tôi biết một anh *Phô-ma-Pi-tê-rê-tơ*. Anh ấy hiện đang ở Na-rum. Còn *Phô-ma – U-ra-lê-tơ* ấy à? Chúng tôi quên mất cái tên này rồi. Ở đại hội năm 1907 có một anh *Phô-ma – Pi-tê-rê-tơ*.

*Viết khoảng từ ngày 15 đến 25 tháng Hai 1913
Gửi từ Cra-cốp đến đảo Ca-pri (nước Ý)*

In lần đầu năm 1924 trong Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

133

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO “SỰ THẬT”

Hôm nay chúng tôi được tin rằng việc cải tổ tờ “Ban ngày” đã bắt đầu. Xin gửi đến các đồng chí cả ngàn lời chào mừng, hoan nghênh và chúc mừng thành công. Thế là chúng ta đã có thể bắt đầu cải tổ rồi. Các đồng chí không thể hình dung được rằng với

một ban biên tập ngấm ngấm thù địch thì công việc đè nặng lên vai chúng tôi đến mức nào. Xin nói với № 1 và № 3: chúng tôi ngạc nhiên không hiểu sao các đồng chí lại có thể tức giận hoặc bất bình về bức thư gay gắt có tờ giấy bạc ba rúp kèm theo. Bởi vì thật ra thì tất cả sự gay gắt đều nhằm chính vào những uỷ viên biên tập mà, may thay, các đồng chí đã bắt đầu đuổi ra. Nói gay gắt với những kẻ cần phải đuổi ra thì có gì là xấu? Cuộc cãi tỏ đã bắt đầu; một lần nữa, chúng tôi xin hoan nghênh các đồng chí. Bức thư của № 3 trong tờ “Ban ngày” thật tuyệt diệu, các bức thư của những người khác cũng thế. Các đồng chí hãy trả lời cho biết đã nhận được bản thảo bài phát biểu về ngân sách chưa?¹⁸⁴ Hãy gửi cho chúng tôi thật nhiều và thật nhiều tài liệu. Không có tài liệu thì không thể nào làm việc được. Cần phải mở rộng gấp đôi bài phát biểu về ngân sách nếu có tài liệu. Các bài phát biểu đăng trên các số báo hay tuyệt¹⁸⁵. Tôi thành thật hoan nghênh các đồng chí. Làm ơn nhắc lại địa chỉ thứ hai để viết thư cho lớp học. Chúng tôi không nhớ rõ họ của đồng chí đó là gì. Làm ơn gửi càng sớm càng tốt các địa chỉ để gửi sách báo.

Còn № 10 như thế nào?¹⁾ Anh ta vốn là học trò của A. đấy, và có thể chuyển thành một №. Tờ “Bưu điện buổi chiều” in được bao nhiêu số? Các đồng chí của I-an đã nhận được món hàng người ta gửi cho họ chưa? Hỏi № 3 về việc đó. Chào nồng nhiệt.

Viết ngày 19 tháng Hai 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1923 trong cuốn sách: “Từ thời đại báo “Ngôi sao” và báo “Sự thật” (1911 – 1914)”. Thiên III

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

1) Đây là nói đến V. I. Khau-xtốp.

134

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO “SỰ THẬT”

Các bạn đồng nghiệp kính mến! Trước hết, cho phép tôi hoan nghênh các đồng chí về sự cải thiện to lớn biểu hiện trong những ngày gần đây trong toàn bộ công tác lãnh đạo tờ báo. Hoan nghênh các đồng chí và chúc các đồng chí thu được những thành công mới trên con đường đó. Hôm kia, tôi đã gửi hai bài báo ngắn đầu tiên “Sự mất cân đối ngày càng tăng”¹⁾. Theo tờ “Sự thật”, số 234, tôi thấy rõ ràng là những bài báo này sẽ không thích hợp. Vì vậy các đồng chí hãy chuyển ngay bài đó cho tờ “Giáo dục”, tôi sẽ gửi tiếp phần cuối đến đấy. Làm ơn chuyển cho tờ báo ấy cả những bài khác không đăng được (bài trả lời Ma-ép-xki; về đạo đức; Bun-ga-cốp nói về nông dân¹⁸⁶ — các bài của Bun-ga-cốp đăng trên tờ “Tư tưởng Nga”, v. v.). Tôi khẩn khoản yêu cầu các đồng chí hãy nhanh chóng trả lời cho tôi biết đã làm như thế chưa. Gửi cho tôi những tờ “Tia sáng”, số 7, 8, 21, 24 và “Sự thật”, số 25. Trước đây bao giờ tôi cũng nhận được báo “Sự thật” vào buổi sáng, cũng như hiện nay tôi vẫn nhận được tờ “Ngôn luận” và tờ “Thời mới”. Nhưng từ tuần vừa qua, báo “Sự thật” bắt đầu đến muộn và chỉ đến vào buổi chiều. Rõ ràng là phòng phát hành đã gửi báo đi thất thường. Tôi khẩn khoản yêu cầu nên có biện pháp và tìm cách đảm bảo hàng ngày báo được gửi đều đặn hơn.

Tôi không hề nhận được sách mới. Cần phải có biện pháp: a) để nhận được sách từ các nhà xuất bản bằng cách ứng tiền trước, b) để nhận được qua các nghị sĩ những tài liệu xuất bản của Đu-ma và của chính phủ. Không có sách thì tuyệt đối không thể làm việc được... Tôi không nhận được cả tờ “Lời giáo huấn” lẫn tờ “Dư luận Nga”. Không thể nào thiếu những tờ báo đó được. Tôi đặc biệt cần số báo “Dư luận Nga” trong đó có nói đến

1) Xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 460 – 485.

tờ “Tia sáng” và giải thích rằng những người men-sê-vích phản đối hoạt động bí mật¹⁸⁷.

Ngày 1 (14) tháng Ba là ngày kỷ niệm 30 năm ngày Mác mất. Nên xuất bản một phụ trương giá 2 – 3 cô-pêch, gồm bốn trang khổ báo “Sự thật” với một bức chân dung lớn của Mác và một loạt bài báo ngắn¹⁸⁸. Nên có những quảng cáo (chi tiết) cho cả tờ “Sự thật” lẫn tờ “Giáo dục”. Chắc chắn sẽ bán hết số lượng khoảng 25 – 30 nghìn bản và sẽ đem lại một khoản thu nhập. Nếu các đồng chí đồng ý, thì hãy đánh điện: “Viết đi” (lúc đó chúng tôi sẽ bắt đầu viết); hơn nữa cần trả lời thật chi tiết. Xin các đồng chí báo cho biết, mỗi tuần đòi ba lần, mỗi lần vài câu, những bài đã nhận được và những bài nào được đăng.

Theo tôi thì để bắt đầu, các đồng chí đã làm rất đúng khi cho in toàn bộ bài của Đnép-ni-txơ-ki¹⁸⁹. Nhưng sau này, tốt hơn hết là nên để riêng những bài dài như thế (và cũng tôi như thế) và tiến hành trao đổi thư từ để giao những bài ấy cho tờ “Giáo dục”.

I. của các đồng chí

Viết ngày 21 tháng Hai 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

*In lần đầu năm 1923 trong cuốn sách: “Từ thời đại báo “Ngôi sao” và báo “Sự thật” (1911 – 1914)”.
Thiên III*

*Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)*

135 GỬI M. A. XA-VÊ-LI-ÉP

Chuyển cho Vê-tơ-rốp

Gấp

Bạn đồng nghiệp thân mến! Thật hết sức buồn là vẫn chưa tổ chức được việc trao đổi thư từ giữa chúng ta, không có địa chỉ riêng cho bản thân đồng chí, đồng chí đã để quá lâu không trả lời các câu hỏi. 1) Đã rất lâu, lâu lắm rồi tôi có viết cho đồng chí rằng tờ “Ngôi sao”, ngoài bài “Những cuộc tranh cãi ở Anh về chính sách công nhân tự do chủ nghĩa”, còn giữ các bài “Hai thứ u-tô-pi”¹⁾ và bài phê phán chính sách tẩy chay (chống Am-phi-tê-a-tơ-rốp, tôi quên mất đầu đề)¹⁹⁰. Một lần nữa, tôi yêu cầu tìm những bài báo đó và gửi trả cho tôi. Tôi hy vọng có thể sử dụng những bài đó được. 2) Ở tờ “Sự thật” cũng có một loạt bài báo mà ở đây không được sử dụng. Tôi khẩn khoản yêu cầu đồng chí lấy những bài ấy và soạn thành những bút ký của một nhà chính luận, ký tên T..., chẳng hạn. Kết cấu đại loại như thế này: I. Trả lời Ma-ép-xki (trong tờ “Tia sáng” về trào lưu thủ tiêu). — (Chủ đề này hiện càng cần thiết hơn vì trong tờ “Sự thật”, số 234, Đnép-ni-txơ-ki và Plê-kha-nốp đã có giọng khó nghe.) II. Bun-ga-cốp nói về nông dân trong tờ “Tư tưởng Nga” (tôi không nhớ nhan đề). III. Về đạo đức (hai bài báo ngắn). IV. “Sự mất cân đối ngày càng tăng” (về cuộc hội nghị tháng Hai năm 1913 của bọn dân chủ – lập hiến. Phải lên tiếng về điều đó. Hôm kia tôi đã gửi hai bài ngắn cho tờ “Sự thật”, còn lại bốn bài ngắn nữa, hôm nay tôi sẽ gửi). Đầu đề các mục không nên in chữ lớn (như trong tờ “Giáo dục”, số 1, bài “Tổng kết cuộc bầu cử”²⁾) mà nên in chữ nhỏ.

Trong tờ “Giáo dục”, số 1 có vô số những chỗ in sai... Tôi gửi

1) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 154 – 161, 147 – 153.

2) Như trên, tr. 396 – 431.

bản in thứ bài “Những cuộc tranh cãi ở Anh về chính sách công nhân tự do chủ nghĩa”. Cần phải cho đăng bài này. Chẳng lẽ đồng chí vẫn chưa thoát khỏi Mi-khan-tsi... Đó là một việc cần thiết, thực sự cần thiết. Tôi thấy một chỗ in sai trong tờ “Giáo dục”, số 1 (tr. 26). Nhất thiết phải cho đăng đính chính trên báo. Bản đính chính đó tôi gửi kèm theo đây.

V. I-I.

Đính chính

Trong tờ “Giáo dục” ra tháng Giêng (1913, số 1) có nhiều chỗ in sai. Chúng tôi xin đính chính lại một chỗ làm sai hẳn nghĩa: tr. 26, dòng 23, từ trên xuống đã in là “25% trong đảng công nhân”, xin đọc là: 52%.

Viết ngày 22 tháng Hai 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1923 trong cuốn sách: “Từ thời đại báo “Ngôi sao” và báo “Sự thật” (1911 – 1914)”. Thiên III

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

136

GỬI V. PHAN-CÚC

Cra-cốp. 25. II. 1913.

Các đồng chí kính mến! Bức thư của các đồng chí đề ngày 28. XII. 1912 tôi đã nhận được rồi, tuy có chậm trễ vì lý do các đồng chí gửi thư theo địa chỉ cũ của tôi ở Pa-ri. Bức thư của các đồng chí dĩ nhiên là tôi đã chuyển cho Ban chấp hành trung ương. Tôi hy vọng rằng bây giờ các đồng chí sẽ không phải chờ lâu thư

của Ban chấp hành trung ương trả lời bức thư của các đồng chí¹⁾.

Tiền đây tôi xin một lần nữa lưu ý các đồng chí đến địa chỉ hiện nay của tôi như sau: Herrn Wl. Uljanow. 49. Ulica Lubo-mirskiego. 49. *Krakau*. Österreich.

Xin gửi đồng chí lời chào của người đảng viên

VI. U-li-a-nốp

Gửi đến Béc-lanh

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

137

GỬI N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP

Chuyển cho Crát-xơ

Bạn thân mến! Tôi rất vui mừng nhận được bức thư của đồng chí đề ngày 2 tháng Hai và lấy làm vô cùng tiếc rằng mặc dầu về phía chúng tôi đã rất nhiều lần tìm cách thử làm việc này, nhưng cho đến nay việc trao đổi thư từ thường xuyên giữa chúng ta vẫn không tiến hành được. Vì không có trao đổi như thế nên đã sinh ra những sự hiểu lầm. Sự phê bình của đồng chí đối với việc rút ra khỏi báo “Tia sáng” làm cho tôi rất vui sướng, vì bất kỳ một lời phê bình nào từ nước Nga tôi cũng đều hoan nghênh cả: không có phê bình thì sẽ chỉ còn một cái xác chết cứng mà thôi. Nhưng lần này đồng chí đã phê bình không đúng, — có điều là tôi không biết nên bắt tay vào bác bỏ sự phê bình đó từ phía nào¹⁾. Tôi sẽ đợi đến thư sau vậy. Về “những cải cách” trong một tờ báo nào đó tôi xin nói rằng sự vắng mặt của đồng chí là một điều rất, rất đau buồn. Tôi nói thật với đồng chí rằng tôi coi

1) Xem V. I. Lê-nin. “Thư gửi Ban lãnh đạo Đảng dân chủ – xã hội Đức” (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 6 – 11).

việc đồng chí tổ chức công việc này là một cống hiến lịch sử, nhưng còn việc đồng chí đóng cửa “cô chí”¹⁾ và “vắng mặt một nửa” hồi mùa hè vừa qua thì tôi lại coi là một sai lầm lớn¹⁹². Nhưng cái đã qua thì không lấy lại được nữa. Phải vận dụng những bài học của nó cho tương lai. Kế hoạch ra một tờ báo thật là tuyệt vời. Quan điểm của tôi: cần phải có hai tờ báo, tờ lớn — 5 cô-pếch, tờ nhỏ — 1 cô-pếch, còn cái tờ bây giờ thì phải chuyển thành “tờ nhỏ”. Xuất bản sách mỏng và sách khoảng 5 - 10 tờ in cũng là một ý đúng. Chúng tôi cũng sẽ kiên quyết bắt tay thực hiện ý đó. Mọi người sẽ rất, rất vui sướng nếu đồng chí cũng tích cực bắt tay vào và chúng ta tổ chức được công tác chung một cách có hệ thống hơn, đồng tâm hiệp lực hơn và có kết quả hơn so với hồi mùa xuân và mùa hè 1912. Một trong những điều kiện phải có là: gặp nhau và trao đổi thư từ đều đặn. Hiện nay Goóc-ki đang hết sức tích cực bắt tay vào việc giúp đỡ tờ “Giáo dục” và biến nó thành một tạp chí lớn. Việc xuất bản báo to và sách có triển vọng trở thành một công việc rất to lớn, có tầm quan trọng và lợi ích lớn lao. Sự giải quyết đúng đắn lại càng quan trọng ngay từ đầu. Kinh nghiệm cho chúng tôi thấy hoàn toàn rõ ràng thỏa thuận (như đồng chí đã viết) với Plê-kha-nốp, Rô-giơ-cốp, v. v. đều vô hy vọng. Chúng ta bắt đầu không phải từ việc đó. Và chúng ta đang đi tới cái tốt hơn. Tất nhiên đồng chí cũng biết rằng A-lếch-xin-xki và Đnép-ni-txơ-ki đã đến mà không cần có sự thỏa thuận với chúng ta. Nếu có một sách lược đúng đắn và cứng rắn thì điều đó càng được biện minh rõ rệt hơn trên tờ báo lớn và trong việc xuất bản sách. Chúng tôi hoàn toàn tin tưởng điều đó. Sách lược cứng rắn, tức là duy trì quyền lãnh đạo của nhóm cũ, thu hút người không phải theo hợp đồng mà với tính cách là cộng tác viên; đối với chúng ta, đó là tất cả những điều kiện nhất thiết phải có. Chúng tôi tin rằng chúng ta sẽ tìm được hoàn toàn đầy đủ cộng tác viên cho cả báo lớn, cả sách, cả tạp chí nhiều trang. Đối với Bô-gđa-nốp chẳng hạn thì không thể cộng tác được, việc

1) “Ngôi sao Nê-va”.

đó có thể thấy rõ qua những tác phẩm mới đây của ông ta¹⁹³. Đối với A-lếch-xin-xki và Đnép-ni-txơ-ki (Plê-kha-nốp) thì có thể được, và việc trả tiền thù lao sẽ mở rộng nhóm cộng tác viên này lên tới năm lần. Tôi chờ đồng chí trả lời ngay cho tôi biết: 1) đồng chí có đồng ý với những điều tôi trình bày trên đây không; 2) nếu không thì kế hoạch của đồng chí ra sao; 3) cần bao nhiêu tiền; 4) đồng chí kiếm được bao nhiêu; 5) đồng chí xác định hoặc trừ hoạch thế nào sự tham gia của đồng chí vào công việc, đứng về mặt phạm vi quyền hạn mà nói, v. v.. Đồng chí trả lời thật rõ nhé. Cần phải hoạt động nhanh. Các biến cố không chờ chúng ta. Báo Mát-xcơ-va cũng cần...¹⁾ Sẽ có một người đến chỗ đồng chí, đó là một người bạn tốt của tôi mà đồng chí cũng biết, đồng chí hãy nói chuyện với anh ta một cách thiết thực và chính xác hơn.

Viết ngày 25 tháng Hai 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản sao đánh máy

(đã kiểm tra)

138

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tôi gửi cho đồng chí bức thư của Pô-lê-ta-ép (*nhớ trả lại tôi ngay*) và một bài báo ngắn (cũng trả lại tôi nhé)...²⁾

Tôi đã đọc tập “Những chủ đề trong ngày”. Chà, cả một lũ chó đẩu! Có điều chúng tôi không biết nên mắng chửi hay nên *im lặng* đối với những con lợn con này. Ngay cả mắng chửi chúng lúc này, tôi cũng không biết là có nên hay không? Ý đồng chí thế nào?

1) Có ý muốn nói đến báo “Con đường của chúng ta”.

2) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có đôi chữ không đọc được.

Theo tôi thì vẫn nên dần cho chúng một trận, nhưng đừng quá mức, vào số sắp tới của tờ báo Cơ quan ngôn luận trung ương. Buổi thuyết trình của đồng chí chắc là tuyệt lắm nhỉ...

Gửi đến đồng chí một ngàn lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Tin tức từ Pê-tơ-rô-grát, tỉnh Mát-xcơ-va và miền Nam đều *tốt đẹp* cả. Tổ chức *công nhân* bất hợp pháp đang hình thành và phát triển. Trong tờ “Sự thật” *đã bắt đầu* cuộc cải cách.

Tơ-rô-i-a-nốp-xki đang gây ra một cái gì như là sự cãi cộ về bài báo của Cô-ba gửi cho tờ “Giáo dục”: “Vấn đề dân tộc và phong trào dân chủ – xã hội”. Anh ta nói rằng bài báo đó có tính chất tranh luận, bởi vì Ga-li-na lại tán thành quyền dân tộc tự trị về văn hoá!!

Đương nhiên là chúng tôi hoàn toàn phản đối. Bài báo *rất hay*. Vấn đề có tính chất chiến đấu và chúng tôi sẽ không mấy may rút bỏ lập trường có tính nguyên tắc chống bọn vô lại phái Bun.

Có thể rồi cũng sẽ “xong”, nhưng... tenez vous pour averti!¹⁾

Người ta đã quyết định chửi rửa phái “Tiến lên”. Báo Mi-rôn viết cho biết là có tiền cho 4 trang Cơ quan ngôn luận trung ương không?

Đồng chí đã đọc “Sao băng” trong tờ “Cửa cải nước Nga” chưa? Đồng chí thấy thế nào? Một bài phỉ báng?

Viết ngày 25 tháng Hai 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu không toàn văn năm 1950 trong V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần thứ 4, t. 35

In toàn văn lần đầu, theo đúng bản thảo

1) — hãy ghi nhớ điều này nhé!

139

GỬI G. M. VI-A-ĐƠ-MEN-XKI

Đồng chí thân mến!

Xin gửi lại đồng chí tập báo khổ nhỏ. Đồng chí còn những số nào cũng của năm 1907 (*cũng in ở nhà in Phần-lan* mà không chú thích địa điểm) có đăng *nghị quyết* của Hội nghị tháng Bảy 1907 của Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga không?¹⁹⁴

Nếu có, tôi tha thiết yêu cầu đồng chí gửi cho tôi mượn ít ngày.

Beste Grüße.

Lê-nin của đồng chí

49. Lubomirskiego. Krakau.

Viết sớm nhất là tháng Hai 1913

Gửi đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

140

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến! Hôm nay tôi đã đọc “bản tuyên ngôn”¹⁹⁵...

Hình như có sự ân xá hoàn toàn cho các nhà văn. Đồng chí phải tìm cách trở về – *cố nhiên là trước hết phải biết rõ liệu người ta có sẽ không chơi xỏ đồng chí một vở về vấn đề “trường học”¹⁾ hay không, v..* Chắc là chúng sẽ không thể truy tố đồng chí về việc ấy đâu.

Tôi hy vọng đồng chí sẽ không tán thành quan điểm cho rằng không thể “chấp nhận” sự ân xá được? Đó sẽ là một quan điểm

1) Đây là nói đến trường ở Ca-pri (1909).

sai lầm: trong thời buổi này, một người cách mạng ở trong nước Nga sẽ làm được *nhiều hơn* và các nghị sĩ của chúng ta cũng ký tên vào “lời hứa long trọng” kia mà.

Đối với đồng chí, vấn đề không phải là ký tên vào lệnh ân xá mà là lợi dụng lệnh đó. Hãy viết vắn tắt cho chúng tôi biết đồng chí nghĩ thế nào và *dự định làm gì*. Tôi dự đoán nếu đồng chí về thì rất có thể là đồng chí sẽ qua đây, vì đây là trên đường đi của đồng chí.

Và đối với một nhà văn cách mạng, được đi ngao du khắp nước Nga (nước Nga mới) có nghĩa là sau đó có thể đả kích bọn Rô-ma-nốp và đồng bọn một trăm lần mạnh hơn...

Đồng chí đã nhận được bức thư mới đây của tôi chưa? Đã lâu chúng tôi chẳng có tin tức gì của đồng chí cả. Đồng chí có được mạnh khoẻ không?

Lê-nin của đồng chí

P. S. Đồng chí có nhận được thư của N. C. cùng với *các tài liệu* không?

*Viết sau ngày 6 tháng Ba 1913
Gửi từ Cra-cốp đến đảo Ca-pri
(nước Ý)*

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I*

Theo đúng bản thảo

141 GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Ga-nê-tơ-xi đang ở nhà tôi. Anh ấy đang thu xếp soạn bản phản kháng chung về đoàn đại biểu Ba-lơ¹⁹⁶.

(Đồng chí và **tất cả các đại biểu** Ba-lơ) hãy ký tên vào và gửi cho:

- 1) Sơ-lốp-xki — Schklowsky. Falkenweg. 9. Bern.
- 2) I-u-ri — Bekzadian, Bolleyst. 4. Zürich.
- 3) Anh chị To-rô-i-a-nốp-xki, bảo anh ấy (sau khi đã ký hết các bản) trả tất cả về đây.

Lê-nin của đồng chí

Phải làm sao cho *tất cả* các đại biểu đều ký.

Viết ngày 8 tháng Ba 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

*Đăng lần đầu không toàn văn năm
1960 trên tạp chí “Lịch sử cận đại và
hiện đại”, số 3*

*In toàn văn lần đầu, theo
đúng bản thảo*

142 GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Hôm nay tôi đã nhận được thư của đồng chí và...¹⁾ trong báo cáo về đảng đoàn tại Đu-ma III. Xin cảm ơn. Ngay hôm nay tôi cũng đã chuyển thư đó cho Ma-li-nốp-xki, anh ấy đang ở đây. Cũng ngay hôm nay anh ấy sẽ đi...

Chuyện của Đan thật kỳ lạ, kỳ lạ vô cùng! Hẳn ta sống tự do, tham gia đảng đoàn, biên tập tờ “Tia sáng”, v. v.!! Ở đây cơ quan an ninh đang chơi một trò gì đó *to lớn* đấy!

Chúng ta có rất nhiều người bị bắt. Cô-ba đã bị bắt. Chúng tôi đã bàn với Ma-li-nốp-xki để có những biện pháp cần thiết. Báo “Sự thật” ngày thường in khoảng 30 – 32 ngàn bản và ngày lễ in khoảng 40 – 42 ngàn bản. Ở đâu cũng kêu là thiếu người. Bọn thủ tiêu thì có hàng đồng trí thức, còn chúng ta thì bị bắt hết.

1) Bản thảo tài liệu hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có đôi chữ không đọc được.

"Về nguyên tắc" chúng tôi đã quyết định bỏ các tờ lót và sẽ xuất bản những phụ trương hàng tuần của tờ "Sự thật", bán riêng, dày khoảng 4 – 8- 12 trang (thay cho tờ "Ngôi sao"), nếu thành công thì tốt quá; nhưng lại cũng vẫn cái tình trạng thiếu người.

Nhóm sáu người rất hòa thuận với nhau, nhưng họ than phiền rằng đời sống gay go quá...

Tất cả những người "trí thức" đều ở phía bên thủ tiêu. Quần chúng công nhân thì ở phía chúng ta (40 ngàn của báo "Sự thật" contra¹⁾ 12 ngàn của báo "Tia sáng"), nhưng anh em công nhân gặp muôn vàn khó khăn trong việc đào tạo đội ngũ trí thức của mình. Thật là chậm chạp và vất vả.

Công việc của đảng ở nước Nga nói chung đang được cải thiện rõ rệt. Các tiểu tổ, các nhóm và các tổ chức công nhân rõ ràng là đang mọc lên và đang được củng cố khắp nơi. Đang được mở rộng. Cả ở U-ran, cả ở miền Nam và cả ở tỉnh Mát-xcơ-va (nhất là tỉnh này). Ở Cáp-ca-dơ tình hình đang được cải thiện (tin mới nhất cho biết là lại có bắt bớ)...

Trong đảng dân chủ – xã hội hoạt động rõ ràng là đang sôi nổi lên. Người ta lại bắt đầu cấp cho tiền bạc (ít thôi). Tin mới! Trong quân đội có những dấu hiệu là các tổ chức cách mạng bắt đầu hoạt động sôi nổi trở lại. Nhưng nhịp độ của phong trào có hơi khác, một nhịp độ mới.

Tất nhiên đồng chí đã nhận thấy sự có mặt của Plê-kha-nốp trên tờ "Sự thật" rồi chứ? Ông ấy nững nịu mãi và rồi... ông ta trở lại. Ông ấy tính khí thất thường quá đỗi! Ông ấy giúp Ma-ép-xki (sau I. 1912), – sau đó lại bỏ hẳn ta (VIII. 1912), – bị hẳn ta nhiếc mắng không tiếc lời, – bây giờ ông ấy lại mắng chửi hẳn ta!! Ki-xê-lép có gửi cho tôi một bức thư dài, trách tôi là đã lấn át những người men-sê-vích ủng hộ đảng, cho rằng tôi đã đòi hỏi họ một cách vô ích, muốn họ phải là những người "theo Lê-nin". Con người kỳ quặc! Còn Gr-i thì nghĩ rằng đó là "nước bài" của Plê-kha-nốp...

1) – so với

Một cái mới trong câu chuyện cãi lộn: K. Radek cho ra cuốn sách nhỏ: "Meine Abrechnung"¹⁾ chống lại Tư-sca, nguyên rủa Tư-sca một cách tàn tệ. Người ta đã hứa gửi cuốn đó cho cả đồng chí nữa đấy.

Tôi đã đọc cuốn sách mới của Rô-da "Die Akkumulation des Kapitals"²⁾. Chị ấy nói nhảm thậm tệ! Chị ấy đã xuyên tạc Mác. Tôi rất vui sướng thấy Pan-nê-cúc, Êch-stanh và Ô. Bau-ơ đều nhất trí lên án Rô-da và phản đối chị ấy bằng những lời lẽ giống như những lời lẽ mà tôi đã nói hồi năm 1899 để chống bọn dân túy. Tôi đang định viết một bài về Rô-da trên tờ "Giáo dục", số 4¹⁹⁷.

Cô-ba đã kịp viết một bài dài (cho ba số "Giáo dục") về vấn đề dân tộc. Hay lắm! Cần phải chiến đấu cho chân lý chống lại bọn chia rẽ và bọn cơ hội của phái Bun và phái thủ tiêu.

Nước đã hơi chảy đôn về nước Nga: số người từ nước ngoài trở về nước công tác đã nhiều hơn trước.

Nghe nói Tơ-rốt-xki hờn dỗi tờ "Tia sáng".

Thôi, cũng đã đến lúc phải dừng bút rồi. Ma-li-nốp-xki và tất cả mọi người gửi đến đồng chí lời chào thăm thiết. Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 29 tháng Ba 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu không toàn văn năm

1950 trong V. I. Lê-nin Toàn tập,

xuất bản lần thứ 4, t. 35

Theo đúng bản thảo

1) – "Báo cáo của tôi".

2) – "Tích lũy tư bản".

143 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO “SỰ THẬT”

Chuyển cho I-v. I-v.

Các đồng chí thân mến! Rất cảm ơn các đồng chí về bức thư rất chi tiết với những tin tức rất quý. Hãy viết thư nhiều hơn nữa và cho chúng tôi những mối liên hệ với các tỉnh.

Bọn thủ tiêu có một thái độ “hần học” đối với việc những người men-sê-vích ủng hộ đảng xích gân lại đảng, đó là một sự kiện rất quan trọng. Từng địa phương cần phải có những nghị quyết về vấn đề đó. Sự kiện này chứng minh lần thứ một nghìn rằng bọn thủ tiêu dứt khoát là những phần tử ngoài đảng và chống đảng, rằng sự thống nhất chỉ có thể thực hiện được bằng cách chống lại chúng (chống lại tờ “Tia sáng”), chứ tuyệt nhiên không phải bằng cách hoà hợp với chúng. Tôi nghĩ rằng các đồng chí đã hoàn toàn đúng khi hết sức coi trọng sự kiện này. Tuyệt đối không thể nào nói đến chuyện thống nhất với bọn thủ tiêu được: không thể nào hợp nhất đảng với những kẻ phá hoại đảng. Tôi thấy rằng nghị quyết của Hội nghị tháng Hai 1913 về sự thống nhất từ dưới đáng lẽ phải được in thạch thành nhiều bản (nếu nghị quyết ấy không còn được bao nhiêu), đồng thời kèm thêm vào đây bản nghị quyết chống lại tờ “Tia sáng” với một bản liệt kê chính xác 5 điểm¹⁾.

Sau nữa tôi hoàn toàn đồng ý với các đồng chí về tầm quan trọng của chiến dịch chống nhóm bảy người và của sáng kiến của công nhân trong việc này. Nhóm bảy người¹⁹⁸ là những kẻ dao động xoay quanh đảng nhưng ít có tính chất đảng. Người ta có thể thoả hiệp với họ trong Đu-ma để hướng dẫn họ và lôi kéo

1) Xem V. I. Lê-nin. “Về thái độ đối với phái thủ tiêu và về sự thống nhất” và “Bản phác thảo đầu tiên nghị quyết “Về thái độ đối với phái thủ tiêu và về vấn đề thống nhất”” (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 305 – 306, 493 – 495).

họ, nhưng sẽ phạm tội lỗi nếu làm lu mờ xu hướng thủ tiêu của họ, thái độ nhu nhược của họ và tính thiếu nguyên tắc của họ. Phải ủng hộ và phát triển chiến dịch chống lại nhóm bảy người. Giờ đây, khi tờ “Tia sáng” của bọn thủ tiêu đang mở rộng ra (hiển nhiên là bằng tiền của bọn tự do chủ nghĩa, vì hàng tháng nó lỗ mất 1.000 rúp, và chỉ in được 12.000 bản thôi), thì cần phải tăng cường gấp bội cuộc vận động giúp đỡ sáu nghị sĩ công nhân, đặt mua báo “Sự thật”, mở rộng báo “Sự thật”. Cần phải tiến hành đấu tranh cho báo “Sự thật” ngay ở trong các nhà máy, yêu cầu phải có nhiều người đặt mua báo hơn nữa, phải giành lại từng nhà máy trong tay tờ “Tia sáng”, phải có một cuộc thi đua giữa các nhà máy về số lượng người đặt mua báo “Sự thật”. Thắng lợi của tính đảng là thắng lợi của báo “Sự thật” và ngược lại. Cần phải phát động một cuộc vận động như sau: nâng số lượng phát hành của báo “Sự thật” từ 30.000 lên đến 50.000 - 60.000 và số lượng người đặt mua báo từ 5.000 đến 20.000 và không ngừng tiến theo hướng ấy. Như thế chúng ta sẽ mở rộng và cải tiến được tờ “Sự thật”.

Nhận xét của các đồng chí về tình trạng thiếu những người trí thức là rất đúng. Mà cũng sẽ không có họ đâu. Báo “Sự thật” và sách báo bí mật sẽ thay thế họ. Các đồng chí cần phải cho in, dù là in thạch, các nghị quyết và truyền đơn chùng nào mà các máy in chưa làm việc trở lại được. Hàng tuần cần phải in ra khoảng 30 - 60 bản nghị quyết in thạch của Ban chấp hành Pê-téc-bua, dưới hình thức chỉ thị; chúng ta sẽ luôn luôn có thể qua thư từ mà thống nhất ý kiến về những nghị quyết đó. Các đồng chí hãy suy nghĩ về điều đó đi. Điều đó sẽ củng cố công tác bí mật, sẽ giảm bớt số người bị bắt, sẽ làm cho công tác tuyên truyền được phổ biến, v. v..

Nghị quyết của Ban chấp hành Pê-téc-bua tán thành nhóm sáu người chống lại nhóm bảy người là một nghị quyết tuyệt vời¹⁹⁹. Có thể nào thậm chí lại không cho in thạch nghị quyết đó? Tuyệt đối cần thiết phải in. Những chiến dịch như thế đúng là cần thiết. Chúng tôi sẽ cố gắng gửi bài cho tờ “Tin tức”²⁰⁰.

Báo cho biết thời hạn. Cho chúng tôi biết khuôn khổ của tờ “Tin tức” và của các bài báo.

L.

Viết ngày 5 tháng Tư 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1923 trong cuốn sách: “Từ thời đại báo “Ngôi sao” và báo “Sự thật” (1911 – 1914)”. Thiên III

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

144

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tôi gửi cho đồng chí các bản in thử. Các dấu hỏi *nhiều quá*: tôi đã quên rất nhiều (đã trên mười năm rồi còn gì, quên như thế cũng chả đáng ngạc nhiên). Đồng chí lưu ý cho điều đó và làm chú thích của ban biên tập đi, một bản chú thích *rất thận trọng* và rất tế nhị nhé.

Đồng chí đã *hoài công* hỏi Plê-kha-nốp và Mác-tốp xem họ có đồng ý vạch trần những tác giả ẩn danh hay không. Nếu họ từ chối (mà đối với đồng chí chắc hẳn là họ sẽ từ chối), đồng chí sẽ bị bẽ mặt trong khi đó thì *chúng tôi* lại có *quyền* và có **trách nhiệm** công bố những tác giả ẩn danh trên tờ “Tia lửa” cũ: bằng bất kỳ giá nào cũng phải làm cho được điều này. Đáng lẽ *đã* phải làm rồi, không hỏi hạn gì cả.

Tôi và Gri-gô-ri đã đồng ý vạch trần những tác giả ẩn danh trên tờ “*Người vô sản*” và tờ “*Người dân chủ – xã hội*”²⁰¹.

Tôi gửi cho đồng chí một bản nhận xét.

Như vậy, hè này chúng ta sẽ gặp nhau. Rất hân hạnh mời

đồng chí. Chúng tôi đã thuê một nhà nghỉ mát ở gần Da-cô-pa-nơ (đi từ Cra-cốp tới đó mất 4 – 6 giờ, ga Pô-rô-nin) từ ngày 1. V đến ngày 1. X; có phòng riêng cho đồng chí. Anh chị Di-nô-vi-ép cũng ở gần đấy.

Đồng chí hãy *đem đến* thật nhiều sách, nhất là tạp chí, vì chúng tôi không có. Tôi gửi kèm theo *danh mục những loại cần thiết*. Cần phải trao đổi thư từ thêm với nhau nữa để đồng chí lấy mang đi của Pa-ri (từ Pa-ri) *tất cả* những gì có thể được.

Au revoir¹⁾.

L. của đồng chí

P. S. ... Đồng chí hãy tìm kiếm thu nhặt tất cả những bài bút chiến của A-léch-xin-xki và Lu-na-tsác-xki...²⁾ và mang đến đây. Đồng chí nghĩ thế nào về khả năng mời A-léch-xin-xki đến “trường”?³⁾ Gr. thì tán thành, còn tôi lại phản đối. Đồng chí thử nghĩ xem. Đồng chí có khả năng tổ chức một cuộc tète-à-tète *tế nhị* với A-léch-xin-xki để nói chuyện *chung chung, chứ hiện nay tuyệt không nói gì cho anh ấy biết về trường học*, được không? Cho tôi biết Lô-dốp-xki đã viết gì về các vụ bãi công?

“*Thế giới ngày nay*”

có bài của Plê-kha-nốp về tiểu thuyết của Rốp-sin

" " " " về Bô-gu-tsác-xki (cuốn sách [về] lịch sử phong trào “Dân ý”)

" " " L. I. Ác-xen-rốt ... phê bình

cuốn sách của V. I-lin “Chủ nghĩa duy vật và chủ nghĩa kinh nghiệm phê phán” và các bài báo lý thú khác nữa...

Những bài báo về quản lý ruộng đất và chính sách ruộng đất của Xtô-lư-pin.

1) – Tạm biệt.

2) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Ở đây và ở dưới có đôi chữ không đọc được. Chữ trong ngoặc vuông là khôi phục theo ý.

3) Đây là nói về trường đảng mà Ban chấp hành hành ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga dự định tổ chức ở Pô-rô-nin.

trong “*Cửa cải nước Nga*” những năm 1910 -1911 -1912.

và “*Thế giới ngày nay*”
trong “*Lời giáo huấn*”
“*Ký sự miền Bắc*”²⁰². } Cũng những năm này.

Viết ngày 7 tháng Tư 1913

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

145

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tôi gửi tập báo “*Người vô sản*”, các số 1 – 20 mà đồng chí yêu cầu.

Tôi đã đọc lại một phần. Chớ quên rằng trong cuốn sách hợp pháp của đồng chí (rút từ cuốn “*Hai đảng*”)²⁰³ nhất thiết phải thêm vào trọn cả một chương về bọn thủ tiêu thuộc phái xã hội chủ nghĩa nhân dân. (*Pê-sê-khô-nốp*, các số 7 và 8 “*Cửa cải nước Nga*”, 1906 — so sánh “*Người vô sản*”, số 4, “*Những người men-sê-vích xã hội chủ nghĩa – cách mạng*”¹⁾).

Công chúng bây giờ đã quên *tất cả* rồi. Những người mới thì không biết gì cả.

Hãy kể lại từ *những điều sơ đẳng* về xu hướng thủ tiêu chủ nghĩa (và “**đảng công khai**”) của bọn xã hội chủ nghĩa nhân dân.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 17 tháng Tư 1913

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

1) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 13, tr. 495 - 508.

146

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tôi gửi cho đồng chí một tấm phiếu chi. Nếu đồng chí trả lại thì tôi không thể không cho mượn, dù túng tiền. Ông bạn thân ơi, hãy tổ chức *ngay* những buổi thuyết trình trên đường đi tới đây. Hôm nay tôi ở Lai-pxích về rồi²⁰⁴: *64 mác* — dù sao thì cũng là tiền! Nếu đi thêm một vài thành phố thì hẳn sẽ còn được nhiều hơn.

Hôm nay tôi sẽ gửi cho đồng chí những tài liệu Đu-ma. Cần phải giúp các nghị sĩ (6) *viết diễn văn*. Nhất thiết phải giúp. Hãy tự mình bắt tay làm (ngay 24.IV *lịch cũ* Đu-ma khai mạc, phải *gấp lên* mới được) và bắt *A-léch-xin-xki* làm. Đồng chí có một lý do thuận lợi: hãy viết thư cho anh ta pneu¹⁾, với tư cách là viết cho cộng tác viên của báo “*Sự thật*” và tổ chức cuộc gặp mặt. Nền (nhưng *không phải là nhất thiết*) gửi những bài diễn văn qua Cra-cốp.

Tôi sẽ gửi đề tài.

Đồng chí hãy làm việc này *thật nhanh* và thật tích cực. Nhớ “*liên hệ*” với A-léch-xin-xki nhé...

Gửi đồng chí một ngàn lời chào.

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 26 tháng Tư 1913

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

147

GỬI I. E. GHÉC-MAN

Đồng chí thân mến! Chúng tôi sẽ đi *Poronin* cho đến ngày 1 tháng Mười (Galizien, địa chỉ: Herrn Ulianow), từ Cra-cốp đi theo tuyến đường “*Da-cô-pa-nơ*”, đến đó mất khoảng 4 – 6 giờ. Viết cho chúng tôi theo địa chỉ mới nhé.

1) — gửi bằng bưu điện khí nén

Cảm ơn đồng chí đã gửi cho tôi tờ thông báo của Ban chấp hành trung ương của đồng chí²⁰⁵. Các đồng chí hãy thảo luận thật sớm và, sau khi đã có kết luận, báo cho tôi biết là, để tổng kết công tác cổ động trước đại hội, các đồng chí có muốn đăng cương lĩnh hành động của những người bôn-sê-vích (hoặc là của những người ủng hộ đảng, hoặc là của những người chống thủ tiêu) Lát-vi-a, hay không?

Theo tôi thì nên làm lắm. Nếu không có tiền thì in thạch cũng được.

Trong cương lĩnh hành động, theo tôi, phải đặc biệt nhấn mạnh vào ba điểm:

(1) Bọn thủ tiêu từ bỏ sách lược *cách mạng*. Chúng đánh giá tình hình theo quan điểm tự do chủ nghĩa (ngụy trang). Giải thích điểm này.

(2) Về bọn thủ tiêu; in lại (hoặc trích dẫn chi tiết bài xã luận báo "Tia sáng", số 101) và nói lại cho anh em công nhân Lát-vi-a thấy rõ sự thực.

(3) Vấn đề dân tộc. Chủ nghĩa phân lập và chủ nghĩa liên bang của phái Bun, những kẻ "đã mua chuộc" được bọn thủ tiêu. Cái hại của chế độ tự trị dân tộc về văn hoá.

Có lẽ nhóm các đồng chí đưa ra cả *dự thảo nghị quyết* về những vấn đề đó lại chẳng tốt hơn hay sao? Hoặc tốt hơn là nên viết *cương lĩnh hành động*? Thế nào thì tiện hơn cho công tác cổ động trước đại hội và khi bầu đại biểu đi dự đại hội?

Cho tôi biết ý kiến của đồng chí (và của các bạn). Nếu cần nghị quyết hoặc cương lĩnh hành động, chúng tôi sẽ viết giúp. Thời hạn bao lâu? Bao giờ đại hội?²⁰⁶

Siết chặt tay. Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 6 tháng Năm
1913

Gửi từ Cra-cốp đến Béc-lanh

Đăng lần đầu năm 1935 trên tạp
chí "Cách mạng vô sản", số 5

Theo đúng bản thảo

148

GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI

S. thân mến! Xin lưu ý là tôi đã thay đổi địa chỉ. Chúng tôi đến đây ở một làng gần Da-cô-pa-nơ để chữa bệnh ba-dơ-đô cho Na-đ. Côn-xt. bằng không khí miền núi (độ cao ở đây gần 700 mét). Người ta dọa tôi: bảo rằng cứ để liều thì sẽ không chữa được, người ta bảo rằng hãy đưa *ngay* đến bác sĩ Cô-khe-rơ ở Béc-nơ, người ta bảo rằng đó là một người nổi tiếng bậc nhất... Một mặt, Cô-khe-rơ là một nhà phẫu thuật. Các nhà phẫu thuật thì thích mổ, mà mổ ở đây thì có lẽ hết sức nguy hiểm và hết sức đáng ngờ... Mặt khác, người ta còn chữa bệnh này bằng không khí miền núi và *sự yên tĩnh*. Nhưng ở chỗ chúng tôi, trong điều kiện sống căng thẳng, khó thực hiện được "yên tĩnh" lắm. Chính bệnh này do căng thẳng thần kinh mà ra. Đã chữa bằng cách chạy điện 3 tuần rồi. Kết quả = 0. Tất cả vẫn như cũ: vẫn mất ngủ, cổ bươu, tim đập mạnh, tất cả đều là triệu chứng bệnh ba-dơ-đô.

Đồng chí có thể giúp tôi tìm hiểu về ông Cô-khe-rơ được không? Tôi không biết thực hiện điều đó *thế nào*, và muốn hỏi ý kiến ông ấy. Liệu có thể đi cùng với một người nào đó, sinh viên hoặc bác sĩ, tìm đến nói chuyện với ông ấy được không? Hay là không có bệnh nhân thì ông ấy sẽ không nói? Hay là liệu có thể nói chuyện được với ông ấy nếu có thư giới thiệu của bác sĩ đã theo dõi bệnh nhân ở đây (tức là ở Cra-cốp) không? Nói chung, nếu có thể tìm hiểu kỹ lưỡng ở Béc-nơ về Cô-khe-rơ hoặc *qua chính* Cô-khe-rơ (tất nhiên, trường hợp thứ hai là tốt nhất) thì tôi rất biết ơn đồng chí. Nếu qua tìm hiểu cho thấy là *nên* đi Béc-nơ, thì đồng chí viết mấy chữ cho tôi biết bao giờ Cô-khe-rơ tiếp bệnh nhân, bao giờ ông ấy đi nghỉ hè, phải thu xếp nơi ăn chốn ở tại Béc-nơ như thế nào, ở bệnh xá (có đất lắm không) hay tìm cách khác.

Xin bắt tay đồng chí và cảm ơn trước vì đã làm đồng chí bận tâm.

N. Lê-nin của đồng chí

Absender: Wl Ulianow. *Poronin* (Galizien).

Viết ngày 8 tháng Năm 1913

Gửi đến Béc-nơ

Đăng lần đầu năm 1925 trên tạp chí

"Cách mạng vô sản", số 8

Theo đúng bản thảo

149

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến!

Đến đâu rồi cái công việc về bài báo ngắn hay là truyện ngắn viết cho tờ "Giáo dục" số *tháng Năm*? Tôi nhận được thư ở đó cho biết rằng có thể in ra *10 - 15 ngàn* (chúng ta bước một bước khá đấy chứ!), nếu có bài của đồng chí. Đồng chí cho tôi biết liệu có hay không²⁰⁷. Sau đó tờ "Sự thật" sẽ in lại và như vậy là sẽ có 40.000 độc giả. Đúng... công việc của tờ "Giáo dục" có thể tiến hành thuận lợi, nếu không thì, hỡi ôi, *không có một* tờ tạp chí kiên định nào cho công nhân, cho *những người dân chủ - xã hội*, cho phong trào dân chủ cách mạng, ở đâu cũng chỉ toàn những thứ giẻ rách thối nát cả.

Sức khoẻ của đồng chí thế nào? Đồng chí đã nghỉ ngơi chưa và hè này có đi nghỉ không? Thật đấy, đồng chí cần phải nghỉ ngơi *cho tốt!*

Tôi đang có chuyện không may. Nhà tôi bị bệnh ba-dơ-đô. Thần kinh đấy! Thần kinh tôi cũng bị suy nhược đôi chút. Chúng tôi đã đến nghỉ hè ở làng Pô-rô-nin, gần Da-cô-pa-nơ. (Địa chỉ của tôi: Herrn Wl. Ulianow. *Poronin. Galizien. Austria.*) Địa điểm này tốt lắm. Không khí trong lành. Cao độ 700 mét.

Thế nào, đồng chí có định đến chỗ chúng tôi chơi không? Ở đây sẽ có những người công nhân đáng chú ý từ nước Nga sang. Da-cô-pa-nơ (cách chúng tôi 7 véc-xta) là một khu điều dưỡng có khí hậu tốt nổi tiếng.

Đồng chí đã đọc "Ngũ ngôn" của Đê-mi-an Bết-nui chưa? Nếu chưa, tôi sẽ gửi cho. Còn nếu đọc rồi thì đồng chí viết mấy chữ cho tôi biết ý kiến của đồng chí.

Đồng chí có nhận được đều đặn các báo "Sự thật" và "Tia sáng" không? Công việc của chúng ta — bất chấp tất cả — đang tiến lên và đảng công nhân đang được xây dựng thành một đảng dân chủ - xã hội *cách mạng*, chống lại bọn phản bội tự do chủ nghĩa và bọn thủ tiêu. Hết cơn bĩ cực đến tuần thái lai. Hiện nay chúng tôi hân hoan phấn khởi trước thắng lợi của anh em công nhân Pê-téc-bua đối với bọn thủ tiêu trong cuộc bầu cử ban lãnh đạo công đoàn công nhân kim khí mới²⁰⁸.

Còn Lu-na-tsác-xki "của đồng chí" thật là cừ!! Chà, thật là cừ! Mê-téc-ling, theo anh ta, đó là "chủ nghĩa thần bí khoa học"¹⁾... Hay là Lu-na-tsác-xki với Bô-gđa-nốp không còn là người của đồng chí nữa rồi?

Thôi không nói đùa nữa. *Chúc đồng chí khỏe*. Viết cho tôi đôi chữ nhé. *Nghỉ ngơi* cho tốt nhé.

Lê-nin của đồng chí

Ulianow. Austria. *Poronin* (Galizien).

Đồng chí nhận xét thế nào về báo "Sự thật" số kỷ niệm²⁰⁹

Viết sớm nhất là ngày 9 - 10

tháng Năm 1913

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

1) Đây là nói về tiểu phẩm của A. V. Lu-na-tsác-xki "Tình yêu và cái chết".

150
GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tôi xin chuyển đến đồng chí bức thư của Tô-rô-i-a-nốp-xki²¹⁰.

Theo tôi, nên trả lời tên đề tiện Xem-cốp-xki (Gri-gô-ri gửi tạp chí “Kampf” cho đồng chí đấy), *chỉ* hoàn toàn lớn tiếng trả lời, chứ *không như* trả lời Xtê-clốp trên báo “Neue Zeit”.

Đồng chí hãy viết ngắn gọn, nhưng quyết liệt và cứng rắn về bọn phản bội cả chủ nghĩa xã hội lẫn nền dân chủ, về tờ báo phá bãi công “Tia sáng”, về đa số những người công nhân đi theo báo “Sự thật”. Nếu bọn cơ hội chủ nghĩa Áo không đảng, lúc đó chúng tôi sẽ in vào bản báo cáo chuẩn bị cho Đại hội Viên năm 1914²¹¹. Tôi kiên quyết chống lại lối viết “phù hợp với sự đề tiện” của bọn cơ hội chủ nghĩa của báo “Neue Zeit” hoặc báo “Kampf”.

Ý đồng chí thế nào?

Lê-nin của đồng chí

Tôi tán thành việc đồng chí nói chuyện với tờ “Kampf” *không thông qua* Ri-a-da-nốp. Cái ông “môi giới lương thiện” này sẽ làm hỏng công việc, sẽ cản trở bằng cái lối bề ngoài ngọt xớt, bên trong đê hèn. Tốt nhất là đồng chí đến thẳng và yêu cầu trả lời thẳng. Còn Ri-a-da-nốp, nếu ông ấy muốn, thì cứ việc đứng ngoài mà “giúp” (hùm, hùm)...¹⁾

Viết trước ngày 20 tháng

Năm 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Pari

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) Bản thảo tài liệu bị hư hỏng một phần. Có đôi chữ không đọc được.

151
GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO “SỰ THẬT”

Các bạn đồng nghiệp kính mến!

Rất cục hôm nay tôi đã nhận được tập báo “Sự thật” ra những ngày vừa qua, đúng ra là một tuần vừa qua. Rất cảm ơn và xin nhiệt liệt chúc mừng sự thành công: theo tôi, rõ ràng là giờ đây tờ báo đã *đúng vũng*. Một sự cải thiện to lớn và quan trọng, — cần phải hy vọng đó là một sự cải thiện vững chắc và triệt để. Vấn đề về độ dài bài báo của Plê-kha-nốp và về sự dồi dào tính chất chống thủ tiêu (mà một nghị sĩ công nhân đã nói đến) là những vấn đề riêng; uốn nắn nó cũng chẳng khó gì, một khi tờ báo đã *đúng vũng*, và tôi nghĩ rằng các cán bộ địa phương sẽ thấy ngay nên uốn nắn ra sao. Bức thư chi tiết của một cộng tác viên (tiếc thay, cộng tác viên này không có được cái đặc tính “nghị sĩ” dễ thương) chúng tôi cũng đã nhận được và rất lấy làm vui sướng, xin chúc mừng mọi thành công. Hình như bây giờ (và chỉ đến bây giờ, sau vụ phiêu lưu của Xt — v.¹⁾) đã chấm dứt cái thời kỳ dao động... chỉ mong sao không nói gở mồm!...

Về việc gửi tối hậu thư cho Plê-kha-nốp tôi khuyên là không nên: sớm quá! có thể hỏng việc!! Nếu viết cho ông ấy, nên viết nhã nhặn hơn và dịu dàng hơn. Bây giờ ông ấy đáng quý vì ông ấy đang đấu tranh chống kẻ thù của phong trào công nhân.

Đối với Đê-mi-an Bết-nui tôi vẫn tiếp tục *ủng hộ*. Các bạn ạ, các bạn đừng bắt bẻ xét nét đối với những chỗ yếu của con người! Tài năng là điều hiếm. Cần phải nâng đỡ nó một cách thường xuyên và thận trọng. Tội lỗi sẽ đè nặng lên linh hồn các bạn, một tội lớn (một trăm lần lớn hơn “những tội lỗi” cá nhân khác nhau, nếu có những tội lỗi như vậy...) trước phong trào dân chủ công nhân, nếu các đồng chí không lôi kéo được một cộng tác viên có tài năng như thế, *không giúp đỡ* anh ấy. Những

1) Chưa xác định được đây là nói ai.

xung đột vừa rồi là nhỏ, còn công việc mới là trọng. Các đồng chí hãy suy nghĩ điều đó!

Về việc mở rộng thì mới đây tôi đã viết chi tiết cho người của tờ “Giáo dục”, tôi hy vọng là các đồng chí cũng đã đọc bức thư ấy rồi. Tôi cũng tán thành sự thận trọng về mặt tài chính: cũng vẫn là sáu trang (sáu tờ phụ đính hiện nay) nhưng phải *làm khác*, với hình thức khác, tên khác và nội dung khác: 4 trang phụ trương chủ nhật dành cho những công nhân tiên tiến + 2 trang “đồng xu công nhân” giá 1 cô-pêch, dành cho *quần chúng*, để thu hút lấy mười vạn độc giả với một nội dung hết sức phổ cập. Không nên bắt chước tờ “Tia sáng” mà phải theo con đường *của mình*, con đường vô sản: 4 trang cho những người *công nhân* tiên tiến và 2 trang (có khi *sau này* là 4) dành cho *quần chúng* để tiến hành cuộc đấu tranh lâu dài và kiên trì giành giật lấy 100.000 độc giả. Cần phải đi vào quần chúng cả về chiều sâu lẫn về chiều rộng, chứ không đi tìm những điển hình trí thức giống như tờ “Tia sáng”.

Một lần nữa xin gửi đến các đồng chí những lời chào, những lời mừng và những lời chúc tốt đẹp nhất.

V. I. của các đồng chí

Xin gửi thêm lời chào đặc biệt đến Vi-tim-xki: bài của đồng chí ấy viết về báo chí công nhân và phong trào dân chủ công nhân chống bọn tự do chủ nghĩa *rất đạ t!*²¹² Còn “Hệ tư tưởng” của Bô-gđa-nốp thì *chắc chắn* là một tà thuyết: tôi hứa sẽ chứng minh chính xác điều đó cho các đồng chí!²¹³

Việc tăng cường số lượng phát hành sẽ chỉ làm cho những người mác-xít vui mừng khi nó làm tăng số bài *mác-xít*, chứ không phải số bài *chống chủ nghĩa Mác*. Chúng tôi muốn có một tờ báo có tính tư tưởng, — toàn thể cộng tác viên và độc giả của tờ “Sự thật” đều muốn điều đó, — một tờ báo mác-xít, chứ không phải một tờ báo theo chủ nghĩa Ma-khơ. Có phải thế không?

P. S. Địa chỉ không phải là Paronen mà là *Poronin* (Galizien) và nhất thiết phải *viết thêm* trên bưu kiện: *tuyến đường: Vác-sa-va – Biên giới – Da-cô-pa-no*.

Viết sớm nhất là ngày 25

tháng Năm 1913

Gửi đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

152 GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman thân mến! Mu-ra-nốp làm thủ quỹ của đảng dân chủ – xã hội tại Đu-ma IV đã được một thời gian. Mu-ra-nốp có công bố trên các báo dân chủ – xã hội ở Xanh Pê-téc-bua những báo cáo về các khoản tiền mà đảng đoàn thu được. Theo các báo thì công nhân Nga ngay từ đầu cuộc tổng bãi công ở Bỉ đã tiến hành quyên góp “giúp công nhân Bỉ”²¹⁴. Thí dụ, các số 101, 102, 109, 116 báo “Sự thật” đều có đăng các báo cáo dưới ký tên Mu-ra-nốp nói rằng đã nhận được gần 500 rúp do công nhân Nga ở khắp nơi trong toàn quốc quyên góp giúp công nhân Bỉ. Tôi không nghi ngờ gì rằng số tiền 800 + 700 phrăng mà đồng chí nhận được chính là tiền của công nhân Nga quyên góp giúp công nhân Bỉ. Tôi sẽ viết thư cho Mu-ra-nốp, và nếu số tiền đó gửi đến với mục đích khác (rất ít khả năng ấy) thì tôi sẽ tin cho đồng chí rõ.

[Dị bản¹⁾]

Rất có thể là số tiền 1 500 phrăng nói trên đây là của anh em công nhân Nga quyên góp *giúp công nhân Bỉ*. Những việc quyên góp như thế đã tiến hành từ khi bắt đầu cuộc tổng bãi công ở

1) Dưới đây là toàn văn bức thư viết ngoài lề bức thư trên.

Bỉ. Trên các báo chí dân chủ – xã hội của chúng tôi đều có đăng các bản danh sách dưới có ký tên *Mu-ra-nốp*, người hiện đang đảm nhận chức vụ thủ quỹ của đảng đoàn dân chủ – xã hội tại Du-ma IV. Tôi sẽ viết thư cho *Mu-ra-nốp* và yêu cầu đồng chí ấy giải thích rõ thêm.

[*Bản ghi chép về việc quyên góp tiền giúp công nhân Bỉ¹⁾*]

Quyên góp giúp anh em Bỉ

	1.500 frs = gần 600 rúp	
"Sự thật", số 116	36.30	} 42.10
	5.80	
số 109	24.60	} 136.99
	18.	
	1.60	
	16.45	
	53.24	
	1.40	
	7.25	} 291.99
	6.30	
	8.15	
số 102	132.16	} 471.08
(thứ bảy 4. V. 1915) số 101	159.83	

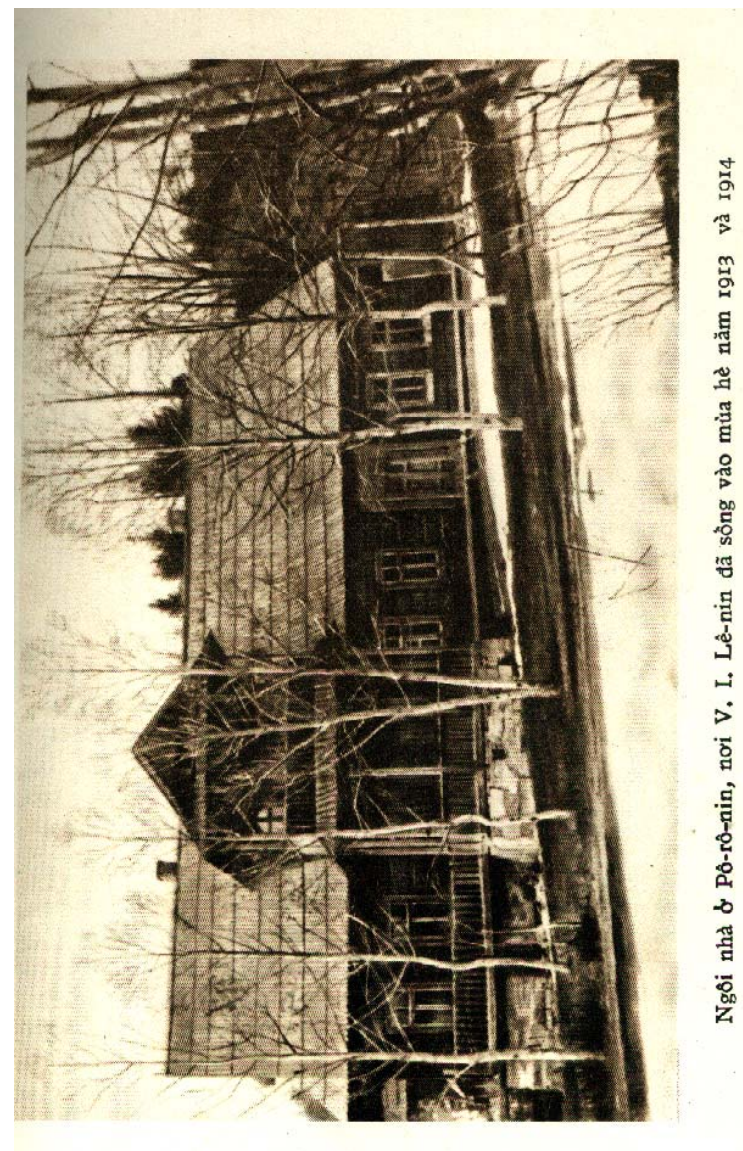
Viết sau ngày 4 tháng Sáu 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Bruy-xen

*Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô" số 5*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Pháp*

1) Bản ghi này viết bằng tiếng Nga ở trang sau bức thư.

Ngôi nhà ở Pô-rô-nin, nơi V. I. Lê-nin đã sống vào mùa hè năm 1913 và 1914

153

GỬI I. RU-ĐI-XƠ - GÍP-XLI-XƠ

Đồng chí thân mến! Hôm qua tôi đã gửi bản dự thảo cương lĩnh hành động đi Béc-lanh cho Ghéc-man rồi¹⁾.

Đoạn trích bài báo của Béc-din²¹⁵ mà đồng chí gửi cho tôi chứng tỏ rằng hẳn ta là một tên điều hòa đại nghịch. Đồng chí cần phải tập hợp được quanh mình những người kiên quyết và hiểu biết tình hình, còn những kẻ như Béc-din thì *thực tế* là tiếp tay cho *bọn thủ tiêu*. Đó là bọn tôi tớ của phái thủ tiêu.

Đồng chí gửi cho tôi bản dịch *toàn bộ* bài báo của Béc-din nhé (tùy đồng chí, bản dịch ra tiếng Nga hay bản dịch ra tiếng Đức cũng được).

Cần phải trả lời Béc-din *chi tiết* và *quyết liệt*.

Chào thân ái! *Lê-nin* của đồng chí

Hiện thời, vì chỉ có một đoạn trích Béc-din ngăn ngủ của đồng chí gửi, nên tôi cũng chỉ có thể phát biểu chống Béc-din như sau:

Béc-din cố trình bày vấn đề như thể “những người bôn-sê-vích”, nói cho đúng hơn tức là Hội nghị tháng Giêng của Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga năm 1912 đã tiến hành chia rẽ bằng cách vi phạm nghị quyết Xtốc-khôn. Như thế Béc-din đã lộ rõ rằng hẳn thật là *dốt*. Hẳn *không biết* nghị quyết Xtốc-khôn là thế nào cả.

Đại hội Xtốc-khôn *không* chấp nhận hình thức liên bang. Đại hội chỉ thông qua *bản giao ước* với phái dân tộc (tức là với những người Ba-lan, người Lát-vi-a và phái Bun)²¹⁶.

Bản giao ước này đòi hỏi phải thống nhất phái dân tộc tại các

1) Xem V. I. Lê-nin. “Dự thảo cương lĩnh cho Đại hội IV của Đảng dân chủ – xã hội xứ Lát-vi-a” (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 258 – 270).

địa phương. Vì sao Béc-din lại lần tránh chuyện đó? Vì đốt nát hay là để che giấu cho bọn thủ tiêu?

Bằng chứng — nghị quyết *của đảng* tại Hội nghị tháng Chạp năm 1908 (tức là hai năm rưỡi sau Đại hội Xtốc-khôn).

Nghị quyết này nêu rõ (xem trang 46 cuốn sách mỏng: “Hội nghị toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ — xã hội Nga tháng Chạp 1908”) —

(mục 1) “Hội nghị đề nghị Ban chấp hành trung ương có biện pháp thống nhất các tổ chức ở địa phương... ở những nơi mà *bất chấp nghị quyết của Đại hội Xtốc-khôn*, cho đến nay vẫn chưa có sự thống nhất”,

(mục 2) “việc thống nhất phải xuất phát từ nguyên tắc *thống nhất*”. Hội nghị “*kiên quyết chống lại* chủ trương lấy nguyên tắc *liên bang* làm cơ sở cho việc thống nhất”²¹⁷.

Như vậy thì còn nói gì nữa kia chứ về thái độ vô liêm sỉ của Béc-din khi hấn quả quyết rằng Đại hội Xtốc-khôn đã thông qua hình thức liên bang??

Béc-din xuyên tạc vấn đề!

Phái Bun *không* thi hành nghị quyết của đại hội và của đảng, *không thực hiện sự thống nhất*, mà lại tiến hành liên bang *chống lại nghị quyết của đảng*.

Hội nghị tháng Giêng lên án phái Bun và chỉ trích hình thức liên bang²¹⁸. Nếu Ban chấp hành trung ương xứ Lát-vi-a không đến dự Hội nghị tháng Giêng (*trái với ý muốn của hội nghị đã mời họ*), thì đấy là lỗi của họ.

Béc-din đã bảo vệ bọn chia rẽ thuộc phái thủ tiêu và phái Bun, bảo vệ hình thức *liên bang chống lại đảng*.

Viết trước ngày 7 tháng Sáu
1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh

Đăng lần đầu năm 1935 trên
tạp chí “Cách mạng vô sản”,
số 5

Theo đúng bản thảo

154

GỬI I. RU-ĐI-XƠ - GÍP-XLI-XƠ

7/VI. 1913.

Đồng chí thân mến! Tôi đã nhận và đọc xong bản dịch *toàn bộ* bài báo của Béc-din.

Bài báo *viết tốt*. Chỉ có một đoạn viết kém, đó là đoạn trước đây đã làm tôi hết sức nổi giận. Nhưng chính tôi đã *lập tức* yêu cầu đồng chí gửi *toàn bộ* bài báo, và như thế chứng tỏ rằng tôi thấy cần phải được đọc *toàn văn* bài báo. Tuy tôi có nặng lời mặt sát Béc-din vì một đoạn trong bài báo của anh ta, song tôi cũng đã yêu cầu đồng chí gửi cho tôi *toàn bộ* bài báo. Từ đó rút ra kết luận rằng chính đồng chí đã *hấp tấp* khi gửi cho Béc-din bức thư giận dữ của tôi viết về cái đoạn bài báo kia.

Béc-din có viết cho tôi một bức thư nói rằng có lẽ tôi đã hiểu sai. (Tất nhiên, căn cứ vào *một* đoạn bài báo thì *không thể nào* hiểu đúng *cả* bài được!)

Đọc cả bài báo của Béc-din tôi thấy rõ rằng *không thể đặt anh ấy bên cạnh Brau-nơ*. Tôi xin nhắc lại, bài báo của Béc-din là một bài viết *tốt*; trên cơ sở bài đó cần phải nghĩ rằng sự bất đồng của chúng ta với anh ấy (về vấn đề đánh giá nghị quyết Xtốc-khôn, v. v.) tương đối có tính chất riêng tư. Vì tất cả cần phải đưa vấn đề bất đồng này ra tranh luận ngay trên báo chí. Có lẽ Béc-din đang đi và sẽ đến với chúng ta.

Nếu đồng chí đã gửi đi bài trả lời (để đăng báo) Béc-din, thì tôi khuyên nên *giữ lại* và gửi cho tôi: chúng ta sẽ bàn.

Viết ngay cho tôi biết đồng chí đã làm được gì với bản sơ thảo cương lĩnh của tôi nhé.

Bất tay. Lê-nin của đồng chí

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh

Đăng lần đầu năm 1935 trên tạp chí
“Cách mạng vô sản”, số 5

Theo đúng bản thảo

155

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Tôi quên nói thêm rằng từ trước tới nay tôi không viết gì cho tạp chí “Giáo dục” về cuộc họp với phái tự do.

Hãy viết về đề tài này nhé. Phải giải thích thật hết sức kỹ lưỡng, có tài liệu chứng minh hẳn hoi, phải thổi bùng nó lên, đưa ra khẩu hiệu. Hãy cố gắng nhé!

V. U. của đồng chí

Viết ngày 8 tháng Sáu 1913
Gửi từ Pô-rô-nin đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

156

GỬI NHÓM BÔN-SÊ-VÍCH –
THÀNH VIÊN TRONG BAN LÃNH ĐẠO
CÔNG ĐOÀN CÔNG NHÂN KIM KHÍ

Các bạn thân mến! Chúng tôi đã nhận được cả hai thư rồi. Xin cảm ơn. Chúng tôi xin sẵn sàng hết lòng giúp đỡ. Không cần phải viết một chỉ thị đặc biệt. Sắp tới chúng tôi sẽ cho đăng loạt bài của Gr. về đề tài này. Các bạn hãy cố gắng in lại trên tờ “Công nhân kim khí”. Chúng tôi cũng sẽ hết sức cố gắng viết cho cả tờ “Công nhân kim khí” nữa. Phải làm sao để họ trả nhuận bút, như thế sẽ mở rộng ngay được đội ngũ cộng tác viên. Có lẽ là sắp tới sẽ có một cuộc họp mới có tính chất quyết định. Người của chúng ta viết rằng bọn thủ tiêu đang cố gắng hết sức đánh một trận quyết định; đương nhiên là người của chúng ta sẵn sàng đối phó và không trông chờ sự rủi may. Đây là việc hết sức quan trọng và nghiêm túc. Vô luận thế nào cũng phải giành lại cho bằng được thành quả của mình²¹⁹. Chúng tôi hết lòng ủng hộ các bạn trong cuộc đấu tranh này. Vì sao lại để một tên thủ tiêu lọt vào ghế thư

ký?²²⁰ Còn chuyện tiểu ban bảo hiểm thế nào? Chúng tôi chờ thư các bạn. Các bạn hãy thường xuyên thông báo cho biết chúng tôi phải viết gì đến đây. Hãy kịp thời thông báo tình hình nhé. Thành thật chúc các bạn thắng lợi.

Viết ngày 16 tháng Sáu 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1960 trên tạp chí
“Lưu trữ lịch sử”, số 2

Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)

157

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO “SỰ THẬT”

Các bạn đồng nghiệp kính mến! Mãi đến hôm nay 16. VI. 1913 tôi mới nhận được số báo “*Sự thật*” khổ rộng, tôi vội viết mấy lời chúc mừng ban biên tập và các cộng tác viên²²¹. Chúc các đồng chí thành công mọi mặt. Theo tôi, điều chủ yếu bây giờ là đừng quên rằng chúng ta phải *đấu tranh giành lấy 100.000* độc giả. Muốn thế cần phải (1) ra phụ trương nhỏ hết sức phổ cập vào ngày chủ nhật giá 1 cô-pêch. Nhất định thế nào các đồng chí cũng phải viết ngay cho tôi biết ý kiến của các đồng chí về việc đó, đồng thời cho biết luôn cả những *số liệu* về dự toán: tức là *phải trả* bao nhiêu tiền vào việc tăng khổ báo? và *hiện giờ* chi phí mỗi tháng hết bao nhiêu, so với trước *tăng lên bao nhiêu?* Bây giờ mỗi nguy hiểm *to lớn* (và duy nhất) đối với “Sự thật” là bị mất độc giả *đông đảo*, mất vị trí để *đấu tranh giành lấy* độc giả *đông đảo*.

Đó là điểm thiết thực đầu tiên, và tôi tha thiết yêu cầu các đồng chí nói cho người xuất bản hiểu được *tất cả* mọi điểm thiết thực, đồng thời cũng đừng từ chối gửi thư trả lời cho tôi biết.

(2) Trong vấn đề ngày làm việc 7 giờ đối với nhân viên bưu điện, v. v. ban biên tập đã phạm một sai lầm rõ rệt. Mọi người đều có thể mắc sai lầm, cho nên như thế cũng chẳng có gì là xấu

xa đặc biệt cả. Nhưng nếu cứ *khăng khăng* bám lấy sai lầm thì như vậy ban biên tập sẽ “để mặc cái dằm trong người” *khá lâu*, nếu không phải là vĩnh viễn, làm xấu tên tuổi của mình và làm hỏng tình hình ở nước Nga lẫn ở châu Âu. Tôi rất mừng thấy — qua thư của đồng chí thư ký — rằng *không phải* tất cả mọi người trong ban biên tập bênh vực sai lầm ấy. Tôi tha thiết khuyên các đồng chí nên xem lại vấn đề và *trên báo chí* nên giữ một lập trường khác (đăng bài của G. D. không ký tên tác giả, mà *nhân danh ban biên tập*). Chỉ cần hai dòng là đủ: “sau khi xem lại vấn đề, ban biên tập đi đến kết luận sau đây” — bài của G. D. Hoặc là: “sau khi xem lại vấn đề với thành phần biên tập viên và cộng tác viên đầy đủ hơn”. Như thế không hay bằng *chỉ để chữ “xem lại”*²²².

Cứ để cho bọn đối láo của báo “Tia sáng” nhảy cẫng lên *một lần* vì sự sửa chữa đó — chỉ có sự hổ thẹn *giả tạo* mới có thể ngăn cản không cho làm như thế. Nhưng nếu tờ “Tia sáng” *mãi mãi* có thể vin vào sai lầm của ta, thì như thế còn tệ hại hơn gấp 1.000 lần. Sai lầm được sửa chữa thì sẽ hết đi. Sai lầm không sửa chữa thì sẽ thành một vết loét thối. Trong những trường hợp như vậy phải dừng cảm đến ngay phòng mổ. Nếu không thì bao nhiêu bạn bè của báo “Sự thật” — cả các tác gia riêng biệt lẫn *các cơ quan báo chí* — sẽ từ bỏ lập trường của báo “Sự thật”, và như thế thì chẳng hay ho gì cả.

Tôi tha thiết yêu cầu các đồng chí thảo luận tất cả những điều đó và viết ngay cho tôi mấy chữ.

(3) Về I-u. C. tôi đã viết một lần rồi. Bài báo của ông ta về A-lếch-xê-en-cô rất tuyệt. Tất nhiên tác giả có thể thường xuyên cung cấp những bài như thế. Nhưng các đồng chí lại không trả tiền cho ông ấy — bậy thật!! Ông ấy viết cho tôi rằng ông ấy sẽ không viết nữa. Tôi hy vọng là các đồng chí sẽ không nghĩ rằng việc mở rộng khổ báo *chỉ* đòi hỏi những khoản chi phí *mới* về giấy và công in mà thôi. Dĩ nhiên các đồng chí đã tính trước đến việc tất yếu phải tăng chi phí cả *đến mặt viết bài* nữa. I-u. C. phải được xếp lên hàng đầu. Hiện nay ông ấy không có khoản gì để

sống cả. *Không thể* để mất cộng tác viên của cả báo “Sự thật” lẫn tạp chí “Giáo dục”. Vì thế tôi hết sức khẩn khoản khuyên các đồng chí nên thông qua ngay một quyết định về việc trả tiền cho I-u. C. mỗi tháng 75 (bảy mươi lăm) rúp. Đó là minimum cho cộng tác viên thường xuyên của cả báo lẫn tạp chí; các đồng chí hãy nhớ lại cái mục phê bình — văn học, nói chung cái mục ấy của báo chí chúng ta đang còn trực trặc không ổn, thế mà thiếu nó thì không thể có một tờ báo “lớn” được đâu.

Tha thiết yêu cầu các đồng chí trả lời ngay điều này. Thư của I-u. C. gửi cho tôi lời lẽ rất quyết liệt và tôi thấy mình có trách nhiệm phải báo trước ban biên tập và người xuất bản báo “*Sự thật*” rằng tôi không biết ai sẽ cho là có thể xuất bản một tờ báo khổ rộng mà lại có một cộng tác viên như thế khước từ hợp tác.

(4) Bài báo của Vi-tim-xki trong số 123, theo tôi, là rất đạt. Xin chúc mừng tác giả. Còn in lại *Xtan*, theo tôi thì cũng tốt!²²³

Tôi xin gửi kèm đây thư trả lời Vi-tim-xki¹⁾, có lẽ các đồng chí cũng nên đọc nó (thư ấy) (tôi không hiểu bức thư của Vi-tim-xki có phải là bức thư *riêng* hay không; theo tôi thì không phải).

(5) Có người cho chúng tôi biết, bức thư của A-lếch-xin-xki về “Những vấn đề tranh luận”²⁾ đã nằm *một tháng nay* ở ban biên tập. Tôi không hiểu được thái độ như vậy!! Hình như ban biên tập *không biết* tình hình, *không biết* lịch sử nhóm “Tiến lên” và đã mắc *sai lầm* với ngài *Bô-gđă-nốp* (chuyện ấy ta sẽ nói riêng). Vì sao các đồng chí lại không gửi cho chúng tôi bức thư của A-lếch-xin-xki?? Việc đó rất cần thiết để trao đổi bàn bạc về người theo phái “Tiến lên” *duy nhất* có trí tuệ đến mức đã đứng lên chống lại thuyết kinh nghiệm nhất nguyên độc hại và tất cả những thứ như nuốc tương tự đang làm ô danh đảng vô sản. Thế mà ban biên tập lại cho đăng những bức thư đối

1) Xem tập này, tr. 249 – 252.

2) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-cơ-va, t. 23, tr. 78 -110.

láo của Bô-gđã-nốp²²⁴, *gây khó khăn* cho công việc của cuộc họp chung bàn về A-lếch-xin-xki: có thể là bức thư của A-lếch-xin-xki cũng không sử dụng được, nhưng vẫn *phải trao đổi bàn bạc*. Vì thế chúng tôi tha thiết yêu cầu các đồng chí gửi thật nhanh cho chúng tôi bức thư ấy và nói chung là gửi những thứ như vậy.

(6) Về vụ đụng độ với ngài Bô-gđã-nốp tôi sẽ gửi riêng một số ý kiến đến hội đồng biên tập và người xuất bản báo “Sự thật”¹⁾. Vấn đề này vô cùng hệ trọng. Tôi rất không muốn phát biểu trên báo chí chống lại ban biên tập “Sự thật”, — chúng ta đã từng làm việc với nhau rất lâu rồi, — nhưng, đối với tôi, ủng hộ phái triệu hồi là một tội lỗi tôi tề *gấp 100* lần so với việc ủng hộ phái thủ tiêu, và không những tôi tề hơn, mà còn là bất lương hơn. Nhưng thành thực mà nói, tôi không thể không lên tiếng trên báo chí để phản đối sự ủng hộ đó, một sự ủng hộ đã trở nên rõ ràng sau việc đăng bức thư của ngài Bô-gđã-nốp. Nếu đây là thiếu sót thì chúng ta sẽ sửa chữa. Nếu không, chúng tôi sẽ đấu.

Các đồng chí *gửi* cho tôi bức thư của A-lếch-xin-xki nhé. Rất quan trọng đấy. A-lếch-xin-xki nói chuyện thân ái với ta, thế mà các đồng chí lại đáp lại ông ấy... bằng Bô-gđã-nốp!!

(7) Tôi đã nhận được tiền của tháng Tư. Cần phải gửi ngay tiền của *tháng Năm*. Rất mong các đồng chí đừng chậm. (Tôi rất cần tiền để chữa bệnh cho nhà tôi, để mổ.)

Kính thư. V. I.

Tôi vô cùng lo không biết liệu các đồng chí có làm tổn thương đến Plê-kha-nốp không!! Pô-tơ-rê-xốp thì đang lừa dối và thóa mạ. Còn Plê-kha-nốp thì các đồng chí lại buộc phải im lặng?? Điều đó sẽ là một sai lầm không sao sửa chữa được²²⁵.

Rất cảm ơn các đồng chí đã hứa gửi cho tôi những số báo “*Sự thật*” và “*Tia sáng*” mà tôi còn thiếu. Nhưng có một lần các

1) Xem V. I. Lê-nin. “Về vấn đề ông Bô-gđã-nốp và nhóm “Tiến lên” (Gửi hội đồng biên tập báo “Sự thật”)” (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 311 – 313).

đồng chí nhắc nhâm, lẽ ra là № 8 (số tám) năm 1912 (mười hai) thì các đồng chí lại nhắc nhâm sang số khác. Rất mong các đồng chí gửi cho tôi số 8 (1912) đó. Số này có 180 bản bị tịch thu đã được *trả lại* cho toà soạn rồi.

Viết ngày 16 tháng Sáu 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

158

GỬI M. X. ÔN-MIN-XKI

Đồng chí Vi-tim-xki

Bạn đồng nghiệp thân mến! Thứ nhất, tôi xin mừng bạn nhân hai bài báo của bạn mà tôi cho là đạt *nhất*, một bài về phái tự do và hội nghị của các báo “*Sự thật*” và “*Tia sáng*” với các biên tập viên thuộc phái tự do và một bài in trong số 123 nói về báo “*Sự thật*”.

Về vấn đề An và Vla-xốp mà đồng chí nêu lên, tôi không thể đồng ý với đồng chí được. Theo tôi, bạn mới nắm *cái ở bề mặt*, cái ở bên ngoài, cái có thể thấy ngay được, nhưng lại sẵn sàng quên mất cái quan trọng hơn, cái cơ bản hơn. Như thế vô cùng nguy hiểm.

An và Vla-xốp “đả kích ban biên tập “*Tia sáng*”, — đồng chí viết như vậy và cho “đó là điều người ta không sử dụng đến”.

Đồng chí lầm. An và Vla-xốp *đã chấp nhận điều cơ bản* của báo “*Tia sáng*”, cụ thể là khẩu hiệu “đấu tranh cho một đảng công khai” hoặc khẩu hiệu hoà bình (hay thống nhất) với phái thủ tiêu. *Đó là điều cơ bản*. Đó chính là điều mà báo “*Tia sáng*” đang cần. Báo “*Tia sáng*” chính là đang muốn coi mình

Không phải là cơ quan ngôn luận của phái thủ tiêu mà là cơ quan ngôn luận của *cả* phái thủ tiêu *lẫn* của những người ủng hộ đảng. Không thể dung nhận sự lừa dối đó được. Sự lừa dối đó nguy hiểm hơn cả. Sự lừa dối đó chính là cơ sở cho toàn bộ đường lối phiêu lưu của Tơ-rốt-xki và Xem-cốp-xki.

Thứ nữa, không hoàn toàn đúng là “đó là điều người ta không sử dụng đến”. Sử dụng *như thế nào?* Có phải là An và Vla-xốp “đả kích ban biên tập báo “Tia sáng” và biện minh cho đường lối của báo “Sự thật” hay không?? Điều đó không đúng. An và Vla-xốp chính là không biện minh cho *cái cơ bản* trong lập trường của báo “Sự thật”, mà chỉ hoặc là bác bỏ (An) hoặc không hiểu (Vla-xốp).

Hoặc là sử dụng đến mức khiến cho *không phải chỉ những kẻ thù* của báo “Tia sáng”, mà cả những người ủng hộ báo “Tia sáng” cũng đều thừa nhận *sự việc* là Xê-đốp là người theo chủ nghĩa thủ tiêu? Như thế mới là đúng. Song, điều đó cũng đã được thực hiện trong bài báo của tôi rồi (“Những vấn đề tranh luận”, số 3 trên báo “Sự thật”, số 110)¹.

“Phải chia rẽ những kẻ thù chứ đừng thống nhất chúng lại”, — đồng chí đã trách cứ V. I. thiếu tế nhị, bảo rằng chính V. I. đã “thống nhất” kẻ thù lại.

Xin phép được nói mấy lời thanh minh.

Phải chia rẽ những kẻ thù chứ đừng thống nhất chúng lại; đó là điều không thể tranh cãi được. Thế nhưng nếu kẻ thù *khéo làm ra vẻ* là chúng “bị chia rẽ”, là chúng không phải chỉ gồm có phái thủ tiêu, mà còn có “cả” những người Lát-vi-a, “cả” Tơ-rốt-xki, “cả” phái Bun, và “cả” An nữa, thì sao?? Chính cái *thực chất* ấy trong sách lược của phái thủ tiêu thì đồng chí lại không nhận thấy, — có thể là vì đồng chí chưa đọc hoặc chưa nghe hết về Hội nghị tháng Tám. Chính đó là *tính chất* và *thực chất* của toàn bộ sách lược “cứu vãn” của bọn thủ tiêu, tức là cứu vãn *tự*

1) Xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 91 – 95.

do cho sự lừa bịp của bọn thủ tiêu và cho chủ nghĩa tự do nhằm gây ảnh hưởng *từ bên trong* đảng.

Chỉ có như thế mới có thể mưu toan cứu bọn thủ tiêu. Và nhà ngoại giao An khôn khéo (có chú bé Vla-xốp chưa đầy một tuổi bò theo) đã chơi một ván *rất ranh mãnh*. Đồng chí không biết rõ An đâu! Tôi đã nhiều năm nghiên cứu cái tài ngoại giao của ông ta và biết rõ nhờ cái tài ấy ông ta đã lừa gạt được *toàn bộ Cáp-ca-dơ* như thế nào rồi!! An là một người có tài năng ngoại giao thật sự (tôi biết ông ta từ năm 1903), chỉ có điều đáng tiếc là ông ta đã đi theo hướng xấu. An muốn tỏ là ông ta chống lại báo “Tia sáng” và **nhờ thế mà cứu** báo “Tia sáng”!! Điều ấy thật rõ ràng đối với những ai biết rõ lịch sử đảng, đặc biệt là thời kỳ *tháng Giêng* 1910 và thời kỳ *tháng Tám* 1912!! An trách cứ Đan vì một chuyện nhỏ nhặt, nhưng lại nhân nhượng Đan cái điều chủ yếu (*khẩu hiệu* đấu tranh cho một đảng công khai), nhằm khoe với “người nhà” rằng *cả chúng tôi* cũng chống phái thủ tiêu. *Không có* cái sai lầm nào nguy hại hơn là mắc phải mỗi câu của An. Đồng chí *không biết* (và điều đó cũng dễ hiểu) những điều uẩn khúc của những quan hệ giữa Tơ-rốt-xki, An, phái Bun và Brau-nơ, v. v. đối với báo “Tia sáng”, nhưng tôi thì biết rõ lắm. Không có gì *tiếp tay* bọn thủ tiêu hữu hiệu bằng việc thừa nhận An là người chống bọn thủ tiêu. Đó là sự thật. Còn đối với bọn thủ tiêu thì An là *chỗ dựa* “quan trọng” duy nhất. Đó cũng là sự thật. Siết chặt tay đồng chí và chúc đồng chí mạnh khỏe và tươi trẻ. Nhớ viết thư cho tôi nhé, bao giờ tôi cũng rất vui được chuyện trò cùng đồng chí.

V. I. của đồng chí

P. S. Nghe nói ở Pê-téc-bua người ta đồn đại nhiều rằng An đã “cố cướp” (cùng với Tơ-khê-ít-dê) tờ “Tia sáng” của Đan... mà không cướp được. Tôi nghĩ: chiếm *lấy lệ* thế thôi, rút cuộc *làm ra vẻ thoả hiệp*, nhưng thực ra là đầu hàng Đan!! Đan là một pháo đội của kẻ địch nhưng nguy trang kém. An cũng là một pháo

đội như thế của chính kẻ địch ấy nhưng được ngụy trang khéo léo. Xin đồng chí tin rằng, nhờ kinh nghiệm tôi đã biết rõ như vậy.

Viết ngày 16 tháng Sáu 1913
Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1930 trong V. I.
Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần thứ
2 – 3, t. XVI

Theo đúng bản thảo

159

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

L. B. thân mến! Trong lúc chúng ta còn chưa cãi nhau (và tôi hy vọng rằng chúng ta sẽ không cãi nhau) — — — tôi nói đùa đấy nhé — vì một cái có “đặc biệt và chẳng lấy gì làm thú vị”, thì chúng ta hãy tán chuyện khác cái đã.

Tôi gửi kèm theo đây bức thư của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài có bắt tay vào việc hay không? Nếu có, đồng chí bảo họ *chính thức* báo cho tôi biết. Nếu không, đồng chí trả lại tôi bức thư nhé.

Đồng chí báo giùm cho Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài: ta đã đánh cắp được (hay nói chung là đã kiếm được) tin của bọn cảnh sát nói rằng có một người nào đó tên là *Pô-lôn-xki* đã rời khỏi nước Nga một cách hợp pháp và người đó sẽ bị bắt khi trở về nước.

Nếu được thì Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài hãy báo cho mọi người biết và thử cố gắng tìm cho được Pô-lôn-xki. Tôi không biết gì hơn nữa.

Về A-lếch-xin-xki, tôi đã viết cho báo “Sự thật” và yêu cầu gửi bức thư của ông ta¹⁾ về cho tôi. Về sự lừa dối của ngài Bô-gđa-nốp, tôi đã gửi thư phẫn nộ và tối hậu thư đòi đăng thư

1) Xem tập này, tr. 247 – 248.

ấy. Chúng ta sẽ xem thế nào. Nếu không tôi sẽ sang tạp chí “*Giáo dục*”. ((Trên tạp chí “*Giáo dục*” tôi cũng đã viết về bài báo của đồng chí: *tôi hoàn toàn tán thành* — nói về cuộc hội nghị của phái tự do và báo “Sự thật” với báo “Tia sáng”)).

Với A-lếch-xin-xki tôi khuyên đồng chí nên đặt vấn đề một cách thành thực và thẳng thắn, trên tinh thần đồng chí. Anh đi họp bàn *chống lại* Lu-na-tsác-xki phải không? Bon! Mais alors de deux choses une¹⁾: hoặc là anh nổi dậy trên báo chí **vừa** để chống lại cánh triết học (c'est déjà fait²⁾) **vừa** để chống lại cánh **triệu hồi** của báo “*Tiến lên*”, anh tuyên bố rằng trong cái nhóm đó có cả khuynh hướng triết học phản động và cả khuynh hướng chính trị *vô chính phủ*. Tôi (A-lếch-xin-xki) rất mừng là đã thoát được họ.

Như thế chúng ta có thể có một khối liên minh trung thực. Không nhắc đến những chuyện xích mích trước đây, chúng ta sẽ *vui mừng* có được một cộng tác viên (100 lần *kém* giá trị hơn Plê-kha-nốp) cho cả báo “Sự thật” lẫn tạp chí “Giáo dục”.

Hoặc là anh quanh co ngoắt ngoéo? Như thế thì anh cứ đi một mình. Anh sẽ là một người cộng tác viên *ngẫu nhiên*, còn chúng tôi thì cũng xin kiếu.

Đừng có xã giao. Hãy nói thẳng. Cần phải như vậy.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Trong những ngày từ 20 đến 30 tôi sẽ cùng N. C. đi *Béc-nơ*: tôi sẽ ở đó ngày 27. VI. Chắc là phải mổ.

P. S. Huy-xman nêu tên các nghị sĩ Ba-lan trong phái đối lập, chứ không nói đó là những người Ba-lan!!! Còn đồng chí (+ tôi + Plê-kha-nốp!!) thì anh ấy xếp vào hàng đại biểu của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. (Bulletin cuối cùng!²⁶⁾)

1) — Hay lắm! Nhưng như vậy thì phải chọn lấy một trong hai điều.

2) — việc đó đã làm rồi

P. P. S. Trước đây tôi đã viết thư cho báo “Sự thật” về việc trả tiền cho đồng chí¹⁾. Hôm nay tôi sẽ viết về món 75 rúp theo bức thư của Gri-gô-ri.

Viết ngày 16 tháng Sáu 1913
Gửi từ Pô-rô-nin đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

160 GỬI CÁC ĐẠI BIỂU BÔN-SÊ-VÍCH TẠI ĐU-MA NHÀ NƯỚC IV²⁾

Các bạn thân mến! Theo ý chúng tôi các bạn đã phạm một sai lầm khi liên hệ với Phê-đô³⁾. Chắc chắn là sẽ chẳng đưa tới một cái gì cả ngoài những chuyện xích mích. Đáng lý các bạn phải xuất bản báo cáo của mình²⁷⁾. Nhưng bây giờ phải xuất phát từ việc đã làm rồi ấy. Trong tình hình hiện nay cần phải trước hết đòi cho kỳ được *quyền bình đẳng hoàn toàn* và trước hết đưa ra một nghị quyết chính thức đại khái như thế này: “Hợp tác xã quy định rằng khi thảo báo cáo không được cho phép một khuynh hướng này áp đảo những khuynh hướng khác và cả hai khuynh hướng (nhóm sáu người và nhóm bảy người) đều có quyền bình đẳng hoàn toàn về tất cả mọi mặt, tức là thành phần của tiểu ban bao gồm mỗi bên một nửa, những đoạn tranh chấp sẽ được hiệu đính theo sự thoả thuận chung chứ không theo biện pháp áp đảo. Nếu cuối báo cáo có in lại những bài phát biểu của các nghị sĩ, thì việc lựa chọn các bài phát biểu cũng phải tiến hành theo lối thoả thuận”. Nghị quyết này là cần thiết. Nếu không, tiểu ban đúng là sẽ bao gồm mỗi bên một nửa, nhưng sau đó nhờ

1) Xem tập này, tr. 246 -247.

2) Bức thư này gửi theo địa chỉ N. I. Pốt-vôi-xki.

3) Phê-đô (Phê-ô-đô-ra) – tên gọi bí mật của bộ phận men-sê-vích trong đảng đoàn dân chủ – xã hội tại Đu-ma nhà nước IV.

hơn được một lá phiếu, hợp tác xã sẽ thông qua những điều mà bọn thủ tiêu đề nghị. Nếu Phê-ô-đô-ra bác bỏ một nghị quyết như vậy thì chúng tôi đề nghị nên tuyên bố chính thức rằng vì họ không muốn thừa nhận quyền bình đẳng nên các bạn mới tự giành cho mình quyền hoàn toàn tự do hành động. Trong tình huống đó, các bạn vẫn có thể đề cử ứng cử viên của mình.

Chúng tôi gửi kèm theo đây bản sơ thảo đề cương:

1) Cuộc vận động bầu cử. Tình hình cuộc vận động đó. Kết quả đối với những người dân chủ – xã hội. Cương lĩnh của những người dân chủ – xã hội, ngày làm việc 8 giờ, tịch thu ruộng đất, dân chủ hoá hoàn toàn.

2) Thành phần của đảng đoàn dân chủ – xã hội. Xác định thẩm quyền của đảng đoàn. Vụ Gia-gien-lô²⁸⁾. (Bản trình bày các quan điểm của nhóm sáu người và của nhóm bảy người. Ghi rõ những lời phản đối).

3) Cương lĩnh chính trị của đảng đoàn và những lời phát biểu đầu tiên của đảng đoàn. Bản tuyên bố. Nêu rõ rằng nhóm sáu người bác bỏ quyền tự trị dân tộc về văn hoá. Nêu rõ rằng những tầng lớp công nhân rộng rãi tán thành chính... những khẩu hiệu trong lời tuyên bố. Nói rõ tình hình chính trị của phái dân chủ – xã hội.

Những khẩu hiệu chính vẫn là: ngày làm việc 8 giờ, chuyển giao ruộng đất, dân chủ hoá hoàn toàn.

4) Những lời chất vấn của đảng đoàn.

5) Đảng đoàn và ngân sách.

6) Các đảng đoàn tư sản tại Đu-ma và sự phê phán kịch liệt của các đảng đoàn này và của phái tự do (các bài diễn văn của Ma-cla-cốp, của phái thán Mười, của bọn Trăm đen).

7) Công nhân và đảng đoàn. Những thư uỷ nhiệm, những lời kêu gọi, những lời hướng ứng, những tài liệu để chất vấn, sự tương trợ về tài chính, v. v..

8) Quyền bất khả xâm phạm của nghị sĩ (trường hợp của Pê-tơ-rốp-xki)²⁹⁾.

Những bất đồng nội bộ; mỗi bên tự trình bày quan điểm của

mình và được phân một số trang như nhau. Đăng lại những lời phát biểu của hai bên trên báo chí. Bản kê các nghị quyết công nhân, có bao nhiêu thì kê bấy nhiêu. Phụ lục. Những nhiệm vụ quan trọng nhất.

Chúng tôi chờ tin. Đã thuê được biệt thự rồi¹⁾.

Viết ngày 17 tháng Sáu 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1924 trên tạp chí "Biên niên đở", số 1

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

161

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP

Đồng chí thân mến! Tôi đã nhận được và đã đọc bài báo của đồng chí. Theo tôi, đề tài đồng chí chọn tốt và nghiên cứu phân tích đúng đắn, nhưng văn chương không được trau chuốt lắm. Có nhiều chỗ — nói thế nào được nhỉ! — "cổ động" quá đỗi, không phù hợp với một bài báo về một vấn đề *lý luận*. Theo tôi, hoặc là đồng chí nên tự làm lại, hoặc là chúng ta sẽ thử.

Rất cảm ơn đồng chí đã cho tôi biết tin về Cô-xtơ-rốp. Đồng chí làm ơn yêu cầu A-ven viết và thông báo cho chúng tôi đều hơn. Điều đó quan trọng, mà chúng tôi thì chẳng biết *gì cả*.

Liệu đồng chí có thể kiểm và dịch được những bài báo bằng tiếng Gru-di-a của Cô-xtơ-rốp (a) chống phá thủ tiêu, (b) về vấn đề dân tộc *đòi* quyền tự trị dân tộc về văn hoá, (c) — *điều quan trọng nhất* — chống lại lời tựa của Plê-kha-nốp viết cho Ác-cô-mét, chống lại việc Plê-kha-nốp bảo vệ bá quyền lãnh đạo.

1) Đây là nói đến nhà thuê cho những học viên trường đảng mà Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ — xã hội Nga định mở ở Pô-rô-nin.

Tôi sẽ đi Béc-nơ một vài tuần. Hy vọng rằng khi trở về chúng ta sẽ còn trò chuyện với nhau nhiều lần bằng thư từ.

Bắt tay đồng chí. Lê-nin của đồng chí

P. S. Cảm ơn về số báo "Sự thật"¹⁾.

Viết khoảng từ ngày 18 đến

ngày 22 tháng Sáu 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

162

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến! Đã lâu lắm tôi có viết từ Cra-cốp về cho đồng chí mà không thấy trả lời.

Hôm nay tôi nhận được một bức thư từ Nga — từ Ô-đét-xa — gửi sang nói rằng *Xtác-cơ* (?) (ở Ca-pri) lấy làm ngạc nhiên vì sao tôi không báo cho anh bạn Ô-đét-xa biết về tờ báo *bôn-sê-vích* ở Ô-đét-xa mà *Xtác-cơ* và *đồng chí* (!) đã cho tôi hay!!

Sự hiểu lầm này là thế nào và vì sao mà có?? Tôi đã nói cho anh bạn Ô-đét-xa biết rằng *đồng chí* có viết cho tôi về tờ báo *bôn-sê-vích* ở Ô-đét-xa mà tôi không biết *gì cả*²⁾. Cho đến cả bây giờ tôi cũng không biết gì cả. Anh bạn Ô-đét-xa viết rằng tờ báo đó có "Ma-li-an-tô-vích em" tham gia. Lần đầu tiên tôi nghe cái tên ấy. "Ma-li-an-tô-vích nào đấy? Có phải là "Ni-ki-ti-tsép-xki" không?²³⁰ (riêng tôi không biết một Ma-li-an-tô-vích nào cả). Có phải là luật sư ở Mát-xcơ-va hay là một người khác?

1) Ý muốn nói đến số 119 báo "Sự thật", ra ngày 25 tháng Năm 1913 trong đó có bài báo của M. X. Ôn-min-xki "Lầm lỗi đáng ngờ".

2) Không rõ là nói về tờ báo nào.

Đồng chí viết gì thì viết cho tôi nhé. Cần phải gỡ cho ra sự hiểu lầm.

Tôi đã chuyển về *Poronin* (gần Da-cô-pa-nơ) và sẽ ở đây cả vụ hè chữa bệnh cho nhà tôi. Đến ngày 27. VI. 1913 tôi sẽ cùng với nhà tôi đi Béc-nơ để mổ. Địa chỉ của tôi: *Poronin* (Galizien). Austria.

Tôi sẽ ở Béc-nơ 2 – 3 tuần lễ. Có thể viết đến đó cho tôi theo địa chỉ: Herrn Schklowsky. 9. Falkenweg. 9. *Bern* (nhờ chuyển cho Lê-nin).

Sức khoẻ của đồng chí thế nào? Qua mùa xuân rồi có khá lên không? Chân thành chúc đồng chí nghỉ ngơi và bình phục cho thật tốt.

Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 22 tháng Sáu 1913

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. 1

Theo đúng bản thảo

163

GỬI G. V. PLÊ-KHA-NỐP

Ghê-óc-ghi Va-len-ti-nô-vích kính mến!

Được sự uỷ nhiệm của sáu nghị sĩ dân chủ – xã hội, tôi xin mời đồng chí mùa hè này đến Da-cô-pa-nơ vài tuần lễ để giảng một số bài về những vấn đề của chủ nghĩa Mác và của phong trào dân chủ – xã hội, tùy theo sự lựa chọn của đồng chí. Hôm nay, từ Pê-téc-bua người ta có viết cho chúng tôi rằng bốn nghị sĩ đang ủng hộ bọn thủ tiêu hoặc đang dao động (Bu-ri-a-nốp, Tu-li-a-cốp, Khau-xtốp và có lẽ cả Man-cốp nữa) cũng có thể đến. Là những người men-sê-vích nên dĩ nhiên họ rất coi trọng sự tham gia của đồng chí.

Về phía mình, chúng tôi nghĩ rằng việc những người ủng hộ

đảng có quan điểm khác nhau tham gia vào một hoạt động mà chúng tôi cho là cực kỳ quan trọng để thắt chặt những quan hệ với công nhân và củng cố công tác của đảng, là một điều rất bổ ích.

Vì hoạt động bí mật nên chúng tôi đã quyết định không cho một nhóm nào ở nước ngoài biết ý định của chúng tôi về việc tổ chức bài giảng, nhất là vì chắc chắn các nghị sĩ sẽ có cơ bị truy tố hết sức nặng.

Từ Pô-rô-nin, nơi chúng tôi có ý định tổ chức bài giảng, đi 7 km đường xe lửa thì tới Da-cô-pa-nơ, một trong những nơi dưỡng bệnh trên núi tốt nhất ở Ga-li-xi-a. Nếu cần chúng ta sẽ trao đổi riêng bằng thư từ với nhau về mặt tài chính (trang trải các khoản chi phí đi đường).

Đồng chí hãy viết đôi lời cho chúng tôi biết đồng chí có ưng nhận đề nghị này không.

Kính thư *N. Lê-nin*

Địa chỉ của tôi: Herrn Wl. Ulianow.

Poronin (Galizien). Autriche.

Viết chậm nhất là ngày 22

tháng Sáu 1913

Gửi đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

164

GỬI A. M. GOÓC-KI

Al. Mác-x. thân mến! Hôm nay chúng tôi đã nhận được bức thư từ Pê-téc-bua cho biết rằng dự định của chúng ta về việc đưa các nghị sĩ dân chủ – xã hội tới đây (*tối mật*: ngoài đồng chí ra, chúng tôi đã quyết định không nói cho ai biết cả) đã được thực hiện gần xong. Người ta viết rằng ngoài sáu người ủng hộ báo “Sự thật” còn có thể có thêm Tu-li-a-cốp, Bu-ri-a-nốp, Khau-

xtớp và có lẽ cả Man-cốp nữa. Chắc người ta sẽ tranh thủ được cả sự tham gia của một số công nhân (không phải nghị sĩ). Hãy viết vắn tắt cho biết đồng chí có thể đến được không (để mở một loạt bài giảng, hoặc tọa đàm, hoặc lên lớp, tùy đồng chí)? Được như thế thì sẽ rất tốt! Da-cô-pa-nơ ở cách đây 7 km (đường tàu hỏa), đó là một nơi dưỡng bệnh rất tuyệt. Còn về tiền đi đường, chắc chắn là sẽ có (người ta hứa với chúng tôi thế). Chúng tôi có thể thu thập và gửi đi tất cả những điều cần biết về nơi dưỡng bệnh Da-cô-pa-nơ.

Thực đấy, nếu sức khỏe cho phép, đồng chí hãy ghé qua đây chơi! Sau Luân-đôn²³¹ và trường học ở Ca-pri, đồng chí sẽ lại gặp anh em công nhân.

Ma-li-nốp-xki muốn đến thăm đồng chí nhưng không thể đi được vì không có thời gian. Đồng chí ấy và tất cả các nghị sĩ gửi đồng chí lời chào thân thiết.

Tôi đợi thư trả lời

Lê-nin của đồng chí

Các báo đăng đây đầy những tin tức về “cuộc xung đột”²³². Tôi nghĩ rằng người ta sẽ bóp chết tờ “Sự thật” của chúng ta. Ma-cla-cốp sẽ làm được như vậy bằng mọi cách, ở bên ngoài Đu-ma, chống lại Đu-ma hay bằng cách khác, nhưng sẽ làm được!²³³

Đến lúc đó chúng ta lại sẽ lao vào sách báo bí mật, nhưng hết cả tiền rồi.

Mà thế nào, “thương nhân” vẫn chưa bắt đầu cấp ư? Đã đến lúc rồi. Thật đã đến lúc rồi.

Địa chỉ: Herrn Wl. Ulianow. *Poronin* (Galizien). Autriche.

Viết chậm nhất là ngày 22

tháng Sáu 1913

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

165

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO “SỰ THẬT”

Các bạn đồng nghiệp kính mến! Tôi tha thiết yêu cầu các đồng chí gửi đến đây, tức Béc-nơ, cho tôi số tiền nhuận bút tháng Năm (và cả tháng Sáu nữa) (100 rúp) theo địa chỉ:

Herrn *Ulianow*. 4. Gesellschaftsstraße. 4. *Thuy-sĩ Bern*. Schweiz.

Tôi phải ở đây chừng một tháng vì vợ tôi phải mổ. Tôi rất cần tiền.

Tôi hy vọng mấy hôm nữa sẽ thu xếp xong để dù ở đây cũng vẫn cộng tác được với báo “*Sự thật*”.

Về bài báo của tôi chống Bô-gđa-nốp, tôi rất ngạc nhiên thấy ban biên tập lần trốn *thực chất* của vấn đề: Bô-gđa-nốp đã lừa được *ban biên tập* và qua đó lừa được 40 000 độc giả! Chẳng lẽ lại có thể đành chịu như thế ư?? Tôi đồng ý bỏ chữ “ngài” mà *chỉ* để là “Bô-gđa-nốp” thôi²³⁴. Tôi nghĩ rằng như thế các đồng chí sẽ vừa lòng.

Xin gửi lời chào! *V. I-lin*

Viết sớm nhất là ngày 25

tháng Sáu 1913

Gửi đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

166
GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

29/VI. 1913

L. B. thân mến!

Tôi đã nhận được tờ Cơ quan ngôn luận trung ương và thư. Rất cảm ơn.

Có một câu chuyện rất lộn xộn vừa xảy ra với Cô-khe-rơ: một con người tính khí thất thường. Anh ấy vẫn chưa nhận khám, đành phải chờ đợi.

Nếu có thể được, đồng chí dồn sức cho tờ báo “Sự thật” nhé. *Mi-rôn bị bắt rồi. Không còn ai cả.* Bây giờ tôi không thể viết được nữa.

Từ Pê-téc-bua có nhiều tin tốt về Ban chấp hành Pê-téc-bua và Công đoàn công nhân kim khí, cũng như về triển vọng nhà trường: nhóm sáu người *đã hứa rồi*. Mười ngày nữa Xa-môi-lốp sẽ có mặt ở Da-cô-pa-nơ. Nghe nói Plê-kha-nốp đã ở Pa-ri. Nếu có thể đi được, đồng chí đến thăm ông ta nhé, điều tối quan trọng: tôi đã viết cho ông ấy (tối mật — *chỉ viết riêng cho ông ta thôi*) về trường học và mời ông ấy đến¹⁾. Cái lão gian ngoan, I-gna-ti Lô-i-ô-la, cái ông tướng ngoắt ngoéo, vẫn im lặng. Thôi, kệ ông ta. Trường học vẫn cứ mở. Goóc-ki gần như đã hoàn toàn đồng ý.

Au revoir!

Lê-nin của đồng chí

P. S. Xin gửi lời chào thân ái đến tất cả các bạn ở Pa-ri.

P. S. Rất hy vọng vào Tu-li-a-cốp. Còn những người khác (không phải của chúng ta) thì hy vọng ít hơn. Mọi người đều khao

1) Xem tập này, tr. 258 – 259.

khát “khoa học” và đòi mời Plê-kha-nốp. Ông ta sẽ là người ngốc nếu ông ta không đến.

Ở đây có tin đồn rằng khoảng mồng 10 tháng Bảy, Plê-kha-nốp sẽ đi Beatenberg¹⁾. Ở Pa-ri có tin gì không?

Đối với A-lếch-xin-xki, hiện nay *chưa cần* nói cho ông ta biết về chuyện trường học. *Nếu cần*, ta nói sau vẫn kịp. Công việc cũng phải sang tháng Tám mới bắt đầu được.

Gửi từ Béc-nơ đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

167
GỬI G. I. XA-PHA-RỐP

Ghê-oóc-ghi thân mến!

Về hội nghị tôi không biết gì cả²³⁵. *Các đồng chí cứ tự quyết định lấy.*

N. C. còn phải chữa lâu nữa, nên tôi còn ở lại đây *thêm hai tuần*, cũng có thể là lâu hơn. Chưa biết chính xác là bao lâu.

Bài báo của đồng chí người U-cra-i-na rất hay²³⁶. Điều chủ yếu nhất là đồng chí ấy là người theo phái tập trung. Đó là điều rất hiếm và rất quý, nhất là trong thời buổi đáng ghét này của chúng ta nên đồng chí và I-u-ri *nhất thiết* phải tìm hiểu **trực tiếp** đồng chí ấy và gần gũi thật sự, phải hiểu kỹ con người.

Điều cần thiết trong bài báo đó chủ yếu là *sự giải thích của tác giả* chứ không phải là sự tu sửa lối hành văn (đó là chuyện vặt). Đồng chí ấy phải viết thêm một bài nữa. Điều ấy tôi có viết ở trang sau²⁾, đồng chí và I-u-ri hãy đọc đi *và tự quyết định lấy*

1) — Bê-a-ten-béc (Thuy-si)

2) Xem tập này, tr. 264-265.

xem có nên đưa cho đồng chí người U-cra-i-na đọc không hay là các đồng chí nói lại cho đồng chí ấy thì hơn.

Beste Grüße.

N. Lê-nin

Viết ngày 20 tháng Bảy 1913

Gửi từ Béc-nơ đến Xuy-rích

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

168

GỬI Ô. N. LÔ-LA¹⁾

Đồng chí kính mến!

Bài báo của đồng chí làm tôi rất vui, vì đó là bài báo của một người theo *phái tập trung* đấu tranh chống bọn Đôn-txốp và đồng bọn. Điều tối quan trọng là phải đấu tranh chống bọn dân tộc chủ nghĩa kiểu *đó* (và chống bọn dân chủ – xã hội U-cra-i-na), một bọn người ranh mãnh hơn.

Nhất định thế nào tôi cũng kiên trì đòi ban biên tập báo “*Sự thật*” đăng bài của đồng chí. Nhưng theo tôi, bài báo ấy khó hiểu đối với độc giả – 40 000 công nhân Nga (mà phần lớn là Đại Nga).

Tôi xin khuyên đồng chí một điều, nếu đồng chí cho phép: đồng chí hãy viết *thêm* một bài báo nữa, bài báo ấy sẽ đưa ra *từ đầu*. Mở đầu là khái luận chung *ngắn gọn* về vấn đề “chủ nghĩa tập trung” và “chủ nghĩa phân lập” (đồng chí chọn thuật ngữ *rất đạt* và chính xác) trong hàng ngũ những người dân chủ – xã hội U-cra-i-na. Đồng chí hãy đưa độc giả vào vấn đề. Đồng chí hãy

1) Hiện nay có căn cứ để cho rằng bức thư này viết cho P. Gri-sen-cô.

kể về những trào lưu chung, nói rõ những trào lưu đó là thế nào và lịch sử của chúng ra sao (ngắn gọn).

Sau đó còn một vấn đề nữa: có phải Ba-xóc quay sang chủ nghĩa dân tộc và chủ nghĩa phân lập hay không? Tôi có nghe thấy như vậy; không biết có đúng thế không? Đồng chí có thể tìm được cho tôi bài báo “nổi tiếng” của anh ta (năm 1910 hay 1911 hay 1912 gì đó) trong đó bộc lộ rõ sự biến chuyển hay không?

Lại còn chuyện này, nghe nói mới đây tại hội nghị ở Lơ-vốp có nhóm nào đó “hợp nhất”: nhóm Xpin-ca với nhóm dân chủ – xã hội U-cra-i-na hay là với nhóm Đôn-txốp?? Ở Lơ-vốp người ta đã hứa gửi cho tôi những nghị quyết thống nhất nhưng chưa thấy gửi. Đồng chí có biết gì về chuyện đó không?²³⁷ Liệu có phải viết thêm đôi dòng rằng tiếc thay ngay trong nhóm Xpin-ca cũng có những người rơi vào chủ nghĩa dân tộc và chủ nghĩa phân lập hay không?

Chào đồng chí và xin gửi
những lời chúc mừng tốt đẹp nhất!

N. Lê-nin

Viết ngày 20 tháng Bảy 1913

Gửi từ Béc-nơ đến Xuy-rích

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XII

Theo đúng bản thảo

169

GỬI A. M. GOÓC-KI

25/VII. 1913.

A. M. thân mến! Tôi lúc nào cũng có ý định viết thư cho đồng chí, nhưng rồi cứ phải hoãn lại vì nhà tôi phải mổ. Cuối cùng, cách đây ba hôm người ta đã mổ rồi, và bây giờ nhà tôi đã khá hơn. Ca mổ này khá khó và tôi rất mừng là nhà tôi đã được Cô-khe-rơ mổ.

Bây giờ ta bàn về công việc. Đồng chí viết rằng tháng Tám này đồng chí sẽ có mặt ở Béc-lanh. Tháng Tám, vào lúc nào? đầu tháng hay cuối tháng? Chúng tôi dự định rời khỏi đây ngày 4 tháng Tám. Chúng tôi đã mua vé đi qua Xuy-rích — Muyn-khen — Viên, chúng tôi sẽ dừng lại ở tất cả các thành phố ấy. (Có thể đến ngày mồng 4 bác sĩ chưa cho chúng tôi đi, lúc đó sẽ phải hoãn lại.)

Chúng ta có thể gặp nhau ở đâu đó được chăng? Chắc đồng chí sẽ theo con đường qua Béc-nơ, hoặc Xuy-rích, hoặc Muyn-khen, phải không?

Chúng ta *rất* cần phải gặp nhau. Báo “*Sự thật*” bị đóng cửa làm cho tình hình trở nên khó khăn ghê gớm. Có thể là chúng ta sẽ nghĩ ra được một đôi điều gì đó chăng. Sau đó ở Béc-lanh, đồng chí sẽ có thể giúp được nhiều cho chúng tôi, tức là cho báo “*Sự thật*”.

Vì vậy tôi khẩn khoản yêu cầu đồng chí viết cho tôi *ngay lập tức*, dù là đôi lời, để tôi biết chúng ta có thể gặp nhau ở đây hay ở các thành phố nói trên vào đầu tháng Tám hay không? Nếu **không** được thì tôi sẽ viết cho đồng chí, nói chi tiết hơn về mọi việc, nhất là về vấn đề trường học (người tổ chức bị bắt làm chúng ta bị tổn thất ghê gớm¹⁾; chúng tôi đang tìm một người khác).

Siết chặt tay đồng chí, chúc đồng chí mọi sự tốt lành, trước hết là sức khỏe để đi đường. Trả lời *ngay lập tức* nhé!

Lê-nin của đồng chí

Địa chỉ: Herrn Ulianoff. 4. Gesellschaftsstraße. 4. (Svizzera).
Bern.

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I*

Theo đúng bản thảo

1) Ý muốn nói đến E. Ph. Rô-dơ-mi-rô-vích.

170

GỬI L. M. KNHI-PÔ-VÍCH

Li-đi-a Mi-khai-lốp-na thân mến!

Tôi gửi cho chị tấm bưu ảnh mà tôi mua cho chị, có bản đồ Béc-nơ và có ghi những địa chỉ cần thiết.

Tôi hết sức khuyên chị đến Béc-nơ: chị cần phải chữa bệnh, và *chỉ có Cô-khe-rơ* mới chữa nổi. Tôi đã dò hỏi đủ cách, đã tham khảo sách báo y học (một cuốn sách dày của con ông bác sĩ, anh An-be Cô-khe-rơ, về bệnh ba-dơ-đô), đã xin ý kiến các bác sĩ ở Béc-nơ, vì thế tôi nói theo kinh nghiệm.

Sang tháng Chín, chị gửi một lá thư cho giáo sư Cô-khe-rơ xin hẹn ngày giờ chính xác để được khám (nói rõ là chị *chỉ* có một khoản tiền chừng nào đó: nếu không sau này lại phải mặc cả phiền phức với Frau Professor, một bà phú nông). Giáo sư sẽ trả lời chị và ấn định *ngày* khám. Lúc đó chị hãy đi. Đời sống ở Béc-nơ cũng rẻ thôi. Chúng tôi sẽ gửi thư cho Sơ-lốp-xki và Sen-đê-rô-vích: họ sẽ giúp chị. Chỉ vài tháng, từ một phé nhân chị sẽ trở thành con người bình thường.

Bắt tay chị và hẹn gặp lại chị một ngày không xa.

V. I. của chị

*Viết khoảng từ ngày 5 đến 7
tháng Tám 1913*

*Gửi từ Muyn-khen đến Xim-
phê-rô-pôn*

*Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí “Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô”, số 2*

Theo đúng bản thảo

171

GỬI G. L. SCO-LỚP-XKI¹⁾

G. L. thân mến! Tôi xin gửi lời thăm các cháu và toàn thể gia đình. Tôi chờ luật sư²⁾ trả lời (và bản thanh toán chính xác tiền đi đường). Đồng chí hãy yêu cầu Kin-ken dịch bài báo của Da-xu-lích “Về một vấn đề” (số 8, báo “Đời sống thực tế”) sang tiếng Đức. Một bài báo tuyệt vời!²³⁸ Dịch xong đồng chí gửi nguyên bản bài ấy, tức là số 8 cho ông già đọc trong thời gian 2 tuần.

V. I. của đồng chí

Viết ngày 10 tháng Tám 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-nơ

Đăng lần đầu năm 1925 trên
tạp chí “Cách mạng vô sản”, số 8

Theo đúng bản thảo

172

GỬI ĐẢNG DÂN CHỦ - XÃ HỘI ĐỨC
NHÂN ĐỒNG CHÍ A. BÊ-BEN TỪ TRẦN

Chúng tôi xin chia sẻ với các đồng chí nỗi đau buồn vì vị lãnh tụ vô cùng xuất sắc của phong trào dân chủ – xã hội cách mạng quốc tế từ trần.

Thay mặt Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân
dân chủ – xã hội Nga

Lê-nin

Viết khoảng từ ngày 13 đến 17
tháng Tám 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh

Đăng bằng tiếng Đức ngày 17
tháng Tám 1913 trên báo
“Vorwärts”, số 211

Theo đúng bản đăng trên
báo Dịch từ tiếng Đức

1) Thư này là đoạn tái bút trong thư của N. C. Crúp-xcai-a.

2) Luật sư người Thụy-sĩ là Txơ-gra-ghen.

173

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP

Đồng chí thân mến! Đồng chí đã viết không đúng vấn đề cho Sco-lốp-xki. Điều cần thiết không phải là tiểu sử mà là tìm **bằng cách nào**. Thậm chí cũng không cho Sco-lốp-xki cả địa chỉ của mình nữa. Làm một nhiệm vụ quan trọng cần phải chu đáo, nếu không đồng chí sẽ 100 lần chịu lỗi về việc không tìm được nhân vật quan trọng để giúp việc.

Đồng chí hãy sửa chữa khuyết điểm ngay²³⁹.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 21 tháng Tám 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

174

GỬI BAN BIÊN TẬP
BÁO “SỰ THẬT MIỀN BẮC”²⁴⁰

Các bạn đồng nghiệp kính mến! Hôm qua tôi đã gửi đến tạp chí “Giáo dục” bài báo dài “V. Da-xu-lích làm tiêu ma xu hướng thủ tiêu như thế nào”¹⁾. Nếu báo “Sự thật miền Bắc” còn xuất bản, đề nghị cho đăng bài ấy thành sáu tiểu phẩm, mỗi tiểu phẩm một đầu đề riêng, nhưng nhất thiết phải giữ lại bản thảo và gửi trả lại ngay cho tạp chí “Giáo dục”.

Tôi xin nhắc lại rằng không thấy tờ báo thì tôi không thể làm việc được. Tôi đã một nghìn lần yêu cầu mà các đồng chí vẫn

1) V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 31 – 59.

không gửi cho tôi tờ nào, cả “Sự thật công nhân”²⁴¹, cả “Đời sống thực tế” (cả bộ), cả “Sự thật miền Bắc”, cả “Báo công nhân mới”²⁴². Trước đây việc đó vẫn được tiến hành.

Các đồng chí ra báo hàng ngày để làm gì, tôi không hiểu. Tôi khuyên nên chuyển sang tuần báo. Hiện nay mỗi ngày các đồng chí lỗ vốn bao nhiêu? Ra với số lượng bao nhiêu bản?

Chào các đồng chí và gửi những lời chúc mừng tốt đẹp nhất!

Lê-nin của các đồng chí

Số tiền nhuận bút mà báo “Sự thật” đã hứa và *đáng lẽ được hưởng từ lâu* thì vẫn *chưa* nhận được! Thật giống như một sự chế nhạo vậy!!

Viết sau ngày 21 tháng Tám 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua

*In lần đầu năm 1933 trong
Văn tập Lê-nin, t. XXV*

Theo đúng bản thảo

175

GỬI X. G. SAU-MI-AN

Đồng chí thân mến! Khi trở về nhà, tôi đã thấy bức thư của đồng chí. Thế nào đồng chí cũng phải gửi cho tôi nhiều tài liệu hơn nữa về vấn đề dân tộc ở Cáp-ca-dơ (vì, *tiếc thay* đồng chí không thể tự mình viết được), gửi cho tôi cả bài báo của *Cô-xtô-rốp* và các sách của ông ta, những báo cáo của các đại biểu với bản dịch sang tiếng Nga (tôi hy vọng đồng chí sẽ tìm được một người nào đó để nhờ dịch) và cả *số liệu thống kê về các dân tộc* ở Cáp-ca-dơ và tài liệu về quan hệ giữa các dân tộc ở Cáp-ca-dơ, Ba-tư, Thổ-nhĩ-kỳ và Nga, tóm lại, gửi tất cả những gì hiện có và tất cả những gì đồng chí có thể thu thập được. Cũng đừng

quên *tìm* những đồng chí người Cáp-ca-dơ có thể viết những bài về vấn đề dân tộc ở Cáp-ca-dơ.

Chào đồng chí và chúc đồng chí thành công²⁴³.

V. I-lích của đồng chí

Viết ngày 24 tháng Tám 1913

Gửi từ Pô-rô-nin đến A-xtô-ra-khan

*In lần đầu năm 1925 trong Văn
tập Lê-nin, t. III*

*Theo đúng bản sao bản thảo
(đã kiểm tra)*

176

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP

Đồng chí thân mến! Xin đồng chí gửi *ngay lập tức* cho tôi *tất cả* các số tờ “Sự thật miền Bắc” (trừ số 1) và tờ “Báo công nhân mới”.

Tôi chưa thấy *cái gì cả*!!

Đồng chí hãy yêu cầu A-ven gửi bưu kiện từ Pê-téc-bua đến cho tôi hàng ngày, nhưng nhất thiết phải gói trong một vài tờ báo tư sản có nội dung hết sức thanh bình, hết sức ôn hòa. Trong khi A-ven chưa trả lời, *mong* đồng chí *làm ơn* gửi cho tôi (sau khi đồng chí đã sử dụng rồi) cả “Báo công nhân mới” lẫn “Sự thật miền Bắc” và “Con đường của chúng ta” của Mát-xcơ-va.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Một sơ suất nhỏ: đồng chí không cho Sco-lốp-xki địa chỉ *của đồng chí* để Sco-lốp-xki viết cho đồng chí và có đề nghị gì với đồng chí chẳng.

Abs: Ulianow. Poronin (Galizien).

Viết ngày 25 tháng Tám 1913

Gửi đến Béc-lanh

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

177

GỬ V. M. CA-XPA-RỚP¹⁾

Đồng chí thân mến!

Tôi vẫn chưa nhận được “Báo công nhân mới” và “Tư tưởng sinh động²⁴⁴”. Quả thật là một tai họa!! Đồng chí hãy yêu cầu A-ven gửi thẳng cho tôi hàng ngày từ Pê-téc-bua nhé. Chi phí hết bao nhiêu chúng ta sẽ tính với nhau sau!

Lê-nin của đồng chí

*Viết ngày 11 tháng Chín 1913
Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh*

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

178

GỬ I-A. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Đồng chí kính mến! Nếu đồng chí có mặt ở I-ê-na, nhất định thế nào đồng chí cũng phải làm quen với đại diện của chúng ta nhé (đồng chí gửi ngay cho anh ấy bức thư postlagernd Herrn Bekzadian. Jena — nếu không có cách nào khác để gặp nhau). Đồng chí hãy nói chuyện với anh ta về mọi việc. Anh ấy cần phải biết việc chống lại Tư-sca²⁴⁵.

Chào đồng chí! *Lê-nin của đồng chí*

Đồng chí hãy giới thiệu anh ta với Pan-nê-cúc, Mê-rinh và những người cánh tả khác, nếu anh ta không tự làm quen được.

1) Thư này là phần tái bút trong thư của N. C. Crúp-xcai-a.

Đồng chí viết cho tôi vài chữ cho biết đồng chí có đi I-ê-na không (khi nào đồng chí quyết định dứt khoát vấn đề đó).

Absender: Ulianow. Poronin.

*Viết ngày 12 tháng Chín 1913
Gửi đến Cra-cốp*

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

179

*** GỬ ĐỒNG CHÍ
MÁC-XƠ GRUN-VAN-ĐƠ**

Berlin. S. W. 69. Lindenstr. 69. Archiv der soz. dem. Partei.

Đồng chí kính mến!

Hiện nay tôi không biết địa chỉ của đồng chí Vi-a-dơ-men-xki, vì vậy tôi yêu cầu đồng chí cho phép người cầm thư này là đồng chí Ca-xpa-rốp (Berlin, Schiffbauerdamm; 18^A, bei Wetter) được làm việc trong phòng lưu trữ của Đảng dân chủ – xã hội Nga (do công tước Bê-bu-tốp sáng lập)²⁴⁶.

Xin gửi đồng chí lời chào của người đảng viên.

N. Lê-nin

Wl. Ulianow. Poronin (Galizien).

Ngày 13 tháng Chín 1913.

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức*

180

GỬ A. M. GOÓC-KI

Ngày 30 tháng Chín 1913

A. M. thân mến! Tôi trả lời hơi chậm một chút. Mong đồng chí thứ lỗi cho. Ở Béc-nơ, và cả sau đó, tôi mới bực mình ghé

góm làm sao chứ!! Tôi nghĩ: nếu đồng chí ở Vê-rô-na (bức điện chia buồn của đồng chí nhân Bê-ben từ trần gửi đi từ Vê-rô-na) — hoặc ở một nơi nào đó mang tên là Rôm...??²⁴⁷ — thì tôi đã *có thể* đi từ Béc-nơ đến Vê-rô-na rồi!! Đảng này *suốt mấy tháng trời* đồng chí biệt vô âm tín...

Những điều đồng chí viết về bệnh tình của mình làm cho tôi hết sức lo ngại. Đồng chí sống ở Ca-pri mà lại không chịu chữa bệnh, như vậy có tốt không? Người Đức có những viện điều dưỡng rất tuyệt (chẳng hạn ở St. Blasien gần Thụy-sĩ); ở đấy họ điều trị và chữa được *hoàn toàn* những bệnh phổi; ở đấy người ta chữa lành thành sẹo *hoàn toàn*, người bệnh được ăn uống tắm rửa, sau đó tập chịu lạnh dần dần để chống cảm mạo và những người ra viện đều khoẻ mạnh và có thể làm việc được.

Còn đồng chí, sau khi ở Ca-pri, lại muốn trở về nước Nga vào giữa mùa đông này à???? Tôi hết sức lo sợ rằng như thế sẽ làm hại sức khoẻ và làm giảm năng lực làm việc của đồng chí. Ở cái nước Ý ấy có thầy thuốc *giỏi vào bậc nhất* không??

Thực thế, đồng chí hãy đến nhờ một thầy thuốc giỏi bậc nhất nào đó ở Thụy-sĩ * hoặc ở Đức khám cho, hãy điều trị *thật sự* khoảng 2 tháng trong một viện điều dưỡng *tốt*. Chứ còn phung phí tài sản quốc gia một cách vô ích, tức là cứ ốm đau và phá phách sức làm việc của mình thì đó là một điều không thể chấp nhận được về mọi phương diện.

Tôi nghe nói (qua một biên tập viên của tạp chí “Giáo dục”¹⁾, là người đã gặp La-đư-giơ-ni-cốp), rằng đồng chí không hài lòng về tờ “*Sự thật*”. Có phải vì nó khó khan không? Đúng thế. Nhưng khuyết điểm này không dễ gì sửa chữa ngay được. Người thì thiếu. Thật *hết sức* vất vả, mãi một năm sau khi nó ra đời, chúng tôi mới gây dựng được ở Pê-téc-bua một ban biên tập *kha khá*.

(Thư của đồng chí tôi đã chuyển cho tạp chí “*Giáo dục*” rồi.)

Hãy viết thư cho biết đồng chí có những dự định gì và *sức*

* Tôi có thể hỏi được tên và địa chỉ.

1) Đây là nói về M. A. Xa-vê-li-ép.

khỏe ra sao. Tôi khẩn khoản yêu cầu đồng chí *nghiêm chỉnh đi chữa bệnh*; tôi đảm bảo với đồng chí là *hoàn toàn có thể* chữa khỏi được, nhưng cứ buông trôi như thế thì thật bừa bãi và có tội.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Những người tốt thì chúng tôi đã có một số và sẽ có thêm. *Đồng chí đã đọc tờ “Con đường của chúng ta” chưa?* Thành công lớn phải không? Đó là tờ báo thứ hai rồi đấy. Chúng tôi sẽ cho ra tờ thứ ba nữa — ở miền Nam.

Địa chỉ: Ulianow. *Poronin* (Galizien). *Austria*. (Mùa đông này tôi sẽ ở Cra-cốp: Lubomirskiego. 51.)

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

181

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO “SỰ THẬT LAO ĐỘNG”¹⁾

P. S. Tôi không nhận được số 5 của báo “*Sự thật lao động*”²⁴⁸. Rất cảm ơn các đồng chí đã gửi cho tôi “*Báo công nhân mới*”, chỉ thiếu có số 7 và các số 7 và 9 của tờ “*Con đường của chúng ta*”. Các đồng chí làm ơn gửi cho tôi nhé.

Tôi thấy hình như các đồng chí phạm một sai lầm cực kỳ to lớn là đã thả mình trôi xuôi theo dòng một cách vô ý thức *không chịu thay đổi* giọng nói của tờ báo. Tất cả đều chỉ rõ rằng cần phải *thay đổi* cả giọng nói lẫn *nội dung* của phần tin thời sự. Cần phải *đạt được* tính hợp pháp, tránh được con mắt kiểm duyệt.

1) Bức thư này là phần tái bút trong bài báo chưa được xác định rõ của V. I. Lê-nin. Góc phải phía trên của bản thảo còn có tên tác giả bài báo và ghi chú: “*M.* (tốt nhất là không đề tên)”.

Có thể và cần phải đạt được điều đó. Nếu không các đồng chí sẽ làm tiêu ma một cách vô ích cái sự nghiệp mà các đồng chí đã bắt tay vào. Hãy suy nghĩ điều đó thật kỹ hơn nữa.

*Viết sớm nhất là ngày 30
tháng Chín 1913
Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua*

*In lần đầu năm 1933 trong
Văn tập Lê-nin, t. XXV*

Theo đúng bản thảo

182 GỬI H. ĐÍT-XƠ

Poronin (Galizien), ngày 3 tháng Mười 1913.

Đồng chí rất kính mến!

Với tư cách là thành viên ban biên tập báo “*Tia lửa*” và báo “*Bình minh*” mà mười năm trước đây đồng chí đã góp phần giúp đỡ hết sức quý báu, và với tư cách là người đại diện cho Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga, một đảng không bao giờ quên sự giúp đỡ anh em của đồng chí trong suốt thời kỳ quan trọng nhất đó cho công cuộc xây dựng đảng, tôi xin nhân danh cá nhân và thay mặt Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga gửi đến đồng chí những lời chúc mừng chân thành nhất nhân dịp bảy mươi năm ngày sinh của đồng chí.

Xin chúc đồng chí còn hoạt động được lâu dài nữa cho chủ nghĩa Mác quốc tế²⁴⁹.

Xin gửi đồng chí lời chào của người đảng viên.

N. Lê-nin (VI. U-li-a-nốp)

Wl. Ulianow. Poronin (Galizien).

Gửi đến Stút-ga

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức*

183 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO “VÌ CHÂN LÝ”²⁵⁰

Các bạn đồng nghiệp kính mến!

Rất cảm ơn các bạn đã *hai lần* gửi báo đến *kịp thời*, tức là *cùng một lúc* với tất cả các báo tư sản. Nhưng ngoài hai lần đó ra thì báo “*Vì chân lý*” luôn luôn đến chậm *nửa ngày* so với các báo tư sản. Phải chăng không có cách nào thay đổi được tình trạng đó và *luôn luôn* gửi báo đi đúng lúc để nó có thể đến *cùng một lúc* với các báo tư sản?

Xin gửi đến các đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của các đồng chí

P. S. Hiện giờ báo in với số lượng bao nhiêu bản? Liệu một ngày nào đó (cuối cùng!!) có thể có một báo cáo tài chính được không? Về tính hợp pháp thì điều mà người thư ký của các đồng chí đã nói trong bức thư vừa qua là sai: có thể và cần phải làm *nhỉều việc* hơn nữa để tăng cường tính hợp pháp.

Hiện giờ đã có bao nhiêu người đặt mua báo?

*Viết trước ngày 26 tháng Mười
1913*

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

*Đăng lần đầu ngày 5 tháng Năm
1927 trên báo “*Sự thật*”, số 99*

Theo đúng bản thảo

184
GỬI BAN BIÊN TẬP
BÁO “VÌ CHÂN LÝ”

Các bạn đồng nghiệp kính mến!

Tôi vừa mới đọc xong số 8 và không thể không bày tỏ sự ngạc nhiên của tôi về vấn đề các đồng chí đã cho đăng một bài như bài “Hội nghị của những người mác-xít”²⁵¹, v. v.!! Theo tôi, đó là đỉnh cao của sự phi lý và nếu tác giả “say mê” vì những lý do dễ hiểu thì các đồng chí cũng bắt buộc phải thấy ngay rằng bài báo đó không thể đăng được. Các đồng chí hãy làm ơn đừng cầu thả như vậy: bằng cách đó các đồng chí đã tiếp tay *hết sức đắc lực* cho **tất cả** những kẻ thù của chúng ta.

Cần thiết phải *đăng lại* của số 8 (dần dần) những bài báo của Pê-tơ-rốp-xki và của người trước đây theo phái điều hoà²⁵².

Xin gửi đến các đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất.

V. I.

Tôi tha thiết yêu cầu các đồng chí đổi lại địa chỉ của tôi: tôi đã yêu cầu mãi, viết mãi mà không được!!

Ulianow. 51. Ulica Lubomirskiego. *Kraków*.

Viết sớm nhất là ngày 27 tháng

Mười 1913

Gửi đến Pê-téc-bua

*In lần đầu năm 1933 trong Văn
tập Lê-nin, t. XXV*

Theo đúng bản thảo

185
GỬI V. L. LÊ-ĐE

Cra-cốp, ngày 28/X. 1913.

Ul. Lubomirskiego. 51.

Đồng chí kính mến!

Tôi hoàn toàn thông cảm nỗi bức dọc của đồng chí với bọn đê tiện trong cái gọi là Ban lãnh đạo trung ương, nhưng tôi xin khuyên tiểu ban thoát tiên hãy cứ cố gắng đạt được sự từ chối *chính thức* của Ban lãnh đạo trung ương. Điều đó có thể đạt được (gửi cho Rô-da Lú-xăm-bua, uỷ viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, v. v.) còn nếu không như thế thì chắc hẳn Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa sẽ không can thiệp vào, và *cách đặt* vấn đề đó sẽ bị người ta bác đi vì những nguyên nhân bề ngoài. Không nên *cải thiện* tình cảnh của Tu-sca và đồng bọn bằng một biện pháp của phía đồng chí, vì như thế có thể khiến Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa *từ chối* đồng chí.

Tôi khuyên đồng chí nên *thay mặt tiểu ban* viết một bức thư thận trọng thông báo cho Huy-xman (nhấn mạnh *chủ yếu* vào việc Z. G.¹⁾ từ chối không chịu kiểm tra “toà án” của họ bằng toà án của các đảng hoạt động tại Nga đã gia nhập Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa) và yêu cầu ông ta khuyên nhủ (respectively tác động tinh thần đến) Ban lãnh đạo trung ương. Như thế tốt hơn là nói chuyện chính thức với họ quá sớm mà có cơ thất bại.

Nếu Plê-kha-nốp trả lời đồng chí, tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ tin cho tôi biết.

Gửi đến đồng chí lời chào dân chủ – xã hội. *N. Lê-nin*

Ulianow. Ul. Lubomirskiego. 51. *Kraków*.

Gửi đến Pa-ri

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

1) – Zarząd Główny – Ban lãnh đạo trung ương

186
GỬI BAN BIÊN TẬP
BÁO "VÌ CHÂN LÝ"

Thư gửi ban biên tập

Đồng chí tổng biên tập kính mến!

Xin đồng chí cho phép chúng tôi được trình bày trên mặt báo của các đồng chí lời giải đáp của chúng tôi cho nhiều nhân vật từ miền Bắc xa xôi, miền Tây, miền Đông và các địa điểm khác chất vấn chúng tôi về "chiến dịch" của bọn thủ tiêu chống nhà hoạt động "bảo hiểm" là đồng chí X.

Bọn thủ tiêu kết tội đồng chí ấy là hai mặt: vừa phục vụ các ông chủ, lại vừa phục vụ công nhân²⁵³.

Tổ chức xử sự như thế nào khi có những lời buộc tội như vậy?

Tổ chức triệu tập đại diện của các cơ quan khác nhau đang phục vụ phong trào công nhân, và giao cho họ trách nhiệm thẩm xét vấn đề. Mọi việc đã được tiến hành đúng như vậy. Báo "Vì chân lý", số 12 (ngày 17 tháng Mười) đã đăng *kết luận* của tiểu ban gồm đại diện của năm cơ quan (1. ban biên tập báo "Sự thật"; 2. ban biên tập tạp chí "Giáo dục"; 3. ban biên tập tờ báo mác-xít Ba-lan; 4. nhóm sáu người đại biểu dân chủ - xã hội tại Đu-ma nhà nước; 5. chủ tịch Công đoàn công nhân kim khí)¹⁾.

Tiểu ban đã thừa nhận

— — rằng *điều khẳng định của bọn thủ tiêu "không phù hợp với sự thật"*;

— — rằng X. đã hoàn thành nghĩa vụ của mình *bằng cách bỏ việc của chủ*.

Ngày ngày hôm trước (tờ "Vì chân lý", số 11, ngày 16 tháng Mười) A. Vi-tim-xki đã giải thích chi tiết rằng X. chỉ "có lỗi" vì bỏ việc của chủ để phục vụ phong trào công nhân. Vi-tim-xki bỏ sung rằng chính ông đã báo cáo cho thư ký tờ "Vì chân lý" *tên tuổi*

1) Đây có ý muốn nói đến bài báo "Bọn lừa dối!" (không ký tên).

bọn thủ tiêu nguyên trước kia là *thư ký các cơ quan ngôn luận của chủ*¹⁾.

Bọn thủ tiêu đã trả lời ra sao? Bọn chúng cũng không có ý định bác bỏ cả lời tuyên bố của Vi-tim-xki lẫn việc X. bỏ việc của chủ.

Bọn chúng cũng không có ý định triệu tập chẳng hạn một tiểu ban nào đó "*của chúng*", mà thành viên là những người thuộc nhóm bảy người "của chúng", thuộc một công đoàn nào đó hoặc là thuộc "cơ quan lãnh đạo" của những người Lát-vi-a, những người Do-thái, những người Cáp-ca-dơ.

Hoàn toàn không phải như thế đâu!

Những người trung thành với tổ chức thì đang triệu tập một tiểu ban, đang thẩm xét vấn đề và đưa ra quyết định.

Bọn bồi bút tự do chủ nghĩa của tờ "Báo công nhân (??) mới", những kẻ không phụ thuộc vào các tổ chức công nhân, đang tiếp tục chiến dịch lừa dối và vu khống đê mạt nhất!! Chúng đánh lừa những kẻ khù khờ hoặc bọn người dốt nát, gọi hiện tượng của X. là "hai mặt" khi X., trong lúc *chưa bỏ* việc của chủ, đã *bắt đầu* nấp dưới tên gọi khác để bí mật giúp đỡ công nhân!!²⁾

Rõ ràng là anh em công nhân đã khinh bỉ quay lưng lại với bọn vu khống nặc danh bỉ ổi của tờ báo lá cải của phái thủ tiêu, một tờ báo được duy trì nhờ sự đài thọ của giai cấp tư sản.

Nhưng như thế còn ít. Mới quay lưng lại thôi thì chưa đủ. Vu khống cá nhân một cách vô liêm sỉ nhất, — đó là cái thủ đoạn đã có từ *lâu đời* của bọn thủ tiêu, những kẻ muốn *phá hoại* các tổ chức của công nhân.

Không có một tổ chức nào *có thể đứng vững được* nếu không chống lại *về mặt tổ chức* cái thủ đoạn "đấu tranh" chính trị đó. Nhưng chống lại về mặt tổ chức là thế nào?

1) Ý muốn nói đến bài báo của A. Vi-tim-xki (M. X. Ôn-min-xki) "Về "bọn tội phạm"".

2) Những bài trên "Báo công nhân mới", các số 55, 56 — "Hãy trả lời!" và số 60 — "Thật nhục nhã thay!".

Người công nhân nào cũng phải đòi hỏi bọn thủ tiêu — cái bọn mà những người mác-xít đã khinh bỉ quay lưng lại — phải triệu tập cái tiểu ban "của chúng" mà thành viên là những người thuộc nhóm bảy người "của chúng", thuộc "cơ quan lãnh đạo" của những người Do-thái, Lát-vi-a và Cáp-ca-dơ "của chúng", v. v.. Cứ để cho chúng đưa ra quyết định "của chúng", thông báo quyết định đó cho Quốc tế. Lúc đó chúng ta sẽ phỉ nhổ cái bọn vu khống khốn khiếp ấy trước toàn thế giới.

Chùng nào bọn khốn kiếp này, bọn bẩn thỉu này còn đang núp dưới những bài báo nặc danh trên tờ báo của phái thủ tiêu, thì *mỗi công đoàn* công nhân hãy ủy thác cho ban lãnh đạo của mình thẩm xét vấn đề, thu thập toàn bộ tài liệu và chứng từ từ khắp mọi nơi, *kiểm tra* quyết định của *tiểu ban mác-xít* mà thành viên là người của *năm cơ quan* và đưa ra quyết định *của mình*²⁵⁴.

Mọi người lên án bọn vu khống, mọi người đòi hỏi chúng: "phải rút lại những lời vu khống bỉ ổi hoặc là các người sẽ không được phép gia nhập vào bất kỳ một tổ chức nào cả", — đó là lời đáp của giai cấp công nhân, là câu trả lời về mặt tổ chức đối với bọn phá hoại tổ chức.

V. I-lin¹⁾

Vấn đề có tính nguyên tắc này phải được nêu lên trong Đu-ma.

P.S. Nếu báo "Vì chân lý" bị đóng cửa thì *bằng bất cứ giá nào* cũng phải hạ giọng xuống *năm lần*, phải hợp pháp hơn nữa và trầm tĩnh hơn nữa. Đó là điều *có thể* làm được và phải làm. Phải viết như tờ "Vấn đề bảo hiểm xã hội"²⁵⁵ và phải

1) Bức thư cũng có cả chữ ký của L. B. Ca-mê-nép và G. E. Di-nô-vi-ép.

chỉ định ban kiểm duyệt *của mình*. Xin các đồng chí hãy làm cho được điều đó, nếu không các đồng chí sẽ phá hoại công việc *một cách vô ích*.

Viết sớm nhất là ngày 1 tháng

Mười một 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

187 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ"

Gửi tổng biên tập

Thư gửi ban biên tập

Các bạn đồng nghiệp kính mến!

Xin chào mừng bước đầu cực kỳ tốt đẹp của cuộc đấu tranh của nhóm sáu nghị sĩ đòi tôn trọng ý chí của đa số công nhân và chào mừng chiến dịch tuyệt vời của tờ báo của các đồng chí²⁵⁶, đồng thời tôi cũng muốn các đồng chí chú ý đến vấn đề sau đây:

nếu như nhóm bảy người tuyên bố xác xược rằng *họ* là đảng đoàn dân chủ - xã hội (như họ đã tuyên bố ở cuối bài báo của họ đăng trong số 60²⁵⁷), thì nhóm sáu người nhất thiết phải tuyên bố một cách bình tĩnh, ngắn gọn và kiên quyết: "Chúng tôi là đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội, vì chúng tôi nhất trí với ý kiến của đa số công nhân giác ngộ, chúng tôi thực hiện ý chí đó, chúng tôi đại diện cho đa số. Không một sự kiện nào, một con số nào trong vô vàn những sự kiện và con số đã được dẫn ra trên tờ báo của chúng tôi và đã chứng minh cái chân lý đó, lại bị bảy đại biểu không đảng phái bác bỏ cả. Đây là địa chỉ của chúng tôi, thưa các đồng chí công nhân, các đồng chí hãy phát biểu với chúng

tôi và đừng nghĩ là chúng tôi sẽ làm nhục các đồng chí vì chúng tôi cho rằng các đồng chí có thể tin vào cái lý thuyết: "nhóm bảy người nghị sĩ cao hơn đảng, cao hơn ý chí của đa số công nhân". Cho dù có đến 77 nghị sĩ thì họ cũng không thể cao hơn ý chí đó được. Chúng tôi chấp hành chặt chẽ ý chí đó".

Một lời tuyên bố ngắn gọn như thế là cần thiết. Sau đó cũng cần phải gửi một bản tuyên bố chính thức cho xê-ni-o-ren - conven (tức là cho Đu-ma nhà nước). Lúc đó, nhóm bảy nghị sĩ sẽ hết ngạo mạn rất nhanh chóng, ngay lập tức — họ sẽ rất, rất nhanh chóng *tán thành* sự bình đẳng (mà *tất cả* bọn họ đã thừa nhận bằng giấy tờ). Họ *cũng như* bất cứ một người nào khác sẽ *không có* một lối thoát nào khác.

Đã đâm lao thì phải theo lao. Nhóm sáu người đã bắt đầu *một cách xuất sắc*, và họ *chắc chắn* sẽ giành được thắng lợi, *nếu* họ tiếp tục *một cách đúng đắn*, — một hai tuần nữa, thắng lợi là tất nhiên.

Chào các đồng chí và xin gửi những lời chúc mừng tốt đẹp nhất.

V. I

Viết khoảng từ ngày 2 đến 7 tháng

Mười một 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu ngày 5 tháng Năm

1932 trên báo "Sự thật", số 123

Theo đúng bản thảo

188

GỬI C. HUY-XMAN²⁵⁸

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Tất nhiên đồng chí còn nhớ rằng Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, sau Hội nghị của Đảng

Handwritten text in Cyrillic script, likely a draft or a copy of the letter. The text is written in a cursive style and includes the name "Huy-xman" at the top. The content is a mix of Vietnamese and Russian text, reflecting the original document's structure.

Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin gửi
ban biên tập báo "Vi chân lý". — Khoảng từ ngày
2 đến 7 tháng Mười một 1913

công nhân dân chủ - xã hội Nga họp vào tháng Giêng 1912 — hội nghị này đã khôi phục đảng của chúng tôi — đã chỉ định tôi là đại diện của đảng ở Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa.

Nhưng vì tôi phải rời khỏi Pa-ri nên tôi buộc phải yêu cầu đồng chí Ca-mê-nép, lúc đó đang ở Pa-ri, thay thế tôi. Cra-cốp ở cách Bruy-xen quá xa, nên tôi đề nghị cho đăng trong Bản thông báo tên của đồng chí Ca-mê-nép và địa chỉ chính thức của Bộ phận Ban chấp hành trung ương đảng chúng tôi ở Pa-ri. Mr. Kouznetzoff (pour Kameneff). 102. Rue Bobillot. 102. Paris. XIII. Ca-mê-nép sẽ ở đây ít lâu, nhưng tôi yêu cầu đồng chí không nói ra địa chỉ của anh ấy ở Cra-cốp. Như thế sẽ thiếu thận trọng về phương diện giữ bí mật.

Trong những trường hợp khẩn cấp rất mong đồng chí viết cho tôi theo địa chỉ hiện nay.

Vì vướng các lễ thánh nên thư của đồng chí tôi nhận được hơi chậm một chút.

Viết ngày 3 tháng Mười một
1913

In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Pháp

Gửi từ Cra-cốp đến Bruy-xen

189

GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ"

Các bạn đồng nghiệp kính mến!

Tôi chúc mừng các đồng chí về bước đầu tuyệt diệu của chiến dịch bênh vực quyền hạn của các nghị sĩ công nhân.

Sau khi đọc những bài đòi co bít ở trên tờ "*Báo công nhân mới*" tôi khẩn khoản khuyên các đồng chí hãy suy nghĩ đến công việc và chấp nhận kế hoạch tôi đưa ra hôm qua¹⁾. *Không thể bỏ*

1) Xem tập này, tr. 283 - 284.

mặc những việc như thế mà không có một quyết định gì về mặt tổ chức.

Chỉ gửi những nghị quyết đến cho công nhân thôi thì chưa đủ: nhất thiết phải làm sao để công nhân tổ chức cử *những đoàn đại biểu* đến đảng đoàn trong Đu-ma.

Chào các đồng chí và xin gửi những lời chúc mừng tốt đẹp nhất!

V. I. của các đồng chí

Viết sớm nhất là ngày 3 tháng

Mười một 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

190 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ"

Các bạn đồng nghiệp kính mến!

Ngày chủ nhật cần phải cho ra một tờ phụ trương, dành *hoàn toàn* cho chiến dịch ủng hộ nhóm sáu người.

Một bài báo dài có các đề mục nhỏ.

Chúng tôi gửi bài¹⁾. Các đồng chí hãy thêm vào đây bản nghị quyết của **hội nghị**²⁵⁹ (*có phải vì bản nghị quyết mà số báo "Vì chân lý" ấy bị tịch thu không?*).

Cần phải đòi nhóm bảy người khước từ thư ủy nhiệm.

Các đồng chí bổ sung thêm bản tổng kết các nghị quyết của

1) Xem V. I. Lê-nin. "Tài liệu về cuộc đấu tranh trong nội bộ đảng đoàn dân chủ - xã hội ở Đu-ma" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 120 -141).

công nhân Pê-téc-bua, nếu các nghị quyết ấy rõ ràng là ủng hộ chúng ta²⁶⁰.

Hãy viết cho tôi vài chữ hoặc đánh điện: "sẽ có phụ trương".

Gửi các đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất.

V.I. của các đồng chí

Viết chậm nhất là ngày 7 tháng

Mười một 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong Văn

tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

191 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ"

Vì ý nghĩa trọng đại của chiến dịch chống nhóm bảy người cho nên điều trọng yếu đối với chúng tôi, những cộng tác viên, là phải có những tin tức hàng ngày. Thế mà báo "Vì chân lý" ngày nào cũng đến muộn. Chúng tôi khẩn khoản yêu cầu các đồng chí thi hành những biện pháp để cho tờ báo ngày nào cũng được gửi đi đúng lúc và không chậm trễ.

Đa số đứng về phía sáu người, điều ấy đã rõ. Nhưng hành động của nhóm sáu người lại không nhất quán. Họ nắm chắc thắng lợi trong tay, nếu họ thực hiện một cách lô-gích (và có chính trị) cái bước tất yếu và tuyên bố mình là đảng đoàn.

Một khi họ làm như vậy và trao bản tuyên bố cho Đu-ma thì nhóm bảy người bắt buộc phải (do chính cái phương thức làm việc trong Đu-ma) thỏa thuận với nhóm sáu người.

Bỏ mất một thắng lợi hoàn toàn chắc chắn thì thật là lỗ bịch. Sự chia rẽ càng dứt khoát bao nhiêu, thì sự liên minh sẽ được tái lập càng nhanh chóng bấy nhiêu.

Chiến dịch chống nhóm bảy người đã bắt đầu một cách tuyệt diệu, nhưng hiện giờ nó được tiến hành không kiên quyết lắm. Để trả lời thái độ xác xược hết sức vô liêm sỉ của bọn thủ tiêu, tờ báo không nên than vãn mà phải tấn công, nêu bật lên rằng nhóm bảy người đã *phá hoại ý chí* của giai cấp vô sản, rằng họ hoạt động *chống lại đảng*. Khẩu hiệu: "các ngài trong nhóm bảy người, các ngài hãy khước từ các thư ủy nhiệm đi, nếu các ngài không muốn coi trọng ý chí của đa số công nhân, nếu các ngài muốn chống lại đảng". Khẩu hiệu này cần phải được nêu lên một cách rõ ràng, minh bạch và nhắc đi nhắc lại hàng ngày.

Viết ngày 7 tháng Mười một
1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1924 trên
tạp chí "Biên niên đỏ", số 1

Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)

192

GỬI A. M. GOÓC-KI

A-lếch-xây Mác-xi-mút thân mến! Hôm nay tôi gửi cho đồng chí bằng bưu kiện bảo đảm phần đầu cuốn tiểu thuyết đăng trên tạp chí "Giáo dục". Chúng tôi nghĩ rằng đồng chí không phản đối. Còn nếu vạn nhất đồng chí lại phản đối thì đồng chí *đánh điện* cho tạp chí "Giáo dục": "hoãn Vôi-tin-xki lại" hoặc **đùng cho ra** tiểu thuyết của Vôi-t.¹

Khi được tin là có một "người bôn-sê-vích", dù là cự bôn-sê-vích, đang chữa bệnh cho đồng chí bằng phương pháp *mới*, nói thật là tôi hết sức lo ngại. Cầu trời cho đồng chí thoát khỏi tay những nhà bác sĩ - đồng chí nói chung, những nhà bác sĩ - bôn-sê-vích nói riêng! Thực thế, 99 trong 100 trường hợp thì các bác sĩ - đồng chí đều là "những con lừa" như lời một bác sĩ *giỏi* đã có lần bảo tôi như thế. Tôi đoán chắc với đồng chí rằng

chữa bệnh (trừ những trường hợp lật vạt) thì *chỉ* nên chữa ở những danh y bậc nhất mà thôi. Lấy thân mình ra thử nghiệm những phát minh của người bôn-sê-vích — điều đó thật là kinh khủng!! Bây giờ chỉ có một cách là đồng chí phải nhờ các giáo sư ở Na-pô-li kiểm tra... nếu các giáo sư đó quả thật là giỏi... Đồng chí ạ, nếu đồng chí đi vào mùa đông này thì *vô luận thế nào* đồng chí cũng nhớ rẽ vào tìm đến những bác sĩ bậc nhất ở *Thụy-sĩ* và ở *Viên*; sẽ là một điều không thể tha thứ được nếu đồng chí không làm như vậy. Sức khỏe của đồng chí hiện nay thế nào?

N. Lê-nin của đồng chí

P. S. Công việc của chúng tôi cũng không đến nỗi tồi, ở Pê-téc-bua công nhân đang đoàn kết *theo tinh thần đảng* trong tất cả các hiệp hội công khai, trong đó có hội bảo hiểm. Ở đây cũng đã có nhiều chàng thanh niên đáng chú ý và tháo vát.

Địa chỉ: Wl. Ulianow. 51. Ulica Lubomirskiego. 51. *Kraków. Krakau (Galizien)*.

Viết vào đầu tháng Mười một
1913

Gửi đến đảo Ca-pri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

193

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ"¹⁾

P. S. Rốt-di-an-cô yêu cầu M. đổi tên mới cho đảng đoàn phải không? Tuyệt thật! Tôi xin đưa ra đây bốn tên để chọn, xếp

1) Bức thư này là phần tái bút trong một bài báo chưa được xác định rõ.

thứ tự theo mong muốn: 1) đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga; 2) đảng đoàn dân chủ - xã hội Nga; 3) đảng đoàn của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; 4) đảng đoàn của Đảng dân chủ - xã hội Nga. Các đồng chí viết vài chữ cho tôi biết người ta chọn tên nào: tôi khuyên nên chọn số 1.

Xin gửi đến các đồng chí những lời chào và những lời chúc mừng tốt đẹp nhất.

*Viết khoảng từ ngày 11 đến 28
tháng Mười một 1913
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua*

*In lần đầu năm 1933 trong
Văn tập Lê-nin, t. XXV*

Theo đúng bản thảo

194 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ"

Các bạn đồng nghiệp kính mến!

Tôi vội vàng thành tâm chúc mừng tất cả những cán bộ mácxít về thắng lợi trong sự nghiệp của đa số chống lại bọn phá hoại tổ chức, nhằm thành lập một đảng đoàn không muốn phá hoại ý chí của đa số²⁶². Tôi vừa nhận được số báo "Vì chân lý" ra ngày chủ nhật. Các bản tính toán thì đặc biệt tốt, cần phải tiếp tục.

Một lần nữa xin gửi lời chào của tất cả mọi người đến tất cả mọi người.

*Viết sớm nhất là ngày 13
tháng Mười một 1913
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua*

*In lần đầu năm 1933 trong
Văn tập Lê-nin, t. XXV*

Lê-nin của các đồng chí

Theo đúng bản thảo

195 GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến! Đồng chí làm cái gì thế? — thật là kinh khủng, thật thế!

Hôm qua tôi đọc tờ "Ngôn luận" thấy bài của đồng chí trả lời "những tiếng gào thét" ủng hộ Đô-xtô-ép-xki²⁶³ và tôi suýt nữa vui mừng thì hôm nay tôi nhận được tờ báo của phái thủ tiêu trong đó có đăng một đoạn trong bài báo của đồng chí mà không thấy có trên tờ "Ngôn luận".

Nguyên văn đoạn này như sau:

"Nhưng cần phải *tạm thời*" (chỉ tạm thời thôi ư?) "hoãn việc tìm thần" lại, — đó là một việc làm vô ích: ở nơi mà người ta không để gì thì chẳng có gì mà tìm cả. Không gieo thì đừng gặt. Anh không có thần, anh *vẫn chưa*" (vẫn chưa!) "tạo ra thần. Thần thánh thì không tìm được, *thần thánh phải tạo ra*; người ta không nghĩ ra cuộc sống được mà phải tạo ra cuộc sống".

Hóa ra đồng chí chống lại "thuyết tìm thần" chỉ là "tạm thời" mà thôi!! Hóa ra đồng chí chống lại thuyết tìm thần *chỉ là* để thay thế bằng thuyết tạo thần mà thôi!!

Kết quả đưa đến cho đồng chí là như vậy đấy, há chẳng phải là kinh khủng hay sao?

Tìm thần khác với tạo thần hoặc lập thần hoặc dựng thần, v. v. thì cũng hết như quý vàng khác quý xanh. Nói đến tìm thần không phải để chống lại *mọi thứ* quý thần, chống lại mọi chứng gian thi về tư tưởng (bất cứ vị thần nào cũng đều là chứng gian thi cả, dù đó là vị thần thuần khiết nhất, lý tưởng nhất, không phải được tìm ra, mà là được sáng tạo ra thì cũng thế cả), — mà là để thích con quý xanh hơn con quý vàng, thì như thế còn tệ gấp trăm lần hơn là chẳng nói gì cả.

Trong những nước tự do nhất, trong những nước mà việc kêu gọi "dân chủ, nhân dân, dư luận xã hội và khoa học" là một

việc làm *hoàn toàn* không thích hợp, — trong những nước như thế (Mỹ, Thụy-sĩ, v. v.), người ta đặc biệt sốt sắng làm ngu muội nhân dân và công nhân chính là bằng cái ý niệm về một vị thần thuần khiết, đầy trí tuệ, có thể xây dựng nên được. Chính vì mọi ý niệm tôn giáo, mọi ý niệm về bất cứ vị thần nào, mọi sự làm duyên làm dáng ngay cả với thần thánh cũng đều là một sự ti tiện khôn tả, được giai cấp tư sản *dân chủ* tiếp nhận với một thái độ đặc biệt khoan dung (và thậm chí trong nhiều trường hợp còn với một thái độ đầy thiện ý nữa), — chính vì thế cho nên đó là một sự ti tiện nguy hiểm nhất, một "bệnh truyền nhiễm" thối tha nhất. Một triệu tội lỗi, hành động đê tiện, hành vi bạo lực và bệnh truyền nhiễm *về thể xác* thì quần chúng cũng phát hiện dễ hơn rất nhiều và, do đó nó ít nguy hiểm hơn rất nhiều so với cái ý niệm về thần, một cái ý niệm *tinh vi*, có tính chất tôn giáo, được khoác ngoài bằng những bộ y phục "tư tưởng" đẹp đẽ nhất. Đối với "dân chủ" thì những tên cha cố Thiên chúa giáo phá trình các thiếu nữ (tôi vừa ngẫu nhiên đọc thấy chuyện này trong một tờ báo Đức) còn *ít* nguy hiểm hơn *rất nhiều* so với một cha cố không mặc áo chùng, một cha cố không có tôn giáo thô sơ, một cha cố dân chủ, có tư tưởng, đang truyền bá việc tạo thần và xây dựng thần. Vì đối với tên cha cố thứ nhất người ta *dễ* vạch mặt, lên án và xua đuổi, còn tên thứ hai thì *không thể* xua đuổi một cách đơn giản như thế được; vạch mặt hẳn khó khăn hơn gấp 1 000 lần, không một anh chàng phi-li-xtanh "yếu đuối và dao động một cách thảm hại" nào sẽ đồng ý "lên án" hẳn cả.

Thế mà đồng chí, tuy biết rõ "sự yếu đuối và dao động một cách thảm hại" của tâm hồn *tiểu thị dân* (của người Nga: tại sao lại Nga? thế tâm hồn tiểu thị dân của người Ý thì tốt hơn chẳng??), thì lại làm xao xuyên tâm hồn ấy bằng một thứ độc tố ngọt ngào nhất và được che giấu khéo léo nhất trong những viên kẹo bọc bằng đủ mọi loại giấy màu sặc sỡ!!

Quả thật là kinh khủng.

"Thôi, đủ rồi những hành động tự phủ nhỏ đang thay thế cho sự tự phê bình của chúng ta".

Mà thuyết tạo thần há chẳng phải là một dạng tự phủ nhỏ *tệ hại nhất* đó ư?? Bất kỳ người nào làm cái việc tạo *thần* hay thậm chí chỉ làm cái việc là chấp nhận nó, cũng đều là *tự phủ nhỏ mình* một cách tệ hại nhất, vì đáng lẽ phải "hành động" thì anh ta lại làm *đúng* cái việc tự chiêm ngưỡng mình, tự hâm mộ mình, và một con người như vậy sẽ "chiêm ngưỡng" những nét lớn hoặc những nét nhỏ bản thủ nhất, ngu ngốc nhất, tồi tệ nhất trong "cái tôi" của mình, những nét đã được thuyết tạo thần thần thánh hóa.

Đúng trên phương diện xã hội, chứ không phải phương diện cá nhân mà nói thì *mọi* thuyết tạo thần đều chính là *sự tự chiêm ngưỡng một cách triu mến* của tầng lớp tiểu thị dân ngu ngốc, của những đầu óc phàm tục ồm ồm, của "sự tự phủ nhỏ" một cách mơ mộng ở những anh chàng phi-li-xtanh và những người tiểu tư sản "tuyệt vọng và mỗi mết" (đúng như đồng chí đã nói một cách rất đúng về *tâm hồn*, chỉ có điều không nên nói là "của người Nga" mà nên nói là của *tầng lớp tiểu thị dân*, vì rằng dù đó là tâm hồn người Do-thái, người Ý, người Anh, *thì cũng đều giống như nhau cả*, ở đâu thì tầng lớp tiểu thị dân xấu xa cũng đều ti tiện như nhau, và đặc biệt ti tiện là cái "tầng lớp phi-li-xtanh dân chủ" đang tiến hành sự gian thi về tư tưởng).

Đọc kỹ bài báo của đồng chí và *cố tìm hiểu* nguyên nhân vì sao đồng chí lại có thể *lỡ lời* như vậy, tôi rất băn khoăn. Thế là cái gì? Có phải đó là những tàn dư của tờ "Phản tởn" mà *bản thân đồng chí* cũng không tán đồng chẳng?? Hay đó là những tiếng vọng của cuốn sách đó??

Hay là một cái gì khác, chẳng hạn một mưu toan không đạt, muốn tự *uốn mình* xuống tận cái quan điểm **dân chủ chung chung**, chứ không phải quan điểm *vô sản*? Có lẽ, để nói chuyện với "phái dân chủ nói chung", đồng chí đã muốn (xin lỗi đồng chí về từ này) nói nựng như người ta nựng trẻ con chẳng? có lẽ, "để nói phổ

cập" với những anh chàng *phi-li-xtanh*, đồng chí đã muốn chấp nhận trong giây lát những thiên kiến *của nó* hoặc *của họ* (của bọn phi-li-xtanh) chẳng??

Nhưng chính đó là một thủ đoạn *sai lầm* về tất cả mọi ý nghĩa và mọi phương diện!

Ở trên tôi đã viết rằng trong những nước *dân chủ*, sự kêu gọi "dân chủ, nhân dân, dư luận xã hội và khoa học", đứng về phương diện một nhà văn vô sản mà nói, là một việc làm *hoàn toàn* không thích hợp. Nhưng còn ở nước ta, ở nước Nga thì thế nào? Sự kêu gọi như vậy thì *không hoàn toàn* thích hợp, vì nó cũng môn trốn một cách như thế nào đó những thiên kiến phi-li-xtanh. Một sự kêu gọi chung chung đến mức mơ hồ mù mịt thì ở nước ta ngay đến I-dơ-gô-ép của tờ "Tư tưởng Nga" cũng tán thành *cả hai tay*. Thế thì tại sao lấy những khẩu hiệu như vậy, những khẩu hiệu mà *chính đồng chí* phân biệt được rất cừ với những tư tưởng của I-dơ-gô-ép, *nhưng độc giả* thì không thể nào phân biệt được?? Tại sao đối với độc giả đồng chí lại tung ra một tấm màn những lời dân chủ bí ẩn, chứ không phân biệt *rõ rệt* giữa những người *tiểu thị dân* (yếu đuối, dao động một cách thảm hại, mệt mỏi, tuyệt vọng, tự chiêm ngưỡng bản thân, chiêm ngưỡng thần, tạo thần, dung túng thần, tự phủ nhỏ, *vô chính phủ một cách ngu ngốc*, – từ ngữ tuyệt diệu thay!! vân vân và vân vân)

– với những người *vô sản* (là những người năng nổ không phải chỉ trên lời nói, biết phân biệt "khoa học và dư luận xã hội" *của giai cấp tư sản* với khoa học và dư luận xã hội của mình, phân biệt dân chủ tư sản với dân chủ vô sản)?

Tại sao đồng chí lại làm như thế?

Thật bực mình hết chỗ nói.

V.I. của đồng chí

P. S. Chúng tôi đã gửi quyền tiểu thuyết bằng bưu kiện bảo đảm. Đồng chí đã nhận được chưa?

P. P. S. *Hãy chữa bệnh* nghiêm túc hơn, thật vậy, để có thể đi du lịch vào mùa đông *mà không bị cảm lạnh* (bị cảm vào mùa đông thì nguy hiểm đấy).

V. *U-li-a-nốp* của đồng chí

Viết ngày 13 hoặc 14 tháng

Mười một 1913

Gửi từ Cra-cốp đến đảo Ca-pri (nước Ý)

Đăng lần đầu ngày 2 tháng

Ba 1924 trên báo "Sự thật",

số 51

Theo đúng bản thảo

196 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VĨ CHÂN LÝ"⁽¹⁾

Gửi đồng chí tổng biên tập:

Cần phải cho in lại bài "Tài liệu" dù là từng phần, bởi vì số báo ấy bị tịch thu *không phải* vì những tài liệu đó²⁶⁴. Hợp pháp, thế nào cũng phải hợp pháp!!

Nếu không thể in lại được ngay thì lập tức phải thông báo trên báo cho những người không được đọc số báo ra ngày 29. X biết rằng bài đó sẽ được in lại.

Viết sớm nhất là ngày 14

tháng Mười một 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

1) Thư này là phần tái bút trong một bài báo chưa được xác định rõ.

197

GỬI A. M. GOÓC-KI

A. M. thân mến! Tôi đã nhận được cuốn tiểu thuyết¹⁾ và bức thư của đồng chí. Theo tôi thì nên giữ lại cuốn tiểu thuyết đó, nếu đồng chí *không ủng hộ nó*. Tôi gửi kèm theo đây bức thư của Camê-nép, người đã đọc cuốn tiểu thuyết này (tôi chưa đọc).

Chúng tôi sẽ viết về Pê-téc-bua để họ giữ lại.

Tôi gửi kèm theo đây cả bức thư tôi viết hôm qua²⁾: đồng chí đừng giận vì tôi đã nổi nóng. Có thể tôi hiểu đồng chí *không đúng?* Có thể đồng chí viết "tạm thời" cũng là *để đùa* thế thôi? Và có lẽ về thuyết tạo thần đồng chí viết cũng không phải là nghiêm chỉnh??

Xin đồng chí hãy chữa bệnh cho tốt.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 14 hoặc 15 tháng

Mười một 1913

Gửi từ Cra-cốp đến đảo Capri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

198

GỬI BAN BIÊN TẬP
BÁO "VÌ CHÂN LÝ"³⁾

Gửi đồng chí tổng biên tập: Bài báo ký tên "Xvôi" đăng trong số 25 là một bài kém. Thật là gay gắt, chỉ

1) Ý nói đến bản thảo của V. Vôi-tin-xki (xem tập này, tr. 290 -291).

2) Xem tập này, tr. 293 - 297.

3) Thư này là phần tái bút trong một bài báo chưa được xác định rõ.

có thể thôi. Xin hãy bớt gay gắt đi một chút. Cần phải trình bày lý lẽ một cách bình tĩnh hơn và nhắc lại *chân lý* một cách chi tiết hơn, đơn giản hơn. Chỉ có làm như thế và chỉ có như thế thì mới đảm bảo được thắng lợi tuyệt đối.

Viết sớm nhất là ngày 16 tháng

Mười một 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1933 trong Văn

tập Lê-nin, t. XXV

Theo đúng bản thảo

199

GỬI A. M. GOÓC-KI

...¹⁾ Về vấn đề thần, thần thánh và tất cả những cái có liên quan đến vấn đề này, đồng chí đã để lộ ra một mâu thuẫn, — theo tôi chính là cái mâu thuẫn mà tôi đã vạch ra trong những cuộc nói chuyện giữa chúng ta trong lần chúng ta gặp nhau vừa qua ở Ca-pri: đồng chí đã đoạn tuyệt (hay dường như đoạn tuyệt) với nhóm "Tiến lên" mà không nhận thấy những cơ sở tư tưởng của nhóm "Tiến lên".

Bây giờ cũng thế. Đồng chí đã "bực mình", đồng chí "không thể hiểu làm thế nào lọt ra cái từ tạm thời", — đồng chí đã viết như thế, — nhưng đồng thời đồng chí lại vẫn bảo vệ cái ý niệm về thần và tạo thần.

"Thần là một phức hợp những ý niệm do bộ lạc, dân tộc và nhân loại xây dựng nên, những ý niệm này làm thức tỉnh và tổ chức những tình cảm xã hội, nhằm gắn liền cá nhân với xã hội, nhằm chế ngự chủ nghĩa cá nhân thú tính".

Thuyết này hiển nhiên là có quan hệ với thuyết hoặc các thuyết của Bô-gđa-nốp và Lu-na-tsác-xki

1) Phần đầu bức thư không tìm thấy.

Và thuyết đó hiển nhiên là sai lầm và hiển nhiên là phản động. Cũng như bọn xã hội chủ nghĩa Thiên chúa giáo (thứ "chủ nghĩa xã hội" tồi tệ nhất và sự xuyên tạc chủ nghĩa xã hội một cách tồi tệ nhất), đồng chí đã dùng thủ đoạn (dù đồng chí có những nguyện vọng tốt đẹp nhất đi nữa) tái diễn lại cái trò ảo thuật của bọn thầy tu: rút bỏ của cái ý niệm về thần những gì có *tính lịch sử và sinh hoạt* (ma quỷ, các thiên kiến, sự thần thánh hóa, một bên là tình trạng dốt nát và ngu muội, một bên là chế độ nông nô và chế độ quân chủ), đồng thời thay thế cho cái hiện thực lịch sử và sinh hoạt, người ta nhét vào ý niệm về thần cái câu tốt lành tiểu thị dân này (thần = "những ý niệm làm thức tỉnh và tổ chức những tình cảm xã hội").

Đồng chí muốn từ đó nói lên "điều thiện và điều tốt", muốn chỉ ra "chân lý - chính nghĩa", v. v.. Nhưng thiện ý đó của đồng chí vẫn chỉ là riêng của cá nhân đồng chí thôi, "một nguyện vọng ngây thơ" chủ quan thôi. Một khi đồng chí đã viết như thế thì điều đó sẽ đi vào *quần chúng* và *ý nghĩa* của nó được xác định không phải theo những nguyện vọng tốt đẹp của đồng chí, mà theo *mối quan hệ so sánh giữa các lực lượng xã hội*, theo mối quan hệ so sánh khách quan giữa các giai cấp. Do những mối quan hệ đó nên *kết quả* (bất chấp ý muốn của đồng chí và không tùy thuộc vào ý thức của đồng chí), kết quả là đồng chí đã tô son điểm phấn, làm dịu cái tư tưởng của bọn tăng lữ, bọn Pu-ri-skê-vích, của Ni-cô-lai II và các ngài Xtơ-ru-vê, bởi vì *trong thực tế* ý niệm về thần đã giúp **bọn chúng** giữ được nhân dân trong vòng nô lệ. Tô điểm cho cái ý niệm về thần, đồng chí đã tô điểm những xiềng xích mà chúng dùng để trói buộc công nhân và nông dân dốt nát. Bọn cha cố và đồng bọn sẽ nói: đấy nhé, thưa các ngài dân chủ, cái ý niệm ấy (ý niệm về thần) tốt đẹp và sâu sắc đến mức nào, điều đó, ngay các thủ lĩnh "*của các ngài*" cũng đã thừa nhận, và chúng tôi (bọn cha cố và đồng bọn), chúng tôi phục vụ cho ý niệm đó.

Nói thần là một phức hợp những ý niệm làm thức tỉnh và tổ chức những tình cảm xã hội, là không đúng. Chính đó là *chủ*

nghĩa duy tâm kiểu Bô-gđa-nốp, nó che đậy nguồn gốc vật chất của tư tưởng. Thần (về mặt lịch sử và sinh hoạt) thì trước hết là một phức hợp những ý niệm được sản sinh ra bởi tình trạng con người chịu đè nén một cách ngoan ngoãn, bởi giới tự nhiên bên ngoài và ách áp bức giai cấp, tức là một phức hợp những ý niệm *ghi nhận* sự đè nén đó và *xoa dịu* cuộc đấu tranh giai cấp. Trong lịch sử đã có một thời mà bất chấp nguồn gốc đó và ý nghĩa hiện thực đó của ý niệm về thần, cuộc đấu tranh của phái dân chủ và của giai cấp vô sản vẫn diễn ra dưới hình thức cuộc đấu tranh của *một ý niệm tôn giáo* này chống lại một ý niệm tôn giáo khác.

Nhưng thời đó đã qua từ lâu rồi.

Ngày nay cả ở châu Âu lẫn ở Nga *mọi* việc bảo vệ hoặc biện hộ cho ý niệm về thần, dù được thực hiện một cách khôn khéo nhất, với một ý định tốt đẹp nhất, thì cũng đều là một sự biện hộ cho thế lực phản động.

Toàn bộ cái định nghĩa của đồng chí là hoàn toàn phản động và tư sản. Thần = một phức hợp những ý niệm "làm thức tỉnh và tổ chức những tình cảm xã hội, nhằm gắn liền cá nhân với xã hội, nhằm chế ngự chủ nghĩa cá nhân thú tính".

Tại sao đó lại là một định nghĩa phản động? Bởi vì nó tô son điểm phấn cho ý niệm của bọn cha cố và chế độ nông nô về việc "chế ngự" thú tính. Thực ra thì cái chế ngự "chủ nghĩa cá nhân thú tính" lại không phải là ý niệm về thần mà chính là bầy người nguyên thủy và công xã nguyên thủy. Ý niệm về thần đã *luôn luôn* ru ngủ và làm nhụt "những tình cảm xã hội" bằng cách thay thế cái đang sống bằng cái đã chết, đồng thời vẫn *luôn luôn* là một ý niệm về chế độ nô lệ (một chế độ nô lệ tệ hại nhất, không có lối thoát). Chưa bao giờ ý niệm về thần lại "gắn liền cá nhân với xã hội", nó luôn luôn *trói chặt các giai cấp* bị áp bức bằng cách làm cho họ tin vào *tính thần thánh* của những kẻ áp bức.

Định nghĩa của đồng chí là một định nghĩa tư sản (không khoa học, phản lịch sử), vì nói chung nó dựa vào những khái niệm đồng loạt, chung chung, "theo kiểu Rô-bin-xơn", chứ không phải dựa

vào *những giai cấp* nhất định của một thời đại lịch sử nhất định.

Ở một người dã man Dur-ri-an, v. v. (cũng như ở một người nửa dã man) ý niệm về thần là một chuyện, ở Xơ-ru-vê và đồng bọn lại là một chuyện khác. Trong cả hai trường hợp ý niệm đó được sự thống trị giai cấp ủng hộ (và nó lại ủng hộ sự thống trị đó). Khái niệm "nhân dân" về ông thần và về cái thần thánh là sự ngu muội "nhân dân", sự đần độn, sự sợ hãi, dốt nát y hệt như "khái niệm nhân dân" về Nga hoàng, về ma quỷ, về việc nắm giết tóc vợ. Tôi hoàn toàn không hiểu làm sao đồng chí lại có thể gọi cái "khái niệm nhân dân" về thần là "dân chủ" được.

Nói rằng chủ nghĩa duy tâm triết học "luôn luôn chỉ quan tâm đến riêng những lợi ích cá nhân mà thôi", là không đúng. Phải chăng Đê-các-tơ xem xét những lợi ích cá nhân nhiều hơn Gát-xen-đi? Hoặc Phích-tê và Hê-ghen nhiều hơn Phơ-bách?

Nói rằng "tạo thần là một quá trình tiếp tục phát triển và tích lũy những nguyên tắc xã hội trong cá nhân và trong xã hội", nói như thế thì quả thật là khủng khiếp!! Nếu ở nước Nga có tự do, thì toàn thể giai cấp tư sản sẽ tâng bốc đồng chí lên đến tận mây xanh vì những chuyện đó, vì thứ xã hội học và thần học thuộc kiểu thuần túy tư sản và có tính chất thuần túy tư sản đó.

Thôi, tôi viết thế là đủ rồi kéo bức thư lại dài quá. Một lần nữa siết chặt tay đồng chí và chúc đồng chí mạnh khỏe.

V. I. của đồng chí

Viết vào nửa sau tháng Mười
một 1913

Gửi từ Cra-cốp đến đảo Ca-
pri (nước Ý)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. I

Theo đúng bản thảo

200 GỬI X. G. SAU-MI-AN

6. XII. 1913.

Bạn thân mến! Tôi rất vui mừng nhận được thư của đồng chí đề ngày 15. XI. Đồng chí phải biết rằng ở vào hoàn cảnh của tôi thì người ta hết sức quý trọng những ý kiến của các đồng chí ở Nga, đặc biệt là của những đồng chí có suy nghĩ chín chắn và đang tìm hiểu vấn đề này. Vì thế, sự phản ứng nhanh chóng của đồng chí làm cho tôi đặc biệt vui thích. Nhận được những bức thư như thế thì cảm thấy bớt phần cô lập. Thôi, chuyện tình cảm thế là đủ rồi. Ta vào việc nhé.

1. Đồng chí *ủng hộ* ngôn ngữ nhà nước ở Nga. Nó "là cần thiết, nó đã và sẽ có ý nghĩa tiến bộ to lớn". Tôi hoàn toàn không tán thành. Tôi đã viết về điều này từ lâu trên báo "Sự thật"¹⁾ và cho đến nay vẫn chưa thấy ai phản đối. Lý lẽ của đồng chí hoàn toàn không thuyết phục được tôi, — ngược lại là khác. Tiếng *Nga* có ý nghĩa tiến bộ đối với một số rất lớn những dân tộc nhỏ bé và lạc hậu, — điều ấy khỏi phải bàn cãi. Nhưng lẽ nào đồng chí không thấy rằng nó *có thể có ý nghĩa* tiến bộ trong một phạm vi lớn hơn nữa nếu không có sự cưỡng bức? Thế nào, phải chăng "ngôn ngữ nhà nước" không phải là cái gây làm cho người ta *tránh xa* tiếng Nga hay sao?? Làm thế nào mà đồng chí lại không muốn hiểu cái *tâm lý* đặc biệt quan trọng trong vấn đề dân tộc, cái tâm lý mà lẽ hơi có sự cưỡng bức là nó sẽ làm nhục, làm hại, làm mất hết ý nghĩa tiến bộ hiển nhiên của sự tập trung hóa, của những quốc gia lớn, của ngôn ngữ thống nhất?? Nhưng kinh tế còn quan trọng hơn *so với* tâm lý: ở nước Nga *đã có* nền kinh tế *tư bản chủ nghĩa* làm cho tiếng *Nga* trở thành thứ tiếng cần thiết. Nhưng đồng chí thì lại không tin vào sức mạnh kinh tế và

1) Xem V. I. Lê-nin. "Phái tự do và phái dân chủ trong vấn đề về ngôn ngữ" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 534-538).

muốn "củng cố" kinh tế bằng những chiếc nạng của bọn cảnh sát vô dụng ư?? Chẳng lẽ đồng chí không nhìn thấy rằng làm như thế đồng chí sẽ *làm què quặt* kinh tế, kìm hãm kinh tế hay sao?? Lẽ nào sự tiêu vong của bọn cảnh sát đê tiện lại không làm cho những hội tự do bảo vệ và truyền bá tiếng Nga tăng lên mười lần (hay nghìn lần) hay sao?? Không, tôi hoàn toàn không đồng ý với đồng chí và tôi lên án đồng chí là theo königlich preußischer Sozialismus¹⁾!!

2. Đồng chí *phản đối* quyền tự trị. Đồng chí *chủ* tán thành tự quản khu vực mà thôi. Tôi hoàn toàn không đồng ý như vậy. Đồng chí hãy nhớ lại lời giải thích của Ăng-ghe-n rằng tập trung hóa hoàn toàn không loại trừ "những quyền tự do" địa phương²⁶⁵. Vì sao Ba-lan thì tự trị, còn Cáp-ca-dơ, miền Nam và U-ran thì không?? Chính là vì *giới hạn* của tự trị là do nghị viện trung ương quyết định! Dĩ nhiên, chúng ta ủng hộ chế độ tập trung dân chủ. Chúng ta phản đối *liên bang*. Chúng ta ủng hộ phái Gia-cô-banh chống lại phái Gi-rông-đanh. Nhưng sợ tự trị — ở nước Nga... xin lỗi đồng chí, thật là nực cười! Như thế là phản động đấy. Đồng chí hãy dẫn ra cho tôi một thí dụ, hãy nghĩ ra một thí dụ cho thấy rõ ở đâu tự trị *có thể* là có hại! Đồng chí không dẫn ra được một thí dụ nào đâu. Còn giải thích hẹp thì: chỉ có tự quản thôi — ở Nga (và ở Phổ) là sự tiếp tay cho chế độ cảnh sát thối nát.

3. "Quyền tự quyết không chỉ có nghĩa là quyền tách ra. Nó còn có nghĩa là quyền có quan hệ liên bang, quyền tự trị", đồng chí đã viết như thế. Tôi hoàn toàn không đồng ý. Nó *không* có nghĩa là quyền *liên bang*. Liên bang là một sự liên hợp những nước bình đẳng với nhau, một sự liên hợp đòi có sự nhất trí *chung*. Làm sao lại có thể có *quyền* của *một* phía đòi phía kia phải *nhất trí* với mình?? Thật phi lý. Về nguyên tắc chúng ta phản đối liên bang — nó làm yếu quan hệ kinh tế, nó là loại hình vô dụng đối với một quốc gia. Anh muốn tách ra ư? Quý tha anh

1) — chủ nghĩa xã hội vương quốc Phổ

đi, nếu anh có thể cắt đứt được quan hệ kinh tế, hoặc là, nói đúng hơn, nếu ách áp bức và những mối bất hòa của "sự chung sống" lên đến mức *làm hỏng* và phá hoại quan hệ kinh tế. Anh không muốn tách ra ư? Nếu vậy thì anh tha lỗi cho, anh đừng quyết định *thay cho* tôi, đừng nghĩ rằng anh có "*quyền*" liên bang.

"Quyền tự trị"?? Lại không đúng. Chúng ta *ủng hộ quyền tự trị đối với tất cả* các bộ phận, chúng ta ủng hộ *quyền* tách ra (chứ không phải *ủng hộ việc* tất cả *tách ra*!). Tự trị là kế hoạch *của chúng ta* xây dựng một nhà nước dân chủ. Tách ra, đó hoàn toàn không phải là kế hoạch của chúng ta. Chúng ta hoàn toàn không tuyên truyền cho việc tách ra. Nói chung, chúng ta phản đối việc tách ra. Nhưng chúng ta sợ dĩ chủ trương *quyền* tách ra chính là vì cái chủ nghĩa dân tộc Đại Nga tối phản động, nó đã làm nát rữa sự nghiệp chung sống giữa các dân tộc đến mức, đôi khi *sau khi* tự do tách riêng ra rồi thì kết quả là quan hệ lại *nhiều hơn*!!

Quyền tự quyết là một *ngoại lệ* trong tiền đề chung của chúng ta về chế độ tập trung. Đứng trước chủ nghĩa dân tộc Đại Nga tối phản động, ngoại lệ này là tuyệt đối cần thiết, và bất kỳ một sự từ chối nào cái ngoại lệ này cũng sẽ là chủ nghĩa cơ hội (như ở Rô-da Lúc-xăm-bua), là trò chơi ngốc nghếch tiếp tay cho chủ nghĩa dân tộc Đại Nga tối phản động. Nhưng ngoại lệ này *không thể* giải thích rộng ra nữa. Ở đây không có và không thể *có gì* khác, tuyệt đối không có gì khác ngoài *quyền tách ra*.

Điều này tôi đã viết trên tạp chí "Giáo dục"¹⁾. Đồng chí thế nào cũng phải viết chi tiết hơn cho tôi khi tôi kết thúc những bài này (sẽ đăng thành ba cuốn). Tôi sẽ gửi thêm một cái gì đó. Chính tôi là người đã thi hành nghị quyết hơn cả. Hè vừa rồi tôi có đọc những bản thuyết trình về vấn đề dân tộc²⁶⁶ và có nghiên cứu chút ít vấn đề đó. Cho nên tôi định tâm "đứng vững", mặc dù,

1) Xem V. I. Lê-nin. "Ý kiến phê phán về vấn đề dân tộc" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 145-190).

tất nhiên, là ich lasse mich belehren¹⁾ của các đồng chí đã nghiên cứu vấn đề này lâu hơn và nhiều hơn.

4. Phản đối việc "thay đổi" cương lĩnh, — phản đối "cương lĩnh dân tộc"?? Cả điều này tôi cũng không đồng ý. Đồng chí sợ *từ ngữ*. Chẳng có gì phải sợ từ ngữ cả. Dù thế nào đi nữa thì *tất cả mọi người* đều *bí mật* thay đổi nó (cương lĩnh) một cách hèn hạ, theo hướng tồi tệ. Còn chúng tôi thì vẫn xác định, định rõ, phát triển và củng cố theo tinh thần **của nó**, theo tinh thần dân chủ *triệt để*, theo tinh thần mác-xít (chống Áo). *Trước đây đã phải* làm như vậy. Bây giờ cứ để cho bọn vô lại cơ hội chủ nghĩa (phái Bun, bọn thủ tiêu, bọn dân túy) chõ mũi vào, — cứ để cho chúng đưa ra những lời giải đáp thật hết sức *đầy đủ*, thật hết sức *chính xác của chúng* đối với *tất cả* những vấn đề của chúng ta, những vấn đề đã được đề cập đến và đã được giải quyết trong nghị quyết của chúng ta. Cứ để chúng thử xem. Không, chúng ta không "chịu thua" bọn cơ hội chủ nghĩa, mà đã *đánh bại* bọn chúng về *tất cả mọi* điểm!

— Rất cần một cuốn sách mỏng loại phổ cập về vấn đề dân tộc. Viết thư cho tôi nhé. Tôi chờ thư trả lời và bắt tay đồng chí thật chặt, thật chặt.

V. I. của đồng chí. Gửi lời chào tất cả bạn bè.

*Gửi từ Cra-cốp đến
A-xơ-ra-khan*

*Đăng lần đầu ngày 15 (2)
tháng Ba 1918 trên báo "Công
nhân Ba-cu", số 48*

Theo đúng bản thảo

1) — tôi sẽ lắng nghe ý kiến

201 GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ"

... 1) Ngày hôm qua tôi nhận được bức điện của đại diện của chúng ta, trong đó về vấn đề này chỉ nói: "việc hợp nhất giao cho Ban chấp hành".

Như vậy là vấn đề không rõ ràng²⁶⁷.

Để đề phòng bất trắc — với một điều kiện cực kỳ quan trọng là không nên vội công bố điều này trên báo — tôi gửi kèm theo đây bản tuyên bố của ban biên tập (nếu "giông tố" đã nổi lên trong một cốc nước bẩn thỉu của tờ báo của ngài Bu-rê-nin - Gam-ma).

Quyết định của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa về việc triệu tập hội nghị của những người dân chủ - xã hội Nga — dĩ nhiên đó là những người đang hoạt động ở Nga, chứ không phải là những bóng ma ở nước ngoài — làm chúng tôi hoàn toàn hài lòng. Chính hội nghị đó sẽ vạch trần rõ nhất tội phản đảng của các ngài thủ tiêu cùng những thủ đoạn theo kiểu Bu-rê-nin của các vị như Gam-ma mà từ lâu lẽ ra đã phải thanh trừ ra khỏi đảng dân chủ - xã hội.

Ngày mai (hoặc cùng lắm là ngày kia) có lẽ tôi sẽ nhận được thông báo chi tiết bằng văn bản của Luân-đôn. Khi ấy tôi sẽ viết cho đồng chí ngay lập tức, còn nếu không *cần phải* đăng bản tuyên bố mà tôi gửi đi ngay bây giờ đây (tức là tuyên bố ở trang 3 trên đây²⁾) thì tôi *sẽ đánh điện*: kim lại. Do đó những chữ ấy có nghĩa là đừng in trang 3.

*Viết ngày 16 tháng Chạp 1913
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua*

*Đăng toàn văn lần đầu năm
1962 trên tạp chí "Lưu trữ lịch
sử", số 1*

Theo đúng bản thảo

1) Phần đầu bức thư không tìm thấy.

2) Ý nói đến đoạn trên.

202
**ĐIỆN GỬI BAN BIÊN TẬP
 BÁO "VÌ CHÂN LÝ"**

Do điều lệ nên yêu sách của nhóm sáu người hoàn toàn không đưa ra. Cục quốc tế không đưa ra một lời chỉ trích nào cả. Hãy bác bỏ sự dối láo trắng trợn của phái thủ tiêu²⁶⁸.

I. lin

Viết ngày 18 tháng Chạp 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

*In lần đầu năm 1962 trong
 cuốn sách: "V. I. Lê-nin và Sự
 thật. 1912-1962".*

Theo đúng bức điện

203
GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Tôi vừa nhận được bức điện và đã thay phong bì mà tôi định gửi đến A...

Tờ Cơ quan ngôn luận trung ương có chuyện gì thế?? Thật là xấu hổ và tai tiếng!! Cho đến nay vẫn chẳng có cái gì cả, ngay cả những bản in thử. Đồng chí hãy tìm hiểu và gắng thu xếp mọi việc nhé.

Số báo "Vorwärts", trong đó Cau-xky tung ra câu nói hèn hạ là không có đảng (nguyên văn là *die alte Partei sei verschwunden*) là số 333 ra ngày 18. XII. 1913. Cần phải tìm cho được số báo đó (rue de Bretagne. 49 hay là nơi khác) và tổ chức một phong trào phản đối. Chúng tôi *tán thành* những cuộc trao đổi ý kiến, *tán thành* nghị quyết của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa — **NB điều này** — nhưng tuyệt đối chống lại câu nói **ti tiện** của

Cau-xky²⁶⁹. Phải thẳng tay quật hấn vì điều đó, đồng thời xác định là chúng ta *tán thành* Aussprache (trao đổi ý kiến), etc.

Viết sau ngày 18 tháng Chạp

1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu năm 1950 trong

*V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất
 bản lần thứ 4, t. 35.*

Theo đúng bản thảo

204
GỬI V. X. VÔI-TIN-XKI

20/XII. 1913.

Về bài báo mà *đồng chí đề nghị* đăng.

Bạn đồng nghiệp thân mến! Nhận được bài "Vi ngọn cờ chung"¹⁾, tôi phải thật tình nói rằng bài đó hoàn toàn chẳng ra sao cả. Thật thà và thẳng thắn là điều trước hết, phải không đồng chí?

Tác giả tuyệt nhiên không hiểu gì tình hình nước Nga và cứ thả mình cuốn theo.., biết nói thế nào cho nhẹ nhàng hơn được nhỉ?.. cái "tình bạn con heo", chứ còn gì nữa, với bọn men-sê-vích ngu muội.

Ở nước Nga đang diễn ra quá trình khôi phục và củng cố đảng công nhân mác-xít. Những cuộc tranh luận và những nghị quyết, những thứ đã đưa tác giả đến một sự giễu cợt thiên cặn như vậy, thực ra có một ý nghĩa giáo dục và tổ chức rất to lớn. "Họ đang hoan hô" — tác giả mỉa mai — một lối mỉa mai thuần túy *tự do chủ nghĩa*, một lối mỉa mai của giới trí thức đã hoàn toàn tách rời khỏi phong trào công nhân. Vậy thì vì sao *không* một đảng

1) Bài báo "Vi ngọn cờ chung" do Vôi-tin-xki gửi đến để đăng trên tạp chí "Giáo dục".

đối lập nào khác ở nước Nga để cho cái nhóm đảng viên địa phương công khai phân tích những bất đồng ý kiến trong nội bộ đảng?? Há??

Tác giả đứng trên một quan điểm đa cảm - điên loạn nào đó. Trong các nghị quyết — một quá trình đoàn kết vĩ đại nhất của đảng *công nhân*, — vì ngoài mỗi thiện cảm *có ý thức* và ngoài sự phân tích xem xét các khuynh hướng, thì không ai trên thế giới này *ép buộc* được công nhân phải *lựa chọn* giữa hai thứ hoan hô (hoan hô những người ủng hộ đảng và hoan hô bọn thủ tiêu). Vì cái hình thức thô kệch của "cuộc ẩu đả" của những người vô sản mà không nhìn thấy được cái ý nghĩa tư tưởng và tổ chức lớn lao của cuộc đấu tranh của giai cấp công nhân do hai trào lưu gây ra — đó là một sự mù quáng lạ kỳ. Tôi không thể hình dung được cách giải thích nào hay nhất cho tác giả về sự mù quáng này hơn là sự tách rời của tác giả và "sự say mê" của ông ta đối với bọn men-sê-vích đê tiện.

Tác giả hoàn toàn không hiểu những đoạn dẫn chứng đoàn tuyển cử công nhân . 47% - 50% - 67% trong các Đu-ma 2 - 3 - 4¹⁾. Đó *chẳng phải là* một sự thật hay sao?? "Tính phản động của các đoàn tuyển cử" (điều mà những tên gian lận và bọn Bu-rê-nin la lối trên tờ "Báo công nhân mới" để đánh lạc hướng) thì có liên quan gì trong việc này chứ?? Chẳng phải là trong tất cả ba Đu-ma đều cùng có một đạo luật phản động như nhau, nói theo ý nghĩa là một đạo luật bầu cử theo đoàn tuyển cử giống như nhau, hay sao?? Ngay cả một đứa trẻ cũng hiểu rằng tính phản động của đoàn tuyển cử chẳng có liên quan gì ở đây cả. Sự thật vẫn là sự thật: giới trí thức đã chuẩn khởi (đó chính là con đường của con đ... đó), những người công nhân đã *tự mình* đủ sức đứng dậy chống bọn thủ tiêu. Một giai đoạn lịch sử mới. Một thời đại mới. Nhưng tác giả lại bịa ra "đường lối giữa" — thật là buồn cười nếu không phải là quá ư đáng buồn. Tác giả không hiểu được

1) Số lượng những người bôn-sê-vích tăng dần trong các đoàn tuyển cử công nhân của các Đu-ma nhà nước II, III và IV.

$\frac{1}{100}$ nội dung sâu sắc của cuộc đấu tranh chống bọn thủ tiêu. *Không thể* khôi phục được đảng nếu không *chống* bọn thủ tiêu. Điều đó hiện nay bản thân công nhân đã hiểu rõ.

Trong một tháng từ ngày 20. X đến ngày 2. XI có 4.800 *chữ ký* (NB) ủng hộ nhóm 6 người và 2.500 ủng hộ nhóm **7 người** (trong đó đã có 1.000 của phái Bun. NB! NB!). Đó *chẳng phải là* sự thật ư?? Đó là sự thật chứ không phải là tiếng rên rỉ của giới trí thức! Đó không phải là đảng, xin đồng chí thấy cho, bởi vì không có cái gì "chung" và cũng không có "đại hội"!!! Ha ha!! *Cũng sẽ không có* cái gì chung với bọn thủ tiêu và với phái Bun cả — đã đến lúc phải hiểu điều đó và đừng có chiêm ngưỡng cái quá khứ đã vĩnh viễn qua hẵn. Đại hội là việc cực khó (chính vì thế mà *bọn phá hoại* đảng cứ hoãn "đến đại hội" tuồng như ad kalendas graecas!¹⁾). *Những chữ ký* đó chính là một hình thức *mới* của cái đảng cũ. Cả điều đó nữa cũng không hiểu hay sao?

Cái "liên bang" dân tộc cũ "kiểu tôi tề nhất" *đã vĩnh viễn biến đi rồi*. Điều đó tác giả cũng không hiểu.

Quyền bình đẳng giữa nhóm **6 người** và nhóm **7 người** (tác giả phỉ công nói đến nhóm **8 người**, bởi vì đảng hoàn toàn *không* công nhận người thứ tám là người dân chủ - xã hội²⁾) tác giả cũng hiểu không đúng. Vì sao đảng không trao quyền bình đẳng cho nhóm *gần đảng trong Đu-ma*??* Tác giả không hiểu được ý nghĩa hết sức trọng đại của khái niệm "gần đảng".

Tập chí của chúng ta không phải là một tập lịch thư, mà là một cơ quan ngôn luận chiến đấu. Vì thế không thể nói đến việc đăng bài báo này được. Nhưng tôi sẽ rất vui sướng được nghe ý kiến của tác giả phản đối ý kiến phê bình của tôi, cũng như nói chung, tôi hết sức vui sướng được trao đổi ý kiến với các bạn cũ

* Điều đó không hề làm rầy rà cho đảng; điều đó *có thể* giáo dục những người gần đảng.

1) — hoãn đến một thời gian không bao giờ đến!

2) Có ý muốn nói đến E. I. Gia-gien-lô.

về bất cứ vấn đề gì. Còn nếu như tôi có "viết quá lời" trong bài phê bình này và đôi khi diễn đạt không được thật sự lịch sự lắm thì cũng xin lượng thứ cho tôi. Thực quả tôi không có ý định làm cho ông ấy bực mình, nhưng vì tình bạn cũ tôi phải nói "toạc" tất cả những điều tôi đã và đang suy nghĩ.

Cuộc vận động ủng hộ nhóm sáu người chống nhóm bảy người đã được triển khai rất tốt! Tuyệt vời biết bao sự đoàn kết và giáo dục công nhân chống các nhà chính trị công nhân tự do chủ nghĩa! Thật là một tấm gương tuyệt diệu, một tấm gương đầu tiên ở nước Nga nói lên rằng đảng công nhân đã thực sự *quyết định* số phận quyền đại diện *của mình* ở Đu-ma! Đó không còn chỉ là đám người "đọc dăm ba chữ", đó là một lực lượng có tổ chức. Hội nghị đã quyết định; nhóm sáu người đã thực hiện; hàng ngàn người có tổ chức đã tán đồng bằng cách thảo luận và ký tên, — đó chính là *đảng* chống lại cái tờ lá cải, "Báo công nhân mới" — một ấn phẩm mới của tờ "Đồng chí" cũ — đang làm như bản và đầu độc phong trào công nhân bằng chất ph... trí thức hôi thối. Đảng đoàn công nhân trong Đu-ma đã triển khai hoạt động của mình thật là tuyệt diệu! Một bước tiến mới không những chỉ trong tên gọi, mà là trong toàn bộ hoạt động! Bài phát biểu của Ba-đa-ép về tự do liên hiệp thật là tuyệt diệu so với việc Tu-li-a-cốp lặp lại... những tư tưởng tự do chủ nghĩa!

Tạm biệt đồng chí thân mến, đồng chí hãy thường xuyên coi khinh bọn men-sê-vích, hãy nghiên cứu *những sự kiện* trong phong trào công nhân hiện nay, hãy suy nghĩ về ý nghĩa của những sự kiện đó và, xin lỗi đồng chí, cái chất nặng mùi của đồng chí sẽ hết, đồng chí sẽ không đi tìm "đường lối giữa" nữa mà sẽ góp phần vào việc đoàn kết những người công nhân chống lại bè lũ phản động.

V. I. của đồng chí

Gửi từ Cra-cốp đến Iéc-cút-xơ

Đăng lần đầu năm 1938 trên tạp chí "Bôn-sê-vích", số 2

Theo đúng bản thảo

205
THƯ NHỎ GỬI BAN BIÊN TẬP
BÁO "SỰ THẬT"
CỦA GIAI CẤP VÔ SẢN²⁷⁰

Bài báo này có ghi thêm ba chữ K (KKK)²⁷¹. Cần phải đưa ra khẩu hiệu tẩy chay ở khắp nơi khắp chốn, nhưng chính là dưới cái hình thức, chỉ dưới cái hình thức trong đó không dùng từ tẩy chay.

Xin các đồng chí đừng rơi vào những câu trả lời "chua cay" đối với các ngài ấy!

Viết vào nửa sau tháng Chạp 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

In lần đầu năm 1962 trong cuốn sách: "V. I. Lê-nin và Sự thật. 1912-1962"

Theo đúng bản thảo

206
GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Đồng chí thân mến!

Bài của đồng chí viết về cuốn sách của Xtơ-ru-vê²⁷², chúng tôi đã rất vui lòng định đăng. Nhưng đến khi đọc lại lần thứ hai, chúng tôi thấy rằng đoạn nói về nền kinh tế nông nô, các đồng chí trong đảng nhất định sẽ hiểu là một lời khuyên vứt bỏ khỏi cương lĩnh mục *tích thu* ruộng đất của địa chủ. Ở đây cần phải thảo luận. Nhưng tốt nhất là lúc này nên bỏ cái đoạn ấy đi phải không? Có lẽ *bây giờ* đồng chí *không muốn* tổ chức thảo luận nữa rồi.

Nếu như chúng tôi sai và đồng chí *muốn* tổ chức thảo luận

thì đồng chí viết cho chúng tôi mấy chữ: nếu đồng chí cứ khẳng khẳng thì chúng tôi sẽ đăng bài...¹⁾

Viết vào tháng Chạp 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Viên

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

207

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

...²⁾ Thật là ngốc nghếch ngu xuẩn những kẻ "sợ" những người được ủy nhiệm²⁷³, coi đó là một "sự xúc phạm" đối với các chi bộ. Theo họ thì như thế nghĩa là không có chi bộ, vì người ta *muốn* những người được ủy nhiệm!

Đúng là một bọn khôi hài! Họ chạy theo *một từ* mà không nghĩ rằng cuộc sống phức tạp và tế nhị ghê gớm đến mức nào, nó tạo ra những hình thức *hoàn toàn mới*, mà chúng ta chỉ "tóm được" một phần thôi.

Người ta phần lớn (99% giai cấp tư sản, 98% bọn thủ tiêu, khoảng 60 - 70% những người bôn-sê-vích) không biết *suy nghĩ*, mà chỉ *học thuộc lòng các từ*. Họ đã học được từ "hoạt động bí mật". Học tốt đấy. Họ có thể nhắc lại được. Họ đã thuộc lòng.

Nhưng cần phải thay đổi *những hình thức của hoạt động đó như thế nào* trong một tình thế mới, và muốn thế cần phải học tập và suy nghĩ **thêm nữa** như thế nào, thì điều đó chúng ta không hiểu.

Hội nghị mùa hè 1913 (ở nước ngoài) đã quyết định: đánh bại nhóm bảy người. Cuộc vận động của **quần chúng** công nhân hồi mùa thu 1913 ở Nga - *đưa số* ủng hộ chúng ta!! "Nhóm" "những

1) Bản thảo đến đây thì bị gián đoạn.

2) Phần đầu bức thư không tìm thấy.

người được ủy nhiệm" (không phải do các chi bộ bầu ra!! Hãy coi chừng!! — An-tô-nốp, I-xa-ác & đồng bọn đang gào lên như thế) đã ra quyết định và *quần chúng* đã thực hiện.

Làm cái việc đó như thế nào? Thì đây, phải cố gắng tìm hiểu cái cách thức "tinh vi" này. Người ta sẽ *không thể* làm nổi việc đó nếu không có hoạt động bí mật và không có các chi bộ. *Và người ta sẽ không thể làm nổi việc đó* nếu không có những hình thức mới mẻ và *tinh vi* của hoạt động bí mật và của các chi bộ.

Tôi rất muốn biết đồng chí làm được cho quần chúng hiểu điều đó hay không. Viết tỉ mỉ cho tôi biết nhé.

Chúng tôi đã nhận được 1 bản "Người dẫn đường công nhân"²⁷⁴. *Đã* bán được 5.000 bản *rồi!!* Hoan hô!! Hãy *bắt tay* vào tờ báo phụ nữ²⁷⁵ với nghị lực cao nhất!

Viết vào cuối tháng Chạp 1913

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu năm 1950 trong

V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất bản

lần thứ 4, t. 35

Theo đúng bản thảo

1914

208

GỬI I. E. GHÉC-MAN

2/I. 1914.

Đồng chí thân mến!

Chúng tôi hết sức ngạc nhiên vì đồng chí viết thư ngắn quá.

Người đại biểu ấy ("tiếp tục") đi đâu?²⁷⁶

Đi Ham-bua? Đi Bruy-xen? Đi Cô-pen-ha-gơ?

Người đại biểu ấy là ai? Một người bôn-sê-vích hoàn toàn? hay là một tên thủ tiêu? hay là một kẻ dao động? Người đó đã kể những gì? *Tổng cộng* có bao nhiêu đại biểu? bao nhiêu đại biểu của Ri-ga? của nông thôn? của Li-ba-va? của các thành phố khác?

Đồng chí có quy ước trao đổi thư từ với đại biểu đó không?

Đó chính là điều quan trọng nhất: phải làm sao để *ngày nào* ông ta cũng viết cho đồng chí một cách hết sức chính xác và chi tiết. Ông ta có để lại cho đồng chí địa chỉ gì không?

Hãy biết được một điều gì mới, đồng chí gửi điện ngay lập tức cho chúng tôi: địa chỉ Uljanow. 51. Lubomirskiego. Krakau.

Mật hiệu quy định:

thứ nhất — Bruy-xen

thứ hai — Ham - bua

thứ ba — Cô-pen-ha-gơ

ngày khai mạc đại hội: ngày (tháng Giêng) + 10

(tức là nếu là ngày 11. I thì là 21)

v. v.

hoặc là: "chưa rõ"

hoặc là: "kéo dài"

đấu cộng = chắc là phái bôn-sê-vích chiếm ưu thế

đấu trừ = " " phái thủ tiêu " "

x = không biết.

Hãy viết cho chúng tôi sau mỗi lần gặp gỡ các đại biểu hoặc sau mỗi bức thư. (Phần lớn các đại biểu đi đường biển phải không?)

Hôm nay chúng tôi nhận được một bức thư từ Bruy-xen (đề ngày 29/XII) nói rằng người ta mời chúng tôi dự đại hội sẽ khai mạc trong vòng 10 - 12 ngày nữa; về địa điểm và thời gian họ sẽ viết thư riêng.

Có thể thôi!! Ít ỏi quá!

Như vậy, đồng chí nhớ viết thư và đánh điện nhé!

V. U. của đồng chí

Nếu đại biểu đó đến Bruy-xen, nếu đồng chí có thể viết cho ông ấy một cách hoàn toàn tin cậy thì hãy đưa cho ông ta địa chỉ: Jean *Popoff*. Rue du Beffroi. 2. A. *Bruxelles*.

Đó là đại biểu của chúng ta, qua đồng chí đó có thể biết được mọi chuyện và có thể nói chuyện được với đồng chí đó. Đồng chí đó hoàn toàn đáng tin cậy.

Nếu người ta mời Tư-sca ("Ban lãnh đạo trung ương" Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan), thì phải làm sao cho người ta mời cả "phái đối lập" = Ban chấp hành đảng bộ Vác-sa-va và Ban chấp hành đảng bộ Lốt-dơ. Đồng chí hãy viết cho Các-lơ-xôn biết điều đó.

Hãy viết cho Các-lơ-xôn ở Bruy-xen (nếu anh ấy là người của chúng ta), để anh ta thông báo cho Pô-pốp và **cả cho chúng tôi** bằng cả điện và thư.

Gửi đến Béc-lanh

Đăng lần đầu năm 1935 trên
tạp chí "Cách mạng vô sản", số 5

Theo đúng bản thảo

209

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP

6/I.

Đồng chí thân mến!

Có thể một vài hôm nữa tôi sẽ ghé qua Béc-lanh và dừng lại ở thành phố chừng 2 giờ²⁷⁷. Tôi muốn gặp đồng chí. *Trả lời* cho biết, buổi sáng đồng chí có rỗi không, từ 11 giờ đến 1 giờ và các giờ khác nữa.

Nếu đồng chí nhận được điện elf¹⁾ = tôi sẽ đến sáng mai hồi 11 giờ (tàu khởi hành từ Cra-cốp) – cố gắng ra ga và cầm tờ "*Sự thật*" trong tay.

Bắt tay. Lê-nin của đồng chí

Có thể tôi đến buổi chiều, cũng ở lại khoảng 2 - 3 giờ.

*Viết ngày 6 tháng Giêng 1914**Gửi từ Cra-cốp đến Béc-lanh**In lần đầu năm 1930 trong**Văn tập Lê-nin, t. XIII**Theo đúng bản thảo*

210

GỬI I. E. GHÉC-MAN
VÀ I. RU-ĐI-XƠ - GÍP-XLI-XƠ

7/I. 1914.

Các đồng chí thân mến! Tôi vừa nhận được tin của Pô-pốp, đại diện của chúng ta ở Bruy-xen (Jean Popoff, rue du Beffroi.

1) – mười một

2. A. Bruxelles) nói rằng đại hội sẽ tiến hành ở đó (*hoặc gần đó*) "chậm nhất là một tuần nữa" (viết ngày 4 hoặc 5. I).

Bây giờ nhiệm vụ là: cố gắng đoàn kết những người bôn-sê-vích. Các đồng chí đã mắc một sai lầm *rất lớn* là không quy ước trao đổi thư từ (ở nước ngoài đó là một việc không nguy hiểm) với đồng chí bôn-sê-vích đi qua chỗ các đồng chí. *Hãy gắng* sửa sai lầm ấy *ngay lập tức*: muốn thế hãy gửi *ngay* thư cho người bôn-sê-vích đó, phải gửi hai phong bì, phong bì ngoài để địa chỉ Pô-pốp, phong bì trong để bằng tiếng Lát-vi-a: *thư riêng cho ông...*

Pô-pốp sẽ tìm đến ông và trao tận tay bức thư ấy.

Còn trong bức thư các đồng chí phải (1) giới thiệu thật đầy đủ về Pô-pốp (tôi xin đảm bảo cho Pô-pốp) (và trao cho ông ta (NB) địa chỉ Pô-pốp ở Bruy-xen (NB)) và (2) yêu cầu đồng chí bôn-sê-vích Lát-vi-a ấy nói rõ cho các đồng chí **ngay lập tức** mọi điều thật chi tiết (viết thẳng cho các đồng chí hoặc là qua Pô-pốp), đặc biệt là về thành phần đại hội (1. bao nhiêu người thuộc phái thủ tiêu? 2. bao nhiêu người bôn-sê-vích? 3. bao nhiêu người thuộc phái Brau-nơ¹⁾, v. v. và những chi tiết về kế hoạch của mỗi nhóm).

Tôi gửi theo đây một thư nhỏ cho Pô-pốp. Đồng chí hãy viết cho anh ấy bằng tiếng Nga.

Đồng chí cho tôi biết *chính xác* tên quán rượu, *đường phố* và *số nhà* và cho biết *chính xác* giờ hẹn.

P. S. Tôi phải đánh điện cho đồng chí, hay cho Ghéc-man, hay cho cả hai người?

Tôi đã biết rõ bằng giờ tàu chạy. Tiện hơn hết là tôi sẽ rời khỏi đây lúc sáng sớm. Tôi sẽ đến Béc-lanh vào lúc 4.40 Nach-mittag²⁾ và rời Béc-lanh lúc 9 giờ 34 Abends³⁾ từ Friedrich-

1) Có ý nói đến những người thuộc phái điều hòa ủng hộ I-a. I-an-xôn - Brau-nơ.

2) – trưa

3) – tối

straßenbahnhof. Để chúng ta có thể gặp nhau được (tôi *cần phải* gặp cả đồng chí và cả Ghéc-man), đồng chí phải hẹn ngay *giờ* (7 - 8 - 8½ giờ tối) và *quán rượu gần* Friedrichstra-ßenbahnhof. Tôi sẽ gửi điện cho đồng chí biết ngày ra đi và chúng ta sẽ gặp nhau ở quán rượu đó²⁷⁸.

Tôi chờ thư trả lời nhanh.

N. Lê-nin của các đồng chí

P. S. Các đồng chí có thể nghĩ ra một việc *riêng tư* với đồng chí bôn-sê-vích Lát-vi-a đó để có cơ bắt đầu trao đổi thư từ với đồng chí ấy.

Gửi từ Cra-cốp đến Béc-lanh

Đăng lần đầu năm 1935 trên tạp chí "Cách mạng vô sản", số 5

Theo đúng bản thảo

211 GỬI I. PH. PÔ-PỐP

Mr. Jean Popoff.
Rue du Beffroi. 2. A. Bruxelles.

7/I. 1914.

Đồng chí thân mến! Mong đồng chí cố gắng thực hiện yêu cầu của các đồng chí Lát-vi-a viết thư cho đồng chí. Đó là những người bạn rất tốt của chúng ta.

N. Lê-nin của đồng chí

Viết ở Cra-cốp

Đăng lần đầu năm 1935 trên tạp chí "Cách mạng vô sản", số 5

Theo đúng bản thảo

212 GỬI I. RU-ĐI-XƠ - GÍP-XLI-XƠ HOẶC I. E. GHÉC-MAN

11/I.

Đồng chí thân mến!

Về buổi gặp gỡ đồng chí đã bố trí rất khéo.

Còn về đồng chí đại biểu thì tôi phải kịch liệt nhắc nhở đồng chí. Rõ ràng đó là một thằng ngốc hoặc giả là một mụ nạ dòng ngả theo những lời thêu dệt và vu khống của bọn đê tiện thuộc phái thủ tiêu. Ban chấp hành trung ương đã gửi một giấy ủy nhiệm chính thức cho Pô-pốp và Pô-pốp chỉ nói với *Da-u-e* (nhân vật chính thức của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương!). Rõ ràng là bọn thủ tiêu đang vu khống Pô-pốp.

Nhưng mà cái anh chàng đại biểu của đồng chí! Anh ta chỉ là một con ngỗng đực khờ dại nếu anh ta tin lời bọn thủ tiêu. Bắt tay vào cuộc chiến tranh chống bọn thủ tiêu với một đội quân như thế thì thật nực cười. "Những chiến binh" như vậy không đáng được một cái gì khác hơn là suốt đời liếm gót giày cho bọn thủ tiêu.

Thế còn đồng chí, vì sao đã biết anh chàng đại biểu ấy là không đáng tin cậy lại còn viết cho anh ta rằng *tôi* cần tin tức??! Vấn đề là chính *đồng chí* phải yêu cầu anh ta cung cấp tin tức chứ. Bây giờ anh chàng đại biểu ấy sẽ sử dụng bức thư của đồng chí để *chống lại tôi*; lại còn phải hứng chịu cái vạ đó nữa!

Tôi bực mình kinh khủng.

N. Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 11 tháng Giêng 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Béc-lanh

Đăng lần đầu năm 1935 trên tạp chí "Cách mạng vô sản", số 5

Theo đúng bản thảo

213 GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

...¹⁾ Tôi đã nhận được tờ báo, Cơ quan ngôn luận trung ương. Trang 8 thật là bậy. Quý mà biết được vì sao người ta lại không báo cho chúng tôi: giá tìm thêm được tư liệu nhỉ!! Còn ngày tháng thì đáng lẽ không nên đề 28/XII mà nên đề sớm hơn, nếu không thì lại không có một chữ nào về Cục quốc tế cả.

Nhiều người nổi cáu lên vì các quyết định của Cục. *Thật ngốc!*

"Trao đổi ý kiến" là một việc hoàn toàn có thể chấp nhận được, và một nghị quyết như thế thì không nên bác bỏ.

Còn chuyện nhóm sáu người bị bác bỏ, đó là một *sự đối láo*. Nhóm sáu người thậm chí cũng *không đưa ra yêu sách!* Theo điều lệ, họ *không thể*: nếu 7 người xã hội chủ nghĩa - cách mạng trong Đu-ma + 6 người dân chủ - xã hội, thì chỉ 1 người *xã hội chủ nghĩa - cách mạng* có quyền biểu quyết trong tiểu ban liên nghị viện mà thôi.

Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa chỉ có thể dành cho chúng ta "bons offices"²⁾ để tiến hành thương lượng, để tiến hành "trao đổi ý kiến" với các đảng khác, các đảng đoàn khác etc. Cục chỉ làm thế thôi. Chỉ có thế thôi! Việc triệu tập hội nghị etc. — đó là sự Versimpelung³⁾ công việc một cách ngu ngốc của bọn đề tiện thuộc phái thủ tiêu và phi-li-xtanh. Bọn thủ tiêu là bọn người rác rưởi hôi thối. Còn chúng ta thì cứ "trao đổi ý kiến" — họ hả dạ đấy!

Ai là người viết bài báo về vụ Bây-li-xơ trên tờ báo Cơ quan ngôn luận trung ương thế?

Vì sao người ta không gửi cho chúng tôi bản in thử?? Lẽ ra

1) Phần đầu bức thư không tìm thấy.

2) — những ân huệ

3) — đơn giản hóa

phải nói rằng bọn tư sản cần thành lập đảng *cộng hòa*, nếu *quả thật* họ chống lại vụ Bây-li-xơ.

Viết sớm nhất là ngày 11 tháng

Giêng 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

214 GỬI Đ. VANH-CỐP

Cra-cốp, ngày 12 tháng Giêng 1914.

Đồng chí Vanh-cốp thân mến!

Xin hết sức thành tâm cảm ơn về bức thư đáng mến của đồng chí. Tôi hy vọng rằng đồng chí đã đọc trong các tờ báo dân chủ - xã hội Đức ("Vorwärts" và "Leipziger Volkszeitung") những bài của bọn đối lập với chúng tôi (chẳng hạn như J. K. — trong nhóm Rô-da Lú-xăm-bua — và Z. L., người không đại diện cho nhóm *nào* ở nước Nga cả, — trong tờ "Leipziger Volkszeitung"). Báo chí dân chủ - xã hội Đức đang tẩy chay chúng tôi, đặc biệt là tờ "Vorwärts", và chỉ có tờ "Leipziger Volkszeitung" mới đăng *mỗi một* bài của chúng tôi (ký tên ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội", Cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga)¹⁾.

Trong tờ "Bremer Bürger-Zeitung", Ra-đếch là người viết về tình hình Nga. Và Ra-đếch cũng không đại diện cho nhóm *nào* ở Nga cả! Đăng bài của những kẻ lưu vong không đại diện cho cái gì cả, mà lại từ chối không đăng bài của những đại diện các tổ chức đang tồn tại ở Nga, thì thật là lố bịch!

1) Xem V. I. Lê-nin. "Về sự chia rẽ trong đảng đoàn dân chủ - xã hội Nga ở Đu-ma" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 195 -200).

Còn lập trường của Cau-xky, — liệu có thể còn có cái gì ngu xuẩn hơn thế nữa không? Đối với tất cả các nước khác, ông ta nghiên cứu lịch sử của phong trào, phê phán các tài liệu, cố gắng tìm hiểu ý nghĩa thật của những sự bất đồng, ý nghĩa chính trị của những sự chia rẽ. Đối với nước Nga, Cau-xky lại không thấy có lịch sử. Hôm nay ông ta lặp lại những điều đã nghe Rô-da Lúc-xăm-bua nói; hôm qua ông ta lặp lại những điều đã được nghe từ miệng Tơ-rốt-xki, Ri-a-da-nốp và các cây bút khác, những người chỉ đại diện cho "những nguyện vọng tốt lành" của bản thân họ; ngày mai ông ta sẽ lặp lại những điều mà các sinh viên Nga hay những người Nga lưu vong khác đã hạ cố kể cho ông nghe, v. v.. Còn trong tờ "Neue Zeit"!!, toàn là những sáo ngữ, những tiếng la ó, không hề có sự việc nào, không hề có ý kiến gì về bản chất của những vấn đề khiến chúng ta chia rẽ nhau!! Rõ thật hoàn toàn là chuyện trẻ con!!

Người ta thuyết chúng tôi nên thống nhất với bọn thủ tiêu trong đảng chúng tôi: đó là điều vô lý. Chúng tôi đang thực hiện sự thống nhất bằng cách tập hợp công nhân Nga *chống lại* bọn thủ tiêu trong đảng chúng tôi. Tôi gửi kèm theo đây văn kiện mà chúng tôi đã giới thiệu với các ủy viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Đồng chí sẽ thấy trong đó *những sự kiện* và *những con số* chứng minh rằng chính chúng tôi là những người tiêu biểu cho sự thống nhất của đảng (và của đại đa số công nhân) ở Nga *chống lại* các nhóm thủ tiêu không có công nhân.

Tiếc rằng ngay cả Pan-nê-cúc trong tờ "Bremer Bürger-Zeitung" cũng không muốn hiểu là cần phải đăng các bài của cả hai trào lưu dân chủ - xã hội ở Nga, chứ không phải chỉ in những bài của Ra-đếch là người chỉ đại diện cho sự ngu dốt cá nhân và những ảo tưởng của hắn và *không muốn* thông báo *những sự kiện chính xác*.

Đồng chí Vành-cốp thân mến, một lần nữa xin cảm ơn cá nhân đồng chí và Ban chấp hành đảng dân chủ - xã hội về bức thư đáng mến của đồng chí và nhờ đồng chí chuyển hộ lời chào của tôi đến đồng chí Goóc-tơ.

Tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ rộng lượng với trình độ tiếng Pháp tồi của tôi.

VI. U-li-a-nốp của đồng chí (N. Lê-nin)

WI. Uljanow. 51. Ulica Lubomirskiego. *Krakau* (Cracovie).

Gửi đến Am-xtéc-đam (Hà Lan)

Đăng lần đầu ngày 21 tháng
Giêng 1934 trên báo "Sự thật",
số 21

Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Pháp

215

GỬI V. P. MI-LI-U-TIN

Bạn đồng nghiệp thân mến! Tôi đã nhận được thư của đồng chí và vội trả lời ngay rằng tôi hết sức cần những bài báo chống lại những sự tầm thường của Bô-gđa-nốp trong triết học... và "Tổ chức hình thái học". Xin đồng chí gửi ngay cho tôi, tốt nhất là gửi bưu kiện bảo đảm²⁷⁹. Những bài báo có các chủ đề tương tự cũng cần đấy; tôi sẽ rất vui mừng nếu đồng chí dự định viết những bài báo ấy và báo cho tôi hay.

Xin chào đồng chí. V. I-lin

Viết ngày 14 tháng Giêng 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Vô-lô-gđa

Đăng lần đầu năm 1924 trên
tạp chí "Miền Bắc" (Vô-lô-gđa),
số 1

Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)

216
GỬ I. PH. ÁC-MẶNG¹⁾

P. P. S.

Mãi đến bây giờ, đọc lại bức điện của Cu-dơ-nê-txốp, tôi mới hiểu rằng rõ ràng đây là nói về cuộc mít-tinh kỷ niệm ngày 9. I chứ không phải là nói về buổi thuyết trình! *Nói chung không được* báo cho Ma-li-nốp-xki đến dự cuộc mít-tinh đó (vì tôi đã viết về tính hợp pháp *tuyệt đối*, một và một lần nữa tôi lại yêu cầu hết sức nghiêm chỉnh *tuân thủ* điều đó: *hoàn toàn không được nhấc gì đến đảng*, nhóm, cách mạng, phái dân chủ - xã hội). Còn về phần tôi, các đồng chí có thể ghi tên tôi vào số diễn giả cho ngày 9 tháng Giêng, nếu điều đó giúp cho sự thành công của các đồng chí (về mặt tiền nông) *nhưng với quyền được đánh lừa* (xin nói *riêng* là dù có đến Pa-ri tôi cũng *không đến* dự mít-tinh ngày 9. I với bất kỳ bọn đầu trâu mặt ngựa nào kiểu như bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng, Lê-đê & đồng bọn)²⁸⁰.

Viết trước ngày 22 tháng Giêng 1914 *In lần đầu, theo đúng bản thảo*
Gửi đến Pa-ri

217
GỬ I. PH. ÁC-MẶNG

25/I

Bạn thân mến! Tôi viết vắn tắt vài chữ về tình hình: Thắng lợi!! Hoan hô! Đa số ủng hộ chúng ta. Tôi sẽ còn ở

1) Bức thư này là của phần tái bút trong một bức thư không tìm thấy của V. I. Lê-nin gửi I. Ph. Ác-mặng.

đây gần một tuần nữa và chắc chắn tôi sẽ phải làm việc nhiều.

Tôi rất phấn khởi vì chúng ta đã thắng lợi²⁸¹

Người trung thành với bạn

V. I.

Oulianoff, rue de la Tulipe. 11.
Bruxelles (Ixelles)

Viết ngày 25 tháng Giêng 1914
Gửi đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Anh

218
GỬ I. PH. ÁC-MẶNG

№ 2.

...¹⁾ Bây giờ (2 giờ chiều) người ta vừa mới đem thêm đến cho tôi những thư từ bất thường. Vẫn lại không có gì của bạn cả...

Tôi đã nhận được thư của Bu-kha-rin ở Viên gửi về. Đồng chí ấy đã gặp Bu-ri-a-nốp là người ở chỗ Plê-kha-nốp sang. Có lẽ nhóm Plê-kha-nốp và một số người khác không thuộc bè phái nào trừ tính một "hành động" chung nào đó: hình như Plê-kha-nốp muốn ra báo. Tơ-rốt-xki và đồng bọn trong một thời gian gần nhất ra tạp chí "Đấu tranh". Bọn này điều hòa với tờ "Tia sáng"; về vấn đề này đã có thư từ trao đổi. Những phần tử thủ tiêu "thuần túy" sẽ ở lại tờ "Bình minh của chúng ta", — đám người này "hy vọng" như vậy.

Đó là những điều Bu-kha-rin viết cho tôi. Những tin này rất quan trọng. Không có lửa thì sao có khói, và chắc hẳn chúng ta được chứng kiến làn sóng mới của sự điều hòa ngu ngốc mà Cục

1) Phần đầu và phần cuối bức thư không tìm thấy.

quốc tế xã hội chủ nghĩa sẽ muốn lợi dụng cho một lớp hài kịch theo tinh thần hội nghị toàn thể tháng I. 1910. Vậy đây, bây giờ chúng ta đứng vững trên đôi chân của mình và sẽ vạch trần cái đám quân vô lại đó.

Phải *hết sức* cố gắng (tất nhiên, một cách thật hết sức tế nhị) lượm lặt và luôn lượm lặt mọi tin tức ở Pa-ri. Anh chàng An-tô-nốp ngốc nghếch không biết cách lượm lặt những chuyện ngỗng lê đôi mách của Xtê-clốp, còn Xtê-clốp thì lại biết mọi tiền của An-tô-nốp. Mà tiền thì chúng ta không có xu nào, Ca-mê-nép và gia đình *hoàn toàn* không có *gì cả*. Vì thế phải làm sao cho Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài không chỉ *một xu nào cho ai* ngoài chúng ta. *Sắp tới* chúng ta sẽ hết sức cần tiền để in tờ báo Cơ quan ngôn luận trung ương, một cuốn sách mỏng riêng và một xuất bản phẩm *hết sức quan trọng* (absolument entre nous: we will publish a special bulletin of the Central Committee — for Russia we've got a special transport possibility¹⁾).

Bọn điều hòa đủ mọi màu sắc dự định "tóm" chúng ta! Bon!²⁾ những tên hèn hạ — những tên hề đó, chúng ta sẽ tóm hết cho mà xem. Bọn chúng chui vào cái bãi lầy liên minh với bọn thủ tiêu ư? Bon! Sách lược của chúng ta là: kẻ địch làm một động tác sai lầm — hãy cho chúng thêm thời gian để chúng thụt sâu xuống bãi lầy. Lúc đó chúng ta sẽ chộp quả tang quân vô lại ấy. Như vậy bây giờ chúng ta phải tích lũy sức lực và tiền bạc, — phải nhẫn nhục (hết sức!) — phải tìm hiểu nhiều hơn. Pa-ri là một trung tâm thuận tiện để tìm hiểu và để "phá hoại". Điều nên làm hơn cả là *chi bộ* ra một nghị quyết *vả vào mặt* Cau-xky (gọi cái bản tuyên bố của hắn ta về sự diệt vong của đảng là một bản tuyên bố *vô liêm sỉ, trắng trợn, quái đản, ngu ngốc*). Còn một số "những

1) — (hoàn toàn nói riêng với nhau: chúng ta chuẩn bị xuất bản một bản tin riêng của Ban chấp hành trung ương²⁸² — bây giờ chúng ta đã có khả năng đặc biệt trong việc vận chuyển về nước Nga).

2) — Được!

phần tử gần như điều hòa" ở trong chi bộ chúng ta thì cứ để cho họ nghe ngóng phái Plê-kha-nốp, những phần tử điều hòa (Mac-ca-rơ, Lê-va, Lô-dốp-xki & đồng bọn) và phái Tơ-rốt-xki, hoặc phái Bun và nhóm Lát-vi-a cũng được.

Hãy đặt ra trong Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài vấn đề vả vào mặt Cau-xky và hãy biểu quyết: nếu đa số bác bỏ thì tôi sẽ đến và nện cái đa số ấy đến mức người ta phải nhớ đời. Nhưng tôi phải biết được cái đa số ấy gồm có những ai, *người nào* có khả năng *gi*. Như vậy, hãy hành động thật dữ vào!

Có thể Ni-c. Va-x. sẽ nhận được theo địa chỉ của mình những thông báo quan trọng đối với chúng ta (thông báo của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa hoặc của các đồng chí Lát-vi-a). Điều cốt yếu là đồng chí ấy phải **gửi ngay lập tức** những thông báo ấy cho bạn — bạn có thể mở ra xem luôn để đánh điện vắn tắt cho tôi biết nội dung: *nếu tiện* bạn lo liệu việc này, vì chính trong những ngày tới đây (khi Ma-li-nốp-xki còn ở đây) sự chậm trễ một vài ngày (= sự khác nhau giữa thư và điện) có thể có ý nghĩa cực kỳ quan trọng. Tôi nghĩ rằng *bạn có thể* viện đến N. C., tuy nhiên bạn cứ tự quyết định vì bạn hiểu hoàn cảnh hơn.

Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài hãy thử suy nghĩ xem ở Pa-ri ai là người có thể giúp nhóm sáu người soạn diễn văn được. Sau khi Crư-len-cô bị bắt, họ cần được giúp đỡ lắm đấy. Danh mục các bài diễn văn, chúng tôi sẽ gửi đến sau. Ở đây sự giúp đỡ tiện nhất và có khả năng thực hiện được nhiều hơn cả, đó là sự giúp đỡ của *tất cả* các phái hiện đang dao động.

Viết trước ngày 26 tháng

Giêng 1914

Gửi đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

219
GỬI I. PH. ÁC-MĂNG

26/I.

Bạn thân mến! Tôi hết sức vui mừng khi nhận được bức thư đầy lời lẽ thân ái, dễ thương, tốt đẹp và nồng hậu của bạn. Tôi cảm ơn bạn không sao nói xiết.

Ở đây, tình hình hồng bet. Có một người bỏ chạy sang phía những phần tử điều hòa — cho nên bây giờ không còn đa số nữa và mọi cái sẽ diễn ra theo tinh thần điều hòa thối nát.

Ngày thứ ba hoặc thứ tư tới, tôi sẽ rời nơi đây và sẽ nhanh chóng có mặt ở Cra-cốp (chỉ thuyết trình ở Lai-pxích thôi).

Ở đó người ta viết cho tôi rằng tình hình "Sự thật" cũng xấu — tiền không có. Số lượng in giảm đi. Lỗ vốn. Tai hại thật.

Địa chỉ mới của tôi: Oulianoff, rue Souveraine. 18.
(Ixelles) Bruxelles.

Qua bức thư gửi kèm cho Ni-c. Va-x. bạn sẽ tìm thấy lời giải đáp cho câu của bạn hỏi rằng có phải tôi nổi giận vì buổi thuyết trình không đạt không. Không nổi giận sao được kia chứ! Cái anh chàng gốc An-tô-nốp!! Đã vậy người ta lại còn không biết tổ chức công tác thực tế *không* có sự tham gia của anh ta.

Chuyến tốc hành tôi đã nhận được và đã chuyển hết cho Ma-li-nốp-xki. Đồng chí ấy đang ở đây và còn ở đây 2 - 3 ngày nữa.

Bạn hãy gìn giữ từng xu một trong Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài và đừng để cho An-tô-nốp thảo kế hoạch vớ vẩn.

Bạn thân mến, siết chặt tay bạn, thật chặt, rất chặt. Xin bạn bỏ qua cho sự vội vàng và ngần ngừ của tôi. Không có thời gian.

V. U. của bạn

Bản tin — một việc làm hết sức quan trọng. Tôi *khẩn* *kho* *ả* *n* yêu cầu bạn tự mình quan sát, theo dõi hoặc điều hành, **không cần đến** An-tô-nốp.

Viết ngày 26 tháng Giêng 1914

Gửi đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

220
GỬI N. V. CU-ĐƠ-NÊ-TXỐP

Bạn thân mến! Tôi sẽ không đến Pa-ri nữa.

Kế hoạch in bản thuyết trình về vấn đề dân tộc không ăn thua gì cả.

Tôi nhắc lại: không chi một xu nào cho *bất kỳ việc gì* ngoài bản tin của Ban chấp hành trung ương. Đưa in ở *nhà in Ri-xkin* (chứ không phải ở nhà in Xtê-pan), sau khi đã nói chuyện với ông ta về tính chất hết sức bí mật. *Chính đồng chí* hoặc là I-nét-xa — **chứ không phải là An-tô-nốp** — phải thu hồi **tất cả** bản thảo và **tất cả** bản in thử.

Ngày mai tôi sẽ gửi tài liệu cho bản in. Khổ giấy = tờ truyền đơn ngày 9. I. 1914. *Bốn* trang như thế. Cỡ chữ — cỡ lớn dùng cho truyền đơn cổ động (1 tr.); cỡ nhỏ cho *trang 2 và 3*.

Hãy tiến hành công việc *hoàn toàn* không theo lối An-tô-nốp và không cần có An-tô-nốp tham gia. Làm những công việc *thực tế* mà nhờ đến anh chàng mơ mộng ấy thì thật nực cười và đáng xấu hổ. Công việc này đòi hỏi phải *xây dựng một tiểu ban* gồm những người **tháo vát thiết thực**, chứ không phải tay mơ mộng (anh ta là người hiền lành và tốt bụng, nhưng là một tay cực kỳ mơ mộng).

Đồng chí gửi *ngay lập tức tất cả* sách báo còn lại (tờ Cơ quan ngôn luận trung ương, cương lĩnh, điều lệ, cuốn sách mỏng của Ca-mê-nép, các biên bản của Đại hội Luân-đôn²⁸³, v. v. *tất cả*) đến Leipzig. Herrn Koiransky. Sophienstraße: 30¹ rechts. Leipzig. (Chỉ định expéditeur¹⁾). Cho tôi biết *ngay* về việc gửi: gửi *bao giờ* và gửi *cái gì* theo địa chỉ Mr. Wladimir Oulianoff. Rue Souveraine. 18. Bruxelles (Ixelles).

Bắt tay. V. Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 26 tháng Giêng 1914

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi đến Pa-ri

1) — người gửi

221 GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

...¹⁾ Ở Pa-ri có một việc quan trọng là tổ chức lại Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài. Giờ đây việc đó lại càng quan trọng hơn.

Chúng ta *đã bắt đầu* có phương tiện vận chuyển mới tốt lắm. Phương tiện mới, hoạt động tuyệt vời, đã được thử nghiệm (hôm qua tôi đã nhận được một lá thư). Mà lại rẻ nữa. Mọi người chúng tôi đều phấn khởi. Mỗi tháng chuyển được 2 phút²⁸⁴.

Cần phải xuất bản. Thế nhưng chúng ta không kiểm đầu được *cả* tiền lẫn nhà in, ngoài Pa-ri ra. Vì thế công việc quan trọng *hàng đầu* của đảng là *ổn định* việc xuất bản ở Pa-ri. Khẩn khoản xin bạn hãy "vì cả công việc lẫn tình bạn" mà *thực hiện* cho được việc đó.

Hôm qua tôi đã gửi cho N. V — ch bản thảo cho số 1 "Bản tin". Tôi đã gửi cả bản hướng dẫn từng điểm.

Bạn đọc đi nhé. Cố gắng làm sao cho anh em thực hiện *chính xác*. Hãy thuyết phục công chúng rằng chúng ta, thật vậy, chúng ta sẽ thủ tiêu cái Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài, tức là ngoài nó ra, chúng ta sẽ chỉ định một tiểu ban riêng (của Ban chấp hành trung ương), thật thế, tôi không nói chơi đâu, nếu việc ấn loát và phát hành "Bản tin" (công việc có tầm quan trọng *hàng đầu* của toàn đảng) không được đặt ra một cách hết sức chu đáo, theo một kiểu khác với kiểu An-tô-nốp.

Tôi đòi hỏi mọi người thi hành *thật* chặt chẽ những hướng dẫn của tôi về "Bản tin". Đó là một điều. Điều thứ hai: Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài phải lập ra một *tiểu ban* gồm những người tháo vát, thiết thực, không để An-tô-nốp (một con người, một đồng chí đáng yêu, nhưng lại là một con người mơ mộng, *vô tích sự* và *vụng về* đến tước cười), *không* để anh ta tiến hành mặt thực tiễn của công việc.

1) Phần đầu bức thư không tìm thấy. Bản thảo chỉ có từ trang 3.

Tổ chức việc xuất bản và ấn loát *trong nhà in*. Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài (+ các tiểu ban) phải có sự kiểm tra *đặc biệt* và *hàng ngày*. Các bản hướng dẫn, các đồng chí phải sao lại và *tuân thủ thật chính xác*.

Bạn hãy làm mọi việc trên thông qua Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài và *hãy tổ chức tiểu ban* đó nhé. Tôi nhắc lại, đây là công việc quan trọng hàng đầu. Bạn hãy trả lời tôi *thật sớm* xem mọi việc đã được thực hiện chưa. Tôi vẫn còn ở đây, ở Bruy-xen, tôi *chờ* bản in thử.

Tôi gửi kèm theo đây một bức thư cho VI. X R. Bạn hãy đọc đi, đưa cho N. V. xem và *chuyển đi*.

Các đồng chí phải chỉ định tiểu ban giúp việc *trước khi* tôi rời khỏi nơi đây (tôi còn ở đây một tuần nữa, đến khoảng thứ ba - thứ tư).

Chắc bạn hiểu hết tầm quan trọng của công việc và sẽ dốc hết sức ra làm, tôi tin như vậy.

V. U của bạn

(NB. Chúng ta *không có một xu nào*. Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài phải trả tất cả.)

P. S. Ê-đi-se-rốp là một con người chết cứng. Cam-xki cũng thế. Bạn sẽ ra đi. Vậy ai ở lại?

Cần phải bỏ vào đấy 2 - 3 người *tháo vát*, làm được việc, để họ lo lắng, chạy vạy, mỗi ngày vài ba lần có mặt ở nhà in và phát hành "Bản tin" kịp thời, liên hệ với chúng tôi hết sức đều đặn. Còn thì cứ để Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài "kiểm tra" từ trên xuống.

Viết ngày 28 tháng Giêng 1914

Gửi từ Bruy-xen đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

222

GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman thân mến của tôi!

Xin cảm ơn về bức thư đầy lời lẽ tốt đẹp của đồng chí²⁸⁵. Tôi rất tiếc rằng đồng chí không đến được đại hội những người dân chủ - xã hội Lát-vi-a ngay từ ngày đầu, như mọi người chờ đợi, mà mãi thứ tư mới đến, đúng vào lúc người ta không còn mong đợi đồng chí nữa và cũng là lúc tôi tạm vắng mặt đi làm việc khác. Tôi lại càng tiếc vì đã bỏ mất một dịp được nghe bài phát biểu rất hay của đồng chí.

Còn về yêu cầu của Ban chấp hành muốn "tôi lấy danh nghĩa cá nhân thảo ra" một bản báo cáo ngắn về những sự bất đồng ý kiến thì rất tiếc là tôi không thể thực hiện yêu cầu của đồng chí được.

Một báo cáo như thế không thể do "tôi lấy danh nghĩa cá nhân" trình bày, tôi không có quyền làm như thế. Ngoài ra, tôi tin rằng điều quan trọng đối với Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa hoàn toàn không phải là ý kiến "của cá nhân tôi", mà là ý kiến của Ban chấp hành trung ương. Nhưng ngay sau khi tôi đến Cra-cốp và khi tôi đã bắt được liên lạc với tất cả các ủy viên Ban chấp hành trung ương thì bản báo cáo mà Ban chấp hành muốn có ấy sẽ được thảo ra, được Ban chấp hành trung ương thông qua và sẽ gửi cho đồng chí¹⁾.

Tôi không thể kết thúc bức thư này nếu không cảm ơn lời mời đầy nhã ý của đồng chí. Tiếc rằng đúng hôm nay tôi lại bận cùng với đồng chí chủ tịch đảng đoàn của đảng chúng tôi trong Đu-ma dự phiên họp của đại hội thảo luận chính vấn đề thống

1) Xem V. I. Lê-nin. "Báo cáo gửi Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa" và "Những người mác-xít có tổ chức nói về sự can thiệp của Cục quốc tế" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 365 - 374 và t. 25, tr. 95 - 98).

nhất của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Vì thế tôi có ý muốn lùi cuộc gặp gỡ của chúng ta (đồng chí chủ tịch đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga cũng sẽ rất vui lòng được nói chuyện với đồng chí) đến ngày mai vào hồi 4 giờ chiều tại Maison du Peuple.

Đồng chí làm ơn đánh điện cho tôi biết như thế có tiện cho đồng chí không, địa chỉ: Oulianoff. 18. Rue Souveraine. 18. Ixelles - Bruxelles.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 29 tháng Giêng 1914

Gửi đến Bruy-xen

Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp năm

1963 trên tạp chí "Cahiers du

Monde Russe et Soviétique" N1 - 2

In lần đầu bằng tiếng Nga, theo

đúng bản thảo

223

GỬI G. L. SÔ-LỐP-XKI

Chère camarade, đồng chí làm ơn dịch cho tôi *càng nhanh càng tốt* bức thư kèm theo đây và gửi bằng tàu tốc hành về cho tôi: tốt nhất là đồng chí gửi cho vào chiều thứ ba hoặc cùng lắm là thứ tư.

Còn nếu — cầu trời không phải như thế — đồng chí *hoàn toàn không* thể dịch được thì gửi bằng tàu tốc hành *ngay lập tức* bản thảo về cho tôi, bởi vì thứ năm tôi phải mang bản dịch đến trạng sư rồi.

Gửi lời chào các anh em khác.

Lê-nin của đồng chí

+ Đồng chí làm ơn dịch bản nghị quyết về tiền nông — *tôi gửi kèm theo đây* — với một lời ghi chú ngắn: hội nghị nào đã thông qua nghị quyết ấy (đồng chí tự viết lời nói đầu khoảng 10 - 20 dòng)²⁸⁶.

Viết vào tháng Giêng 1914

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Pa-ri đến Béc-nơ

224

GỬI C. HUY-XMAN

Bruy-xen, ngày 2 tháng Hai 1914¹⁾.

Huy-xman thân mến!

Tôi vừa mới viết xong báo cáo, và trước khi rời Bruy-xen, tôi báo để đồng chí biết rằng đồng chí Pô-pốp đã nhận dịch báo cáo đó và sẽ chuyển cho đồng chí.

N. Lê-nin của đồng chí

Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp năm 1963 trên tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" N1 - 2

In lần đầu bằng tiếng Nga, theo đúng bản sao đánh máy Dịch từ tiếng Pháp

1) Trên thư đề nhầm là ngày 3 tháng Hai 1914. Trong thư gửi C. Huy-xman đề ngày 7 tháng Ba 1914 (xem tập này tr. 348 - 349), V.I. Lê-nin nói rằng thư này viết ngày 2 tháng Hai.

225

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "CON ĐƯỜNG SỰ THẬT"²⁸⁷

9/II. 1914.

Các bạn đồng nghiệp quý mến! Tôi đã nhận được bức thư của đồng chí thư ký về bài báo khốn khổ làm cho tờ báo lâm nguy²⁸⁸. Thật rất tiếc là đã lọt lên báo (có phải theo quyết định tập thể hay không?) cái bài khốn khổ trong đó người ta đã tìm cách phát hiện được sự chỉ dẫn về mối quan hệ giữa các tờ báo...

Tôi vừa mới về nhà sau chuyến đi "công cán"²⁸⁹, tôi đã đọc qua tất cả các số báo xuất bản nhưng *không thấy hai* bài báo tôi gửi (khoảng một tháng trước đây!!) để trả lời Ph. Đ. về vấn đề thống nhất ("Lãnh tụ phái thủ tiêu nói về những điều kiện thống nhất" — đó là đầu đề bài báo thứ nhất¹⁾). Hai bài đó hết sức cần thiết — nhất là vì có tạp chí mới "Đấu tranh"²⁹⁰ — và cần phải được đăng *trước khi* tạp chí ấy ra đời. Thế nhưng hai bài ấy đã không được đăng và (đúng là để nhạo báng bất cứ tính tập thể nào) suốt cả một tháng trời người ta không viết cho tôi một dòng còn con nào về số phận của chúng cả!!! ((Nếu chúng dài quá, chắc hẳn không phải như vậy, thì để tôi gửi đăng trên tạp chí "Giáo dục" vậy.))

Có trời chứng giám, tôi hoàn toàn không hiểu được cách thức làm ăn như vậy! Sao lại có thể đối xử như thế với cộng tác viên? với đồng nghiệp?

Trả lời tôi nhé!

Xin chào V. I.

P. S. Làm ơn gửi cho tôi:

"Sự thật của giai cấp vô sản", số 11 (29)

1) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 381 - 385.

"Con đường sự thật", số 2
"Báo công nhân mới", số 8 (126).

P. S. Các bạn có đủ bộ tạp chí "Tư tưởng" không, hay có những tập lẻ không? Gửi cho tôi nhé.

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1956 trên tạp chí
"Người cộng sản", số 5

Theo đúng bản thảo

226

GỬI A. A. TÔ-RÔ-I-A-NỐP-XKI

A. A. thân mến!

Rất cảm ơn đồng chí về những tin tức từ Viên gửi tới: rất hay. Việc làm của Tô-rôt-xki có ý nghĩa lớn¹⁾; một sự sụp đổ hoàn toàn của *Khối tháng Tám* (nhóm Lát-vi-a rút khỏi Ban tổ chức!)²⁾.

Gri-gô-ri nói rằng đồng chí đã tiếp tục

(1) thống kê những cuộc hội họp (của các nhóm công nhân) sau ngày 1 tháng Mười 1913 (đến ngày 1 tháng Giêng 1914);

(2) thống kê số phiếu ủng hộ nhóm 7 người và số phiếu ủng hộ nhóm 6 người (cũng chỉ đến ngày 1 tháng Giêng 1914 hoặc đến ngày 1 tháng Hai 1914)²⁾.

Mong đồng chí hoàn thành công việc ấy càng sớm càng tốt và gửi về ngay: *sẽ đưa vào cuốn sách mỏng* mà chúng tôi sẽ gửi đi nay mai²⁾.

1) Ý nói đến tạp chí "Đấu tranh".

2) Xem V. I. Lê-nin. "Sự hưởng ứng của công nhân đối với việc thành lập đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga trong Đu-ma nhà nước" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 478 - 488).

Gấp rút lên nhé!

Tôi đã nhận được tạp chí "Giáo dục", số 1. Không có gì đặc biệt. Chỉ có một bài vô ích là bài bình luận về Lê-vi-txơ-ki trong đó có một từ gốc nghech là "tính bè phái"²⁹³.

Còn theo ý đồng chí thì số tạp chí đó thế nào?

Cho tôi gửi lời chào E. Ph.

Gửi lời chào cả Bu-kha-rin nữa.

Lê-nin của đồng chí

Viết sớm nhất là ngày 11

tháng Hai 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Viên

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

227

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP

Đồng chí thân mến! Tôi hết sức kinh ngạc và bị dày vò trước sự im lặng của đồng chí. Không có tờ "Vorwärts" thì không thể làm việc được.

Đã 3 - 4 năm nay tôi luôn luôn nhận được "Vorwärts" cho không — cho đến *tháng Hai* 1914. Bỗng nhiên... người ta ngừng gửi!!

Có chuyện gì thế? Tôi không dám tự viết ra điều đó, vì sợ gặp phải câu trả lời thô lỗ (nếu đó là mưu đồ của bọn thủ tiêu).

Nhưng cũng có thể đó chỉ là một sai lầm chẳng?

Tôi *tha thiết* yêu cầu đồng chí đến **bộ phận phát hành** (nhưng tuyệt nhiên không được đến ban biên tập) xem nguyên nhân vì đâu và trả lời tôi *ngay lập tức*²⁹⁴. Na-đi-a đã viết cho đồng chí về chuyện này từ lâu, nhưng thư trả lời thì không vẫn hoàn không. Có chuyện gì vậy? Đồng chí có ốm không đấy? Trả lời đi nhé!

Lê-nin của đồng chí

Tôi gửi kèm theo đây địa chỉ báo chí dùng cho tờ "Vorwärts".

NB ||| Tôi nhắc lại: 3 - 4 năm nay tôi đã nhận được địa chỉ dùng cho các tờ "*Người dân chủ - xã hội*", "*Báo công nhân*", "*Sự thật*" ở Pê-téc-bua, v. v..

Viết sau ngày 11 tháng Hai 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Béc-lanh

In lần đầu năm 1930 trong Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

228

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

Bạn thân mến! Thứ nhất¹⁾. Nghe nói việc Bô-gđa-nốp ra đi gây ra một sự bất bình (có lẽ là trong đám vô lại trí thức). Hình như "người tốt bụng đáng yêu" Ga-léc-ca của chúng ta rầu rĩ lắm thì phải. Phái "Sóng vô" đã bỏ phiếu cho Bô-gđa-nốp²⁹⁵.

Người ta đang viện vào chỗ (thói thường xưa nay của bọn trí thức đê mạt) ở đâu cũng có những người công nhân thuộc phái "Tiến lên" (vì sao trước đây chẳng thấy những người này đâu cả...). Dĩ nhiên, tất cả đều là chuyện nhảm nhí. Về chủ nghĩa phiêu lưu của nhóm "Tiến lên", sẽ phải kể ra trên tạp chí "Giáo dục" mới được. Còn bây giờ đồng chí cần phải (1) có biện pháp. Phải giải thích rõ sự việc, tranh luận với những kẻ bảo vệ ngu xuẩn cho phái "Tiến lên" và Bô-gđa-nốp (có lẽ Đan-xki cũng ở trong số này), phải cảnh cáo họ. (2) Nhất thiết phải in cho bằng được bức thư của đồng chí về "Nhập môn chính trị kinh tế học"²⁹⁶. Đồng chí viết ngay đi. Nếu thư của đồng chí không lọt, tôi sẽ gửi cho.

Thứ hai. Văn tập thế nào rồi? Viết cho tôi mấy chữ nhé. ("Chủ nghĩa Mác và chủ nghĩa thủ tiêu")²⁹⁷.

1) Trong bản kiểm tra, in nhầm là "Thứ hai".

Thứ ba. Ở các tiểu ban của hội văn học thật tệ quá chừng (cuộc đấu tranh với luật báo chí)²⁹⁸... Khối liên minh của phái tự do + phái thủ tiêu (Khây-xin, Xti-va Nô-vích, Gu-li-cô). Cả N. Đ. Xô-cô-lốp cũng ở đó nữa... Phải có biện pháp. Hãy tống cổ tên đó đi. Và cái chính là phải bằng mọi cách mở được cuộc vận động chống phái thủ tiêu vì mục đích đó. Viết cho tôi mấy chữ nhé.

Thứ tư. Các bài diễn văn thế nào? Vì ngân sách trong Đu-ma mãi đến 20. III. lịch cũ mới có. Có phải thế không? Cho tôi biết nhé.

Viết ngày 27 tháng Hai 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1960 trên tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2

Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)

229

GỬI BAN BIÊN TẬP TẠP CHÍ "GIÁO DỤC"

Thư riêng, gửi An-đrây Ni-cô-la-ê-vích¹⁾

Bạn đồng nghiệp quý mến! Hôm nay tôi đã gửi thêm một bài nữa của Bu-kha-rin. Tất cả đều để đăng vào số 2²⁾. Tôi hy vọng rằng các đồng chí sẽ giải quyết được. Về việc Bô-gđa-nốp ra đi có lẽ có ý kiến hoàn toàn sai lầm. Cần phải đấu tranh chống lại ý kiến đó.

1. Ai bỏ đi vì anh ta? Không có ai cả. Như vậy, chẳng hóa chúng ta đẩy một người nào đó đi hay sao; cần phải phân bác điều dối láo đó.

2. Bản thân anh ta là một số âm (chứ không phải số 0). Tôi

1) — Gửi A. I. Ê-li-da-rô-va - U-li-a-nô-va

2) Đây là nói về tạp chí "Giáo dục".

rất ngạc nhiên là ở tờ "Sóng vỡ" người ta biểu quyết tán thành Bô-gđa-nốp, không bảo vệ những sự tầm thường giả dối của anh ta, không bảo vệ những sự tầm thường của anh ta trong bài "Nhập môn chính trị kinh tế học". Điều đó không có tính tập thể. Đồng chí quên rồi đấy. Hãy viết đi. Hãy giải thích đi. Hãy lập luận đi. Kéo rồi người ta lại bỏ phiếu mà không được trao đổi ý kiến tập thể. Thật là hèn hạ. Thật là kỳ quái. Thật là tầm thường. Thật là tai hại. Hãy để người ta cắt nghĩa G. G.¹⁾, vì sao họ lại đưa vào hàng ngũ công nhân các thứ tuyên truyền những việc dơ dáy như vậy.

3. Đã có quyết định ủng hộ nhóm "Tiến lên". Không đúng. Quyết định đâu? Đồng chí hãy cho tôi những bức thư họ gửi cho báo "Sự thật"... Những bức thư ấy không có. Đó chỉ là những chuyện huyền thoại của những kẻ mơ hồ tốt bụng trong hàng ngũ trí thức...

Tôi chỉ gửi những bài báo đã được tòa soạn tán thành. Trong đó có bài của Pa-vlốp. Bài này được đấy. Bô-gđa-nốp là một kẻ tiểu nhân. Chú ý nhiều đến y là chuyện nực cười.

Viết ngày 27 tháng Hai 1914
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2

Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)

230

GỬI I. A. GUỐC-VÍCH

Cra-cốp. 27/II. 1914.

Bạn đồng nghiệp rất kính mến!

Tôi đã nhận được cuốn sách của đồng chí "Immigration and Labour"²⁾ từ lâu và đã đi lòng địa chỉ của đồng chí để cảm ơn.

1) Không rõ ý nói gì.

2) – "Di cư và lao động".

Nhưng tìm được địa chỉ của đồng chí quả không dễ dàng chút nào. Mãi đến hôm nay tôi mới tìm được và vội bày tỏ với đồng chí lòng cảm ơn của tôi về việc gửi cuốn sách đó. Tôi đã dựa vào cuốn đó để viết một bài báo nhỏ¹⁾ về cuốn đó trên báo "Sự thật" dân chủ - xã hội của chúng tôi ở Pê-téc-bua và sẽ còn viết nữa. Tôi tin chắc rằng tác phẩm đó sẽ mang lại nhiều điều quý báu cho việc nghiên cứu chủ nghĩa tư bản, đồng thời nó cũng là việc chuyển những phương pháp thống kê tốt nhất của hội đồng địa phương của chúng ta sang vùng đất *phía Tây*.

Người gửi địa chỉ của đồng chí cho tôi (Mr. John Ellert) viết rằng đồng chí có thể đứng ra bảo hộ một cách tốt đẹp cho công tác tiếp nhận mọi tài liệu của phòng thống kê ở Oa-sinh-ton gửi về. Vì vậy cho phép tôi được yêu cầu đồng chí giúp cho, tất nhiên, nếu việc đó không gây trở ngại cho đồng chí quá mức, không làm đồng chí phải bỏ dở công việc.

Hồi ở Pa-ri tôi có nghiên cứu thống kê nông nghiệp Mỹ (vol. V. Agriculture — census of 1900) và thấy có rất nhiều điều thú vị. Bây giờ ở Cra-cốp tôi không thể kiếm được những ấn phẩm ấy nữa. Ông Ca-gan, biên tập viên tờ báo Do-thái xã hội chủ nghĩa ở Niu-Oóc²⁹⁹ năm ngoái đã sống ở đây, hứa sẽ gửi cho tôi, nhưng chắc là quên rồi.

Nghe nói, nếu có bảo hộ thì phòng thống kê Mỹ gửi ấn phẩm của mình dù ra nước ngoài cũng không lấy tiền. Nếu quả thật như vậy thì đồng chí có thể bảo hộ giúp cho được không? (Tôi cũng có thể gửi đến biểu thư viện phòng thống kê hai cuốn sách của tôi về "Sự phát triển của chủ nghĩa tư bản" và "Vấn đề ruộng đất"²⁾.) Tôi *đặc biệt* cần tập *Agriculture — vol. V. Census of 1900 — cũng như* tập *Census of 1910* (nếu tập này chưa ra thì những bản tin sơ bộ cũng được).

1) Xem V. I. Lê-nin. "Chủ nghĩa tư bản và sự di cư của công nhân" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 115 - 119).

2) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 3; t. 2, tr. 146 - 326, 387 - 528; t. 5, tr. 117 - 330.

Nếu không được, đồng chí làm ơn viết bưu thiếp cho Mr. John Ellert (c./o. "Novy Mir"³⁰⁰ 140. East 4-th Street. New York) – tôi sẽ gửi cho đồng chí ấy tiền để gửi về những thứ tôi cần thiết nhất.

Một lần nữa xin cảm ơn về cuốn sách của đồng chí và xin lỗi vì đã gây những sự phiền phức cho đồng chí.

Xin gửi đến đồng chí lời chào dân chủ - xã hội.

N. Lê-nin (V. U-li-a-nốp)

Địa chỉ: Wl. Uljanow. 51. Ulica Lubomirskiego. Krakau (Galizien). Austria.

Gửi đến Niu-Oóc

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

231

GỬI PH. N. XA-MÔI-LỚP

Phê-đo Ni-ki-tích thân mến! Tôi đã nhận được thư của đồng chí và rất mừng là đồng chí đã ổn định.

Bây giờ – yên tĩnh, ánh nắng, ngủ, ăn. Phải theo dõi mọi chuyện đó. Đồng chí có được ăn no không?

Phải uống sữa nhiều nữa. Đồng chí có uống không đấy?

Hàng tuần đồng chí phải đi cân và lần nào cũng phải ghi lại xem nặng bao nhiêu.

Cần đến bác sĩ địa phương khám lại ít ra là 10 ngày một lần để ông ta theo dõi quá trình điều trị. Đồng chí đã có địa chỉ bác sĩ chưa? Nếu chưa thì viết cho tôi biết, tôi sẽ tìm cho.

Nhưng cái chính là ngủ (hiện *đồng chí ngủ được mấy [tiếng]¹⁾?*) – ánh nắng và [ăn], đặc biệt là sữa.

1) Góc bản thảo bức thư bị rách. Những chữ trong ngoặc vuông là khôi phục theo ý.

Viết cho tôi biết *chi tiết* về tất cả mọi cái đó nhé.

Na-đi-a gửi lời chào đấy! Bắt tay đồng chí và chúc đồng chí nghỉ tốt.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Đồng chí không buồn lắm đấy chứ? Nếu buồn thì tôi có thể tổ chức cho những người quen biết ở Giơ-ne-vơ và Lô-da-nơ đến thăm đồng chí. Nhưng liệu những cuộc thăm viếng ấy có làm đồng chí thêm mệt không? Viết cho tôi biết nhé!

Nhà trọ của đồng chí có bốn tấm không đấy?

*Viết vào tháng Hai 1914
Gửi từ Cra-cốp đến Mô-tơ-ri-ô
(Thụy-sĩ)*

*Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô", số 2*

Theo đúng bản thảo

232

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

2/III. 1914.

Bạn thân mến! Chúng tôi vẫn còn ở trong thời kỳ khó khăn: không có báo. Người ta cảm thấy có "sự đột biến" của toàn bộ hệ thống công tác sau khi Ca-mê-nép ra đi, nhưng còn cái mới đi *đến đâu*, được thu xếp *thế nào* thì không thấy.

Từ Pê-tơ-rô-grát có tin 1) của Mi-kh. Xtê-p. (Ôn-min-xki), đồng chí ấy than phiền rằng chúng ta nhieć móc và xua đuổi Bô-gđa-nốp, rằng công chúng đang than khóc etc. Ôi, ông bạn M. Xt. dễ thương này thật là một con người đa sầu đa cảm!

2) có thư của Ban chấp hành Pê-téc-bua, hay nói đúng hơn là thư viết về P. C. Anh ta vẫn sống và hoạt động tốt. Thật vô cùng dễ chịu.

3) có thư của một ủy viên trung ương "hồi sinh" ở Xi-bi-ri sau hai năm ngừng hoạt động (bị tù và bị đày biệt xứ).

Điều cần nhớ. Bạn có biết Pô-pốp ở Bruy-xen có chuyện gì không? Đã 2 - 3 tuần nay (!) đồng chí ấy không trả lời những bức thư *khẩn và quan trọng* của tôi. Mà tôi thì lại đang cần đồng chí ấy! Không biết có phải ốm không? Hay là "có chuyện", love-story¹⁾, có cái gì đó đã xảy ra với đồng chí ấy khiến đồng chí ấy phải đi khỏi Bruy-xen, v. v.? Nếu bạn không biết gì thì xin bạn làm thế này: bạn đợi cho hai ngày; nếu trong thời gian này không thấy tin gì khác của tôi thì hãy *thông qua những người quen khác* ở Bruy-xen mà viết cho đồng chí ấy hoặc báo tin về đồng chí ấy để tôi biết được *chắc chắn* là chuyện gì đã xảy ra. Một cái gì đó khó tin là có thật và không thể có được!

Nếu bạn biết chuyện gì về đồng chí ấy nhớ viết cho tôi vài chữ nhé.

Bắt tay bạn. V. U. của bạn

P. S. Xa-môi-lốp viết cho tôi rằng ở Montreux hơi buồn. Tôi vẫn cứ băn khoăn không biết tìm đâu được một thầy thuốc giỏi để chăm sóc đồng chí ấy ở bên đó (bệnh thần kinh). Cam-xki có biết không nhỉ?

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) — chuyện yêu đương

233
GỬI BỘ PHẬN Ở TRONG NƯỚC
CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG
ĐẢNG CÔNG NHÂN
DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGÀ

Chuyển cho E.¹⁾

Các bạn thân mến, đã lâu không có tin gì của các đồng chí. Công việc đình đốn một cách tồi tệ. Thực ra trong mấy tháng vừa qua sau các vụ bắt bớ, các đồng chí không có... không có ban cán sự để làm công tác tổ chức. Đó là một tình hình hoàn toàn không thể để tồn tại được. Theo tôi, các đồng chí cần phải chỉ định bổ sung 3 - 4 công nhân Pê-téc-bua (trong đó có một người quản lý), như đã chỉ ra một cách chí lý... Nếu không thế thì công việc sẽ đình trệ. Còn những người bổ sung thì phải hết sức nghiêm khắc tách riêng không để tham gia vào ban lãnh đạo hợp tác xã và các công việc hợp pháp. Các đồng chí trả lời nhanh nhé. Chúng tôi đã viết thư mời một số người về đây nhưng vẫn chưa thấy trả lời.

Thứ nữa — chúng tôi tha thiết yêu cầu nhất định thế nào chúng tôi cũng phải được liên lạc trực tiếp với Ban chấp hành Pê-téc-bua. Hết sức quan trọng đấy. Sau đó đến vấn đề "người vận chuyển". Các đồng chí đã nhận được tờ "Bản tin", số 1 chưa? Tình hình người ấy thế nào, không thấy đồng chí ấy viết gì cả... Công việc trì trệ gần một tháng rồi. Không thể tha thứ được. Các đồng chí phải đi tìm hiểu xem đồng chí ấy còn nguyên lành không, còn sống không? Cô-xchi-a biết tên đồng chí ấy đấy.

Cuối cùng, về chuyện tiền nong, chúng tôi cũng yêu cầu các đồng chí trả lời. 1) Các đồng chí đã biết chính xác những gì về ông bạn bánh quế? Các đồng chí hãy tìm hiểu và thúc nhanh nhé. Đã tổ chức đi vòng (và đi quanh) các nhà giàu để quỳên tiền chưa?

1) — E. Ph. Rô-dơ-mi-rô-vích

Viết cho chúng tôi biết việc đó nhé...³⁰¹ Quý của chúng ta đã rỗng trơn, không còn xu nào để chi cho những chuyến đi làm công tác tổ chức và cho toàn bộ công tác tổ chức. Cũng có những người có thể dùng được... nhưng vì không có tiền nên hiện thời không thể làm gì được cả. Các đồng chí cho biết các đồng chí có hài lòng về đồng chí Vôn-cốp không, mọi việc đã thu xếp ổn chưa, đặc biệt là bài diễn văn.

Chào tất cả các đồng chí. *Phrây*

*Viết ngày 4 tháng Ba 1914
Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua*

*Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2*

*Theo đúng bản sao đánh máy
(đã kiểm tra)*

234

GỬI C. HUY-XMAN

Gửi ông Huy-xman

Cra-cốp, ngày 7 tháng Ba 1914.

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Thứ nhất, gạt sang một bên cái giọng hoàn toàn không thể chấp nhận được trong thư của đồng chí³⁰², tôi xin trình bày những sự kiện có liên quan đến bản báo cáo của tôi.

Ngày 2 tháng Hai 1914 tôi rời Bruy-xen, theo đúng lời hứa, tôi đã viết xong báo cáo. Mười lăm phút trước khi ra đi tôi đã viết cho đồng chí một lá thư (có mặt đồng chí Pô-pốp) trong quán cà-phê gần ga phương Bắc; trong lá thư đó tôi báo cho đồng chí biết rằng *báo cáo của tôi đã soạn xong* (20 trang khổ nhỏ và một

bản nghị quyết¹⁾ của đại hội Lát-vi-a), rằng đồng chí Pô-pốp đã nhận dịch báo cáo đó và sẽ chuyển cho đồng chí²⁾.

Ngoài phong bì bức thư này có in địa chỉ quán cà-phê, và nếu người ta không chuyển nó đến tay đồng chí thì tôi sẽ làm đơn phản đối gửi bưu điện Bruy-xen.

Còn nếu đồng chí đã nhận được bức thư ấy rồi thì tôi thật hết sức kinh ngạc ở chỗ đồng chí không nhắc nhở gì đến nó cả.

Nếu đến bây giờ đồng chí Pô-pốp vẫn chưa chuyển cho đồng chí bản dịch bản báo cáo của tôi thì tôi hoàn toàn không hiểu gì cả. Tôi đã viết cho đồng chí ấy nhiều lần rồi và nghĩ rằng đồng chí ấy bị ốm vì đã mấy tuần nay không viết cho tôi được.

Hôm nay tôi lại gửi cho đồng chí ấy một bức thư bảo đảm có phiếu báo nhận, biết dứt khoát câu chuyện lạ lùng này. Tôi cũng viết cả cho đồng chí Các-lơ-xôn (256. Rue Gray. Bruxelles), yêu cầu đồng chí ấy đích thân đến tìm Pô-pốp.

Thứ hai. Những chữ đồng chí dùng trong bức thư của đồng chí ("lẩn tránh", "chính sách trì hoãn", v. v.) có tính chất sỉ nhục, và đồng chí hoàn toàn không có quyền được sử dụng những chữ như vậy đối với đồng chí của mình. Vì vậy tôi buộc phải yêu cầu đồng chí rút lui vô điều kiện những chữ ấy. Nếu đồng chí không làm như vậy thì đây là lần cuối cùng tôi viết cho đồng chí đấy.

N.Lê-nin của đồng chí

Gửi đến Bruy-xen

*Đăng lần đầu bằng tiếng
Pháp năm 1963 trên tạp chí
"Cahiers du Monde Russe et
Soviétique" N. 1 - 2*

*In lần đầu bằng tiếng Nga,
theo đúng bản sao đánh máy
Dịch từ tiếng Pháp*

1) Xem V. I. Lê-nin. "Dự thảo nghị quyết về thái độ của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a đối với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 358 - 360).

2) Xem tập này, tr. 336.

235

GỬI I. RU-ĐI-XƠ - GÍP-XLI-XƠ

Đồng chí Ru-đê thân mến!

Tôi rất lấy làm ngạc nhiên khi thấy đồng chí viết: "tôi không hiểu được thái độ của đồng chí Lê-nin trong việc này" (tức là thái độ của tôi đối với những nghị quyết điều hòa chủ nghĩa của Đại hội Lát-vi-a³⁰³).

Lẽ nào Ghéc-man lại không nói cho đồng chí biết rằng tôi đã tìm mọi cách đấu tranh hay sao? Nhưng bọn điều hòa đã thắng. Bây giờ cần phải đấu tranh nữa, đấu tranh tiếp tục, nhưng phải đấu tranh khôn khéo hơn.

Những vụ bắt bớ không làm tôi ngạc nhiên bởi vì đại hội do bọn thủ tiêu tổ chức một cách lộ liễu *quá chừng*³⁰⁴. Tất cả Bruy-xen biết chuyện này! Tất cả Pa-ri biết chuyện này!

Từ nay về sau phải nhớ bài học: hãy đề phòng bọn thủ tiêu!

Đồng chí cho Ghéc-man xem thư này. Tôi đang chờ tin bao giờ sẽ công bố các nghị quyết? Phải làm sao để báo "Sự thật": **đăng được trước nhất**³⁰⁵.

N. C. gửi lời chào đồng chí!

Bắt tay. *Lê-nin* của đồng chí

Viết sau ngày 12 tháng Ba 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Béc-lanh

Đăng lần đầu năm 1935 trên tạp

chí "Cách mạng vô sản", số 5

Theo đúng bản thảo

236

GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP
TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA
CỦA HỘI ANH EM GRA-NÁT

Cra-cốp, ngày 15 tháng Ba 1914.

Ông thư ký ban biên tập rất kính mến!

Tôi xin nhận lời ban biên tập đề nghị viết một bài về Mác cho từ điển bách khoa¹⁾. Mong ông cho biết cuối bài báo có nhất thiết phải có phần thư mục hay không. Xin cảm ơn ông đã gửi cho tôi bản quảng cáo và những bài cắt trong từ điển.

Xin gửi ông lòng kính trọng chân thành

V. I-lin

Địa chỉ của tôi: Herrn Wl. Ulianow.

51. Ulica Lubomirskiego. *Krakau*.

(Còn từ tháng Năm 1914 trở đi: Poronin (Galizien). Áo.)

Gửi đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1959 trên

tạp chí "Những vấn đề lịch sử

Đảng cộng sản Liên-xô", số 4

Theo đúng bản thảo

1) Xem V. I. Lê-nin. "Các Mác (Sơ lược tiểu sử, kèm theo sự trình bày chủ nghĩa Mác)" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 26, tr. 51 -111). Về việc viết bài báo này, xem tập này, tr. 383 - 384, 420 và 427.

237
GỬI C. HUY-XMAN

15/III. 1914.

Đồng chí Huy-xman thân mến!

Cuối cùng tôi đã được Pô-pốp giải thích và thông báo rằng cuối cùng bản báo cáo đã gửi đi rồi. Vì đồng chí "chỉ là một thư ký (và là một người tốt bụng)", chứ không phải là một "nhân vật quan trọng" nên tôi có thể nói rằng nếu bức thư đồng chí gửi cho Pô-pốp ngày 10 tháng Ba 1914 được gửi đi sớm hơn một hay hai tuần thì đã không xảy ra việc đáng tiếc vừa rồi.

Tuy nhiên, sau khi nhận được bức thư ý nhị và thân tình của đồng chí³⁰⁶, tôi không muốn nêu ra vấn đề nào cả, đặc biệt tôi còn thấy vui mừng vì việc đáng tiếc vừa rồi đã hoàn toàn chấm dứt.

V. L. của đồng chí

Gửi từ Cra-cốp đến Bruy-xen

*Đăng lần đầu bằng tiếng
Pháp năm 1963 trên tạp chí
"Cahiers du Monde Russe et
Soviétique" N. 1 - 2*

*In lần đầu bằng tiếng
Nga, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Pháp*

238
GỬI I. PH. ÁC-MĂNG

...¹⁾ Hiện nay chúng ta đang cần có một nhóm dân chủ - xã hội U-cra-i-na của ta, dù ít người cũng được. Bạn viết cho tôi xem bạn có thể tìm hiểu và làm được gì theo hướng ấy nhé.

1) Phần đầu bức thư không tìm thấy. Bản thảo chỉ còn từ trang 3.

V. I. Lê-nin ở Da-cô-pa-nơ
1914

Thắng lợi trong cuộc bầu cử Hội đồng bảo hiểm³⁰⁷ thật là tuyệt! Tuyệt thật! Bạn cố gắng lancer¹⁾ một bài báo nhỏ về vấn đề này trên báo chí xã hội chủ nghĩa Pháp (hay báo công đoàn cũng được) nhé. Còn tờ "Sự thật" dưới sự chỉ đạo của brother²⁾ thì xinh ra, trở thành một giai nhân tuyệt đẹp! Xem đến là thích. *Lần đầu tiên* người ta thấy rõ sự lãnh đạo của một người biên tập trí thức, có hiểu biết ở địa phương.

Bạn có ấn tượng gì về le geste de M-me Caillaux³⁾?³⁰⁸ Thú thật, tôi không sao tránh được đôi chút thiện cảm: tôi nghĩ rằng trong giới đó *chỉ toàn* một hạng đĩ bợm, ươn hèn và đê mạt. Thế mà bỗng nhiên lại có một người đàn bà nữ tướng cho một lecon⁴⁾ quyết liệt!! Để xem các ông bồi thẩm ăn nói ra sao và những hậu quả *chính trị sẽ* như thế nào. Liệu Caillaux có phải từ chức không? Liệu người ta có lật đổ phái cấp tiến không?

Siết tay bạn thật chặt, rất chặt.

V. U. của bạn

Viết sau ngày 15 tháng Ba 1914

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

239

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "CON ĐƯỜNG SỰ THẬT"

Các bạn đồng nghiệp thân mến!

Tôi xin nhiệt liệt chúc mừng tờ báo và sự tiến bộ rõ rệt của nó. Thế là cuối cùng mục văn học cũng đã đứng vững được! Bây

1) – đăng

2) – anh

3) – hành động của bà Cay-ô

4) – bài học

giờ đến lượt mục *kinh tế*. Cũng đừng "im lặng" bỏ qua vấn đề những người đặt mua báo: cần đăng rõ số lượng những người đặt mua, nếu không thì không thể chuyển được từ lễ thói tổ nhóm lên tính tổ chức, từ một công việc riêng lên một công việc có tính tập thể.

Tôi cũng không thể im lặng mà bỏ qua được một sai lầm rõ rệt trong số 22: bên cạnh nghị quyết đúng đắn của những người Vư-boóc-gơ (về Bu-ri-a-nốp), tòa soạn đã im lặng cho đăng một nghị quyết dài hơn, đầy những gian mưu thối tha của bọn Xuy-rích³⁰⁹. Lời nói của tờ "Sự thật" — pháp luật, sự im lặng của nó sẽ làm cho công nhân rối trí, thái độ nín nhịn không phát biểu của nó sẽ gieo rắc sự thất lạc.

Với Bu-ri-a-nốp thì cần phải "khôn ngoan như rắn", thế mà ban biên tập lại từ bỏ cái sự khôn ngoan ấy. Chúng ta khen hẳn **chỉ** vì hẳn đã rời bỏ bọn thủ tiêu, chứ tuyệt nhiên không phải vì "cái độc lập" của kẻ cô độc. Ở đây bọn thủ tiêu *đã đúng*, và đối với nhà chính trị thì trong đấu tranh không có gì nguy hiểm hơn là giữ một lập trường *không đúng*.

Còn những người Xuy-rích thì *ủng hộ* Bu-ri-a-nốp với một lập trường sai lầm, dối trá và xảo quyết!! Thế mà chúng ta lại cho họ phát biểu — như thế để làm gì? Trong khi thừa biết rằng những người Xuy-rích là *thiếu số* ở nước ngoài! Trong khi thừa biết rằng chúng ta không thể bắt *tất cả* những người ở nước ngoài phát biểu trên báo "Sự thật" được!!

Chúng ta cần phải cho Bu-ri-a-nốp hiểu rõ và cảm thấy được tư thế sai trái của hẳn. Anh rời bỏ bọn thủ tiêu phải không? Tốt.

Anh đề nghị bình đẳng phải không? Tốt.

Sao nữa? Đã đến lúc phải lựa chọn, nhưng với cái thói gian hùng ấy (chơi trò con lấc) thì *chúng tôi không ủng hộ anh được*. Bọn thủ tiêu hành anh, như "một người dân chủ - xã hội độc lập": *bọn chúng làm thế là đúng* và chúng tôi sẽ không bảo vệ anh. Thời hạn hợp lý có thể dành cho anh là như thế đấy, sự giúp đỡ có thể dành cho anh trong thời hạn đó là như thế đấy (im lặng, lên tiếng, v. v.),

nhưng không thể hơn được. Hoặc là anh lựa chọn (sau 2 - 4 tuần lễ), hoặc là sẽ không có sự giúp đỡ *nào nữa*.

Chỉ có thể làm như vậy. Nếu không thì *trong một tương lai gần đây* (đến đại hội Viên *hoặc trước đó*) lập trường của Bu-ri-a-nốp sẽ làm hại *chúng ta*, và người ta sẽ có quyền *nói với chúng ta là chúng ta* là chúng ta đang ủng hộ "một kẻ độc lập".

Khi có dịp ban biên tập phải nói rằng (1) lẽ phải thuộc về những người Vư-boóc-gơ, chứ không phải những người Xuy-rích; (2) ngoài một số người ở nước ngoài (Xuy-rích), ở nước Nga trước đây cũng như bây giờ *không có ai* ủng hộ "cái độc lập" ấy cả.

Cần phải làm như vậy.

Chúc tòa báo mọi điều tốt đẹp, mọi sự tiến bộ và đạt nhiều thành tích!

V. I.

P. S. Một tháng nữa Bu-ri-a-nốp sẽ báo: những người Xuy-rích ủng hộ tôi đấy, *chỉ có* bọn Vư-boóc-gơ là chỉ trích thôi! Thế là chúng ta không đạt được một cuộc đấu tranh chung của quần chúng nhằm *ủng hộ* những người Vư-boóc-gơ. Mà bây giờ chúng ta lại đang rất cần cuộc đấu tranh ấy.

Nếu "dành tự do" và sự ủng hộ cho Bu-ri-a-nốp thì hẳn ta sẽ vũng vằng hơn trong việc *chống lại* chúng ta, — như thế sẽ là một tội lỗi đối với ý chí của đa số công nhân và đối với "cả một chính thể mác-xít".

P. S. Không thể gửi thật sớm cho tôi tờ tạp chí "*Bình minh của chúng ta*", số 2, ngay khi mới phát hành để tôi trả lời L. Mác-tốp trên tờ "*Giáo dục*", hay sao?

P. P. S. Yêu cầu các đồng chí đưa bức thư này cho các cộng tác viên của báo ở trong đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga cùng xem.

Không thể gửi cho tôi bài báo của Mi-li-u-cốp đăng trên tờ "Tin tức nước Nga" trong đó y phát biểu về sách lược không tin tưởng vào kết cục hòa bình, hay sao?

Cuốn sách bị mất tôi đã tìm thấy rồi. *Hãy đòi không được cắt xén.*

Về tờ báo, tôi xin nhắc lại rằng đã có những tiến bộ to lớn: xin gửi ngàn lời chào mừng. (Dư luận các nơi đều thống nhất như vậy.) Laissez nous écrire plus souvent l'opinion et les directives (les commandes même) du rédacteur!¹⁾

Viết trước ngày 23 tháng Ba 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1956 trên tạp chí "Người cộng sản", số 5

Theo đúng bản thảo

240

GỬI I. I. XƠ-VOỐC-TXỐP- XTÊ-PA-NỐP

24/III. 1914.

Bạn đồng nghiệp thân mến! Có lẽ đồng chí hơi giữ bí mật quá, thành thử mãi tôi không đoán ra được đồng chí là ai.

Xin rất cảm ơn về thông báo của đồng chí²⁾. Rất quan trọng đấy. Theo tôi, với những điều kiện mà đồng chí nói đó thì việc đồng chí tham gia là hoàn toàn đúng và có lợi cho công việc. Yêu cầu của đồng chí (tuyên bố khi cần thiết rằng đồng chí không chơi một trò gì sau lưng những người đồng chí của mình) tôi xin sẵn sàng thực hiện, lẽ tất nhiên là trông cậy vào tin tức *tử mi* của đồng

1) Hãy yêu cầu mọi người thường xuyên báo cho chúng tôi biết ý kiến và các chỉ thị (thậm chí là mệnh lệnh) của viên tổng biên tập!

2) Xem thư của I. I. Xơ-voốc-txốp - Xtê-pa-nốp gửi V. I. Lê-nin (tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2, 1959, tr. 14 - 17).

chí. Tôi xin nhắc lại: vấn đề ấy rất quan trọng xét về mặt triệu chứng; những nhận xét của đồng chí về "sự háo hức theo dõi quá trình náo động mới" là hoàn toàn đúng. Chúng tôi rất, rất cần biết về quá trình đó.

Về phía đồng chí, tôi chỉ thấy một sai lầm là đã mời "một nhân vật lớn", v. v., "một con người thiên nhiên về phía men-sê-vích, một con người đúng mực tới mức quá nguyên tắc", v. v.. Đồng chí viết: "Trong trường hợp cần thiết, ông ấy sẽ tuyên bố rằng tôi đã đứng vững như thế nào trong các cuộc gặp gỡ". Tôi nghĩ rằng các ngài đó hoàn toàn hiểu khác chúng ta về sự đúng mực. Đó là một lẽ. Họ không thể hiểu được thế nào là bán rẻ giai cấp công nhân cho giai cấp tư sản. Sau nữa, đồng chí cũng không bao giờ cần đến sự bào chữa của một nhân vật như vậy; thậm chí với ý nghĩ về một sự bào chữa như vậy thì đồng chí thừa nhận (một cách vô ích, hoàn toàn vô ích) sự yếu đuối hoặc bép bênh trong lập trường của đồng chí, v.v.. Như thế mục đích và ý nghĩa của sự tham gia của đồng chí vào các cuộc gặp gỡ sẽ bị bóp méo đi. Một người đã có khả năng thông báo trực tiếp cho trung tâm lực lượng có tổ chức thì hẳn phải biết được tinh thần của những kẻ dao động và thậm chí là của kẻ thù. Ở đây, ngoài cái tốt ra, chẳng có gì là xấu cả. Nhưng mời (để do đó mà biến thành "lực lượng"!!) một nhà trí thức không phân biệt nổi giai cấp tư sản với giai cấp đối lập, là một việc không cần thiết. Chắc chắn rằng chính từ đó sẽ đẻ ra những lời đồn nhảm, những điều đơm đặt và những chuyện cãi vã.

Nhưng sai lầm đó không phải là cơ bản. Bản thân công việc (thông báo của đồng chí và của chúng tôi) quan trọng hơn nhiều.

Tôi tha thiết yêu cầu đồng chí hãy viết thư nhiều hơn nữa và muốn thế thì phải chấn chỉnh những sự liên lạc đều đặn. Đồng chí trả lời nhanh nhé. Không thể lấy được tiền của "hắn ta"¹⁾ ư? Rất cần. Dưới 10.000 rúp thì không đáng lấy. Đồng chí trả lời nhé. Sau đó đồng chí cho tôi biết đồng chí có thể nói chuyện

1) Chắc là nói về A. I. Cô-nô-va-lốp.

cởi mở đến mức nào: a) với "hắn ta", b) với các bạn bè, người quen, người đối thoại của ông ấy, vân vân, c) với tất cả những người tham gia "các cuộc gặp gỡ". Theo tôi, cần phải tách riêng những người có thể nói thành thật được, và với những người này có thể thẳng thắn đặt những câu hỏi đại loại như sau: aa) chúng tôi đang sử dụng những phương tiện đấu tranh thế này; các ông có thể cho chúng tôi biết phương tiện đấu tranh mà các ông đang sử dụng không? hỏi không chính thức, hỏi riêng!! bb) chúng tôi đã góp chừng này, chừng kia về mặt lực lượng, tiền nong, v. v.; các ông có thể cho chúng tôi biết, các ông có khả năng đóng góp được gì vào cuộc đấu tranh "ngoài Đu-ma". Đồng chí có nói rằng "hắn ta" cho rằng "bọn tự do đã sớm thay đổi mặt trận vào năm 1905", — vậy đồng chí phải "tìm hiểu" xem có phải mọi người đều thấy thế không và *người ta dự tính hoãn việc thay đổi mặt trận một thời hạn ước chừng bao lâu* (tất nhiên cái đó không phải tính bằng thời gian, thời hạn mà là bằng những thay đổi chính trị).

cc) có khả năng cung cấp tiền không?

dd) " " " tổ chức cơ quan bất hợp pháp không?

v. v..

Mục đích của chúng ta là tìm hiểu và thúc đẩy mọi sự giúp đỡ tích cực cho cách mạng với cách đặt vấn đề thật hết sức thẳng thắn và cởi mở hơn (đối với a hoặc đối với b hoặc thậm chí đối với c: rồi đồng chí sẽ thấy) chính là về cách mạng. Nếu được đồng chí đọc một báo cáo thì cũng tốt, nếu cần thì tôi sẽ sẵn sàng trình bày cả ý kiến riêng nữa về đề cương của báo cáo này.

Gửi từ Cra-cốp đến Mát-xcơ-va

Đăng lần đầu năm 1959 trên tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2

Theo đúng bản thảo

241 GỬI V. B. XTAN-KÊ-VÍCH

Cra-cốp, 24. III. 1914.

V. B. Kính mến!

Về cơ bản tôi không tán thành cương lĩnh của tờ tạp chí của ông, do ông trình bày, nên tôi phải từ chối cộng tác³¹⁰.

Xin ông nhận cho lời đoan chắc sẵn sàng giúp ông.

V. I-lin

Wl. Uljanow. 51. Ulica Lubomirskiego. Kraków.

Gửi đến Pê-téc-bua

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

242 GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi xin gửi bạn bản dự thảo lời kêu gọi công nhân U-cra-i-na để cho đăng trên tờ "Báo thợ mỏ khổ nhỏ"³¹¹ và rất mong bạn khéo léo làm cho nó được đăng (tất nhiên, không phải nhân danh tôi, mà tốt nhất cũng không phải nhân danh bạn), *thông qua* Lô-la và một vài người U-cra-i-na khác (tất nhiên là *chống lại* I-ua-kê-vích và *nếu có thể được* thì lờ quách đi, không cho cái gã tiểu thị dân dân tộc chủ nghĩa, như bản, xấu xa ấy biết, hắn đang núp dưới ngọn cờ mác-xít để tuyên truyền *phân chia* công nhân theo dân tộc, tuyên truyền cho một tổ chức dân tộc *riêng biệt* của công nhân U-cra-i-na).

Bạn sẽ hiểu vì sao *tôi* không tiện lấy danh nghĩa cá nhân *tôi* gửi đi một bản dự thảo như vậy. Lô-la viết cho *tôi* rằng đồng chí ấy đồng ý với *tôi chống* I-ua-kê-vích, nhưng Lô-la là một con người ngây thơ. Thế mà công việc lại khẩn. Điều cực kỳ quan trọng là phải làm sao *từ trong những người dân chủ - xã hội U-cra-i-na* có tiếng nói tán thành thống nhất và *chống lại* sự phân chia công nhân theo dân tộc — và bây giờ tờ "Báo thợ mỏ khổ nhỏ" (mãi hôm nay, thứ tư, mồng 1 tháng Tư, *tôi* mới nhận được tờ phụ trương ấy của báo "Con đường sự thật", số chủ nhật) phải *lập tức* được sử dụng vào việc đó.

Bạn hãy chép lại bản dự thảo của *tôi* (tất nhiên, *tôi* đồng ý *mọi* sự sửa đổi, miễn sao còn giữ được ý phản đối thẳng sự phân chia theo dân tộc) mà Lô-la sẽ *một mình* hoặc là cùng với một người nào đó, v. v. *nhận lấy và dịch ra tiếng U-cra-i-na*, và sau đó Lô-la sẽ gửi, **thông qua *tôi***, đến tờ "Con đường sự thật" nhân danh *mình* hoặc (tốt hơn) là nhân danh một nhóm (dù chỉ 2 - 3 người) mác-xít U-cra-i-na (tốt hơn nữa là một nhóm công nhân U-cra-i-na).

Phải làm điều đó một cách khéo léo, nhanh chóng, chống lại I-ua-kê-vích và *không để cho hắn biết*, vì không thể thì cái gã gian xảo đó sẽ làm hại ta.

(*Tôi* đã nhận được bài kể của bạn nói về bản thuyết trình của Xtê-pa-ni-úc và bài phát biểu của I-ua-kê-vích, nói thực là *tôi* rất bức với bạn: bạn không hiểu *thực chất* bài phát biểu của I-ua-kê-vích. Và *tôi* lại — — — hối hận — — — mắng bạn là Đức mẹ. Bạn đừng giận nhé, ấy là *tôi* gọi đùa, chỗ tình bạn thôi, nhưng *tôi* không thể không bực mình khi thấy "có cái gì theo lối Đức mẹ").

Bạn trả lời sớm cho *tôi* biết liệu bạn có làm được điều ủy thác một cách thông minh và nhanh chóng hay không.

Hôm thứ hai *tôi* đã gửi cho bạn một tuyển tập và phần tái bút trong thư của Na-đi-a. Bạn đã nhận được chưa?

Siết chặt tay bạn. V. U. của bạn

Tốt nhất là làm sao bản dự thảo của *tôi* có cái giọng U-cra-i-na và có một vài thí dụ sinh động của U-cra-i-na!! Về phần *tôi*, *tôi* sẽ vận động tờ "Con đường sự thật".

Viết ngày 1 tháng Tư 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu năm 1950 trong

V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất

bản lần thứ 4, t. 35

Theo đúng bản thảo

243

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "CON ĐƯỜNG SỰ THẬT"

Về vấn đề những bài báo về Ai-rơ-len

Tôi yêu cầu ban biên tập thông báo cho biết bài báo thứ hai của *tôi* có được đăng không¹⁾. Nên đăng. Nếu không có chỗ, các đồng chí viết cho *tôi* mấy chữ nhé. Nếu không, *tôi* không thể viết tiếp được.

Tôi rất mong các đồng chí đừng gửi chậm báo "Thống nhất"¹⁾²⁾ cho *tôi* (như các đồng chí đã gửi chậm báo "Đấu tranh", số 2): theo *tôi*, chúng ta cần phải lập tức bêu diều triệt để bọn "bôn-sê-vích - ủng hộ đảng" của báo này, phải nói thẳng rằng họ chỉ là những con số không, không bao giờ có được một ý rành mạch nào về bất cứ một vấn đề gì. Còn đối với Plê-kha-nốp thì phải nói: tiếc thay, cái công lao to lớn của ông ta trong cuộc đấu tranh chống bọn thủ tiêu trong thời kỳ thoái trào, cuộc đấu tranh chống bọn Ma-khơ giữa chủ nghĩa Ma-khơ thịnh vượng nhất, bây giờ đã bị ông ta làm tổn thương uy tín bằng cái lời tuyên truyền mà chính ông ta cũng không giải thích được: thống nhất với *ai* vậy? Với

1) Xem V. I. Lê-nin. "Những người tự do chủ nghĩa Anh và Ai-rơ-len" và "Cuộc khủng hoảng hiến pháp ở Anh" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 451 - 455 và t. 25, tr. 87 - 90).

báo "*Bình minh của chúng ta*", với "Báo công nhân miền Bắc"³¹³ và thống nhất với những điều kiện nào?

Chúng tôi tán thành thống nhất — với những điều kiện đã được trình bày chính xác và đã được đa số công nhân tán thành từ lâu: thống nhất từ cơ sở, hãy tham gia hoạt động bí mật và hãy lấy công việc thực tế mà kiểm tra việc từ bỏ hoạt động thủ tiêu đảng.

Không phải bất kỳ ai "hồ hào" thống nhất cũng hiểu được thế nào là thống nhất, và góp phần vào việc thực hiện thống nhất. Những kẻ phá hoại ý chí của đa số công nhân không phải là những người đoàn kết, mà là những tên chia rẽ.

(Chúng ta sẽ không được bỏ qua việc đấu tranh với Plê-kha-nốp, một khi ông ấy đã lao vào cái việc ngu ngốc đó, nhưng cần phải phân biệt ông ấy với Lê-va và Mác-cơ, phải nhấn mạnh: ông đã có nhiều cống hiến, nhưng tiếc rằng ông lại *một lần nữa* loanh quanh, loay hoay.)

Các đồng chí viết cho tôi nhé, dù ngắn cũng được, nhưng thường xuyên hơn. Nếu không, khó có thể sắp xếp ổn thỏa việc cộng tác được.

Báo chúng ta đã tốt hơn đến 1.000 lần, xin gửi tòa báo một ngàn lời chào!! Chúc tòa báo mọi điều tốt đẹp và mọi sự thành công.

Các đồng chí gửi cho tôi các số 8 và 36 - 38 của tờ "*Báo công nhân miền Bắc*" số 43 "Con đường sự thật".

Tôi không nhận được Đê-bô-rin và những sách khác của tạp chí "Giáo dục", mặc dù tôi đã yêu cầu nhiều lần. Các đồng chí viết cho tôi về đề cương cuốn sách mới nhé.

Viết khoảng từ ngày 7 đến 23 tháng Tư 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1956 trên tạp chí "Người cộng sản", số 5

Theo đúng bản thảo

244 GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

...¹⁾ Về vấn đề chủ nghĩa cơ hội của bọn cơ hội chủ nghĩa Đức thì có lẽ tôi và Gri-gô-ri hoàn toàn nhất trí với nhau, tôi không thấy có sự bất đồng trong cách đánh giá *sự thoái nát* của chúng. (Tôi chưa đọc bài báo về "Những trào lưu mới".)

Trên thực tế người Đức có 2 *đảng*, cần chú ý đến điều đó, tuyệt đối không được bao che cho bọn cơ hội chủ nghĩa (*như tờ "Neue Zeit" và Cau-xky đang làm hiện nay*).

Nhưng bảo rằng đảng Đức là đảng cơ hội nhất ở châu Âu thì không đúng. Tuy thế đó vẫn là một đảng tốt nhất và nhiệm vụ của chúng ta là học tập *tất cả những gì* quý giá của người Đức (có nhiều báo chí, đông đảng viên, nhiều đảng viên tham gia công đoàn, số lượng người đặt mua báo đều đặn, kiểm tra chặt chẽ được các nghị sĩ — dấu sao khâu kiểm tra này, người Đức vẫn làm *cừ hơn* người Pháp và người Ý, chứ chưa nói đến người Anh nữa — v. v.), chúng ta phải học tập tất cả những cái đó *mà không* dung túng bọn cơ hội chủ nghĩa.

Bọn cơ hội chủ nghĩa trong "Sozialistische Monatshefte" (ở đây có cả *đám* cầm đầu của chúng) chúng ta không được bao che (như báo "Neue Zeit", Cau-xky và *Vorstand* của người Đức đang làm), mà phải ra sức *truy lùng*. Đó là điều mà Gri-gô-ri luôn luôn làm trong những bài báo anh ấy viết về người Đức. Hiện giờ tôi đang đọc bài của Legien (**l a n h t u** công đoàn về chuyến đi Mỹ của hần và đang chuẩn bị đập mất mặt cái tên cơ hội đê hèn này²⁾).

Siết chặt tay bạn.

V. U. của bạn

1) Phần đầu bức thư không tìm thấy. Bản thảo chỉ còn từ trang 5.

2) Xem V. I. Lê-nin. "Những điều không nên bắt chước trong phong trào công nhân Đức" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 124 - 129).

Chắc nay mai Xa-môi-lốp sẽ thay đổi địa chỉ. Khi nào biết rõ, tôi sẽ viết ngay cho bạn biết¹⁾.

Viết trước ngày 8 tháng Tư 1914 *In lần đầu, theo đúng bản thảo*
Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

245 GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Thứ bảy, ngày 11/IV. 1914.

Bạn thân mến! Tôi chưa biết bạn có nhận được hay không những bức thư của tôi trong đó tôi viết về việc bị mất bức thư về Ra-khmê-tốp, và cũng không biết bạn đã có biện pháp như thế nào.

Gói bưu kiện (có phần đầu tập "Mở đầu"³¹⁴) bạn đã nhận được, *nhưng hết sức muộn*. Nếu bạn vẫn còn giữ được cái gói đó thì thế nào cũng còn dấu bưu điện và tôi khuyên bạn nên gửi một bức thư khiếu nại lên bộ, kèm theo gói bưu kiện: mất bức thư nói về Ra-khmê-tốp làm tôi hết sức tức điên lên và tôi cho rằng cần thiết phải có những thư khiếu nại, phản đối, v. v.. Tôi hết sức nghi là ở Pa-ri người ta đánh cắp thư từ của kiều dân Nga (để cho cảnh sát đọc trước khi thư đến tay người nhận). Cần phải theo dõi ngày tháng nhận thư.

Tôi hy vọng rằng chúng ta đã kết thúc được với A-lếch-xin-xki. Biện pháp *duy nhất* trong những điều kiện như vậy (tôi nói căn cứ theo kinh nghiệm *lâu dài*, hơn 15 năm) — *cả* bạn phải hoàn toàn tẩy chay (nhưng chắc rằng trong ban còn nhiều kẻ lấm nước mắt sẽ không tiến hành tẩy chay, và như vậy là chính họ sẽ có lỗi trong việc "gây lộn")³¹⁵.

1) Trong bức thư đề ngày 9 tháng Tư 1914, G. L. Sco-lốp-xki báo cho V. I. Lê-nin biết rằng đã bố trí cho Ph. N. Xa-môi-lốp đi viện điều dưỡng của thành phố ở Béc-nơ.

Tôi hết sức vui mừng vì các cháu đã đến chỗ bạn, và bạn sắp được cùng các cháu đi nghỉ hè rồi.

Siết tay bạn rất, rất chặt. V. U. của bạn

P. S. Xin lỗi về bức thư hôm nay quá ngắn: tôi vội quá.
Văn tập ("Mở đầu") tôi chưa nhận được.
Có phải là vẫn tại bưu điện chẳng!??

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

246 GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi gửi cho bạn bức thư của Lô-la³¹⁶. Đọc xong gửi trả lại *ngay*. (Rõ ràng là đồng chí ấy đang nói quanh co, nhưng dù sao thì nhờ đồng chí ấy chúng ta cũng sẽ tiến thêm được một *bước* nhỏ. Tôi khẩn khoản yêu cầu bạn, nếu đến Xuy-rích thì hãy tìm đủ mọi cách gặp những người dân chủ - xã hội U-cra-i-na, tìm hiểu lập trường của họ về một tổ chức dân chủ - xã hội dân tộc chủ nghĩa riêng biệt của U-cra-i-na, và cố gắng tập hợp ít ra là một nhóm nhỏ gồm những người chống chia rẽ.)

Nếu như Ni-c. Va-x. chưa sang với nhà in của chúng ta thì anh ta cần xin họ:

- 1) dán lên giấy có tiêu đề của nhà in — *cả hai* tờ,
- 2) viết *bằng tiếng Đức* (nếu họ không biết tiếng Đức thì viết bằng tiếng Pháp) một bản tính toán chính xác giá tiền (α) của công sắp chữ, (β) của giấy in *đúng loại như thế* 5.000 + 1.000 và (γ) của công in và *tất cả các khoản khác*.

Còn về việc gắng sức để tìm ra (để chuẩn bị "công việc quan trọng"¹⁾) những mối liên lạc (đặc biệt là để thông tin) ở Pa-ri cũng như ở Thụy-sĩ, tôi hy vọng là bạn sẽ làm hết sức mình.

V. U. của bạn

1) Chuẩn bị triệu tập đại hội đảng thường kỳ.

P. S. Trước khi đi, bạn liệu có thể đem tất cả những sách của chúng ta (và của Cam-xki: lấy ở thư viện Oóc-lốp-xki) tập trung tại nhà Ni - c. Va - x. được chăng và bắt anh ta **cam đoan là không cho ai lấy đi hết**. Nếu như brother có viết thư hỏi về những cuốn sách của anh ta thì cũng xử lý những sách ấy như trên. Ở thư viện này (thư viện Oóc-lốp-xki; thư viện này ở nhà Cam-xki) bạn làm ơn lấy, hay nhờ người lấy hộ *các biên bản Đại hội II* Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, và gửi đến cho tôi càng sớm càng tốt.

Còn một việc nữa: s. v. pl.¹⁾

Cần phải tái bản cương lĩnh và điều lệ của đảng (với những sửa đổi hồi tháng Giêng 1912)³¹⁷. Bạn làm ơn nói với Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài đưa sắp chữ cương lĩnh và điều lệ ấy (*hỏi chính xác giá tiền*) và gửi cho tôi các bản in thứ *lần thứ hai*: lúc đó chúng tôi sẽ cho biết cần in bao nhiêu.

["Cương lĩnh và điều lệ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga".]

Ở Pa-ri có tờ "Người dân chủ - xã hội", số 11 (ra tháng II hoặc tháng III năm 1910) không? Nếu có thì gửi cho tôi **tất cả**.

Viết ngày 24 tháng Tư 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Pa-ri

In lần đầu năm 1950 trong

V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần thứ 4, t. 35.

Theo đúng bản thảo

247

GỬI BAN BIÊN TẬP TẠP CHÍ "ĐƠ-ĐƠ-VIN"³¹⁸

P. S. Tôi chưa nói chuyện với I-ua-kê-vích, nhưng tôi cần phải nói rằng tôi hết sức phấn nộ về cuộc tuyên truyền nhằm *tách*

1) — s'il vous plaît — mong bạn giúp cho

công nhân U-cra-i-na ra thành một tổ chức dân chủ - xã hội riêng.

Gửi các đồng chí lời chào dân chủ - xã hội Lê-nin

Viết ngày 26 tháng Tư 1914

ở Cra-cốp

In lần đầu năm 1937 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXX

Theo đúng bản thảo

248

GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI

Bạn thân mến! Hôm qua tôi đã nhận được bức thư đầy lo lắng của Xa-môi-lốp. Anh ấy yếu đi đấy. Anh ấy không ngủ được. *Lại buồn nữa*.

Tso-lê-nốp khuyên anh ấy tắm nước lạnh (!?). Sau bốn lần tắm, Xa-môi-lốp thấy *càng yếu hơn...*

Thật hết sức bức mình vì có thể nói rằng chúng ta đã đảm nhận việc chạy chữa cho anh ấy. Hôm nay tôi đã gửi cho anh ấy một bức thư giới thiệu của ông Lan-đau, bác sĩ thần kinh ở đây gửi cho bác sĩ *De Montet ở Vevey* "Mon Repos" (an dưỡng đường).

Rõ ràng là phải đưa Xa-môi-lốp đến một bác sĩ thần kinh giỏi nhất và đưa anh ấy đến một nhà an dưỡng có sự trông nom săn sóc thường xuyên.

Đồng chí làm việc ấy nhé. Đừng ngại tiền chi phí điện thoại và đi đường: nếu cần chúng tôi sẽ chi hết, vì bằng bất kỳ giá nào đến mùa thu này cũng phải chữa khỏi bệnh cho Xa-môi-lốp.

Nếu cần thì đồng chí lại tạt vào chỗ Xa-li. Nhưng rõ ràng là ở đây cần bác sĩ *thần kinh*. Tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ tìm được ở Thụy-sĩ một thầy thuốc *giỏi nhất* và đưa Xa-môi-lốp đến đấy. Tôi cũng đã viết về việc này cho Ri-vlin biết rồi: đồng

chí sẽ phối hợp chặt chẽ với anh ta, để cùng nhau hành động chung, có phân công hẳn hoi.

Người ta nói rằng nỗi buồn rất có hại cho người bị suy nhược thần kinh. Nhưng làm sao được? Có nên đưa Xa-môi-lốp về *Pô-rô-nin* (ngày 1. V này chúng tôi sẽ tới đó) không, hay là về *Da-cô-pa-nơ*? Cũng có thể được, nhưng ở đó mưa suốt mùa hè.

Đồng chí viết cho tôi biết kết quả viếng thăm bác sĩ và những quyết định. Bây giờ hãy thử đến nhà an dưỡng "Mon Repos" đi nhé.

Cho tôi gửi lời thăm gia đình. N. C. cũng gửi lời thăm.

Lê-nin của đồng chí

Viết vào cuối tháng Tư 1914

Gửi từ Cra-cốp đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

249

**ĐIỆN GỬI BAN BIÊN TẬP
BÁO "CON ĐƯỜNG SỰ THẬT"
NHÂN KỶ NIỆM HAI NĂM
NGÀY THÀNH LẬP BÁO³¹⁹**

Thay mặt những người cộng tác

Các đồng chí kính mến! Tôi xin nhiệt liệt chúc mừng báo "Con đường sự thật" nhân ngày kỷ niệm này và chúc tờ báo của giai cấp công nhân đạt nhiều thành tích hơn nữa; tôi xin gửi kèm theo đây 6 rúp 68 cô-pếch, trích tiền một ngày công của hai người của báo "Sự thật", và 2 rúp, tiền đóng góp riêng của Ga-nê-txơ-

ki, người của báo "Sự thật", ngoài khoản trích tiền một ngày công ra.

Xin gửi lời chào đồng chí

V. I-lin

Viết trước ngày 5 tháng Năm

1914

Gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua

Đăng ngày 22 tháng Tư (lich cũ)

1914 trên báo "Con đường sự

thật", số 67

Theo đúng bản đăng trên báo

250

GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI¹⁾

G. L. thân mến!

Sao đồng chí không trả lời tôi về việc Xa-môi-lốp (đồng chí thế nào cũng thu xếp cho anh ấy một công việc lao động chân tay — hãy thông qua những người xã hội chủ nghĩa mà tìm lấy một người nông dân ở ngoại ô hoặc một người làm vườn nhé³²⁰ — cả về Zgr.²⁾ nữa?).

Xin chào! *V. I.* của đồng chí

Viết ngày 12 tháng Năm 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-nơ

Đăng lần đầu năm 1925 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản",

số 8

Theo đúng bản thảo

1) Bức thư này là phần tái bút trong thư của N. C. Crúp-xcai-a.

2) — Txơ-gra-ghen

251 GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

... ¹⁾ không phải năm 1912, mà là 1911) chúng tôi trong ban biên tập tờ "*Người dân chủ - xã hội*" đã nhận được cuốn sách mỏng của Vin-ni-tsen-cô viết bằng tiếng Nga nhằm chống chế nhạo lời buộc tội của những người dân chủ - xã hội chĩa vào ông ta vì cái cuốn "Trung thực với mình". Vin-ni-tsen-cô yêu cầu trả lời ông ấy trên báo chí và bằng thư từ. Tôi nhớ rằng cuốn sách mỏng đó đã gây ấn tượng cho tôi và tôi cũng có ý muốn trả lời, nhưng hiềm vì có nhiều việc nhỏ quá nên không thực hiện được (ôi chao, "những việc nhỏ nhỏ" ấy nào có ra việc, nó là những việc lật vật, nó cản trở công việc, tôi rất ghét cái cảnh chạy ngược chạy xuôi, lằng xằng bận rộn, những cái việc nhỏ nhỏ, ấy thế mà tôi lại bị ràng buộc rất chặt vào chúng và không tài nào dứt ra được!! That's a sign more that I am lazy and tired and bably humoured. Generally I like my profession and now I often almost hate it²⁾). Nhân thế nói thêm là tôi đã bị mất cuốn sách đó (in ở Lơ-vốp) và cũng quên cả đầu đề của nó. Nếu được thì bạn tìm, đọc đi và gửi cho tôi.

Tôi cảm thấy Vin-ni-tsen-cô thật thà và ngay thơ, khi ông ta đặt ra câu hỏi: "người dân chủ - xã hội có quyền (!! sic!!) đi nhà thổ không?" rồi cứ nhai đi nhai lại mãi câu hỏi ấy, nhưng lúc nào cũng là *với tư cách cá nhân*. Ông ta có vẻ như một người nửa vô chính phủ hoặc hoàn toàn vô chính phủ, và phái "Tiến lên" tất phải làm cho ông ấy rối trí. Ở Pa-ri ông ấy đã có lần thuyết trình về cuốn "Trung thực với mình" dưới sự chủ tọa của Lu-na-tsác-xki ư? Hay là có tình hình là: Lu-na-tsác-xki *ủng hộ* Vin-

1) Phần đầu bức thư không tìm thấy. Bản thảo chỉ còn từ trang 3.

2) — Đây lại là một biểu hiện nữa chứng tỏ rằng tôi đã trở nên lười nhác, mệt mỏi và đang ở trong một trạng thái tâm thần xấu. Nói chung thì tôi yêu nghề của mình, thế mà bây giờ tôi lại thường hay gần như là ghét nó.

ni-tsen-cô, còn A-lếch-xin-xki thì chống lại? I would like to know some more details about it¹⁾.

Before leaving Paris you must ²⁾ thảo luận với Ni-c. Va-x., Cam-xki, L-út-mi-la vấn đề về đoàn đại biểu đi dự đại hội Viên. Càng có nhiều đại biểu càng tốt. Cái khó khăn là *tiền* (phí tổn đi đường + 15frs. tiền vé đi đại hội). Nhiệm vụ là: 1) tìm trước những người có thể làm được đại biểu và có tiền riêng để đi; 2) kiểm thêm tiền nữa; 3) tìm hiểu xem NN, MM, v. v. còn thiếu *bao nhiêu*.

Siết chặt tay bạn. Your Lê-nin

Viết vào nửa đầu tháng

Năm 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

252 GỬI I. RU-ĐI-XƠ - GÍP-XLI-XƠ

Bạn thân mến!

Tôi đã nhận được bức thư của đồng chí đề ngày 15/V. Về tờ phụ trương Lát-vi-a trong báo "Sự thật"³²¹ tôi phân vân... có sớm quá không? Và nói chung người Nga can thiệp dưới một hình thức như thế vào công việc của người Lát-vi-a thì có tiện không??

Nếu có thể, đồng chí gửi cho tôi bản dịch (1) những bài báo không đăng của đồng chí; (2) bản dịch những bài tôi nhất trong số những bài "có tính chất điều hòa" đăng trên tờ "Txin"³²² và trên tờ báo Lát-vi-a hợp pháp hiện nay.

Tờ báo Cơ quan ngôn luận trung ương sắp ra. Đồng chí hãy gửi về đây một bài về đại hội Lát-vi-a.

1) — Tôi muốn biết chi tiết hơn về việc này.

2) — Trước khi rời Pa-ri bạn cần phải

Xin chúc mừng lễ kỷ niệm 1 tháng Năm thành công, đặc biệt là ở Ri-ga và Pê-tơ-rô-grát.

Xin gửi lời chào đồng chí và Ghéc-man (chẳng lẽ đồng chí lại cãi nhau với anh ta ư?).

Lê-nin của đồng chí

*Viết khoảng từ ngày 15 đến 31
tháng Năm 1914*

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh

*Đăng lần đầu năm 1935 trên tạp
chí "Cách mạng vô sản", số 5*

Theo đúng bản thảo

253

GỬI N. N. NA-CÔ-RI-A-CỐP

18/V. 1914.

Đồng chí Na-da thân mến!

Rất cảm ơn đồng chí về cái tờ công báo về cuộc điều tra lần thứ 13 và tập thứ năm về cuộc điều tra lần thứ 12 (năm 1900).

Tôi vẫn nóng lòng chờ đợi cũng cái tập ấy (Agriculture ¹⁾) về cuộc điều tra lần thứ 13 (census of 1910) nhưng không thấy gửi đến. Chắc là cục thống kê đã gửi nó cho đồng chí rồi, vì Guốc-vích đã viết thư cho tôi biết rằng tập này đã xuất bản. Đồng chí làm ơn viết đôi lời cho tôi biết đồng chí có tập ấy không (Agriculture. Census of 1910), đồng chí có thể kiếm được tập ấy và gửi cho tôi không; tôi sẽ lập tức gửi tiền bưu phí cho đồng chí.

Hãy chú ý địa chỉ mới của tôi: Pô-rô-nin (Galizien).

Nhiệt liệt chúc mừng ngày 1 tháng Năm tuyệt diệu ở Nga: 250 000 người, chỉ riêng ở Pê-téc-bua thôi!! Tờ "Con đường sự thật" số ra ngày 1. V đã bị tịch thu; nhưng qua tờ "Thế giới mới"

1) — Nông nghiệp

tôi biết đồng chí thường giữ được những số bị tịch thu. Nói chung, các tin tức từ Nga chứng thực là đã có một đà phát triển về tâm trạng cách mạng không phải chỉ riêng trong giai cấp công nhân mà thôi.

Ngày 15. V, Xi-ma rời khỏi Cra-cốp (Zakład Kapielowy D-ra Kadena w Rabcze. Galizien) để về một làng giữa Cra-cốp và Pô-rô-nin làm việc trong mùa hè; chị ấy rất hài lòng đã tìm được việc.

N. C. gửi lời chào đồng chí. Chân thành chúc đồng chí phục hồi lại sức khỏe và nghỉ ngơi tĩnh dưỡng trong kỳ hè này.

V. I. của đồng chí

P. S. Gần đây chúng tôi đã nhận được tin tức của tổ chức từ U-ran gửi đến: tình hình khá lắm. Vẫn còn tồn tại nguyên vẹn và đang phát triển.

Gửi đến Niu-Oóc

*In lần đầu năm 1930 trong
văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

254

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

19/V. 1914.

Bạn thân mến! Yêu cầu đồng chí giúp cho một việc: trong thư viện của đồng chí liệu có hay không có, hoặc là đồng chí có thể kiếm ở Thụy-sĩ cho tôi cuốn "Điểm sách", tập *thứ nhất* của Ru-ba-kin không?

Nhân tiện xin hỏi: có phải đồng chí là người đã gửi cho tôi tập thứ nhất không? ³²³ Nếu phải, thì tôi chưa gửi tiền bưu phí cho đồng chí đâu!! Ấy thế mà đồng chí cũng không nhắc. Làm

on viết cho tôi vài chữ, tôi sẽ gửi tiền cả hai tập luận. (Tập một tôi cần một thời gian rất ngắn.).

Đồng chí có đọc được đầu từ "Con đường sự thật" không?

Có chuyện gì xảy ra thế với cái anh chàng bôn-sê-vích trẻ tuổi, anh chàng đã tham gia cuộc họp tại trường Vít-me, cái anh chàng bị thần kinh, ăn chay, mà tôi gặp ở nhà đồng chí hồi năm ngoái?¹⁾

Liệu có ai trong số những người quen của đồng chí có thể *bỏ tiền riêng* (chúng tôi không có tiền! chán thật!) đi Viên làm đại biểu được không?²⁾ Đồng chí tìm người và hỏi xem nhé. Chúng tôi cần phải lập một đoàn đại biểu.

Siết chặt tay đồng chí. Gửi lời chào đến đồng chí Ôn-ga. N. C. cũng gửi lời chào đến hai bạn.

Lê-nin của đồng chí

Wl. Uljanow
Poronin (Galizien), Autriche.

Gửi đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

255

GỬI X. G. SAU-MI-AN

19/V. 1914³²⁵.

Xu-ren thân mến! Tôi đã nhận được bức thư của đồng chí đề ngày 17. IV. Mong đồng chí sẽ trả lời tôi sau khi đọc xong phần cuối bài nói về quyền tự quyết của các dân tộc (tôi đang viết bài ấy) đăng trên tờ "Giáo dục"²⁾.

1) Đây là nói về A. Ph. I-lin - Giơ-nép-xki.
2) Xem V. I. Lê-nin. "Về quyền dân tộc tự quyết" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 299 - 376).

Handwritten text at the top right, partially illegible.

Handwritten text in the middle right, including a date '1914' and various lines of cursive script.

Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin
gửi X. G. Sau-mi-an. —
Ngày 19 tháng Năm 1914.

Về cuốn sách của đồng chí viết chống lại An thì *nhất thiết* đồng chí phải có một bản *Selbstanzeige*¹⁾ hay một bài trình bày đăng trên tờ "Giáo dục"³²⁶.

Tôi đề nghị thêm với đồng chí kế hoạch sau đây. Để đấu tranh chống lại sự ngu xuẩn của "bọn đề xướng quyền tự trị dân tộc về văn hóa", đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga cần phải đưa ra trước Đu-ma nhà nước một dự luật về quyền bình đẳng của các dân tộc và về việc bảo vệ các quyền của các dân tộc thiểu số.

Chúng ta hãy soạn dự thảo đó³²⁷. Luận điểm tổng quát về quyền bình đẳng, — sự phân chia đất nước ra thành những đơn vị lãnh thổ tự trị và tự quản, theo nguyên tắc dân tộc, đó là chưa kể những nguyên tắc khác (dân cư địa phương vạch ra địa giới để cho nghị viện toàn quốc phê chuẩn) — quy định thẩm quyền của những khu vực và vùng tự trị, cũng như của những đơn vị địa phương tự quản; — tính chất bất hợp pháp của mọi sự vi phạm quyền bình đẳng giữa các dân tộc trong các quyết định của các vùng tự trị, của các hội đồng tự trị địa phương, v. v.; những hội đồng nhà trường chung được bầu ra một cách dân chủ, v. v., tự do và bình đẳng về ngôn ngữ — quyền lựa chọn các ngôn ngữ của các cơ quan thị chính, v. v. — việc bảo vệ các dân tộc thiểu số: quyền được hưởng một phần theo tỷ lệ trong các khoản chi phí, quyền có những trường học địa phương (không thu học phí) cho học sinh "dị tộc", quyền có những thầy giáo "dị tộc", quyền có những phân ban "dị tộc" trong các viện bảo tàng và các thư viện, nhà hát, v. v. — quyền của mọi công dân được đòi hủy bỏ (trước tòa án) mọi điều vi phạm quyền bình đẳng, respective mọi "sự đụng chạm" đến quyền lợi các dân tộc thiểu số (điều tra dân số năm năm một lần ở các vùng tập cư, mười năm một lần trong phạm vi toàn quốc), v. v..

Tôi cho rằng làm như thế thì sẽ giải thích được một cách dễ hiểu cho người ta biết sự ngu xuẩn của quyền tự trị dân tộc về

1) — lời thông báo của tác giả

văn hóa và *giết chết* vĩnh viễn những kẻ chủ trương điều ngu xuẩn ấy.

Bản dự luật sẽ có thể do những người mác-xít thuộc *tất cả* hay thuộc đại đa số các dân tộc ở Nga thảo ra.

Đồng chí hãy viết thư ngay cho biết đồng chí có đồng ý giúp đỡ chúng tôi không. Nói chung hãy viết thư **thường xuyên hơn**, mỗi tuần ít nhất một lần. Để chậm trễ rất lâu mới trả lời thì không thể được, đừng quên điều đó, nhất là hiện nay!!

Bắt tay đồng chí. V. I. của đồng chí

Gửi từ Pô-rô-nin đến Ba-cu

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

256

GỬI A. A. TÔ-RÔ-I-A-NỐP-XKI

A. A. thân mến!

Dự thảo hiến pháp của đồng chí đang được thảo luận³²⁸. Việc này lâu dài, phải thảo luận với các đồng chí ở nước Nga và với Ban chấp hành trung ương.

Bài báo tranh luận ấy không có liên quan gì đến hiến pháp cả. Đồng chí hãy gửi nó đến đây, càng sớm càng tốt. Phần cuối bài báo về quyền tự quyết phải ra vào tháng Năm, tôi đã gửi đi rồi.

N. Lê-nin của đồng chí¹⁾

P. S. Giá đồng chí gửi cho tôi xem qua những bức thư của Pô-crốp-xki thì tốt quá. Đồng chí đề nghị tôi trao đổi thư từ với

1) Dưới bức thư có cả G. E. Di-nô-vi-ép ký tên.

anh ấy để lôi kéo anh ấy ra khỏi cái tờ báo "Đấu tranh" tục tĩu, ý kiến ấy rất hay³²⁹.

Viết ngày 20 tháng Năm 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Viên

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

257

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Bạn thân mến! Rất cảm ơn đồng chí về tập I của Ru-ba-kin. Tôi sẽ trả lại đồng chí ngay. Nếu đồng chí cần gấp thì viết cho tôi vài chữ. Tôi *rất* vui sướng thấy đồng chí không đồng tình với tờ "Người đương thời": cái cơ quan thối tha đó của khối liên minh của hai kẻ súc sinh, bọn thủ tiêu và bọn dân túy, chúng tôi sẽ đập thẳng tay. (Ngài Xtan-kê-vích có mời tôi tham gia; tôi đã trả lời: "Về cơ bản không tán thành nên tôi phải từ chối cộng tác"¹⁾.)

Tất nhiên, vì đồng tiền công đôi khi tất cả chúng ta buộc phải làm việc cho báo chí tư sản! Nhưng các ngài Mác-tốp và Đan đã tổ chức "một cuộc biểu dương"!! Cả Plê-kha-nốp cũng có mặt tại cái nơi nhục nhĩ đó!³³⁰

Về quyền đại biểu của đồng chí, tôi sẵn sàng gửi ngay nhận thực đến: nhưng là nhận thực có kiểm duyệt (nhận thực thế nào?) hay là bất hợp pháp??

Bắt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

*Viết sau ngày 23 tháng Năm
1914*

Gửi từ Pô-rô-nin đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

1) Xem tập này, tr. 359.

258
GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

25/V. 1914.

Dear friend! ¹⁾ Câu chuyện Ma-li-nốp-xki đang diễn ra. Anh ta đã biến khỏi đây rồi. Tựa hồ như là một "cuộc chạy trốn" vậy³³¹. Rõ ràng là chuyện này làm cho người ta có những ý nghĩ rất không hay. Từ Pa-ri, A-lếch-xây điện về cho biết rằng các báo Nga điện cho Buốc-txép rằng Ma-li-nốp-xki bị buộc tội là kẻ khiêu khích.

You can imagine what it means!! Very improbable but we are obliged to control all "ouï-dire". Wiring does not cease between Poronin, Xanh Pê-téc-bua et Paris²⁾. Hôm nay Pê-tơ-rốp-xki điện cho biết rằng "những tin đồn có tính chất vu khống đã bị xua tan. Bọn thủ tiêu đang tiến hành một chiến dịch bản thủ".

Tờ "Lời nói nước Nga" điện cho Buốc-txép biết rằng những sự nghi kỵ đã lắng đi rất nhiều, nhưng "các báo khác (???) (các báo thủ tiêu???) vẫn tiếp tục buộc tội".

You can easily imagine how much I'am worried³⁾.

Your V. I.

*Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran
(Áo - Hung, nay là Nam-tu)*

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) — Bạn thân mến!

2) — Bạn có tưởng tượng được thế là thế nào không!! Điều đó rất khó tin, nhưng chúng ta nhất thiết phải kiểm tra tất cả "các tin đồn". Việc trao đổi điện tín giữa Pô-rô-nin, Xanh Pê-téc-bua và Pa-ri vẫn không chấm dứt.

3) — Bạn có thể dễ dàng hình dung được tôi không yên tâm đến mức độ nào.

259
GỬI G. I. PÊ-TƠ-RỐP-XKI

G. I. rất kính mến!

Chúng tôi mới nhận được món nợ văn học của đồng chí. Xin cảm ơn. Chúng tôi đang ngạc nhiên vì không thấy tin tức thư từ gì cả.

Gửi đồng chí lời chào và những lời chúc mừng tốt đẹp nhất!

V. Lê-nin

Cần mong đồng chí chịu đựng được vũng vàng hơn trước việc Ma-li-nốp-xki đột ngột bỏ đi, và không mất bình tĩnh. Không cần phải khai trừ. Anh ta đã tự loại trừ mình. Anh ấy đã bị lên án. Một vụ tự sát về chính trị. Có gì mà trừng phạt thêm nữa?? Để làm gì?? Bình tĩnh nhé. Những hoạt động đấu tranh thật là tuyệt. Gan dạ tiến lên mạnh mẽ. Nhưng mọi người còn ít phải nhỏ bọn thủ tiêu vì những điều như bản và dơ dáy của chúng. Cho nên, chúng ta phải hàng ngày gọi chúng là: báo chí dơ dáy, những tên cầm bút dơ dáy. Việc chúng làm là rác rưởi, việc làm của chúng ta mới là hoạt động. Với Ma-li-nốp-xki thế là hết, hoàn toàn hết. Anh ta đã chết. Một vụ tự sát. Có gì mà chúng ta phải ngẫm mãi và mất thì giờ thêm? Hãy bắt tay vào việc và đả đảo bọn cầm bút dơ dáy!

Viết sau ngày 25 tháng Năm 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua

*Đăng lần đầu năm 1962 trên
tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số I*

Theo đúng bản thảo

260

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

My dear friend¹⁾, tôi vừa đọc xong quyển tiểu thuyết mới của Vin-ni-tsen-cô mà bạn gửi đến cho tôi³³². Đấy quả là điều nhảm nhí và điều ngu xuẩn! Một sự góp nhặt lại thật nhiều "điều kinh khủng" đủ các loại, tập trung thành một khối, nào là "thói xấu", nào là "bệnh giang mai" và một tội ác sặc mùi tiểu thuyết với sự tống tiền để đổi lấy bí mật (và biến cô em gái của người bị cướp đoạt thành tình nhân), và người thầy thuốc bị truy tố trước pháp luật. Tất cả những cái đó cùng với những cơn rối loạn thần kinh, những sự uốn éo, những tham vọng muốn thực hiện cái lý thuyết "của bản thân" về việc tổ chức gái điếm. Tổ chức đó, tự nó thì tuyệt nhiên không hề có gì là xấu, nhưng *chính* tác giả, chính bản thân Vin-ni-tsen-cô, đã biến nó thành một chuyện phi lý, *thi vị hóa* nó, biến nó thành "đề tài hấp dẫn".

Tờ "Ngôn luận" nói về cuốn tiểu thuyết đó, rằng đó là một sự mô phỏng Đô-xtô-ép-xki và là một sự mô phỏng hay. Theo tôi, đó là một sự mô phỏng, nhưng là một mô phỏng rất tồi theo một Đô-xtô-ép-xki rất tồi. Dĩ nhiên, tất cả "những điều kinh khủng" mà Vin-ni-tsen-cô đã mô tả đều có thể diễn ra lẻ tẻ trong cuộc sống. Nhưng tập hợp tất cả lại theo cái kiểu *như thế* có nghĩa là *tô vẽ thêm* cho những điều kinh khủng, gây sợ hãi cho trí tưởng tượng của mình và cho độc giả, "làm u mê" cả bản thân mình lẫn độc giả.

Có lần tôi đã sống một đêm với một đồng chí ốm (rối loạn tinh thần do nghiện rượu) và một lần khác tôi có dịp "khuyên ngăn" một đồng chí định tự tử (sau một lần tự tử hụt) và cuối cùng, sau đó vài năm, đồng chí ấy vẫn tự tử. Cả hai việc tôi nhớ lại ấy đều à la Vin-ni-tsen-cô cả. Nhưng cả hai trường hợp đó cũng chỉ mới là những mảnh nhỏ trong cuộc đời của hai đồng chí ấy thôi. Thế mà cái anh chàng Vin-ni-tsen-cô, một tên quá

1) — Bạn thân mến của tôi

đổi ngu ngốc, tự cao, lại đem biến thành một tập chuyện khủng khiếp, một cái gì na ná như "thứ chuyện khủng khiếp rẻ tiền". Chà... Toàn là chuyện bát nháo, chuyện phi lý, tôi tự trách mình đã để mất thì giờ đọc cuốn sách đó.

P. S. Việc tổ chức nghỉ hè ở chỗ bạn thế nào?

V. I. của bạn

Franchement, continuez vous à vous fâcher ou non?¹⁾

Viết trước ngày 5 tháng Sáu

1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran

(Áo - Hung, nay là Nam-tư)

In lần đầu năm 1950 trong V. I.

Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần

thứ 4, t. 35

Theo đúng bản thảo

261

GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA CỦA HỘI ANH EM GRA-NÁT

Gửi ông thư ký ban biên tập của Hội anh em Gra-nát

Bạn đồng nghiệp rất kính mến!

Tôi đã nhận được bức thư của ông đề ngày 24. V. Xin ông làm ơn cho biết ông cần có những tài liệu tiểu sử dài bao nhiêu và hạn đến bao giờ phải có.

1) — Bạn nói thật xem, bạn có còn tự giận mình nữa hay không?

Nhân tiện, tôi cũng xin tha thiết yêu cầu ông cho biết hạn *c u o í c ù n g* phải nộp bài về Mác.

Xin ông nhận cho lời đoan chắc sẵn sàng giúp ông.

V. I-lin

Địa chỉ: Uljanow. Poronin (Galizien). Áo.

*Viết khoảng từ ngày 6 tháng Sáu
đến ngày 21 tháng Bảy 1914
Gửi đến Pê-téc-bua*

*Đăng lần đầu năm 1959 trên tạp
chí "Những vấn đề lịch sử Đảng
cộng sản Liên-xô", số 4*

Theo đúng bản thảo

262

TRÍCH THƯ GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT LAO ĐỘNG"

... Có thật là đã có khuynh hướng điều hòa trong những công nhân xuất sắc thuộc phái "Sự thật" hay không, có thật là có một người trong số đó, — họ của người ấy là Ma-li-nin hay Đô-li-nin gì đó, — đã nói chuyện này khá nhiều với một cộng tác viên của báo là trước tác gia M. N. không? Điều hết sức quan trọng là phải biết được rằng đây có phải là một trào lưu không và là trào lưu gì, bản chất ra sao, điều kiện gì kết hợp họ lại, hay đây chỉ là một cá nhân riêng lẻ và một sự tưởng tượng ngẫu nhiên mà thôi.

Về vấn đề Plê-kha-nốp trên báo "Thống nhất" của ông ta, chúng ta phải nói ngay rằng ông ta là một nhà lý luận lớn, có công lớn trong cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, chống Béc-stanh, chống bọn triết gia phản mác-xít, một người, mặc dù có những sai lầm về sách lược trong những năm 1903 -1907, nhưng trong những năm gian khổ 1908 - 1912 vẫn ca ngợi "hoạt động bí mật" và vạch mặt những kẻ thù và kẻ đối lập với hoạt động đó, thế mà tiếc thay, giờ đây người đó lại quay lại cái mặt yếu của mình. Tư tưởng của ông hoàn toàn không rõ ràng gì cả, điều ấy một phần

có thể do ông hoàn toàn không nắm được vấn đề: sự không rõ ràng ở chỗ ông muốn thống nhất với ai, có phải với bọn dân túy hay không (xem "Người đương thời", trong đó tên tuổi của ông cũng được các ngài Ghim-me phô trương)? hay là với bọn thủ tiêu của báo "Bình minh của chúng ta" và ngài Pô-tơ-rê-xốp, — và với những điều kiện như thế nào? Khi đặt ra những vấn đề này cần bình tĩnh tuyên bố: độc giả vị tất đã chờ đợi một lời giải đáp rõ ràng cho những câu hỏi tự nhiên này. Vì qua sách báo người ta thấy rõ rằng *chính* những câu hỏi đó cũng *không rõ ràng* đối với Plê-kha-nốp.

Một lần nữa xin gửi các đồng chí lời thăm hỏi, lời chào mừng thành tích to lớn (chỉ chuyện làm ăn, chuyện làm ăn thôi!!!) và những lời chúc mừng tốt đẹp nhất.

Cộng tác viên của báo "Con đường sự thật"

Cần phải thay đổi giọng nói của tờ báo trước khi có đại hội Viên. Đã đến thời kỳ đấu tranh. Phải nện cật lực vào bọn vô liêm sỉ trong các nhóm, phải thẳng tay chặn đứng mưu đồ của chúng định phá rối tổ chức. Chúng dám chia rẽ $\frac{4}{5}$ đấy!!¹⁾ Các đồng chí viết cho tôi vài chữ xem chúng ta có đồng ý như thế không? bao giờ thì tiến hành?

Đối với bọn thủ tiêu và các nhóm cần phải tấn công ngay lập tức, càng mạnh càng tốt: 40 000 người cần được biết ý kiến cứng rắn của chúng ta. Chúng ta có trách nhiệm phải nhạo báng bọn phiêu lưu...

Viết sau ngày 18 tháng Sáu 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu ngày 22 tháng Tư

1962 trên báo "Sự thật", số 112

Theo đúng bản thảo

1) — tức là $\frac{4}{5}$ số công nhân tiên tiến tập hợp xung quanh tờ "Sự thật" bôn-sê-vich.

263

GỬI I. PH. ÁC-MĂNG

Dear friend! Hôm nay có tin rằng Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa đã ấn định triệu tập cái gọi là hội nghị "thống nhất" vào các ngày 16, 17 và 18 tháng Bảy tại Bruy-xen³³³.

Cần phải thành lập một đoàn đại biểu. Chúng tôi có đi hay không, điều ấy chưa rõ. Có thể là Gri-gô-ri, nhưng nói cho đúng hơn, anh ấy cũng không đi được.

Được Ban chấp hành trung ương ủy quyền, tôi yêu cầu bạn đồng ý tham gia đoàn đại biểu này. Mọi phí tổn đi đường chúng tôi xin chịu.

Sách lược hết sức chi tiết chúng ta sẽ vạch sau.

Nếu có chút ít khả năng nào thu xếp cho các cháu khoảng 6 - 7 ngày (hoặc ít hơn cũng được, vì hội nghị họp có 3 ngày) thì *tôi* mong bạn nhận lời cho. Bạn là người hiểu rõ công việc, nói tiếng Pháp thành thạo, đọc báo "*Sự thật*" đều đặn. Chúng tôi còn nghĩ đến Pô-pốp, Cam-xki, I-u-ri nữa. Đã viết thư cho tất cả các đồng chí ấy rồi.

Thôi, trả lời ngay nhé, đừng chậm giờ nào. Đồng ý đi nhé!

Very truly¹⁾ V. I.

Chúng tôi vẫn chưa quyết định và thành lập được đoàn đại biểu: chúng tôi còn *đang tìm người*. Hiện vẫn đang tiến hành tất cả các cuộc thương lượng sơ bộ. Nhưng thời gian rất ít.

Cần phải **rất** khẩn trương!!

Đồng ý rồi đấy nhé! Bạn sẽ rất phấn khởi và sẽ góp nhiều ích lợi vào công việc cho mà xem!!

Đồng chí Gri-gô-ri thì vợ ốm. Còn tôi thì "về nguyên tắc" không muốn đi. Hình như đám người Đức (lão Cau-xky nổi khùng và đồng bọn) muốn chọc tức chúng ta. Soit!²⁾ Chúng ta

1) — Người bạn trung thành của bạn

2) — Được!

sẽ bình tĩnh (tôi không có khả năng làm điều đó) nhân danh đa số $\frac{8}{10}$ dùng một thứ tiếng Pháp lịch sự nhất (tôi không có khả năng làm điều đó) để đưa ra những điều kiện của chúng ta. Bây giờ bạn đã mạnh dạn, đã đọc các bản thuyết trình thì bạn sẽ làm được một cách xuất sắc cho mà xem! Nếu các đồng chí *thân mến* muốn thống nhất, thì đây là điều kiện của *đa số* công nhân giác ngộ ở Nga. Nếu các vị ấy không muốn thì tùy!!

"Họ" muốn "tấn công" chúng ta (một trận tổng lực) ở Viên. Dọa suông thế thôi!! Họ không *thể* làm gì được đâu!!

Viết trước ngày 4 tháng Bảy 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran

In lần đầu, theo đúng bản thảo

(Áo - Hung, nay là Nam-tư)

264

GỬI CỤC QUỐC TẾ
XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Đồng chí thân mến!

Được sự ủy nhiệm của Ban chấp hành trung ương, tôi xin thông báo để đồng chí biết rằng Ban chấp hành trung ương của chúng tôi đã ra một quyết định đặc biệt khẳng định rằng chúng tôi hoàn toàn không thể tham dự Hội nghị Bruy-xen những ngày 16 - 18 tháng Bảy, nếu phái đối lập Ba-lan không được mời ngang quyền với các đại biểu khác của hội nghị³³⁴. Đối với chúng tôi thì việc thảo luận ngay cả những công việc của người Nga, chứ đừng nói đến của người Ba-lan, cũng dứt khoát là không thể được nếu không có sự tham gia của tổ chức duy nhất có thực, xét theo những quan hệ dân tộc, của những người công nhân dân chủ - xã hội ở nước Ba-lan thuộc Nga.

Đồng chí thân mến, tôi rất biết ơn nếu đồng chí trả lời bức thư này bằng một bức điện. Tôi hy vọng rằng sẽ không có trở ngại gì đối với việc mời tổ chức nói trên.

Chúng tôi rất muốn được biết chính xác các đồng chí đã mời những tổ chức nào và những cá nhân nào.

Viết trước ngày 4 tháng Bảy
1914

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Pô-rô-nin đến Bruy-xen

265 GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Hôm qua tôi vừa đi chơi núi (sau nhiều tuần mưa rùng rã, bây giờ trời đã đẹp rồi), vì thế hôm qua tôi không trả lời bức thư của bạn được. Tôi *rất* hài lòng thấy toàn thể gia đình bạn khỏe mạnh, không ai ốm đau và mọi người đều có việc làm.

Để chuẩn bị đại hội, tôi có ý muốn yêu cầu bạn chuẩn bị cho tất cả những đoạn viện dẫn (trích dẫn) và những tài liệu cần thiết về bọn thủ tiêu. Các đồng chí ở Pa-ri và tôi đều muốn giúp bạn. Những biên bản Xtốc-khôn, — những đoạn trích dẫn về hoạt động bí mật ("Bình minh của chúng ta", số 3³³⁵ v. v.), — tờ báo Cơ quan ngôn luận trung ương của chúng ta và những bài báo quan trọng nhất chống bọn thủ tiêu. Có thể bạn cũng phải trở thành thành viên "hội nghị" (tất cả các "phái") và phải phát biểu công khai với tư cách là một người luận tội bọn thủ tiêu và với tư cách là người ủng hộ đảng (hơn nữa, còn với tư cách là đại biểu của Ban chấp hành trung ương).

Về vấn đề A-lếch-xin-xki bị "xỉ vả", tôi chưa hề viết mà cũng không muốn viết cho các bạn ở Pa-ri biết. Nhưng... các bạn đã đọc mẫu báo tôi cất gửi cho các bạn chưa?¹⁾ Ni-c. Va-x. không đúng: anh ấy đã giúp đỡ A-lếch-xin-xki, kẻ giờ đây sẽ đóng vai trò "nạn nhân". Thế là rõ ràng. Tẩy chay và nghị quyết chung.

1) Đây là nói về bức thư ngỏ của G. A. A-lếch-xin-ki, đăng trên tờ "Báo công nhân" của chúng ta, số 41, ngày 21 tháng Sáu 1914.

Thế là tốt. Xỉ vả — thế là xấu: bây giờ **tất cả** những người đứng ngoài đều sẽ *chống lại* Ni-c. Va-x. Và "nếp sống" trong số kiểu dân có thể trở thành một nếp sống hết sức lưu manh nếu cuộc đánh lộn đó lan ra toàn thể mọi người... Các nghị quyết, tẩy chay, — đó là những biện pháp thích hợp *duy nhất*...

Ở đây không có gì mới. Khách chưa đến. Vợ Gri-gô-ri vẫn còn nằm bệnh viện.

Bạn trung thành thật sự của bạn V. I.

Chúc bạn mọi điều tốt đẹp và mọi sự tốt lành...

Viết trước ngày 6 tháng Bảy
1914

In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Anh

Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran
(Áo - Hung, nay là Nam-tư)

266 GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Dear friend! Tôi vô cùng lo sợ là bạn từ chối không đi Bruy-xen, và do đó sẽ đặt chúng tôi vào một tình thế *hoàn toàn tuyệt vọng*. Và thế là tôi đã nghĩ ra thêm một "sự thỏa hiệp", khiến bạn không thể khước từ được.

Na-đi-a nghĩ rằng các cháu lớn của bạn đã về rồi nên bạn dễ dàng có thể xa chúng được 3 ngày (hoặc là mang theo cháu An-đri-u-sa).

Trường hợp các cháu lớn chưa về và bạn *hoàn toàn* không thể xa chúng được 3 ngày thì tôi đề nghị bạn đi cho *một ngày thôi* (ngày 16, **thậm chí nửa ngày** cũng được, để đọc báo cáo), hoặc là bạn để các cháu ở nhà hôm đó, hoặc thậm chí cùng quá thì bạn mời C—vích đến một hôm vậy. (Phí tổn chúng tôi chịu.)

Bạn thấy đấy, vấn đề *hết sức* quan trọng là phải làm sao

để ít ra thì bản báo cáo chính cũng phải được đọc cho *thực sự ra trò*. Muốn thế nhất thiết phải có tiếng Pháp *thật giỏi* — phải thật giỏi, vì nếu không thì sẽ không gây được một chút ấn tượng gì, — phải là *tiếng Pháp*, vì nếu không thì khi dịch 10% nội dung sẽ mất chính là đối với Ban chấp hành, *cái tổ chức mà chúng ta phải ảnh hưởng đến* (bạn Đức đang *tuyệt vọng* và *có thể* họ không đến).

Tất nhiên, ngoài tiếng Pháp thật giỏi ra còn cần phải *hiểu thực chất vấn đề* và phải khéo léo nữa. Ngoài bạn ra, *không còn ai cả*. Vì thế tôi yêu cầu, tôi tha thiết yêu cầu bạn đồng ý cho, dù chỉ một ngày thôi (đọc báo cáo xong, bạn xin lỗi, nói rằng gia đình có người ốm, sau đó bạn báo cho Pô-pốp biết rồi ra về). Nếu bạn đã viết thư từ chối rồi thì bạn đánh thêm một bức điện (Uljanow. Poronin — 10 chữ giá 60 ga-le): "đồng ý một ngày", "chỉ đồng ý ngày 16", v. v..

Siết chặt tay bạn. Người bạn trung thành thật sự với bạn

V. I.

Báo cáo của Ban chấp hành trung ương, chúng tôi sẽ viết ¹⁾. Công việc của bạn là dịch ra và đọc *với những lời bình luận* do chúng tôi quy định.

P. S. The new chairman is not here but must come very soon²⁾.

Cam-xki, Pô-pốp và bạn. Xa-pha-rốp chỉ làm thư ký, tôi định thành phần của đoàn đại biểu như thế đấy.

I hope you will not now decline my demand. A good "lecture" in French, in good French will help our party **extremely**³⁾.

1) Xem V. I. Lê-nin. "Báo cáo của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và những chỉ thị cho đoàn đại biểu Ban chấp hành trung ương tại Hội nghị Bruy-xen" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 425 - 477).

2) — Chưa có chủ tịch mới, nhưng người đó sắp phải đến trong thời gian rất gần đây.

3) — Tôi hy vọng rằng bây giờ bạn không khước từ lời yêu cầu của tôi nữa. Một bài "thuyết trình" hay bằng tiếng Pháp, thứ tiếng Pháp hoàn hảo, sẽ đem lại cho đảng ta một sự giúp đỡ **vô cùng to lớn**.

Vì Bruy-xen mà tôi rất lo. *Chỉ có bạn* mới thực hiện được một cách tuyệt vời. Gri-gô-ri chắc gì đã tới được: Di-na vẫn còn ở bệnh viện ("bệnh viêm tấy" khôn khiếp) nên anh ấy đã lo lắng lắm rồi. *Tôi thì không thích hợp vào việc này*. Hơn nữa Gri-gô-ri chỉ nói được tiếng Đức (mà lại xoàng nữa), mà đối với chúng ta thì không có "người biết tiếng Pháp" có nghĩa là mất 10% đấy!!

Viết trước ngày 6 tháng Bảy 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran
(Áo - Hung, nay là Nam-tư)

Đăng lần đầu không toàn văn
năm 1959 trên tạp chí "Những
vấn đề lịch sử Đảng cộng sản
Liên-xô", số 5

In toàn văn lần đầu, theo đúng
bản thảo

267

GỬI X. G. SAU-MI-AN

Xu-ren thân mến!

Tôi lấy làm ngạc nhiên vì đồng chí không trả lời (hoặc là không nhận thấy) vấn đề căn bản trong bản dự luật. *Làm thế nào* để xác định tỷ lệ chi phí cho nền giáo dục của các dân tộc khác nhau? (nếu đòi hỏi là tỷ lệ đó không được thấp hơn tỷ lệ của dân tộc đó trong dân cư).

Điều đó đồng chí phải suy nghĩ. Phải thu thập số liệu. Phải đọc lại sách vở. Phải chi tiết hóa. Phải đưa ra những dẫn chứng bằng con số rút trong đời sống của Cáp-ca-dơ.

Thế mà đồng chí không có một lời nào về việc đó cả!

Đưa quyền tự trị vào quyền tự quyết là *không đúng*. Đó là

một sai lầm thật sự. Đồng chí hãy đọc những bài báo của tôi trong tờ "*Giáo dục*"¹⁾ mà xem. Đồng chí đang dao động và "đang đi tìm" một cái gì đó. Vô ích. Cần *hiếu rờ* cương lĩnh và bảo vệ nó.

Hãy viết cho tôi một bài phê bình những bài của tôi trong tờ "*Giáo dục*" — chúng ta sẽ bàn với nhau.

Bảo vệ **quốc ngữ** là điều nhục nhã. Đó là đầu óc cảnh sát. Nhưng *tuyên truyền* tiếng Nga cho các dân tộc nhỏ thì không hề có gì là đầu óc cảnh sát cả. Chẳng lẽ đồng chí lại không hiểu sự khác nhau giữa chiếc gậy cảnh sát với sự tuyên truyền của con người tự do hay sao? Kỳ thật!

"Tôi cường điệu sự nguy hiểm của chủ nghĩa dân tộc Đại Nga"!!! Buồn cười thật! Thế 160 triệu người Nga há lại chẳng khốn khổ vì chủ nghĩa dân tộc của *Ác-mê-ni-a* hay của *Ba-lan* hay sao? Một người mác-xít *Nga* không thấy xấu hổ hay sao khi đứng trên quan điểm chuồng gà *Ác-mê-ni-a*? Chủ nghĩa dân tộc Đại Nga đề nện và chi phối *chính sách* của các giai cấp cầm quyền nước Nga, hay là chủ nghĩa dân tộc *Ác-mê-ni-a* hoặc *Ba-lan* đề nện và chi phối?? chính từ chỗ mù quáng "kiểu *Ác-mê-ni-a*" ấy mà đồng chí đã trở thành Handlanger²⁾ của bọn Pu-ri-skê-vích và của chủ nghĩa dân tộc *của chúng!*

Bây giờ nói chuyện khác. Đồng chí hãy sưu tầm ngay và gửi cho tôi những số liệu chính xác: 1) về thời gian và định kỳ xuất bản các báo dân chủ - xã hội bằng tiếng Gru-di-a, *Ác-mê-ni-a* và các thứ tiếng khác ở Cáp-ca-dơ (từ ngày và năm nào cho đến...). Có bấy nhiêu số. Các báo của *phái thủ tiêu* và các báo của *chúng ta*. 2) Số lượng bản in của tất cả các báo. 3) Số nhóm công nhân quyên góp tiền cho báo. 4) Các số liệu khác. — **Khẩn**

1) Xem V. I. Lê-nin. "Ý kiến phê phán về vấn đề dân tộc" và "Về quyền dân tộc tự quyết" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 145 - 196 và t. 25, tr. 299 - 376).

2) — tay sai

trường lên. Đối với Viên cần có *sự kiện*, chứ không cần lời nói suông. Trả lời ngay nhé.

V. I. của đồng chí

Viết trước ngày 6 tháng Bảy 1914 ở
Pô-rô-nin

In lần đầu, theo đúng bản thảo

268 GỬI A. X. Ê-NU-KÍT-ĐÊ¹⁾

* * *

*

- 1) Thời gian ra số đầu và số cuối của mỗi tờ báo? (từ năm 1911).
- 2) Trên báo có các bản báo cáo tài chính không?
Khi nào?
Bao nhiêu?
Tính toán và tổng kết mọi thứ.
- 3) Có các nhóm công nhân và các khoản quyên góp không.
(Tính toán tất cả *theo năm*.)
- 4) Cũng thế — những lời chào mừng và nghị quyết của công nhân .
- 5) Cũng thế — những nghị quyết và lời chào mừng khác.
- 6) Cũng thế — biểu quyết ủng hộ "nhóm 6 người" và "nhóm 7 người".
- 7) Những thứ *tương tự*.

Viết ngày 6 tháng Bảy 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua

Đăng lần đầu năm 1959 trên tạp chí

Theo đúng bản thảo

"Lưu trữ lịch sử", số 4

1) Phần đầu bức thư này do N. C. Crúp-xcai-a chép lại từ bức thư của V. I. Lê-nin gửi X. G. Sau-mi-an (xem tập này, tr. 391 - 393).

269
GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Dear friend! Về vấn đề đoàn đại biểu chung hay các đoàn đại biểu khác nhau với bọn thủ tiêu thì tôi khuyên không nên giải quyết ngay bây giờ, tức là đừng nói gì cả. "Các nữ đại biểu sẽ tự giải quyết!"¹³³⁶.

(còn chúng tôi, tất nhiên là sẽ tiến hành hai đoàn đại biểu khác nhau: theo điều lệ của Quốc tế thì đầu tiên phải thử gộp chung, còn nếu *không đồng ý* thì Cục quốc tế sẽ giải quyết việc phân bố số phiếu).

Về bản báo cáo của Côn-lôn-tai, tôi đồng ý với bạn: cứ để chị ấy ở lại, nhưng không phải đại diện cho nước Nga. Còn bạn thì khi thảo luận sẽ phát biểu ý kiến thứ nhất hoặc thứ nhì.

Best wishes. Yours truly ¹⁾ V. I.

Hôm nay tôi chờ mãi thư trả lời của bạn. Vẫn không thấy. Thư từ đây về đây còn lâu hơn đến Bruy-xen!

Chúng tôi đã nhận được bưu phẩm. Many thanks. I've got your despatch. Many, many thanks! M-r chairman is *not yet* here!! And I do not yet know, if my proposition (to send you) will be voted (if not, Gregory will go himself). More thanks!!²⁾

Viết trước ngày 9 tháng

Bảy 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran

(Áo - Hung, nay là Nam-tư)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) — Những lời chúc mừng tốt đẹp nhất. Người bạn trung thành với bạn.

2) — Rất cảm ơn. Tôi đã nhận được điện của bạn. Rất, rất cảm ơn! Ngài chủ tịch vẫn *chưa thấy đâu!!* Tôi chưa biết đề nghị của tôi (cử bạn đi) có được chấp nhận không (nếu không, thì đích thân Gri-gô-ri sẽ phải đi). Một lần nữa cảm ơn bạn!!

270
GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Bây giờ tôi đã thỏa thuận dứt khoát với Gri-gô-ri rằng anh ấy không đi (Di-na vẫn ốm!) (tôi cũng không đi) — rằng *bạn với Pô-pốp* (có thể + Cam-xki + **Xa-pha-rốp** chỉ với tư cách là thư ký) *đã được Ban chấp hành trung ương duyệt rồi*.

Ngày mai tôi sẽ gửi cho bạn phần đầu và phần cuối bản báo cáo. Tôi còn chuẩn bị cho bạn vô khối những lời khuyên nữa đây: tôi tin rằng bạn sẽ đánh như đòn cả Plê-kha-nốp (có đến đấy!!) và Cau-xky (cũng có đến). Chúng ta sẽ cho họ một bài học ... tuyệt trần!

V. U. của bạn

Viết trước ngày 9 tháng

Bảy 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran

(Áo - Hung, nay là Nam-tư)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

271
GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Dear friend!

Vừa đây tôi đã gửi một bức thư cho ông già (Mr. Harrison. 35. Mornington Crescent. 35. London. N. W.), — ông ấy là ủy viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, yêu cầu ông ấy gửi cho Pô-pốp (Popoff, rue du Beffroi. 2. A. Bruxelles) một giấy ủy nhiệm cho 5 người.

{ Pê-tơ-rô-va (= I-nét-xa; không nên nói tên cho bọn thủ tiêu biết!)
 { Pô-pốp
 { Vla-đi-mia-xki
 { I-u-ri-ép
 Vô-lô-đin¹⁾ (Xa-pha-rốp).

Hai người cuối *có lẽ sẽ không đi*.

Hết sức thành thật xin lỗi bạn vì bức thư lộn xộn này. We have many guests and I am extremely nervous, almost ill²⁾.

Tôi sẽ gửi ngay bằng thư bảo đảm bản báo cáo của Ban chấp hành trung ương. Bạn dịch ra nhé, tức là phải bắt đầu dịch ngay đây (phải làm cho bản dịch *hết sức nhã nhặn*, phải *giảm nhẹ* những chỗ gay gắt và thóa mạ), và dịch xong được chừng nào thì gửi bản Nga chừng ấy đến cho *Pô-pốp*.

(Tôi giữ lại bản nháp của mình để gửi những chỗ sửa và bổ sung và để I could take a counsel of Mr. Chairman who is not yet here but *must* come soon³⁾).

Về việc dịch thì tôi khuyên bạn dịch để cho bạn tự đọc, chứ không phải để in, cũng không phải cho Cục quốc tế (sau này Pô-pốp sẽ phải chép sạch lại một bản sao từ bản nháp của bạn và nộp cho Cục quốc tế) — bạn hãy cố gắng làm sao như là bạn vừa nói vừa xem những ghi chú. (Bạn hãy mang theo bản tiếng Nga nhưng **không đưa** cho bọn thủ tiêu xem, bảo họ rằng bạn không mang theo, chỉ mang có bản dịch thôi.)

Bạn hãy bắt đầu dịch từ phần IV ("điều kiện"). Cái đó quan trọng hơn cả và phải gửi cho Pô-pốp cái đó trước hết (anh ấy phải nghiên cứu, tự chuẩn bị và trao đổi với Béc-din).

NB { Khi viết nháp bản báo cáo bằng tiếng Pháp nhớ
 { chữa chỗ để sửa chữa và bổ sung.

1) Trong bản thảo các chữ chỉ họ: I-u-ri-ép và Vô-lô-đin, bị xóa.

2) — Chúng tôi có nhiều khách quá, tôi bị căng thẳng thần kinh quá, gần như phát ốm.

3) — tôi có thể hỏi ý kiến ngài chủ tịch, ngài ấy tuy chưa đến nhưng thế nào cũng sắp *phải* đến.

Tốt nhất là bạn đến Bruy-xen ngày 15. Nếu không được thì ngày 16 vậy. Bạn viết thư trao đổi với Pô-pốp nhé.

NB { Những số ghi bằng bút chì là những trang của
 { bản nháp của tôi ở đây để đề phòng có sửa chữa
 { và bổ sung.

Mong bạn thông báo cho **thường xuyên hơn** (dù là bằng những bức thư hết sức ngắn đi nữa) về tiến trình chuẩn bị của bạn, về những chỗ không rõ etc.

Yours very truly V. I.

P. S. Tôi khuyên bạn nên yêu cầu được đọc báo cáo đầu tiên, nếu cần thì lấy lý do là các cháu bị ốm, nhờ có điện thì bạn phải về nhà ngay.

Tôi sẽ viết thư cho Cam-xki và yêu cầu thu thập **mọi** tài liệu. Từ chỗ tôi, ngày mai và ngày kia tôi sẽ gửi cho bạn và Pô-pốp *những gói*.

Bạn đọc mặt sau thư này đi, cũng có ích đấy, thư viết cho Pô-pốp, tôi lại đi viết nhầm vào mặt sau bức thư viết cho bạn!¹⁾

Biết trước ngày 10 tháng

Bảy 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran

(Áo - Hung, nay là Nam-tư)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

272

GỬI I. PH. PÔ-PỐP

Tất cả những tài liệu mà người ta sẽ gửi cho đồng chí từ Pa-ri, Pê-tơ-rô-grát và các nơi khác, đồng chí phải giữ gìn hết sức cẩn thận để dùng vào công tác của đồng chí tại hội nghị và sau đó phải *trả lại tôi chu đáo*.

Nếu từ Pê-tơ-rô-grát người ta gửi cho đồng chí tờ "Tư tưởng

1) Xem thư tiếp theo.

kiên định³³⁷, số 18, và các báo tư sản ngày 4. IV và 5. IV. 1914 thì phải bổ sung ngay thành tư liệu vào *báo cáo của Ban chấp hành trung ương* (về vấn đề thái độ của bọn thủ tiêu đối với cuộc biểu tình ngày 4. IV³³⁸). Báo cáo đó gửi cho I-nét-xa.

Nhiệm vụ chủ yếu nhất của đồng chí và Vla-đi-mia-xki (I-nét-xa làm nhiệm vụ diễn giả tiếng Pháp) là ghi chép thật chính xác tất cả những gì xảy ra, đặc biệt là những bài phát biểu của người Đức *và đặc biệt là của Cau-xky* và gửi báo cáo về việc đó cho Ban chấp hành trung ương.

Yêu cầu nhất thiết phải dịch tất cả ra tiếng Pháp và đừng công nhận (về mặt đó) tiếng Đức.

Viết trước ngày 10 tháng Bảy
1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Bruy-xen

Đăng lần đầu không toàn văn
năm 1959 trên tạp chí "Những
vấn đề lịch sử Đảng cộng sản
Liên-xô", số 5

In toàn văn lần đầu, theo đúng
bản thảo

273

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

My dear friend! The precedent letter I've sent in too much hurry. Now I can more quietly speak about our "business"¹⁾.

Tôi hy vọng bạn đã hiểu rõ được bản báo cáo rồi chứ?³³⁹ Quan trọng nhất là phần điều kiện 1 - 13 (và sau đó là điều 14 về sự vu khống, ít quan trọng hơn). Các điều đó phải trình bày nổi bật hơn.

NB: Nói xen thêm cuộc biểu tình ngày 4. IV. 1914 *vào bản báo cáo* về vấn đề *đóng cửa* tờ báo của phái thủ tiêu. Về tờ

1) — Bạn thân mến của tôi! Bức thư trước tôi đã gửi đi một cách quá ư vội vã. Bây giờ tôi có thể nói bình tĩnh hơn về "công việc" của chúng ta.

"Thống nhất" của Plê-kha-nốp — vào bản báo cáo về vấn đề *các nhóm ở nước ngoài*.

Tôi tin chắc rằng bạn thuộc số những người sẽ lộ rõ tài năng, sẽ trở nên dũng cảm và kiên cường khi độc lập giữ một cương vị trọng trách, và vì vậy tôi nhất định *không tin* những kẻ bi quan, tức là những kẻ nói rằng bạn... khó có thể mà... Nói nhảm, nói nhảm hết! Tôi không tin! Bạn sẽ hoàn toàn thành công! Bạn sẽ đập cho tất cả bọn chúng tan ra từng mảnh, đập một cách kiên quyết, với ngôn ngữ tuyệt diệu của mình, và sẽ không cho phép Van-đéc-ven-đơ ngắt lời và la ó lên. (Nếu trường hợp đó xảy ra thì gửi một bản kháng nghị đúng thể thức tới *toàn bộ* Ban chấp hành và đe dọa rời bỏ cuộc họp + một bản kháng nghị viết của toàn đoàn đại biểu.)

Người ta phải để cho bạn đọc báo cáo. Bạn sẽ nói rằng bạn yêu cầu như thế, và bạn *có những đề nghị* thực tiễn chính xác. Còn có cái gì thực tiễn hơn và thiết thực hơn? Chúng tôi có những đề nghị của chúng tôi, các anh có những đề nghị của các anh, rồi sau đó sẽ hay. Hoặc là chúng ta sẽ thông qua những nghị quyết chung, hoặc là chúng ta sẽ báo cáo với các đại hội của chúng ta, *chúng tôi báo cáo với đại hội của đảng chúng tôi*. (Thực ra rõ ràng là chúng ta sẽ *tuyệt đối* không thông qua cái gì hết.)

Theo tôi, vấn đề chủ yếu là chứng minh rằng chỉ có chúng ta mới là một đảng thôi (còn những người kia là một khối hữu danh vô thực, hoặc những nhóm nhỏ), chỉ có chúng ta mới là một đảng công nhân thôi (còn những người kia thì có giai cấp tư sản cung cấp tiền và phê chuẩn), chỉ có chúng ta mới là *đa số 4/5*.

Đó là điểm thứ nhất. Điểm thứ hai: giải thích *một cách thật phổ cập* (tôi sẽ hoàn toàn không làm được điều đó vì không biết tiếng nước ngoài, còn bạn thì sẽ làm được) rằng cái *Ban tổ chức* = một sự hữu danh vô thực. Cái thực tại mà nó che đậy *chỉ là* một nhóm nhà văn thủ tiêu ở Xanh Pê-téc-bua. Chúng có? Sách báo...

Bức thư của Cau-xky chống lại Rô-da và ủng hộ phái đối lập đã đăng trên báo "Sự thật"³⁴⁰.

Tôi sẽ gửi số báo này cho Pô-pốp. Có thể *trích dẫn* được.

Nói chung, hình như tôi đã gửi cho bạn *quá nhiều* điều "hết sức chi tiết" (như bạn đã yêu cầu) chứ không phải là quá ít.

Dù sao, ba đồng chí chung sức lại thì sẽ luôn luôn tìm ra được những lý lẽ, lập luận và sự kiện, và các đồng chí sẽ luôn luôn có quyền trao đổi riêng với nhau để chọn người đứng ra phát biểu ý kiến thay mặt cho đoàn đại biểu etc.

Ban tổ chức và phái Bun sẽ *nói đối* một cách trơ trẽn:

..."Cả họ nữa, họ sẽ nói như thế, họ cũng hoạt động bí mật.

Hội nghị tháng Tám thừa nhận như thế"...

Không đúng! Sách báo ở nước ngoài. Báo chí?

Việc những người Lát-vi-a bỏ ra về? Lời phán quyết của họ?

Trích dẫn trong tờ "Bình minh của chúng ta" và tờ "Tia sáng", những lời chống lại hoạt động bí mật! (Đó là "những câu nói vụng về"?? Không đúng! Đó là lời của một nhóm nhỏ, một *dúm* công nhân theo phái thủ tiêu nói ở *bên dưới*, và đó là một hành động vô tổ chức trắng trợn.)

Hay là: cả các anh nữa, các anh cũng không hoạt động bí mật

nhưng báo "Sự thật" với 40.000 số lại kêu gào hoạt động bí mật? hay là công nhân mắc lừa??
và cuộc hội nghị mùa hè 1913 và *quyết định* của nó: lời phát biểu của 6 đại biểu. Và sau đó 6 722 phiếu bỏ cho chúng tôi, 2 985 phiếu chống. Một đa số 70%!

Cần phải *nhấn mạnh* hơn nữa đến các công đoàn và các quỹ bảo hiểm: điều này hết sức tác động tới những người châu Âu. Chúng ta sẽ không cho phép bọn thủ tiêu làm tan rã cái đa số vững chắc của chúng ta ở trong các công đoàn và các quỹ bảo hiểm!!

I've forgotten the money question. We will pay for letters, *telegrams* (please wire oftener) & railway expenses, hotel expenses & so on. Mind it!

If possible try to be on Wednesday evening already in Brussels in order to arrange, *prepare* the delegation, thống nhất ý chí hành động với nhau & so on.

If you succeed to receive the first report, for 1 - 2 hours, — it is almost all¹⁾. Sau đó chỉ còn có việc là "một mực thoái thác" mà xoay lấy những *contrepropositions*²⁾ "của họ" (tất cả 14 vấn đề) và tuyên bố: *chúng tôi không đồng ý*, chúng tôi sẽ trình bày bản báo cáo trước đại hội của đảng chúng tôi. (Chúng ta sẽ không chấp nhận một đề nghị nào của họ cả.)

Very truly. Yours V. I.

Nếu người ta có đề cập đến vấn đề tiền bạc nằm trong tay những người bảo quản thì cứ dựa vào nghị quyết tháng Giêng 1912³⁾ và từ chối không thảo luận lâu thêm nữa. Nói rằng chúng ta không từ bỏ quyền của chúng ta!!

Tôi gửi cho Pô-pốp các bài của Plê-kha-nốp (đăng trong báo

1) — Tôi đã quên mất vấn đề tài chính. Chúng tôi sẽ trả tiền thư từ, *điện tín* (yêu cầu đánh điện thường xuyên hơn nữa!) và tiền tàu hỏa, tiền khách sạn, v. v.. Đừng quên điều đó!

Nếu có thể, hãy đến Bruy-xen ngay từ chiều thứ tư để sắp xếp mọi việc, *chuẩn bị* đoàn đại biểu, thống nhất hành động với nhau, v. v..

Nếu bạn sẽ được đọc bản báo cáo thứ nhất trong 1 - 2 giờ, thì thế là gần đủ tất cả rồi đấy.

2) — phản đề nghị

3) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 197 - 198.

"Sự thật") về **bọn thủ tiêu**¹⁾. Hãy lấy đó làm dẫn chứng và nói rằng báo "Sự thật" vẫn giữ *cũng cái ý* kiến đó.

Viết khoảng từ ngày 10 đến 16
tháng Bảy 1914 ở Pô-rô-nin
In lần đầu năm 1950 trong
V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất bản
lần thứ 4, t. 35

Theo đúng bản thảo

274 GỬI NHÀ XUẤT BẢN "SÓNG VỖ"

Bạn đồng nghiệp kính mến! Tôi rất cảm ơn đồng chí đã gửi cho tôi phần cuối cuốn "Chủ nghĩa Mác và chủ nghĩa thủ tiêu". Tôi yêu cầu thêm với đồng chí một điều hết sức quan trọng. Đồng chí làm ơn gửi ngay tất cả những tờ đã in của cuốn sách đó (tức là toàn bộ cuốn sách) theo địa chỉ: rue du Beffroi. 2. A. Bruxelles. M-r Jean *Popoff*. Công việc hết sức quan trọng, không thể trì hoãn một phút giây nào cả. Đồng chí gửi theo chuyên tốc hành, thuê một người đưa đi và đưa đặc biệt ra tận sân ga Vác-sa-va. Mọi phí tổn tôi sẽ thanh toán ngay cho đồng chí bằng một phiếu chuyển tiền riêng, nếu cần.

Nếu có chút xíu khả năng nào thì tôi yêu cầu (vì một việc tối quan trọng, hai năm mới có một lần) đồng chí thu thập những tài liệu bổ sung (tập báo "Sự thật" và "Báo công nhân miền Bắc" trong 2 tuần lễ, "Bình minh của chúng ta" và *những lời châu báu* trong sách báo của phái thủ tiêu, hãy bàn bạc với biên tập viên của báo "Sự thật lao động"³⁴¹). Gửi luôn vào gói hàng trên. Hy vọng đồng chí sẽ không từ chối. Những bài của Bun-kin và Mác-tốp trong số 3, tờ "Bình minh của chúng ta", những bài của Ác-xen-rốt về cải cách trong đảng, à quên, về cách mạng trong đảng, "Tư tưởng kiên định", số 18, các báo tư sản ở Pê-téc-bua *chiều* ngày 4. IV. 1914 và *sáng* ngày 5. IV. 1914, các bài báo về khối liên

1) Đây là nói về những bài báo của G. V. Plê-kha-nốp "Dưới làn mưa đạn (Ghi nhanh)" đăng trên tờ "Sự thật", tháng Tư - tháng Sáu 1913.

minh giữa bọn dân túy với bọn thủ tiêu trong cuộc vận động bảo hiểm. Gửi tất cả những gì đồng chí *kíp gửi* trước khi chuyến tàu chở thư đường Vác-sa-va rời ga (hình như là chuyến tàu chiều).

*Viết ngày 11 tháng Bảy 1914
Gửi từ Pô-rô-nin đến Pê-téc-bua*

Đăng lần đầu năm 1959 trên tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 4 *Theo đúng bản sao đánh máy (đã kiểm tra)*

275

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Hôm nay (chủ nhật), có hai anh công nhân, hai thanh niên rất tốt, từ thủ đô của chúng ta đến. Chủ tịch mới¹⁾ của nhóm nghị sĩ chúng ta sẽ đến vào ngày mai hoặc một ngày rất gần đây.

Tin tức tốt lắm. Giờ đây điều tối quan trọng là bạn phải có mặt tại hội nghị "thống nhất" ở Bruy-xen. Bạn có thể trở về rất, rất nhanh - đến sáng ngày 16 và rời Bruy-xen chiều ngày 18. Bạn đồng ý chứ, có đúng thế không?

Đồng ý đi nhé.

V. I. của bạn

P. S. Bây giờ tôi sẽ viết cho bạn thường xuyên để bạn nắm được tình hình.

Viết ngày 12 tháng Bảy 1914 *In lần đầu, theo đúng bản thảo*
Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran *Dịch từ tiếng Anh*
(Áo - Hung, nay là Nam-tư)

¹⁾ - G. I. Pê-tơ-rốp-xki

276

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi vô cùng cảm ơn bạn đã nhận lời. Tôi thật sự tin tưởng rằng bạn sẽ hoàn thành xuất sắc vai trò trọng yếu của bạn và trả lời đích đáng Plê-kha-nốp, Rô-da Lú-xăm-bua, Cau-xky và Ru-ba-nô-vích (tên trớ tráo!), bọn chúng đến Bruy-xen với hy vọng tổ chức được một cuộc biểu tình chống chúng ta nói chung và chống tôi nói riêng.

Bạn nắm vấn đề khá tốt, nói năng tốt, vì thế tôi tin rằng bạn sẽ có thể khá "ngổ ngáo" đấy. Mong bạn đừng nghĩ "theo khía cạnh xấu", nếu như tôi có viết cho bạn một vài lời khuyên cá nhân gì đấy nhằm làm giảm nhẹ nhiệm vụ nặng nề của bạn. Plê-kha-nốp thích làm cho các đồng chí nữ "luống cuống", ông ấy sẽ "bỗng nhiên" nói với họ những lời lẽ phong nhã (bằng tiếng Pháp, v. v.). Cần phải chuẩn bị điều đó để đáp lại nhanh chóng - thưa đồng chí Plê-kha-nốp, tôi lấy làm khâm phục, đồng chí thật sự là một anh chàng tán tỉnh già đời (hay là một chàng hiệp sĩ phong nhã) - hoặc một cái gì đó đại loại như thế nhằm lịch sự *cắt lời* ông ta. Bạn phải biết rằng tất cả bọn họ sẽ rất bực tức (tôi thì rất vui!) khi thấy tôi vắng mặt và chắc hẳn là họ muốn trả thù bạn. Nhưng tôi tin rằng bạn sẽ cho họ thấy rõ "móng vuốt" của mình một cách tuyệt hảo. Tôi đã thấy phẫn khởi trước, khi nghĩ đến cái cảnh trước mặt mọi người họ vấp phải một sự chống trả lạnh lùng, bình tĩnh và có đôi phần khinh miệt.

Plê-kha-nốp thích "chất vấn", giễu cợt người bị chất vấn. Tôi khuyên bạn: cắt ngay lập tức - tất nhiên đồng chí có quyền đặt câu hỏi cũng như tất cả mọi người khác tham gia hội nghị, tôi trả lời hoàn toàn không phải cho riêng đồng chí, mà cho toàn hội nghị, vì vậy tôi tha thiết yêu cầu đồng chí đừng ngắt lời tôi, - nhằm làm cho "sự chất vấn" biến ngay thành *sự công kích* ông ta. Lúc nào bạn cũng phải giữ tư thế tiến công. Hoặc là thế này: bạn cứ bảo, thay cho câu trả lời và để trả lời (tôi thích *như thế*), tôi sẽ *xin phát biểu* theo đúng trật tự và đồng

chí sẽ được hoàn toàn hài lòng. Theo kinh nghiệm của tôi, đó là biện pháp tốt nhất chống bọn xác xược. Bọn chúng nhát gan và sẽ căm hòng, tắc tị ngay.

Họ không thích chúng ta trích dẫn nghị quyết. Nhưng đó là cách trả lời tốt nhất: tôi đến đây chủ yếu là để truyền đạt những nghị quyết *thành văn* của đảng công nhân chúng tôi. Ai quan tâm đến những nghị quyết đó, đây tôi xin trình bày một trong những nghị quyết đó.

Đặc biệt nota bene và hãy đọc trước:

1) nghị quyết của Hội nghị tháng Giêng 1912 về việc xác định thẩm quyền của hội nghị³⁴². Đó là vấn đề *tính hợp pháp* của Hội nghị tháng Giêng 1912 (chắc rằng Rô-da Lú-xăm-bua sẽ đặt vấn đề về tính hợp pháp và cả những người khác cũng thế). (Xin nói thêm: tôi rất vui vì... người Đức sẽ ít hiểu bạn, hoặc là hoàn toàn không hiểu bạn — bạn cứ ngồi cạnh Ban chấp hành và nói *cho họ nghe*. Còn chính bạn thì có *toàn quyền* yêu cầu Huy-xman sau mỗi bài phát biểu bằng tiếng Đức: xin cho dịch ngay!)

2) Những nghị quyết của năm 1912 và 1913 về những hình thức *mềm dẻo*³⁴³ (đối với Cau-xky: tên gốc này không hiểu được sự khác nhau giữa việc công nhận *hoạt động bí mật* với việc tìm tòi những hình thức *mới để che giấu* hoạt động bí mật đó và tổ chức nó).

3) Những nghị quyết tháng II. 1913 về *sự thống nhất ở cơ sở*³⁴⁴ ("Chính các anh đã khai trừ 670 nhóm công nhân ư?") Bậy bạ! Chúng tôi *mời họ*. — "Đa số không có quyền khai trừ thiểu số". — Ngoại trừ một trường hợp là thiểu số chống phá ý chí của đa số, không phục tùng những nghị quyết chính thức. Đó chính là trường hợp của chúng ta).

V. U. của bạn

Khuyên bạn đừng quên xác định *chính thức* (lấy ở Pô-pốp hoặc Huy-xman bản nghị quyết bằng tiếng Pháp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa tháng XII. 1913) mục đích của hội nghị:

Cùng nhau trình bày ý kiến của mình
về những mục còn tranh cãi!!

Chỉ có thể thôi! Cùng nhau trình bày ý kiến của mình —
bạn cứ thực hiện đúng điều ấy.

Để giải thích *một cách phổ cập* (cần phải hết sức phổ cập với người Pháp) điều cũng rất quan trọng là đề tài về tổ chức bất hợp pháp, về yêu cầu *của tổ chức đó* phải có lòng tin tưởng tuyệt đối, phải biết giữ bí mật etc. Đối với các anh, những người châu Âu, tốt thôi: một đảng công khai, hợp pháp, có danh sách đảng viên, có sự kiểm soát, kiểm tra công khai!! Như thế thì *việc gì chả dễ!!*

Ở nước chúng tôi *không thể* có một sự xác định chính xác và công khai về đảng tịch trong một tổ chức bất hợp pháp và không thể có một sự kiểm soát công khai. Vì thế phải có maximum lòng tin để tuân thủ kỷ luật và làm việc đồng tâm hiệp lực, còn bọn thủ tiêu, vì từ bỏ hoạt động bí mật nên đã phá bỏ chính cái khả năng cùng nhau làm việc.

Tuy nhiên, sẽ là sai lầm nếu cho rằng hiện nay ở nước Nga không thể nào xác định được *lực lượng* của các trào lưu, đa số đang hướng theo *ai*.

Nhờ có báo, nhờ *tiền nguyệt liêm của các nhóm công nhân* etc. mà *có thể* xác định được, một cách hoàn toàn chắc chắn và đáng tin cậy.

(Tôi đã gửi cho Pô-pốp rất nhiều tờ biểu và tài liệu để dịch các đầu đề và đệ trình lên Cục quốc tế.)

Theo ý kiến của Gri-gô-ri vì khước từ việc làm biên bản và công bố biên bản mà bỏ hợp thì không nên; nhưng nên đệ trình lên một bản tuyên bố viết. *Ban chấp hành* là **người trung gian**. Điều đó phải nhớ cho chắc (điều đó đã có trong nghị quyết chính thức của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa tháng XII. 1913). Không phải là trọng tài, mà là *người trung gian*. Nếu có chuyện gì thì tuyên bố như thế này: chúng tôi cảm ơn sự làm trung gian, chúng tôi đã vui lòng thừa nhận nó; xong rồi dẫn chúng nghị quyết của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa (XII. 1913). Từ ngữ "sự làm trung

gian", nhưng đối với người trung gian, chúng tôi yêu cầu truyền đạt lại cho đối phương biết: 1) *những điều kiện* của chúng tôi và 2) *những số liệu khách quan*. Thế thôi!!

NB. Chúng ta là một đảng *tự trị*. Điều ấy bạn nhớ cho chắc. **Không ai** có quyền áp đặt ý chí người khác cho chúng ta, ngay cả Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa cũng *không có quyền*. Nếu có *những sự đe dọa* thì đó **chỉ là lời nói suông** mà thôi.

Ngày mai tôi sẽ gửi phần cuối bản báo cáo. Bây giờ là thời kỳ vất vả của bạn, chà chà, thời gian thì ít mà việc lại nhiều! Xin cảm ơn trước.

V. I. trung thành của bạn

*Viết trước ngày 13 tháng Bảy 1914
Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran (Áo -
Hung, nay là Nam-tư)*

*Đăng lần đầu không toàn văn In toàn văn lần đầu, theo đúng bản
năm 1959 trên tạp chí "Những vấn đề thảo
lịch sử Đảng cộng sản Liên-xô), số 5*

277

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Tôi xin gửi tài liệu cho bạn.

Hãy dịch

các đầu đề

{	những bản	{	1) <i>các bản quyên góp tiền</i>
{	này trả lại	{	2) các báo cáo <i>tài chính</i> của " <i>Tia sáng</i> "
			3) " " " <i>Sự thật</i> "
			4) Các số liệu khách quan

Tất cả những cái đó chúng ta sẽ chuyển *lên Cục quốc tế*.

Những cái khác để dùng cho báo cáo và để thảo luận. Các bạn hãy giữ gìn tất cả rồi sau đó *trả lại* nhé.

Chuẩn bị sẵn sàng nhé!!

*Viết trước ngày 14 tháng Bảy
1914*

*Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran
(Áo - Hung, nay là Nam-tư)*

In lần đầu, theo đúng bản thảo

278

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Ga-nê-txơ-ki gửi "tối hậu thư": phải gửi cho chúng tôi 250 crôn, nếu không chúng tôi sẽ không đi Bruy-xen. — Chúng tôi sẽ không gửi đâu!

Tôi kịch liệt phản đối. Họ³⁴⁵ không đi càng tốt. Hãy để Tusca "hòa hoãn" với P. P. S., còn chúng ta sẽ *chờ đợi* câu trả lời của phái đối lập.

Tuyệt thật!

Đồng chí hãy trả lời Ga-nê-txơ-ki rằng **không!**

*Viết trước ngày 16 tháng Bảy 1914
ở Pô-rô-nin*

*In lần đầu năm 1930 trong Văn tập
Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

279

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Chúng tôi đang họp một cuộc họp riêng với chủ tịch mới và các đồng chí công nhân khác³⁴⁶. Tình hình tốt

lắm. Tôi hết sức vui vì bạn và cảm ơn bạn đã giải phóng cho tôi những nhiệm vụ của tôi ở Bruy-xen (Mác-tốp đã đến Bruy-xen. Nhiệm vụ của bạn rất khó khăn, nhưng cực kỳ quan trọng). Tôi rất, rất cảm ơn bạn về công việc của bạn, một công việc hết sức khó chịu nhưng rất đổi tinh xảo.

Đại hội của chúng ta sẽ họp vào tháng Tám³⁴⁷. Hầu hết số tiền cần thiết đã ở trong tay chúng ta.

Nhờ bạn nói chuyện với Béc-din. Ý kiến và dự định của anh ấy thế nào? Trong số các anh ấy ai có thể tham gia được? Ban chấp hành trung ương của các anh ấy? Hoặc là không có? Hoặc thậm chí là đại biểu của các anh ấy từ các địa phương? Đại hội chúng ta phải tiến hành tốt. Bạn hãy nói cởi mở với anh ấy, về những chuyện tiếp nữa chúng tôi sẽ viết thư sau.

Đêm thứ bảy thế nào bạn cũng điện chi tiết cho chúng tôi biết những điểm tổng kết, kết quả, v. v.. Chủ nhật bưu điện chỗ chúng tôi *chỉ* mở cửa từ 8 giờ đến 10 giờ sáng.

Chủ tịch của chúng ta còn ở đây đến chủ nhật. Đồng chí ấy cần biết kết quả.

Nếu trong hội nghị người ta có hỏi liệu chúng ta (tức Ban chấp hành trung ương của chúng ta) có mời các tổ chức *dân tộc* đến dự đại hội không, thì bạn trả lời là: *có*.

Người bạn trung thành thật sự của bạn V. I.

*Viết chậm nhất là ngày 16 tháng
Bảy 1914*

*In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Anh*

Gửi từ Pô-rô-nin đến Bruy-xen

280

GỬI G. L. SCO-LỚP-XKI

Bạn thân mến! Chắc đồng chí biết hội nghị Bruy-xen kết thúc thế nào chứ? Phái đối lập Ba-lan chuyển sang phía bọn thủ tiêu!

Bây giờ sẽ đến thời kỳ phản bội, nhưng nó sẽ chẳng thay đổi được gì cả.

Rõ ràng chúng ta không dính líu với cái "đại hội chung" — bọn thủ tiêu + bọn Rô-da + bọn A-lếch-xin-xki + bọn Plê-kha-nốp³⁴⁸.

Sức khỏe Xa-môi-lốp thế nào? Sức khỏe của anh ấy có thực sự đang được hồi phục không? Liệu khi đến Viên anh ấy có khỏe không? (Xin nói thêm, đồng chí đã chuẩn bị đi Viên chưa? Trả lời cặn kẽ cho tôi nhé.) Viết cho tôi biết thật chi tiết về Xa-môi-lốp.

Người ta chẩn đoán dạ dày anh ấy ra sao?

Xin gửi lời thăm gia đình! Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 18 tháng Bảy 1914

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-nơ

281

GỬI I. E. GHÉC-MAN

Đồng chí Ghéc-man thân mến!

Tôi thấy hình như thái độ của Đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a đối với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (mà đại biểu là Ban chấp hành trung ương — đối với *bộ phận* của chúng tôi trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga — nếu đó là ý muốn của những người theo chủ nghĩa chính thống trong các đồng chí, là những người muốn đôi chút "tính đến" những người thủ tiêu) đã đi đến thời điểm *quan trọng*.

Ở đây cần phải rõ ràng và trung thực.

Trong những năm 1911 - 1914 những người Lát-vi-a (Ban chấp hành trung ương của họ) là những người theo phái thủ tiêu.

Ở đại hội năm 1914¹⁾ họ đã tỏ ra thù địch với chủ nghĩa thủ

1) Tại Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a.

tiêu, nhưng lại *đứng trung lập* giữa Ban tổ chức và Ban chấp hành trung ương.

Hiện nay, sau Bruy-xen, sau nghị quyết đảng trong số 32 báo "Sự thật lao động"³⁴⁹, những người Lát-vi-a muốn gia nhập đảng chúng tôi và ký kết một hiệp định với Ban chấp hành trung ương.

Như vậy có tốt không?

Tốt, nếu người ta có ý thức rõ rệt về việc làm của mình và nếu người ta hành động một cách trung thực.

Xấu, nếu người ta làm việc đó mà không có ý thức rõ rệt, không có quyết tâm vững chắc và không cần nhắc hậu quả.

Kẻ nào thích tính chất chính thống hiểu theo nghĩa phục hồi lại Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga của Xtốc-khôn - Luân-đôn (1906 - 1907) thì tốt hơn là đứng vào đảng chúng tôi: như thế sẽ không đem lại cái gì khác hơn là những chuyện cãi vã, những thất vọng, những điều méch lòng và những hành động cản trở lẫn nhau. Đó là một "sự liên bang loại tồi tệ" (như đã nói trong bản nghị quyết mà Hội nghị tháng Giêng 1912 của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã thông qua)³⁵⁰. Đó là *sự thối nát*. Đả đảo sự thối nát ấy.

Nếu người ta bảo vệ những tàn dư của chủ nghĩa liên bang (thí dụ, hiệp định Xtốc-khôn và *đoàn đại biểu* của Ban chấp hành trung ương Lát-vi-a trong Ban chấp hành trung ương Nga³⁵¹), thì đừng lao vào một việc phí công vô ích! Tôi nghĩ là chúng tôi sẽ không đồng ý như vậy đâu. Đó là một trò chơi, một mảnh khốe ngoại giao theo lối Tư-sca (mà giờ đây bọn bịp bợm trong phái đối lập Ba-lan — bọn người khi ở Bruy-xen đã chuyển sang hàng ngũ thủ tiêu — đang bắt chước), chứ không phải là một công tác đồng tâm hiệp lực. Chúng ta có nhất trí về *nguyên tắc* không? Có hay không? Nếu có thì phải cùng nhau *chống lại* (1) trào lưu thủ tiêu, — (2) "chủ nghĩa dân tộc" (= (a) "quyền tự trị dân tộc về văn hoá" và (b) chủ nghĩa chia rẽ của phái Bun), — (3) chống lại chủ nghĩa liên bang.

Chúng tôi đã giương những ngọn cờ này một cách rõ rệt, công khai, trước toàn thể công nhân của nước Nga từ *tháng*

Giêng 1912. Từ đó đến nay đã khá lâu rồi. Người ta có thể và phải thấy rõ điều ấy chứ.

Vậy chúng ta hãy thỏa thuận với nhau — nếu quả thực chúng ta muốn thỏa thuận với nhau — một cách rõ ràng và trung thực. Theo tôi, chơi cái trò hú tim là không phải chỗ và không xứng đáng. Chúng ta tiến hành một cuộc *chiến tranh thực sự*: chống lại chúng ta là tất cả bọn trí thức tư sản, bọn thủ tiêu, bọn dân tộc chủ nghĩa và bọn chủ trương chia rẽ thuộc phái Bun, những kẻ theo chủ nghĩa liên bang công khai hoặc giấu mặt. Chúng ta cần phải ký kết một hiệp ước *chống lại* tất cả những kẻ thù ấy, bằng không thì *nên hoãn lại là hơn*.

Thà rằng chỉ hứa hôn thôi còn hơn là trói buộc mình bằng sự kết hôn, nếu không hoàn toàn tin chắc rằng cuộc sống chung sẽ bền vững!!

Tất cả những điều đó là ý kiến riêng của tôi.

Nhưng tôi rất muốn tiến tới nhất trí với các đồng chí và đi đến một lập trường rõ ràng. Nếu ở Bruy-xen chúng ta đã thỏa thuận với nhau về điều cơ bản, thì chúng ta có thể và cần phải tự hỏi *một cách không có tính ngoại giao* xem chúng ta có thể thỏa thuận với nhau để đi đến một hiệp ước vững chắc hay không.

Tôi *rất* lo lắng là một bộ phận những người Lát-vi-a *tán thành* quyền tự trị dân tộc về văn hóa là do dự, *tán thành* chủ nghĩa liên bang của phái Bun hay là do dự, *do dự* không lên tiếng chống chủ nghĩa dân tộc và chủ nghĩa phân lập của phái Bun,

do dự không ủng hộ chúng tôi khi chúng tôi đòi đóng cửa tờ báo thủ tiêu chủ nghĩa của tiểu tổ những người phá rối tổ chức ở Pê-téc-bua³⁵², v. v..

Bộ phận này có đồng không? — nói chung và trong các ủy viên Ban chấp hành trung ương? — trong công nhân và trong trí thức?

Bộ phận này có ảnh hưởng không?

Bởi vì chính *chúng tôi* tiến hành cuộc đấu tranh chống

lại bọn thủ tiêu ở Pê-téc-bua và ở Nga. Nếu các đồng chí **không thể thành thật** giúp chúng tôi tiến hành cuộc đấu tranh chống bọn thủ tiêu và phái Bun thì làm thế nào?? Bởi vì trong trường hợp đó mà ký kết một hiệp định *bên vũng* thì sẽ là không trung thực và thậm chí là hoàn toàn thiếu suy tính chín chắn!

Và giờ đây phái đối lập Ba-lan vẫn còn có cái lối hèn hạ quanh co *tán thành* bọn thủ tiêu (bỏ phiếu *tán thành* nghị quyết Bruy-xen)³⁵³, *tán thành* chủ nghĩa dân tộc (thừa nhận quyền tự trị dân tộc về văn hóa là "một điểm đang tranh cãi"), *tán thành* chủ nghĩa liên bang (đòi thực hiện hiệp định cũ, hiệp định Tư-sca, ký kết năm 1906 với P. S. D.).

Trước hết phải rõ ràng, phải rõ ràng! Người nào không hiểu được tình hình và những điều kiện của cuộc chiến tranh giữa phái dân chủ vô sản và phái dân chủ tư sản (= bọn thủ tiêu và dân tộc chủ nghĩa) thì *tốt hơn là hãy chờ đợi*.

Tôi muốn biết ý kiến của đồng chí!

Lê-nin của đồng chí

Tôi sẽ rất sung sướng được biết ý kiến của "Pa-ra-gra-phơ" về những vấn đề này. Đưa cho đồng chí ấy xem thư này nhé!

(Làm ơn đưa "14 điểm" của Ban chấp hành trung ương chúng tôi¹⁾ cho Ru-đê đọc trong một ngày.)

Viết sau ngày 18 tháng Bảy 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh

*Đăng lần đầu năm 1935 trên tạp chí
"Cách mạng vô sản", số 5*

Theo đúng bản thảo

1) Có ý muốn nói đến những điều kiện "thống nhất" do những người bôn-sê-vích đưa ra tại Hội nghị "thống nhất" Bruy-xen (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 452 - 466).

282

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP

Bạn thân mến! Rất mong đồng chí đảm nhận công việc thông tin cho chúng tôi *trong suốt những ngày cách mạng ở Nga*³⁵⁴.

Chúng tôi đang không có báo đọc.

Yêu cầu đồng chí

1) hàng ngày gửi cho chúng tôi (bằng bưu kiện thường) các báo của *Béc-lanh* có những tin *lớn nhất* của Nga (từ "Vorwärts", mà tốt hơn nữa là từ "Berliner Tageblatt"³⁵⁵: đồng chí hãy chọn cho cái nào có **nhieu điện** từ nước Nga hơn).

2) gửi cả các báo Nga từ **Pê-téc-bua và Mác-xcơ-va** (chúng tôi chỉ có tờ "Tư tưởng Ki-ép") — "Ngôn luận", "Thời mới" (*từ đầu những ngày tháng Bảy*)...

3) điện cho biết những sự kiện *đặc biệt* quan trọng, nếu có những sự kiện như loại các cuộc khởi nghĩa trong quân đội, v. v..

Địa chỉ để gửi tất cả các thứ (cả điện) *Ulianow* (chỉ có hai chữ). *Poronin*.

Chi phí chúng tôi sẽ chịu. Đồng chí viết **ngay** cho tôi một bưu thiệp, cho biết đồng chí có nhận lời không (tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ không từ chối) và cần phải gửi đồng chí bao nhiêu tiền.

(Giá tiền thư từ và điện tín gửi đến đây cũng bằng *trong* nước Đức.)

Thế thôi, chờ đồng chí trả lời.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Đồng chí làm ơn gửi cho tôi cả những đoạn cắt trong báo "Vorwärts" về **mọi chuyên** có liên quan đến Hội nghị Bruy-xen ngày 16 - 18. VII. 1914 và "khối" bên đó (Rô-da + Plê-kha-nốp + A-lếch-xin-xki + bọn thủ tiêu, v. v.).

Viết sau ngày 18 tháng Bảy 1914

Gửi đến Béc-lanh

*Đăng lần đầu năm 1930 trong Văn
tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

283

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Huy-xman và Van-đéc-ven-đơ đã sử dụng hết *mọi* cách đe dọa. Những nhà ngoại giao đáng thương! Họ định đe dọa chúng ta (hoặc là các bạn). Tất nhiên, họ đã thất bại.

Chúng tôi đã nói chuyện với Gri-gô-ri: thông minh hơn cả là hoàn toàn từ chối không đi. Nhưng công nhân Nga sẽ không hiểu điều đó, hiện nay thì cứ để họ *học tập* qua cái thí dụ sống.

Bạn đã tiến hành công việc tốt hơn cái mức mà tôi có thể làm được. Ngoài vấn đề phải biết tiếng nước ngoài, chắc là tôi sẽ còn *nổi giận* lên nữa kia. Tôi sẽ không chịu được sự vờ vĩnh và sẽ gọi họ là bọn xỏ lá. *Mà họ thì chính chỉ cần có thế thôi* — họ khiêu khích cũng chỉ cốt có thế.

Các đồng chí và riêng bạn đã giải quyết được bình tĩnh và cứng rắn. Extremely thankful & greeting you¹⁾.

Tôi ngạc nhiên vì hôm nay (chủ nhật) vẫn không có điện báo về việc *kết thúc* hội nghị. Có lẽ nó được kết thúc vào lúc 4 giờ chiều thứ bảy rồi. Các đồng chí (ba đại biểu, các bạn, nhóm Lát-vi-a + phái đối lập Ba-lan) có đưa ra bản tuyên bố viết không?

Cho tôi biết cảm tưởng của bạn nhé. V. U. của bạn

Viết ngày 19 tháng Bảy 1914
ở Pô-rô-nin

In lần đầu, theo đúng bản thảo

284

GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Chủ nhật. 19/VII.

Bạn thân mến của tôi! Hôm nay lần đầu tiên tôi nhận được một tin hay (rất, rất hay!) — chắc hẳn là do Cam-xki viết. Tôi

1) — Vô cùng cảm ơn và chúc mừng bạn.

xin gửi bạn nghìn lời cảm ơn!! Nhiệm vụ của bạn vừa rồi thật nặng nề và... Huy-xman đã làm đủ mọi thứ để chống lại bạn và đoàn đại biểu của chúng ta, nhưng bạn đã chống đỡ một cách rất có hiệu quả những sự công kích của ông ta. Bạn đã góp phần cống hiến to lớn cho đảng ta! Tôi đặc biệt cảm ơn bạn đã thay thế tôi. Bức điện (hôm qua) nói rằng "các anh (chúng ta) và những người Lát-vi-a" *đã tham gia* bỏ phiếu một nghị quyết dầy cộp về sách lược và tổ chức (không còn những bất đồng về sách lược nữa, etc.). Tôi tin rằng đây là chữ viết nhầm. Các bạn và những người Lát-vi-a *không* tham gia vào đó (cũng như khi biểu quyết cương lĩnh).

Con bài *cuối cùng* của bọn thủ tiêu là sự giúp đỡ của nước ngoài, nhưng con bài ấy cũng sẽ bị đánh bại.

Tôi đã gửi cho con trai bạn 150 phrăng. Chắc là quá ít phải không? Mong bạn cho tôi biết ngay, bạn đã tiêu hơn thế bao nhiêu. Tôi sẽ gửi ngay.

Đại hội của chúng ta sẽ họp ở đây vào khoảng những ngày 20 - 25 tháng Tám theo lịch mới. Bạn phải là đại biểu

1) của Ban chấp hành các tổ chức
ở nước ngoài

2) của đoàn đại biểu Bruy-xen.

Giá bạn đến được sớm hơn thì tốt. Nhiều việc lắm. Bạn viết cho tôi biết trước nhé.

V. U. của bạn

... P. S. Còn Van-đéc-ven-đơ và Cau-xky thì đóng vai trò những kẻ tung ra những điều thêu dệt rằng Lê-nin "đang lẩn trốn ở Bruy-xen"!! Kỳ chưa! Ôi, thật là những kẻ đơm đặt đê tiện, — chúng chỉ có *độc* một cách đấu tranh như vậy.

Bạn và Pô-pốp đã đối đáp, trả miếng Huy-xman rất cừ. Thật đáng đời lão ấy. Bạn viết cho tôi biết bạn có mệt lắm không, có bực lắm không. Bạn có giận tôi đã xui bạn đi không?

Viết ngày 19 tháng Bảy 1914 ở
Pô-rô-nin

In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Anh

285
GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP
TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA
CỦA HỘI ANH EM GRA-NÁT

21/VII. 1914.

Bạn đồng nghiệp rất kính mến!

Tôi hết sức tiếc rằng một loạt những hoàn cảnh hoàn toàn đặc biệt và bất ngờ (bắt đầu bằng việc Ma-li-nốp-xki ra đi) đã bắt buộc tôi phải ngừng ngay từ đầu bài viết về Mác³⁵⁶ mà tôi đã bắt đầu và sau một loạt những cố gắng vô hiệu quả để dành thì giờ viết tiếp, tôi đành phải đi đến kết luận là tôi không thể làm công việc này trước mùa thu được.

Tôi hết sức xin lỗi về việc này và hy vọng rằng ban biên tập của xuất bản phẩm hữu ích của ông sẽ tìm được một người mác-xít khác và người ấy sẽ gửi bài đến đúng thời gian quy định.

Kính thư V. I-lin

Gửi từ Pô-rô-nin đến Mát-xcô-va

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

286
GỬI I. PH. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Hôm nay tôi đã nhận được thư của bạn và thư của Pô-pốp. Tôi không thể hiểu được chính xác các bạn bất đồng ý kiến với nhau ở chỗ nào, nhưng tôi nghĩ rằng điều ấy

không quan trọng lắm. *Chỉ* có việc biểu quyết mới là quan trọng và bạn không tham gia biểu quyết như thế là đúng. Chỉ có thế thôi.

Vì sao viết về việc thực hiện nhiệm vụ đại biểu của đoàn đại biểu là điều "cực kỳ khó chịu" đối với bạn? — Tôi không hiểu. Việc bạn cãi nhau với Pô-pốp là chuyện vặt. Vì sao bạn lại phản đối việc làm đại biểu??? Hãy viết cho tôi thật thẳng thắn nhé!!

Xin cảm ơn bạn đã cho biết những chi tiết về hội nghị. Có một đồng chí thuộc Đảng Lát-vi-a đang ở đây¹⁾. Chúng tôi sẽ thỏa thuận với đồng chí ấy thật chính xác về việc họ tham gia đại hội của chúng ta.

Giá bạn trao đổi thư từ được với Cau-xky thì thật tốt quá (hắn là một kẻ đê tiện, hoàn toàn không có chí khí, dễ bị tác động, thường xuyên thay đổi lập trường theo những động cơ thâm kín và chống lại tôi vì "câu chuyện tiền bạc": hết sức hèn hạ đứng ra làm "người không thiên vị" hoặc là đóng vai "người không thiên vị", trong khi thực ra hắn rất thiên vị và nổi khùng, chủ yếu là đối với tôi, sau cuộc cãi nhau riêng với tôi vì chuyện tiền nong. Thật là hèn hạ!). Nếu hắn yêu cầu bạn viết cho hắn và nếu bạn có thể dịch được ra tiếng Pháp tất cả các báo cáo và gửi cho hắn (*chủ yếu là về ngày 4. IV, 1914*) thì sẽ rất tốt. Nhưng tất nhiên, đó là việc rất phức tạp, và về phần tôi, tôi không yêu cầu bạn làm việc đó. Nếu **bạn** muốn thì cứ làm! (Ý kiến riêng của tôi: nên thông báo cho Cau-xky biết và chủ yếu là *trình bày* đặc biệt chi tiết vấn đề về ngày 4. IV. 1914 và số liệu thống kê của các nhóm: những số liệu này đã đăng một phần trong tờ "Leipziger Volkszeitung" ngày 21. VII. 1914. Nếu bạn muốn tôi sẽ gửi cho, và nếu bạn muốn, *tôi sẽ giúp bạn thảo thư riêng cho Cau-xky*. Nhưng hiện nay rất khó đánh gục được những âm mưu hèn hạ và Cau-xky lại là nạn nhân của những âm mưu của Rô-da

1) Đây là nói về E. Dơ-viéc-bu-lít.

Lúc-xăm-bua, Plê-kha-nốp và đồng bọn. Plê-kha-nốp bao giờ cũng là một kẻ đào ngũ hèn hạ nhất. Bạn đã thấy rõ những đòn tôi quật ông ta trong tờ "Công nhân"³⁵⁷, số 7, và trong tờ "Giáo dục", số 6, rồi chứ?¹⁾

Bây giờ tôi không thể tìm được địa chỉ "Neue Zeit". Nếu bạn muốn, bạn có thể viết *theo địa chỉ nhà xuất bản* "Neue Zeit": *Stuttgart, Furtbachstraße. 12 für Genossen Karl Kautsky.*

Bọn ngu ngốc và bọn gian hùng, với sự giúp đỡ của Cau-xky, muốn thông qua một nghị quyết *chống lại* chúng ta tại Đại hội Viên. Mặc kệ họ!! Chúng ta chẳng thể cản được. Nhưng chúng ta giữ bình tĩnh. Sự bình tĩnh sẽ "điều hòa" được bọn cơ hội chủ nghĩa là những kẻ cũng đang muốn chiếm lấy phần thắng.

Thái độ của đồng chí tại hội nghị là đúng và các đồng chí đã góp phần cống hiến to lớn cho đảng. Pô-pốp viết cho tôi rằng bạn bị ốm. Giọng của bạn rất yếu. Bạn bị bệnh gì thế? Viết cho tôi tỉ mỉ hơn nữa nhé!! Nếu không, tôi không thể yên tâm được.

Thành tâm chúc mừng bạn và xin gửi bạn những lời chúc mừng tốt đẹp nhất. Chúc bạn khỏe mạnh và bình yên.

V. I. của bạn

*Viết trước ngày 24 tháng Bảy
1914*

*Gửi từ Pô-rô-nin đến Lô-vran
(Áo - Hung, nay là Nam-tư)*

*In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Anh*

1) Xem V. I. Lê-nin. "Về chủ nghĩa phiêu lưu" và "Những thủ đoạn đấu tranh chống công nhân của các phần tử trí thức tư sản" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 255 - 259 và 377 - 415).

287

GỬI GIAN-XÔN HOẶC STÍT-XƠ

Pô-rô-nin, ngày 25 tháng Bảy 1914.
(Ga-li-xi-a)

Đồng chí rất kính mến!

Xin đồng chí thứ lỗi vì tôi đã dám yêu cầu đồng chí giúp đỡ trong khi cá nhân tôi và đồng chí chưa hề quen biết nhau. Những sự kiện cách mạng gần đây ở nước Nga buộc tôi phải làm như vậy.

Tôi đã tìm được địa chỉ của đồng chí cũng như địa chỉ của đồng chí C. V. C. Gian-xôn trong báo "Vorwärts" (Béc-lanh), 1913, số 33 (8. II. 1913) ("Sinh hoạt đảng": "Những đảng viên người Đức sống ở Xtốc-khôn"). Mối liên lạc của chúng tôi với Xanh Pê-téc-bua theo đường mọi khi (qua Vác-sa-va) bây giờ không được nữa rồi.

Vì thế tôi xin đồng chí cho chúng tôi một vài địa chỉ bí mật tốt, hoặc một địa chỉ bí mật tốt ở Xtốc-khôn. Địa chỉ đó phải là của một đồng chí đáng tin cậy và *rất thận trọng*. Giá được một địa chỉ *thường trực* thì tốt. Chúng tôi có thể viết được bằng tiếng Đức, tiếng Pháp hoặc tiếng Anh.

Đồng chí này sẽ phải dán tem Thụy-điển vào những thư từ của chúng tôi gửi đến rồi gửi đi Phần-lan (hoặc Xanh Pê-téc-bua). Và đồng chí ấy cũng sẽ gửi những thư nhận được từ Phần-lan (hoặc Nga) (*cả phong bì*) theo địa chỉ của chúng tôi: Ulianow. *Poronin* (Galizien). Nếu có điện thì báo cho chúng tôi bằng điện.

Nếu đồng chí làm ơn giúp cho điều đó thì tôi sẽ gửi ngay đến đồng chí một khoản tiền cần thiết để chi phí tiền tem và điện (cũng như phong bì, v. v.).

Tôi gửi kèm thêm một biên lai quốc tế để trả lời.

Để có cái gì chứng nhận tôi, tôi xin thông báo rằng những năm 1907 - 1911 tôi là đại diện Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Bí danh trong đảng của tôi là Lê-nin, họ thật là U-li-a-nốp. Địa chỉ cũ của tôi vẫn ghi

trong nhiều văn kiện báo chí của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa là: Oulianoff. 4. Rue Marie Rose. Paris. (XIV).

Từ khi tôi dọn đến một làng ở Ga-li-xi-a, tôi đã rút khỏi chức đó. Hiện nay đại diện của chúng tôi ở Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa là đồng chí Ga-ri-xôn (35. Mornington Grescent. London. N. W.).

Đồng chí Bran-tinh, lãnh tụ đảng Thụy-điển, có biết tôi. Đồng chí có thể gọi điện hỏi đồng chí ấy. Đề phòng đồng chí ấy không có ở Xtốc-khôn, thì để có cái gì chúng nhận tôi, tôi xin gửi đến các gói báo xã hội chủ nghĩa mà tôi nhận được.

Theo sự ủy nhiệm của Ban chấp hành trung ương
Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga
xin gửi đồng chí lời chào của người đảng viên
và xin cảm ơn trước

N. Lê-nin
(VI. U-li-a-nốp)

P. S. Đồng chí làm ơn gửi bức thư kèm theo đây đến Phần-lan.
Wl. Uljanow.
Poronin (Galizien).

Gửi đến Xtốc-khôn

In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức

288

GỬI I. RU-ĐI-XƠ - GÍP-XLI-XƠ³⁵⁸

Đồng chí Ru-đê thân mến! Mới đây tôi được gặp một người dân chủ - xã hội Lát-vi-a rất đáng kính và đáng quý¹⁾, đồng chí

1) Đây là nói về E. Dơ-viéc-bu-lít.

ấy có kể cho tôi về cái gọi là "phái đối lập cánh tả" trong đảng Lát-vi-a. Đồng chí cũng được liệt vào đó.

Tôi không biết đồng chí và các bạn của đồng chí trên thực tế đã tổ chức cái "phái đối lập cánh tả" chống lại Ban chấp hành trung ương Lát-vi-a ra sao? Tôi tin rằng vô luận thế nào, một khi đã làm việc đó, thì đồng chí làm rất trung thực.

Dù sao thì cũng đã có một sự thật là: Ban chấp hành trung ương Lát-vi-a đã chuyển sang phía tả. Bằng chứng là bản nghị quyết đăng trong số 32, tờ "Sự thật lao động" và việc từ chối không bỏ phiếu cho cái nghị quyết Bruy-xen thối nát, ngu xuẩn, che đậy cho bọn thủ tiêu. Phái đối lập Ba-lan bỏ phiếu *thuận*; theo tôi đó là một sự phản bội hay là một "trò" để tiện hoặc là một lối ngoại giao mặt hạng.

Nghe nói quận 4 ở Ri-ga tán thành liên hệ mật thiết hơn nữa với Ban chấp hành trung ương chúng tôi, phải không?³⁵⁹

Có thật như thế không?

Đa số công nhân Lát-vi-a ủng hộ điều đó hay không?

Theo tôi, điều quan trọng là phải giới thiệu cho công nhân Lát-vi-a biết "14 điều kiện" của chúng tôi. Tôi đã gửi bản đó cho Ghéc-man rồi. Hy vọng đồng chí đó sẽ không từ chối chuyển cho đồng chí đọc ít bữa, phải không?

Một điều quan trọng tiếp sau nữa là phải giải thích rõ thái độ có tính chất nguyên tắc của chúng tôi đối với liên bang. Về *nguyên tắc* chúng tôi *phản đối* liên bang. Chúng tôi ủng hộ chế độ tập trung dân chủ. Mà đã như thế thì giữ làm gì cái "thỏa ước" cũ rích, thối tha với những người dân chủ - xã hội Lát-vi-a năm 1906, trong đó vẫn còn những điều mục về *liên bang* như phải có *đoàn đại biểu* của Ban chấp hành trung ương Lát-vi-a trong Ban chấp hành trung ương chung?? Ngay những người Ba-lan ở Xtốc-khôn (1906) cũng bác bỏ về nguyên tắc cái điều mục *liên bang* đó.

Tôi không tin rằng những người công nhân Lát-vi-a giác ngộ lại ủng hộ cái điều mục đó — nó chỉ giúp ích cho cái

trò bịp, trò ngoại giao, trò bè nhóm. Nó có hại cho công việc.

Xin nói tiếp. Có phải là trong hàng ngũ công nhân Lát-vi-a giác ngộ có những sự dao động về vấn đề cần thiết phải đấu tranh chống chủ nghĩa phân lập của phái Bun và chống quyền tự trị dân tộc về văn hóa, hay không?? Nếu như thế thì rất buồn!

Không biết nghị quyết của hội nghị mùa hè của chúng tôi (1913) về vấn đề dân tộc đã được dịch sang tiếng Lát-vi-a chưa và đã được in chưa?³⁶⁰

Phái đối lập Ba-lan ở Bruy-xen đã chuyển sang lập trường của phái thủ tiêu và đã chơi trò ngoại giao kiểu "Tư-sca": ngáng chân những người theo báo "Sự thật", đả họ từ phía sau, tách khỏi họ "trước mắt châu Âu". Theo kiểu Tư-sca, bây giờ họ muốn bảo vệ những điều mục về liên bang trong thỏa ước và "che đậy" chủ nghĩa dân tộc của phái Bun (quyền tự trị dân tộc về văn hóa), bênh vực cái "tính hợp pháp" thối nát (có lợi cho bọn thủ tiêu) của đảng **trước năm 1912** (tức là trước khi khôi phục được đảng *chống lại* bọn thủ tiêu).

Tôi hy vọng rằng những người Lát-vi-a sẽ không đi con đường này. Tôi muốn biết ý kiến của đồng chí và các bạn bè của đồng chí ở Ri-ga, quận 4 và các quận khác.

Bắt tay đồng chí. Gửi đồng chí lời chào thăm thiết nhất!

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 26 tháng Bảy 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh

*Đăng lần đầu năm 1935 trên tạp chí
"Cách mạng vô sản", số 5*

Theo đúng bản thảo

289
**GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP
TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA
CỦA HỘI ANH EM GRA-NÁT**

Bạn đồng nghiệp kính mến! Cách đây mấy hôm, thất vọng vì không thể làm xong công việc, nên tôi đã báo là tôi không nhận làm việc ấy nữa, đồng thời có xin lỗi¹⁾. Nhưng giờ đây những hoàn cảnh chính trị chi phối tôi đến cao độ đã đột nhiên chuyển sang một bước ngoặt mới: một là, như báo chí Nga đã cho tôi biết hôm nay, một sự kiểm soát đặc biệt sẽ được tiến hành ở Xanh Pê-téc-bua cho đến ngày 4. IX. 1914, như thế chắc hẳn có nghĩa là tờ báo tôi cộng tác sẽ bị đình bản cho đến ngày ấy; hai là chiến tranh chắc sẽ làm cho một loạt công việc chính trị *cấp bách* đang đè nặng lên vai tôi phải ngừng lại. Bởi vậy, bây giờ tôi sẽ có thể tiếp tục bài viết về Mác mà tôi đã bắt đầu, và chắc chắn tôi sẽ hoàn thành được nhanh chóng. Nếu ông chưa đặt một người nào khác viết bài đó, và chưa thỏa thuận với một tác giả khác, xin trả lời tôi bằng điện tín (tiền đánh điện tôi chịu): Uljanow. Poronin. Rabotaite²⁾.

Nếu ông đã thỏa thuận với một người khác rồi thì xin ông vui lòng báo tin cho tôi biết bằng bưu thiếp.

Xin ông tin tưởng vào lòng kính trọng hoàn toàn của tôi

V. I-lin

Viết ngày 28 tháng Bảy 1914

Gửi đến Mát-xcô-va

*Đăng lần đầu năm 1950 trong
V. I. Lê-nin Toàn tập, xuất bản lần
thứ 4, t. 35*

Theo đúng bản thảo

1) Xem tập này, tr. 420.

2) — hãy làm đi

290

GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI

G. L. thân mến! tôi vừa được tin rằng đại hội quốc tế đã chuyển sang họp tại Pa-ri ngày 9 tháng Tám lịch *mới*. Hy vọng là đồng chí sẽ đi chứ? — và đi *sớm* để chuẩn bị các việc ở Pa-ri (Cam-xki đã tham gia đoàn đại biểu ở Bruy-xen, anh ấy sẽ cho đồng chí biết đầy đủ). Trả lời ngay nhé. Quan trọng hơn nữa là vấn đề chuyển đi của Xa-môi-lốp. Anh ấy có thể đi được không? Rất có thể là ở Nga trong số các nghị viên Đu-ma nhà nước không ai có thể đi kịp. Vì vậy Xa-môi-lốp nhất thiết phải đi. Tốt nhất là bố trí để đồng chí và anh ấy cùng đi với nhau. Có thể bố trí cho anh ấy (nếu cần để chữa bệnh) ở ngoại ô Pa-ri (để có điện thoại) thuê nhà trọ (hay ở bệnh viện cũng được) trong một làng nào đó cách $\frac{1}{2}$ tiếng hoặc gần nửa tiếng đi bằng tàu hỏa. Anh ấy chỉ phải vào Pa-ri 2 - 3 lần maximum mỗi lần chừng 3 - 4 giờ (mà cũng có thể là ít hơn), như thế xét về mặt trị bệnh chắc là có thể thu xếp được. Cần phải sớm suy nghĩ cân nhắc và trao đổi thư từ bàn bạc. (Chúng tôi không đi; ở Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa sẽ có Lít-vi-nốp hoặc Cam-xki) — đồng chí hãy viết thư cho bác sĩ Wladimirsky (true Baillon. 10. Paris), ông ấy sẽ có ý kiến dặn dò chỉ bảo.

Tôi tha thiết yêu cầu đồng chí đốc sức chuẩn bị và thu xếp thật chu đáo việc đó. Nếu vạn nhất Xa-môi-lốp *hoàn toàn* không thể đi được thì điện cho tôi biết ngay (địa chỉ: Uljanow. Poronin) "nievozmozno"¹⁾. Ngược lại, nếu Xa-môi-lốp có thể đi được và đồng chí đảm nhận thu xếp mọi việc thì đánh điện cho tôi "jedet" (= Xa-môi-lốp có đi) hoặc "jedem" (= cả đồng chí và Xa-môi-lốp cùng đi). *Nhất thiết* phải điện trả lời tôi (đồng chí dễ dàng đoán được vì sao rồi³⁶¹). Ngoài ra, nhớ viết thư ngay.

Gửi lời chào Phe-đ. Ni-c. và gia đình đồng chí.

V. I. của đồng chí

1) — "không thể được"

P. S. Nếu có chiến tranh thì có thể đồng chí sẽ nhận thư và tiền cho tôi. Hy vọng rằng khi đó chúng ta sẽ gửi cẩn thận cho nhau. Nếu tôi phải đi, tôi sẽ điện cho đồng chí.

Absender: Wl. Uljanow. Poronin (Galizien).

Viết ngày 31 tháng Bảy 1914

Gửi đến Béc-nơ

Đăng lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

291

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP

Đồng chí thân mến!

Tôi không có "Vorwärts", mà bây giờ trong đó lại đang có (theo trích dẫn của các báo xã hội chủ nghĩa khác) nhiều tin quan trọng — chẳng hạn, ý kiến (và bài viết) về phong trào công nhân Pê-téc-bua, về cuộc biểu tình etc.

Chúng tôi rất cần (cho cả tờ báo Cơ quan ngôn luận trung ương lẫn các việc khác).

Đồng chí có thể soạn ngay cho (và soạn lâu dài) một bộ những bài cắt từ báo "Vorwärts" về những vấn đề đó (có đề ngày ra báo) và gửi cho chúng tôi không?

Nếu đồng chí có thể làm được tôi sẽ gửi tiền phí tổn (cho tôi biết bao nhiêu).

Nếu đồng chí bận hoặc nói chung không làm được thì cũng cho tôi biết.

Tôi hy vọng rằng đồng chí vẫn theo dõi tờ "Vorwärts" đấy chứ? Trong đó có bản dịch bài của Plê-kha-nốp lấy từ trong tờ báo "Vi đảng", hay không?³⁶²

Tôi rất biết ơn đồng chí thu thập cho cả những bài cắt trong các báo tư sản về những sự kiện sôi động hiện nay ở Pê-téc-bua.

Khẩn trương nhé!

Chờ trả lời.

Lê-nin của đồng chí

Viết vào nửa sau tháng Bảy 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Béc-lanh

Đăng lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. VIII

Theo đúng bản thảo

PHỤ LỤC

1
**GỬI BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI
 CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG
 ĐẢNG CÔNG NHÂN
 DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGA**

Các đồng chí kính mến!

Khi chuyển giao có điều kiện cho ba "người bảo quản" số tài sản của trung tâm bốn-sê-vích, những người đại diện của phái bốn-sê-vích trong cuộc hội nghị toàn thể mới đây của Ban chấp hành trung ương đã viết như sau trong bản tuyên bố của họ mà hội nghị toàn thể đã thông qua:

"Chúng tôi cho rằng những hành động buộc chúng tôi phải đòi người bảo quản trả lại tiền là: những người men-sê-vích vẫn tiếp tục xuất bản cơ quan ngôn luận lãnh đạo có tính chất bè phái của họ, vẫn tiếp tục duy trì quỹ có tính chất bè phái của phái men-sê-vích, vẫn từ chối không chịu giúp đỡ các trung tâm của toàn đảng ở nước Nga và ở nước ngoài".

Khi thông qua tuyên bố của chúng tôi, hội nghị toàn thể đã quyết nghị: "Nếu... các đại biểu của trào lưu bốn-sê-vích, căn cứ vào những nguyên nhân đã trình bày trong tuyên bố của họ mà đòi phải trả lại họ số tiền khi đó còn lại, thì toàn bộ vấn đề này nói chung... những người bảo quản đó sẽ giải quyết dứt khoát, thêm vào đó *để thực hiện mục đích ấy sẽ triệu tập trước một hội nghị toàn thể nhằm thông qua một nghị quyết về vấn đề này*".

Giờ đây, chúng tôi nhân danh cá nhân mình và được sự thỏa thuận của đồng chí Mê-scốp-xki, xin tuyên bố điều đòi hỏi mà Ban chấp hành trung ương đã quy định trước. Do đó hội nghị toàn thể phải được triệu tập ngay. Khi yêu cầu Bộ phận ở nước ngoài

* Xem Cơ quan ngôn luận trung ương, số 11.

của Ban chấp hành trung ương *đẩy nhanh* việc triệu tập hội nghị toàn thể, về phần mình, chúng tôi sẵn sàng đem hết khả năng của mình góp phần vào việc đó.

5/ XII. 10. Pa-ri.

Lê-nin
Ca-mê-nép
Đi-nô-vi-ép

In lần đầu năm 1929 - 1930
trong V. I. Lê-nin Toàn tập,
xuất bản lần thứ 2 - 3, t. XV

Theo đúng bản viết tay của
G. E. Đì-nô-vi-ép

2

GIẤY ỦY NHIỆM CHO I. PH. ÁC-MĂNG ¹⁾

Nhân danh các tổ chức phụ nữ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và các nhóm phụ nữ dân chủ - xã hội tham gia các công đoàn và các tổ chức của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, đồng thời nhân danh tạp chí "*Nữ công nhân*" (các số 1 - 5, ngày tháng), — vì hoạt động công khai, tạp chí này không thể nói thẳng về đảng được, — Ban chấp hành trung ương... trao quyền đại diện tại Cục quốc tế cho đồng chí...

Viết khoảng từ ngày 17 tháng
Năm đến 6 tháng Sáu 1914 ở
Pô-rô-nin

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) Trên văn kiện có mấy chữ viết tay của N. C. Crúp-xcai-a: "Bản sao giấy ủy nhiệm cấp cho I-na".

3

GỬI C. HUY-XMAN

Đồng chí Huy-xman,
thư ký Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa

Tôi xin nhận thực rằng Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã chỉ định đồng chí Lít-vi-nốp làm đại diện của mình tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa.

Thay mặt Ban chấp hành trung ương
Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga
N. Lê-nin

Viết trước ngày 29 tháng Sáu
1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Bruy-xen

Đăng lần đầu bằng tiếng Pháp
năm 1963 trên tạp chí "Cahiers
du Monde Russe et Soviétique"
N 1 - 2

In lần đầu bằng tiếng Nga, theo
đúng bản sao đánh máy
Dịch từ tiếng Pháp

DANH MỤC NHỮNG BỨC THƯ
CỦA V. I. LÊ-NIN
ĐÃ IN TRONG CÁC TẬP TRƯỚC
CỦA LẦN XUẤT BẢN NÀY

DANH MỤC NHỮNG BỨC THƯ
CHƯA TÌM THẤY
CỦA V. I. LÊ-NIN

CHÚ THÍCH

CÁC BẢN CHỈ DẪN

DANH MỤC NHỮNG BỨC THƯ CỦA
V. I. LÊ-NIN ĐÃ IN TRONG CÁC TẬP TRƯỚC
CỦA LẦN XUẤT BẢN NÀY

(Tháng Mười một 1910 - tháng Bảy 1914)

BỨC THƯ NGỎ GỬI TOÀN THỂ NHỮNG NGƯỜI DÂN CHỦ -
XÃ HỘI ỦNG HỘ ĐẢNG. *Sau ngày 5 tháng Chạp 1910.**

Tập 20, tr. 28 - 43.

THƯ GỬI BAN LÃNH ĐẠO Ở TRONG NƯỚC CỦA BAN CHẤP
HÀNH TRUNG ƯƠNG CỦA ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ
HỘI NGA. *Chậm nhất là ngày 28 tháng Chạp 1910.*

Tập 20, tr. 48 - 54.

GỬI BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG. *Sau ngày 4 tháng Hai
1911.*

Tập 20, tr. 125 - 128.

GỬI BAN LÃNH ĐẠO Ở TRONG NƯỚC CỦA BAN CHẤP
HÀNH TRUNG ƯƠNG. *Tháng Hai 1911.*

Tập 20, tr. 187 - 191.

THƯ GỬI HỘI NGHỊ CÁC ỦY VIÊN BAN CHẤP HÀNH TRUNG
ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGA Ở NƯỚC
NGOÀI. *Khoảng từ ngày 1 đến ngày 5 tháng Sáu 1911.*

Tập 20, tr. 297 - 299.

THƯ GỬI HUY-XMAN, THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ
NGHĨA. *Nửa sau tháng Ba 1912.*

Tập 21, tr. 276 - 281.

THƯ GỬI CÔNG NHÂN THỤY-SĨ. *Tháng Bảy 1912.*

Tập 22, tr. 20.

* Ngày tháng theo lịch mới.

GỬI BAN THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA. Ngày 31 tháng Tám 1912.

Tập 22, tr. 57 - 59.

THƯ GỬI BAN LÃNH ĐẠO ĐẢNG DÂN CHỦ - XÃ HỘI ĐỨC.

Ngày 15 tháng Ba 1913.

Tập 23, tr. 6 - 11.

VỀ VẤN ĐỀ ÔNG BÔ-GĐA-NỐP VÀ NHÓM "TIẾN LÊN" (Gửi ban biên tập báo "Sự thật"). Ngày 16 tháng Sáu 1913.

Tập 23, tr. 311- 313.

BÀN VỀ MỘT ĐIỀU KHÔNG ĐÚNG SỰ THẬT (Thư gửi ban biên tập). Ngày 20 tháng Sáu 1913.

Tập 23, tr. 352 - 353.

THƯ GỬI BAN BIÊN TẬP. Ngày 11 tháng Giêng 1914.

Tập 24, tr. 323.

THƯ GỬI BAN BIÊN TẬP. Ngày 13 tháng Hai 1914.

Tập 24, tr. 379 - 380.

DANH MỤC
NHỮNG BỨC THƯ CỦA V. I. LÊ-NIN
CHO ĐẾN NAY CHƯA TÌM THẤY*

(Tháng Mười một 1910 - tháng Bảy 1914)

1910

HAI BỨC THƯ GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO C. HUY-XMAN,
THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Trước ngày 22 tháng Mười một và ngày 18 tháng Chạp 1910.

Tập 20, tr. 487 và tập này, tr. 3 và 19.

1911

GỬI ĐẾN XA-RA-TỐP CHO M. A. U-LI-A-NÔ-VA

Trước ngày 19 tháng Giêng 1911.

Tập 20, tr. 488.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI ĐẾN MÁT-XCƠ-VA
CHO BAN BIÊN TẬP TẠP CHÍ "TƯ TƯỞNG"

Trước ngày 24 tháng Giêng 1911.

Tập 20, tr. 488.

GỬI N. A. RÔ-GIƠ-CỐP

Trước ngày 4 tháng Năm 1911.

Tập 20, tr. 488.

* Danh mục này bao gồm cả những bức thư được nêu ra trong mục những tác phẩm chưa tìm thấy của V. I. Lê-nin ở các tập 20 - 25 trong Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va.

GỬI M. V. Ô-DÔ-LIN

Khoảng từ ngày 30 tháng Năm đến ngày 2 tháng Sáu 1911.

Tập 20, tr. 489.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO BAN TỔ CHỨC Ở NƯỚC NGOÀI

Trước ngày 19 tháng Sáu 1911.

Tập 20, tr. 489.

GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA
CHO BAN BIÊN TẬP BÁO "NGÔI SAO"

Trước ngày 24 tháng Sáu 1911.

Tập 20, tr. 489 - 490.

BỨC THƯ CHƯA BIẾT GỬI CHO AI

Khoảng từ tháng Bảy đến tháng Chạp 1911.

Tập 20, tr. 490.

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO C. HUY-XMAN,
THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Trước ngày 11 tháng Chín 1911.

Bản ghi tóm tắt bức thư được đăng năm 1962 trên tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" N 4, tr. 661. Trong thư V. I. Lê-nin yêu cầu gấp rút công bố ngay toàn văn lời kêu gọi của Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ Ba-tư do Người gửi đến và báo cho các đảng tham gia Cục quốc tế biết về lời kêu gọi này.

GỬI ĐẠI HỘI ĐẢNG DÂN CHỦ - XÃ HỘI XỨ LÁT-VI-A

Trước ngày 12 tháng Chín 1911.

Tập 20, tr. 490.

DIỆN GỬI ĐẾN BÉC-NƠ CHO G. L. SCƠ-LỐP-XKI

Trước ngày 28 tháng Chín 1911.

Tập 20, tr. 490 và tập này, tr. 52 - 53.

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO C. HUY-XMAN,
THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Ngày 23 tháng Mười 1911.

Bản ghi tóm tắt bức thư được in năm 1962 trên tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" N 4, tr. 663. Trong thư V. I. Lê-nin yêu cầu gửi cho Người nghiên cứu các báo cáo của các đại hội công đoàn quốc tế và các nghị quyết của các đại hội của Quốc tế, Người cho biết rằng trong trường hợp cần thiết thì có thể đến Cục quốc tế mà tìm hiểu các tài liệu đó.

GỬI ĐẾN LAI-PXÍCH CHO I. A. PI-ÁT-NI-TXƠ-KI

Ngày 1 tháng Mười một 1911.

Tập 20, tr. 491.

1912

GỬI ĐẾN ĐAN-MẠCH CHO M. V. CÔ-BÊ-TXƠ-KI

Trước ngày 16 tháng Giêng 1912.

Trong thư gửi cho một người nào đó chưa rõ tên ngày 16 tháng Giêng 1912, V. I. Lê-nin viết: "Có thể là đồng chí biết đồng chí Cô-bê-txơ-ki. Chúng tôi đã gửi cho đồng chí ấy một số thư, nhưng không thấy đồng chí ấy trả lời" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO C. HUY-XMAN,
THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Ngày 1 tháng Bảy 1912.

Bản ghi tóm tắt bức thư đã được in năm 1963 trên tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" NN 1 - 2, tr. 72. Trong thư V. I. Lê-nin yêu cầu gửi cho Người tất cả những tài liệu theo địa chỉ: "Herrn Wl. Ulijanow, Zwierzyniec L. 218, Krakow, Oesterreich".

GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA
CHO BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Trước ngày 6 tháng Bảy 1912.

Trong thư gửi ban biên tập báo "Sự thật" chậm nhất là ngày 6 tháng Bảy 1912, V. I. Lê-nin viết: "Trong thư trước tôi đã gửi mục lục sách và yêu cầu đồng chí trả lời cho biết liệu có gửi tất cả được không" (xem tập này, tr. 87).

GỬI I. A. KI-XÊ-LÉP

Trước ngày 30 tháng Bảy 1912.

Ngày 30 tháng Bảy 1912, V. I. Lê-nin có báo cho L. B. Ca-mê-nép biết về bức thư này như sau: "Tôi đã viết một bức thư dài "thống thiết" cho Ki-xê-lép. Tôi nghĩ rằng sẽ không ăn thua gì" (xem tập này, tr. 98).

GỬI ĐẾN PA-RI CHO V. A. ĐÊ-GỐT

Trước ngày 8 tháng Tám 1912.

Trong thư gửi V. I. Lê-nin ngày 8 tháng Tám 1912, V. A. Đê-gốt có báo là đã nhận được bức thư này (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI ĐẾN PA-RI CHO A. V. AN-TÔ-NỐP (BRÍT-MAN)

Trước ngày 25 tháng Tám 1912.

Trong bức thư gửi L. B. Ca-mê-nép trước ngày 25 tháng Tám 1912 V. I. Lê-nin có hỏi: "Tại sao An-tô-nốp (Brit-man) lại không trả lời tôi? Anh ấy có ở Pa-ri không? Anh ấy khỏe không?" (xem tập này, tr. 112).

GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA
CHO BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT"

Trước ngày 8 tháng Chín 1912.

Ngày 8 tháng Chín 1912, V. I. Lê-nin có báo cho ban biên tập báo "Sự thật": "Địa chỉ này đồng chí đã hỏi tôi một lần và tôi đã gửi cho đồng chí. Tôi còn nhớ rất kỹ là đã ghi thêm địa chỉ đó vào cuối một bức thư dài" (xem tập này, tr. 115).

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO C. HUY-XMAN,
THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Ngày 25 tháng Chín 1912.

Bản ghi tóm tắt bức thư được in năm 1963 trên tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" NN 1 - 2, tr. 78. Trong thư V. I. Lê-nin có cho biết ý kiến của mình về ngày triệu tập đại hội ở Viên và cho biết trước rằng vì có cuộc bầu cử Đu-ma nhà nước IV nên số tiền nộp cho Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa sẽ bị chậm lại.

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO C. HUY-XMAN,
THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Ngày 3 tháng Mười 1912.

Bản ghi tóm tắt bức thư được in năm 1963 trên tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" NN 1 - 2, tr. 79. Trong thư V. I. Lê-nin có báo cho biết rằng vì có cuộc bầu cử của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa được và yêu cầu gửi cho Người một bản thông tri số 22 của năm 1912.

GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA CHO M. A. XA-VÊ-LI-ÉP

Sau ngày 18 tháng Mười 1912.

Tập 22, tr. 506 và tập này, tr. 215.

ĐIỆN GỬI ĐẾN XAN - RÊ-MÔ (NƯỚC Ý)
CHO G. V. PLÊ-KHA-NỐP

Ngày 17 tháng Mười một 1912.

Trong thư gửi G. V. Plê-kha-nốp ngày 17 tháng Mười một 1912, V. I. Lê-nin có cho biết: "Tôi vừa gửi đồng chí bức điện về việc chúng tôi chấp nhận sự phối hợp mà đồng chí đã thỏa thuận với Ru-ba-nô-vích" (xem tập này, tr. 141).

GỬI I. A. RU-BA-NÔ-VÍCH

Trước ngày 19 tháng Mười một 1912.

Trong thư gửi C. Huy-xman ngày 19 tháng Mười một 1912, I. A. Ru-ba-nô-vích có cho biết: "Tôi đã nhận được hai lá thư của Plê-kha-nốp, một lá thư của Lê-nin và cả bức thư của đồng chí trong

đó có sao lại bức thư của Lê-nin" (xem tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" NN 1 - 2, 1963, tr. 85).

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO C. HUY-XMAN,
THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Tháng Mười một 1912.

Bản ghi tóm tắt bức thư được đăng năm 1963 trên tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" NN 1 - 2, tr. 84 - 85. Bức thư có liên quan đến việc chuẩn bị cho Đại hội Ba-lơ của Quốc tế II.

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO C. HUY-XMAN,
THƯ KÝ CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Tháng Chạp 1912.

Bản ghi tóm tắt bức thư được đăng năm 1963 trên tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique" NN 1 - 2, tr. 85. Trong thư V. I. Lê-nin có xác nhận rằng L. B. Ca-mê-nép là người được Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga bổ nhiệm làm ủy viên của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, còn A. M. Ma-lê-txơ-ki thì được chỉ định làm trợ lý cho Ca-mê-nép.

1913

THƯ GIỚI THIỆU GỬI CHO G. M. VI-A-ĐƠ-MEN-XKI
ĐỂ CHUYỂN CHO N. V. CU-ĐƠ-NÊ-TXỐP

Sau ngày 22 tháng Giêng 1913.

Tập 22, tr. 507, và tập này, tr. 196.

GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA CHO ĐÊ-MI-AN BẾT-NUÏ

Trước ngày 25 tháng Hai 1913.

Tập 22, tr. 508.

ĐIỆN GỬI ĐẾN PA-RI CHO L. B. CA-MÊ-NÉP

Trước ngày 6 tháng Năm 1913.

V. I. Lê-nin có viết cho L. B. Ca-mê-nép trước ngày 12 tháng Năm về bức điện này như sau: "Tôi đã gửi cho đồng chí, ngay từ Cra-

cốp, một bức điện vào thứ hai *tuần trước* yêu cầu cố gắng viết cho báo "Sự thật" và hỏi xem *sẽ có những bài diễn văn gì*" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

THƯ NGẮN GỬI A. X. Ê-NU-KÍT-ĐÊ

Ngày 4 tháng Sáu 1913.

Tập 23, tr. 571.

GỬI N. Đ. KÍCH-NÁT-ĐÊ

Trước ngày 16 tháng Sáu 1913.

Tập 23, tr. 571.

GỬI CHI BỘ NHỮNG NGƯỜI BÔN-SÊ-VÍCH Ở PA-RI

Trước ngày 25 tháng Sáu 1913.

Tập 23, tr. 572.

NHỮNG THƯ GỬI AN-ĐR. C-VÍCH *

Trước ngày 21 tháng Mười 1913.

Ngày 21 tháng Mười 1913, V. I. Lê-nin có hỏi ban biên tập báo "Vi chân lý" về những bức thư này: "Gửi lời chào tới An-đr. C-vích. Liệu những bức thư của tôi đã đến tay anh ta chưa?" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI ĐẾN ĐẢO CA-PRI (NƯỚC Ý) CHO A. M. GOÓC-KI

Nửa sau tháng Mười một 1913.

Ở Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô hiện còn giữ được bản thảo không đầy đủ (từ trang 5) của bức thư này. Tài liệu đã in theo đúng như vậy trong tập này, tr. 299 - 302.

* Trong văn bản kiểm tra là như vậy. Ở đây có lẽ nói về A. I. Ê-li-da-rô-va - U-li-a-nô-va, người có bí danh là An-đrây Ni-cô-lai-ê-vích.

CÁC BỨC THƯ GỬI M. M. LÍT-VI-NỐP

Trước ngày 12 và 16 tháng Chạp 1913.

Tập 24, tr. 491 - 492.

GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA
CHO BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ"

Ngày 16 tháng Chạp 1913.

Ở Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô hiện còn giữ được bản thảo không đầy đủ (từ trang 2) của bức thư này (in trong tập này, tr. 307).

GỬI ĐẾN PA-RI CHO I. Ph. ÁC-MẶNG

Cuối tháng Chạp 1913.

Ở Cục lưu trữ trung ương của Đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô hiện chỉ còn giữ được hai trang của bức thư này (in trong tập này, tr. 314 - 315).

1914

GỬI ĐẾN PA-RI CHO I. Ph. ÁC-MẶNG

Sớm nhất là ngày 11 tháng Giêng 1914.

Ở Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô hiện chỉ còn giữ được hai trang của bức thư này (in trong tập này, tr. 322 - 323).

HAI BỨC THƯ GỬI I. A. PI-ÁT-NI-TXƠ-KI

Ngày 13 tháng Giêng và ngày 10 tháng ba 1914.

Tập 24, tr. 492 - 493.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO I. Ph. ÁC-MẶNG

Trước ngày 22 tháng Giêng 1914.

Tập 24, tr. 492.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO I. Ph. ÁC-MẶNG

Trước ngày 26 tháng Giêng 1914.

Ở Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô hiện chỉ còn giữ được hai trang của bức thư này (in trong tập này, tr. 326 - 329).

GỬI ĐẾN PA-RI CHO I. Ph. ÁC-MẶNG

Ngày 28 tháng Giêng 1914.

Ở Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô hiện còn giữ được bản thảo không đầy đủ của bức thư này, từ trang 3. Phần này của bức thư được in trong tập này, tr. 332 - 333.

THƯ GỬI NI. X.R.

Ngày 28 tháng Giêng 1914.

V. I. Lê-nin đã báo cho I. Ph. Ác-mặng về bức thư này: "Tôi gửi kèm theo đây một bức thư cho VI. X.R." (xem tập này, tr. 333).

GỬI BAN BIÊN TẬP
TẠP CHÍ "BÌNH MINH Ở PÔ-VÔN-GIÊ"

Trước ngày 2 tháng Ba 1914.

Tập 24, tr. 493 - 494.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO I. Ph. PÔ-PỐP

Trước ngày 9 tháng Ba 1914.

Tập 24, tr. 494.

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO C. M. CÁC-LỖ-XÔN

Trước ngày 9 tháng Ba 1914.

Tập 24, tr. 494.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO I. Ph. ÁC-MĂNG

Sau ngày 15 tháng Ba 1914.

Ở Cục lưu trữ trung ương của Đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô hiện còn giữ được bản thảo không đầy đủ của bức thư này, từ trang 3. Phần này của bức thư được in trong tập này, tr. 352 - 353.

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO N. V. RÔ-MA-NỐP

Trước ngày 16 tháng Ba 1914.

Tập 24, tr. 494.

GỬI P. M. KÉC-GIEN-TXÉP (LÊ-BÊ-ĐÉP)

Đầu tháng Ba 1914.

Tập 24, tr. 495.

GỬI Ô. N. LÔ-LA (V. XTÊ-PA-NI-ÚC)

Trước ngày 23 tháng Ba 1914.

Tập 24, tr. 495 và tập này, tr. 359.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO G. TXƯ-PÊ-RÔ-VÍCH

Trước ngày 25 tháng Ba 1914.

Người ta biết được bức thư này của V. I. Lê-nin qua bức thư của G. Txư-pê-rô-vích viết ngày 25 tháng Ba 1914: "Đồng chí kính mến! Tôi đã nhận được thư của đồng chí. Rất tiếc là tôi không tài nào đưa được những bài báo về ngân sách cho tờ "Giáo dục". Hoàn toàn không có một tí khả năng nào kịp thời hạn" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI ĐẾN PA-RI CHO I. Ph. ÁC-MĂNG

Ngày 26 tháng Ba 1914.

Tập 24, tr. 495.

GỬI Ô. N. LÔ-LA (V. XTÊ-PA-NI-ÚC)

Trước ngày 5 tháng Tư 1914.

Tập 25, tr. 533.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI ĐẾN PA-RI CHO I. Ph. ÁC-MĂNG

Trước ngày 11 tháng Tư 1914.

V. I. Lê-nin viết cho I. Ph. Ác-măng về những bức thư này như sau: "Tôi chưa biết bạn có nhận được hay không những bức thư của tôi trong đó tôi viết về việc bị mất bức thư về Ra-khmê-tốp (xem tập này, tr. 364 - 365).

GỬI A. A. BẾC-DA-ĐI-AN

Trước ngày 11 tháng Tư 1914.

Tập 25, tr. 533 - 534.

GỬI V. R. MEN-GIN-XKI

Trước ngày 13 tháng Tư 1914.

Tập 25, tr. 534.

GỬI V. M. DA-GOÓC-XKI

Trước ngày 17 tháng Tư 1914.

Tập 25, tr. 534 - 535.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI ĐẾN BÉC-LANH
CHO I. E. GHÉC-MAN*Trước ngày 22 tháng Tư 1914.*

Tập 25, tr. 535.

GỬI B. AN-TÔ-NỐP

Trước ngày 28 tháng Tư 1914.

Tập 25, tr. 536.

GỬI ĐẾN THỤY-SĨ CHO L. X. RI-VLIN

Cuối tháng Tư 1914.

Về bức thư này, V. I. Lê-nin có viết cho G. L. Sco-lốp-xki: "Tôi cũng đã viết về việc này cho Ri-vlin biết rồi" (xem tập này, tr. 367).

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Tháng Tư 1914.

Tập 25, tr. 537.

GỬI Ô. N. LÔ-LA (V. XTÊ-PA-NI-ÚC)

Trước ngày 13 tháng Năm 1914.

Tập 25, tr. 536.

GỬI G. I. TSÚT-NỐP-XKI

Trước ngày 21 tháng Năm 1914.

Tập 25, tr. 536 - 537.

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Trước ngày 21 tháng Năm 1914.

Tập 25, tr. 537.

GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA CHO N. I. PỐT-VÔI-XKI

Khoảng từ ngày 23 đến ngày 31 tháng Năm 1914.

Tập 25, tr. 537.

GỬI ĐẾN BÉC-NƠ CHO G. L. SCO-LỐP-XKI

Trước ngày 25 tháng Năm 1914.

Tập 25, tr. 537.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA
CHO BAN BIÊN TẬP TẠP CHÍ "GIÁO DỤC"

Tháng Năm - tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 539.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO A. V. AN-TÔ-NỐP (BRÍT-MAN)

Trước ngày 2 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 537 - 538.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI ĐẾN PA-RI CHO
X. Đ. XÔ-CỐP-NIN

Trước ngày 4 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 538.

GỬI M. M. LÍT-VI-NỐP

Trước ngày 6 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 538.

GỬI A. A. TỜ-RÔ-I-A-NỐP-XKI

Trước ngày 7 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 538.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO M. Ph. VLA-ĐI-MIA-XKI

Trước ngày 13 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 539.

BỨC THƯ GỬI ĐẾN MÁT-XCƠ-VA
CHO MỘT NGƯỜI CHƯA XÁC ĐỊNH ĐƯỢC

Ngày 20 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 539.

GỬI Ô. N. LÔ-LA (V. XTÊ-PA-NI-ÚC)

Ngày 20 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 539.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO N. V. CU-ĐƠ-NÊ-TXỐP

Trước ngày 21 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 540.

GỬI ĐẾN BÉC-NƠ CHO G. L. SCO-LỐP-XXI

Sau ngày 21 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 540.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO M. Ph. VLA-ĐI-MIA-XXI

Trước ngày 23 tháng Sáu 1914.

Người ta biết được bức thư này của V. I. Lê-nin qua bức thư của M. Ph. Vla-đi-mia-xki viết ngày 23 tháng Sáu 1914.: "Tôi đã nhận được thư của đồng chí và cả bức thư để chuyển cho b. M. * nữa" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI M. C. VLA-ĐI-MI-RỐP

Trước ngày 29 tháng Sáu 1914.

Tập 25, tr. 540.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA
CHO NHÀ XUẤT BẢN "SÓNG VỖ"

Trước ngày 30 tháng Sáu và trước ngày 3 tháng Bảy 1914.

Tập 25, tr. 540 - 541.

* — bác Mi-sa — bí danh của M. A. Mi-khai-lốp.

GỬI M. M. LÍT-VI-NỐP

Trước ngày 2 tháng Bảy 1914.

Người ta biết được bức thư này của V. I. Lê-nin qua bức thư của M. M. Lít-vi-nốp viết ngày 2 tháng Bảy 1914: "Hiện giờ tôi bận ghê lắm, vì vậy chưa thể trả lời được ngay bức thư gần đây nhất của đồng chí" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI ĐẾN PA-RI CHO A. V. AN-TÔ-NỐP (BRÍT-MAN)

Trước ngày 3 tháng Bảy 1914.

Ngày 3 tháng Bảy 1914 A. V. Brit-man viết cho V. I. Lê-nin như sau: "Vla-đi-mia I-lích thân mến! Rất cảm ơn đồng chí về những dòng chúc mừng nồng nhiệt của đồng chí gửi cho tôi qua thư của Ni-c. Va-x. Rõ ràng thái độ của đồng chí sẽ giúp tôi nhiều trong việc chịu đựng một cách tương đối dễ dàng sự xích mích với A-léch-xin-xki" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI A. A. BÉC-DA-ĐI-AN

Trước ngày 4 tháng Bảy 1914.

Tập 25, tr. 541.

GỬI ĐẾN PA-RI CHO N. V. CU-ĐƠ-NÊ-TXỐP

Trước ngày 7 tháng Bảy 1914.

Tập 25, tr. 541.

GỬI V. MI-TXƠ-KÊ-VÍCH - CÁP-XU-CA-XƠ

Trước ngày 8 tháng Bảy 1914.

Tập 25, tr. 541.

GỬI M. M. LÍT-VI-NỐP

Trước ngày 8 tháng Bảy 1914.

Tập 25, tr. 541 - 542.

GỬI ĐẾN PÊ-TÉC-BUA CHO NHÀ XUẤT BẢN "SÓNG VỖ"

Trước ngày 10 tháng Bảy 1914.

Tập 25, tr. 542

GỬI M. M. LÍT-VI-NỐP

Ngày 10 tháng Bảy 1914.

Tập 25, tr. 542.

DIỆN GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO BAN CHẤP HÀNH
CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA*Trước ngày 18 tháng Bảy 1914.*

Tập 25, tr. 542 - 543.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI ĐẾN BÉC-LANH CHO
I. E. GHÉC-MAN*Khoảng từ ngày 18 đến ngày 30 tháng Bảy 1914.*

Tập 25, tr. 543.

GỬI ĐẾN BRUY-XEN CHO I. Ph. PÔ-PỐP

Trước ngày 21 tháng Bảy 1914.

Tập 25, tr. 543.

CHÚ THÍCH

¹ "Báo công nhân" — cơ quan ngôn luận đại chúng bất hợp pháp của những người bên-sê-vích; xuất bản không định kỳ ở Pa-ri từ ngày 30 tháng Mười (12 tháng Mười một) 1910 đến ngày 30 tháng Bảy (12 tháng Tám) 1912; đã ra được 9 số. Người khởi xướng thành lập "Báo công nhân" là V. I. Lê-nin. Việc xuất bản tờ báo này được quyết định chính thức vào tháng Tám 1910 tại cuộc hội nghị các đại biểu Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga - những người bên-sê-vích, những người men-sê-vích ủng hộ đảng, những đại biểu của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma, và những người khác — vào thời gian Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Cô-pen-ha-gơ. Tháng Mười 1910 Lê-nin viết bản công bố về việc xuất bản "Báo công nhân" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, tr. 524 - 535).

Lê-nin lãnh đạo và biên tập "Báo công nhân". Tham gia cộng tác với tờ báo có những người bên-sê-vích như X. I. Góp-ne, P. A. Đgia-pa-rít-dê, N. A. Xê-ma-scô, X. G. Sau-mi-an và những người khác, và cả những người men-sê-vích ủng hộ đảng. Thư ký tòa soạn là N. C. Crúp-xcai-a. Người giúp đỡ nhiều về vật chất cho tờ báo là A. M. Goóc-ki. Số lượng ấn hành của báo lên tới 6 nghìn bản.

Nhận thấy "Báo công nhân" kiên quyết và triệt để bảo vệ đảng và tính đảng, Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tuyên bố coi nó là cơ quan ngôn luận chính thức của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. —1.

² Trong thời gian Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ở Cô-pen-ha-gơ (từ ngày 28 tháng Tám đến ngày 3 tháng Chín (lịch mới) 1910), các thành viên đoàn đại biểu Nga: V. I. Lê-nin, G. V. Plê-kha-nốp, và đại biểu Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan A. Vác-xki

(A. X. Vác-sáp-xki) đã gửi thư lên Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Đức kháng nghị về việc báo "Vorwärts" ("Tiến lên"), cơ quan ngôn luận trung ương của đảng này, đã đăng một bài nặc danh của Tơ-rốt-xki công kích Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với những lời lẽ vu khống. Tạp chí "Dei Neue Zeit" cũng đăng một bài của Tơ-rốt-xki với nội dung như vậy.

Lê-nin đã cho đăng bài "Câu chuyện về cách giới thiệu của một số người dân chủ - xã hội về tình hình trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với Quốc tế" trên báo "Người dân chủ - xã hội" số 17, ra ngày 25 tháng Chín (8 tháng Mười) 1910, cũng như bài "Ý nghĩa lịch sử của cuộc đấu tranh nội bộ đảng ở Nga" trên tạp chí "Chuyên san tranh luận" số 3, ngày 29 tháng Tư (12 tháng Năm) 1911, để chống lại chiến dịch vu khống của Tơ-rốt-xki (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, tr. 459 - 462, 463 - 486).

"Vorwärts" ("Tiến lên") — báo hàng ngày, cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng dân chủ - xã hội Đức; xuất bản ở Béc-ling từ năm 1891. Từ nửa sau những năm 90 thế kỷ XIX, sau khi Ăng-ghe-nen mất, ban biên tập tờ "Vorwärts" rơi vào tay cánh hữu của đảng và thường xuyên đăng bài của bọn cơ hội chủ nghĩa. Trong khi giải thích một cách có dụng ý cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa xét lại trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, tờ "Vorwärts" đã ủng hộ "phái kinh tế", và sau đó, sau khi đảng bị phân liệt, họ ủng hộ bọn men-sê-vích.

"Die Neue Zeit" ("Thời mới") — tạp chí lý luận của Đảng dân chủ - xã hội Đức; xuất bản ở Stút-ga từ năm 1883 đến năm 1923. Sau khi Ph. Ăng-ghe-nen mất thì tạp chí này, người truyền bá những quan điểm của Cau-xky, thường xuyên đăng bài của bọn xét lại. — 2.

³ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến bài của A. V. Lu-na-tsác-xki "Những xu hướng sách lược trong Đảng dân chủ - xã hội Nga" — đăng trên báo "Le Peuple" ngày 23 tháng Tám 1910.

"Le Peuple" ("Nhân dân") — báo hàng ngày, cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân Bỉ; xuất bản từ năm 1885 ở Bruy-xen; ngày nay là cơ quan ngôn luận của Đảng xã hội chủ nghĩa Bỉ. — 2.

⁴ "Bình minh của chúng ta" — tạp chí hợp pháp ra hàng tháng của phái men-sê-vích - thủ tiêu; xuất bản vào những năm 1910 - 1914 ở Pê-téc-bua. Xung quanh tờ "Bình minh của chúng ta" đã hình

thành nên một trung tâm những phần tử thủ tiêu chủ nghĩa ở Nga.

"Đời sống" — tạp chí hợp pháp, cơ quan ngôn luận của phái men-sê-vích - thủ tiêu, xuất bản vào tháng Tám và tháng Chín 1910 ở Mát-xcơ-va. Ra được hai số. — 2.

⁵ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến việc chuẩn bị xuất bản tờ "Tư tưởng", tạp chí hợp pháp ra hàng tháng của những người bên-sê-vích. Số đầu tiên của tạp chí này đã phát hành ở Mát-xcơ-va vào tháng Chạp 1910 với số lượng in là 3.000 bản. Tạp chí được xuất bản đến tháng Tư 1911. Tổng cộng ra được năm số.

Tạp chí được thành lập theo sáng kiến của V. I. Lê-nin nhằm tăng cường cuộc đấu tranh chống những cơ quan ngôn luận hợp pháp của bọn thủ tiêu và giáo dục những công nhân và trí thức tiên tiến theo tinh thần chủ nghĩa Mác. Lê-nin lãnh đạo tạp chí này từ nước ngoài, trao đổi thư từ đều đặn với ban biên tập.

Tham gia trực tiếp vào tạp chí có V. V. Vô-rốp-xki, M. X. Ôn-min-xki, I. I. Xcơ-voóc-txốp - Xtê-pa-nốp. Cùng cộng tác với tạp chí còn có những người men-sê-vích ủng hộ đảng như G. V. Plê-kha-nốp, S. Ráp-pô-po và một số người khác. Số 5, số cuối cùng của tờ "Tư tưởng", bị tịch thu và tạp chí bị đóng cửa. Ít lâu sau ở Pê-téc-bua bắt đầu xuất bản tạp chí "Giáo dục", thực chất là kế tục của tờ "Tư tưởng". — 2.

⁶ Đây là nói về việc xuất bản tờ báo bên-sê-vích hợp pháp "Ngôi sao".

Mùa thu năm 1910, trong thời gian Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ở Cô-pen-ha-gơ, đã diễn ra một cuộc họp có sự tham gia của V. I. Lê-nin, G. V. Plê-kha-nốp, N. G. Pô-lê-ta-ép, một người bên-sê-vích, thành viên của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma nhà nước III, và những người khác. Cuộc họp đã đi đến thỏa thuận là sẽ xuất bản một cơ quan ngôn luận hợp pháp ở Nga và những người men-sê-vích ủng hộ đảng sẽ cộng tác với cơ quan ngôn luận đó. Số 1 của báo "Ngôi sao" ra ngày 16 (29) tháng Chạp 1910. Thời kỳ này báo "Ngôi sao" được coi là cơ quan ngôn luận của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma. Ngày 11 (24) tháng Sáu 1911 việc xuất bản số báo 25 phải tạm hoãn lại. Đến tháng Mười 1911, báo "Ngôi sao" được tục bản với sự thay đổi thành phần ban biên tập, không có sự tham gia của những người men-sê-vích ủng hộ đảng nữa.

N. N. Ba-tu-rin, N. G. Pô-lê-ta-ép, C. X. E-rê-mê-ép, M. X. Ôn-min-xki đã tiến hành một khối lượng công tác lớn lao về biên

tập và về tổ chức trong tờ "Ngôi sao". Tham gia tích cực vào tờ báo có V. Đ. Bô-tơ - Bru-ê-vích, Đê-mi-an Bết-nui và những người khác. Lê-nin cũng đã tranh thủ được A. M. Goóc-ki tham gia báo "Ngôi sao".

Dưới sự lãnh đạo của Lê-nin tờ "Ngôi sao" đã trở thành một tờ báo mác-xít chiến đấu. Lúc đầu số lượng in của báo "Ngôi sao" là từ 7 đến 10 nghìn bản. Vào những ngày xảy ra vụ thảm sát Lê-na năm 1912, số lượng in của báo lên tới 50 - 60 nghìn bản. Ban biên tập của báo phải làm việc trong điều kiện thường xuyên bị chính phủ Nga hoàng trấn áp: tịch thu các số báo, phạt, cấm phát hành, bắt biên tập viên. Số báo "Ngôi sao" cuối cùng ra ngày 22 tháng Tư (5 tháng Năm) 1912. — 2.

⁷ "*Tri thức*" — nhà xuất bản sách, do một nhóm nhà văn sáng lập năm 1898 ở Pê-téc-bua; về sau có A. M. Goóc-ki tham gia trực tiếp, và trên thực tế thì chính A. M. Goóc-ki đã lãnh đạo nhà xuất bản này. Giám đốc hành chính của nhà xuất bản là C. P. Pi-át-ni-tơ-ki. — 2.

⁸ *Cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga* — báo bất hợp pháp "Người dân chủ - xã hội"; xuất bản từ tháng Hai 1908 đến tháng Giêng 1917. Chi tiết hơn về báo "Người dân chủ - xã hội" xin xem V. I. Lê-nin, Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 16, chú thích 148. — 2.

⁹ Có ý muốn nói đến báo "Tiếng nói người dân chủ - xã hội" — cơ quan ngôn luận ở nước ngoài của phái men-sê-vích; xuất bản từ tháng Hai 1908 đến tháng Chạp 1911, lúc đầu ở Giơ-ne-vơ, sau đó ở Pa-ri. Vì lý do tờ "Tiếng nói người dân chủ - xã hội" công khai đứng lên bênh vực bọn thủ tiêu, nên tháng Năm 1909 G. V. Plê-kha-nốp rút khỏi ban biên tập; từ đó tờ báo được xác định hẳn là trung tâm tư tưởng của phái thủ tiêu. — 3.

¹⁰ "*Ngôn luận*" — báo hàng ngày, cơ quan ngôn luận trung ương của bọn dân chủ - lập hiến; xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 23 tháng Hai (8 tháng Ba) 1906 dưới sự chủ biên thật sự của P. N. Mi-li-u-cốp và I. V. Ghét-xen, có sự tham gia trực tiếp của M. M. Vi-na-ve, P. Đ. Đôn-gô-ru-cốp, P. B. Xơ-ru-ve và những người khác. Báo bị Ủy ban quân sự - cách mạng trực thuộc Xô-viết Pê-tơ-rô-grát đóng cửa vào ngày 26 tháng Mười (8 tháng Mười một) 1917. Về sau (đến tháng Tám 1918) lại tiếp tục xuất bản dưới những tên: "Ngôn luận của chúng ta", "Ngôn luận tự do", "Thế kỷ", "Ngôn luận mới", "Thế kỷ chúng ta". — 4.

¹¹ "*Người đương thời*" — tạp chí chính trị - văn học ra hàng tháng; xuất bản ở Pê-téc-bua vào những năm 1911 - 1915. Tập hợp xung quanh tạp chí là những người men-sê-vích - thủ tiêu, những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng, những "người xã hội chủ nghĩa nhân dân" và những người tự do chủ nghĩa cánh tả. Tạp chí này không có một mối liên hệ nào với quần chúng công nhân. Năm 1914 Lê-nin nhận định xu hướng của tờ "Người đương thời" là một "sự hổ lốn giữa chủ nghĩa dân túy với chủ nghĩa Mác" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25. tr. 176). Thời gian đầu, người giữ vai trò quan trọng trong tạp chí là A. V. Am-phi-tê-a-tơ-rốp, về sau, vào những năm 1913 - 1915, đứng đầu tạp chí là N. Xu-kha-nốp (N. N. Ghim-me).

Do ảnh hưởng của bức thư của V. I. Lê-nin, A. M. Goóc-ki đã yêu cầu phải xóa bỏ trong bản thông báo về tờ "Người đương thời" những lời nói về "sự cộng tác thường xuyên" của ông (xem V. I. Lê-nin và A. M. Goóc-ki. Thư từ, hồi ký, các tài liệu khác. Xuất bản lần thứ 2, tiếng Nga, Mát-xcơ-va, 1961, tr. 59). Tháng Tám 1911 Goóc-ki cắt đứt quan hệ với tờ "Người đương thời". Năm 1912, khi Am-phi-tê-a-tơ-rốp khước từ không làm chủ biên tờ "Người đương thời" nữa, Goóc-ki lại tham gia vào tạp chí này. — 4.

¹² "*Truyền tin châu Âu*" — tạp chí văn học và chính trị - lịch sử ra hàng tháng của phái tư sản tự do chủ nghĩa; xuất bản ở Pê-téc-bua từ năm 1866 đến năm 1918. — 4.

¹³ "*Tư tưởng Nga*" — tạp chí chính trị - văn học ra hàng tháng; xuất bản ở Mát-xcơ-va từ năm 1880 đến năm 1918; đến năm 1905 theo xu hướng dân túy - tự do chủ nghĩa. Trong những năm 90 thế kỷ XIX thỉnh thoảng có đăng bài của những người mác-xít. Sau cuộc cách mạng 1905, trở thành cơ quan ngôn luận của cánh hữu Đảng dân chủ - lập hiến; xuất bản dưới sự chủ biên của P. B. Xơ-ru-ve. — 5.

¹⁴ "*Cửa cải nước Nga*" — tạp chí ra hàng tháng, xuất bản ở Pê-téc-bua từ năm 1876 đến năm 1918. Từ đầu những năm 90 thế kỷ XIX chuyển sang tay những người dân túy tự do chủ nghĩa do N. C. Mi-khai-lốp-xki đứng đầu. Năm 1906 tạp chí này trở thành cơ quan ngôn luận của Đảng lao động xã hội chủ nghĩa nhân dân, một đảng có tính chất nửa dân chủ - lập hiến. — 5.

¹⁵ "*Thế giới ngày nay*" — tạp chí văn học, khoa học và chính trị ra

hàng tháng; xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Mười 1906 đến năm 1918. Tham gia trực tiếp vào tạp chí này là những người men-sê-vích. Trong thời kỳ hợp tác giữa những người bôn-sê-vích và những người men-sê-vích ủng hộ đảng, cộng tác với tạp chí này còn có cả những người bôn-sê-vích nữa. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, tạp chí này trở thành cơ quan ngôn luận của bọn xã hội - số-vanh. — 5.

¹⁶ Trường Ca-pri do bọn triệu hồi, bọn theo chủ nghĩa tối hậu thư và bọn theo thuyết tạo thần thành lập năm 1909 ở đảo Ca-pri (nước Ý). Hội nghị ban biên tập mở rộng của báo "Người vô sản" đã vạch trần tính chất bè phái chống bôn-sê-vích của trường học do bọn triệu hồi tổ chức, chỉ rõ rằng những kẻ tổ chức ra nó theo đuổi "không phải những mục đích của phái bôn-sê-vích, với tính cách một trào lưu tư tưởng ở trong đảng, mà lại theo đuổi những mục đích tư tưởng và chính trị riêng của nhóm mình". Trường Ca-pri đã bị kịch liệt lên án là "trung tâm mới của một phái tách khỏi phái bôn-sê-vích" (xem V. I. Lê-nin, Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, tr. 50, 49).

Trường này bắt đầu hoạt động vào tháng Tám; tham gia giảng bài tại trường có A. Bô-gđa-nốp, G. A-lếch-xin-xki, A. Lu-na-tsác-xki, M. Goóc-ki, M. N. Li-a-đốp, M. N. Pô-crốp-xki và V. A. Đê-xni-txơ-ki. V. I. Lê-nin đã từ chối lời đề nghị chính thức của những người tổ chức trường mời Người đến Ca-pri giảng bài. Trong thư gửi các học viên của trường, những người đã khẩn khoản mời Người đến giảng cho họ một đợt bài, Lê-nin giải thích rằng Người không thể làm việc đó được vì "trường học này, một trường học cố ý lẩn tránh đảng" để đến một "nơi xa xôi hẻo lánh ở xứ người", mang tính chất bè phái. Lê-nin đề nghị những học viên của trường nên đến Pa-ri để "học chủ nghĩa dân chủ - xã hội thật sự", chứ không phải cái "*''khoa học''*" có tính chất bè phái *riêng*" của bọn triệu hồi và bọn theo thuyết tạo thần (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 47, tr. 247 - 257).

Lịch sử chi tiết của trường này và những tính chất của nó đã được V. I. Lê-nin vạch rõ trong các bài "Bàn về phái ủng hộ chủ nghĩa triệu hồi và thuyết tạo thần" và "Sự thất bại nhục nhã" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, tr. 92 - 138, 168 - 170). — 5.

¹⁷ "*Cờ đỏ*" — tạp chí chính trị và văn học tư sản do A. V. Am-phi-tê-a-tơ-rốp sáng lập. Xuất bản ở Pa-ri năm 1906. Cộng tác với tạp

chí có A. M. Goóc-ki, C. Ban-môn-tơ, A. Cu-prin, M. Rây-xe và những người khác. — 6.

¹⁸ Trường chống đảng Bô-lô-nhơ (tháng Mười một 1910 - tháng Ba 1911) là sự kế tục trường Ca-pri. Các giảng viên của trường là Bô-gđa-nốp, Lu-na-tsác-xki, Tô-rôt-xki, Li-a-đốp, Ma-xlốp, Xô-cô-lốp, v. v.. V. I. Lê-nin cũng được mời đến giảng bài ở trường Bô-lô-nhơ. Nhưng người đã từ chối đến giảng bài vì lý do những người tổ chức ra trường này có xu hướng chống đảng và đã có những hành động chia rẽ, Người mời các học viên đến Pa-ri và hứa sẽ giảng cho họ ở đó một số bài về các vấn đề sách lược, về tình hình nội bộ đảng và về vấn đề ruộng đất. Nhưng các buổi giảng bài ở Pa-ri không tổ chức được. — 6.

¹⁹ Đây là nói về số tiền cần thiết cho việc xuất bản báo "Ngôi sao". Trong thư gửi V. Đ. Bôn-tơ - Bru-ê-vích ngày 9 tháng Chạp 1910 (xem tập này, tr. 12) V. I. Lê-nin báo tin là đã gửi tiền để xuất bản tờ báo đó. — 10.

²⁰ Ngày 17 tháng Chạp 1910 V. I. Lê-nin nhận được thông tri của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa gửi các đảng của Quốc tế II, đề ngày 15 tháng Chạp 1910, yêu cầu các đảng xem xét một trong những điều sửa đổi bổ sung vào nghị quyết của Đại hội Cô-pen-ha-gơ (1910) về vấn đề tòa án trọng tài và vấn đề giải trừ quân bị, do đại hội gửi đến Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa để nghiên cứu. Vì trong điều sửa đổi có nói đến những cuộc bãi công của công nhân ngành công nghiệp quân sự, coi đó là một biện pháp hợp lý để ngăn cản chiến tranh, nên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa đề nghị tất cả các đảng hãy tham khảo ý kiến các công đoàn hữu quan và gửi báo cáo lên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Lê-nin đã đánh dấu và ghi chú vào bản thông tri (xem Văn tập Lê-nin, t. XXV, tr. 260, 261). Khi gửi bản thông tri của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa cho ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội" để đăng, Lê-nin gửi kèm cả bức thư này. Nhưng thông tri của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa lẫn bức thư của V. I. Lê-nin đều không được đăng trên tờ "Người dân chủ - xã hội". — 13.

²¹ Có ý muốn nói đến bài của G. V. Plê-kha-nốp "Các Mác và Lép Tôn-xtôi", đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 19 - 20, ngày 13 (26) tháng Giêng 1911. — 16.

²² "*Nguyệt san xã hội chủ nghĩa*" ("Sozialistische Monatshefte") — tạp chí, cơ quan ngôn luận chính của những phần tử cơ hội chủ nghĩa

Đức và là một trong những cơ quan ngôn luận của chủ nghĩa xét lại quốc tế; xuất bản ở Béc-lanh từ năm 1897 đến năm 1933. Trong thời kỳ chiến tranh thế giới thứ nhất (1914 - 1918) giữ lập trường xã hội - số-vanh. — 18.

²³ Có lẽ V. I. Lê-nin muốn nói đến tác phẩm "Vấn đề ruộng đất ở Nga cuối thế kỷ XIX" của Người viết năm 1908 cho từ điển bách khoa do Hội của anh em Gra-nát xuất bản. Vì điều kiện kiểm duyệt nên lúc bấy giờ tác phẩm này được nhà xuất bản "Đời sống và tri thức" in riêng thành sách mỏng.

Bản thảo cuốn sách không giữ được. Tại Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô hiện có sáu tờ đánh máy cuối cùng của của tác phẩm này. Trên tờ cuối có ghi rõ ngày viết xong cuốn sách: "ngày 1 tháng Bảy 1908 theo lịch mới". — 19.

²⁴ Bản dự thảo thư của V. I. Lê-nin trả lời C. Huy-xman gửi cho G. V. Plê-kha-nốp không tìm thấy. Nội dung của bản dự thảo thư trả lời này có lẽ giống nội dung bức thư của Lê-nin gửi ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội" đề ngày 17 tháng Chạp 1910 (xem tập này, tr. 13). — 19.

²⁵ Đây là nói về "Những điều thỏa thuận" giữa một bên là Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan, và một bên là những người bôn-sê-vích và những người thuộc phái điều hòa, được thông qua ngày 11 tháng Hai 1911 ở Pa-ri, về vấn đề thành phần và những nhiệm vụ trước mắt của những cơ quan trung ương của đảng, cụ thể là nói về điều 2 thỏa thuận với nội dung như sau: "Ban chấp hành trung ương được thành lập với thành phần: 4 đại biểu bôn-sê-vích + 1 đại biểu Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan + 2 đại biểu thuộc phái Plê-kha-nốp (phương án khác: 1 đại biểu thuộc phái Plê-kha-nốp + 1 đại biểu thuộc phái "Tiếng nói") + 1 đại biểu thuộc phái Bun + 1 đại biểu của phái Lát-vi-a". Tiếp đó là lời nói thêm, và chính lời nói thêm này đã bị Lê-nin phê phán là làm cho toàn bộ nội dung của phân đầu điều thỏa thuận trở thành con số không: "Chỉ khi nào đại biểu của Lát-vi-a và đại biểu của phái Bun thay mặt các tổ chức của họ tuyên bố một cách chính thức rằng họ sẽ rút lui khỏi Ban chấp hành trung ương với thành phần như vậy, — thì người của chúng ta mới đưa ra yêu cầu quyết liệt, coi đó là yêu cầu tối thiểu: 3 đại biểu bôn-sê-vích + 1 đại biểu của Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan +

1 đại biểu thuộc phái "Tiếng nói" + 1 đại biểu thuộc phái Plê-kha-nốp + 1 đại biểu của Lát-vi-a + 1 đại biểu thuộc phái Bun". Tham gia ký vào bản thỏa thuận này có L. Tư-sca, A. Rư-cốp, G. Di-nô-vi-ép và những người khác. — 20.

²⁶ Đây là nói về Hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, vẫn quen gọi là Hội nghị "thống nhất", họp trong những ngày 2 - 23 tháng Giêng (15 tháng Giêng - 5 tháng Hai) 1910 ở Pa-ri. Chi tiết hơn về hội nghị toàn thể này xin xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, chú thích 91. — 22.

²⁷ Có ý muốn nói đến bản tuyên bố của B. Gô-rép (I-go-ro) gửi Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương ngày 17 tháng Hai 1911 về vấn đề địa điểm triệu tập Hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương và vấn đề những đại biểu do phái men-sê-vích đề cử (xem Văn tập Lê-nin, t. XVIII, tr. 16 - 17). — 23.

²⁸ Theo điều lệ Ban chấp hành trung ương do Hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp hồi tháng Giêng năm 1910 thông qua thì có thể mời tham gia vào các công việc của hội nghị toàn thể những ủy viên dự khuyết Ban chấp hành trung ương do Đại hội V (Đại hội Luân-đôn) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga bầu ra và "đang đảm nhiệm một công tác nào đó của đảng ở nước Nga"; phái men-sê-vích đề cử Rô-man (C. M. Êc-mô-la-ép), kẻ đã cùng với nhiều phần tử thủ tiêu khác trong suốt 1 ½ năm phá hoại công việc của Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 24.

²⁹ Đây là nói về những khoản tiền chi dùng cho sự tồn tại của trường thứ hai của phái "Tiến lên"; những khoản tiền này chủ yếu là do những người U-ran cung cấp, họ đã thực hiện vụ tước đoạt ở Mi-át-xơ. — 26.

³⁰ Có ý muốn nói đến văn tập "Tiến lên", cơ quan ngôn luận của nhóm chống đảng "Tiến lên"; xuất bản ở Giơ-ne-vơ vào những năm 1910 - 1911. — 26.

³¹ Đây là nói về bài báo của V. I. Lê-nin "Bút ký của một nhà chính luận" (chương "II. "Sự khủng hoảng về phương diện thống nhất" trong đảng chúng ta"), đăng trong tờ "Chuyên san tranh luận", số 2 năm 1910 (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, tr. 323 - 396).

"*Chuyên san tranh luận*" được xuất bản theo quyết định của Hội nghị toàn thể tháng Giêng ("Thống nhất") của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga năm 1910. Tham gia ban biên tập có đại diện của tất cả các trào lưu và các tổ chức dân tộc hiện có trong đảng. "*Chuyên san tranh luận*" được xuất bản dưới hình thức phụ trương của Cơ quan ngôn luận trung ương – tờ "Người dân chủ – xã hội" ở Pa-ri từ ngày 6 (19) tháng Ba 1910 đến ngày 29 tháng Tư (12 tháng Năm) 1911. Ra được ba số. — 27.

³² Nhóm "*58 người men-sê-vích*" — những thành viên của nhóm "thứ nhất" (men-sê-vích) ở Pa-ri trợ giúp Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga; họ đã thông qua, tại cuộc họp toàn thể của nhóm ở Pa-ri, dưới hình thức nghị quyết về tình hình trong đảng, lời kêu gọi "Gửi tất cả các đảng viên" mà sau này được đăng trong phụ trương số 24 báo "Tiếng nói người dân chủ – xã hội", ra tháng Hai 1911. Lời kêu gọi này đẩy những lời lẽ công kích những người bên-sê-vích và tuyên bố họ là những người gây ra cuộc khủng hoảng trong đảng. — 31.

³³ Đây là nói về tờ truyền đơn "Thư gửi các đồng chí" do ban biên tập báo "Tiếng nói người dân chủ – xã hội" phát hành ở Pa-ri hồi tháng Hai 1911. Trong tờ truyền đơn này có đề ra một loạt những biện pháp mà bọn thủ tiêu cho rằng sẽ bảo đảm cho chúng chiến thắng những người bên-sê-vích. Chẳng hạn, chúng đề nghị đưa một đại biểu của phái Bun vào ban biên tập Cơ quan ngôn luận trung ương. — 32.

³⁴ Ngày 20 tháng Ba (2 tháng Tư) 1911 ở Mát-xcơ-va đã tiến hành cuộc bầu cử bổ sung vào Đu-ma nhà nước III. Trong cuộc bầu cử này những người dân chủ – xã hội đã đề cử I. I. Xcơ-voóc-txốp – Xtê-pa-nốp là người vừa bị bắt hồi tháng Hai và gần như đúng vào lúc bầu cử thì bị trục xuất về tỉnh A-xtơ-ra-khan 3 năm. — 34.

³⁵ Đây là nói về việc những người thuộc phái Bun: I-u-đin (ủy viên Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga và Li-e (Be-rơ) (ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương) chống lại việc triệu tập hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương ở nước ngoài. — 34.

³⁶ Ngày 9 (22) tháng Hai 1911 L. M. Knhi-pô-vích, L. N. Rát-tsen-cô, V. Đ. Bôn-tơ - Bru-ê-vích và một số người khác bị bắt ở Pê-téc-bua. — 34.

³⁷ Qua bức thư của Tư-sca gửi Lê-nin và Di-nô-vi-ép ngày 20 tháng Ba 1911, người ta thấy rõ là ý kiến của Nô-ghin đề nghị chuyển cuộc họp của Ban chấp hành trung ương "thành phần Nga" ra nước ngoài, do ông ta đưa ra vào cuối tháng Hai hay đầu tháng Ba 1911 dưới áp lực của những lời yêu cầu của trung tâm ở nước ngoài của những người bên-sê-vích, đã bị I-u-đin và Lin-đốp phản đối. Sau đó ít lâu, I-u-đin đi Cáp-ca-dơ tìm một người thuộc phái men-sê-vích tên là A-đri-a-nốp để sau khi đến nơi thì sẽ tổ chức họp ở Nga. Nhưng rồi cuộc họp không tổ chức được vì Nô-ghin, sau khi phát hiện thấy mình bị theo dõi, đã trốn khỏi Tu-la một thời gian. — 36.

³⁸ Đây là nói về cuộc vận động triệu tập một hội nghị tuồng như hội nghị "toàn đảng"; cuộc vận động được bắt đầu trên những trang báo "Sự thật" của Tơ-rốt-xki ở Viên số 18 – 19 năm 1911. Về sau nó dẫn đến việc triệu tập một hội nghị chống đảng của bọn thủ tiêu ở Viên vào tháng Tám 1912. — 36.

³⁹ Đây là nói về Lin-đốp (G. Đ. Lây-tây-den), người mà Rư-cốp trong một bức thư gửi Lê-nin năm 1911 đã gọi là "một phần tử phi-li-xtanh và hèn nhát". Lin-đốp là ủy viên Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga, đã tỏ ra thiếu kiên quyết và dao động trong vấn đề triệu tập hội nghị toàn thể. — 38.

⁴⁰ Tức là trong số tám ủy viên Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga thì 4 bên-sê-vích + đại biểu của Đảng dân chủ – xã hội Ba-lan. — 38.

⁴¹ Nhiệm vụ của tiểu ban trường đảng (được thành lập theo quyết định của Hội nghị toàn thể tháng Giêng năm 1910 của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga) là tổ chức vào năm 1911 ở Pa-ri những buổi giảng bổ sung cho những học viên đã tốt nghiệp trường của phái "Tiến lên".

Tháng Ba 1911 M. L. Ven-tman - Pa-vlô-vích (Vô-lôn-te), một trong những giảng viên của trường của phái "Tiến lên" ở Bô-lô-nhơ, tham gia tiểu ban trường đảng. Giải thích một cách phiến diện và theo quan điểm bên phải công việc của tiểu ban, Ven-tman - Pa-vlô-vích đã làm cho các học viên chống lại tiểu ban và đã góp phần phá hoại các buổi học. — 39.

⁴² "*Diễn đàn*" (Trybuna) — báo, cơ quan ngôn luận của Đảng dân chủ – xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va; xuất bản ở Vác-sa-va

vào những năm 1910 – 1911. Chủ biên thật sự của tờ báo là L. Tursca. — 40.

⁴³ Trong thư gửi A. I. Rur-cốp ngày 10 tháng Ba 1911 (xem tập này, tr. 34 - 35) V. I. Lê-nin nói về bản sao bức thư đã được gửi đi của N. A. Xê-ma-scô (A-lêch-xan-đrốp), một ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương. Trong trường hợp này có lẽ Lê-nin hỏi cũng về bức thư ấy. — 40.

⁴⁴ Có lẽ những chữ ký trong ngoặc — Pô-crốp-xki + Ghê-ghê-tso-cô-ri — là những chữ ký dự định được ký ở dưới bức thư của đảng đoàn trả lời chính thức cho bức thư này. Nội dung thư trả lời của đảng đoàn như sau: "Pê-téc-bua, ngày 6 tháng Tư 1911. Đồng chí Vla-đi-mia I-lích vô cùng kính mến. Chúng tôi đã thảo luận những điều kiện do đồng chí đưa ra về việc viết báo cáo về công việc của đảng đoàn ở Đu-ma.

Về thành phần tiểu ban biên tập, chúng tôi thấy cần phải nói rõ rằng chúng tôi coi việc Li-u. M. (Xtê-clốp. BT) tham gia tiểu ban này là một điều tuyệt đối cần thiết. Còn về thời hạn viết báo cáo thì chúng tôi chỉ có thể nói rằng chúng tôi hết sức mong muốn làm xong sớm chừng nào hay chừng ấy. Bản đề cương mà đồng chí sẽ gửi đến, chúng tôi sẽ nghiên cứu và gửi đi ngay. Toàn bộ những tài liệu cần thiết chúng tôi cũng sẽ gửi đi ngay. Còn về phần đóng góp vật chất của chúng tôi, chúng tôi thấy cần phải nói với đồng chí một cách không thổi phồng rằng tình hình của chúng tôi hiện đang hết sức khó khăn, nên cũng mong khoản đóng góp của chúng tôi sẽ được quy định ở mức thấp nhất.

Thừa lệnh đảng đoàn: N. X. Tso-khê-ít-dê, N. Pô-lê-ta-ép. P. S. Mong đồng chí báo cho biết ngay là đã nhận được thư này". Bức thư này do N. Pô-lê-ta-ép viết, được Tso-khê-ít-dê và Pô-lê-ta-ép ký. — 41.

⁴⁵ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến bản dịch tiếng Nga cuốn sách mỏng của C. Cau-xky "Taktische Strömungen in der deutschen Sozialdemokratie", Berlin, 1911 ("Những xu hướng sách lược trong Đảng dân chủ – xã hội Đức", Béc-lanh, 1911). Phần đầu cuốn sách này đã được đăng trên tạp chí "Tư tưởng", số 5 (tháng Tư 1911) và đã là lý do khiến tạp chí bị đóng cửa. — 43.

⁴⁶ Đây là nói về bài báo của C. Cau-xky "Malthusianismus und Sozialismus" ("Chủ nghĩa Man-tuyt và chủ nghĩa xã hội"), đăng trong các số 18, 19, 20 của tạp chí "Die Neue Zeit", tháng Hai 1911. — 43.

⁴⁷ "Đời sống hiện nay" — tạp chí bôn-sê-vích hợp pháp; xuất bản ở Bacu vào tháng Ba - tháng Tư 1911. Ra được 3 số. — 47.

⁴⁸ Nhóm trợ giúp thứ II ở Pa-ri của Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga, được thành lập ngày 18 tháng Mười một (lịch mới) 1908; nhóm này tách ra từ nhóm Pa-ri chung với những người men-sê-vích. Năm 1911, gia nhập nhóm Pa-ri II có: những người bôn-sê-vích — V. I. Lê-nin, N. C. Crúp-xcai-a, N. A. Xê-ma-scô, M. Ph. Vla-đi-mia-xki, I. Ph. Ác-măng, L. N. Xtan, X. I. Góp-ne, V. C. Ta-ra-tu-ta, N. V. Cu-dơ-nê-txốp, A. X. Sa-pô-va-lốp, v.v.; những người thuộc phái điều hòa — A. I. Li-u-bi-mốp, M. C. Vla-đi-mi-rốp và những người khác, và cả một số thuộc phái "Tiến lên" nữa.

Cuộc họp của nhóm ngày 1 tháng Bảy (lịch mới) 1911, tiến hành dưới sự chủ tọa của M. Ph. Vla-đi-mia-xki, đã thảo luận vấn đề tình hình nội bộ đảng. Với đa số 27 phiếu, nhóm đã thông qua nghị quyết do Lê-nin thảo ra (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 20, tr. 333- 342). Có 10 phiếu tán thành nghị quyết có tính chất điều hòa do thiếu số trong nhóm đưa ra. Lê-nin đã gọi những lời phát biểu có tính chất điều hòa của Li-u-bi-mốp và Vla-đi-mi-rốp tại cuộc họp này là "sự lặp lại một cách tồi tệ nhất những bài bài diễn văn tồi nhất của "phái kinh tế"". — 47.

⁴⁹ "Khởi" của bọn điều hòa và bọn dân chủ – xã hội Ba-lan (trong bức thư này nói về Tursca và Lê-đe) nhằm chống lại những người bôn-sê-vích. Sau cuộc họp tháng Sáu 1911 của các ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga đang ở nước ngoài, những người thuộc phái điều hòa là Li-u-bi-mốp và Vla-đi-mi-rốp đã cùng với đại biểu phái dân chủ – xã hội Ba-lan là Tursca gây ra cuộc tranh cãi về thành phần Ủy ban tổ chức ở nước ngoài phụ trách việc triệu tập hội nghị đại biểu, họ mong muốn với sự ủng hộ của những người dân chủ - xã hội Ba-lan sẽ đảm bảo đa số cho phái điều hòa ở trong ủy ban tổ chức này.

"Trò âm mưu" của phái điều hòa và bọn dân chủ – xã hội Ba-lan đối với những người thuộc phái "Tiếng nói" thể hiện ở việc chúng ủng hộ Mác-tốp và Đan, là những người sau cuộc họp tháng Sáu đã ra khỏi ban biên tập Cơ quan ngôn luận trung ương — tức là tờ "Người dân chủ – xã hội". Ủy viên thứ năm của ban biên tập tờ "Người dân chủ – xã hội" Lê-đe đã quyết liệt (đe dọa sẽ "rút" khỏi ban biên tập) đòi phải đưa vào ban biên tập thêm hai người

men-sê-vích nữa. Phái điều hòa đã đoàn kết với bọn dân chủ – xã hội Ba-lan. — 47.

⁵⁰ Đây là nói về cuốn sách mỏng của L. B. Ca-mê-nép "Hai đảng", xuất bản ở Pa-ri hồi tháng Tám 1911.

Ngày 2 tháng Tám 1911, V. I. Lê-nin đã viết lời tựa cho cuốn sách này (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 20, tr. 344-348); khi đọc bản in thử cuốn sách, Lê-nin có bổ sung thêm (như trên, tr. 349). — 48.

⁵¹ Bức thư của V. I. Lê-nin trả lời cho bức thư đề ngày 23 tháng Tám 1911 của C. Huy-xman yêu cầu Người sửa lại bản ghi thành phần Du-ma nhà nước III. — 49.

⁵² Có ý muốn nói đến trường đảng ở Lông-giuy-mô (một địa điểm cách Pa-ri vài ki-lô-mét) do những người bôn-sê-vích tổ chức, dưới sự lãnh đạo của V. I. Lê-nin, vào mùa xuân 1911, cho cán bộ của các tổ chức đảng tại các trung tâm vô sản lớn ở nước Nga. Chi tiết hơn về trường này xin xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 20, chú thích 129. — 50.

⁵³ Có lẽ từ "hội chợ" ở đây ám chỉ cuộc họp của các ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga ở Pa-ri từ ngày 28 tháng Năm đến ngày 4 tháng Sáu (10 – 17 tháng Sáu) 1911. — 51.

⁵⁴ "Đồng cô-pêch Ki-ép" — tờ báo tư sản ra hàng ngày. Xuất bản năm 1911. — 51.

⁵⁵ Đây là nói về cuốn sách mỏng của L. Mác-tốp "Những người cứu nguy hay những kẻ thủ tiêu?"; xuất bản năm 1911. — 51.

⁵⁶ Buổi thuyết trình của V. I. Lê-nin về đề tài "Xtô-lư-pin và cách mạng" được tổ chức ở Béc-nơ ngày 28 tháng Chín 1911.

Lê-nin cũng đã thuyết trình về đề tài này ở Giơ-ne-vơ ngày 2 tháng Mười 1911. — 52.

⁵⁷ Có ý muốn nói đến tập báo "Người dân chủ - xã hội", cuốn sách mỏng "Hai đảng" của L. B. Ca-mê-nép có lời tựa của V. I. Lê-nin (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 20, tr. 344 - 348), "Nhật ký người dân chủ - xã hội" của G. V. Plê-kha-nốp và cuốn "Phong trào công nhân và đảng dân chủ - xã hội ở Cáp-ca-dơ" của X. T. Ác-cô-mét, phần I, với lời tựa của G. V. Plê-kha-nốp, Giơ-ne-vơ, 1910. — 53.

⁵⁸ Đây là nói về việc chuẩn bị Hội nghị VI toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, họp ngày 5 - 17 (18 - 30) tháng Giêng 1912 ở Pra-ha.

Các nhà dân chủ - xã hội Tséc đã giúp đỡ nhiều cho việc tổ chức hội nghị của đảng. Họ không những bố trí phòng họp cho hội nghị, mà còn thu xếp chỗ ở cho các đại biểu tại các nhà riêng của công nhân Tséc, nhiệt tình chăm sóc các đại biểu của hội nghị. Tại ngôi nhà họp Hội nghị Pra-ha (phố Ghi-béc-nơ-xcai-a, 7), ngày nay đã thành lập Viện bảo tàng V. I. Lê-nin.

Chi tiết hơn nữa về hội nghị này xin xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, chú thích 65. — 54.

⁵⁹ Có ý muốn nói đến bức điện của Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ Ba-tư gửi Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, đề ngày 5 tháng Chạp 1911. Bức điện phản đối sự can thiệp của chế độ Nga hoàng và chủ nghĩa đế quốc Anh vào công việc nội bộ của nhân dân Ba-tư. — 57.

⁶⁰ Có ý muốn nói đến nghị quyết của Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Nghị quyết và "Thông cáo" về hội nghị được in thành một cuốn sách riêng vào tháng Hai 1912 tại nhà in của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở Pa-ri (xem thêm "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, phần I, 1954, tr. 266 - 287). — 59.

⁶¹ Báo "Ngôi sao" ra những năm 1911 và 1912 đã đăng bảy truyện ngắn trích trong tập "Những mẫu chuyện nước Ý" của A. M. Goóc-ki. — 60.

⁶² "Sự nghiệp sinh động" — báo hợp pháp ra hàng tuần của bọn men-sê-vích theo phái thủ tiêu, xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 20 tháng Giêng (2 tháng Hai) đến ngày 28 tháng Tư (11 tháng Năm) 1912. Ra được 16 số. Tham gia vào tờ báo có L. Mác-tốp, Ph. Đan, P. Ác-xen-rốt và những người khác. — 60.

⁶³ "Tiếng nói Iéc-cút-xcơ" — báo hàng tuần theo khuynh hướng men-sê-vích - thủ tiêu chủ nghĩa; xuất bản vào tháng năm 1911 - 1912. — 63.

⁶⁴ Đây là nói đến những buổi thuyết trình về Hội nghị VI toàn Nga

(Hội nghị Pra-ha) Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga (tháng Giêng 1912). G. L. Sco-lốp-xki đã trình bày báo cáo về Hội nghị này ở Béc-nơ và ở Lô-da-nơ. Nhưng việc đi khắp nước Thụy-sĩ để trình bày báo cáo không thực hiện được. – 65.

⁶⁵ Có ý muốn nói đến bản nghị quyết được thông qua ngày 26 tháng Mười một 1910 tại cuộc họp của cái gọi là "câu lạc bộ dân chủ – xã hội của đảng ở Viên" (tham gia câu lạc bộ này chủ yếu là những phần tử Tơ-rốt-xki) nhằm chống lại "Báo công nhân". Bất chấp và chống lại Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga, nghị quyết do Tơ-rốt-xki đưa ra đã kêu gọi tham gia chuẩn bị cho hội nghị toàn đảng. – 66.

⁶⁶ Đảng đoàn dân chủ – xã hội tại Đu-ma nhà nước III đã cử N. G. Pô-lê-ta-ép và V. E. Suốc-ca-nốp (mà sau này bị vạch mặt là một tên khiêu khích) làm đại biểu đi dự hội nghị đảng ở Pra-ha, những người này đến hội nghị muộn. V. I. Lê-nin đã gặp những nghị sĩ dân chủ – xã hội của Đu-ma ở Lai-xpích. – 66.

⁶⁷ N. C. Crúp-xcai-a đã viết thêm vào bức thư phần tái bút như sau:
"P. S. Hiện chưa có bản in nghị quyết đó, vì thế mong buổi báo cáo không nên nhắc đến nó, đây chỉ là để báo tin thôi, nếu họ lời cái nghị quyết đó ra.

Về các tổ chức của Nga thì không ai có thể nói gì, lảng tránh bằng một câu – "nhiều tổ chức quan trọng không đến dự". Người ta có nói đến việc đại biểu của Ê-ca-tê-ri-nô-xláp vẫn chỉ tham dự với tư cách là đại biểu không có quyền biểu quyết, nhưng lại không thấy nói rằng chính vị đại biểu này đã đưa ra bản nghị quyết, rằng không một tổ chức nào là bị bỏ sót, rằng Ban tổ chức đã làm tất cả những gì có thể làm được, rằng hoạt động của nó đáng được tán thành hoàn toàn". ("Ban tổ chức" – ở đây nên hiểu là "Tiểu ban tổ chức". *BT*). – 67.

⁶⁸ Hội nghị các đại biểu của Ban chấp hành ở nước ngoài của phái Bun, của nhóm "Tiến lên", của báo "Tiếng nói người dân chủ – xã hội", báo "Sự thật" ở Viên của Tơ-rốt-xki, của phái men-sê-vích ủng hộ đảng và phái điều hòa ngày 12 tháng Ba 1912 ở Pa-ri, đã thông qua một nghị quyết vu khống chống đảng, nhằm mục đích chống lại Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga và các quyết định của nó. Hội nghị đã quyết định thông báo về nghị quyết này cho Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, các Ban chấp hành trung ương và các cơ quan ngôn

luận trung ương của các đảng xã hội chủ nghĩa Đức, Pháp và Áo, cũng như những "người bảo quản". Nghị quyết này được đăng thành một tờ riêng trên báo "Sự thật" ở Viên và trong "Bản tin" số 4 của phái Bun. Về nghị quyết này Lê-nin đã lấy tư cách là đại diện của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa gửi cho thư ký của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa là C. Huy-xman hai bức thư (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 276 – 281 và tập này, tr. 73 – 74). – 67.

⁶⁹ Có ý muốn nói đến bài báo của G. V. Plê-kha-nốp "Tưởng nhớ mãi mãi" đăng trong phụ trương 2 của tờ "Nhật ký người dân chủ – xã hội", số 15.

"*Nhật ký người dân chủ – xã hội*" – cơ quan ngôn luận do G. V. Plê-kha-nốp xuất bản không định kỳ ở Giơ-ne-vơ từ tháng Ba 1905 đến tháng Tư 1912 (có nhiều lần gián đoạn kéo dài). Ra được 16 số. Tiếp tục xuất bản lại năm 1916 ở Pê-tơ-rô-grát, nhưng chỉ ra được một số. – 68.

⁷⁰ Thư gửi V. I. Lê-nin "Gửi ban biên tập báo "Ngôi sao"" ngày 25 hay 26 tháng Ba 1912 là bức thư gửi kèm với bài báo "Hãy đặt con bài lên mặt bàn" do Lê-nin viết vào tháng Ba 1912. Bài báo này không được đăng trên tờ "Ngôi sao" và ngày 21 tháng Giêng 1935 được đăng lần đầu tiên trên báo "Sự thật", số 21. (V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 236 – 243). Bức thư này không có liên quan trực tiếp đến nội dung bài báo. – 68.

⁷¹ Có ý muốn nói đến Sách chỉ dẫn năm 1910. Thiên 2. Xanh Pê-téc-bua, 1910. (Đu-ma nhà nước. Khóa III – kỳ họp thứ 3). – 68.

⁷² Cuốn sách mỏng "*Sổ tay cử tri (Luật bầu cử của chúng ta)*" xuất bản ở Pê-téc-bua năm 1912.

Lê-nin rất coi trọng việc xuất bản cuốn "Sổ tay cử tri" và Người đã trực tiếp biên soạn và hiệu đính tài liệu cho cuốn sách này (xem tập này, tr. 79 – 81). – 68.

⁷³ Đây là nói về tờ "Sự thật", tờ báo bôn-sê-vích hợp pháp ra hàng ngày. Số đầu tiên của báo này ra ngày 22 tháng Tư (5 tháng Năm) 1912 ở Pê-téc-bua. Quyết định về sự cần thiết phải xuất bản một tờ báo công nhân ra hàng ngày và có tính chất quần chúng được thông qua trong thời gian họp Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) Đảng công nhân dân chủ – xã hội Nga.

Báo "Sự thật" ra đời trong hoàn cảnh cao trào cách mạng mới, khi mà ở khắp nơi trong nước đang dấy lên làn sóng bãi công chính trị của quần chúng sau vụ tàn sát ở Lê-na.

Tờ báo được xuất bản bằng tiền quyên góp của chính bản thân công nhân; nó được phát hành với số lượng tới 40 nghìn bản; có những số được phát hành tới 60 nghìn bản. Lê-nin nhận định việc xuất bản tờ báo công nhân ra hàng ngày là một sự kiện lịch sử trọng đại do giai cấp công nhân Pê-téc-bua tạo nên. Lê-nin là người lãnh đạo tư tưởng của báo "Sự thật", hầu như ngày nào Người cũng viết bài cho báo và ra chỉ thị cho ban biên tập.

Những thành viên trong ban biên tập tờ "Sự thật" và những cộng tác viên tích cực của nó trong các thời kỳ khác nhau gồm có: N. N. Batu-rin, Đê-mi-an Bết-nưi, A. I. Ê-li-da-rô-va – U-li-a-nô-va, C. X. Ê-rê-mê-ép, M. I. Ca-li-nin, N. C. Crúp-xcai-a, X. V. Ma-lư-sép, L. R. Men-gin-xcai-a và V. R. Men-gin-xki, V. M. Mô-lô-tốp, V. I. Nép-xki, M. X. Ôn-min-xki, N. I. Pốt-vôi-xki, N. G. Pô-lê-ta-ép, M. A. Xa-vê-li-ép, C. N. Xa-môi-lô-va, I-a. M. Xvéc-đlốp, N. A. Xcơ-rúp-ních, I. V. Xta-lin, P. I. Xtư-tơ-ca, vân vân. Tham gia tích cực vào tờ báo còn có những đại biểu bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV. A. M. Goóc-ki đã đăng những tác phẩm của mình trên tờ "Sự thật". — 69.

⁷⁴ Thành phố Xáp-ki —tức Ê-ca-tê-ri-nô-xláp, nơi hoạt động của I-a. Đ. Đê-vin với bí danh là "Xáp-va". — 71.

⁷⁵ Trên tờ "Vorwärts" số ra ngày 26 tháng Ba 1912 có đăng bài báo nặc danh có tính chất vu khống của Tơ-rốt-xki chống Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và những nghị quyết của hội nghị. Bọn cơ hội chủ nghĩa Đức trong tờ "Vorwärts" đã từ chối không đăng bài của Lê-nin trả lời sự đả kích của Tơ-rốt-xki. Để cho những người công nhân Đức hiểu đúng ý nghĩa của hội nghị Pra-ha, ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội" đã cho đăng bài trả lời của Lê-nin bằng tiếng Đức và xuất bản riêng thành một cuốn sách mỏng nhan đề là: "Tác giả nặc danh của báo "Vorwärts" và tình hình trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" ("Der Anonymus aus dem "Vorwärts" und die Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands"). Cuốn sách này đã được gửi đến 600 địa chỉ khác nhau — các ban biên tập các nhà xuất bản dân chủ - xã hội Đức, các ban chấp hành địa phương, các thư viện. — 72.

⁷⁶ Đây là nói về nghị quyết có tính chất vu khống của hội nghị các

nhóm chống đảng ở nước ngoài họp ở Pa-ri từ ngày 12 tháng Ba 1912. — 73.

⁷⁷ Có ý muốn nói đến các nghị quyết của Hội nghị đảng ở Pra-ha (1912): "Về chủ nghĩa thủ tiêu và nhóm thủ tiêu" và "Về tổ chức của đảng ở ngoài nước" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 194 - 196, 198 - 199). — 73.

⁷⁸ Đây là nói về "Thư gửi Huy-xman, thư ký Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 276 - 281). — 74.

⁷⁹ Có ý muốn nói đến nghị quyết "Về cuộc bầu cử Đu-ma nhà nước IV" được thông qua tại Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 178 - 181). — 77.

⁸⁰ "Thời mới" —báo hàng ngày; xuất bản ở Pê-téc-bua từ năm 1868 đến năm 1917. Lúc đầu là một tờ báo có tính chất ôn hòa tự do chủ nghĩa, đến năm 1876, sau khi A. X. Xu-vô-rin trở thành người xuất bản tờ báo này thì nó biến thành cơ quan ngôn luận của các giới quý tộc phản động và quan chức quan liêu. Từ năm 1905 là cơ quan ngôn luận của phái Trăm đen. Sau cuộc cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai tờ báo này ủng hộ chính sách phản cách mạng của Chính phủ lâm thời tư sản và điên cuồng đả kích những người bôn-sê-vích. Bị Ủy ban quân sự - cách mạng trực thuộc Xô-viết Pê-tơ-rô-grát đóng cửa ngày 26 tháng Mười (8 tháng Mười một) 1917. — 81.

⁸¹ Thành ngữ "con ngựa chở nước" có liên quan đến sự việc sau đây. Mùa hè năm 1907, để giữ bí mật và để khôi phục lại sức khỏe bị suy giảm, V. I. Lê-nin dọn đến ở tại biệt thự của gia đình N. M. Knhi-pô-vích ở Xtít-xút-đen (Phân-lan). Gia đình Knhi-pô-vích thường phải đến một cái giếng ở cách xa ngôi vườn để chuyển nước về tưới hoa. Mỗi lần thấy họ đi lấy nước, V. I. Lê-nin lại ra khỏi nhà và đi nhập bọn với họ. — 85.

⁸² "Ngôi sao Nê-va" — báo hợp pháp của những người bôn-sê-vích; xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 26 tháng Hai (10 tháng Ba) đến 5 (18) tháng Mười 1912. Ra được 27 số. Thời gian đầu tờ "Ngôi sao Nê-va" được xuất bản cùng lúc với tờ "Ngôi sao" và có nhiệm vụ thay thế tờ này trong trường hợp tờ này bị đóng cửa hay

bị tịch thu; sau ngày 22 tháng Tư (5 tháng Năm) 1912 nó được xuất bản thay cho tờ "Ngôi sao" bị đóng cửa. Công tác trong ban biên tập báo có N. N. Ba-tu-rin, M. X. Ôn-min-xki và những người khác. Từ nước ngoài V. I. Lê-nin phụ trách lãnh đạo báo về mặt tư tưởng. Tờ báo thường xuyên bị chính phủ khủng bố: trong 27 số báo có 9 số bị tịch thu và 2 số bị phạt, các biên tập viên nhiều lần bị truy tố. — 86.

⁸³ "*Tiếng nói Nê-va*" — báo hợp pháp ra hàng tuần của những người men-sê-vích — thủ tiêu; xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 20 tháng Năm (2 tháng Sáu) đến ngày 31 tháng Tám (13 tháng Chín) 1912. Ra được 9 số. Do Đ. Ph. Cô-xơ-rốp đứng ra xuất bản thay cho tờ "Sự nghiệp sinh động". Cộng tác với tờ báo có P. B. Ác-xen-rốt, L. Mác-tốp, A. Mác-tư-nốp, I-u. Tsa-txơ-ki và những người khác. — 87.

⁸⁴ *Wiener "Arbeiter-Zeitung"* ("Báo công nhân" ở Viên) — báo hàng ngày, cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng dân chủ — xã hội Áo. Do V. Át-lơ sáng lập năm 1889 ở Viên. Năm 1934 báo này bị đóng cửa. Đến năm 1945 lại tiếp tục xuất bản với tư cách là cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng xã hội chủ nghĩa Áo. — 90.

⁸⁵ Tờ "Sự thật" ở Viên của Tô-rốt-xki số 25 ra ngày 23 tháng Tư (6 tháng Năm) 1912 có đăng mẩu tin của ban biên tập buộc tội những người bôn-sê-vích đã lấy tên gọi "Sự thật" của tờ báo "Sự thật" ở Viên. Đồng thời ban biên tập báo "Sự thật" ở Viên cũng tuyên bố là họ "chính thức" đề nghị báo "Sự thật" không được dùng tên gọi ấy. — 90.

⁸⁶ "*Vorwärts*" ("Tiến lên") — báo; bắt đầu xuất bản vào tháng Năm 1911 ở Rây-khen-béc với tính cách là cơ quan ngôn luận của những người dân chủ — xã hội Áo cánh tả. Thời kỳ đầu cuộc chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới, báo này bị cấm vì đã lên tiếng phản đối chiến tranh; năm 1918 nó được một nhóm người dân chủ — xã hội cánh tả đứng ra tiếp tục xuất bản lại. Từ năm 1921 báo "Vorwärts" trở thành cơ quan ngôn luận của Đảng cộng sản Tiệp-khắc (bộ phận ở Đức). — 91.

⁸⁷ Những bài báo của V. I. Lê-nin được nhắc đến ở đây: "Những mưu kế nhỏ nhen (trả lời Blan-co)" và "Những hy vọng không tắt", cho đến nay vẫn chưa tìm thấy. — 92.

⁸⁸ Trong số 6 của tờ báo "Tiếng nói Nê-va" của phái thủ tiêu ra ngày

5 tháng Bảy 1912 có thông báo về những cuộc họp ở Pê-téc-bua của đại biểu các trào lưu dân chủ — xã hội khác nhau (trong đó có những người tự xưng là những người ủng hộ báo "Sự thật" và báo "Ngôi sao Nê-va") để bàn về việc tiến hành cuộc vận động bầu cử Đu-ma nhà nước IV. Các ban biên tập báo "Ngôi sao Nê-va" và "Sự thật" tuyên bố là đại biểu của họ không tham gia những cuộc họp ấy. — 92.

⁸⁹ Có ý muốn nói đến bài của P. B. Ác-xen-rốt "Bàn về những đề tài trước mắt (Trích thư từ của P. B. Ác-xen-rốt gửi bè bạn)" đăng trên tờ "Tiếng nói Nê-va", số 6, ra ngày 5 tháng Bảy 1912 và trên tờ "Bình minh của chúng ta", số 6 năm 1912. Trong tác phẩm "P. B. Ác-xen-rốt vạch mặt phái thủ tiêu như thế nào?" Lê-nin đã phê phán bài báo này (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 527 — 542). — 93.

⁹⁰ "*Tin tức nước Nga*" — báo; xuất bản ở Mát-xcơ-va từ năm 1863, nói lên quan điểm của giới trí thức ôn hòa tự do chủ nghĩa. Từ năm 1905 là cơ quan ngôn luận của cánh hữu trong Đảng dân chủ - lập hiến. Năm 1918 báo "Tin tức nước Nga" bị đóng cửa cùng với một số tờ báo phản cách mạng khác. — 95.

⁹¹ "*Tư tưởng Ki-ép*" — báo hàng ngày theo khuynh hướng dân chủ - tự sản; xuất bản từ năm 1906 đến năm 1918. — 98.

⁹² "*Giáo dục*" — tạp chí lý luận hợp pháp ra hàng tháng của phái bôn-sê-vích; xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Chạp 1911 đến tháng Sáu 1914. Tạp chí được xuất bản theo sáng kiến của V. I. Lê-nin để thay cho tờ tạp chí "Tư tưởng" của phái bôn-sê-vích đã bị chính phủ Nga hoàng đóng cửa. Số lượng in của tạp chí lên tới 5 nghìn bản. Lê-nin lãnh đạo tạp chí "Giáo dục" từ Pa-ri, sau đó từ Cra-cốp và Pô-rô-nin.

Vào đêm trước cuộc chiến tranh thế giới thứ nhất, tạp chí "Giáo dục" bị chính phủ Nga hoàng đóng cửa. Mùa thu năm 1917 nó được tiếp tục xuất bản lại, nhưng chỉ ra được một số (số kép). — 98.

⁹³ Bài "Bàn về cương lĩnh bầu cử" của V. I. Lê-nin gửi cho báo "Sự thật" hồi tháng Bảy 1912 không được đăng và cho đến nay vẫn chưa tìm thấy. — 99.

⁹⁴ Bài báo của V. I. Lê-nin về ngày 9 tháng Mười một (trả lời của một thông tin viên) cho đến nay vẫn chưa tìm thấy. — 102.

- ⁹⁵ Bài báo với đề tài mà Lê-nin nói đó không được đăng trên tờ "Sự thật". — 103.
- ⁹⁶ "*Sáng kiến*" — tạp chí theo khuynh hướng dân túy - thủ tiêu chủ nghĩa; do nhóm xã hội chủ nghĩa - cách mạng xuất bản. Chỉ ra được một số vào tháng Sáu 1912 ở Pa-ri. — 104.
- ⁹⁷ "*Tin tức của Ban chấp hành khu của tổ chức ở nước ngoài*" — tạp chí, cơ quan ngôn luận của nhóm xã hội chủ nghĩa - cách mạng, xuất bản ở Pa-ri vào những năm 1908 - 1911. — 104.
- ⁹⁸ "*Tư tưởng cách mạng*" — cơ quan ngôn luận của nhóm xã hội chủ nghĩa - cách mạng; xuất bản ở nước ngoài từ tháng Tư 1908 đến tháng Chạp 1909. Ra được 6 số. — 104.
- ⁹⁹ "*Nước Nga cách mạng*" — báo bất hợp pháp; do "Liên đoàn những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng" xuất bản ở nước Nga từ cuối năm 1900 (số 1, ghi năm 1900, nhưng thực tế ra vào tháng Giêng 1901). Từ tháng Giêng 1902 đến tháng Chạp 1905 báo xuất bản ở nước ngoài (Giơ-ne-vo) với tính cách là cơ quan ngôn luận chính thức của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng. — 104.
- ¹⁰⁰ Có ý muốn nói đến những tiểu thuyết của V. Rốp-sin (B. Xa-vin-cốp): "Con ngựa tái nhợt", đăng trong số 1 tạp chí "Tư tưởng Nga" năm 1909 và "Điều không có thực", đăng trong các số 1 - 8 tạp chí "Lời giáo huấn", tháng Tư - tháng Mười một 1912 và số 1 tháng Giêng 1913. — 104.
- ¹⁰¹ "*Những cái mốc*" — tập bài báo của các nhà chính luận dân chủ - lập hiến nổi tiếng, đại biểu cho giới tư sản tự do chủ nghĩa phản cách mạng: N. A. Béc-đi-a-ép, X. N. Bun-ga-cốp, M. O. Ghéc-sen-dôn, A. X. I-dơ-gô-ép, B. A. Ki-xti-a-cốp-xki, P. B. Xtơ-ru-vê và X. L. Phran-cơ; xuất bản vào mùa xuân năm 1909 ở Mát-xcơ-va. Trong bài "Bàn về tập "Những cái mốc"" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 19, tr. 215 - 227), V. I. Lê-nin đã phân tích phê phán và đánh giá về mặt chính trị tập bài báo của phái Trăm đen dân chủ - lập hiến này. — 104.
- ¹⁰² "*Nhu cầu sinh hoạt*" — tạp chí ra hàng tuần; xuất bản ở Pê-téc-bua vào những năm 1909 - 1912. Cộng tác với tạp chí có bọn dân chủ - lập hiến, bọn "xã hội chủ nghĩa nhân dân" và bọn men-sê-vích - thủ tiêu. — 107.
- ¹⁰³ Có lẽ đây là nói về bài báo "Bàn về nghĩa vụ của một người dân chủ

- (Trả lời V. Tséc-nốp)" của L. B. Ca-mê-nép, đăng trong các số 8 - 9 của tạp chí "Giáo dục" tháng Bảy - tháng Tám 1912. — 109.
- ¹⁰⁴ Đây là nói về cái gọi là Hội nghị tháng Tám của bọn thủ tiêu, họp ở Viên hồi tháng Tám 1912; tại hội nghị này đã hình thành nên Khối tháng Tám chống đảng, do Tơ-rốt-xki đứng ra tổ chức. Chi tiết hơn về Hội nghị tháng Tám của bọn thủ tiêu xin xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, chú thích 157. — 109.
- ¹⁰⁵ Có ý muốn nói đến báo "Tin giờ chót ở Vác-sa-va", xuất bản từ ngày 13 tháng Bảy đến ngày 19 tháng Tám 1912 dưới sự chủ biên của V. N. Tsu-đốp-xcai-a, có A. Am-phi-tê-a-tơ-rốp tham gia. — 109.
- ¹⁰⁶ Đây là nói về cuốn sách mỏng của V. I. Lê-nin "Về tình hình hiện nay trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" xuất bản ở Lai-pxích năm 1912 (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 565 - 590). Cuốn sách mỏng đã được gửi đến các đại biểu dự đại hội Đảng dân chủ - xã hội Đức họp từ ngày 15 đến 21 tháng Chín 1912 ở Hem-ni-txơ. — 111.
- ¹⁰⁷ "*Lời nói nước Nga*" — báo hàng ngày; do I. Đ. Xư-tin xuất bản ở Mát-xcơ-va từ năm 1895. Về hình thức nó là một tờ báo không đảng phái, nhưng thật ra nó đứng trên lập trường ôn hòa tự do chủ nghĩa để bênh vực lợi ích của giai cấp tư sản Nga.
Tháng Mười một 1917, do đã đăng những thông báo vu khống chống Xô-viết nên nó bị đóng cửa. Từ tháng Giêng 1918 tờ báo lại được xuất bản một thời gian với những tên gọi "Lời nói mới" và "Lời nói của chúng ta"; đến tháng Bảy 1918 thì bị đóng cửa hẳn. — 112.
- ¹⁰⁸ "*Lời giáo huấn*" — tạp chí chính trị - văn học hợp pháp ra hàng tháng, theo khuynh hướng xã hội chủ nghĩa - cách mạng; xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Tư 1912 đến tháng Bảy 1914. — 114.
- ¹⁰⁹ Có ý muốn nói đến bài "Những kẻ có học thức và lương tâm không trong sạch" của M. X. Ô-n-min-xki (A. Vi-tim-xki) đăng trên báo "Sự thật", số 98, ngày 23 tháng Tám 1912. — 116.
- ¹¹⁰ "*Bremer Bürger-Zeitung*" ("Báo công dân Brê-mơ") — báo dân chủ - xã hội ra hàng ngày; xuất bản từ năm 1890 đến năm 1919; đến năm 1916 chịu ảnh hưởng của những người dân chủ - xã hội

cánh tả Brê-mơ, sau đó chuyển sang tay những người xã hội - sô-vanh.

Về bài báo "Rô-da Lú-xăm-bua và "Partei"vorstand Ba-lan theo vết chân của Mác-tốp" của V. I. Lê-nin, xin xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 54, tr. 465 - 472. — 120.

¹¹¹ Đây là nói về việc tòa án do Ban lãnh đạo trung ương Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lít-va tổ chức buộc tội C. Ra-đếch về một số hành vi thiếu đạo đức. Theo quyết định của tòa án này, Ra-đếch bị khai trừ khỏi hàng ngũ những người dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lít-va và Đảng dân chủ - xã hội Đức.

Vào đầu tháng Chín 1913 tại Pa-ri, theo sáng kiến của Ban thường vụ các chi bộ ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và Lít-va ("Nhóm Rô-dơ-la-mốp"), đã thành lập một tiểu ban để xem xét lại quyết định của tòa án; tham gia tiểu ban này có V. L. Lê-đe — đại diện của Ban thường vụ các chi bộ ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và Lít-va, M. Ê-đi-sê-rốp — đại diện Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, M. Pa-vlô-vích — đại diện Ban tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; được bổ sung thêm vào tiểu ban sau này có A. V. Lu-na-tsác-xki và I-a. Phren-ken — đại diện cho phái Bun. Ban lãnh đạo trung ương không thừa nhận thẩm quyền của tiểu ban này và tìm mọi cách trì hoãn việc trao cho tiểu ban các tài liệu buộc tội. Là thư ký tiểu ban, ngày 21 tháng Mười 1913 Lê-đe đã gửi một bức thư cho V. I. Lê-nin yêu cầu Người góp phần thúc đẩy đặt vấn đề này ra tại phiên họp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa.

Lê-nin ủng hộ việc xem xét lại vụ án C. Ra-đếch. Người cho rằng việc Ban lãnh đạo trung ương kết tội Ra-đếch gắn liền với cuộc đấu tranh gay gắt của Ban lãnh đạo này với những người thuộc "nhóm Rô-dơ-la-mốp".

Tiểu ban đã làm việc suốt năm tháng và đi đến kết luận rằng không có cơ sở để đưa C. Ra-đếch ra tòa án của đảng và khai trừ ông ra khỏi đảng, và đề nghị vẫn tiếp tục coi Ra-đếch là đảng viên Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lít-va và Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (xem cuốn sách mỏng "Sprawozdanie komisji badającej sprawę członka S. D. K. P. iL. Karola Radka" ("Báo cáo của tiểu ban nghiên cứu vụ án Các-lơ Ra-đếch, đảng viên Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lít-va"), do Ban thường vụ các chi bộ ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lít-va xuất bản hồi tháng Ba 1914).

Về lịch sử mới bất đồng giữa Ban lãnh đạo trung ương Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và Lít-va với những người thuộc "nhóm Rô-dơ-la-mốp", xem bài báo của V. I. Lê-nin "Sự chia rẽ trong Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 357 - 363). — 120.

¹¹² Có ý muốn nói đến Đại hội hòa bình thế giới lần thứ XIX họp ngày 22 - 28 tháng Chín (lịch mới) 1912 ở Giơ-ne-vơ. — 124.

¹¹³ Có ý muốn nói đến bài báo của V. I. Lê-nin, ký tên "Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga", đăng trên tờ "Leipziger Volkszeitung", số ra ngày 9 tháng Mười 1912. Bài này của Lê-nin là bài trả lời mẩu tin của bọn thủ tiêu về Hội nghị tháng Tám 1912, cũng đăng trên báo đó, số ra ngày 28 tháng Chín 1912. Mẩu tin này đã bóp méo thực chất của Hội nghị tháng Tám của phái thủ tiêu, đánh lừa những người dân chủ - xã hội Đức. Trong bài báo Lê-nin đã vạch trần cái thực chất chống đảng của hội nghị. Sau khi bài báo được đăng, Người đã gửi bài báo này cho thư ký Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa C. Huy-xman kèm với bức thư này.

Năm 1963, lần đầu tiên bài báo được đăng bằng tiếng Nga trên tờ "Sự thật", số 111, ra ngày 21 tháng Tư 1963.

"Leipziger Volkszeitung" ("Báo nhân dân Lai-pxích") — báo dân chủ - xã hội ra hàng ngày; xuất bản từ năm 1894 đến năm 1933; do Ph. Mê-rinh và R. Lú-xăm-bua làm chủ biên trong nhiều năm và là cơ quan ngôn luận của những người dân chủ - xã hội cánh tả. Từ năm 1917 đến năm 1922 là cơ quan ngôn luận của "những người độc lập" Đức, sau năm 1922 là cơ quan ngôn luận của những người dân chủ - xã hội cánh hữu. — 125.

¹¹⁴ Đây là nói về cuộc bầu cử Đu-ma nhà nước IV, kết thúc ngày 7 (20) tháng Mười một 1912. — 126.

¹¹⁵ "Tia sáng" — báo hợp pháp ra hàng ngày của những người men-sê-vích - thủ tiêu; xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 16 (29) tháng Chín 1912 đến 5 (18) tháng Bảy 1913. Ra được 237 số. Tờ báo tôn tại chủ yếu bằng tiền quyên giúp của những người theo chủ nghĩa tự do. Lãnh đạo tờ báo về mặt tư tưởng là P. B. Ác-xen-rốt, Ph. I. Đan, L. Mác-tốp, A. X. Mác-tư-nốp. — 126.

¹¹⁶ "Ban ngày" — báo tư sản - tự do chủ nghĩa ra hàng ngày; xuất bản ở Pê-téc-bua từ năm 1912. Tham gia tờ báo có những người men-sê-vích theo phái thủ tiêu; sau cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản

tháng Hai 1917 tờ báo hoàn toàn rơi vào tay bọn này. Báo bị đóng cửa ngày 26 tháng Mười (8 tháng Mười một) 1917. — 126.

¹¹⁷ "*Công nhân kim khí*" — tạp chí ra hàng tuần, cơ quan ngôn luận của công đoàn công nhân kim khí. Xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 26 tháng Chín (9 tháng Mười) 1911 đến 12 (25) tháng Sáu 1914. Ra được 45 số. Cho đến năm 1913 cơ quan lãnh đạo công đoàn và ban biên tập tạp chí nằm trong tay bọn thủ tiêu. Sau cuộc bầu lại cơ quan lãnh đạo công đoàn vào tháng Năm 1913, cơ quan lãnh đạo công đoàn và ban biên tập tạp chí chuyển sang tay những người bôn-sê-vích. Chính phủ Nga hoàng đã truy nã tạp chí: một vài số tạp chí bị tịch thu, sau số 24 thì tạp chí bị đình chỉ xuất bản mất 4 tháng. Vì lý do kiểm duyệt nên tạp chí này phải thay đổi nhiều tên gọi: "Công nhân rèn", "Niềm hy vọng", "Thống nhất", "Con đường của chúng ta", v. v.. — 127.

¹¹⁸ "*Kiến thức*" — tạp chí chính trị - văn học ra hàng tháng theo xu hướng tư sản - tự do chủ nghĩa; xuất bản ở Pê-téc-bua vào đầu năm 1913 (ra được 2 số). Trong số những cộng tác viên của tạp chí người ta có nhắc đến A. M. Goóc-ki, nhưng thực ra ông không tham gia tạp chí này. — 130.

¹¹⁹ Về lịch sử chia rẽ trong Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan, V. I. Lê-nin có viết trong bản tuyên bố "Gửi Ban thư ký Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa", trong bài "Sự chia rẽ trong Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan" và trong bức thư gửi I. A. Pi-át-ni-txơ-ki (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 57 - 59, 357 - 363, tập này, tr. 189 - 192). — 131.

¹²⁰ Có ý muốn nói đến cuốn "Những điều luật mới về chế độ bảo hiểm công nhân" của V. P. Lít-vi-nốp - Pha-lin-xki. Xanh Pê-téc-bua, 1912, và cuốn "Chế độ bảo hiểm công nhân ở Nga. Kinh nghiệm lịch sử về vấn đề bảo hiểm công nhân có liên quan với một số biện pháp khác trợ cấp cho họ" của I. Tsi-xchi-a-cốp. Mát-xcơ-va, 1912. — 132.

¹²¹ Đây là nói về cuộc vận động trước ngày bầu cử Đu-ma nhà nước IV. Ngày 17 (30) tháng Mười 1912 đã tiến hành đại hội lần thứ 2 của các đại diện được ủy quyền trong đoàn tuyển cử công nhân Pê-téc-bua để bầu ra các đại biểu cử tri; và chính trong số các đại biểu cử tri này mà sau đó người ta sẽ bầu đại biểu công nhân vào Đu-ma. — 132.

¹²² P. I. Xu-đa-cốp — công nhân; tại đại hội lần thứ nhất của các đại diện được ủy quyền của công nhân tỉnh Xanh Pê-téc-bua ngày 5 (18) tháng Mười 1912 đã trúng cử nhờ số phiếu của những người ủng hộ báo "Sự thật". Ngày 6 (19) tháng Mười Xu-đa-cốp cho đăng bài "Tại cuộc họp các đại diện được ủy quyền" (báo "Sự thật", số 136) trong đó anh ta tuyên bố mình là người ủng hộ các báo "Sự thật" và "Ngôi sao". Đến hôm sau, ngày 7 (20) tháng Mười, trên tờ "Tia sáng", số 19, lại xuất hiện bài "Thư gửi ban biên tập" của anh ta, trong đó anh ta phủ nhận lời tuyên bố của anh ta trên báo "Sự thật". Về sự việc đáng tiếc này của Xu-đa-cốp xem bài "Về sự nhu nhược chính trị (Thư gửi ban biên tập)" của V. I. Lê-nin (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 180 - 181). — 133.

¹²³ Bức thư của V. I. Lê-nin được giữ trong kho lưu trữ riêng của V. A. Đê-xni-txơ-ki là bản sao đánh máy, có sự chứng thực của A. M. Goóc-ki. Bức thư này là để trả lời bản kế hoạch thu thập các tài liệu về lịch sử cách mạng mà Goóc-ki gửi đến. Về kế hoạch này, ngày 8 tháng Mười (lịch mới) 1912 Goóc-ki đã viết cho V. V. Vê-rê-xa-ép như sau: "Nếu ông hay những người quen của ông có những tư liệu gì về lịch sử phong trào xã hội Nga thế kỷ XIX — văn kiện, ấn phẩm, thư từ, hiện vật — mà vì lý do nào đó không tiện để ở chỗ của mình và có thể sẽ có ngày bị mất hẳn, thì xin ông hãy gửi tất cả đến đây cho tôi! Ở đây có một cái kho an toàn cất giữ những thứ đó và tương lai nó sẽ trở thành viện bảo tàng lịch sử phong trào giải phóng từ thời Ê-ca-tê-ri-na đến ngày nay. Những tư liệu — nhất là những tư liệu mật — của những người phải hữu cũng nên có, càng đầy đủ càng tốt" (M. Goóc-ki. Tuyển tập gồm 30 tập, tiếng Nga, t. 29, tr. 255).

A. M. Goóc-ki có ý định tiếp nhận cho viện bảo tàng tủ sách và số tài liệu lưu trữ của công tước I. Đ. Bê-bu-tốp, người có thiện cảm với những người dân chủ - xã hội. Bê-bu-tốp để lại tủ sách và số tài liệu lưu trữ này cho Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và đã chuyển cho Ban lãnh đạo trung ương (Ban chấp hành trung ương) Đảng dân chủ - xã hội Đức cất giữ. Khi gửi thư cho Lê-nin thì Goóc-ki đồng thời cũng viết một bức thư cho C. Cau-xky, và Cau-xky đã trả lời rằng quyền sử dụng tủ sách và số tài liệu lưu trữ đó là thuộc về Bê-bu-tốp: "Nếu công tước đồng ý giao lại tủ sách cho các Ngài, tức là cho cơ quan lưu trữ xã hội chủ nghĩa của Nga, thì Vorstand sẽ rất vui lòng giao lại". Sau đó, thông qua một biên tập viên của tạp chí "Người đương thời" ở Pê-téc-bua, A. M. Goóc-

ki đã hỏi lại ý kiến của I. Đ. Bê-bu-tốp và được ông trả lời là ông không phản đối việc giao lại tủ sách của mình cho một cơ quan đáng tin cậy, nhưng việc giải quyết vấn đề này phải chờ đến cuộc gặp riêng với ông.

Số phận của tủ sách I. Đ. Bê-bu-tốp sau đó ra sao đến nay vẫn chưa rõ. — 133.

¹²⁴ Đây là nói về đại hội Đảng công nhân dân chủ - xã hội Áo họp ở Viên từ ngày 31 tháng Mười đến 4 tháng Mười một 1912. — 138.

¹²⁵ E. I. Gia-gien-lô — đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan; được bầu làm đại biểu của Vác-sa-va trong Đu-ma nhà nước IV. Những người bôn-sê-vích kiên quyết phản đối việc kết nạp Gia-gien-lô vào đảng đoàn dân chủ - xã hội, vì Gia-gien-lô vào được Đu-ma là nhờ sự ủng hộ của giai cấp tư sản và khối liên minh Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan với phái Bun. Trong lần biểu quyết đầu tiên, đảng đoàn dân chủ - xã hội đã bị phân liệt: 6 đại biểu (men-sê-vích) biểu quyết tán thành việc kết nạp Gia-gien-lô và 6 đại biểu (bôn-sê-vích) biểu quyết phản đối. Khi đại biểu của léc-cút-xơ là I. N. Man-cốp, một phần tử men-sê-vích phái hữu đến, thì bọn men-sê-vích chiếm ưu thế và Gia-gien-lô được kết nạp làm thành viên của đảng đoàn dân chủ - xã hội. Nhưng dưới áp lực của những đại biểu bôn-sê-vích, quyền hạn của y trong đảng đoàn bị hạn chế: Gia-gien-lô không có quyền biểu quyết về tất cả những vấn đề thuộc nội bộ đảng.

Nghị quyết của đảng đoàn dân chủ - xã hội của Đu-ma IV về vấn đề kết nạp Gia-gien-lô vào đảng đoàn dân chủ - xã hội được đăng ngày 1 (14) tháng Chạp 1912 trên các báo "Sự thật" (số 182) và "Tia sáng" (số 64). V. I. Lê-nin đã đánh giá nghị quyết này trong bài báo "Giai cấp công nhân và đoàn đại biểu của nó "tại nghị viện"", cũng như trong nghị quyết của Hội nghị Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp với các cán bộ đảng tại Cra-cốp "Về đảng đoàn dân chủ - xã hội ở Đu-ma" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 294 - 298, 322 - 323). — 139.

¹²⁶ Đây là nói về *Đại hội bất thường xã hội chủ nghĩa quốc tế của Quốc tế II*, họp tại Ba-lơ ngày 24 - 25 tháng Mười một (lịch mới) 1912. Đại hội được triệu tập để giải quyết vấn đề đấu tranh chống lại nguy cơ sắp nổ ra một cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới; sau khi bùng nổ cuộc chiến tranh Ban-căng lần thứ nhất thì mối nguy cơ này càng tăng lên. Tham dự đại hội có 555 đại biểu. Ban chấp

hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga cử 6 đại biểu đi dự đại hội.

Các nước Pháp, Đức, Anh, Áo và Nga mỗi nước đã cử một đại biểu vào tiểu ban soạn thảo tuyên ngôn chống chiến tranh. Theo sự thỏa thuận với các đại biểu Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và với Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, I. Ru-ba-nô-vích (đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng) được cử làm đại biểu của Nga trong tiểu ban.

Trong phiên họp ngày 25 tháng Mười một của đại hội, bản tuyên ngôn đã được nhất trí thông qua. Bản tuyên ngôn đã vạch trần mục tiêu ăn cướp của cuộc chiến tranh đang được bọn đế quốc chuẩn bị và kêu gọi công nhân tất cả các nước kiên quyết đấu tranh cho hòa bình, chống nguy cơ chiến tranh, "lấy sức mạnh của khối đoàn kết quốc tế và của giai cấp vô sản để đối lập lại chủ nghĩa đế quốc tư bản". Trường hợp nếu cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa nổ ra, bản tuyên ngôn đề nghị những người xã hội chủ nghĩa hãy lợi dụng cuộc khủng hoảng về kinh tế và chính trị do chiến tranh gây ra để đấu tranh cho cách mạng xã hội chủ nghĩa.

Đến khi cuộc chiến tranh thế giới thứ nhất nổ ra, các lãnh tụ của Quốc tế II đã cố tình lờ đi bản Tuyên ngôn Ba-lơ và đứng về phía các chính phủ đế quốc ở nước mình. — 139.

¹²⁷ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến bài báo của C. Cau-xky "Der Krieg und die Internationale" ("Chiến tranh và Quốc tế") đăng trong số 6 tạp chí "Die Neue Zeit", ra ngày 8 tháng Mười một 1912, tr. 191 - 192. — 139.

¹²⁸ Trong thư gửi V. I. Lê-nin ngày 7 tháng Mười một 1912, Huy-xman báo trước về ngày triệu tập Đại hội Ba-lơ và khuyên nên có biện pháp để cử đại biểu; viết về khả năng có biểu tình ở các thành phố lớn của châu Âu ngày 17 tháng Mười một 1912 để phản đối việc mở rộng chiến trường; yêu cầu Lê-nin nhận lời nếu có đảng nào đó đề nghị Người phát triển tại cuộc mít-tinh; thông báo về thành phần tiểu ban hiệu đính bản dự thảo nghị quyết đại hội và yêu cầu Người cử đại biểu vào tiểu ban đó. — 140.

¹²⁹ Đây là nói về phiên họp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa ở Bruy-xen ngày 28 - 29 tháng Mười 1912, không có V. I. Lê-nin tham dự. Phiên họp này đã thông qua quyết định triệu tập đại hội xã hội chủ nghĩa bất thường. Đại biểu của Nga tại phiên họp là G. Plê-kha-nốp và I. Ru-ba-nô-vích. Một phiên họp kín đặc biệt của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa đã được dành cho những vấn đề của Nga. Báo cáo

chính thức về phiên họp này không được công bố. Lê-nin biết phiên họp đó là qua bài báo của L. Mác-tốp "Cục quốc tế bàn về sự thống nhất của phong trào dân chủ - xã hội" đăng trong số 37 báo "Tia sáng" ra ngày 28 tháng Mười 1912. Lê-nin đã viết trả lời Mác-tốp trong bài báo "Thà chậm còn hơn không" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 341 - 343). — 141.

¹³⁰ *Vụ A. Éch-cơ* (Mu-khin) — việc buộc tội Éch-cơ đã có những hành động xấu xa — được một tiểu ban đặc biệt thẩm xét vào năm 1909; tiểu ban này đã thừa nhận là "không có một tài liệu nào để truy tố Éch-cơ trước tòa án của đảng". Nhưng sau đó vụ án Éch-cơ lại bị nêu lên; tiểu ban thẩm xét cuối cùng không xét xử xong vì cuộc chiến tranh thế giới lần thứ nhất bùng nổ. — 143.

¹³¹ "Thư ủy nhiệm của công nhân Pê-téc-bua cho đại biểu công nhân của họ" đã được thông qua tại các hội nghị của công nhân các xí nghiệp lớn nhất ở Pê-téc-bua và tại đại hội các đại biểu công nhân được ủy quyền ngày 17 (30) tháng Mười 1912. — 145.

¹³² Đây là nói về việc Quốc tế II mời các đại diện của nhóm đối lập trong Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va (những người thuộc "nhóm Rô-dơ-la-mốp") đến dự Đại hội Ba-lơ (tháng Mười một 1912). — 147.

¹³³ Đây là nói về chữ ký của M. C. Mu-ra-nốp, đại biểu của Đu-ma nhà nước IV, ký dưới bức thư phản đối chiến tranh của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma. Bức điện về việc Mu-ra-nốp ký tên vào đã được V. I. Lê-nin gửi đến Ba-lơ ngày 24 tháng Mười một (lịch mới) 1912. — 149.

¹³⁴ Có ý muốn nói đến báo "Sự thật", số 166, ra ngày 11 (24) tháng Mười một 1912. Cũng vào ngày này Đại hội bất thường xã hội chủ nghĩa quốc tế của Quốc tế II khai mạc tại Ba-lơ.

Điện của A. E. Ba-đa-ép và những người khác chào mừng Đại hội Ba-lơ và phản đối chiến tranh được đăng trên báo "Sự thật", số 167, ra ngày 13 tháng Mười một (lịch cũ) 1912. — 150.

¹³⁵ Ngày 15 (28) tháng Mười một 1912 Đ. Bết-nui đã gửi cho V. I. Lê-nin bức thư như sau:

"Đê-mi-an Bết-nui xin gửi đồng chí lời chào nồng nhiệt. Tôi muốn trao đổi thư từ trực tiếp với đồng chí. Tôi đợi thư trả lời của đồng chí với địa chỉ này hoặc với một địa chỉ đáng tin cậy khác.

Xin đồng chí hãy gửi theo địa chỉ: Xanh Pê-téc-bua, Na-đê-giơ-đin-xcai-a, 33, căn nhà 5. Ban biên tập tạp chí "Thế giới ngày nay", gửi Đê-mi-an Bết-nui. — Nhưng đồng thời tôi cũng yêu cầu đồng chí xác nhận qua ban biên tập báo "Sự thật" rằng đúng là đồng chí đã nhận được thư này và đồng chí đã trả lời nó. Đây là lần đầu tôi viết cho đồng chí nên phải thận trọng. Tôi sẽ rất lấy làm sung sướng nếu đồng chí trả lời bức thư này một cách tự nhiên hơn, chứ không miễn cưỡng như tôi viết cho đồng chí. Xin đồng chí hãy tin nhận ở tôi tấm lòng hết sức kính trọng. Đ. Bết-nui". — 152.

¹³⁶ Có ý muốn nói đến việc biên tập viên báo "Sự thật" N. N. Ba-tu-rin bị bắt hồi tháng Mười một 1912. — 152.

¹³⁷ Truyền đơn chuẩn bị cho ngày 9 tháng Giêng 1913 "Gửi toàn thể anh chị em công nhân nước Nga!" là do I. V. Xta-lin viết hồi tháng Chạp 1912 trên cơ sở những chỉ dẫn của V. I. Lê-nin; bản này đã được công bố dưới ký tên Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 153.

¹³⁸ Vài hôm trước ngày khai mạc Đu-ma nhà nước IV, tại các xí nghiệp có phát tờ truyền đơn kêu gọi công nhân tổ chức vào ngày 15 (28) tháng Mười một 1912 một ngày bãi công chính trị và một cuộc biểu tình tuần hành đến điện Ta-vrích. Trên tờ "Tia sáng" bọn thủ tiêu đã lên tiếng phản đối cuộc tuần hành. Ngày 13 (26) tháng Mười một, đảng đoàn dân chủ - xã hội đã triệu tập một hội nghị với sự tham gia của đại diện Ban chấp hành Pê-téc-bua, đại diện ban biên tập báo "Sự thật", đại diện trung tâm lãnh đạo của phái thủ tiêu — Ban tổ chức và báo "Tia sáng" của phái thủ tiêu. Tại hội nghị, những người bôn-sê-vích đã ủng hộ ý kiến của công nhân đề nghị đánh dấu ngày khai mạc của Đu-ma Trăm đen bằng một cuộc bãi công và biểu tình. Bọn thủ tiêu kiên quyết phản đối. Sau khi hội nghị kết thúc, đảng đoàn dân chủ - xã hội đã cho đăng một bản tuyên bố sai lầm về chính trị, trong đó tỏ rõ thái độ không tán thành cuộc bãi công. Bất chấp sự phản đối của bọn thủ tiêu và sai lầm chính trị của đảng đoàn dân chủ - xã hội, hàng vạn công nhân vẫn tiến hành bãi công vào ngày khai mạc Đu-ma. Trong nhiều xí nghiệp đã tổ chức những cuộc mít-tinh chớp nhoáng, trong đó công nhân quyết định tẩy chay báo "Tia sáng". Sau cuộc biểu tình, tại các cuộc họp của công nhân, những đại biểu bôn-sê-vích trong Đu-ma đã thừa nhận sai lầm của mình.

Về vấn đề này V. I. Lê-nin đã viết bài báo "Vấn đề sự kiện ngày 15 tháng Mười một (Bài diễn văn không phát biểu)" (xem Toàn tập,

- tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 253 - 256). — 153.
- ¹³⁹ Có ý muốn nói đến I. N. Man-cốp, đại biểu của tỉnh Iéc-cút-xcơ trong Đu-ma nhà nước IV, một phân tử men-sê-vích - thủ tiêu. — 154.
- ¹⁴⁰ Có ý muốn nói đến phiên họp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp ở Cra-cốp ngày 12 hoặc 13 (25 hoặc 26) tháng Mười một 1912, dưới sự lãnh đạo của V. I. Lê-nin. — 158.
- ¹⁴¹ Bức thư của V. I. Lê-nin viết cho I. V. Xta-lin được gửi từ Cra-cốp đến Pê-téc-bua ngày 28 tháng Mười một (11 tháng Chạp) 1912. Bức thư này được N. C. Crúp-xcai-a viết lại bằng mực hóa học. Trên đường chuyển đi, bức thư bị sở cảnh sát bắt được, dịch mật mã và đánh máy lại. Bản sao của nó được tìm thấy ở hồ sơ lưu trữ của sở cảnh sát. Trong khi giải mật mã, một số chữ không đoán được nên trong thư còn để trống một số chỗ. — 160.
- ¹⁴² "*Ban ngày*" — bí danh của báo "Sự thật". — 160.
- ¹⁴³ Ngày 15 (18) tháng Mười 1912, ngay trước ngày triệu tập đại hội đại diện được ủy quyền của đoàn tuyển cử công nhân tỉnh Pê-téc-bua để bầu ra các đại biểu cử tri ứng cử vào Đu-ma nhà nước IV, chính phủ đã đưa ra những cái gọi là "lời giải thích" cho 21 xí nghiệp (trong số 44 công xưởng và nhà máy tham gia bầu cử) rằng việc lựa chọn các đại diện được ủy quyền tại các xí nghiệp này bị xem là không có giá trị. Đáp lại "những lời giải thích" của chính phủ, công nhân nhiều nhà máy và công xưởng ở Pê-téc-bua đã tiến hành cuộc bãi công chính trị; cuộc bãi công này lan ra khắp các quận ở Pê-téc-bua và kéo theo nhiều cuộc mít-tinh và biểu tình của quần chúng. Chính phủ bắt buộc phải nhượng bộ và tuyên bố sẽ tổ chức bầu cử bổ sung. Tại khắp các xí nghiệp được tổ chức bầu cử bổ sung, công nhân đã thông qua "Thư ủy nhiệm của công nhân Pê-téc-bua cho đại biểu công nhân của họ", thư ủy nhiệm này mang tinh thần bôn-sê-vích. Ngày 17 (30) tháng Mười "Thư ủy nhiệm" được một hội nghị mới của tỉnh thông qua, nhưng ở lượt bầu đại biểu cử tri lần thứ hai, việc biểu quyết không được tiến hành theo đúng cương lĩnh, nên kết quả là trong số đại biểu cử tri trúng cử có 3 người bôn-sê-vích và 3 của phái thủ tiêu. Để xác định người đại diện cho đoàn tuyển cử công nhân vào Đu-ma, những người bôn-sê-vích đã đề nghị

- những người của phái thủ tiêu rút thăm. Phái thủ tiêu từ chối không rút thăm. Tại đại hội đại biểu cử tri cấp tỉnh, A. E. Ba-đa-ép, đảng viên bôn-sê-vích, được bầu làm đại biểu của đoàn tuyển cử công nhân tỉnh Pê-téc-bua. — 163.
- ¹⁴⁴ *Hợp tác xã* — là tên gọi của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma nhà nước IV trong những thư từ trao đổi bí mật. — 164.
- ¹⁴⁵ Để giữ bí mật, các đại biểu dân chủ - xã hội trong Đu-ma nhà nước IV được gọi bằng "*các số*": № 1 là A. E. Ba-đa-ép, № 3 là R. V. Ma-li-nốp-xki (về sau bị vạch mặt là một tên khiêu khích), № 4 là N. R. Sa-gốp, № 5 là M. C. Mu-ra-cốp, № 6 là G. I. Pê-tơ-rốp-xki, № 7 là Ph. N. Xa-môi-lốp. — 164.
- ¹⁴⁶ *Ban lãnh đạo của Mi-sa* — có lẽ là tên gọi bí mật của Ban chấp hành Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 164.
- ¹⁴⁷ Cuối năm 1912, những công việc hành chính quản trị có liên quan đến việc xuất bản báo "Sự thật", do lỗi của những nhân viên văn phòng, lâm vào tình trạng hết sức rối rắm, khiến người ta có thể đặt vấn đề là có sự tham ô và lạm dụng. — 165.
- ¹⁴⁸ Những bức thư các số 107 và 110 đã được đăng trên tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 2 năm 1960, như là những bức thư của N. C. Crúp-xcai-a.
- Trong quá trình chuẩn bị xuất bản tập này, căn cứ vào nội dung của các bức thư ấy và so sánh chúng với các bức thư khác cùng thời kỳ, người ta đã xác định được đó là những bức thư của V. I. Lê-nin và chỉ là nhằm giữ bí mật mà chúng đã được Crúp-xcai-a dùng mực hóa học viết lại, xen vào giữa các dòng chữ của những bức thư hợp pháp. — 166.
- ¹⁴⁹ Đây là nói về bản tuyên bố của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma nhà nước IV viết trên cơ sở những luận cương của V. I. Lê-nin "Về vấn đề một số lời phát biểu của các nghị sĩ công nhân" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 241 - 247).
- Trước khi bản tuyên bố được thông qua đã nổ ra một cuộc đấu tranh gay gắt giữa các đại biểu bôn-sê-vích với nhóm bảy người men-sê-vích trong đảng đoàn. Theo đúng những chỉ dẫn của Lê-nin, hầu hết những điểm chính trong cương lĩnh tối thiểu đã được đưa vào bản tuyên bố. Nhưng rồi phái men-sê-vích cũng vẫn đưa vào được một điểm đòi quyền tự trị dân tộc về văn hóa. Ngày 7 (20)

tháng Chạp 1912, bản tuyên bố của đảng đoàn dân chủ - xã hội đã được đọc tại phiên họp của Đu-ma nhà nước.

Tháng Chạp 1912, trước yêu cầu khẩn khoản của nhóm thủ tiêu, đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma nhà nước IV đã tiến hành một cuộc thương lượng về việc hợp nhất báo "Sự thật" và "Tia sáng" thành một "tờ báo công nhân không bè phái". Do kết quả của cuộc thương lượng này, ngày 18 tháng Chạp 1912, những đại biểu bên-sé-vích trong Đu-ma nhà nước IV là A. E. Ba-đa-ép, G. I. Pê-tơ-rốp-xki, Ph. N. Xa-môi-lốp và N. R. Sa-gốp đã tuyên bố trên tờ "Tia sáng", số 78, về việc họ tham gia cộng tác với báo "Tia sáng", còn bảy đại biểu thủ tiêu thì tham gia cộng tác với báo "Sự thật". Nhưng mới đến ngày 30 tháng Giêng 1913 những đại biểu bên-sé-vích đã thôi không cộng tác với tờ "Tia sáng" nữa, tuyên bố là họ không tán thành khuynh hướng thủ tiêu của tờ báo (xem tập này, chú thích 182). — 171.

¹⁵⁰ Đây là nói về báo cáo của đoàn đại biểu Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga về Đại hội Ba-lơ của Quốc tế II. Báo cáo này đã được đăng trong tờ "Người dân chủ - xã hội", số 30, ngày 12 (25) tháng Giêng 1913. — 173.

¹⁵¹ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến việc sáu đại diện của Ban chấp hành trung ương rút ra khỏi tiểu ban của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Đại hội Ba-lơ. Đây là một hành động nhằm phản đối việc tiểu ban này đã phê chuẩn giấy ủy nhiệm cho một đại diện của "nhóm khởi xương" Pê-téc-bua — một tổ chức thù địch đang tiến hành đấu tranh chống đảng. — 173.

¹⁵² "Nhóm sáu người do đoàn tuyển cử công nhân bầu ra" — sáu đại biểu bên-sé-vích trong đảng đoàn dân chủ - xã hội tại Đu-ma nhà nước IV. — 174.

¹⁵³ Xem "Đại hội V (Đại hội Luân-đôn) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga". Biên bản. Tiếng Nga, Mát-xcơ-va, 1963, tr. 660. — 174.

¹⁵⁴ Có ý muốn nói đến bài báo của L. Mác-tốp "Cục quốc tế bàn về sự thống nhất của phong trào dân chủ - xã hội" trong đó có thông báo rằng tại phiên họp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa (ngày 28 - 29 tháng Mười (lịch mới) 1912) ở Bruy-xen, G. V. Plê-kha-nốp đã tuyên bố rằng "thời kỳ mà những người dân chủ - xã hội Nga sẽ thống nhất không phải chỉ riêng với nhau, mà cả với những đảng viên xã hội chủ nghĩa - cách mạng, không còn xa nữa". — 175.

¹⁵⁵ "Bưu điện buổi chiều" — bí danh của báo "Tia sáng". — 177.

¹⁵⁶ Trong thư gửi V. I. Lê-nin ngày 5 tháng Chạp (lịch mới) 1912, C. Huy-xman thông báo rằng ông coi việc thay người đại diện của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa chỉ là tạm thời, rằng việc quyết định dứt khoát về người đại diện có thể được thông qua sau khi có sự thỏa thuận của Lê-nin "với một phái dân chủ - xã hội khác" (tức là với phái thủ tiêu). — 177.

¹⁵⁷ Đây là nói về trường đảng ở Pô-rô-nin. Sau này Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga dự định tổ chức nó vào năm 1913, vào thời gian nghỉ hè của Đu-ma nhà nước, cho các thành viên của đảng đoàn dân chủ - xã hội, các cán bộ đảng và công nhân. Thời gian học tập ở trường dự kiến là 6 tuần; trong thời gian này sẽ có 100 bài giảng về các vấn đề ruộng đất, kinh tế chính trị học, triết học mác-xít, lịch sử Đảng dân chủ - xã hội Đức, Ba-lan, xứ Lát-vi-a, v. v.. Ngoài các bài giảng còn dự định làm một số công việc thực tế như soạn các đề cương phát biểu tại Đu-ma, thảo báo cáo cho cử tri, giới thiệu cho học viên nắm được một cách tỉ mỉ những công việc của Đu-ma III. Kế hoạch học tập của trường được thảo ra với sự tham gia trực tiếp của V. I. Lê-nin. Người đã chuẩn bị giảng một loạt bài quan trọng nhất về các vấn đề kinh tế chính trị học, về lý luận và thực tiễn của chủ nghĩa xã hội ở Nga, về các vấn đề ruộng đất và dân tộc. Nhưng sau vì một số điều kiện không thuận lợi (như không đủ tiền, v. v..) nên việc tổ chức trường không thực hiện được. — 181.

¹⁵⁸ Theo đề nghị của A. M. Goóc-ki, tháng Tư 1908 V. I. Lê-nin đến Ca-pri và ở lại đó vài ngày. Trong thời gian này Người đã tuyên bố với A. Bô-gđa-nốp, V. Ba-da-nốp và A. V. Lu-na-tsác-xki rằng Người hoàn toàn bất đồng ý kiến với họ trong các vấn đề triết học. — 183.

¹⁵⁹ Có ý muốn nói đến cuộc họp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng. Để giữ bí mật cuộc họp này được gọi là cuộc họp "tháng Hai". Cuộc họp tiến hành ở Cra-cốp từ ngày 26 tháng Chạp 1912 đến ngày 1 tháng Giêng 1913 (8 - 14 tháng Giêng 1913). Chi tiết hơn về cuộc họp, xin xem, V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, chú thích 125. — 184.

¹⁶⁰ "Liên bang loại tôi tệ" trong các nghị quyết của Hội nghị đảng ở Pra-ha năm 1912 để chỉ những mối quan hệ với những tổ chức dân

chủ - xã hội dân tộc, những mối quan hệ đã tồn tại trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ Đại hội IV (Đại hội thống nhất), khi mà "phái dân tộc" hoạt động một cách "hoàn toàn tách rời với những tổ chức Nga", và điều này đã có ảnh hưởng hết sức không tốt cho toàn bộ công việc của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Mặc dù các tổ chức dân chủ - xã hội của Ba-lan và Lit-va, của xứ Lát-vi-a và của phái Bun đều nằm trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, song các cơ quan lãnh đạo các tổ chức này vẫn hoạt động một cách riêng rẽ, không tham gia vào việc lãnh đạo công tác chung của đảng trong toàn nước Nga, nên đã trực tiếp hay gián tiếp hỗ trợ cho hoạt động chống đảng của bọn thủ tiêu (về vấn đề này, xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 172 - 174 và t. 22, tr. 282 - 284). — 190.

¹⁶¹ Năm 1897, tại Đại hội Vim-béc-gơ (Viên), Đảng dân chủ - xã hội Áo đã bị thủ tiêu về mặt là một đảng thống nhất và thay thế cho nó người ta thành lập một Liên đoàn gồm sáu "nhóm dân chủ - xã hội" dân tộc: Đức, Tiệp, Ba-lan, dân tộc Ru-xin, Ý và Nam Xla-ơ. Tất cả các nhóm này chỉ liên kết với nhau bởi một đại hội chung và một Ban lãnh đạo trung ương chung. Tại Đại hội Bruyn-ơ năm 1899 Ban lãnh đạo trung ương của đảng được cải tổ thành một cơ quan liên bang bao gồm các ban chấp hành của các đảng dân chủ - xã hội dân tộc. — 191.

¹⁶² "Tia lửa" ("cũ") — tờ báo mác-xít bất hợp pháp đầu tiên có tính chất toàn quốc do V. I. Lê-nin sáng lập. Xuất bản vào những năm 1900 - 1903 (từ số 52 trở đi bọn men-sê-vích đã biến tờ "Tia lửa" thành cơ quan ngôn luận của chúng, và thế là ra đời tờ "Tia lửa" "mới" của bọn men-sê-vích). Tờ "Tia lửa" đã đóng vai trò quyết định trong việc xây dựng đảng mác-xít cách mạng, nó là trung tâm thống nhất các lực lượng của đảng, tập hợp và giáo dục các cán bộ của đảng. Theo sáng kiến của Lê-nin và với sự tham gia trực tiếp của Người, ban biên tập tờ "Tia lửa" đã soạn ra bản dự thảo cương lĩnh của đảng và chuẩn bị cho Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 192.

¹⁶³ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến "Bản dự thảo những điều kiện hợp nhất phái Bun với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga", được thông qua tại Đại hội IV (Đại hội thống nhất) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, tiến hành từ ngày 10 đến ngày 25 tháng Tư (23 tháng Tư đến 8 tháng Năm) 1906 (xem "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu

và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, phần I, 1954, tr. 134 - 135). — 192.

¹⁶⁴ Xem C. Mác và Ph. Ăng-ghen. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 24, tr. 534. — 193.

¹⁶⁵ "Hamburger Echo" ("Tiếng vang Hăm-bua") — báo hàng ngày, cơ quan ngôn luận của tổ chức Hăm-bua Đảng dân chủ - xã hội Đức; được sáng lập năm 1875 với tính cách là "Hamburg-Altonaer Volksblatt" ("Báo nhân dân Hăm-bua - An-tô-na khổ nhỏ"), từ năm 1887 đến nay được xuất bản với tên "Hamburger Echo". Tháng Ba 1933 tờ báo bị chính phủ quốc xã đóng cửa. Đến tháng Tư 1946 lại tiếp tục xuất bản lại. — 193.

¹⁶⁶ Bức thư của Ha-dơ, mà V. I. Lê-nin dẫn ra trong bài báo "Thà chậm còn hơn không", được đăng trong tờ "Sự thật", số 8, ra ngày 11 tháng Giêng 1913. — 194.

¹⁶⁷ Bức thư của V. I. Lê-nin là để trả lời cho bức thư của người phụ trách kho lưu trữ của Đảng dân chủ - xã hội Nga ở Béc-lanh, G. M. Vi-a-dơ-men-xki. Trong thư của mình, Vi-a-dơ-men-xki yêu cầu Lê-nin gửi cho những sách báo bất hợp pháp của Ba-lan cũng như tất cả những ấn phẩm bất hợp pháp của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga để bổ sung cho kho lưu trữ; đồng thời tỏ ý sẵn sàng gửi cho Lê-nin những tờ "Tin tức của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" năm 1907 mà Lê-nin đã thấy trong dịp ghé thăm kho lưu trữ lần đầu tiên vào mùa hè năm 1912 và là những tài liệu mà Người đang rất cần. — 195.

¹⁶⁸ "Tin tức của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" — báo bôn-sê-vích bất hợp pháp. Xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 16 (29) tháng Bảy đến ngày 11 (24) tháng Mười 1907. Ra được 3 số. Như đã nêu rõ trong số 1, tờ "Tin tức" được xuất bản tạm thời "vì lý do không thể ngay lập tức bắt tay vào xuất bản một tờ báo Cơ quan ngôn luận trung ương của đảng". Trong tờ "Tin tức" có đăng một số đoạn trích trong các biên bản của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, các nghị quyết của các đảng bộ Pê-téc-bua và Mát-xcơ-va Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga về các vấn đề chính trị hàng ngày, những tin tức về các sự kiện cách mạng ở Nga. — 196.

¹⁶⁹ Có ý muốn nói đến bức thư của V. I. Lê-nin gửi đến Pa-ri để giới

thiệu G. M. Vi-a-dơ-men-xki với N. V. Cu-dơ-nê-txốp (Xa-pô-giơ-cốp); trong thư hình như Lê-nin yêu cầu Cu-dơ-nê-txốp chuyển cho Vi-a-dơ-men-xki những sách báo dân chủ - xã hội bất hợp pháp để đưa vào kho lưu trữ xã hội chủ nghĩa ở Béc-lanh. Theo thông báo của Vi-a-dơ-men-xki, ông đã có mặt ở Pa-ri vào tháng Giêng - tháng Hai 1913 và Cu-dơ-nê-txốp đã chuyển cho ông một số ấn phẩm bất hợp pháp có giá trị của các ban chấp hành bôn-sê-vích ở U-ran. — 196.

¹⁷⁰ Có ý muốn nói đến bài "*Về chủ nghĩa bôn-sê-vích*" của V. I. Lê-nin viết cho tập hai cuốn sách của N. A. Ru-ba-kin "*Điểm sách*" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 344 - 346). Ngày 10 tháng Giêng (lịch mới) 1913, trong một bức thư gửi Lê-nin, Ru-ba-kin yêu cầu "trình bày một cách tóm tắt (không quá một trang giấy viết thư)... về *thực chất* của chủ nghĩa bôn-sê-vích và giới thiệu những cuốn sách có nói đến thực chất này" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô). Trong tập II cuốn "*Điểm sách*", bài của Lê-nin được đăng nguyên văn, nhưng kèm theo lời chú thích như sau: "N. Lê-nin viết theo yêu cầu của chúng tôi. Bức thư của Lê-nin... được đăng nguyên văn, và một vài ý có tính chất bút chiến của ngài Lê-nin là thuộc về trách nhiệm của tác giả". — 196.

¹⁷¹ Trong tờ "*Tia sáng*", số 4, ra ngày 5 tháng Giêng 1913, bài làm cho V. I. Lê-nin quan tâm đến có lẽ là bài "*Về quyền đại diện tại Cục quốc tế*", viết để trả lời một bài báo khác trên tờ "*Sự thật*", số 201, ra ngày 23 tháng Chạp 1912 cũng có tiêu đề như thế. Bọn thủ tiêu tuyên bố trên tờ "*Tia sáng*" rằng họ coi sự đại diện của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa (Lê-nin và Plê-kha-nốp) là sự đại diện của một phía và họ đưa ra vấn đề thiếu đại diện của Ban tổ chức men-sê-vích tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. — 197.

¹⁷² Đây là nói về việc cải tổ ban biên tập báo "*Sự thật*" trên cơ sở những quyết định của Hội nghị Cra-cốp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng. Việc không nhận được tin tức gì về việc bắt đầu cải tổ ban biên tập khiến V. I. Lê-nin hết sức lo lắng, vì vào tháng Giêng 1913 tờ "*Sự thật*" lại mắc phải một loạt sai lầm trong công việc của nó. Ngày 15 và 23 tháng Giêng báo này đã cho đăng những bức thư gửi ban biên tập của E. I. Gia-gien-lô, một nghị sĩ thuộc Đảng xã hội chủ nghĩa

Ba-lan, trong đó y tự xưng là đại diện cho giai cấp công nhân Ba-lan; ngày 17 và 24 tháng Giêng tờ báo đã cho đăng ở trang nhất thông cáo về việc phát hành các số tiếp theo của tờ "*Txai-tơ*", một tờ báo theo khuynh hướng thủ tiêu, cơ quan ngôn luận của phái Bun; báo "*Sự thật*" đã tỏ ra không kiên quyết trong việc đấu tranh với bọn thủ tiêu; mặc dù đã có chỉ thị của Hội nghị Cra-cốp, nó vẫn không đăng một số bài do Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương gửi để đăng trên báo, v.v..

Trở ngại chủ yếu khiến cho các cán bộ đảng ở Pê-téc-bua không thể nhanh chóng giải quyết nhiệm vụ cải tổ ban biên tập là ở Pê-téc-bua thời kỳ đó thiếu những cán bộ hợp pháp có thể bổ sung vào bộ máy biên tập của báo. Những phần tử điều hòa chui vào ban biên tập và tên khiêu khích trá hình Ma-li-nốp-xki tìm mọi cách cản trở công việc của ban. Ngày 22 tháng Giêng (lịch cũ) đã có một cuộc họp chung giữa các ủy viên của Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ ban biên tập báo "*Sự thật*". Tham dự cuộc họp có 12 người, trong đó có các ủy viên Ban chấp hành trung ương I-a. M. Xvéc-đlốp, G. I. Pê-tơ-rốp-xki, Ph. I. Gô-lô-sê-kin, thư ký của Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga là V. N. Lô-bô-va, v. v.. Hội nghị đã nghe báo cáo về những quyết định của Ban chấp hành trung ương và của Hội nghị Cra-cốp về việc cải tổ ban biên tập; I-a. M. Xvéc-đlốp được phê chuẩn làm chủ bút tờ báo với quyền veto và quyền kiểm duyệt tất cả các bài báo; một ủy viên của Ban chấp hành Pê-téc-bua được cử vào ban biên tập để tăng cường mối liên hệ với tổ chức bôn-sê-vích ở Pê-téc-bua; C. N. Xa-môi-lô-va được phê chuẩn làm thư ký tòa soạn.

Do áp dụng những biện pháp trên đây nên ngay từ đầu tháng Hai trình độ chung của tờ báo đã được nâng lên, trên các trang báo "*Sự thật*" hầu như ngày nào cũng đăng bài của Lê-nin, một số mục của báo "*Sự thật*" như "*Phong trào công nhân*", "*Đu-ma nhà nước*", "*Đời sống nông dân*" có nội dung sinh động hơn nhiều. Các nghị sĩ bôn-sê-vích cũng bắt đầu tham gia tích cực vào việc viết bài cho báo. Từ ngày 10 tháng Hai (lịch cũ) bắt đầu phát hành thêm những tờ phụ trương ngày chủ nhật. Số lượng in của báo tăng lên. Trong nhiều bức thư sau này Lê-nin có nói đến sự tiến bộ rõ rệt trong công tác của ban biên tập.

"*Txai-tơ*" ("*Thời báo*") — báo hàng ngày, cơ quan ngôn luận của phái Bun, xuất bản bằng tiếng Do-thái ở Pê-téc-bua từ

ngày 20 tháng Chạp 1912 (2 tháng Giêng 1913) đến ngày 5 (18) tháng Năm 1914. — 197.

¹⁷³ Có lẽ V. I. Lê-nin muốn nói đến bài "Một sự tố giác nho nhỏ" đăng trên báo "Sự thật", số 6, ngày 8 tháng Giêng 1913. Trong bài này báo "Sự thật" đã bóc trần hành động không đúng đắn của báo "Tia sáng", nhưng lại phạm sai lầm là đã đi tranh cãi với ban biên tập tạp chí "Tiếng nói công nhân" về những vấn đề không có tính chất nguyên tắc.

Tạp chí "Tiếng nói công nhân" — cơ quan ngôn luận của nghiệp đoàn nam nữ công nhân ngành dệt — đã được chuẩn bị để xuất bản nhưng rồi lại không ra được. — 198.

¹⁷⁴ Đây là nói về tờ "*Con đường của chúng ta*". Ngay từ mùa hè năm 1912 Lê-nin đã chỉ rõ sự cần thiết phải xuất bản một tờ báo công nhân hợp pháp ở Mát-xcơ-va (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 554). Nhưng mãi đến tháng Mười một 1912 mới bắt đầu cuộc vận động quyên tiền cho tờ báo Mát-xcơ-va. Trên tờ "Sự thật", số 176 ngày 24 tháng Mười một (lịch cũ) 1912 có đăng "Thư của nhóm công nhân Mát-xcơ-va", trong đó chỉ rõ rằng thành lập một tờ báo công nhân ở Mát-xcơ-va là một việc làm có thể thực hiện được và rất đúng lúc. Lời kêu gọi tổ chức những cuộc quyên góp gây quỹ cho tờ báo đã được công nhân nhiệt liệt hưởng ứng. Nhưng việc xuất bản báo bị chậm lại vì tháng Hai 1913 nhóm những người bôn-sê-vích đề xướng thành lập tờ báo bị bắt.

Số đầu tiên của báo "Con đường của chúng ta" ra ngày 25 tháng Tám (7 tháng Chín) 1913. V. I. Lê-nin đã tham gia tích cực vào tờ báo. Trong số những cộng tác viên của báo có A. M. Goóc-ki, Đê-mi-an Bết-nưi, M. X. Ôn-min-xki, I. I. Xcơ-voóc-txốp - Xtê-pa-nốp, và một số đại biểu bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV. Báo "Con đường của chúng ta" rất phổ biến trong công nhân, 395 nhóm công nhân đã tổ chức quyên góp ủng hộ báo. Ngày 12 (25) tháng Chín 1913 tờ báo bị đóng cửa; ra được tất cả 16 số. Những người công nhân Mát-xcơ-va đã tổ chức bãi công để đáp lại việc đóng cửa tờ báo, nhưng rồi tờ báo vẫn không được xuất bản lại. — 198.

¹⁷⁵ "*Xi-bi-ri mới*" — báo chính trị - xã hội và văn học ra hàng ngày, theo khuynh hướng tự do chủ nghĩa; xuất bản ở Iéc-cút-xcơ từ ngày 6 (19) tháng Chạp 1912 đến ngày 1 (14) tháng Hai 1913. Ra

được tất cả 46 số. Tổng biên tập thật sự của tờ báo là N. Rô-giơ-cốp thuộc phái thủ tiêu. — 199.

¹⁷⁶ Có ý muốn nói đến bức thư của A. A. Tô-rô-i-a-nốp-xki, lúc đó đang sống ở Viên và tham gia ban biên tập ở nước ngoài của tờ "Giáo dục". — 201.

¹⁷⁷ Có lẽ muốn nói đến những tin đồn về khả năng nổ ra cuộc khởi nghĩa ở vùng Ác-mê-ni-a thuộc Thổ-nhĩ-kỳ dưới sự lãnh đạo của Đảng tư sản - dân tộc chủ nghĩa Ác-mê-ni-a Đa-snắc. Khả năng nổ ra cuộc khởi nghĩa này đã được nói đến trong bài "Những người Ác-mê-ni-a gốc Thổ-nhĩ-kỳ và nước Nga" đăng trên báo "Lời nói của nước Nga", số 7, ra ngày 9 tháng Giêng 1913. — 201.

¹⁷⁸ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến bài xã luận "Quần chúng công nhân và hoạt động bí mật", đăng trên tờ "Tia sáng" của bọn men-sê-vích - thủ tiêu, số 15 (101), ra ngày 19 tháng Giêng 1913. Bài này là nhằm chống lại đảng công nhân bất hợp pháp. Hành động này của bọn thủ tiêu đã bị Lê-nin vạch trần trong bài "Gửi những người dân chủ - xã hội", bài này được xuất bản thành tờ truyền đơn in thạch ở Cra-cốp (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 382 - 386). — 204.

¹⁷⁹ Có ý muốn nói đến cuốn sách của V. I. Lê-nin "*Trong 12 năm. Tuyển tập các bài báo. Tập thứ nhất. Hai khuynh hướng trong chủ nghĩa Mác ở Nga và trong Đảng dân chủ - xã hội Nga*" do nhà xuất bản "Hạt giống" xuất bản ở Pê-téc-bua vào giữa tháng Mười một năm 1907 (trên trang bìa phụ của cuốn sách in là năm 1908). Trong số ba tập dự định xuất bản chỉ in được tập thứ nhất và phần đầu tập hai. Tập thứ nhất vừa phát hành được ít lâu thì bị tịch thu, nhưng phần lớn số lượng phát hành cất giấu được và cuốn sách tiếp tục được phổ biến một cách bí mật. Cuốn sách được tái bản vào năm 1918. — 205.

¹⁸⁰ Trên tờ "Sự thật", số 24 ra ngày 30 tháng Giêng (lịch cũ) 1913 có đăng bức thư của A. Bô-gđa-nốp gửi ban biên tập phản đối việc những người ủng hộ phái "Sự thật" đã từ chối không chịu thỏa thuận với những người thuộc phái thủ tiêu để cử một đại biểu công nhân ra ứng cử vào Đu-ma nhà nước IV. Trong lời chú thích cho bức thư, ban biên tập của tờ báo chỉ nêu lên rằng không đạt được sự thỏa thuận là lỗi tại những người thuộc phái thủ tiêu. — 207.

¹⁸¹ *Lời yêu cầu của công nhân Ri-ga* đề ngày 19 tháng Giêng 1913 được đăng trên tờ "Sự thật", số 24 ra ngày 30 tháng Giêng 1913. Những

người ký tên dưới bức thư — "Nhóm công nhân theo phái dân túy và những người dân chủ - xã hội — độc giả báo "Sự thật" — yêu cầu ban biên tập phát biểu ý kiến về vấn đề "thống nhất với chủ nghĩa dân túy phái tả". Bài báo của V. I. Lê-nin "Bàn về chủ nghĩa dân túy" — Lê-nin có ý định gắn lời yêu cầu nói trên với bài này — đã được đăng trên tờ "Sự thật", các số 16 và 17, ra các ngày 20 và 22 tháng Giêng 1913 (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 376 - 381). — 207.

¹⁸² Có ý muốn nói đến bức thư sau đây của các đại biểu bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV A. E. Ba-đa-ép, G. I. Pê-tơ-rốp-xki, Ph. N. Xa-môi-lốp và N. R. Sa-gốp về việc họ rút ra khỏi hàng ngũ những cộng tác viên của tờ báo "Tia sáng" của những người thủ tiêu: "ngày 18 tháng Chạp 1912, thể theo ý muốn của đảng đoàn dân chủ - xã hội đề ngày 15 tháng Chạp, chúng tôi đã chấp thuận đề nghị của báo "Tia sáng" xin được ghi tên chúng tôi vào danh sách những cộng tác viên của báo.

Từ đó đến nay đã được hơn một tháng. Trong suốt thời gian đó, tờ "Tia sáng" không ngừng tỏ ra là người đi ngược lại lập trường chống thủ tiêu. Chúng tôi cho rằng trong những điều kiện hiện nay của đời sống nước Nga, việc tờ báo đó tuyên truyền về một đảng công nhân "công khai" và công kích sự hoạt động bí mật, là một việc làm không thể dung nhận được và có hại.

Xét thấy không thể dùng tên tuổi của mình để che đậy cho những quan điểm thủ tiêu của tờ "Tia sáng", chúng tôi yêu cầu ban biên tập rút chúng tôi ra khỏi danh sách các cộng tác viên ("Tia sáng", số 24, ngày 30 tháng Giêng 1913). — 209.

¹⁸³ Đây là nói về sự nghi ngờ của A. M. Goóc-ki đối với sự lãnh đạo không trung thực của giám đốc quản trị nhà xuất bản "Tri thức" ở Pê-téc-bua tên là C. P. Pi-át-ni-txơ-ki. Vụ này không đưa ra tòa án. — 201.

¹⁸⁴ *Bản thảo bài phát biểu về ngân sách* do V. I. Lê-nin soạn cho một đại biểu bôn-sê-vích phát biểu tại Đu-ma nhà nước IV về vấn đề ngân sách nhà nước năm 1913, không tìm thấy, trừ hai đoạn hiện đang được giữ tại Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô.

Trong tập 22 của lần xuất bản này có đăng đề cương bài phát biểu về ngân sách được dùng làm cơ sở cho bài phát biểu của đại

diện đảng đoàn dân chủ - xã hội trong phiên họp thứ 45 Đu-ma ngày 13 (26) tháng Năm 1913 (xem tr. 498 - 502). — 212.

¹⁸⁵ Đây là nói về những bức thư của các đại diện bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV, đăng trên tờ "Sự thật" hồi tháng Giêng - tháng Hai năm 1913 dưới đầu đề chung "Cảm nghĩ của các đại biểu đảng đoàn dân chủ - xã hội từ các địa phương". — 212.

¹⁸⁶ Các bài của V. I. Lê-nin được nhắc đến trong bức thư: "Trả lời Ma-ép-xki", "Bun-ga-cốp nói về nông dân" và hai bài khác về vấn đề đạo đức, không tìm thấy. — 213.

¹⁸⁷ "*Dư luận Nga*" — báo hàng ngày, cơ quan ngôn luận của phái tiến bộ; xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 9 (22) tháng Chạp 1912 đến ngày 20 tháng Tám (2 tháng Chín) 1913.

Có lẽ V. I. Lê-nin muốn nói đến mục "Điểm báo" trong tờ "Dư luận Nga", số 48, ra ngày 28 tháng Giêng 1913, trong đó có những đoạn trích trong bài "Trên đường đi đến thống nhất" đăng trên tờ "Tia sáng", số 22, ngày 27 tháng Giêng 1913. Khi trích dẫn một đoạn trong bức thư của một đại biểu Đu-ma nhà nước tên là N. R. Sa-gốp ("Sự thật", số 22, ngày 27 tháng Giêng 1913) nói rằng "công nhân tỉnh Cô-xtơ-rô-ma cho rằng việc thống nhất là cần thiết, nhưng với điều kiện là nó phải được tiến hành "từ dưới lên" và phải làm sao để phái thủ tiêu không được đấu tranh chống lại "hoạt động bí mật", mà chính họ phải tham gia vào hoạt động ấy", — tác giả mục "Điểm báo" nhận xét: "Mà hoạt động bí mật lại chính là cái họa chủ yếu mà những người men-sê-vích đấu tranh chống lại". — 214.

¹⁸⁸ Vào ngày kỷ niệm 30 năm ngày mất của C. Mác, ngày 1 tháng Ba 1913, trên tờ "Sự thật", số 50 có đăng bài của V. I. Lê-nin "Vận mệnh lịch sử của học thuyết của Các Mác" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 1 - 5). Số kỷ niệm báo "Sự thật" ra ngày 3 (16) tháng Ba 1913; trên trang đầu có đăng ảnh của C. Mác và Ph. Ăng-ghen. — 214.

¹⁸⁹ Đây là nói về những bài báo của P. N. Đnép-ni-txơ-ki "Trí nhớ của các nhà thủ tiêu ngân như thế nào và tại sao lại ngân" đăng trên báo "Sự thật" các số 30, 32, 33, 35, 36 và 37; ra ngày 6, 8, 9, 12, 13 và 14 tháng Hai 1913. — 214.

¹⁹⁰ Bài của V. I. Lê-nin phê phán chủ nghĩa tấy chay được nói đến trong bức thư này, không tìm thấy. — 215.

- ¹⁹¹ Đây là nói về thái độ không đúng của N. G. Pô-lê-ta-ép đối với việc các nghị sĩ bên-sê-vích rút ra khỏi nhóm cộng tác viên của tờ báo thủ tiêu "Tia sáng". Pô-lê-ta-ép cho rằng có thể chấp nhận sự cộng tác với nhau giữa những người bên-sê-vích và bọn thủ tiêu trong tờ "Sự thật" và "Tia sáng". Quan điểm này đã bị V. I. Lê-nin lên án. — 217.
- ¹⁹² Sau khi báo "Sự thật" ra số đầu tiên, N. G. Pô-lê-ta-ép rời khỏi Pê-téc-bua và rút lui khỏi tờ báo. Thiếu ông ta, tờ báo "Ngôi sao Nê-va" ("người chị lớn") đã phải đóng cửa. V. I. Lê-nin đánh giá cao sự tham gia của Pô-lê-ta-ép trong tờ "Sự thật". — 218.
- ¹⁹³ Năm 1913 A. Bô-gđa-nốp bắt đầu cho xuất bản tác phẩm của mình nhan đề "Khoa học tổ chức tổng quát (Tổ chức hình thái học)"; cuốn sách này là sự tiếp tục phát triển quan điểm kinh nghiệm nhất nguyên. — 219.
- ¹⁹⁴ Có ý muốn nói đến "Thông báo về hội nghị đảng ngày 21, 22 và 23 tháng Bảy 1907" do Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga phát hành thành một tờ truyền đơn riêng (xem "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, phần I, 1954, tr. 173 - 181). — 221.
- ¹⁹⁵ Có ý muốn nói đến sắc lệnh ân xá được ban hành nhân dịp kỷ niệm 300 năm triều đại Rô-ma-nốp. — 221.
- ¹⁹⁶ Đây là nói về sự phản kháng của đoàn đại biểu Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Đại hội Ba-lơ đối với những hành động sai trái của ban thư ký Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa khi họ tuyên bố rằng các đại biểu của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga không có quyền phê chuẩn ủy nhiệm thư của các đại biểu phái đối lập Ba-lan tại Đại hội Ba-lơ và trong báo cáo tổng kết về đại hội, họ tên của năm đại biểu phái đối lập Ba-lan tham gia các phiên họp sẽ được ghi bằng chữ "X". — 222.
- ¹⁹⁷ Trong thời gian tháng Ba - tháng Tư 1913 V. I. Lê-nin soạn bài viết của mình "Sự thất bại của Rô-da Lút-xăm-bua trong việc bổ sung học thuyết Mác", viết đề cương bài báo, lập những bảng thống kê, ghi những đoạn trích trong cuốn "Tư bản" của C. Mác. Bài viết về cuốn sách của R. Lút-xăm-bua không được đăng báo. — 225.

- ¹⁹⁸ *Nhóm bảy người* — bảy đại biểu thuộc phái men-sê-vích - thủ tiêu nằm trong đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma nhà nước IV. — 226.
- ¹⁹⁹ Đây là nói về nghị quyết của Ban chấp hành Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, được thông qua tại cuộc họp tháng Hai 1913. Trong nghị quyết này Ban chấp hành Pê-téc-bua đã nêu lên sự đúng đắn của đường lối chính trị mà các đại biểu bên-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV tiến hành và chỉ trích việc các đại biểu men-sê-vích ủng hộ tờ "Tia sáng" của phái thủ tiêu (xem "Người dân chủ - xã hội", số 31, ra ngày 15 (28) tháng Sáu 1913). — 227.
- ²⁰⁰ Tại cuộc họp hồi tháng Hai 1913, Ban chấp hành Pê-téc-bua đã thông qua nghị quyết về việc xuất bản tờ "Tin tức của Ban chấp hành Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" và đề ra nội dung của số đầu tiên; việc xuất bản không thực hiện được (xem "Người dân chủ - xã hội", số 31, ngày 15 (28) tháng Sáu 1913). — 227.
- ²⁰¹ Đây là nói về việc tìm ra tên của các tác giả những bài báo không có chữ ký đăng trên tờ "Tia lửa" của Lê-nin, tờ "Người vô sản" và tờ "Người dân chủ - xã hội".
"Người vô sản" — báo bên-sê-vích bất hợp pháp. Xuất bản từ ngày 21 tháng Tám (ngày 3 tháng Chín) 1906 đến ngày 28 tháng Mười một (ngày 11 tháng Chạp) 1909 do V. I. Lê-nin chủ biên. Trên thực tế là Cơ quan ngôn luận trung ương của những người bên-sê-vích. Chi tiết hơn về tờ báo, xin xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 15, chú thích 1. — 228.
- ²⁰² *"Ký sự miền Bắc"* — nguyệt san chính trị - văn học. Xuất bản ở Pê-téc-bua vào những năm 1913 - 1917. — 230.
- ²⁰³ Có lẽ đây là nói về cuốn sách mỏng của L. B. Ca-mê-nép "Về thực chất của chủ nghĩa thủ tiêu" do Nhà xuất bản "Sóng đỏ" định xuất bản. — 230.
- ²⁰⁴ Ngày 13 (26) tháng Tư 1913, V. I. Lê-nin đã thuyết trình ở Lai-pxích về chủ đề: "Cao trào xã hội ở Nga và nhiệm vụ của những người dân chủ - xã hội". — 231.
- ²⁰⁵ Hiện chưa xác định được rõ ở đây muốn nói đến tờ "truyền đơn" nào của Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Có lẽ đó là lời tuyên bố về việc triệu tập Đại hội IV Đảng dân

chủ - xã hội xứ Lát-vi-a, được phát hành ở nước ngoài ít lâu trước khi khai mạc đại hội và được đăng trong tờ "Zihna" ("Đấu tranh"), Cơ quan ngôn luận trung ương của đảng, ngày 29 tháng Ba 1913.

Khi đăng lại lời tuyên bố này trên tờ "Biletens" ("Bản tin"), cơ quan ngôn luận của mình, những người lãnh đạo bên-sê-vích Lát-vi-a đã đưa ra một loạt ý kiến phê phán đối với chương trình nghị sự của đại hội do Ban chấp hành trung ương phái thủ tiêu thảo ra, vì trong chương trình này biểu lộ khuynh hướng muốn lẩn tránh những vấn đề có tính chất nguyên tắc quan trọng nhất; những người bên-sê-vích Lát-vi-a công kích đặc biệt dữ dội điểm trong quyết nghị của Ban chấp hành trung ương nói rằng Ban chấp hành trung ương có ý định sẽ chỉ bắt tay chuẩn bị đại hội khi nào quỹ của Ban chấp hành trung ương thu được đủ 3.000 rúp cho việc đó. Những người bên-sê-vích Lát-vi-a coi đó là một mưu toan mới nhằm trì hoãn việc triệu tập đại hội, điều mà đa số áp đảo các đảng viên kiên quyết đòi hỏi. — 232.

²⁰⁶ Theo chỉ thị của V. I. Lê-nin, những người bên-sê-vích Lát-vi-a đã trình bày cương lĩnh hành động và dự thảo nghị quyết của mình tại Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Dự thảo cương lĩnh hành động để trình bày tại đại hội là do Lê-nin viết hồi tháng Năm 1913 và được đăng vào tháng Tám 1913 trên tờ "Cinas Biedrs", số 4. Tháng Mười một 1913 nó được đăng thành một tập riêng trong "Bản tin", số 8, dưới đề mục "Cương lĩnh hành động của chúng ta để trình bày tại Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a", sau đó bản dự thảo cương lĩnh hành động được đăng thành xã luận trong "Bản tin", số 9 - 10, ra ngày 20 tháng Mười một 1913. Ban biên tập "Bản tin", do chịu ảnh hưởng của những phần tử điều hòa chủ nghĩa tham gia ban biên tập nên khi đăng văn bản của Lê-nin đã bỏ đi hẳn một chương quan trọng nói về vấn đề dân tộc, đã lược bớt và sửa đổi một số chương khác.

Trong các lần xuất bản Toàn tập của Lê-nin, dự thảo cương lĩnh này được đăng đầy đủ theo bản thảo tiếng Nga còn giữ được (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 258 - 270). — 232.

²⁰⁷ Trên tạp chí "Giáo dục" số tháng Năm 1913 không thấy bài của A. M. Goóc-ki; trong số tháng Sáu có đăng truyện ngắn "Ăn trộm" của ông. — 234.

²⁰⁸ Cuộc bầu cử ban lãnh đạo công đoàn công nhân kim khí Pê-téc-bua được tiến hành ngày 21 tháng Tư (ngày 4 tháng Năm) 1913. Có

gần 800 người tham gia cuộc họp và hơn 400 người không vào dự được vì phòng họp không còn chỗ. Những người bên-sê-vích đưa ra một danh sách ứng cử viên của mình ứng cử vào ban lãnh đạo; danh sách này đã được công bố trên báo "Sự thật", số 91 và phân phát cho những người dự họp. Mặc dù bọn thủ tiêu yêu cầu bầu cử "không phân biệt xu hướng", đa số những người dự họp đã bỏ phiếu cho danh sách của báo "Sự thật"; trong số 14 ủy viên ban lãnh đạo được bầu ra, có 10 người là thuộc danh sách của những người bên-sê-vích. — 235.

²⁰⁹ Số kỷ niệm một năm ngày đầu tiên phát hành báo "Sự thật" (số 92), ra ngày 23 tháng Tư (ngày 6 tháng Năm) 1913. Trong số này có đăng các bài của V. I. Lê-nin "Kỷ niệm ngày thành lập báo "Sự thật" và "Vài lời về bản tổng kết và về các sự kiện" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 119 - 123, 124 - 128). — 235.

²¹⁰ V. I. Lê-nin chuyển bức thư của A. A. Tơ-rô-i-a-nốp-xki đề ngày 15 tháng Năm (lịch mới) 1913. Trong thư này Tơ-rô-i-a-nốp-xki yêu cầu L. B. Ca-mê-nép viết bài trả lời cho bài báo của tên men-sê-vích - thủ tiêu X. Xem-cốp-xki (X. I-u. Brôn-stanh) "Sự phục hưng của giai cấp vô sản Nga" ("Die Wiederbelebung des russischen Proletariats"), đăng trong tạp chí "Der Kampf", số 8, ra ngày 1 tháng Năm 1913. Ông hứa sẽ có sự ủng hộ của Đ. B. Ri-a-da-nốp để đăng bài báo đó trong tạp chí "Der Kampf".

"Der Kampf" ("Đấu tranh") - tạp chí ra hàng tháng, cơ quan ngôn luận của Đảng dân chủ - xã hội Áo, xuất bản ở Viên từ năm 1907 đến năm 1934; theo lập trường cơ hội chủ nghĩa và chủ nghĩa phái giữa, che đậy bằng những lời lẽ tả. Các chủ biên của tờ tạp chí là Ô. Bau-ơ, A. Brau-nơ, C. Ren-nơ, Ph. Át-lơ và một số người khác. — 236.

²¹¹ Đây là nói về Đại hội quốc tế của Quốc tế II; lẽ ra đại hội này được tiến hành ở Viên vào tháng Tám 1914, nhưng vì nổ ra cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới nên không họp được. — 236.

²¹² Lê-nin có ý muốn nói đến bài của M. X. Ôn-min-xki (A. Vi-tim-xki) "Ai đi với ai?" đăng trên báo "Sự thật", số 106 ra ngày 10 tháng Năm 1913. Bài này là nhằm luận chiến với tờ "Tia sáng" về Hội nghị giữa các biên tập viên của các xuất bản phẩm tư sản với các đại diện của các tờ báo công nhân. Hội nghị được triệu tập nhằm mục đích thông qua một bản kháng nghị phản đối việc làm cho các

đạo luật báo chí thêm tồi tệ đi. Những đại biểu của tờ "Sự thật" đã đưa ra bản dự thảo nghị quyết của mình, nhưng bản dự thảo này không được chủ tọa hội nghị cho biểu quyết; sau đó họ đã cùng với các đại biểu của nhiều tổ chức công đoàn khác từ chối không ký vào nghị quyết của các biên tập viên thuộc phái tự do. Dưới bản nghị quyết, bên cạnh chữ ký của các tờ "Ngôn luận", "Dư luận Nga", "Tiếng nói ngày nay", "Ban ngày", v.v., chỉ có thêm chữ ký của các đại biểu của tờ "Tia sáng" và tờ "Bình minh của chúng ta", như vậy là họ đã chống lại các cơ quan ngôn luận công nhân có đại biểu dự hội nghị. — 238.

²¹³ Theo yêu cầu của V. I. Lê-nin, bài "Hệ tư tưởng" (trong loạt bài "Trích từ điển các từ nước ngoài") của A. A. Bô-gđa-nốp không được đăng trên tờ "Sự thật" với lý do đó là một bài có nội dung chống chủ nghĩa Mác. Về việc Bô-gđa-nốp sau đó tuyên bố cắt đứt quan hệ với tờ "Sự thật" Lê-nin đã viết "Thư gửi ban biên tập" đăng trên báo "Con đường sự thật", số 9, ra ngày 31 tháng Giêng 1914 (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 379 - 380). — 238.

²¹⁴ *Cuộc tổng bãi công ở Bỉ* diễn ra từ ngày 14 đến ngày 24 tháng Tư (lịch mới) 1913. Công nhân Bỉ đòi thay đổi hiến pháp, đòi quyền đầu phiếu phổ thông và bình đẳng. Cuộc bãi công đã diễn ra với một quy mô rộng lớn: trong tổng số công nhân là hơn một triệu người thì có đến 400 - 500 nghìn người tham gia bãi công. Tờ "Sự thật" đã thường xuyên đưa tin về diễn biến của cuộc bãi công, đăng thông báo về những sự quyên góp của công nhân Nga ủng hộ những người bãi công. Chi tiết hơn về cuộc bãi công, xin xem bài của V. I. Lê-nin: "Những bài học của cuộc bãi công ở Bỉ" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 189 - 191). — 239.

²¹⁵ Có ý muốn nói đến bài thứ hai của I-a. A. Béc-din trong loạt bài "Bút ký về sách lược", đăng vào tháng Năm 1913 trong các số 2 - 3 của "Bản tin" của Ban chấp hành các nhóm ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a với đầu đề "Những cơ sở của sự thống nhất của đảng". Trong bài báo này Béc-din đã trình bày không đúng quyết định của Đại hội IV (Đại hội thống nhất) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (1906) về những điều kiện thống nhất Đảng công nhân dân chủ - xã hội Lát-vi-a với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 241.

²¹⁶ Có ý muốn nói đến nghị quyết của Đại hội IV (Đại hội thống nhất) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga: 1) "những điều kiện hợp nhất Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và Lít-va với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga"; 2) "Dự thảo các điều kiện thống nhất Đảng công nhân dân chủ - xã hội Lát-vi-a với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga"; 3) "Dự thảo các điều kiện thống nhất phái Bun với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" (xem "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, ph. I, 1954, tr. 132 - 135). — 241.

²¹⁷ Xem "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, ph. I, 1954, tr. 203. — 242.

²¹⁸ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến nghị quyết của Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Về sự vắng mặt của các đại biểu các trung tâm dân tộc tại hội nghị đại biểu toàn đảng" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 172 - 174). — 242.

²¹⁹ Có ý muốn nói đến cuộc bầu lại ban lãnh đạo công đoàn công nhân kim khí Pê-téc-bua. Cuộc họp được tiến hành ngày 25 tháng Tám (7 tháng Chín) 1913; tham dự cuộc họp có gần 3 nghìn người. Mặc dù bọn thủ tiêu mưu toan kích động những người dự họp chống lại ban lãnh đạo bôn-sê-vích của công đoàn này, một nghị quyết bày tỏ lòng biết ơn ban lãnh đạo về công việc của ban vẫn được đại đa số thông qua bằng những tràng vỗ tay nhiệt liệt. Danh sách của phái thủ tiêu đưa ra chỉ thu được gần 150 phiếu. Còn danh sách của những người bôn-sê-vích đã được đăng trước trên báo "Sự thật miền Bắc", thì được thông qua với đa số áp đảo. — 244.

²²⁰ Trước ngày 25 tháng Tám (ngày 7 tháng Chín) 1913, thư ký của ban lãnh đạo công đoàn công nhân kim khí Pê-téc-bua là V. A-brô-xi-mốp, một phần tử thuộc phái thủ tiêu mà sau này bị vạch mặt là một tên khiêu khích. — 245.

²²¹ Báo "Sự thật" bắt đầu ra khổ lớn từ ngày 29 tháng Năm (ngày 11 tháng Sáu) 1913 (tức là từ số 122). — 245.

²²² Ngày 22 tháng Năm (ngày 4 tháng Sáu) 1913 tại Đu-ma nhà nước IV, sau khi thảo luận dự toán của ngành bưu điện - điện tín, đã tiến hành biểu quyết đề nghị của đảng đoàn dân chủ - lập hiến về ngày

làm việc 7 giờ cho các nhân viên của ngành này. Căn cứ vào mục 3 (h) của nghị quyết "Về đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma" do Hội nghị V (toàn Nga) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga thông qua năm 1908, đảng đoàn dân chủ - xã hội đã bỏ phiếu trắng. Kết quả là mục biểu quyết về ngày làm việc 7 giờ cho nhân viên ngành bưu điện - điện tín đã bị bác bỏ. Tờ "Sự thật", trong khi bút chiến với tờ "Tia sáng", trong các bài "Sự thất bại của phái tự do" trong số 117 ra ngày 23 tháng Năm và bài ""Tia sáng" chống lại đảng đoàn dân chủ - xã hội" trong số 119 ra ngày 25 tháng Năm 1913 đã bênh vực thái độ sai lầm của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma.

Sau khi được Lê-nin chỉ giáo, sai lầm này đã được sửa chữa: trong số 131, ra ngày 9 tháng Sáu, tờ "Sự thật" đã cho đăng bài "Đu-ma và sách lược của đảng dân chủ - xã hội" không ký tên, với lời chú thích là ban biên tập mở rộng đã xem xét lại vấn đề biểu quyết của đảng đoàn dân chủ - xã hội về dự toán của ngành bưu điện - điện tín, và trong số 132 ra ngày 11 tháng Sáu đã đăng thông báo của đảng đoàn dân chủ - xã hội tại Đu-ma nói rằng đảng đoàn dân chủ - xã hội "tại phiên họp ngày 23 tháng Năm, đã thừa nhận sai lầm của mình khi bỏ quyền biểu quyết mục III do bọn dân chủ - lập hiến đưa ra về dự toán của ngành bưu điện - điện tín... tại phiên họp của Đu-ma nhà nước ngày 22 tháng Năm...".

Trong nghị quyết của cuộc họp ở Pô-rô-nin năm 1913 của Ban chấp hành trung ương với các cán bộ đảng "Về công tác của đảng dân chủ - xã hội tại Đu-ma", mục 3 (h) đã được xem xét lại và được thông qua với một cách diễn đạt mới, tốt hơn. — 246.

²²³ Bài "Sự thật" của M. X. Ô-n-min-xki (Vi-tim-xki) nói về việc phát hành tờ báo với khổ lớn hơn, đã được đăng trong số 123, ngày 30 tháng Năm 1913.

Cũng trong số báo "Sự thật" đó có đăng một đoạn trích trong bài thơ của một nhà thơ Mỹ vốn là một công nhân, tên là Tơ-rô-ben, nhan đề "Những người đàn ông và những người đàn bà chỉ..." do L. Xtan dịch. — 247.

²²⁴ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến thư tuyên bố của A. Bô-gđa-nốp "Sự giải thích thực tế", đăng trong báo "Sự thật", số 120, ngày 26 tháng Năm 1913. Trong bức thư này A. Bô-gđa-nốp tìm cách bác bỏ một thực tế đã được Lê-nin nêu ra trong bài "Những vấn đề tranh luận" là: việc phủ nhận công việc trong Đu-ma và việc sử dụng các khả năng hợp pháp khác gắn liền với phái "Tiến lên" (xem V. I. Lê-nin.

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 88 - 89). Ban biên tập báo "Sự thật" đã cho đăng tuyên bố của Bô-gđa-nốp kèm theo lời ghi chú: "Tuy hoàn toàn tán thành quan điểm được phát triển trong bài "Những vấn đề tranh luận" ở số 95, nhưng để tránh thiên vị, ban biên tập thấy có thể cho đăng tuyên bố sau đây của đồng chí Bô-gđa-nốp, một cộng tác viên thường xuyên của chúng ta". Ghi chú này đã bị Lê-nin kịch liệt phê phán. Cùng với bức thư "Về vấn đề ông Bô-gđa-nốp và nhóm "Tiến lên"" (như trên, tr. 311 - 313), Người đã gửi đến tòa soạn báo "Sự thật" một bài ngăn chống lại việc Bô-gđa-nốp bóp méo lịch sử đảng (nhưng bài này không được đăng và cho đến nay vẫn không tìm thấy). Trong các thư từ của mình, Lê-nin đã nhiều lần cảnh cáo ban biên tập báo "Sự thật" rằng không thể cho phép Bô-gđa-nốp cộng tác với tờ báo bôn-sê-vích. Sau khi viết bài "Hệ tư tưởng" mà nội dung là công khai tuyên truyền cho những quan điểm của chủ nghĩa Ma-khơ, Bô-gđa-nốp đã bị khai trừ ra khỏi hàng ngũ cộng tác viên báo "Sự thật". — 248.

²²⁵ Trên báo "Sự thật" tháng Tư - tháng Sáu 1913 có đăng những bài của G. V. Plê-kha-nốp nhan đề "Dưới làn mưa đạn (Ghi nhanh)". Một trong số những bài này là nhằm chống lại A. N. Pô-tơ-rê-xốp: "Ngài Pô-tơ-rê-xốp trong vai người kết tội tôi" (các số 112 và 114, ngày 17 và 19 tháng Năm 1913). Sau đó cho đến ngày 7 tháng Sáu tờ "Sự thật" không đăng những bài của Plê-kha-nốp nữa, còn Pô-tơ-rê-xốp thì lại tiếp tục "bôi nhọ" Plê-kha-nốp trong bài châm biếm "Bị giam hãm trong cái quá khứ của mình (Về Plê-kha-nốp)", đăng trên báo "Tia sáng" các số 119, 121 và 122, ra các ngày 25, 28 và 29 tháng Năm 1913. Trong bài báo "Đảng công nhân và các chàng kỹ sĩ thuộc phái tự do (Về Pô-tơ-rê-xốp)" V. I. Lê-nin đã phê phán bài châm biếm chống Plê-kha-nốp của Pô-tơ-rê-xốp (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 283 - 284). — 248.

²²⁶ "Bulletin périodique du Bureau Socialiste International" ("Bản tin định kỳ của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa") xuất bản bằng tiếng Pháp, Anh và Đức ở Bruy-xen vào những năm 1910 - 1914. — 253.

²²⁷ Đây là nói về việc xuất bản tập báo cáo về hoạt động của đảng đoàn dân chủ - xã hội của Đu-ma nhà nước IV. Việc xuất bản này không thực hiện được. — 254.

²²⁸ Lê-nin có ý muốn nói đến những ý kiến bất đồng về vấn đề đại biểu của Vác-sa-va trong Đu-ma nhà nước IV, E. I. Gia-gien-lô,

- gia nhập đảng đoàn dân chủ - xã hội (xem tập này, chú thích 125). — 255.
- ²²⁹ Có ý muốn nói đến việc I-a. M. Xvéc-đlốp và C. T. Nốp-gô-rốt-txê-va (Xvéc-đlô-va) bị bắt ngày 10 (23) tháng Hai 1913 tại căn nhà của đại biểu Đu-ma nhà nước IV G. I. Pê-tơ-rốp-xki do sự tố giác của tên khiêu khích Ma-li-nốp-xki. — 255.
- ²³⁰ "*Ni-ki-ti-tsep-xki*" - tức là có người liên lạc với Ni-ki-tích. "Ni-ki-tích" - bí danh cách mạng của L. B. Cra-xin. Đây có thể là nói đến nhà dân chủ - xã hội V. N. Ma-li-an-tô-vích, sống ở Ô-đét-xa những năm 1901 - 1907, em trai của luật sư P. N. Ma-li-an-tô-vích ở Mát-xcơ-va. — 257.
- ²³¹ A. M. Goóc-ki là đại biểu Đại hội V (Đại hội Luân-đôn) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, họp từ ngày 30 tháng Tư đến ngày 19 tháng Năm (từ 13 tháng Năm đến 1 tháng Sáu) 1907. — 260.
- ²³² Có ý muốn nói đến sự xung đột giữa Đu-ma nhà nước IV và chính phủ xảy ra do việc một đại biểu phái Trăm đen là Mác-cốp đệ nghị đã tuyên bố với các đại biểu Bộ tài chính là: "không được ăn cắp". Đu-ma hoàn toàn không có phản ứng gì trước lời tuyên bố này. Nhưng Hội đồng Bộ trưởng cho rằng đó là sự lăng nhục đối với toàn bộ chính phủ nên đã đưa ra vấn đề truy tố Mác-tốp đệ nghị trước tòa về tội vu khống và đòi chủ tịch Rốt-di-an-cô phải chỉ trích lời phát biểu của ông ta từ trên diễn đàn Đu-ma. — 260.
- ²³³ Tờ "Sự thật" bị đóng cửa ngày 5 (18) tháng Bảy 1913 theo quyết định của viện tư pháp Xanh Pê-téc-bua căn cứ vào đệ nghị của bộ trưởng Bộ nội vụ N. A. Ma-cla-cốp. Từ ngày 13 (26) tháng Bảy năm đó tờ "Sự thật" bắt đầu phát hành với tên "Sự thật công nhân". — 260.
- ²³⁴ Bài của V. I. Lê-nin "Về vấn đề ông Bô-gđa-nốp và nhóm "Tiến lên" (Gửi hội đồng biên tập báo "Sự thật)" được đăng lần đầu vào năm 1930 (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 311 - 313). — 261.
- ²³⁵ Đây là nói về cuộc hội nghị lần thứ hai của Tổ chức ở nước ngoài Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, họp ở Béc-nơ ngày 20 - 21 tháng Bảy (2 - 3 tháng Tám) 1913. Ngày 21 tháng Bảy (3 tháng Tám) Lê-nin đã trình bày trước hội nghị bản báo cáo "Về tình hình trong đảng". Văn bản báo cáo đến nay vẫn chưa tìm thấy; trong

- "Bản tin Ban chấp hành ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga", số 3, ngày 2 (15) tháng Mười 1913 có đăng một mẫu tin ngắn về bản báo cáo đó. — 263.
- ²³⁶ Có lẽ đây là nói về bài báo của P. Gri-sen-cô "Chủ nghĩa quốc tế và chủ nghĩa phân lập trong phong trào dân chủ - xã hội U-cra-i-na". — 263.
- ²³⁷ Đây là nói về đại hội sinh viên toàn U-cra-i-na lần thứ hai họp ở Lơ-vốp ngày 19 - 22 tháng Sáu (2 - 5 tháng Bảy) 1913; đại hội được tổ chức trùng vào ngày lễ kỷ niệm I-van Phran-cô, nhà văn, nhà bác học, nhà hoạt động xã hội và nhà dân chủ cách mạng vĩ đại của U-cra-i-na. Tham gia các công việc của đại hội còn có các đại biểu sinh viên U-cra-i-na ở Nga. Nhà dân chủ - xã hội U-cra-i-na Đôn-txốp, người bảo vệ khẩu hiệu nước U-cra-i-na "tự trị", đã đọc tại đại hội bản báo cáo "Thanh niên U-cra-i-na và tình hình hiện nay của dân tộc". Khẩu hiệu này được những người dân chủ - quốc gia ủng hộ, nhưng nó đã gây ra sự phản kháng của nhóm những người dân chủ - xã hội U-cra-i-na, những kiều dân ở Nga. Sự phản kháng này không được đại hội ủng hộ, nên sau khi thảo luận, đại hội đã thông qua nghị quyết của Đôn-txốp trình bày cương lĩnh của những người U-cra-i-na theo chủ nghĩa phân lập. — 265.
- ²³⁸ "*Đời sống thực tế*" - báo hợp pháp ra hàng ngày của phái men-sê-vích - thủ tiêu, xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 11 (24) tháng Bảy 1913; nó kế tục tờ báo theo khuynh hướng thủ tiêu "Tia sáng". Tất cả ra được 19 số; ngày 1 (14) tháng Tám tờ báo bị đóng cửa.
- Trong tác phẩm "V. Da-xu-lích làm tiêu ma xu hướng thủ tiêu như thế nào", V. I. Lê-nin đã phân tích phê phán bài báo của V. Da-xu-lích "Về một vấn đề" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 31 - 60). — 268.
- ²³⁹ Đây là nói về kỹ sư B. N. Xmiéc-nốp lúc bấy giờ đang sống ở Béc-nơ. Theo Ca-xpa-rốp thì có thể nhận sự giúp đỡ về tiền của Xmiéc-nốp cho đảng. — 269.
- ²⁴⁰ "*Sự thật miền Bắc*" — một trong những tên gọi của tờ báo "Sự thật" bôn-sê-vích từ ngày 1 (14) tháng Tám đến ngày 7 (20) tháng Chín 1913. Ra được 31 số. — 269.
- ²⁴¹ "*Sự thật công nhân*" - báo bôn-sê-vích ra hàng ngày; xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 13 (26) tháng Bảy đến ngày 1 (14) tháng Tám 1913 thay cho tờ "Sự thật" bị đóng cửa ngày 5 (18) tháng Bảy 1913. — 270.

- ²⁴² "*Báo công nhân mới*" — báo hàng ngày của bọn men-sê-vích - thủ tiêu; xuất bản ở Pê-téc-bua thay cho tờ "Đời sống thực tế" từ ngày 8 (21) tháng Tám 1913 đến ngày 23 tháng Giêng (5 tháng Hai) 1914. V. I. Lê-nin đã nhiều lần gọi nó là "Báo mới của phái thủ tiêu". — 270.
- ²⁴³ Sau bức thư này V. I. Lê-nin nhận được thư trả lời của X. G. Sau-mi-an, viết ngày 7 tháng Chín 1913 từ A-xơ-ra-khan. Sau-mi-an viết rằng những số liệu thống kê về các dân tộc ở Cáp-ca-dơ ông sẽ gửi sau, còn ở đây ông mới chỉ thông báo những con số chung - dân tộc Hồi giáo có 5 triệu, các dân tộc Ác-mê-ni-a và Gru-di-a mỗi dân tộc có 2 triệu. Về việc phân bố các dân tộc theo các huyện, tỉnh và thành phố — Ti-phlít, Ba-cu, Ba-tum, Ê-li-da-vét-pôn, v.v.. ông đề nghị xem cuốn "*Lịch Cáp-ca-dơ*" hàng năm. Sau này, Sau-mi-an đã gửi cho Lê-nin cuốn sách mỏng ông đã hứa và bản dịch hai bản báo cáo về tình hình Ác-mê-ni-a. — 271.
- ²⁴⁴ "*Tư tưởng sinh động*" — báo hợp pháp dân túy tả khuynh (của phái xã hội chủ nghĩa - cách mạng); xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Tám 1913 đến tháng Bảy 1914. Tờ báo đã nhiều lần đổi tên: "Tư tưởng trung thành", "Tư tưởng lao động", "Tư tưởng miền Bắc", "Tư tưởng kiên định", v.v.. — 272.
- ²⁴⁵ Có ý muốn nói đến đại hội Đảng dân chủ - xã hội Đức, họp ở I-ê-na những ngày 14 - 20 tháng Chín (lịch mới) 1913. Đại biểu Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại đại hội là A. Béc-da-đi-an.
Lợi dụng đại hội, những người bôn-sê-vích muốn kết thúc chuyện tiền nong "của những người bảo quản". Song chuyện này vẫn bị dây dưa vì L. Tư-sca và R. Lúc-xăm-bua lợi dụng sự gần gũi với "những người bảo quản" là C. Txét-kin, C. Cau-xky và Ph. Mê-rinh và đồng tình với những phần tử điều hòa, đã tìm mọi cách ngăn cản việc trả lại tiền cho những người bôn-sê-vích. — 272.
- ²⁴⁶ Theo thông báo của G. M. Vi-a-dơ-men-xki, năm 1913 V. M. Ca-xpa-rốp đã sử dụng những tài liệu của phòng lưu trữ Đảng dân chủ - xã hội Nga ở Béc-lanh trên cơ sở bức thư giới thiệu của V. I. Lê-nin. — 273.
- ²⁴⁷ Đây là nói về bức điện của A. M. Goóc-ki từ Ri-mi-ni gửi về cho Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga nhân A. Bê-ben từ trần; bức điện được đăng trên tờ "Sự thật miền Bắc", số 4, ngày 4 tháng Tám 1913. — 274.

- ²⁴⁸ "*Sự thật lao động*" - báo bôn-sê-vích ra hàng ngày; xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 11 (24) tháng Chín đến ngày 9 (22) tháng Mười 1913 thay cho tờ "Sự thật miền Bắc" bị đóng cửa ngày 7 (20) tháng Chín. Ra được tất cả 20 số. — 275.
- ²⁴⁹ Sau bức thư này, V. I. Lê-nin nhận được thư trả lời của G. Đít-xơ cảm ơn Người về những lời chúc mừng. "Tôi chân thành cảm ơn Ngài - Đít-xơ viết - về nhiều biểu hiện của mối thiện cảm anh em mà Ngài đã dành cho tôi nhân dịp tôi bảy mươi tuổi". — 276.
- ²⁵⁰ "*Vì chân lý*" - một trong những tên gọi của tờ "Sự thật" bôn-sê-vích từ ngày 1 (14) tháng Mười đến ngày 5 (18) tháng Chạp 1913. Tất cả ra được 52 số, trong đó có 21 số bị tịch thu và 2 số bị phạt.
Bản báo cáo về vấn đề tài chính nói đến trong bức thư được đăng trên tờ "Vì chân lý", số 9 ra ngày 13 tháng Mười. — 277.
- ²⁵¹ Bài "*Hội nghị của những người mác-xít*" đăng trong số 8 báo "Vì chân lý", ra ngày 12 tháng Mười 1913, đã thông báo chi tiết về cuộc hội nghị của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng, họp ở Pô-rô-nin từ ngày 23 tháng Chín đến ngày 1 tháng Mười (6 - 14 tháng Mười) 1913. Tác giả của bài này là M. Tséc-nô-ma-dốp; về sau y bị phát hiện ra là tên mật vụ của sở mật thám. — 278.
- ²⁵² Đây là nói về hai bài báo của G. I. Pê-tơ-rốp-xki: "Về những cảm tưởng của tôi" (về chuyến đi Ki-ép, Ê-ca-tê-ri-nô-xláp, các tỉnh Khéc-xôn và Pôn-ta-va) và "Thủ đoạn bán thú" (về vụ Bây-li-xơ), và bài của N. Bô-rin (N. Crê-xtin-xki), một phần tử "trước đây theo phái điều hòa", "Hai tiêu chuẩn đạo đức". Những bài này không được đăng lại. — 278.
- ²⁵³ X — C. A. Cô-ma-rốp-xki (B. G. Đan-xki). Năm 1911 ông gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, cộng tác với các tờ "Ngôi sao" và "Sự thật", tham gia phong trào bảo hiểm; trong những năm 1913 - 1914 tham gia ban biên tập tạp chí bôn-sê-vích "Vấn đề bảo hiểm xã hội". Nhằm làm mất uy tín của những người bôn-sê-vích, bọn thủ tiêu đã đổ tội cho Đan-xki là đã tham gia báo chí tư sản. Một tiểu ban của đảng, sau khi xem xét vụ này, đã xác minh rằng kể từ khi Đan-xki đứng trong hàng ngũ đảng bôn-sê-vích, ông đã thôi không hoạt động trong giới báo chí tư sản nữa, và do đó, công nhận ông là một đảng viên trung thực và coi lời buộc tội của bọn thủ tiêu là có tính chất vu khống.

Về chiến dịch vu khống của bọn thủ tiêu chống Cô-ma-rốp-xki, V. I. Lê-nin đã nêu rõ trong báo cáo của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại hội nghị Bruy-xen (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 462 - 463). — 280.

²⁵⁴ Vấn đề Cô-ma-rốp-xki đã được nghiên cứu lần thứ hai trong một ủy ban gồm các đại diện của báo "Vĩ chân lý", của các tạp chí "Giáo dục", "Vấn đề bảo hiểm xã hội", 6 nghị sĩ công nhân, các cộng tác viên của nhà xuất bản "Sóng vỗ" và đại diện của "những công nhân mác-xít có tổ chức". Tờ "Vĩ chân lý", số 32, ngày 10 tháng Mười một 1913 đã đăng bài kết luận của ủy ban này với đầu đề "Chấm dứt trò vu khống", trong đó có nói: "Ủy ban hoàn toàn không thấy có một trở ngại nào trong việc để ông X tiếp tục cộng tác với các xuất bản phẩm mác-xít và đứng trong hàng ngũ những người đồng chí". — 282.

²⁵⁵ "Vấn đề bảo hiểm xã hội" - tạp chí hợp pháp của những người bôn-sê-vích; xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Mười 1913 đến tháng Ba 1918, có những thời kỳ bị gián đoạn. Nó không phải chỉ đấu tranh đòi thực hiện chế độ bảo hiểm của công nhân, mà còn đấu tranh cho "những khẩu hiệu không thể cắt xén" của những người bôn-sê-vích như ngày làm việc 8 giờ, tịch thu ruộng đất của địa chủ và thiết lập nền cộng hòa dân chủ. Tham gia tạp chí có các nhà hoạt động nổi tiếng của cuộc vận động bảo hiểm: những đảng viên bôn-sê-vích như N. A. Xcơ-rúp-ních, P. I. Xtư-tơ-ca, A. N. Vi-nô-cu-rốp, N. M. Svec-ních và những người khác. — 282.

²⁵⁶ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến "Tuyên bố" của các nghị sĩ bôn-sê-vích đăng trên tờ "Vĩ chân lý", số 13, ngày 18 tháng Mười 1913, đòi bộ phận men-sê-vích trong đảng đoàn dân chủ - xã hội của Đu-ma nhà nước IV phải công nhận quyền bình đẳng của "nhóm sáu người" và "nhóm bảy người" trong việc quyết định tất cả các vấn đề trong đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma. Trong lời kêu gọi công nhân, các nghị sĩ bôn-sê-vích đề nghị thảo luận những yêu cầu của "nhóm sáu người" và ủng hộ các nghị sĩ công nhân trong việc khôi phục sự thống nhất của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma. Theo chỉ thị của Lê-nin, tờ "Vĩ chân lý" đã phát động một chiến dịch rộng rãi chống hoạt động phá rối của "nhóm bảy người". Tờ báo này đã giải thích ý nghĩa của cuộc đấu tranh đã được triển khai trong nội bộ đảng đoàn và đưa ra những con số chứng thực rằng đại

đa số quần chúng công nhân đứng về phía những nghị sĩ bôn-sê-vích.

Ngày 19 tháng Mười (ngày 1 tháng Mười một) 1913, tại phiên họp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã đưa ra một dự thảo nghị quyết trong đó, căn cứ vào quyết định của cuộc hội nghị đảng ở Pô-rô-nin, đề nghị "nhóm sáu người" ngay lập tức thành lập thành một đảng đoàn dân chủ - xã hội độc lập trong Đu-ma IV và làm đại diện của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong Đu-ma.

Ngày 25 tháng Mười (ngày 7 tháng Mười một), trong thư trả lời chính thức của mình, "nhóm bảy người" đã từ chối không công nhận quyền bình đẳng của "nhóm sáu người". Thấy vậy, các nghị sĩ bôn-sê-vích đã đưa ra hai lời kêu gọi "Gửi toàn thể công nhân" (đã đăng trong các số 15 và 20 báo "Vĩ chân lý", ngày 20 và 26 tháng Mười), trong đó, sau khi trình bày lịch sử sự chia rẽ, đã kêu gọi công nhân ủng hộ "nhóm sáu người" bôn-sê-vích. Trong thư trả lời "nhóm bảy người", các nghị sĩ bôn-sê-vích đã tuyên bố việc họ lập thành một đảng đoàn riêng. Theo sự gợi ý của Lê-nin, họ đã lấy tên là "đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga" tại Đu-ma nhà nước IV (xem tập này, tr. 292). — 283.

²⁵⁷ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến bài "Mối đe dọa đối với sự thống nhất của đảng đoàn dân chủ - xã hội" đăng trên tờ "Báo công nhân mới" của phái thủ tiêu, số 60, ngày 18 tháng Mười 1913. — 283.

²⁵⁸ V. I. Lê-nin trả lời thư của C. Huy-xman đề ngày 29 tháng Mười (lịch mới) 1913 hỏi ai là người đại diện cho Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. — 284.

²⁵⁹ Có ý muốn nói đến nghị quyết "Về đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma" được thông qua tại cuộc hội nghị ở Pô-rô-nin của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng. Nghị quyết này đã được đăng trên tờ "Vĩ chân lý", số 12, ngày 17 tháng Mười 1913 (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 72 - 74). — 288.

²⁶⁰ Đây là nói về những nghị quyết của công nhân Pê-téc-bua được đăng trên tờ "Vĩ chân lý" từ ngày 22 tháng Mười (ngày 4 tháng Mười một). Tổng kết các nghị quyết này được dẫn ra trong bài của Lê-nin "Sự phản ứng của công nhân đối với việc thành lập đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga trong Đu-ma nhà nước" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 478 - 488). — 289.

- ²⁶¹ Một đoạn trong truyện "Làn sóng" của V. Vôi-tin-xki được đăng trên tạp chí "Giáo dục", số 4 năm 1914, với nhan đề "Tia sáng trong đêm tối". Bức thư của V. I. Lê-nin gửi A. M. Goóc-ki vào trung tuần tháng Mười một 1913 (xem tập này, tr. 298) cho thấy rõ là Goóc-ki *phản đối* việc đăng truyện của Vôi-tin-xki trong tờ "Giáo dục". Hiện nay vẫn chưa xác định được là cuộc trao đổi thư từ này có phải liên quan đến chính cái đoạn truyện này không. — 290.
- ²⁶² Tuyên bố của những nghị sĩ bôn-sê-vích ("Trả lời nhóm bảy nghị sĩ") về việc lập thành một đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga độc lập trong Đu-ma nhà nước IV được đăng trên tờ "Vi chân lý", số 22, ngày 29 tháng Mười 1913. — 292.
- ²⁶³ V. I. Lê-nin sử dĩ viết bức thư này là vì trên tờ "Lời nói nước Nga", số 219, ngày 22 tháng Chín 1913, xuất hiện bài của A. M. Goóc-ki "Về lễ thói Ca-ra-ma-dốp" trong đó Goóc-ki phản đối việc Nhà hát nghệ thuật Mát-xcơ-va dựng kịch theo cuốn tiểu thuyết phản động "Những con quỷ" của Ph. M. Đô-xtô-ép-xki. Báo chí tư sản bênh vực vở kịch của Đô-xtô-ép-xki. Goóc-ki lại viết thêm một bài khác trả lời — "Lại bàn về lễ thói Ca-ra-ma-dốp" — đăng trên tờ "Lời nói nước Nga", số 248, ngày 27 tháng Mười 1913.
- Nhiều đoạn của bài trả lời này của Goóc-ki, trừ đoạn kết luận, được đăng lại trên tờ "Ngôn luận", số 295, ngày 28 tháng Mười (ngày 10 tháng Mười một). Ngày hôm sau, bài báo này của Goóc-ki, kể cả phần kết luận, mà Lê-nin trích dẫn toàn bộ trong bức thư, được đăng lại trên tờ "Báo công nhân mới" của nhóm thủ tiêu, số 69. — 293.
- ²⁶⁴ Bài của V. I. Lê-nin "*Tài liệu về cuộc đấu tranh trong nội bộ đảng đoàn dân chủ - xã hội ở Đu-ma*", đăng lần đầu tiên trên tờ "Vi chân lý", số 22, ngày 29 tháng Mười 1913 (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 120 - 141), không được đăng lại lần thứ hai trên tờ báo này. Bài báo được đăng lại vào năm 1914 trong tập "Chủ nghĩa Mác và xu hướng thủ tiêu" với đầu đề "Những tài liệu về lịch sử thành lập đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga trong Đu-ma".
- Tờ "Vi chân lý", số 22 bị tịch thu vì bài xã luận "Bây-li-xơ được trắng án". — 294.
- ²⁶⁵ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến những lời phát biểu của Ph. Ăng-ghen trong bài "Góp phần phê phán dự thảo cương lĩnh dân chủ -

- xã hội năm 1891" (xem C. Mác và Ph. Ăng-ghen. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 22, tr. 239). - 304.
- ²⁶⁶ V. I. Lê-nin đọc *bản thuyết trình về vấn đề dân tộc* tại Xuy-rích, Giơ-ne-vơ, Lô-da-nơ và Béc-nơ ngày 26, 27, 28 và 30 tháng Sáu (ngày 9, 10, 11 và 13 tháng Bảy) 1913. "Đề cương về vấn đề dân tộc" và những đề cương bài thuyết trình được đăng trong Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 23, tr. 395 - 416, 561 - 566. — 305.
- ²⁶⁷ Bức thư gửi ban biên tập báo "Vi chân lý" là bức thư thứ hai của V. I. Lê-nin viết sau khi nhận được những thông báo đầu tiên về những quyết định của khóa họp tháng Chạp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa thuộc Quốc tế II về việc thống nhất Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (xem thêm thư của Lê-nin "Về những quyết nghị của Cục quốc tế". Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 238 — 240).

Khóa họp tháng Chạp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa tiến hành ở Luân-đôn những ngày 13 và 14 tháng Chạp (lịch mới) 1913; khóa họp này đã thảo luận những vấn đề về việc thống nhất các đảng xã hội chủ nghĩa và công nhân của Anh, về Hội nghị Viên, về tình hình ở Nga, v.v.. Vấn đề thống nhất đảng dân chủ - xã hội ở Nga được đưa ra thảo luận ngay trước khi khóa họp kết thúc. Vì thời gian đã muộn nên vấn đề không được thảo luận một cách cặn kẽ và Cục quốc tế chỉ giới hạn ở việc thông qua một nghị quyết do Cau-xky nhân danh đoàn đại biểu Đức đưa ra. Theo nghị quyết này, Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa được giao trách nhiệm triệu tập một cuộc họp gồm đại diện của "tất cả các phái của phong trào công nhân ở Nga — kể cả phái Ba-lan ở Nga — thừa nhận cương lĩnh của đảng hoặc có cương lĩnh phù hợp với cương lĩnh của đảng dân chủ - xã hội, để cùng nhau trao đổi ý kiến (Aussprache) về các vấn đề đã làm cho họ chia rẽ". Dựa vào nghị quyết này, trong lời phát biểu của mình ngày 14 tháng Chạp, Cau-xky tuyên bố rằng "đảng dân chủ - xã hội cũ ở Nga không còn nữa". Cần phải phục hồi nó, căn cứ theo khuynh hướng muốn thống nhất của công nhân Nga. Trong các bài "Một nghị quyết hay và một bài phát biểu dở" và "Một sai lầm không thể dung thứ được của Cau-xky", Lê-nin đã giải thích nội dung của nghị quyết và đánh giá lời phát biểu của Cau-xky là kỳ quái (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 263 - 266, 286 - 288).

Tại cuộc họp được triệu tập tháng Bảy 1914 ở Bruy-xen theo

quyết định của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, những người lãnh đạo Quốc tế II, lấy cớ "hòa giải" những người bên-sê-vích với bọn thủ tiêu, đã đòi những người bên-sê-vích phải chấm dứt việc chỉ trích bọn thủ tiêu. Những người bên-sê-vích không chịu phục tùng đòi hỏi này và vẫn tiếp tục đấu tranh không nhân nhượng với bọn thủ tiêu, kẻ thù của phong trào công nhân. — 307.

²⁶⁸ Nhân khóa họp tháng Chạp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, tờ "Bảo công nhân mới" của phái thủ tiêu, số 97, ra ngày 3 tháng Chạp 1913, đã cho đăng bức điện gửi từ Luân-đôn thông báo rằng Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa hình như đã bác bỏ đòi hỏi của những người bên-sê-vích về việc đưa đại diện của "nhóm sáu người" vào trong tiểu ban liên nghị viện của Quốc tế II. Trong khi đó Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa không thảo luận gì đến vấn đề này, mà những người bên-sê-vích cũng không đưa ra đòi hỏi đó, vì theo điều lệ của tiểu ban liên nghị viện, quyền đại diện trong tiểu ban chỉ dành cho một đảng đoàn xã hội chủ nghĩa của mỗi nghị viện và là đảng đoàn có số đại biểu nhiều hơn. Vì vậy, đại biểu của "nhóm bảy người" theo chủ nghĩa thủ tiêu, là nhóm chiếm đa số về hình thức, được vào tiểu ban với tư cách đại diện cho Đu-ma nhà nước của Nga. Vấn đề này đã được V. I. Lê-nin giải thích cặn kẽ trong bài báo "Phái thủ tiêu lừa dối công nhân như thế nào" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 256 - 258). — 308.

²⁶⁹ Có ý muốn nói đến bài phát biểu của C. Cau-xky tại phiên họp ngày 14 tháng Chạp 1913 của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa (xem tập này, chú thích 267). — 309.

²⁷⁰ "Sự thật của giai cấp vô sản" - một trong những tên gọi của báo "Sự thật" từ ngày 7 (20) tháng Chạp 1913 đến ngày 21 tháng Giêng (3 tháng Hai) 1914. Ra được cả thấy 34 số. — 313.

²⁷¹ Có lẽ đây là nói về một trong các bài báo của V. I. Lê-nin về nghị quyết của khóa họp tháng Chạp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa và về chiến dịch vu khống do các tờ báo của phái thủ tiêu phát động xung quanh nghị quyết của khóa họp về việc triệu tập một hội nghị "thống nhất" của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Ngày 17 (30) tháng Chạp năm 1913 tờ "Sự thật của giai cấp vô sản" đã đăng bài của Lê-nin "Nghị quyết về quyết định của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa", xác định lập trường chính thức của những người bên-sê-vích về vấn đề này (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 289 - 291).

Quyết định của cuộc hội nghị ở Cra-cốp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng "Về việc cải tổ và công tác của ban biên tập báo "Sự thật"" đã chỉ rõ rằng tất cả "những bài nào được Ban chấp hành trung ương coi là nhất thiết phải đăng thì phải được đăng ngay (với bút danh quy ước)" (V. I. Lê-nin, Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 331). Chữ ký quy ước này là các chữ cái "KKK". Trong một phiên họp hồi tháng Chạp 1913 Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga lại một lần nữa xác nhận quyết định này: "Quyết định trước đây về việc phải đăng ngay và không sửa đổi những bài gửi đến có ba chữ cái quy ước, vẫn có hiệu lực" ("Lưu trữ lịch sử", số 4, 1959, tr. 42). — 313.

²⁷² Đây là nói về bài của N. I. Bu-kha-rin "Những trò ảo thuật của ngài Xtơ-ru-vê" đăng trong tạp chí "Giáo dục", số 12 năm 1913, đây là bài phê bình cuốn sách của P. B. Xtơ-ru-vê "Kinh tế và giá cả. Phần I. Kinh tế và xã hội. — Giá cả - giá trị". Xanh Pê-téc-bua - Mát-xcơ-va, nhà xuất bản Ri-a-bu-sin-xki, 1913. Theo lời khuyên của V. I. Lê-nin, đoạn nói về kinh tế nông nô đã được bỏ đi. — 313.

²⁷³ "Những người được ủy nhiệm" — những công nhân tiên tiến được chọn ra để tổ chức mối liên hệ sinh động thường xuyên giữa Ban chấp hành trung ương và các nhóm dân chủ - xã hội địa phương, cũng như để tạo ra các hình thức linh hoạt để lãnh đạo công tác địa phương ở các trung tâm lớn của phong trào công nhân. Nhiệm vụ xây dựng mạng lưới những người được ủy nhiệm như vậy được đề ra tại cuộc hội nghị của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp ở Cra-cốp năm 1913; hội nghị Pô-rô-nin đã xác nhận là cần thiết phải thực hiện nhiệm vụ này (xem V. I. Lê-nin, Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 321 và t. 24, tr. 68). — 313.

²⁷⁴ "Người bạn đường công nhân năm 1914" - lịch bỏ túi do nhà xuất bản "Sóng vô" của đảng xuất bản hồi tháng Chạp 1913. Cuốn lịch được bán hết ngay trong vòng một ngày. Tháng Hai 1914 được xuất bản lần thứ hai, có sửa đổi.

Trong "Người bạn đường công nhân" có đăng bài của Lê-nin "Các cuộc bãi công ở Nga" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 267 - 272). — 315.

²⁷⁵ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến việc chuẩn bị xuất bản tạp chí "Nữ công nhân"; số đầu của tạp chí này được phát hành ở Pê-téc-bua ngày 23 tháng Hai (8 tháng Ba) 1914. — 315.

- ²⁷⁶ Đây là nói về cuộc hành trình của một đại biểu đi dự Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a họp ở Bruy-xen từ ngày 13 đến ngày 26 tháng Giêng (26 tháng Giêng - 8 tháng Hai) 1914. Cụ thể đại biểu đó là ai thì vẫn chưa xác định được. Chi tiết hơn về đại hội, xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, chú thích 110. — 316.
- ²⁷⁷ V. I. Lê-nin đi Béc-ланh vào tháng Giêng 1914 để gặp những người bôn-sê-vích Lát-vi-a nhân dịp triệu tập Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. — 318.
- ²⁷⁸ Cuộc gặp gỡ giữa V. I. Lê-nin với I. Ru-đi-xơ - Gíp-xli-xơ và I. E. Ghéc-man được tổ chức ở Béc-ланh, tại nhà của Ghéc-man. — 320.
- ²⁷⁹ Có lẽ V. I. Lê-nin yêu cầu V. P. Mi-li-u-tin gửi cho Người bài "Về một số điểm của triết học A. Bô-gđa-nốp". Bài này được đăng hồi tháng Hai 1914 trên tạp chí "Giáo dục", số 2, dưới ký tên V. Pa-vlốp (V. P. Mi-li-u-tin). — 325.
- ²⁸⁰ Ngày 9 (22) tháng Giêng 1914 V. I. Lê-nin đã phát biểu tại hai cuộc mít-tinh của những người dân chủ - xã hội ở Pa-ri nhân lễ kỷ niệm ngày 9 tháng Giêng 1905. - 326.
- ²⁸¹ Ngay trước hôm khai mạc Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a, tối 25 tháng Giêng (lịch mới) 1914, V. I. Lê-nin đã trình bày với các đại biểu dự đại hội, ở Bruy-xen, bản thuyết trình về vấn đề dân tộc trong đó Người trình bày lý luận và sách lược của chủ nghĩa bôn-sê-vích trong vấn đề dân tộc. Người kêu gọi những người mác-xít Lát-vi-a hãy củng cố sự thống nhất của đảng, một sự thống nhất thực sự chứ không phải giả tạo, hãy loại ra khỏi hàng ngũ của đảng những phần tử dao động và những phần tử thủ tiêu. Bản thuyết trình của Lê-nin đã được các đại biểu hết sức chăm chú lắng nghe. Cuộc gặp gỡ giữa Người với các đại biểu đại hội đã diễn ra hết sức thân mật.
- Buổi khai mạc đại hội ngày hôm sau là một bước ngoặt trong lịch sử Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Về hầu hết mọi vấn đề đại hội đã thông qua những nghị quyết có tính chất bôn-sê-vích, trừ một vài điểm sửa đổi mà bọn men-sê-vích và bọn điều hòa đã tuồn vào được. Thành tích lớn nhất của đại hội là đã bầu ra được Ban chấp hành trung ương đứng trên lập trường bôn-sê-vích cũng như đã chuyển được tờ "Zihna", cơ quan ngôn luận trung ương

- của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a, vào tay những người ủng hộ những người bôn-sê-vích. — 327.
- ²⁸² "Bản tin của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" được xuất bản theo quyết định của Hội nghị Pô-rô-nin nhằm thông báo về hoạt động của Ban chấp hành trung ương, về công việc của các tổ chức địa phương. Lê-nin rất coi trọng xuất bản phẩm này. Người đã thảo ra bản hướng dẫn về việc xuất bản "Bản tin", biên tập bài cho số đầu và tự tay sửa các bản in thử.
- Số 1 của "Bản tin" được phát hành tháng Giêng 1914 ở Pa-ri. "Bản tin" ra cỡ không lớn lắm, in bằng giấy thuốc lá. Chỉ ra được một số đầu; vì thiếu tiền nên việc xuất bản phải tạm dừng lại. — 328.
- ²⁸³ Có ý muốn nói đến những biên bản của Đại hội V (Đại hội Luân-đôn) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, họp từ ngày 30 tháng Tư đến ngày 19 tháng Năm (13 tháng Năm đến 1 tháng Sáu) 1907. — 331.
- ²⁸⁴ Tháng Giêng 1914, trong khi ở Bruy-xen, thông qua các tổ chức địa phương của Đảng công nhân Bỉ, I. Ph. Pô-pốp đã liên lạc được với các thủy thủ Bỉ trên một chiếc tàu buôn đi từ Ăng-ve đến các cảng miền Nam nước Nga. Pô-pốp đã yêu cầu các thủy thủ chở họ sang nước Nga những ấn phẩm bí mật của đảng. V. I. Lê-nin tán thành đề nghị này của Pô-pốp. Trong thời gian sang Bỉ dự Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a, Lê-nin đã gặp hai đại biểu thủy thủ Bỉ và đã trao đổi với họ về những điều kiện hoạt động cách mạng ở Nga. — 332.
- ²⁸⁵ Trong thư đề ngày 29 tháng Giêng (lịch mới) 1914 C. Huy-xman tỏ ý tiếc là đã không được gặp V. I. Lê-nin tại Đại hội Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a, ông yêu cầu Lê-nin trước khi rời Bruy-xen tự tay viết một bản báo cáo tóm tắt về tình hình nội bộ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội và đề nghị được gặp Người vào lúc 8 giờ 30 phút tối tại Cung nhân dân Bruy-xen. — 334.
- ²⁸⁶ Có lẽ đây là nói về nghị quyết của Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Về tài sản đang ở trong tay người giữ quỹ cũ và về các báo cáo tài chính" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 197 - 198). — 336.
- ²⁸⁷ "Con đường sự thật" - một trong những tên gọi của báo "Sự thật" từ ngày 22 tháng Giêng (4 tháng Hai) đến ngày 21 tháng Năm (3 tháng Sáu) 1914. Ra được tất cả 92 số. — 337.

- ²⁸⁸ Trong thư đề ngày 25 tháng Giêng (7 tháng Hai) 1914, thư ký ban biên tập báo "Sự thật" C. N. Xa-môi-lô-va đã thông báo cho Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga biết rằng tờ "Sự thật của giai cấp vô sản" bị đóng cửa và tờ "Con đường sự thật" có thể cũng sẽ bị đóng cửa. Sở dĩ có thể dự đoán như vậy là vì G. I. Pê-tơ-rốp-xki bị truy tố về việc đã cho đăng trên tờ "Con đường sự thật" ngày 23 tháng Giêng 1914 bài "Nó tồn tại để..." dưới ký tên "M. Ph." (M. Phi-rin mà sau này bị lột mặt nạ là tên khiêu khích M. E. Tséc-nô-ma-dốp); bài báo này đã vạch ra tính chất kế tục của những tên gọi khác nhau của tờ "Sự thật": "Sự thật công nhân", "Sự thật miền Bắc", "Sự thật lao động", v.v.. — 337.
- ²⁸⁹ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến chuyến đi của Người vào tháng Giêng - đầu tháng Hai 1914 sang Pa-ri, Bruy-xen, Li-e-giơ và Lai-pxích vì công việc của Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a và để thuyết trình về vấn đề dân tộc. — 337.
- ²⁹⁰ "Đấu tranh" - tạp chí của Tô-rốt-xki; xuất bản ở Pê-téc-bua từ ngày 22 tháng Hai (7 tháng Ba) đến tháng Bảy 1914. Ra được 7 số. Cộng tác với tờ tạp chí có bọn Tô-rốt-xki, bọn thủ tiêu và một bộ phận của phái "Tiến lên". Nấp dưới chiêu bài "không bè phái", Tô-rốt-xki đã dùng những trang tạp chí này để đấu tranh chống lại Lê-nin, chống lại đảng bôn-sê-vích. — 337.
- ²⁹¹ Tại Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a, họp từ ngày 13 đến ngày 26 tháng Giêng (26 tháng Giêng đến 8 tháng Hai) 1914 tại Bruy-xen, nhờ V. I. Lê-nin và những người bôn-sê-vích Lát-vi-a đấu tranh mạnh mẽ chống những xu hướng điều hòa nên những người dân chủ - xã hội Lát-vi-a đã rút ra khỏi Ban tổ chức của bọn men-sê-vích. Lê-nin đánh giá việc những người Lát-vi-a rút ra khỏi Khối tháng Tám là "một đòn chí tử" giáng vào sự thống nhất của bọn Tô-rốt-xki (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 260 - 263). — 338.
- ²⁹² V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến cuốn sách mỏng "Qua lịch sử báo chí công nhân ở Nga", xuất bản dưới hình thức là số 1 của báo "Công nhân", ngày 22 tháng Tư 1914. Toàn bộ số báo nói về lịch sử báo chí công nhân ở Nga. Trong đó có những bài của Lê-nin: "Lịch sử báo chí công nhân ở Nga" và bài "Những nhiệm vụ của chúng ta" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 109 - 119, 120 - 123). — 338.

- ²⁹³ Đây là nói về bài phê bình của V. I-an - xki (X. X. Đa-ni-lốp) về cuốn sách của V. Lê-vi-txơ-ki (V. Txê-déc-bau-mơ) "Au-gu-xtơ Bê-ben. Cuộc đời và hoạt động của ông". Trong bài phê bình có nói: "Lê-vi-txơ-ki cố làm cho người đọc phải đặc biệt lưu ý cả đến thái độ của Bê-ben đối với "những sự thỏa hiệp", những sự thỏa thuận với phái tự do, ngụ ý định qua đó nêu Bê-ben ra làm tấm gương cho ai đó... sự trình bày của Lê-vi-txơ-ki không xa lạ gì với tính chất bè phái, ông ta vẽ một bức tranh không đúng ánh sáng về nhà lãnh tụ Đức vĩ đại và những quan điểm của nhà lãnh tụ đó...". — 339.
- ²⁹⁴ V. I. Lê-nin nhận được báo "Vorwärts" gửi đến để trao đổi lấy những xuất bản phẩm bôn-sê-vích. Ngày 4 tháng Ba (lịch mới) 1914 V. M. Ca-xpa-rốp đã trả lời V. I. Lê-nin rằng ông đã đến bộ phận phát hành báo "Vorwärts" và ở đây người ta đã thông báo cho ông biết rằng những sách báo chuyển cho Lê-nin đều được gửi đi một cách chu đáo, và nếu không nhận được, thì có nghĩa là chúng đã bị tịch thu. — 339.
- ²⁹⁵ Nhóm "Sóng vỡ" - những cộng tác viên của nhà xuất bản bôn-sê-vích hợp pháp "Sóng vỡ". Nhà xuất bản này được thành lập ở Pê-téc-bua vào đầu năm 1913 và hoạt động dưới sự lãnh đạo của Ban chấp hành trung ương đảng. Nhà xuất bản "Sóng vỡ" đã hưởng ứng nhiều vấn đề khác nhau của phong trào công nhân. Ra đời trong thời kỳ gọi là thời kỳ "vận động bảo hiểm", nhà xuất bản đã cho xuất bản nhiều sách báo về các vấn đề bảo hiểm xã hội của công nhân. Sau đó, theo chỉ thị của Ban chấp hành trung ương đảng, nhà xuất bản tập trung nhiều vào việc xuất bản những cuốn sách mỏng phổ thông có tính chất tuyên truyền cổ động về các vấn đề chính trị - xã hội và vấn đề đảng. Vào thời gian đầu cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, do sự tăng cường đàn áp của chính phủ Nga hoàng đối với báo chí công nhân, nên nhà xuất bản "Sóng vỡ" phải đình chỉ hoạt động và mãi đến tháng Ba 1917 mới lại tiếp tục hoạt động được. Năm 1918 nhà xuất bản "Sóng vỡ" sáp nhập vào nhà xuất bản "Người cộng sản" được hình thành bằng cách hợp nhất một số nhà xuất bản lại với nhau ("Làn sóng", "Đời sống và tri thức", v.v..). — 340.
- ²⁹⁶ Trong tạp chí "Giáo dục", số 3, ra vào tháng Ba 1914, đã đăng bài báo của L. Ca-mê-nép nói về cuốn sách của A. Bô-gđa-nốp "Nhập môn kinh tế chính trị học" do nhà xuất bản "Sóng vỡ" xuất bản. — 340.

²⁹⁷ "*Chủ nghĩa Mác và chủ nghĩa thủ tiêu. Tập bài viết về những vấn đề chủ yếu của phong trào công nhân hiện nay. Phần II*" được xuất bản vào tháng Bảy 1914 tại nhà xuất bản "Sóng vỡ" của đảng. Trong bản thảo của Lê-nin về đề cương tập sách này có chỉ rõ những bài mà Lê-nin thấy cần thiết phải đưa vào tập sách, cũng như danh mục các số báo có những bài cần lấy (trong tập sách này Lê-nin đã thay đổi đầu đề một số bài). Theo đề cương đó thì tập sách phải bao gồm hai phần mà nội dung đã được công bố trên tờ "Con đường sự thật", số 42, ngày 21 tháng Ba 1914.

Phần đầu tập sách không ra được. Vài chục bản của phần thứ hai mà nhà xuất bản chưa kịp mang ra khỏi nhà in, đã bị tịch thu. Phần lớn số lượng bản in đã phát hành được. Trong phần thứ hai của tập sách có 14 bài của Lê-nin, không kể lời nói đầu và phần kết luận cũng do Người viết. — 340.

²⁹⁸ Đây là nói về cuộc hội nghị do Hội văn học toàn Nga triệu tập hồi tháng Giêng 1914 nhân tình hình báo chí bị đàn áp khủng bố ngày càng mạnh mẽ hơn và chính phủ phản động đang chuẩn bị đưa ra một dự luật báo chí. Tại cuộc hội nghị, các đại biểu của phái tự do và phái thủ tiêu đóng vai trò quyết định; một nghị quyết của phái tự do đã được thông qua. — 341.

²⁹⁹ Có ý muốn nói đến tờ báo Do-thái xã hội chủ nghĩa "Vorwärts" ("Tiến lên") xuất bản ở Niu-Oóc từ năm 1897.

Những tài liệu mà Lê-nin nói đến ở đây (Census Reports. Twelfth Census of the United States, taken in the year 1900. Vol. V. Agriculture. Washington, 1902. Thirteenth Census of the United States, taken in the year 1910. Vol. V. Agriculture. Washington, 1913), là do Người nhận được từ Mỹ, một số là vào tháng Năm 1914 (xem tập này, tr. 372 - 373), còn số khác là vào thời gian trước khi nổ ra cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới ít lâu và được V. I. Lê-nin dùng làm cơ sở để viết tác phẩm "Những tài liệu mới về những quy luật phát triển của chủ nghĩa tư bản trong nông nghiệp. Tập I. Chủ nghĩa tư bản và nông nghiệp ở Hợp chủng quốc Mỹ" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 27, tr. 167 - 290). — 343.

³⁰⁰ "*Novy Mir*" ("Thế giới mới") - báo theo khuynh hướng men-sê-vích do một nhóm kiều dân Nga xuất bản ở Niu-Oóc trong những năm 1911 - 1917. Từ năm 1912 đến năm 1916 chủ biên của tờ báo là J. Ellert (N. N. Na-cô-ri-a-cốp). — 344.

³⁰¹ Đây là nói về việc quyên tiền để tổ chức đại hội đảng. Đã có sự thảo luận về trợ cấp tiền với một số lãnh tụ đảng tiến bộ của phái tư sản - tự do chủ nghĩa, cụ thể là với A. I. Cô-nô-va-lốp ("Bánh quế") (xem tạp chí "Lưu trữ lịch sử", số 6, 1958, tr. 8 - 13). — 348.

³⁰² Ngày 3 tháng Ba (lịch mới) 1914 C. Huy-xman đã gửi thư cho V. I. Lê-nin yêu cầu Người gửi càng sớm càng tốt bản báo cáo của Người cho Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa và thông báo là ông đã nhận được tin tức của những phần tử thủ tiêu về tình hình của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 348.

³⁰³ Trong bức thư đề ngày 12 tháng Ba (lịch mới) 1914 I. Ru-đi-xơ - Gíp-xli-xơ đã phê phán tính chất điều hòa của một số nghị quyết của Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a và nhất là của ý kiến đề nghị của phần tử điều hòa chủ nghĩa I-a. I-an-xôn - Brau-nơ đã được đưa vào nghị quyết về thái độ đối với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; ý kiến này bắt buộc Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a "trong khi công việc thống nhất chưa được đặt ra trên một cơ sở vững chắc" tạm thời không liên hệ về mặt tổ chức với cả Ban chấp hành trung ương lẫn Ban tổ chức. Ông cho biết rằng các đồng chí ở địa phương cũng bất bình với những nghị quyết có tính chất điều hòa của đại hội và đều cho rằng cần phải tiếp tục đấu tranh với bọn điều hòa. — 350.

³⁰⁴ Sau khi dự Đại hội IV của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a trở về Nga, một số đại biểu của đại hội, trong số đó có cả những ủy viên Ban chấp hành trung ương mới được bầu lại, đã bị bắt. Khi tổ chức đại hội, Ban chấp hành trung ương men-sê-vích Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a và Ban chấp hành ở nước ngoài đã vi phạm những nguyên tắc hành động bí mật sơ đẳng nhất.

Sở mật thậm chí có thể nắm được tin tức về các đại biểu đại hội thông qua những phần tử khiêu khích tham dự đại hội — Ma-li-nốp-xki (với tư cách là đại diện cho "nhóm sáu người" trong Đu-ma) và đại biểu của Li-ba-va là Can-nê-ti-xơ (A-u-gun-xơ) bị lộ mật nạ ít lâu sau khi kết thúc đại hội. — 350.

³⁰⁵ Những bài viết về Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a có những đoạn trích nghị quyết đại hội đã được đăng trong tờ phụ trương báo "Con đường sự thật", số 50, ngày 30 tháng Ba 1914, dưới đầu đề "Khu Pri-ban-tích". — 350.

³⁰⁶ Trong bức thư đề ngày 10 tháng Ba (lịch mới) 1914, C. Huy-xman

yêu cầu I. Ph. Pô-pốp gửi càng sớm càng tốt báo cáo của V. I. Lê-nin cho Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa.

Cũng vào ngày đó Huy-xman đã gửi một bức thư cho Lê-nin xin lỗi về giọng mỉa mai của bức thư trước của ông, bức thư mà ông đã viết một cách không chính thức. — 352.

³⁰⁷ Cuộc bầu cử vào *Hội đồng bảo hiểm* ở Pê-téc-bua được tổ chức vào ngày 2 (15) tháng Ba 1914. Xung quanh cuộc bầu cử đã nổ ra cuộc đấu tranh gay gắt giữa một bên là những người bôn-sê-vích với một bên là bọn thủ tiêu và bọn dân túy tả khuynh (bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng). Báo "Sự thật" đã đóng một vai trò to lớn trong cuộc đấu tranh này. Nhân cuộc bầu cử Hội đồng bảo hiểm, trên tờ báo "Sự thật của giai cấp vô sản", trên tạp chí "Vấn đề bảo hiểm xã hội" và sau đó là trên tờ "Con đường sự thật" đã đăng ủy nhiệm thư của những người bôn-sê-vích giao cho các đại biểu công nhân trong các tổ chức bảo hiểm và Hội đồng bảo hiểm. Bọn thủ tiêu cũng cho đăng ủy nhiệm thư của chúng trên tờ "Báo công nhân mới", đòi tách các đại biểu công nhân thành một nhóm độc lập, không phụ thuộc vào đảng.

Ngày 2 (15) tháng Ba có 47 đại biểu được ủy nhiệm đi bầu đại biểu công nhân vào Hội đồng bảo hiểm. Những người trong danh sách đề cử của tờ "Con đường sự thật" đã trúng cử với đa số phiếu. Trong cuộc bầu cử Hội đồng bảo hiểm này bọn thủ tiêu đã bị thất bại hoàn toàn: ba phần tư số người dự cuộc họp đại biểu cử tri đã biểu quyết tán thành ủy nhiệm thư của những người bôn-sê-vích và bác bỏ ủy nhiệm thư của khối bọn thủ tiêu và bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Sự thất bại của bọn thủ tiêu còn được chứng minh qua cả cuộc bầu cử vào Cơ quan bảo hiểm toàn Nga. Trong số 57 đại biểu được ủy nhiệm thì 82% là người theo phái "Sự thật". — 353.

³⁰⁸ Bà Cay-ô - vợ của Giô-dép Cay-ô, một nhà hoạt động nhà nước của Pháp, thuộc phái cấp tiến, bộ trưởng Bộ tài chính năm 1913. Đáp lại chiến dịch mà tên dân tộc chủ nghĩa Can-mét, chủ biên báo "Le Figaro" phát động để bức hại Giô-dép Cay-ô, bà Cay-ô đã dùng súng lục bắn tử thương tên Can-mét vào tháng Ba 1914. Do chuyện đó Giô-dép Cay-ô đã buộc phải từ chức. — 353.

³⁰⁹ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến nghị quyết của nhóm công nhân vùng Vư-boóc-gơ "Về việc đồng chí Bu-ri-a-nốp ra khỏi "nhóm bảy người" và bức "Thư ngỏ gửi A. Ph. Bu-ri-a-nốp", dưới ký tên là nhóm trợ giúp Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở Xuy-rích.

Trong nghị quyết của mình, những người Vư-boóc-gơ, trong khi chào mừng việc Bu-ri-a-nốp rút ra khỏi "nhóm bảy người", coi đó là một bằng chứng nữa xác nhận tính chất không có căn cứ về chính trị của nhóm này, thì đồng thời cũng phê phán lập trường trung lập trước đây của ông là lập trường sai lầm. Ngược lại, nhóm Xuy-rích mà đa số là những phần tử men-sê-vích thì lại đánh giá hành động của Bu-ri-a-nốp là một bước tiến lớn trên con đường đi đến sự thống nhất của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma. Cả hai văn kiện đều được đăng trên tờ "Con đường sự thật", số 22, ngày 26 tháng Hai 1914. — 354.

³¹⁰ Bức thư này của V. I. Lê-nin là để trả lời cho bức thư ngày 9 (22) tháng Ba 1914 của V. B. Xtan-kê-vích, ủy viên ban biên tập tạp chí "Người đương thời". Trong thư của mình Xtan-kê-vích viết rằng tạp chí "sẽ là một cơ quan ngôn luận liên phái về mặt nguyên tắc", "chúng ta sẽ chứng minh rằng cần phải có sự thống nhất hoàn toàn về mặt tổ chức giữa tất cả các trào lưu xã hội chủ nghĩa" và yêu cầu Lê-nin "ghi tên mình vào danh sách những cộng tác viên". Về thái độ của Lê-nin đối với cái nhóm tập hợp xung quanh tạp chí "Người đương thời", xem bài báo của Người "Sự thống nhất của công nhân và "các trào lưu" của các phần tử trí thức" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 173 - 176). — 359.

³¹¹ "*Báo thợ mỏ khổ nhỏ*" ra ngày 16 tháng Ba 1914 dưới hình thức phụ trương cho tờ "Con đường sự thật", số 38. Báo khổ nhỏ này được xuất bản theo sáng kiến của các công nhân mỏ và bằng tiền quyên góp của họ. "Báo thợ mỏ khổ nhỏ" thứ hai được in trong tờ "Con đường sự thật", số 77, ngày 4 tháng Năm 1914.

"*Lời kêu gọi công nhân U-cra-i-na*" được đăng bằng tiếng U-cra-i-na trong tờ "Sự thật lao động", số 28, ra ngày 29 tháng Sáu 1914, dưới ký tên Ốc-xen Lô-la. Bản thảo dự thảo "Lời kêu gọi" của Lê-nin không còn giữ được. Nội dung của văn kiện đăng trong tờ "Sự thật lao động" cho phép ta có thể xem nó là của V. I. Lê-nin.

"Chú thích "Lời ban biên tập" về "Lời kêu gọi công nhân U-cra-i-na" của Ốc-xen Lô-la" là do V. I. Lê-nin viết (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 424). — 359.

³¹² "*Thống nhất*" - báo hợp pháp, do nhóm những người men-sê-vích ủng hộ đảng đứng đầu là G. V. Plê-kha-nốp và những người bôn-sê-vích theo phái điều hòa xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Năm đến tháng Sáu 1914; ra được 4 số. — 361.

³¹³ "*Báo công nhân miền Bắc*" — báo hàng ngày của bọn men-sê-vích - thủ tiêu, xuất bản ở Pê-téc-bua thay cho tờ "Báo công nhân mới" từ ngày 30 tháng Giêng (12 tháng Hai) đến ngày 1 (14) tháng Năm 1914. — 362.

³¹⁴ Tập "*Mở đầu*" xuất bản ở Xa-ra-tốp năm 1914. Bài đầu tiên trong tập này là bài của N. Vla-đi-mi-rốp "Những cuộc gặp gỡ và những suy tư" trong đó mô tả những cuộc gặp gỡ với G. V. Plê-kha-nốp, P. B. Ác-xen-rôt, V. I. Lê-nin, L. Mác-tốp, A. N. Pô-tơ-rê-xốp và A. M. Goóc-ki. — 364.

³¹⁵ Đây là nói về chiếc dịch do nhóm "Tiến lên" và G. A. A-lếch-xin-xki phát động nhằm chống lại một ủy viên Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tên là A. V. An-tô-nốp (Brit-man) nhằm buộc tội ông này là đã tiết lộ những người cùng hoạt động với mình tại cuộc hỏi cung về vụ tổ chức Crôn-stát Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga năm 1906. Lời buộc tội này không có căn cứ nên ngay từ năm 1907 đã bị bác bỏ theo quyết định của tiểu ban mười phạm nhân khổ sai (gồm những người bôn-sê-vích, men-sê-vích và những người không đảng phái), trong đó có sáu người cùng hoạt động với An-tô-nốp. Cũng trong năm đó quyết định này của tiểu ban đã báo cho V. I. Lê-nin và Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga biết; Ban chấp hành trung ương cho rằng An-tô-nốp không có tội và tuyệt nhiên không hạn chế quyền đảng viên của ông. Trong những năm 1912 - 1914, A-lếch-xin-xki lại một lần nữa nêu lên "vụ" An-tô-nốp với mục đích sử dụng vụ này để chống lại những người bôn-sê-vích đường như "đã bao che tên phản bội".

Ngày 18 tháng Tư (lịch mới) 1914 phân bộ Pa-ri của Tổ chức ở nước ngoài Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã thông qua một nghị quyết bày tỏ lòng công phẫn đối với hành động của A-lếch-xin-xki và tuyên bố cắt đứt mọi quan hệ với ông ta. Ngày 10 tháng Sáu 1914, trong nghị quyết của mình, Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài đã kêu gọi các tổ chức xã hội chủ nghĩa ở Pa-ri và tất cả các trung tâm đảng (Nga và các dân tộc) kiên quyết đập lại những hành động khiêu khích của A-lếch-xin-xki và các thành viên nhóm "Tiến lên", không coi nhóm "Tiến lên" là một tổ chức chính trị và không quan hệ gì với nhóm này cả. Nghị quyết này của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài đã được sự ủng hộ trong cuộc họp toàn thể phân bộ Pa-ri của Tổ chức ở nước ngoài Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Về sự kiện này, V. I. Lê-

nin có viết trong báo cáo của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga gửi Hội nghị Bruy-xen (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 464). — 364.

³¹⁶ V. I. Lê-nin đã gửi cho I. Ph. Ác-măng bức thư của Ô. Lô-la (Xtê-pa-ni-úc) đề ngày 22 tháng Tư (lịch mới) 1914, trong đó Lô-la viết rằng ông hoàn toàn tán thành nội dung "Lời kêu gọi gửi công nhân U-cra-i-na", nhưng yêu cầu cho đảng nó với danh nghĩa ban biên tập báo "Sự thật", chứ không phải với chữ ký của ông. — 365.

³¹⁷ "*Cương lĩnh và điều lệ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*" với những sửa đổi do Hội nghị VI (Hội nghị Pra-ha) của đảng năm 1912 đưa vào điều lệ, đã được Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga cho xuất bản năm 1914 ở Pa-ri. — 366.

³¹⁸ Bức thư này của V. I. Lê-nin là phần tái bút viết dưới bức thư của G. E. Di-nô-vi-ép gửi ban biên tập tạp chí "Đơ-dơ-vin", trong đó Di-nô-vi-ép thông báo về những cuộc hội đàm của ông với ủy viên ban biên tập L. I-ua-kê-vích về những điều kiện để những người bôn-sê-vích có thể cộng tác với tạp chí.

Những ý kiến tán thành việc tách công nhân U-cra-i-na thành một tổ chức dân chủ - xã hội riêng - đã từng khiến Lê-nin phẫn nộ - được nêu trong phần lời nói đầu của I-ua-kê-vích viết trong cuốn sách của Lê-vin-xki "Lược khảo về sự phát triển của phong trào công nhân U-cra-i-na ở Ga-li-xi-a" (Ki-ép, 1914). Trong bài "Về quyền dân tộc tự quyết" Lê-nin đã chỉ trích gay gắt những quan điểm của nhà dân tộc chủ nghĩa tư sản I-ua-kê-vích về vấn đề dân tộc (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 368 - 369).

"*Đơ-dơ-vin*" ("Cái chuông") - tạp chí hợp pháp ra hàng tháng theo khuynh hướng dân tộc chủ nghĩa - tư sản, xuất bản bằng tiếng U-cra-i-na ở Ki-ép từ tháng Giêng 1913 đến giữa năm 1914. Ra được cả thấy 18 số. Tham gia tạp chí có: V. Lê-vin-xki, V. Vin-ni-tsen-cô, L. I-ua-kê-vích (Rư-ban-ca), Đ. Đôn-txốp, X. Pét-li-u-ra, G. A-lếch-xin-xki, P. Ác-xen-rôt, L. Tơ-rôt-xki, v.v.. Khi bắt đầu nổ ra cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới thì tạp chí đóng cửa. — 366.

³¹⁹ Bức điện của V. I. Lê-nin gửi nhân dịp kỷ niệm Ngày báo chí công nhân, và cũng là ngày kỷ niệm hai năm thành lập báo "Sự thật" mà số một của nó đã ra ngày 22 tháng Tư (ngày 5 tháng Năm) 1912

(xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xơ-va, t. 25, chú thích 152). — 368.

³²⁰ Ngày 3 tháng Năm (lịch mới) 1914 Ph. N. Xa-môi-lốp viết cho V. I. Lê-nin một bức thư trong đó thông báo rằng ông đang dưỡng bệnh tại viện điều dưỡng thành phố Béc-nơ, rằng bác sĩ — chuyên gia về các bệnh thần kinh — khuyên ông nên làm một chút lao động chân tay.

Ngày 12 tháng Năm G. L. Sơ-lốp-xki thông báo cho Lê-nin biết rằng đã thu xếp được cho Xa-môi-lốp một công việc làm ở ngoài trời. — 369.

³²¹ Trong bức thư đề ngày 15 tháng Năm (lịch mới) 1914 I. Ru-đi-xơ - Gíp-xli-xơ tỏ ý tán thành việc xuất bản những tờ phụ trương trong báo "Sự thật" chuyên giới thiệu tình hình ở từng địa phương của Nga, và đề nghị in tờ phụ trương bằng tiếng Lát-vi-a. Ông thông báo rằng đã gửi các bài báo của mình cho tờ tạp chí "mác-xít" Lát-vi-a, nhưng các bài đó không được đăng vì ban biên tập bị bọn điều hòa chỉ phối, ông hỏi về thời gian xuất bản tờ Cơ quan ngôn luận trung ương, tờ "Người dân chủ xã hội", và tỏ ý sẵn sàng gửi đến bài viết về đại hội Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Nhưng qua các bức thư tiếp theo của Ru-đi-xơ - Gíp-xli-xơ thì thấy là ông không viết bài báo mà ông đã hứa.

Trả lời câu hỏi của V. I. Lê-nin về thái độ của ông đối với I. E. Ghéc-man, Ru-đi-xơ - Gíp-xli-xơ nói rằng ông coi ông ta là một trong những người mác-xít Lát-vi-a ưu tú nhất. — 371.

³²² "Txin" ("Zihna" — "Đấu tranh") — báo, cơ quan ngôn luận trung ương của đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a; được sáng lập tháng Ba 1904. Đến tháng Tám 1909 thì phát hành bí mật - với những thời gian gián đoạn dài — ở Ri-ga, sau đó là ở nước ngoài. Từ tháng Tư 1917 "Zihna" bắt đầu xuất bản một cách hợp pháp ở Pê-tơ-rô-grát với tính cách là cơ quan ngôn luận trung ương của những người bôn-sê-vích Lát-vi-a, sau đó chuyển sang xuất bản ở Ri-ga và ở các thành phố khác. Từ tháng Tám 1919, sau thắng lợi tạm thời của thế lực phản cách mạng ở Lát-vi-a, lại bắt đầu chuyển sang xuất bản bí mật ở Ri-ga. Sau khi Chính quyền xô-viết thắng lợi ở Lát-vi-a vào tháng Sáu 1940 thì trở thành cơ quan ngôn luận của Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Lát-vi-a và của Xô-viết tối cao nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Xô-viết Lát-vi-a. — 371.

³²³ Có lẽ đây là nói về tập II cuốn sách của N. Ru-ba-kin "Điểm sách"

mà V. I. Lê-nin đã viết một bài phê bình đăng trong tạp chí "Giáo dục", số 4, tháng Tư 1914 (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xơ-va, t. 25, tr. 130 - 133). Còn tập I của cuốn sách thì, như bức thư cho thấy, Lê-nin không có. — 373.

³²⁴ Đây là nói về chuyến đi dự Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ở Viên vào tháng Tám 1914. — 374.

³²⁵ Chữ ghi ngày tháng "19/V" N. C. Crúp-xcai-a đã xóa đi và ghi ngày gửi bức thư - "4/VI", còn ở bên cạnh thì ghi "Để (có một từ xóa rất đậm. - BT) chuyển gấp". Dưới bức thư có phần tái bút của Crúp-xcai-a: "Vi bản "dự luật" mà bức thư phải nằm lại hai tuần không gửi đi được. Các đồng chí đã nhận được lá thư trước cũng gửi theo địa chỉ ấy chưa? Sao không thấy trả lời gì cả? Gửi lời chào nồng nhiệt!". — 374.

³²⁶ Đây là nói về cuốn sách mỏng của X. G. Sau-mi-an "Về quyền tự trị dân tộc về văn hóa" viết bằng tiếng Ác-mê-ni-a vào năm 1913. Cuốn sách này là trả lời cho các bài báo của nhà tư sản dân tộc chủ nghĩa Đ. A-na-nun (An) "Vấn đề dân tộc và nền dân chủ".

Trong tạp chí "Giáo dục" không thấy đăng thông báo của tác giả về nội dung cuốn sách mỏng. Bản dịch cuốn sách mỏng của Sau-mi-an, xem X. G. Sau-mi-an. Tuyển tập gồm 2 tập, tiếng Nga, t. I, 1957, tr. 417 - 460. — 377.

³²⁷ Đề cương dự luật trình bày trong bức thư là đề cương được V. I. Lê-nin dùng làm cơ sở để viết "Dự luật về quyền bình đẳng dân tộc và về việc bảo vệ quyền của các dân tộc ít người" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xơ-va, t. 25, tr. 157 - 159). Dự thảo này được soạn ra để đảng đoàn bôn-sê-vích đưa vào Đu-ma nhà nước IV. Nhưng việc đưa bản dự luật vào Đu-ma không thành. — 377.

³²⁸ Ngày 12 tháng Năm (lịch mới) 1914 A. A. Tơ-rô-i-a-nốp-xki đã viết thư cho V. I. Lê-nin đặt vấn đề chấn chỉnh công việc trong ban biên tập tạp chí "Giáo dục" và gửi kèm theo bản dự thảo "cấu trúc" về mặt tổ chức của công tác này.

Bài của Tơ-rô-i-a-nốp-xki về vấn đề dân tộc không thấy đăng trong tạp chí "Giáo dục". — 378.

³²⁹ Trong tạp chí "Đấu tranh" M. N. Pô-crốp-xki đã cho đăng một loạt bài tiểu luận "Qua lịch sử các giai cấp xã hội ở Nga" (xem các số 1 - 2, 4 - 5, 7 - 8, tháng Hai - tháng Ba, tháng Tư - tháng Năm, tháng Bảy 1914). — 379.

- ³³⁰ Đây là nói về việc L. Mác-tốp, Ph. I. Đan và G. V. Plê-kha-nốp cộng tác với tạp chí "Người đương thời". — 379.
- ³³¹ Tháng Năm 1914, vì sợ bị lộ mặt nạ nên R. V. Ma-li-nốp-xki đã từ chức nghị sĩ và bỏ chạy ra nước ngoài. Về sau này người ta phát hiện Mia-li-nốp-xki là một tên khiêu khích; năm 1918, theo bản án của Tòa án tối cao của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga, y đã bị xử bắn. — 380.
- ³³² Đây là nói về cuốn tiểu thuyết của nhà văn U-cra-i-na, nhà dân tộc chủ nghĩa tư sản V. Vin-ni-tsen-cô "Di huấn của các bậc làm cha". — 382.
- ³³³ Có ý muốn nói đến Hội nghị "thống nhất" Bruy-xen do Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa triệu tập ngày 16 - 18 tháng Bảy (lịch mới) 1914. Chi tiết hơn về hội nghị này, xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, chú thích 142. — 386.
- ³³⁴ Theo yêu cầu của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, "phái đối lập Ba-lan" (I-a. X. Ga-nê-txơ-ki, A. M. Ma-lê-txơ-xki, v.v.) đã nhận được giấy của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa mời đi dự Hội nghị "thống nhất" Bruy-xen. — 387.
- ³³⁵ Có ý muốn nói đến những biên bản của Đại hội IV (Đại hội thống nhất) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, họp tháng Tư - tháng Năm 1906 ở Xtốc-khôn.
- Tạp chí "Bình minh của chúng ta", số 3, tháng Ba 1914 đã đăng các bài của Ph. A. Bun-kin và L. Mác-tốp chống lại những người bôn-sê-vích. Những ý kiến của Bun-kin và Mác-tốp đã bị V. I. Lê-nin kịch liệt phê phán trong các bài "Cuộc đấu tranh tư tưởng trong phong trào công nhân", "Plê-kha-nốp không biết mình muốn gì", "Về việc phá hoại sự thống nhất, che đậy bằng những lời kêu gọi thống nhất", "Những thủ đoạn đấu tranh chống công nhân của các phân tử trí thức tư sản" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 152 - 156, 190 - 194, 211 - 239, 377 - 415). — 388.
- ³³⁶ Đây là nói về các đại biểu đi dự Đại hội phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Viên, dự định khai mạc vào tháng Tám 1914, nhưng vì xảy ra chiến tranh nên mãi đến những ngày 26 - 28 tháng Ba 1915 mới họp được ở Béc-nơ. — 394.

- ³³⁷ "Tư tưởng kiên định" — một trong các tên của tờ báo dân túy tả khuynh (của phái xã hội chủ nghĩa - cách mạng) "Tiếng nói lao động". Xuất bản ở Pê-téc-bua năm 1914, một tuần ba lần. — 398.
- ³³⁸ Ngày 4 (17) tháng Tư 1914, theo lời kêu gọi của Ban chấp hành Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở Pê-téc-bua đã tổ chức cuộc biểu tình để trả lời việc giãn thợ của các chủ nhà máy Pê-téc-bua. Cuộc biểu tình được tổ chức nhân dịp ngày kỷ niệm hai năm vụ thảm sát ở Lê-na. Vào ngày này, tờ "Con đường sự thật" đã đăng bài của V. I. Lê-nin làm xã luận "Về những hình thức của phong trào công nhân (Việc giãn thợ và sách lược mác-xít)" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 67 - 71). Trong báo cáo của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga gửi Hội nghị Bruy-xen, V. I. Lê-nin đã dành một phần lớn để làm sáng rõ ý nghĩa của cuộc biểu tình này và vạch trần hành động của bọn thủ tiêu (như trên, tr. 443 - 449). — 398.
- ³³⁹ Có ý muốn nói đến báo cáo của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga do V. I. Lê-nin soạn cho Hội nghị "thống nhất" Bruy-xen. Theo uỷ nhiệm của V. I. Lê-nin, I. Ph. Ác-măng đã đọc báo cáo này tại hội nghị (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 425 - 477). — 398.
- ³⁴⁰ Thư của Cau-xky chống Rô-da Lú-xăm-bua nhân bản báo cáo về phiên họp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, đã được đăng trên tờ "Vorwärts", cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng dân chủ - xã hội Đức, số 339, ngày 24 tháng Chạp (lịch mới) 1913 và đăng lại trên tờ "Sự thật của giai cấp vô sản", số 12, ngày 20 tháng Chạp (lịch cũ) 1913 với lời bạt của Lê-nin (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 316 - 317). Bức thư của Cau-xky là để trả lời cho bức thư của R. Lú-xăm-bua gửi ban biên tập "Vorwärts". — 403.
- ³⁴¹ "Sự thật lao động" — một trong những tên mà tờ báo "Sự thật" của phái bôn-sê-vích, bị chính phủ Nga hoàng truy nã, đã dùng để xuất bản từ ngày 23 tháng Năm (5 tháng Sáu) đến ngày 8 (21) tháng Bảy 1914. Ra được 35 số. — 405.
- ³⁴² Về nghị quyết của Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Về việc xác định thẩm quyền của hội nghị đại biểu", xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 170 - 172. — 408.

- ³⁴³ Có ý muốn nói đến nghị quyết của Hội nghị VI (Hội nghị Pra-ha) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Về tính chất và hình thức tổ chức của công tác đảng" và nghị quyết của cuộc họp ở Cra-cốp ("Hội nghị tháng Hai") của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng năm 1913 "Xây dựng tổ chức bí mật" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 184 - 185, t. 22, tr. 319 - 321). — 408.
- ³⁴⁴ Có ý muốn nói đến nghị quyết của Hội nghị Cra-cốp ("Hội nghị tháng Hai") của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng năm 1913 "Về thái độ đối với phái thủ tiêu và về sự thống nhất" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 22, tr. 305 - 306). — 408.
- ³⁴⁵ I-a. X. Ga-nê-txơ-ki và A. M. Ma-lê-txơ-ki — những đại biểu của cái gọi là phái đối lập "Rô-dơ-la-mốp" của Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va tại Hội nghị "thống nhất" Bruy-xen. Một trong những vấn đề tranh cãi giữa Ban lãnh đạo trung ương Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan, bao gồm cả Tư-sca, và những người "Rô-dơ-la-mốp" là vấn đề thái độ đối với bọn thủ tiêu và đối với Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan. V. I. Lê-nin đã phê phán gay gắt chính sách của Ban lãnh đạo trung ương và tỏ thái độ đồng tình đối với những người "Rô-dơ-la-mốp". — 411.
- ³⁴⁶ Trong khoảng thời gian từ ngày 12 đến ngày 19 tháng Bảy (lich mới) 1914 ở Pô-rô-nin đã diễn ra các phiên họp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga dưới sự lãnh đạo của V. I. Lê-nin, với sự tham dự của những người từ Nga sang: G. I. Pê-tơ-rốp-xki, A. X. Ki-xê-lép, N. P. Glê-bốp - A-vi-lốp và A. N. Ni-ki-phô-rô-va. Các phiên họp này thảo luận chủ yếu là vấn đề chuẩn bị đại hội đảng — thời gian triệu tập đại hội, cách đưa các đại biểu vượt qua biên giới, v.v.. — 411.
- ³⁴⁷ Đại hội thường kỳ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được ấn định triệu tập vào tháng Tám 1914. Những người bên-sê-vích đã tiến hành một khối lượng công tác lớn lao nhằm chuẩn bị đại hội. Đến cuối tháng Bảy, phần lớn các đại biểu đã được lựa chọn, các uỷ nhiệm thư đã được soạn thảo, các giấy uỷ nhiệm đã được thu thập. Công tác tổ chức kỹ thuật như vấn đề chuẩn bị địa điểm bí mật, đường đi, hộ chiếu, v. v., cũng đã được hoàn thành. Nhưng

- cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới bùng nổ đã cản trở việc triệu tập đại hội. — 412.
- ³⁴⁸ Có ý muốn nói đến cuộc hội nghị do Ban tổ chức, các nhóm "Tiến lên" và "Thống nhất", phái Bun và Ban lãnh đạo trung ương Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va, Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan và những tổ chức khác triệu tập năm 1914. — 413.
- ³⁴⁹ Trên tờ "Sự thật lao động", số 32, ngày 4 tháng Bảy 1914 đã đăng nghị quyết "Về giai đoạn hiện nay và về sự thống nhất" dưới ký tên "Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a" (Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a). Sau khi nhấn mạnh "sự cần thiết phải thống nhất lực lượng và hoạt động của giai cấp công nhân", bản nghị quyết nêu những điểm sau đây làm cơ sở cho sự thống nhất: 1) "những yêu sách không thể cắt xén"; 2) thừa nhận hoạt động bí mật; 3) thống nhất từ dưới lên trên; 4) "thừa nhận đa số dân chủ chứ không phải liên bang"; 5) đấu tranh "với chủ nghĩa thủ tiêu cả từ phía hữu lẫn từ phía tả". — 414.
- ³⁵⁰ V. I. Lê-nin có ý muốn nói đến nghị quyết "Về sự vắng mặt của các đại biểu các trung tâm dân tộc hội tại nghị đại biểu toàn đảng", được thông qua tại Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 21, tr. 172 - 174). — 414.
- ³⁵¹ Đây là nói về "Dự thảo các điều kiện thống nhất Đảng công nhân dân chủ - xã hội Lát-vi-a với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" được thông qua tại Đại hội IV (Đại hội thống nhất) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp hồi tháng Tư - tháng Năm 1906 ở Xtốc-khôn (xem "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, phần I, 1954, tr. 133 - 134). — 414.
- ³⁵² Đây là nói về tờ "Báo công nhân của chúng ta" của bọn men-sê-vích - thủ tiêu, xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Năm đến tháng Bảy 1914. — 415.
- ³⁵³ Phái đối lập Ba-lan — tại Hội nghị Bruy-xen họ đã cùng nhịp bước với những người bên-sê-vích và những người dân chủ - xã hội Lát-vi-a — tại phiên họp cuối cùng đã bỏ phiếu tán thành nghị quyết của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa do C. Cau-xky soạn ra (về vấn đề này xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 25, tr. 504, 505 - 506). — 416.

- ³⁵⁴ *Những ngày cách mạng ở Nga* — những ngày bãi công và biểu tình diễn ra ở Pê-téc-bua, Ba-cu, Ri-ga và những thành phố khác trong tháng Bảy 1914. — 417.
- ³⁵⁵ *"Berliner Tageblatt und Handelszeitung"* ("Nhật báo Béc-lanh và báo thương nghiệp") — báo tư sản Đức; xuất bản từ năm 1872 đến năm 1939. — 417.
- ³⁵⁶ Đáp lại bức thư của V. I. Lê-nin, ngày 12 tháng Bảy (lịch cũ) 1914, nhà xuất bản Gra-nát thông báo như sau: "Vì gần với chính bài này cả một loạt những yếu tố rất quan trọng đối với toàn bộ tính chất của cuốn Từ điển, nên chúng tôi không dám có thái độ hời hợt và thờ ơ đối với đề tài này, chúng tôi luôn luôn kiên trì phần đầu để cho đề tài này được nghiên cứu một cách thật sự và hết sức khoa học... Lọc tìm không những các tên Nga, mà cả các tên ngoại quốc nữa, chúng tôi vẫn không tìm được tác giả. Chúng tôi rất, rất mong ông cứ giữ cho mình bài báo này... Chúng tôi sẵn sàng... hoãn lại một thời gian dài: đến ngày 15 tháng Tám... Một lần nữa, chúng tôi khẩn khoản mong ông không từ chối bài báo, cùng với chúng tôi coi bài đó là một sự nghiệp quý báu và cần thiết" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô). — 420.
- ³⁵⁷ *"Người công nhân"* — một trong những tên mà báo "Sự thật" của phái bôn-sê-vích, bị chính phủ Nga hoàng truy nã, đã dùng để xuất bản từ ngày 22 tháng Tư (5 tháng Năm) đến ngày 7 (20) tháng Bảy 1914. Ra được 9 số. — 422.
- ³⁵⁸ Trả lời những vấn đề mà V. I. Lê-nin đề cập đến trong bức thư của Người, I. Ru-đi-xơ - Gíp-xli-xơ đã viết, ngày 29 tháng Bảy 1914 rằng quả thực trong những người Lát-vi-a có một "phái tả đối lập" với Ban chấp hành trung ương Lát-vi-a và ông Gíp-xli-xơ là người theo phái này; những lời phát biểu của phái đối lập chống lại Ban chấp hành trung ương là hết sức trung thực, Ban chấp hành trung ương Lát-vi-a đang ngã về phía tả. Gíp-xli-xơ cho biết rằng không riêng quận 4 của Ri-ga, mà tất cả mọi công nhân Lát-vi-a giác ngộ đều thấy cần phải liên hệ chặt chẽ hơn với Ban chấp hành trung ương Nga, rằng ảnh hưởng của phái Bôn đối với công nhân Lát-vi-a là hoàn toàn không đáng kể và đa số công nhân này "bao giờ cũng sẽ ủng hộ cuộc đấu tranh kiên quyết và không khoan nhượng của những người đồng chí Nga chống những kẻ theo chủ nghĩa phân lập, chủ nghĩa dân tộc và chủ nghĩa cơ hội, dù chúng có

- là ai chẳng nữa". Gíp-xli-xơ cũng cho biết là ông đã nhận được "14 điều kiện" do Lê-nin đưa ra cho Hội nghị "thống nhất" Bruy-xen. — 424.
- ³⁵⁹ Quận 4 của tổ chức Ri-ga thuộc Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a là quận lớn nhất của Ri-ga. Mùa xuân và mùa hè 1914 đã diễn ra các hội nghị và cuộc họp của các tổ chức địa phương của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Quận 4 của tổ chức Ri-ga và các tổ chức địa phương khác đã tán thành việc Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a hợp nhất với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ngay tức khắc và không điều kiện. — 425.
- ³⁶⁰ Có ý muốn nói đến "Nghị quyết về vấn đề dân tộc" được thông qua tại cuộc họp mùa hè năm 1913 của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr. 75 - 78). — 426.
- ³⁶¹ Rõ ràng V. I. Lê-nin rất cần bức điện trả lời này để trong trường hợp nếu Ph. N. Xa-môi-lốp không thể đi dự đại hội được, thì kịp triệu tập một người nào đó ở Nga đến dự đại hội. — 428.
- ³⁶² Đây là nói về bài của G. V. Plê-kha-nốp "Cao trào mới", đăng trong số 5 của tờ "Vi đảng", báo khổ nhỏ của các nhóm men-sê-vích và điều hòa ở Pa-ri. Bản dịch phần thứ nhất của bài báo này được đăng trong tờ "Vorwärts", số 59, ra ngày 1 tháng Ba 1914. — 429.

BẢN CHỈ DẪN
CÁC SÁCH BÁO VÀ TÀI LIỆU GỐC
MÀ V. I. LÊ-NIN
ĐÃ TRÍCH DẪN VÀ NÓI ĐẾN

[*A-brô-xi-mốp, V. M.*] *Chúng ta đau bệnh gì?* — [*Абросимов, В. М.*] *Чем мы больны?* (Рабочий — рабочим). — «Луч», Спб., 1912, № 56, 21 ноября, стр. 2. Подпись: В. А. — 153.

A-lếch-xin-xki, G. A. *Những lễ thói có tính chất hình sự trong tổ chức của Lê-nin.* — *Алексинский, Г. А. Уголовные нравы в ленинской организации.* (Открытое письмо). — «Наша Рабочая Газета», Спб., 1914, № 41, 21 июня, стр. 3. — 388.

**Ác-cô-mét, X. T.* *Phong trào công nhân và đảng dân chủ - xã hội ở Cá-p-ca-dơ.* — *Аркомед, С. Т. Рабочее движение и социал-демократия на Кавказе.* Ч. 1. С предисл. Г. В. Плеханова. Женева, imp. Chaulmontet, 1910. XVI, 152 стр. — 53, 256.

[*Ác-xen-rốt, L. I.* *Bình luận cuốn sách:*] VI. I-lin. Chủ nghĩa duy vật và chủ nghĩa kinh nghiệm phê phán. Bút ký phê phán một triết học phản động. — [*Аксельрод, Л. И. Рецензия на книгу:*] Вл. Ильин. Материализм и эмпириокритицизм. Критические заметки об одной реакционной философии. Издание «Звено». Москва. 1909 г. Стр. 438. Ц. 2 р. 60 к. — «Современный Мир», Спб., 1909, № 7, стр. 207—211, в отд.: Критика и библиография. Подпись: Ортодокс. — 229.

Ác-xen-rốt, P. B. *Bàn về những đề tài trước mắt.* (Trích thư từ của P. B. Ác-xen-rốt gửi bè bạn). — *Аксельрод, П. Б. На очередные*

* Một hoa thị chỉ những sách báo, bài viết và tài liệu trong đó có bút tích của V. I. Lê-nin. Những sách báo này được lưu lại tại Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô.

temy. (Из писем П. Б. Аксельрода к друзьям). — «Нашма Заря», Спб., 1912, № 6, стр. 8—20. — 405.

— *Bàn về những đề tài trước mắt.* (Trích thư từ của P. B. Ác-xen-rốt gửi bè bạn). — *На очередные темы.* (Из писем П. Б. Аксельрода к друзьям). — «Невский Голос», Спб., 1912, № 6, 5 июля, стр. 2—3. — 92.

Am-phi-tê-a-tơ-rốp, A. V. *Những bức thư của người theo chủ nghĩa hoài nghi.* — *Амфитеатров, А. В. Письма Скептика.* — «Варшавские Последние Новости», 1912, № 22, 3 августа, стр. 1—2; № 24, 5 августа, стр. 3; № 30, 11 августа, стр. 1—2. — 109.

An — An — xem Gioóc-đa-ni-a, N. N.

Ăng-ghen, Ph. *Góp phần phê phán dự thảo cương lĩnh dân chủ - xã hội năm 1891.* Khoảng từ 18 đến 29 tháng Sáu 1891. — *Энгельс, Ф. К критике проекта социал-демократической программы 1891 года.* Между 18 и 29 июня 1891 г. — 304.

"*Ban ngày*", *Xanh Pê-téc-bua.* — «День», Спб. — 126.

Bàn về thủ tục tiến hành các phiên họp của hội đồng địa phương, quý tộc và của các tầng lớp xã hội ở thành thị. — *О порядке производства дел в земских, дворянских и городских общественных и сословных собраниях.* Отд. 1. О правах и обязанностях председателя собрания. — В кн.: Свод законов Российской империи. Т. 2. Свод губернских учреждений. Изд. 1892 года. Спб., 1892, стр. 28—29. — 133.

Bàn về trường đảng. (Bốn văn kiện). [Truyền đơn]. — *К вопросу о партийной школе.* (Четыре документа). [Листовка]. Изд. парт. школы. Б. м., 1909. 2 стр. (РСДРП). — 7.

Bản chỉ dẫn của Đu-ma nhà nước. — *Справочный листок Государственной думы.* (Четвертый созыв. — Первая сессия). [Спб.], 1912, №№ 1—14, 15 (28) ноября — 2 (15) декабря. — 169.

"*Bản tin của Ban chấp hành Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*", [Pa-ri]. — «Бюллетень ЦК РСДРП», [Париж], 1914, № 1, 15 января. 8 стр. — 327, 331, 332 - 333, 347.

Bản tường thuật tốc ký [của Đu-ma nhà nước]. Năm 1907 - 1908. — *Стенографические отчеты [Государственной думы].* 1907 —

- 1908 г. Сессия первая. Ч. I—III. Спб., гос. тип., 1907—1908. 3 т. (Государственная дума. Третий созыв). — 81.
- Bản tường thuật tốc ký [của Đu-ma nhà nước].* Năm 1908 - 1909. — *Стенографические отчеты [Государственной думы].* 1908—1909 гг. Сессия вторая. Ч. I—IV. Спб., гос. тип., 1908—1909. 4 т. (Государственная дума. Третий созыв). — 81.
- Bản tường thuật tốc ký [của Đu-ma nhà nước].* Năm 1909 - 1910. — *Стенографические отчеты [Государственной думы].* 1909—1910 гг. Сессия третья. Ч. I—IV. Спб., гос. тип., 1910. 4 т. (Государственная дума. Третий созыв). — 81.
- Bản tường thuật tốc ký [của Đu-ma nhà nước].* Năm 1910 - 1911. — *Стенографические отчеты [Государственной думы].* 1910—1911 гг. Сессия четвертая. Ч. I—III. Спб., гос. тип., 1910—1911. 3 т. (Государственная дума. Третий созыв). — 81.
- Bản tường thuật tốc ký [của Đu-ma nhà nước].* Năm 1911 - 1912. — *Стенографические отчеты [Государственной думы].* 1911—1912 гг. Сессия пятая. Ч. I—III. Спб., гос. тип., 1911—1912. 3 т. (Государственная дума. Третий созыв). — 81.
- Bản tường thuật tốc ký [của Đu-ma nhà nước].* Năm 1912 - 1913. — *Стенографические отчеты [Государственной думы].* 1912—1913 гг. Сессия первая. Ч. I. Заседания 1—30 (с 15 ноября 1912 г. по 20 марта 1913 г.). Спб., гос. тип., 193. XXI стр., 2438 стлб. (Государственная дума. Четвертый созыв). — 169, 221, 255, 312.
- Báo cáo [về số tiền bỏ vào quỹ của báo "Sự thật"].* — *Отчет [о средствах, поступивших в фонд газеты «За Правду»].* — «За Правду», Спб., 1913, № 9, 13 октября, стр. 3, в отд.: О рабочей печатн. — 277.
- "Báo cô-pêch Kі-ép".* — «Киевская Копейка». — 51.
- "Báo công nhân",* Pa-ri. — «Рабочая Газета», Париж. — 1, 4, 21, 52, 91, 94, 111, 113, 340.
- 1910, № 1, 12 ноября (30 октября). 6 стр. На № ошибочно указана дата: 12 ноября (31 октября). — 1, 4.
- 1912, № 8, 17 (30) марта, стр. 3. — 76, 77 - 78.

- "Báo công nhân của chúng ta",* Xanh Pê-téc-bua. — «Наша Рабочая Газета», Спб. — 381, 398, 415.
- 1914, № 41, 21 июня, стр. 3. — 388.
- "Báo công nhân miền Bắc",* Xanh Pê-téc-bua. — «Северная Рабочая Газета», Спб. — 362, 405.
- 1914, № 8, 18 февраля, 6 стр. — 362.
- 1914, №№ 36—38, 22—25 марта. — 362.
- "Báo công nhân mới",* Xanh Pê-téc-bua. — «Новая Рабочая Газета», Спб. — 270, 271, 272, 275, 281, 308, 310, 312.
- 1913, №№ 1—14, 8—24 августа. — 271.
- 1913, № 7, 15, августа. 4 стр. — 275.
- 1913, № 55, 12 октября, стр. 3. — 281.
- 1913, № 56, 13 октября, стр. 4. — 281.
- 1913, № 60, 18 октября, стр. 1, 2. — 281, 283, 287.
- 1913, № 69, 29 октября, стр. 1—2. — 293 - 295, 298-299.
- 1913, № 97, 3 декабря, стр. 1. — 308.
- 1913, № 108, 15 декабря, стр. 1. — 337 - 338.
- 1914, № 8 (126), 11 января. 4 стр. — 338.
- Báo "Tia lửa" chống lại đảng đoàn dân chủ - xã hội.* — «Луч» против с.-д. фракции. — «Правда», Спб., 1913, № 119 (323), 25 мая, стр. 1. — 246.
- Báo tường của thợ mỏ.* — *Шахтерский листок.* — «Путь Правды», Спб., 1914, № 38, 16 марта, стр. 3—4. — 359.
- Bắt đầu.* Туён tập các bài báo. — *Начало.* Сборник статей. Саратов, «Горизонты», 1914. 279 стр. — 360, 365.
- Bết-nui, Đ. Ngụ ngôn.* — *Бедный, Д. Басни.* Спб., тип. Вольфа, 1913. 100 стр. — 235.
- *Thư gửi V. I. Lê-nin.* 15 tháng Mười một 1912. Bản thảo¹. — *Письмо В. И. Ленину.* 15 ноября 1912 г. Рукопись. — 152 - 153.

1) In lần đầu trên tạp chí "Lưu trữ lịch sử", tiếng Nga, M., 1960, số 2, tr. 10.

- Bêu diếu!* — K позорному столбу! — «Новая Рабочая Газета», Спб., 1913, № 60, 18 октября, стр. 2. — 281.
- Biên bản Đại hội thống nhất của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp ở Xtóc-khôn năm 1906.* — Протоколы Объединительного съезда РСДРП, состоявшегося в Стокгольме в 1906 г. М., тип. Иванова, 1907. VI, 420 стр. — 192, 241, 242, 243, 331, 388, 414, 416, 425.
- "Bình luận khoa học"*, Xanh Pê-téc-bua. — «Научное Обозрение», Спб., 1899, № 1, стр. 37—45. — 192 - 193, 225.
- "Bình minh"*, Stuttgart. — «Заря», Stuttgart. — 276.
- "Bình minh của chúng ta"*, Xanh Pê-téc-bua. — [Наша Заря], Спб. — 2, 16, 32, 68, 327, 362, 385, 403, 405.
- 1911, № 9—10, стр. 31—35. — 199.
- 1912, № 6, стр. 8—20. — 405.
- * — 1913, № 3, стр. 44—52. — 249 - 250.
- 1914, № 2, стр. 81—88. — 355.
- 1914, № 3, стр. 55—70. — 388, 405.
- * [Blan-cơ, R. M.] *Sự kiện bầu cử ở Pê-téc-bua.* — [Бланк, Р. М.] Петербургские выборы. — «Запросы Жизни», Спб., 1912, № 27, 6 июля, стлб. 1585—1586. Подпись: Б. — 107.
- Bô-đã-nốp, A. Khái luận chính trị kinh tế học.* (Câu hỏi và trả lời). — Богданов, А. Введение в политическую экономию. (В вопросах и ответах). Спб., «Прибой», 1914. 128 стр. — 340, 341.
- *Khoa học tổ chức tổng quát.* — Всеобщая организационная наука. (Тектология). Ч. I. Спб., Семенов, [1913]. 255 стр. — 218 - 219, 325.
- *Kỹ sư Mên-ni.* Tiểu thuyết viễn tưởng. — Инженер Мэнни. Фантастический роман. М., Дороватовский и Чарушников, 1913. 150 стр. — 209.
- *Sự giải thích thực tế.* (Thư gửi ban biên tập). — Фактическое разъяснение. (Письмо в редакцию). — «Правда», Спб., 1913, № 120 (324), 26 мая, стр. 2—3. — 247, 248, 252 - 253, 261.
- *Thư gửi ban biên tập.* — Письмо в редакцию. — «Правда», Спб., 1913, № 24 (228), 30 января, стр. 2. — 207, 209.

- *Triết học kinh nghiệm sống.* — Философия живого опыта. Популярные очерки. Материализм, эмпириокритицизм, диалектический материализм, эмпириомонизм, наука будущего. Пб., Семенов, [1913]. 272 стр. — 183.
- Bô-gu-tsác-xki, V. I-a. Qua lịch sử đấu tranh chính trị những năm 70 và 80 thế kỷ XIX.* — Богучарский, В. Я. Из истории политической борьбы в 70-х и 80-х гг. XIX века. Партия «Народной Воли», ее происхождение, судьбы и гибель. М., «Русская Мысль», 1912. IV, 483 стр. — 229.
- Bộ luật của đế quốc Nga.* — Свод законов Российской империи. Т. 2. Свод губернских учреждений. Изд. 1892 года. Спб., 1892. 391, 62 стр. — 133.
- Bun-ga-cốp, X. N. Trong cuộc bầu cử.* — Булгаков, С. Н. На выборах. (Из дневника). — «Русская Мысль», М. — Пб., 1912, кн. XI, стр. 185—192, в отд.: II. — 213, 214.
- Bun-kin, Ph. A. Sáng kiến công nhân và thủ đoạn tư dân công nhân.* — Булкин, Ф. А. Рабочая самодеятельность и рабочая демагогия. — «Наша Заря», Спб., 1914, № 3, стр. 55—64. — 388, 405.
- Bu-kha-rin, N. I. Những trò ảo thuật của ngài Xtơ-ru-vê.* — Бухарин, Н. И. Фокус-покусы г-на Струве. — «Просвещение», Спб., 1913, № 12, стр. 81—89. — 313.
- [*Ca-mê-nêp, L. B.*] *Bàn về nghĩa vụ của một người dân chủ.* (Trả lời V. Tsép-пôp). — [Каменев, Л. Б.] Об обязанностях демократа. (Ответ В. Чернову). — «Просвещение», Спб., 1912, № 8—9, июль — август, стр. 73—80. Подпись: Ю. Каменев. — 109.
- [*Bình luận cuốn sách:*] *A. Bô-đã-nốp. Khái luận chính trị kinh tế học* (câu hỏi và trả lời). — [Рецензия на книгу:] А. Богданов. Введение в политическую экономию (в вопросах и ответах). Ц. 40 коп. Изд. «Прибой». — «Просвещение», Спб., 1914, № 3, стр. 111—113. Подпись: С. Корсов. — 340.
- *Hai đảng.* — Две партии. С предисл. Н. Ленина и прилож. писем и заявлений гг. В. Вильямова, Ал. Власова, Иннокентиева, Э. и группы рабочих. Изд. ред. «Рабочей Газеты». [Paris], 1911. XII, 155, XXIII стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Ю. Каменев. — 48 - 49, 51, 53, 156, 230, 332.

- [Ca-mê-nêp, L. B.] Những điều thú nhận của ngài A-lếch-xê-en-cô. — [Каменев, Л. Б.] Признания г. Алексеенко. — «Правда», Спб., 1913, № 123 (327), 30 мая, стр. 2. Подпись: Ю. К. — 246.
- [Về tạp chí "Người đương thời"]. — [О журнале «Современник»]. — «Правда», Спб., 1912, № 64, 13 июля, стр. 1, в отд.: Заметки. Подпись: Ю. К. — 97.
- Các đồng chí công nhân thành phố Xanh Pê-téc-bua. — Товарищи рабочие г. Спб. [Листовка. Спб., не позднее 9 января 1913]. 1 стр. Подпись: Петербургск. комитет РСДРП, ЦБ Спб. союзов, Ком. москов. района. — 195.
- Các đồng chí! Ngay từ thế kỷ trước, công nhân tất cả các nước đã quyết định hàng năm kỷ niệm ngày hôm nay 1 tháng Năm. [Truyền đơn]. — Товарищи! Еще в прошлом столетии решили рабочие всех стран ежегодно праздновать сегодняшний день первого мая. [Листовка]. Изд. ЦК РСДРП. Б. м., [1912]. 2 стр. — 77.
- Các đồng chí! Ngày 9 tháng Giêng 1905 hàng nghìn quân chúng công nhân Pê-téc-bua... [Truyền đơn]. — Товарищи! 9-го января 1905 года многотысячная толпа петербургских рабочих... [Листовка]. Б. м., [ранее 9 января 1914 г.]. Подпись: Центральный Комитет РСДРП. — 331.
- Cảm tưởng của các đại biểu dân chủ - xã hội ở các địa phương. I. A. Ва-đa-ép, đại biểu công nhân Xanh Pê-téc-bua. — Впечатления с.-д. депутатов с мест. I. Депутат спб. рабочих А. Бадаев. — «Правда», Спб., 1913, № 21 (225), 26 января, стр. 2—3. Подпись: А. Бадаев. — 212.
- Cảm tưởng của các đại biểu dân chủ - xã hội ở các địa phương. IV. Хамôi-lôp, đại biểu Đu-ма nhà nước. — Впечатления с.-д. депутатов с мест. IV. Член Гос. думы Самойлов. — «Правда», Спб., 1913, № 24 (228), 30 января, стр. 2. Подпись: Ф. Самойлов. — 212.
- Cảm tưởng của các đại biểu dân chủ - xã hội ở các địa phương. VI. R. Ma-li-nôp-xki, đại biểu Đu-ма. — Впечатления с.-д. депутатов с мест. VI. Член Думы Р. Малиновский. — «Правда», Спб., 1913, № 28 (232), 3 февраля, стр. 1—2. Подпись: Р. Малиновский. — 212.

- Cảm tưởng của các đại biểu đảng đoàn dân chủ - xã hội ở các địa phương. II. N. Sa-gốp, đại biểu Đu-ма nhà nước. — Впечатления депутатов с.-д. фракции с мест. II. Член Гос. думы Н. Шагов. — «Правда», Спб., 1913, № 22 (226), 27 января, стр. 2. Подпись: Н. Шагов. — 212.
- Cảm tưởng của các đại biểu đảng đoàn dân chủ - xã hội ở các địa phương. III. Mu-ra-nốp, đại biểu Đu-ма nhà nước. — Впечатления депутатов с.-д. фракции с мест. III. Член Гос. думы Муранов. — «Правда», Спб., 1913, № 23 (227), 29 января, стр. 2. Подпись: М. Муранов. — 212.
- Cảm tưởng của các đại biểu đảng đoàn dân chủ - xã hội ở các địa phương. V. G. I. Pê-to-rôp-xki, đại biểu Đu-ма nhà nước. — Впечатления депутатов с.-д. фракции с мест. V. Член Гос. думы Г. И. Петровский. — «Правда», Спб., 1913, № 26 (230), 1 февраля, стр. 1—2. Подпись: Г. Петровский. — 212.
- [Cau-xky, C.] Những xu hướng sách lược trong phong trào dân chủ xã hội Đức. — [Каутский, К.] Тактические направления в германской социал-демократии. — «Мысль», М., 1911, № 5, апрель, стр. 1—18. — 43.
- Thư của Cau-xky nhân có phiên họp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. — Письмо Каутского по поводу заседания МСБюро. — «Пролетарская Правда», Спб., 1913, № 12, 20 декабря, стр. 2. Под общ. загл.: Росс. с.-д. раб. фракция. — 403.
- Cần dạy gì cho nhân dân trong cuộc vận động bầu cử? — Чему надо учить народ в избирательной кампании? — «Рабочая Газета», Париж, 1912, № 8, 17 (30) марта, стр. 2—3. — 76, 77.
- [Chú thích của ban biên tập cho bài báo của G. V. Plê-kha-nốp "Bút ký của một nhà chính luận"]. — [Примечание редакции к статье Г. В. Плеханова «Заметки публициста»]. — «Звезда», Спб., 1910, № 1, 16 декабря, стр. 2. — 16.
- "Chủ đề hàng ngày" — «Темы дня» — хет "Thời sự hàng ngày".
- Chúng tôi chờ trả lời. — Мы ждем ответа. — «Правда», Вена, 1912, № 25, 23 апреля (6 мая), стр. 6. — 90.
- "Chuyên san tranh luận", Ра-гі. — «Дискуссионный Листок», Париж, — 29.

- 1910, № 2, 25 мая (7 июля), стр. 4—14. На газ, дата: 24/7 июня. — 27, 32.
- "*Con đường của chúng ta*", Mát-xơ-va. — «*Наш Путь*», М. — 198, 205, 219, 271, 275.
- 1913, № 7, 1 сентября. 4 стр. — 275.
- 1913, № 9, 4 сентября. 4 стр. — 275.
- "*Con đường sự thật*", Xanh Pê-téc-bua. — «*Путь Правды*», Спб. — 337 - 338, 353 - 354, 355, 360 - 361, 362, 368, 374, 385.
- 1914, № 2, 23 января. 4 стр. — 338.
- 1914, № 12, 4 февраля, стр 2. — 337 - 338.
- 1914, № 22, 26 февраля, стр. 2. — 354 - 355.
- 1914, № 34, 12 марта, стр. 1. — 360 - 361.
- 1914, № 38, 16 марта, стр. 3—4. — 360.
- 1914, № 43, 22 марта, 4 стр. — 362.
- 1914, № 50, 30 марта, стр. 3—4. — 350.
- 1914, № 57, 10 апреля, стр. 1. — 360 - 361.
- 1914, № 75, 1 мая, 4 стр. — 372.
- Cô-ba* — *Коба* — xem Xta-lin, I. V.
- * [*Côn-tốp, Đ.*] *Điểm các tạp chí*. — [Кольцов, Д.] Среди журналов. — «*Наша Заря*», Спб., 1913, № 3, стр. 44—52. Подпись: Л. Седов. — 249 - 250.
- *Quần chúng công nhân và hoạt động bí mật*. — *Рабочие массы и подполье*. — «*Пуч*», Спб., 1913, № 15 (101), 19 января, стр. 1. — 204, 249 - 250.
- "*Công nhân kim khí*", Xanh Pê-téc-bua. — «*Металлист*», Спб. — 127, 244 - 245.
- Công nhân ủng hộ sự bình đẳng của hai bộ phận trong đảng đoàn dân chủ - xã hội*. — *Рабочие за равноправие двух частей с.-д. фракции*. — «*За Правду*», Спб., 1913, № 19, 25 октября, стр. 2. — 287 - 289.
- "*Cờ đỏ*", Pa-ri. — «*Красное Знамя*», Париж. — 6.
- "*Cửa cải nước Nga*", Xanh Pê-téc-bua. — «*Русское Богатство*», Спб. — 5.

- 1906, № 7, стр. 164—181, в отд.: 11. — 230.
- 1906, № 8, стр. 178—206, в отд.: 11. — 230.
- 1910, №№ 1—12. — 230.
- 1911, № № 1—12. — 230.
- 1912, № № 1—12. — 230.
- 1913, № 1, стр. 187—220; № 2, стр. 127—163. — 220.
- Cuộc bầu cử đại biểu cử tri trong đoàn cử tri công nhân tỉnh Xanh Pê-téc-bua*. — *Выборы выборщиков по рабочей курии С.-Петербургской губ.* — «*Луч*», Спб., 1912, № 28, 18 октября, стр. 1. — 134.
- Cuộc vận động bầu cử*. Pê-téc-bua. — *Избирательная кампания*. Петербург. — «*Невский Голос*», Спб., 1912, № 6, 5 июля, стр. 3. — 92.
- Cương lĩnh của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được thông qua tại Đại hội II của đảng*. — *Программа Российской соц.-дем. рабочей партии, принятая на Втором съезде партии*. — В кн.: *Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии. Полный текст протоколов*. Изд. ЦК. Genève, тип. партии, [1904], стр. 1—6. (РСДРП). — 171, 176 - 177, 306, 313 - 314, 331, 392.
- Cương lĩnh của nhóm "Tiến lên"* — *Платформа группы «Вперед» xem Tình hình hiện nay và nhiệm vụ của đảng*.
- Cương lĩnh của những người tổ chức trường ở Ca-pri*. — *Платформа строителей каприйской школы* — xem Bàn về trường đảng.
- Cương lĩnh và điều lệ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*. — *Программа и устав Российской соц.-дем. рабочей партии*. Изд. ЦК РСДРП. Paris, 1914, 14 стр. (РСДРП). — 366.
- [*Cre-xtin-xki, N. N.*] *Hai thước đo về đạo đức*. — [Крестинский, Н. Н.] *Две моральных мерки*. — «*За Правду*», Спб., 1913, № 8, 12 октября, стр. 1—2. Подпись: Н. Борини. — 278.
- Da-xu-lích, V. I. Về một vấn đề*. — *Засулич, В. И. По поводу одного вопроса*. — «*Живая Жизнь*», Спб., 1913, № 8, 19 июля, стр. 2—3. — 268.
- Di-nô-vi-êp, G. E. Bế tác*. — *Зиновьев, Г. Е. В тупике*. — «*Звезда*», Спб., 1910, № 2, 23 декабря, стр. 1—2. — 10.

- "*Dự luận Nga*", Xanh Pê-téc-bua. — «Русская Молва», Спб. — 213.
— 1913, № 48, 28 января (10 февраля), стр. 2. — 213.
- [*Dự thảo những điều kiện thống nhất Đảng công nhân dân chủ - xã hội Lát-vi-a với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga thông qua tại Đại hội IV (Đại hội thống nhất) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*]. — [Проект условий объединения Лат. СДРП с РСДРП, принятый на IV (Объединительном) съезде РСДРП]. — В кн.: Протоколы Объединительного съезда РСДРП, состоявшегося в Стокгольме в 1906 г. М., тип. Иванова, 1907, стр. 353—354. — 241, 243, 414, 425.
- [*Dự thảo những điều kiện thống nhất phái Bun với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga thông qua tại Đại hội IV (Đại hội thống nhất) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*]. — [Проект условия объединения Бунда с РСДРП, принятый на IV (Объединительном) съезде РСДРП]. — Там же, стр. 362—363. — 192, 241, 242, 243.
- * *Đại hội Luân-đôn của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (họp năm 1907)*. Toàn văn biên bản. — Лондонский съезд Российской соц.-демокр. раб. партии (состоявшийся в 1907 г). Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Paris, 1909. 486 стр. (РСДРП). — 174, 331.
- * *Đại hội II thường kỳ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*. Toàn văn biên bản. — Второй очередной съезд Росс. соц.- дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партии, [1904], 397, II стр. (РСДРП). — 170 - 172, 176 - 177, 306, 313, 331, 366, 392.
- [*Đan, Ph. I.] Hướng ứng Quốc tế*. — [Дан, Ф. И.] *Навстречу Интернационалу*. — «Новая Рабочая Газета», Спб., 1913, № 108, 15 декабря, стр. 1. Подпись: Ф. Д. — 338.
- *Nhiệm vụ trước mắt*. — Очередная задача. — «Луч», Спб., 1912, № 65, 2 декабря, стр. 1. Подпись: Ф. Д. — 154.
- Đạo dụ gửi Pháp viện chấp chính tối cao [về việc ân xá nhân dịp 300 năm triều đại Rô-ma-nôp]*. 21 tháng Hai 1913]. — Указ правительствующему Сенату [об амнистии по поводу 300-летия дома Романовых. 21 февраля 1913 г.]. — «Правительственный Вестник», Спб., 1913, № 43, 21 февраля (6 марта), стр. 1—3. — 222.

- "*Đấu tranh*", Xanh Pê-téc-bua. — «Борьба», Спб. — 327, 337, 338, 379.
— 1914, № 2, 16 марта. 47 стр. — 361.
- Đề nghị cho ý kiến*. — *Просьба высказаться*. — «Правда», Спб., 1913, № 24 (228), 30 января, стр. 3. Под общ. загл.: О «Правде». — 207.
- Điểm báo*. — *Обзор печати*. — «Русская Молва», Спб., 1913, № 48, 28 января (10 февраля), стр. 2. — 213.
- Điều lệ tổ chức [của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được thông qua tại Đại hội IV (Đại hội thống nhất) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga]*. — *Организационный устав [РСДРП, принятый на IV (Объединительном) съезде РСДРП]*. — В кн.: Протоколы Объединительного съезда РСДРП, состоявшегося в Стокгольме в 1906 г. М., тип. Иванова, 1907, стр. 419—420. — 331.
- Điệp-ni-tơ-xơ-ki, P. N. Trí nhớ của các nhà thủ tiêu ngắn như thế nào và tại sao lại ngắn*. — *Дневницкий, П. Н. О том, как коротка и почему коротка память у ликвидаторов*. — «Правда», Спб., 1913, № 30 (234), 6 февраля, стр. 1—2; № 32 (236), 8 февраля, стр. 2; № 33 (237), 9 февраля, стр. 1; № 35 (239), 12 февраля, стр. 1—2; № 36 (240), 13 февраля, стр. 1—2; № 37 (241), 14 февраля, стр. 1—2. — 214.
- Đô-lốp, N. Sự thất bại của chủ nghĩa tự do*. — *Долов, Н. Либеральная неудача*. — «Правда», Спб., 1913, № 117 (321), 23 мая, стр. 1. — 246.
- Đô-xô-êp-xki, Ph. M. Những con quỷ*. — *Достоевский, Ф. М. Бесы*. — 293.
- "*Đồng chí*", Xanh Pê-téc-bua. — «Товарищ», Спб. — 312.
- "*Đời sống*", Mát-xcơ-va. — «Жизнь», М. — 2.
- "*Đời sống hiện nay*", Ва-су. — «Современная Жизнь», Баку. — 47.
- "*Đời sống thực tế*", Xanh Pê-téc-bua. — «Живая Жизнь», Спб. — 270.
— 1913, № 8, 19 июля, стр. 2—3. — 268.
- G. A. Báo "Sự thật" nói về cuộc bầu cử ở Vác-sa-va*. — *Г. А. «Правда» о выборах в Варшаве*. — «Луч», Спб., 1912, № 43, 6 ноября, стр. 2. — 158.

- Gia-gien-lô, E. I. Gửi công nhân Lốt-dơ.* (Thư gửi ban biên tập). — Ягелло, Е. И. К лодзинским рабочим. (Письмо в редакцию). «Правда», Спб., 1913, № 18 (222), 23 января, стр. 1. — 204.
- *Thư gửi ban biên tập* — *Письмо в редакцию*. — «Правда», Спб., 1913, № 11 (215), 15 января, стр. 2. Под общ. загл.: Польские рабочие и антисемитизм. — 204.
- [*Thư ngỏ của đại biểu Gia-gien-lô*]. — [*Открытое письмо депутата Ягелло*]. — «Луч», Спб., 1912, № 40, 2 ноября, стр. 2. Под общ. загл. Первый рабочий депутат из Польши в Г. думе. — 168.
- [*Giải thích của ban biên tập báo "Sự thật" đối với bức thư của A. Bô-gđã-nốp gửi ban biên tập*]. — [*Примечание редакции газеты «Правда» к письму в редакцию А. Богданова*]. — «Правда», Спб., 1913, № 24 (228), 30 января, стр. 2. — 207.
- "Giáo dục", Xanh Pê-téc-bua.* — «Просвещение», Спб. — 98, 106 - 107, 114, 174, 194, 200, 201, 208, 210, 213, 214, 218, 234, 244, 247, 253, 269, 274, 280, 290, 311, 337, 340, 355, 362, 374.
- 1912, № 8—9, июль — август, стр. 73—80. — 109.
- 1913, № 1, 96 стр. — 185, 215.
- 1913, № 3, стр. 50—62, 71—77; № 4, стр. 22—41, 67—73; № 5, стр. 25—36. — 210, 214, 215, 220, 225.
- 1913, № 4, 104 стр. — 225.
- 1913, № 5, 96 стр. — 234.
- 1913, № 9, стр. 46—61. — 269.
- 1913, № 10, стр. 95—105; № 11, стр. 55—59; * № 12, стр. 56—64. — 305, 392.
- 1913, № 12, стр. 81—89. — 313.
- 1914, № 1, 112 стр. — 339.
- 1914, № 2, 112 стр. — 325, 341, 342.
- 1914, № 3, стр. 111—113. — 341.
- 1914, * № 4, стр. 3—21, 34—47; № 5, стр. 57—71, 89—103; № 6, стр. 26—32, 33—47, 63—84. — 290, 297, 374, 378, 392, 400, 422.
- [*Gioóc-đa-ni-a, N. N.] Lại bàn về "tổ chức bí mật"*. — [*Жордания, Н. Н.] Еще о «подполье»*. — «Луч», Спб., 1913, № 95 (181), 26 апреля, стр. 2. Подпись: Ан. — 249 - 250, 251.

- Goóc-ki, M. [Điện của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga nhân dịp A. Bê-ben từ trần]*. — Горький, М. [Телеграмма ЦК РСДРП по поводу смерти А. Бебеля]. — «Северная Правда», Спб., 1913, № 4, 4 августа, стр. 2. Под загл.: К смерти Бебеля. М. Горький о смерти Бебеля. — 273 - 274.
- *Những mẩu chuyện*. — *Сказки*. — 137.
- *Những mẩu chuyện*. — *Сказки*. — «Звезда», Спб. 1911, № 7, 29 января, стр. 1; № 21, 7 мая, стр. 1; № 29, 12 ноября, стр. 1; 1912, № 1 (37), 6 января, стр. 1; № 6 (42), 2 февраля, стр. 1; № 17 (53), 13 марта, стр. 1. — 60.
- *Phản tỉnh*. Tiểu thuyết. — *Истовець*. Повесть. — В кн.: Сборник товарищества «Знание» за 1908 год. Кн. 23. Спб., «Знание», 1908, стр. 3—206. — 5, 295.
- *Từ phương xa*. — *Издалека*. — «Запросы Жизни», Спб., 1911, № 11, 16 декабря, стлб. 655—658; 1912, № 7, 17 февраля, стлб. 385—394; № 11, 16 марта, стлб. 641—646; № 13, 31 марта, стлб. 769—772; № 27, 6 июля, стлб. 1569—1580; № 29, 20 июля, стлб. 1697—1702. — 110.
- [*Gô-rép, B. I.] Gửi bộ phận Ban chấp hành trung ương ở nước ngoài*. Tuyên bố. [17 tháng Hai 1911]. Bản thảo¹. — [*Горев, Б. И.] В Заграничное бюро Центрального Комитета*. Заявление. [17 февраля 1911 г.]. Рукопись. — 23.
- Grê-đê-xcun, N. A. Bước chuyển biến của giới trí thức Nga và ý nghĩa thực tế của bước chuyển biến đó*. — Гредескул, Н. А. Перелом русской интеллигенции и его действительный смысл. — В кн.: Интеллигенция в России. Сб. статей. Спб., «Земля», 1910, стр. 8—58. — 104 - 105.
- *Chuyện rủi ro cho những lời nói công khai*. — *Приключения с публичным словом*. — «Речь», Спб., 1912, № 117 (2071), 30 апреля (13 мая), стр. 2. — 104 - 105.
- Gửi các đồng chí bôn-sê-vích*. — *К товарищам большевикам*. [Листовка. Paris, кооп. тип. «Союз», 1910]. 2 стр. (РСДРП). — 26.

1 In lần đầu trong Văn tập Lê-nin, t. XVIII, tiếng Nga, 1931, tr. 16 - 17.

- Gửi công nhân U-cra-i-na.* — Обращение к украинским рабочим. — «Трудовая Правда», Спб., 1914, № 28, 29 июля, стр. 3. — 360.
- Gửi tất cả các đảng viên của đảng.* Thư của hội nghị men-sê-vich ở Paris. — Ко всем членам партии. От собрания меньшевиков в Париже. — «Голос Социал-Демократа», [Женева — Париж], 1911, № 24, февраль. Приложние К № 24 «Голоса социал-Демократа», стр. 5—7. — 31, 32.
- Gum-ca* — Гьлка — хет Mê-lê-nép-xki, M. I.
- [*Ha-dơ, H. Thư gửi Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.*] — [Гаазе, Г. Письмо ЦК РСДРП]. — «Правда», Спб., 1913, № 8 (212), 11 января, стр. 1—2, в ст.: Ленин, В. И. Лучше поздно, чем никогда. — 194.
- Hãy trả lời!* — *Ko trả lời!* — «Новая Рабочая Газета», Спб., 1913, № 55, 12 октября, стр. 3. — 281.
- Hãy trả lời!* — *Ko trả lời!* — «Новая Рабочая Газета», Спб., 1913, № 56, 13 октября, стр. 4. — 281.
- Hội nghị dân chủ - xã hội.* — Конференция с.-д. — «Русское Слово», М., 1912, № 183, 9 (22) августа, стр. 3, в отд.: К выборам. — 112.
- Hội nghị toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.* (Tháng Chạp 1908). — Всероссийская конференция Рос. соц.- дем. рабочей партии. (В декабре 1908 года). Изд. газ. «Пролетарий». Paris, 1909. 47 стр. (РСДРП). — 242.
- * *Hội nghị toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga năm 1912.* — Всероссийская конференция Рос. соц.- дем. партии 1912 года. Изд. ЦК. Paris, кооп. тип. «Идеал», 1912, 34 стр. (РСДРП). — 59, 60, 65, 71, 73, 74, 76, 77, 78 - 79, 190, 242, 336, 404, 408, 414 - 415.
- Hỡi những kẻ nói láo!* — Лжецы! — «За Правду», Спб., 1913, № 12, 17 октября, стр. 2, в отд.: Вопросы страхования. — 280.
- Huy-xman, C. Thư gửi V. I. Lê-nin.* 7 tháng Mười một 1912. Bản thảo¹. — Гюисманс, К. Письмо В. И. Ленину. 7 ноября 1912 г. Рукопись. — 140.

¹ In lần đầu trong tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique", 1—2, vol. IV, Paris, 1963, janvier — juin, p. 82—83.

- *Thư gửi V. I. Lê-nin.* 5 tháng Chạp 1912. Bản thảo¹. — Письмо В. И. Ленину. 5 декабря 1912 г. Рукопись. — 177.
- *Thư gửi V. I. Lê-nin.* 3 tháng Ba 1914. Bản thảo¹. — Письмо В. И. Ленину. 3 марта 1914 г. Рукопись. — 348, 349.
- *Thư gửi V. I. Lê-nin.* 10 tháng Ba 1914. Bản thảo¹. — Письмо В. И. Ленину. 10 марта 1914 г. Рукопись. — 352.
- I-an-xki, V. [Bình luận cuốn sách:] V. Lê-vi-txơ-ki. Au-gu-xơ Bê-ben. Cuộc đời và hoạt động của ông.* — Ян-ский, В. [Рецензия на книгу:] В. Левицкий. Август Бебель. Его жизнь и деятельность. 1840—1913. С протретом Бебеля. Спб. 1914. Ц. 35 коп. — «Просвещение», Спб., 1914, № 1, стр. 104—105. — 339.
- I-go-rơ* — Игорь — хет Gô-rép, B. I.
- [*I-ooс-đan-xki, N. I.] Mâu thuẫn.* — [Иорданский, Н. И.] Противоречие. — «Звезда», Спб., 1911, № 4, 6 января, стр. 3, в отд.: Обзор печати. — 20.
- I-u. C.* — Ю. К. хет Ca-mê-nép, L. B.
- I-ua-kê-vích, L. Pê-rét-mô-va.* — Юркевич, Л. Передмова. — В кн.: Левинський, В. Нарис розвитку українського робітничого руху в Галичині. 3 передмовою Л. Юркевича. Відбитка з журналу «Дзвін» (1913, кн. VI—XII і 1914, кн. I). Київ, 1914, стр. V—XII. — 366 - 367.
- Khác-sớp.* Nhà máy sản xuất đầu máy xe lửa Khác-sớp. — Харьков. Харьковский паровозостроительный завод. — «Правда», Спб., 1912, № 102, 28 августа, стр. 4, в отд.: По России. — 119.
- "Kiến thức", Xanh Pê-téc-bua.* — «Кругозор», Спб. — 130.
- * *Knhì-pô-vích, B. N. Về sự phân hóa trong nông dân Nga.* — Книпович, Б. Н. К вопросу о дифференциации русского крестьянства. (Дифференциация в сфере земледельческого хозяйства). Спб., 1912. 112 стр. (Труды экон. семинария под руковод. М. И. Туган-Барановского при юрид. фак. С.- Петербургского ун-та. Вып. 1). — 83 - 85.

¹ In lần đầu trong tạp chí "Cahiers du Monde Russe et Soviétique", 1—2. Vol. IV, Paris, 1963, janvier — juin, p. 85, 102, 103.

- "*Ký sự miền Bắc*", Xanh Pê-téc-bua. — «Северные Записки», Спб. — 230.
- La-rin, I-u. Bên phải — quay.* (Về tình hình hiện nay). — Ларин, Ю. *Направо — и кругом.* (К современному положению). — «Дело Жизни», Спб., 1911, № 1, 22 января, стлб. 47—58; № 2, 2 марта, стлб. 9—20. — 199.
- *Con đường sáng tạo.* — Пути созидания. — «Дело Жизни», Спб., 1911, № 31 мая, стлб. 13—20; № 6, 25 июня, стлб. 13—20. — 199.
- Léc-môn-tốp, M. I-u. Gửi A. O. Xmiéc-nô-va.* — Лермонтов, М. Ю. А. О. Смирновой. — 310.
- Lê-nin, V. I. Bàn qua vấn đề lý luận về thị trường.* (Nhân cuộc luận chiến giữa ông Tu-gan - Ba-ra-nốp-xki và ông Bun-ga-cốp). — Ленин, В. И. *Заметка к вопросу о теории рынков.* (По поводу полемики гг. Туган-Барановского и Булгакова). — «Научное Обозрение», Спб., 1899, № 1, стр. 37—45. Подпись: Владимир Ильин. — 193, 225 - 226.
- *Bàn về chủ nghĩa dân túy.* II. — О народничестве. II. — «Правда», Спб., 1913, № 17(221), 22 января, стр 1—2. Подпись: В. И. — 207.
- *Bàn về tập "Những cái mốc".* — О «Вехах». — «Новый День», Спб., 1909, № 15, 13 декабря, стр. 3. Подпись: В. Ильин. — 109.
- *Báo cáo của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và những chỉ thị cho đoàn đại biểu Ban chấp hành trung ương tại Hội nghị Bruy-xen.* 23 - 30 tháng Sáu (6 - 13 tháng Bảy) 1914. — Доклад ЦК РСДРП и инструктивные указания делегации ЦК на Брюссельском совещании. 23—30 июня (6—13 июля) 1914г. — 390, 394, 396 - 397, 398, 399, 411, 416, 425.
- *Báo cáo gửi Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa.* 31 tháng Giêng - 1 tháng Hai 1914. — Доклад Международному социалистическому бюро. 31 января — 1 февраля 1914 г. — 334, 336, 348, 349, 352.
- *Báo cáo gửi Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa về cuộc bầu cử Đu-ma IV—*

- Доклад в МСБ о выборах в IV Думу — xem Lenin, W. I. Lesélections à la IVe Douma.*
- *Báo cáo gửi Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa về Hội nghị đại biểu toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.* Đầu tháng Ba 1912. — Доклад Международному социалистическому бюро о Всероссийской конференции РСДРП. Начало марта 1912г. — 63.
- *Bản phác thảo đầu tiên nghị quyết "Về thái độ đối với phái thủ tiêu và về sự thống nhất".* Tháng Chạp 1912. — Первоначальный набросок резолюции «Об отношении к ликвидаторству и об единстве». Декабрь 1912 г. — 226.
- *Bút ký của một nhà chính luận.* — Заметки публициста. II. «Объединительный кризис» в нашей партии. — «Дискуссионный Листок», [Париж], 1910, № 2, 25 мая (7 июня), стр. 4—14. Подпись: Н. Ленин. На газ. дата: 24/7 июня. — 27, 32.
- *— *Các Mác.* — Маркс, Карл. — В кн.: Энциклопедический словарь т-ва «Бр. А. и И. Гарнат и К^o». 7-е, совершен. переработ. изд. под ред. Ю. С. Гамбарова и др. Т. 28. М., [1914], стлб. 219—243, 243—246'. Подпись: В. Ильин. — 351, 384, 420, 427.
- *Các nghị quyết được [thông qua tại Hội nghị Cra-cốp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga hợp với các cán bộ của đảng].* — Резолюции, [принятые на Краковском совещании ЦК РСДРП с партийными работниками]. — В кн.: [Ленин, В. И.] Извещение и резолюции совещания Центрального Комитета РСДРП с партийными работниками. Февраль 1913. Изд. ЦК РСДРП. [Париж, первая половина февраля 1913], стр. 9—23. (РСДРП). — 187, 189, 201, 210.
- *Cao trào cách mạng, các cuộc bãi công và nhiệm vụ của đảng.* [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị Cra-cốp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga hợp với các cán bộ của đảng]. — Революционный подъем, стачки и задачи партии. [Резолюция, принятая на Краковском совещании ЦК РСДРП с партийными работниками]. 1913 г. — 186, 187, 201.
- *Câu chuyện về cách giới thiệu của một số người dân chủ - xã hội về tình hình Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với Quốc tế.* — О том, как некоторые социал-демократы знакомят Интернационал

- s положением дел в РСДРП.* — «Социал-Демократ», Париж, 1910, № 17, 25 сентября (8 октября), стр. 10—11. — 26.
- Lé-nin, V. I. Chủ nghĩa duy vật và chủ nghĩa kinh nghiệm phê phán.* Bút ký phê phán một triết học phản động. — Ненин, В. И. *Материализм и эмпирио-критицизм.* Критические заметки об одной реакционной фило-сифии. М., «Звено», [май] 1909. III, 438 стр. Перед загл. авт.: Вл. Ильин. — 229.
- *Chủ nghĩa tư bản và "nghị viện".* — *Капитализм и «парламент».* — «Невская Звезда», Спб., 1912, № 13, 17 июня, стр. 2. Подпись: Нелиберальный скептик. — 88.
- *Chủ nghĩa tư bản và sự di cư của công nhân.* — *Капитализм и иммиграция рабочих.* — «За Правду», Спб., 1913, № 22, 29 октября, стр. 1. Подпись: В. И. — 343.
- *Sự sụp đổ hoàng đế Anh.* — *Конституционный кризис в Англии.* — «Путь Правды», Спб., 1914, № 57, 10 апреля, стр. 1. — 361.
- * — *Sự vận động bầu cử Đu-ma nhà [nước] IV.* II. Vai trò của đại biểu cử tri công nhân trong cuộc vận động bầu cử. — *Избирательная кампания в IV [Государственную] думу.* II. Роль рабочих выборщиков в избирательной кампании. — «Звезда», Спб., 1911, № 34, 17 декабря, стр. 1—2. Подпись: В. Фрей. — 80.
- * — *Sự vận động bầu cử Đu-ma nhà [nước] IV.* III. Nông dân và đại biểu cử tri nông dân trong cuộc vận động bầu cử. — *Избирательная кампания в IV [Государственную] думу.* III. Крестьянство и крестьянские выборщики в избирательной кампании. — «Звезда», Спб., 1911, № 36, 31 декабря, стр. 1—2. Подпись: В. Фрей. — 80.
- *Cương lĩnh bầu cử của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.* — *Избирательная платформа Российской с.-д. рабочей партии.* [Листовка. Изд. Бюро ЦК РСДРП в России. Тифлис], тип. ЦК, [март 1912]. 4 стр. (РСДРП). Подпись: ЦК РСДРП. — 80.
- *Dự luật về quyền bình đẳng dân tộc và về việc bảo vệ quyền của các dân tộc ít người.* — *Проект закона о равноправии наций и о защите прав национальных меньшинств.* Позднее 6 (19) мая 1914 г. — 377, 392.

- *Dự thảo cương lĩnh cho Đại hội IV của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a.* — *Проект платформы к IV съезду Социал-демократии Латышского края.* Май, ранее 25 (7 июня), 1913 г. — 241, 243.
- *Dự thảo nghị quyết về thái độ của Đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a đối với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.* — *Проект резолюции об отношении Социал-демократии Латышского края к РСДРП.* — 349.
- Đại hội của những người xã hội chủ nghĩa Ý.* — *Съезд итальянских социалистов.* — «Правда», Спб., 1912, № 66, 15 июля, стр. 1. Подпись: И. — 97.
- *Gửi các đồng chí — những học viên trường Bô-lô-nhơ.* — *Товарищам—слушателям школы в Болонье.* 3 декабря 1910 г. — 19.
- *Gửi đảng đoàn dân chủ - xã hội Đu-ma nhà nước III.* Trước 19 tháng Tư 1911. — *Социал-демократической фракции III Государственной думы.* Ранее 19 апреля 1911г. — 41.
- *Gửi thư ký ban biên tập Từ điển bách khoa của Hội anh em Gra-nát* 21 tháng Bảy 1914. — *Секретарю редакции Энциклопедического словаря товарищества братьев Гранат.* 21 июля 1914 г. — 427.
- *Gửi toàn thể công dân Nga.* Trước 10 (23) tháng Mười 1912. — *Ko всем гражданам России.* Октябрь, ранее 10 (23), 1912 г. — 131, 146.
- *Hai thứ U-tô-pi.* Trước 5 (18) tháng Mười 1912. — *Две утопии.* Ранее 5 (18) октября 1912г. — 215.
- *Lãnh tụ phái thủ tiêu nói về những điều kiện "thống nhất" của phái thủ tiêu.* — *Вождь ликвидаторов о ликвидаторских условиях «единства».* — «Путь Правды», Спб., 1914, № 12, 4 февраля, стр. 2. Подпись: К. Т. — 337 - 338.
- * — *Nghị quyết về vấn đề dân tộc được [thông qua tại Hội nghị mùa hè năm 1913 của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ của đảng].* — *Резолюция по национальному вопросу, [принятая на летнем 1913 г. совещании ЦК РСДРП с партийными работниками].* — В кн.: *Извещение и резолюция летнего 1913 года совещания Центрального Комитета РСДРП с партийными работниками.* Изд. ЦК. [Париж, декабрь] 1913, стр. 20—23. (РСДРП). — 305, 426.

- Lê-nin, V. I. Những cuộc tranh cãi ở Anh về chính sách công nhân tự do chủ nghĩa.* Ngày 5 (18) tháng Mười năm 1912. — Ленин, В. И. *Английские споры о либеральной рабочей политике.* 5 (18) октября 1912 г. — 215, 216.
- *Những người mác-xít có tổ chức nói về sự can thiệp của Cục quốc tế.* 15 tháng Tư 1914. — *Организованные марксисты о вмешательстве Международного бюро.* 15 апреля 1914г. — 334.
- *— *Những người men-sê-vích xã hội chủ nghĩa - cách mạng.* — *Эсеровские меньшевики.* — «Пролетарий», [Выборг], 1906, № 4, 19 сентября, стр. 3—6. На газ. место изд.: М. — 230.
- *Những người tự do chủ nghĩa Anh và Ai-rơ-len.* — *Английские либералы и Ирландия.* — «Путь правды», Спб., 1914, № 34, 12 марта, стр. 1. — 361.
- *Những thủ đoạn đấu tranh chống công nhân của các phần tử trí thức tư sản.* — *Приемы борьбы буржуазной интеллигенции против рабочих.* — «Просвещение», Спб., 1914, № 6, стр. 63—84. Подпись: В. Ильин. — 422.
- *Những vấn đề tranh luận.* — *Спорные вопросы.* — «Правда», Спб., 1913, № 85 (289), 12 апреля, стр. 1—2; № 95 (299), 26 апреля, стр. 2; № 110 (314), 15 мая, стр. 2. Подпись: И. — 237, 247, 250.
- *Những vị anh hùng chuyên "ràò trước đón sau".* — *Герои «оговорочки».* — «Мысль», М., 1910, № 1, декабрь, стр. 69—73. Подпись: В. И. — 16.
- *Những ý kiến bất đồng trong phong trào công nhân châu Âu.* — *Разногласия в европейском рабочем движении.* — «Звезда», Спб., 1910, № 1, 16 декабря, стр. 3, в отд.: Заграничные письма. Подпись: В. Ильин. — 9.
- *Nông dân và cuộc bầu cử Đu-ma nhà nước IV.* — *Крестьянство и выборы в 4-ую Думу.* — «Рабочая Газета», [Париж], 1912, № 8, 17 (30) марта, стр. 3. — 77.
- *Phái thủ tiêu ở nước ta.* (Về ông Pô-tơ-rê-xốp và V. Ва-da-rốp). — *Наши упразднители.* (Ог. Потресове и В. Базарове). — «Мысль», М., 1911, № 2, январь, стр. 37—46; № 3, февраль, стр. 45—53. Подпись: В. Ильин. — 46.

- *Phái tự do và phái dân chủ trong vấn đề ngôn ngữ.* — *Либералы и демократы в вопросе о языках.* — «Северная Правда», Спб., 1913, № 29, 5 сентября, стр. 1. Подпись: В. И. — 303.
- *Sự mất cân đối ngày càng tăng.* Những nhận xét của một nhà chính luận. — *Возрастающее несоответствие.* Заметки публициста. — «Просвещение», Спб., 1913, № 3, стр. 71—77; № 4, стр. 67—73. Подпись: В. Ильин. — 213, 215.
- *Sự phát triển của chủ nghĩa tư bản ở Nga.* Quá trình hình thành thị trường trong nước của công nghiệp lớn. — *Развитие капитализма в России.* Процесс образования внутреннего рынка для крупной промышленности. Спб., Водовозова, 1899, IX, IV, 480 стр.; 2 л. диагр.; VIII стр. табл. Перед загл. авт.: Владимир Ильин. — 343.
- *Tài liệu về cuộc đấu tranh trong nội bộ đảng đoàn dân chủ - xã hội ở Đu-ma.* — *Материалы к вопросу о борьбе внутри с.-д. думской фракции.* — «За Правду», Спб., 1913, № 22, 29 октября, стр. 2—3. — 287 - 288, 297.
- *Thông báo và nghị quyết của hội nghị Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga có các cán bộ đảng tham gia.* Tháng Hai 1913. — *Извещение и резолюции совещания Центрального Комитета РСДРП с партийными работниками.* Февраль 1913. Изд. ЦК РСДРП. [Париж, первая половина февраля 1913]. 24 стр. (РСДРП). — 187 - 188, 189, 201, 202, 210, 226, 408.
- *Thư gửi A. M. Goóc-ki.* 14 tháng Mười một 1910. — *Письмо А. М. Горькому.* 14 ноября 1910 г. — 4.
- *Thư gửi A. M. Goóc-ki.* Cuối tháng Tư 1911. — *Письмо А. М. Горькому.* Конец апреля 1911г. — 42 - 44.
- *Thư gửi A. M. Goóc-ki.* 17 tháng Mười 1912. — *Письмо А. М. Горькому.* 17 октября 1912г — 137.
- *Thư gửi A. M. Goóc-ki.* Trước 8 tháng Giêng 1913. — *Письмо А. М. Горькому.* Ранее 8 января 1913г. — 194 - 195.
- *Thư gửi A. M. Goóc-ki.* 13 hoặc 14 tháng Mười một 1913. — *Письмо А. М. Горькому.* 13 или 14 ноября 1913 г. — 298.
- *Thư gửi ban biên tập báo "Sự thật".* Trước ngày 26 tháng Mười

- một 1912. — В редакцию газеты «Правда». Ранее 26 ноября 1912г. — 151.
- Lê-nin, V. I. Thư gửi ban biên tập báo "Sự thật".* Ngày 16 tháng Sáu 1913. — Ленин, В. И. В редакцию газеты «Правда». 16 июня 1913 г. — 252, 254.
- *Thư gửi ban biên tập báo "Vi chân lý".* Khoảng từ 2 đến 7 tháng Mười một 1913. — В редакцию газеты «За Правду». Между 2 и 7 ноября 1913 г. — 287 - 288.
- *Thư gửi bí thư Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa Huy-xman.* Nửa sau tháng Ba 1912. — Письмо секретарю Международного социалистического бюро Гюисмансу. Вторая половина марта 1912 г. — 73, 74.
- *Thư gửi C. Huy-xman.* 17 tháng Mười 1910. — Письмо К. Гюисмансу. 17 октября 1910 г. — 3.
- *Thư gửi C. Huy-xman.* 2 tháng Hai 1914. — Письмо К. Гюисмансу. 2 февраля 1914 г. — 348 - 349.
- *Thư gửi G. L. Ско-лóp-xki.* 12 tháng Ba 1912. — Письмо Г. Л. Шкловскому. 12 марта 1912 г. — 67 - 68.
- *Thư gửi G. V. Plê-kha-nốp.* 17 tháng Mười một 1912. — Письмо Г. В. Плеханову. 17 ноября 1912 г. — 143.
- *Thư gửi G. V. Plê-kha-nốp.* Chậm nhất là 22 tháng Sáu 1913. — Письмо Г. В. Плеханову. Не позднее 22 июня 1913 г. — 262.
- *Thư gửi I. I. Xơ-voóc-txốp - Xtê-ra-nốp.* 2 tháng Chạp 1909. — Письмо И. И. Скворцову-Степанову. 2 декабря 1909 г. — 199.
- *Thư gửi I. Ph. Pô-rốp.* Trước 10 tháng Bảy 1914. — Письмо И. Ф. Попову. Июль, ранее 10, 1914 г. — 397.
- *Thư gửi I. V. Xta-lin.* 11 tháng Chạp 1912. — Письмо И. В. Сталину. 11 декабря 1912 г. — 166 - 167.
- *Thư gửi M. X. Ôn-min-xki.* 16 tháng Sáu 1913. — Письмо М. С. Ольминскому. 16 июня 1913 г. — 247.
- *Thư gửi Ô. N. Lô-la.* 20 tháng Bảy 1913. — Письмо О. Н. Лоле. 20 июля 1913 г. — 264 - 265.

- *Thư gửi V. B. Xtan-kê-vích.* 24 tháng Ba 1914. — Письмо В. Б. Станкевичу. 24 марта 1914 г. — 379.
- *Tổng kết cuộc bầu cử.* — *Итоги выборов.* — «Просвещение», Спб., 1913, № 1, стр. 10—28. Подпись: В. Ильин. — 215.
- *Tổng kết nửa năm công tác.* — *Итоги полугодовой работы.* — «Правда», Спб., 1912, № 78, 29 июля, стр. 1; № 79, 31 июля, стр. 1; № 80, 1 августа, стр. 1; № 81, 2 августа, стр. 1. Подпись: Статистик. — 95 - 96, 108.
- *— *Trong 12 năm.* Tuyển các bài báo. T. 1. Hai khuynh hướng trong đảng mác-xít Nga và đảng dân chủ - xã hội Nga. — *За 12 лет.* Собрание статей. Т. I. Два направления в русском марксизме и русской социал-демократии. Спб., тип. Безобразова, [1907]. XII, 471 стр. Перед загл. авт.: Вл. Ильин. На тит. л. год изд.: 1908. — 205.
- *Tuyên ngôn của Đảng công nhân tự do.* — *Манифест либеральной рабочей партии.* — «Звезда», Спб., 1911, № 32, 3 ноября, стр. 1—2. Подпись: Вл. Ильин. — 109, 199.
- *V. Da-xu-lích làm tiêu ma xu hướng thủ tiêu như thế nào.* — *Как В. Засулич убивает ликвидаторство.* — «Просвещение», Спб., 1913, № 9, стр. 46—61. Подпись: В. Ильин; В. И. — 269.
- *Vấn đề ruộng đất.* — *Аграрный вопрос.* Ч. I, Спб., 1908, 264 стр. Перед загл. авт.: Вл. Ильин. — 343.
- *Vấn đề ruộng đất ở Nga cuối thế kỷ XIX.* Nửa đầu những năm 1908. — *Аграрный вопрос в России к концу XIX века.* Первая половина 1908 г. — 19.
- *Về các tổ chức dân chủ - xã hội "dân tộc".* — [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị Cra-cốp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga hợp với các cán bộ của đảng]. 1913. — *О «национальных» с.-д. организациях.* [Резолюция, принятая на Краковском совещании ЦК РСДРП с партийными работниками]. 1913 г. — 189.
- *Về chủ nghĩa bôn-sê-vích.* — *О большевизме.* — В кн.: Рубакин, Н. А. Среди книг. Опыт обзора русских книжных богатств в связи с историей научно-философских и литературно-общественных идей. Справочное пособие для самообразования и для

систематизации и комплектования общеобразовательных библиотек, а также книжных магазинов. Т. II. Изд. 2-ое, доп. и перераб. М., «Наука», 1913, стр. 772—773, в ст.: «Предварительные замечания» к подразд. Б. «Социализм научный. Государственный социализм и социалреформизм». — 196.

Lê-nin, V. I. Về chủ nghĩa phiêu lưu. — Ленин, В. И. *Обавантюризме.* — «Рабочий», Спб., 1914, № 7, 9 июня, стр. 2—3. Подпись: В. Ильин. — 422.

— *Về chủ nghĩa thủ tiêu và về nhóm thủ tiêu.* [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1912]. — *O ликвидаторстве и о группе ликвидаторов.* [Резолюция, принятая на Шестой (Пражской) Всероссийской конференции РСДРП в январе 1912 г.]. — В кн.: Всероссийская конференция Рос. соц.-дем. раб. партии 1912 года. Изд. ЦК. Paris, кооп. тип. «Идеал», 1912, стр. 28—29. (РСДРП). — 73.

— *Về cuộc bầu cử Đu-ma nhà nước IV.* [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1912]. — *O выборах в 4-ую Государственную думу.* [Резолюция, принятая на Шестой (Пражской) Всероссийской конференции РСДРП в январе 1912 г.]. — Там же, стр. 18—21 (РСДРП). — 77.

— *Về đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma.* [Nghị quyết được thông qua vào mùa hè 1913 tại Hội nghị Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga có các cán bộ đảng tham gia.] — *O думской с.-д. фракции.* [Резолюция, принятая на летнем 1913 г. совещании ЦК РСДРП с партийными работниками]. — В кн.: Извещение и резолюции летнего 1913 года совещания Центрального Комитета РСДРП с партийными работниками. Изд. ЦК. [Париж, декабрь] 1913, стр. 18—19. (РСДРП). — 288, 403.

— *[Về đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma.* Nghị quyết được thông qua vào mùa hè 1913 tại Hội nghị Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga có các cán bộ đảng tham gia.] — *[O думской с.-д. фракции.* Резолюция, принятая на летнем 1913 г. совещании ЦК РСДРП с партийными работниками]. — «За Правду», Спб., 1913, № 12, 17 октября, стр. 2, в ст.: Рабочие ис.-д. фракция. — 288.

— *Về quyền dân tộc tự quyết.* — *O праве наций на самоопределение.* «Просвещение», Спб., 1914,* № 4, стр. 34—47; № 5, стр. 57—71; № 6, стр. 33—47. Подпись: В. Ильин. — 374, 378? 392.

— *Về sự vắng mặt của các đại biểu các trung tâm dân tộc tại hội nghị đại biểu toàn đảng.* [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị đại biểu VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1912]. — *Ob отсутствии делегатов от национальных центров на общепартийной конференции.* [Резолюция, принятая на Шестой (Пражской) Всероссийской конференции РСДРП в январе 1912 г.]. — В кн.: Всероссийская конференция Рос. соц. дем. раб. партии 1912 года. Изд. ЦК. Paris, кооп. тип. «Идеал», 1922, стр. 15—16. (РСДРП). — 190, 242, 414 - 415.

* — *Về tài sản đang ở trong tay người bảo quản cũ và về các báo cáo tài chính.* [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị đại biểu VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1912]. — *Ob имуществе, находящемся в руках бывшего держателя, и о денежных отчетах.* [Резолюция, принятая на Шестой (Пражской) Всероссийской конференции РСДРП в январе 1912 г.]. — В кн.: Всероссийская конференция Рос. соц.-дем. раб. партии 1912 года. Изд. ЦК. Paris, кооп. тип. «Идеал», 1912, стр. 30. (РСДРП). — 336, 404.

— *Về thái độ đối với phái thủ tiêu và về sự thống nhất.* [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị Cra-cốp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp với các cán bộ của đảng]. — *Ob отношении к ликвидаторству и об единстве.* [Резолюция, принятая на Краковском совещании ЦК РСДРП с партийными работниками]. — В кн.: [Ленин, В. И.] Извещение и резолюции совещания Центрального Комитета РСДРП с партийными работниками. Февраль 1913. Изд. ЦК РСДРП. [Париж, первая половина февраля 1913], стр. 18—21. (РСДРП). — 187 - 188, 201, 226, 408.

— *Về thống kê các cuộc bãi công ở Nga.* — *O статистике стачек в России.* — «Мысль», М., 1910, № 1, декабрь, стр. 12—23; 1911, № 2, январь, стр. 19—29. Подпись: В. Ильин. — 46.

— *Về tính chất và hình thức tổ chức của công tác đảng.* [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị đại biểu VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1912]. — *O характере и организационных формах пар-*

- тийной работы*. [Резолюция, принятая на Шестой (Пражской) Всероссийской конференции РСДРП в январе 1912 г.]. — В кн.: Всероссийская конференция Рос. соц.-дем. раб. партии 1912 года. Изд. ЦК. Paris, кооп. тип. «Идеал», 1912, стр. 22—23. (РСДРП). — 408.
- *Về tổ chức đảng ở ngoài nước*. [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị đại biểu VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1912]. — *O партийной организации за границей*. [Резолюция, принятая на Шестой (Пражской) Всероссийской конференции РСДРП в январе 1912 г.]. — Там же, стр. 30—31. — 73.
- *Về vấn đề ông Bô-gđă-nốp và nhóm "Tiến lên"*. (Gửi Hội đồng biên tập báo "Sự thật"). 3 (16) tháng Sáu 1913. — *K вопросу о г. Богданове и группе «Вперед»*, (Для редакционной коллегии «Правды»). 3 (16) июня 1913 г. — 248, 252 - 253, 261.
- *Về việc phá hoại sự thống nhất, che đậy bằng những lời kêu gọi thống nhất*. — *O нарушении единства, прикрываемом криками о единстве*. — «Просвещение», Спб., 1914, № 5, стр. 89—103. Подпись: В. Ильин. — 400.
- *Về việc xác định thẩm quyền của hội nghị đại biểu*. [Nghị quyết thông qua tại Hội nghị đại biểu VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1912]. — *O конституировании конференции*. [Резолюция, принятая на Шестой (Пражской) Всероссийской конференции РСДРП в январе 1912 г.]. — В кн.: Всероссийская конференция Рос. соц.-дем. раб. партии 1912 года. Изд. ЦК. Paris, кооп. тип. «Идеал», 1912, стр. 14—15. (РСДРП). — 408.
- *Xây dựng tổ chức bí mật*. [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị Cra-cốp của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga hợp với các cán bộ của đảng]. — *Строительство нелегальной организации*. [Резолюция, принятая на Краковском совещании ЦК РСДРП с партийными работниками]. — В кн.: [Ленин, В. И.] Извещение и резолюции совещания Центрального Комитета РСДРП с партийными работниками. Февраль 1913. Изд. ЦК РСДРП. [Париж, первая половина февраля 1913], стр. 12—14. (РСДРП). — 408.

- *Xtô-lư-pin và cách mạng*. — *Столыпин и революция*. — «Социал-Демократ», [Париж], 1911, № 24, 18 (31) октября, стр. 1—2. — 52.
- Ý kiến phê phán về vấn đề dân tộc*. — *Критические заметки по национальному вопросу*. — «Просвещение», Спб., 1913, № 10, стр. 95—105; № 11, стр. 55—59;* № 12, стр. 56—64. Подпись: В. Ильин. — 305, 392.
- [*Lê-nin, V. I. và Di-nô-vi-ép, G. E.*] *Qua lịch sử báo chí công nhân ở Nga*. — [Ленин, В. И. и Зиновьев, Г. Е.] *Из истории рабочей печати в России*. — «Рабочий», Спб., 1914, № 1, 22 апреля, стр. 1—32. — 338.
- [*Lê-nin, V. I. và những người khác*] *Chủ nghĩa Mác và chủ nghĩa thủ tiêu*. Tập luận văn về những vấn đề cơ bản của phong trào công nhân hiện nay. — [Ленин, В. И. и др.] *Марксизм и ликвидаторство*. Сборник статей об основных вопросах современного рабочего движения. Ч. II. Спб., «Прибой», 1914. IV, 214 стр. Перед загл. авт.: Г. Зиновьев, В. Ильин, Ю. Каменев. — 340, 405.
- *Gửi Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Đức*. — *Правлению Социал-демократической партии Германии*. Копенгаген, 2 сентября 1910 г. Подпись: Г. Плеханов, А. Варский, Н. Ленин (Вл. Ульянов). — 1.
- Lê-vi-txơ-ki, V. Au-gu-xtơ Bê-ben*. Cuộc đời và hoạt động của ông. — *Левицкий, В. Август Бебель*. Его жизнь и деятельность. 1840—1913 г. С протр. Бебеля. Спб., 1914, 79 стр. — 339.
- Lít-vi-nốp - Pha-lin-xki, V. P.* *Những điều luật mới về chế độ bảo hiểm công nhân*. — *Литвинов-Фалинский, В. П.* *Новые законы о страховании рабочих*. Текст законов с мотивами и подробными разъяснениями. Спб., тип. Суворина, 1912. VIII, 364 стр. — 132, 172.
- Lô-pa-tin, G. A.* *Không phải là người của chúng ta*. — *Лопатин, Г. А.* *Не наши*. — «Современник», Спб., 1911, № 1, стр. 60—82. — 15, 16.
- Lời ban biên tập*. — *От редакции*. — «Правда», Спб., 1913, № 30 (234), 6 февраля, стр. 1. — 215.

Lời chào mừng của các đại biểu dân chủ - xã hội Đu-ma nhà nước IV đối với Hội nghị quốc tế ở Ba-ler. — *Приветствие Международному Базельскому конгрессу от с.-д. членов 4-ой Гос. думы.* — «Правда», Спб., 1912, № 167, 13 ноября, стр. 3. — 148, 149, 150.

Lời chất vấn của công nhân Ri-ga — *Запрос рижских рабочих* — xem Đề nghị cho ý kiến.

"*Lời giáo huấn*", Xanh Pê-téc-bua. — «*Заветы*», Спб. — 114, 213.

— 1912, №№ 1—8, апрель — ноябрь. — 230.

— 1912, № 1, апрель, стр. 64—82; № 2, май, стр. 33—55; № 3, июнь, стр. 31—46; № 4, июль, стр. 5—43; № 5, август, стр. 5—20; № 6, сентябрь, стр. 5—41; № 7, октябрь, стр. 5—47; № 8, ноябрь, стр. 5—40; 1913, № 1, январь, № 1, январь, стр. 83—112. — 104, 114, 180, 230.

— 1912, № 8, ноябрь, стр. 144—145. — 180.

[*Lời hứa hẹn trang nghiêm của các đại biểu Đu-ma nhà nước IV*]. — [*Торжественное обещание, принятое членами Государственной думы четвертого созыва*]. — В кн.: Стенографические отчеты [Государственной думы]. 1912—1913 гг. Сессия первая. Ч. I. Заседания 1—30 (с 15 ноября 1912 г. по 20 марта 1913 г.). Спб., гос. тип., 1913, слб. 3. (Государственная дума. Четвертый созыв). — 221.

Lời kết thúc dài dòng. [Xả luận]. — *Конец без конца*. [Передовая]. — «Луч», Спб., 1913, № 101 (187), 4 мая, стр. 1. — 232.

"*Lời nói nước Nga*", Mát-xcơ-va. — «*Русское Слово*», М. — 380.

— 1912, № 183, 9 (22) августа, стр. 3. — 112.

Lời tố cáo nhỏ. — *Маленькая кляуза.* — «Правда», Спб., 1913, № 6 (210), 8 января, стр. 2. — 198.

Lu-na-tsác-xki, A. V. Giữa lo sợ và hy vọng — *Луначарский, А. В. Между страхом и надеждой* — xem Lu-na-tsác-xki, A. V. Lo sợ và hy vọng.

— *Lo sợ và hy vọng.* — *Страх и надежда*. Рождественский разговор. — «Киевская Мысль», 1912, № 357, 25 декабря, стр. 3. — 198, 209.

Luật bầu cử 3. VI. 07 — *Избирательный закон 3. VI. 07 г.* — xem Quy chế về bầu cử Đu-ma nhà nước...

M. Goóc-ki nói về "lê thói Ca-ra-ma-dốp". — М. Горький о «карамазовщине». — «Новая Рабочая Газета», Спб., 1913, № 69, 29 октября, стр. 1—2. — 293 - 296, 299 - 300.

* *Mác, C. Tư bản.* Phê phán kinh tế chính trị học. — *Маркс, К. Капитал.* Критика политической экономии. Под ред. Ф. Энгельса. Пер. с нем. Т. 2. Кн. II. Процесс обращения капитала, Спб., тип. министерства путей сообщения (Бенке), 1885. XXI, 403 стр. — 193.

[*Mác-tốp L.*] *Cục quốc tế nói về sự thống nhất của những người dân chủ - xã hội.* — [Марттов, Л.] *Международ. бюро об единстве с.-д.* — «Луч», Спб., 1912, № 37, 28 октября, стр. 2. — 175, 194.

— *Những người cứu nguy hay những kẻ thủ tiêu?* (Ai phá hoại Đảng dân chủ - xã hội Nga và phá hoại như thế nào). — *Спасители или утраднителити?* (Кто и как разрушал РСДРП). Изд. «Голоса Социал-Демократа». Париж, imp. Gnatovsky, 1911. 47 стр. (СРДРП). — 51.

— *Sự can thiệp của Quốc tế và sự thống nhất những người dân chủ - xã hội ở Nga.* II. — *Вмешательство Интернационала и с.-д. единство в России.* II. — «наша Заря», Спб., 1914, № 2 стр. 81—88. Подпись: Л. М. — 355.

— *Trả lời Bun-kin.* — *Ответ Булкину.* — «Наша Заря», Спб., 1914, № 3, стр. 64—70. Подпись: Л. М. — 388, 405.

[*Mê-lê-nép-xki, M. I.*] *Hội liên hiệp công nhân nông nghiệp ở Đức.* — [Меленевский, М. И.] *Союз сельских рабочих в Германии.* «Правда», Спб., 1912, № 65, 14 июля, стр. 1. Подпись: Иван Гилька. — 96.

Mi-li-u-cốp, P. N. Giới trí thức và truyền thống lịch sử. — *Милюков, П. Н. Интеллигенция и историческая традиция.* — В кн.: *Интеллигенция в России.* Сб. статей. Спб., «Земля», 1910, стр. 89—191. — 104.

— *Giữa ngã ba đường.* — *На распутье.* — «Русские Ведомости», М., 1914, № 57, 9 марта, стр. 3. — 356.

[*Mi-li-u-tin, V. P.*] *Về một số điểm của triết học A. Bô-gđa-nốp.* — [Ми-

- лютин, В. П.] О некоторых чертах философии А. Богданова. — «Просвещение», Спб., 1914, № 2, стр. 22—31. Подпись: Вл. Павлов — 325, 342.
- Mối đe dọa sự thống nhất của đảng đoàn dân chủ - xã hội. — Угроза единству с.-д. фракции. — «Новая Рабочая Газета», Спб., 1913, № 60, 18 октября, стр. 1. — 283, 287.
- Mu-ra-nốp, M. C. Báo cáo của thủ quỹ đảng đoàn dân chủ - xã hội ở Du-ma. — Муранов, М. К. Отчет казначея с.-д. думской фракции. — «Правда», Спб., 1913, № 101 (305), 4 мая, стр. 6; № 102 (306), 5 мая, стр. 6; № 109 (313), 14 мая, стр. 2; № 116 (320), 22 мая, стр. 6. — 239 - 240.
- [Na-tan-xôn, M. A. và những người khác] Gửi ban biên tập báo "Lời giáo huấn". — [Натансон, М. А. и др.] В редакцию «Заветов». — «Заветы», Спб., 1912, № 8, ноябрь, стр. 144. — 180.
- Ngày đầu tiên của Du-ma IV. — Первый день 4-й Думы. — «Луч», Спб., 1912, № 53, 17 ноября, стр. 1. — 154.
- "Ngày mới", Xanh Pê-téc-bua — «Новый День», Спб., 1909, № 15, 13 декабря, стр. 3. — 109.
- Nghị quyết Bruy-xen — Брюссельская резолюция — xem Nghị quyết của Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa...
- [Nghị quyết của Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa thông qua tại Hội nghị ở Bruy-xen ngày 3 (16) tháng Bảy 1914]¹. — [Резолюция Исполнительного комитета Международного социалистического бюро, принятая на конференции в Брюсселе 3 (16) июля 1914 г.]. — 416, 419, 425.
- Nghị quyết của Cau-xky. — Резолюция Каутского. — «Пролетарская Правда», Спб., 1913, № 2, 8 декабря, стр. 1—2. Подписи: Каутский, Эберт, Молькенбур. — 307, 308, 322 - 323, 409.
- Nghị quyết [của công nhân ủng hộ tuyên bố của sáu đại biểu bên-sê-vích]. — Резолюции [рабочих, принятые в поддержку заявления шести депутатов-большевиков]. — «За Правду», Спб., 1913, № 16, 22 октября, стр. 2; № 17, 23 октября, стр. 2—3. Под общ. загл.: В социал-демократической фракции. — 288.

¹ In trên báo "Bản tin của tổ chức ở nước ngoài của phái Bun", Genève, 1915, số 7, tháng Giêng, tr. 15.

- Nghị quyết của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa — Резолюция МСБ — xem Nghị quyết của Cau-xky.
- Nghị quyết của đảng đoàn dân chủ — xã hội [về vấn đề Gia-gien-lô]. — Резолюция с.-д. фракции [по вопросу о Ягелло]. — «Правда», Спб., 1912, № 182, 1 декабря, стр. 2. — 168, 171.
- Nghị quyết của hội nghị đại biểu Ban chấp hành ở ngoài nước của phái Bun, men-sê-vích — ủng hộ đảng, nhóm "Tiến lên", bên-sê-vích — ủng hộ đảng, báo "Tiếng nói người dân chủ — xã hội" và "Sự thật" nhân có thông báo về việc triệu tập Hội nghị toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ — xã hội Nga. — Резолюция совещания представителей заграничного комитета Бунда, меньшевиков-партийцев, группы «Вперед», большевиков-партийцев, «Голоса Социал-Демократа» и «Правды» по поводу извещения о состоявшейся Всероссийской конференции РСДРП. — «Правда», [Вена], 1912, № 25, 23 апреля (6 мая), стр. 5. — 67 - 68, 72, 74, 75.
- Nghị quyết do một nhóm ở Xanh — Rê-mô thông qua. — Резолюции, принятые группой в Сан-Ремо. — «Голос Социал-Демократа», [Женева — Париж], 1911, № 24, февраль. Приложение к № 24 «Голоса Социал-Демократа», стр. 8. — 23.
- Nghị quyết [được thông qua tại Hội nghị đại biểu VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ — xã hội Nga năm 1912]. — Резолюции, [принятые на Шестой (Пражской) Всероссийской конференции РСДРП 1912 г.]. — В кн.: Всероссийская конференция Рос. соц.-дем. раб. партии 1912 года. Изд. ЦК. Paris, кооп. тип. «Идеал», 1912, стр. 14—32. (РСДРП). — 59, 60, 71, 73 - 74, 76, 78 - 79.
- Nghị quyết ngày 13 tháng Mười một — Резолюция 13 ноября — xem Tuyên bố của đảng đoàn dân chủ — xã hội.
- Nghị quyết thông qua tại phiên họp chung của câu lạc bộ Đảng dân chủ — xã hội ở Viên ngày 26 tháng Mười một 1910. — Резолюция, принятая на общем собрании партийного социал-демократического клуба в Вене 26-го ноября 1910 года. [Листовка]. Б. м., [1910]. 2 стр. — 66.
- "Ngôi sao", Xanh Pê-téc-bua. — «Звезда», Спб. — 2, 10, 11, 31, 33, 40, 45, 51, 60, 67, 68, 71, 86, 116, 215.

- "*Ngôi sao*", Xanh Pê-téc-bua. — «*Звезда*», Спб., 1910, № 1, 16 декабря. 4 стр. — 10, 16, 18.
 — 1910, № 2, 23 декабря, стр. 1—2. — 10.
 — 1911, № 4, 6 января, стр. 3. — 20.
 — 1911, № 7, 29 января, стр. 1; № 21, 7 мая, стр. 1; № 29, 12 ноября, стр. 1; 1912, № 1(37), 6 января, стр. 1; № 6 (42), 2 февраля, стр. 1; № 17 (53), 13 марта, стр. 1. — 60.
 — 1911, № 24, 28 мая. 4 стр. — 80.
 — 1911, № 25, 11 июня. 4 стр. — 80.
 — 1911, № 32, 3 ноября, стр. 1—2. — 109, 199.
 * — 1911, № 34, 17 декабря, стр. 1—2. — 80.
 * — 1911, № 36, 31 декабря, стр. 1—2. — 80.
 — 1912, № 18 (54), 15 марта. 4 стр. — 80.
 — 1912, № 19 (55), 18 марта. 4 стр. — 80.
 — 1912, № 22 (58), 25 марта. 4 стр. — 80.
 — 1912, № 23 (59), 29 марта. 4 стр. — 80.
 "*Ngôi sao Nê-va*", Xanh Pê-téc-bua. — «*Невская Звезда*», Спб. — 86, 91 - 93, 96, 99, 107, 108, 109, 114, 116, 117, 126, 127, 128 - 129, 217 - 218, 224.
 — 1912, № 13, 17 июня. 4 стр. — 86, 88.
 — 1912, № 14, 24 июня. 4 стр. — 103.
 — 1912, № 16, 8 июля. 4 стр. — 93, 94.
 — 1912, № 17, 15 июля. 4 стр. — 94, 103, 108.
 — 1912, № 18, 22 июля. 4 стр. — 107.
 — 1912, № 26, 16 сентября. 4 стр. — 137.
 — 1912, № 27, 5 октября. 4 стр. — 137.
 "*Ngôn luận*", Xanh Pê-téc-bua. — «*Речь*», Спб. — 43, 89, 106 - 107, 213, 382, 417.
 — 1910, № 305, 6 (19) ноября, стр. 2. — 4, 5.
 — 1910, № 347, 18 (31) декабря, стр. 3. — 15.
 — 1912, № 117 (2071), 30 апреля (13 мая), стр. 2. — 104.
 — 1912, № 195 (2149), 19 июля (1 августа), стр. 1. — 106 - 107.
 — 1913, № 295, 28 октября (10 ноября), стр. 6. — 293.

- "*Người công nhân*", Xanh Pê-téc-bua. — «*Рабочий*», Спб., 1914, № 1, 22 апреля, стр. 1—32. — 338.
 — 1914, № 7, 9 июня, стр. 2—3. — 422.
 "*Người dân chủ - xã hội*", [Vin-nô-Xanh Pê-téc-bua - Pa-ri-Giơ-ne-vơ]. — «*Социал-Демократ*», [Вильно — Спб. — Париж — Женева]. — 2, 13, 31 - 32, 53, 57 - 58, 71, 91, 112, 114, 157, 187 - 188, 220, 228, 308 - 309, 323, 327 - 328, 331, 340, 370, 371, 388, 429.
 — [Париж], 1910, № 11, 26 (13) февраля. 12 стр. — 7, 34, 366, 433.
 — 1910, № 17, 25 сентября (8 октября), стр. 10—11. — 26.
 — 1911, № 19—20, 13 (26) января, стр. 2—6. — 16.
 — 1911, № 24, 18 (31) октября, стр. 1—2. — 51, 53.
 * — 1912, № 28—29, 5 (18) ноября. 8 стр. — 138 - 139, 143, 144.
 — 1913, № 30, 12 (25) января. 8 стр. — 139.
 * — 1913, № 31, 15 (28) июня. 8 стр. — 262.
 — 1913, № 32, 15 (28) декабря. 8 стр. — 322.
 "*Người đương thời*", Xanh Pê-téc-bua. — «*Современник*», Спб. — 2, 4, 6, 15, 16, 60, 97, 359, 379, 385.
 — 1911, № 1. 448 стр. — 15, 16.
 "*Người ủng hộ báo "Ngôi sao"*". Thư gửi ban biên tập. — *Сторонник «Звезды»*. Письмо в редакцию. — «*Невская Звезда*», Спб., 1912, № 16, 8 июля, стр. 2. — 93.
 "*Người vô sản*", Vư-боóc-гơ - Giơ-ne-vơ - Pa-ri. — *Пролетарий*, Выборг — Женева — Париж. — 228, 230.
 — [Выборг], №№ 1—20, 21 августа 1906 — 19 ноября 1907. Нагаз. место изд.: М. — 230.
 * — 1906, № 4, 19 сентября, стр. 3—6. На газ. место изд.: М. — 230.
 "*Nhật ký người dân chủ - xã hội*", Giơ-ne-vơ. — «*Дневник Социал-Демократа*», Женева, №№ 1—14, март 1905 — август 1911. — 53.
 — 1911, № 15, октябрь. Второе приложение к № 15 «*Дневника Социал-Демократа*», стр. 1. — 68.

- "*Nhu cầu sinh hoạt*", Xanh Pê-téc-bua. — «Запросы Жизни», Спб. — 110.
- 1911, № 11, 16 декабря, стлб. 655—658; 1912, № 7, 17 февраля, стлб. 385—394; № 11, 16 марта, стлб. 641—646; № 13, 31 марта, стлб. 769—772; № 27, 6 июля, стлб. 1569—1580; № 29, 20 июля, стлб. 1697—1702. — 110.
- 1912, № 26, 29 июня, стлб. 1525—1530. — 107.
- 1912, № 27, 6 июля, стлб. 1585—1586. — 107.
- * "*Những cái mốc*". Văn tập các bài báo về giới trí thức Nga. — *Vexi*. Сборник статей о русской интеллигенции. М., тип. Саблина, [март] 1909. II, 209, 1 стр. — 104, 108, 109.
- [*Những điều kiện hợp nhất Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va với Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được thông qua tại Đại hội IV (Đại hội thống nhất) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*]. — [Условия слияния СДПиЛ с РСДРП, принятые на IV (Объединительном) съезде РСДРП]. — В кн.: Протоколы Объединительного съезда РСДРП, состоявшегося в Стокгольме в 1906 г. М., тип. Иванова, 1907, стр. 345—348. — 242, 243, 416, 425.
- "*Nữ công nhân*", Xanh Pê-téc-bua. — «Работница», Спб. — 315.
- 1914, №№ 1—5, 23 февраля (8 марта) — июнь. — 434.
- "*Nước Nga cách mạng*", [Cu-ốc-sa-la - Tôm-xcơ - Giơ-ne-vơ]. — «Революционная Россия», [Куоккала — Томск — Женева]. — 104.
- [*Ôn-min-xki, M. X.*] *Ai đi với ai?* — [Ольминский, М. С.] *Кто с кем?* — «Правда», Спб., 1913, № 106 (310), 10 мая, стр. 2—3. Подпись: А. Витимский. — 238, 249.
- *Lầm lẫn đáng ngờ*. — *Сомнительный промах*. — «Правда», Спб., 1913, № 119 (323), 25 мая, стр. 2. Подпись: В. — 257.
- *Những người có văn hóa và lương tâm mờ ám*. — *Культурные люди и нечистая совесть*. — «Правда», Спб., 1912, № 98, 23 августа, стр. 1. Подпись: А. Витимский. — 116.
- "*Sự thật*". — «Правда». — «Правда», Спб., 1913, № 123 (327), 30 мая, стр. 1. — 247, 249.
- *Về "bọn tội phạm"*. — О «преступниках». — «За Правду», Спб.,

- 1913, № 11, 16 октября, стр. 2. Подпись А. Витимский. — 280 - 281.
- Pê-sê-khê-nốp, A. V. Tin ngắn sinh hoạt nội bộ*. — *Пешихонов, А. В. Хроника внутренней жизни*. — «Русское Богатство», Спб., 1906, № 7, стр. 164—181, в отд.: II. — 230.
- *Về những đề tài trước mắt*. — *На очередные темы*. Наша платформа (ее очертания и размеры). — «Русское Богатство», Спб., 1906, № 8, стр. 178—206, в отд.: II. — 230.
- Pê-tơ-rốp-xki, G. I. Những thủ đoạn bất chính*. — *Петровский, Г. И. Нечистое средство*. — «За Правду», Спб., 1913, № 8, 12 октября, стр. 1. — 278.
- *Về những cảm tưởng của tôi*. — *К моим впечатлениям*. — «За Правду», Спб., 1913, № 8, 12 октября, стр. 2. — 278.
- Ph. Đ. — Ф. Д.* — *xem Đan, Ph. I.*
- Pha-lin-xki* — *Фалинский* — *xem Lit-vi-nốp - Pha-lin-xki, V. P.*
- Phrây — Фрей* — *xem Lê-nin V. I.*
- [*Plê-kha-nốp, G. V.*] *Bút ký của một nhà chính luận*. "Từ đây và đến đây". — [Плеханов, Г. В.] *Заметки публициста*. «Отсюда и досюда». — «Звезда», Спб., 1910, № 1, 16 декабря, стр. 2—3. — 16.
- *Các Mác và Lép Tôn-xtôi*. — *Карл Маркс и Лев Толстой*. — «Социал-Демократ», [Париж], 1911, № 19—20, 13 (26) января, стр. 2—6. — 16.
- *Sao trào mới*. — *Новый подъем*. — «За Партию», Париж, 1914, № 5, февраль, стр. 1—3. — 429.
- *Dưới làn mưa đạn*. *Ghi nhanh*. — *Под градом пуль*. *Беглые заметки*. — «Правда», Спб., 1913, № 78 (282), 3 апреля, стр. 1—2; № 83 (287), 10 апреля, стр. 1—2; № 101 (305), 4 мая, стр. 2; № 112 (316), 17 мая, стр. 2; № 114 (318), 19 мая, стр. 2—3; № 129 (333), 7 июня, стр. 2; № 130 (334), 8 июня, стр. 2. — 98, 237, 404 - 405.
- *Lại một cuộc hội nghị phân liệt*. — *Еще одна раскольная конференция*. — «За Партию», Париж, 1912, № 3, 15 (2) октября, стр. 1—3. — 128, 177.

- [Plê-kha-nốp, G. v.] *Lịch sử thất bại của đảng "Dân ý"*. — [Плеханов, Г. В.] *Неудачная история партии «Народной Воли»*. — «Современный Мир», Спб., 1912, № 5, стр. 147—176. — 230.
- * — *Lời tựa [cho cuốn sách của X. T. Ác-cô-mét "Phong trào công nhân và phong trào dân chủ - xã hội ở Cáp-ca-dơ"]*. — Предисловие [к книге С. Т. Арко-меда «Рабочее движение и социал-демократия на Кавказе»]. — В кн.: Аркомед, С. Т. Рабочее движение и социал-демократия на Кавказе. Ч. I. Женева, impr. Chaumontet, 1910, стр. V—XVI. — 256.
- *Tưởng nhớ mãi mãi — Вечная память!* — «Дневник Социал-Демократа», [Женева], 1911 № 15, октябрь. Второе приложение к № 15 «Дневника Социал-Демократа», стр. 1. Подпись: Г. П. — 68.
- *Về cái gì có trong tiểu thuyết "Điều không có thực". O том, что есть в романе «То, чего не было»*. (Открытое письмо к В. П. Краихфельду). — «Современный Мир», Спб., 1913, № 2, стр. 81—99. — 230.
- Rô-tơ-rê-xốp, A. N. Bị giam hãm trong cái quá khứ của mình*. — Потресов, А. Н. В тисках своего прошлого. (О Плеханове). — «Луч», Спб., 1913, № 119 (205), 25 мая, стр. 2; № 121 (207), 28 мая, стр. 2; № 122 (208), 29 мая, стр. 2. Подпись: А. Н. Потресов-Старовер. — 248.
- Prô-cô-rô-vích, X. N. Chính sách hai thứ tiếng*. (Thư gửi ban biên tập). — Прокопович, С. Н. Двуязычная политика. (Письмо в редакцию). — «Запросы Жизни», Спб., 1912, № 26, 29 июня, стлб. 1525—1530. — 107.
- Quốc tế nói về phong trào dân chủ - xã hội Nga*. — Интернационал о российской социал-демократии. — «Новая Рабочая Газета», Спб., 1913, № 97, 3 декабря, стр. 1. — 307.
- Quy chế về bầu cử Đu-ma nhà nước*. — Положение о выборах в Государственную думу. — В кн.: Справочник 1910 г. Вып. 2. Спб., гос. тип., 1910, стр. 257—372. (Государственная дума. III созыв — 3-я сессия). — 68.
- Quy chế về bầu cử Đu-ma nhà nước [được phê chuẩn ngày 3 tháng Sáu 1907]*. — Положение о выборах в Государственную думу, [утвержденное 3 июня 1907 г.]. С разъяснениями правительствуо-

- щего Сената и министерства внутренних дел... Спб., сенатская тип., 1907. 196 стр. (Изд. м-ва внутр. дел). — 68.
- Quyết định của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa* — Решение Международного социалистического бюро — xem Nghị quyết của Cau-xky.
- [Rô-giơ-cốp, N. A.] *Tình hình hiện nay của nước Nga và nhiệm vụ cơ bản của phong trào công nhân lúc này*. — [Рождков, Н. А.] Современное положение России и основная задача рабочего движения в данный момент. — «Наша Заря», Спб., 1911, № 9—10, стр. 31—35. Подпись: Н. Р—ков. — 199.
- Rốp-sin — Ропшин* — xem Ха-vin-cốp, B. V.
- Ru-ba-kin, N. A. Điểm sách*. — Рубакин, Н. А. Среди книг. Опыт обзора русских книжных богатств в связи с историей научно-философских и литературно-общественных идей. Справочное пособие для самообразования и для систематизации и комплектования общеобразовательных библиотек, а также книжных магазинов. Т. I—II. Изд. 2-е, доп. и перераб. М., «Наука», 1911 — 13. 2 т. — 196 - 197, 373, 379.
- Ru-cốp, A. I. Gửi trung tâm ở nước ngoài của những người bôn-sê-vích*. Giữa 20 và 25 tháng Hai 1911. Bản thảo¹. — Рыков, А. И. Заграничному центру большевиков. Между 20 и 25 февраля 1911 г. Рукопись. — 25, 26, 27.
- *Về vấn đề tổ chức*. — К организационному вопросу. — «Луч», Спб., 1913, № 109 (195), 14 мая, стр. 2. Подпись: А. Власов. — 250, 251.
- Sách chỉ dẫn năm 1910*. Справочник — 1910 г. Вып. 2. Спб., гос. тип., 1910. X, 477, 56 стр., 2 л. схем. (Государственная дума. III созыв — 3-я сессия). — 49, 68.
- "Sáng kiến"*, [Paris]. — «Почин», [Paris], 1912, № 1, июнь, 32 стр. — 104.
- Sau một tuần*. — За неделю. — «За Правду», Спб., 1913, № 21. 27 октября, стр. 2. Под общ. загл.: Рабочие за равноправие двух частей с.-д. фракции. — 292.

¹ In lần đầu trong Văn tập Lê-nin, t. XVIII, tiếng Nga, 1931, tr. 22 - 24.

- Sau-mi-an, X. G. Thư gửi V. I. Lê-nin* Ngày 17 (30) tháng Tư 1914. Bản thảo¹. — Шаумян, С. Г. Письмо. В. И. Ленину. 17 (30) апреля 1914 г. Рукопись. — 374.
- *Về quyền tự trị dân tộc về văn hóa*. — *О национально-культурной автономии*. Тифлис, 1914. На армянск. яз. — 374.
- * *Sở tay công nhân năm 1914*. — *Спутник Рабочего на 1914 год*. Спб., «Прибой», 1914. [8], 190, [90] стр. — 315.
- Sở tay cử tri*. (Luật bầu cử của chúng ta). — *Спутник избирателя*. (Наш избирательный закон). Спб., 1912. 39 стр., 1 л. схема. — 69, 78, 89.
- Sự cải chính*. — *Опровержение*. — «Луч», Спб., 1912, № 4, 20 сентября, стр. 4. Подобщ. загл.: *Выборы*. — 123.
- "Sự nghiệp cuộc sống"*, Xanh Pê-téc-bua. — «Дело Жизни», Спб., 1911, № 1, 22 января, стлб. 47—58; № 2, 2 марта, стлб. 9—20. — 198 - 199.
- 1911 № 5, 31 мая, стлб. 13—20; № 6, 25 июня, стлб. 13—20. — 198 - 199.
- "Sự nghiệp sinh động"*, Xanh Pê-téc-bua. — «Живое Дело», Спб. — 60, 67, 68, 69, 80, 116.
- 1912, № 11 30 марта. 4 стр. — 81.
- 1912, № 12, 6 апреля. 4 стр. — 81.
- "Sự thật"*, [Viên]. — «Правда», [Вена], 1912, № 25, 23 апреля (6 мая), стр. 5, 6. — 68, 72, 73, 74, 90.
- "Sự thật"*, Xanh Pê-téc-bua. — «Правда», Спб. — 81, 86, 88, 90, 92 - 94, 95, 96, 97, 99, 100, 101, 102, 106, 107, 113 - 114, 115 - 116, 117, 123, 126, 127, 128 - 129, 130, 132, 134, 137 - 138, 146, 147, 148, 149 - 150, 151, 152, 153, 157, 159, 160, 165, 166, 168, 171, 173, 174, 175, 176, 178, 181 - 182, 183, 184, 185, 201, 203 - 205, 209, 211 - 212, 213 - 214, 215, 218, 220, 224, 227, 231, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 245, 247 - 248, 249, 252, 253, 261, 262, 264, 266, 270, 274, 280, 318, 330, 340, 342 - 343, 354, 371, 403, 404 - 405, 409, 410, 427.

¹ In lần đầu trên tạp chí "Lưu trữ lịch sử", tiếng Nga, M., 1957, số 2, tr. 50 - 51.

- 1912, №№ 1—200, 22 апреля — 22 декабря. — 181.
- 1912, №№ 5—10, 27 апреля — 4 мая. — 150, 151.
- 1912, № 8, 1 мая. 4 стр. — 149, 248 - 249.
- 1912, № 41, 16 июня. 4 стр. — 88.
- 1912, № 42, 17 июня. 4 стр. — 88.
- 1912, № 43, 19 июня. 4 стр. — 88.
- 1912, № 64, 13 июля, стр. 1. — 96 - 97.
- 1912, № 65, 14 июля, стр. 1. — 96 - 97.
- 1912, № 66, 15 июля, стр. 1. — 96 - 97.
- 1912, № 78, 29 июля, стр. 1; № 79, 31 июля, стр. 1; № 80, 1 августа, стр. 1; № 81, 2 августа, стр. 1. — 96 - 97, 107.
- 1912, № 98, 23 августа, стр. 1. — 115 - 116.
- 1912, № 102, 28 августа, стр. 4. — 119.
- 1912, № 146, 18 октября. 4 стр. — 134 - 135, 137 - 138.
- 1912, № 147, 19 октября. 4 стр. — 137 - 138.
- 1912, № 148, 20 октября. 4 стр. — 137 - 138.
- 1912, № 166, 11 ноября. 4 стр. — 149 - 150.
- 1912, № 167, 13 ноября, стр. 3. — 148, 149, 150.
- 1912, № 169, 15 ноября, стр. 2. — 160.
- 1912, № 182, 1 декабря, стр. 2. — 168, 171.
- 1912, № 187, 7 декабря, стр. 1. — 178.
- 1912, № 188, 8 декабря, стр. 2—3. — 171, 174, 175 - 176, 255.
- 1913, № 6 (210), 8 января, стр. 2. — 198.
- 1913, № 8 (212), 11 января, стр. 1—2. — 194.
- 1913, № 11 (215), 15 января, стр. 2. — 204.
- 1913, № 13 (217), 17 января, стр. 1; № 19 (223), 24 января, стр. 1. — 197, 204.
- 1913, № 17 (221), 22 января, стр. 1—2. — 207.
- 1913, № 18 (222), 23 января, стр. 1. — 204.
- 1913, № 21 (225), 26 января, стр. 2—3. — 211 - 212.
- 1913, № 22 (226), 27 января, стр. 2. — 211 - 212.
- 1913, № 23 (227), 29 января, стр. 2. — 211 - 212.
- 1913, № 24 (228), 30 января, стр. 2, 3. — 207, 209, 211 - 212.
- 1913, № 25 (229), 31 января. 4 стр. — 213 - 214.

- "*Sự thật*" *Xanh Pê-téc-bua*. — «*Правда*», Спб., 1913, № 26 (230), 1 февраля, стр. 1—2. — 211 - 212.
- 1913, № 28 (232), 3 февраля, стр. 1—2. — 211 - 212.
- 1913, № 30 (234), 6 февраля, 4 стр.; № 32 (236), 8 февраля, стр. 2; № 33 (237), 9 февраля, стр. 1; № 35 (239), 12 февраля, стр. 1—2; № 36 (240), 13 февраля, стр. 1—2; № 37 (241), 14 февраля, стр. 1—2. — 213 - 214, 215.
- 1913, № 78 (282), 3 апреля, стр. 1—2; № 83 (287), 10 апреля, стр. 1—2; № 101 (305), 4 мая, стр. 2; № 112 (316), 17 мая, стр. 2; № 114 (318), 19 мая, стр. 2—3; № 129 (333), 7 июня, стр. 2; № 130 (334), 8 июня, стр. 2. — 98, 237, 404 - 405.
- 1913, № 85 (289), 12 апреля, стр. 1—2; № 95 (299), 26 апреля, стр. 2; № 110 (314), 15 мая, стр. 2. — 237, 247, 249.
- 1913, № 92 (296), 23 апреля, 8 стр. — 235.
- 1913, № 101 (305), 4 мая, стр. 6; № 102 (306), 5 мая, стр. 6; № 109 (313), 14 мая, стр. 2; № 116 (320), 22 мая, стр. 6. — 238 - 239.
- 1913, № 106 (310), 10 мая, стр. 2—3. — 238 - 239, 248 - 249.
- 1913, № 117 (321), 23 мая, стр. 1. — 245.
- 1913, № 119 (323), 25 мая, стр. 1, 2. — 245, 257.
- 1913, № 120 (324), 26 мая, стр. 2—3. — 247, 248, 252 - 253, 261.
- 1913, № 123 (327), 30 мая, стр. 1, 2. — 245, 247, 249.
- "*Sự thật công nhân*", *Xanh Pê-téc-bua*. — «*Рабочая Правда*», Спб. — 270.
- "*Sự thật của giai cấp vô sản*", *Xanh Pê-téc-bua*. — «*Пролетарская Правда*», Спб., 1913, № 2, 8 декабря, стр. 1—2. — 307, 308, 322 - 323, 409.
- 1913, № 12, 20 декабря, стр. 2. — 403.
- 1914, № 11 (29), 15 января, 4 стр. — 337.
- "*Sự thật của những người lao động*", *Xanh Pê-téc-bua*. — «*Правда Труда*», Спб. — 275.
- 1913, № 5, 15 сентября, 4 стр. — 275.
- "*Sự thật lao động*", *Xanh Pê-téc-bua*. — «*Трудовая Правда*», Спб. — 405.

- 1914, № 28, 29 июня, стр. 3. — 360.
- 1914, № 32, 4 июля, стр. 2. — 414, 425.
- "*Sự thật miền Bắc*", *Xanh Pê-téc-bua*. — «*Северная Правда*», Спб. — 269, 271.
- 1913, № № 1—19, 1—24 августа. — 271.
- 1913, № 4, 4 августа, стр. 2. — 273.
- 1913, № 29, 5 сентября, стр. 1. — 303.
- "*Thế giới ngày nay*", *Xanh Pê-téc-bua*. — «*Современный Мир*», Спб. — 5, 46, 137.
- 1909, № 7, стр. 207—211. — 230.
- 1910, № № 1—12. — 230.
- 1911, № № 1—12. — 230.
- 1912, № № 1—12. — 230.
- 1912, № 5, стр. 147—176. — 230.
- 1913, № 2, стр. 81—99. — 230.
- Thông báo về hội nghị của đảng ngày 21, 22 và 23 tháng Bảy 1907*. — *Извещение о партийной конференции 21, 22 и 23 июля 1907 года*. [Листовка]. Изд. ЦК РСДРП. Б. м., [1907]. 4 стр. (РСДРП). — 221.
- Thông báo về Hội nghị toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*. — *Извещение о Всероссийской конференции РСДРП*. — В кн.: *Всероссийская конференция Рос. соц.-дем. раб. партии 1912 года*. Изд. ЦК. Paris, кооп. тип. «Идеал», 1912, стр. 3—13. (РСДРП). — 64, 71.
- "*Thống nhất*", *Xanh Pê-téc-bua*. — «*Единство*», Спб. — 361, 384, 399.
- Thống nhất hay phân liệt?* — *Единство или раскол?* — «*Невская Звезда*», Спб., 1912, № 17, 15 июля, стр. 1. — 108.
- "*Thời mới*", *Xanh Pê-téc-bua*. — «*Новое Время*», Спб. — 81, 213, 417.
- "*Thời sự hàng ngày*", Pa-ri. — «*На темы дня*», Париж. — 219.
- Thư giải thích của bộ trưởng Bộ tài chính về dự toán ngân sách nhà nước năm 1913*. Phần II. — *Объяснительная записка министра финансов к проекту государственной росписи доходов и расходов на 1913 год*. Ч. II. — В кн.: *Проект государственной росписи дохо-*

- дов и расходов на 1913 год с объяснительною запискою министра финансов. Спб., тип. Киршбаума, 1912, стр. I—VII, 1—246. Подпись: В. Коковцев. — 169.
- Thư gửi ban biên tập.* — Письмо в редакцию. — «Луч», Спб., 1913, № 24 (110), 30 января, стр. 2. Подпись: А. Бадаев и др. — 209.
- Thư gửi các đồng chí.* [Truyền đơn]. — Письмо к товарищам. [Листовка]. Paris, imp. Gnatovsky, [1911]. 2 стр. (РСДРП). Подпись: Редакция «Голоса Социал-Демократа». — 32.
- Thư ngỏ của nhóm bên-sẻ-vích cùng chí hướng ở Giơ-ne-vơ.* — Открытое письмо женевского идейного кружка большевиков. — «Голос Социал-Демократа», [Женева — Париж], 1910, № 23, ноябрь, стр. 16. — 26.
- Thư ngỏ gửi A. Ph. Vu-ri-a-pờ.* — Открытое письмо А. Ф. Бурьянову. — «Путь Правды», Спб., 1914, № 22, 26 февраля, стр. 2. Подпись: Цюрихская группа. — 355.
- "Tia lửa"* (cũ, của Lê-nin), [Lai-pхích - Muyn-khen - Luân-đôn - Giơ-ne-vơ]. — «Искра» (старая, ленинская), [Лейпциг — Мюнхен — Лондон — Женева]. — 192, 228, 276.
- "Tia sáng"*, Xanh Pê-téc-bua. — «Луч», Спб. — 123, 126, 127, 128, 130, 137 - 138, 146, 147, 152, 154, 159, 160, 161, 171, 173, 174, 177, 187, 195, 197, 223, 225, 226 - 227, 235, 236, 238, 246, 248, 249 - 250, 251, 253, 327, 403, 410.
- 1912, № 4, 20 сентября, стр. 4. — 123.
- 1912, № 28, 18 октября, стр. 1. — 134.
- 1912, № 37, 28 октября, стр. 2. — 175, 194.
- 1912, № 40, 2 ноября, стр. 2. — 169.
- 1912, № 43, 6 ноября, стр. 2. — 158.
- 1912, № 53, 17 ноября, стр. 1. — 154.
- 1912, № 56, 21 ноября, стр. 1, 2. — 154, 158.
- 1912, № 65, 2 декабря, стр. 1. — 154.
- 1913, № 4 (90), 5 января. 4 стр. — 197.
- 1913, № 7 (93), 9 января. 4 стр. — 213.
- 1913, № 8 (94), 11 января. 4 стр. — 213.
- 1913, № 15 (101), 19 января, стр. 1. — 204, 232, 249 - 250.

- 1913, № 21 (107), 26 января. 4 стр. — 213.
- 1913, № 24 (110), 30 января. 4 стр. — 209, 213.
- 1913, № 95 (181), 26 апреля, стр. 2. — 249 - 250, 251.
- 1913, № 101 (187), 4 мая, стр. 1. — 232.
- 1913, № 109 (195), 14 мая, стр. 2. — 249 - 250, 251.
- 1913, № 119 (205), 25 мая, стр. 2; № 121 (207), 28 мая, стр. 2; № 122 (208), 29 мая, стр. 2. — 248.
- Tiến lên.* Tuyển tập những bài báo về các vấn đề trước mắt. — *Vперед.* Сборник статей по очередным вопросам. Изд. гр. «Вперед», [Paris, кооп. тип. «Союз»], июль 1910. 64 стлб. (РСДРП). — 26 - 27.
- "Tiếng nói"* — «Голос» — хет "Tiếng nói người dân chủ - xã hội"
- Tiếng nói của công nhân Pê-téc-bua.* [Xã luận]. — *Голос рабочего Петербурга.* [Передовая]. — «Луч», Спб., 1912, № 28, 18 октября, стр. 1. — 134.
- "Tiếng nói Iéc-cút-xơ"*. — «Иркутское Слово». — 63.
- "Tiếng nói Né-va"*, Xanh Pê-téc-bua. — «Невский Голос», Спб. — 87, 92 - 93, 103, 116.
- 1912, № 4, 6 июня. 4 стр. — 87.
- 1912, № 5, 28 июня. 4 стр. — 87.
- 1912, № 6, 5 июля. 4 стр. — 87, 92 - 93, 94, 96.
- 1912, № 7, 17 августа, стр. 3. — 116.
- 1912, № 8, 24 августа. 4 стр. — 116.
- "Tiếng nói người dân chủ - xã hội"*, [Giơ-ne-vơ - Pa-ri]. — «Голос Социал-Демократа», [Женева — Париж]. — 29 - 30, 39, 67 - 68.
- 1910, № 23, ноябрь. 16 стр. — 3, 26.
- 1911, № 24, февраль. Приложение к № 24 «Голоса Социал-Демократа», стр. 5—7, 8. — 23, 31, 32.
- "Tiếng nói người dân chủ - xã hội" khổ nhỏ"*, [Pa-ri]. — «Листок «Голоса Социал-Демократа»», [Париж], 1912, № 4, февраль, стр. 7—9. — 60.
- "Tin giờ chót ở Vác-sa-va"*. — «Варшавские Последние Новости», 1912,

- № 22, 3 августа, стр. 1—2; № 24, 5 августа, стр. 3; № 30, 11 августа, стр. 1—2. — 109.
- "*Tin tức của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*", Xanh Pê-téc-bua. — «Известия ЦК РСДРП», Спб., 1907, № 1, 16 июля. 8 стр. — 196.
- 1907, № 2, 17 августа. 4 стр. — 196.
- "*Tin tức của Ban tổ chức tỉnh ở nước ngoài*", Pa-ri. — «Известия областного Комитета заграничной организации», Париж. — 104.
- "*Tin tức của tổ chức khu ở nước ngoài*" — «Известия заграничной Областной организации» — xem "Tin tức của Ban tổ chức tỉnh ở nước ngoài".
- "*Tin tức nước Nga*", Mát-xcơ-va. — «Русские Ведомости», М. — 95.
- 1914, № 57, 9 марта, стр. 3. — 356.
- [*Tin về việc xuất bản số tiếp theo của báo "Tiếng nói Nê-va"*]. — [Сообщение о выходе следующего номера «Невского Голоса»]. — «Невский Голос», Спб., 1912, № 7, 17 августа, стр. 3. — 116.
- * *Tình hình hiện nay và nhiệm vụ của đảng*. — Современное положение и задачи партии. Платформа, выработанная группой большевиков. Изд. группы «Вперед». Paris, кооп. тип. «Союз», [1909]. 32 стр. (РСДРП). — 26 - 27.
- Tổng kết nửa năm* — Полугодовые итоги — xem Lê-nin, V. I. Tổng kết nửa năm công tác.
- [*Tơ-rốt-xki, L. Đ.*] *Thư của ban biên tập báo "Sự thật" gửi các đại biểu dự hội nghị do Ban tổ chức ở Nga triệu tập*. — [Троцкий, Л. Д.] Письмо ред. «Правда» членам конференции, созываемой РОК. — «Листок «Голоса Социал-Демократа»», [Париж], 1912, № 4, февраль, стр. 7—9. — 65 - 66.
- [*Trả lời của ban biên tập tạp chí "Lời giáo huấn" về bức thư của V. Natan-xôn và những người khác*]. — [Ответ редакции журнала «Заветы» на письмо В. Натансона и других]. — «Заветы», Спб., 1912, № 8, Ноябрь, стр. 144 - 145. — 180.
- Trả lời của Mác-xim Gôóc-ki*. — Ответ Максима Горького. — "Речь", Спб., 1913, № 295, 28 октября (10 ноября), стр. 6. — 293.

- Trả lời cho 7 đại biểu*. — Ответ 7-ми депутатам. — «За Правду», Спб., 1913, № 22, 29 октября, стр. 3. Под общ. загл.: К вопросу о социал-демократической фракции. — 292.
- Trô-ben. Những người đàn ông và những người phụ nữ chỉ...* — Тробель. Мужчины и женщины только... — «Правда», Спб., 1913, № 123 (327), 30 мая, стр. 1. — 247.
- Truyền đơn của 58 người* — Листок 58-ми — xem Gửi tất cả các đảng viên của đảng.
- Truyền đơn của nhóm "Tiến lên"* — Листок группы «Вперед» — xem Gửi các đồng chí bôn-sê-vích.
- "*Truyền tin châu Âu*". Xanh Pê-téc-bua. — «Вестник Европы», Спб. — 4.
- "*Truyền tin của chính phủ*", Xanh Pê-téc-bua. — «Правительственный Вестник», Спб., 1913, № 43, 21 февраля (6 марта), стр. 1—3. — 221 - 222.
- [*Tséc-nô-ma-dốp, M. E.*] *Hội nghị những người mác-xít*. — [Черномазов, М. Е.] Совецание марксистов. — «За Правду», Спб., 1913, № 8, 12 октября, стр. 2. — 278.
- "*Nó tồn tại để...*" — «Для того она существует...». — «Путь Правды», Спб., 1914, № 2, 23 января, стр. 1. Подпись: М. Ф. — 337.
- *Về những người "với quá khứ"*. — О людях «с прошлым». — «За Правду», Спб., 1913, № 25, 1 ноября, стр. 2. Подпись: Свой. — 298.
- Tsi-xchi-a-cốp, I. Chế độ bảo hiểm công nhân ở Nga*. — Чистяков, И. Страхование рабочих в России. Опыт истории страхования рабочих, в связи с некоторыми другими мерами их обеспечения. М., печ. Снегиревой, 1912. X, 422 стр. (Записки имп. Новороссийского ун-та, юрид. фак-та. Вып. VII, изд. под ред. проф. А. П. Доброклонского). — 132.
- Tuyên bố của [đại biểu bôn-sê-vích]*. — Заявление [депутатов-большевиков]. — «За Правду». Спб., 1913, № 13, 18 октября, стр. 2. Под общ. загл.: В соц.- демократической фракции. — 283 - 284.

- [*Tuyên bố của đảng đoàn dân chủ - xã hội*]. — [Заявление с.-д. фракции]. — «Правда», Спб., 1912, № 169, 15 ноября, стр. 2. — 160.
- Tuyên bố của đảng đoàn dân chủ - xã hội tại Du-ma nhà nước IV*. — Декларация соц.- дем. фракции IV-ой Госуд. думы. — «Правда», Спб., 1912, № 188, 8 декабря, стр. 2—3. Под общ. загл.: Государственная дума. Заседание 7 декабря. — 170 - 171, 174, 176 - 177, 254.
- [*Tuyên bố của phái bên-sê-vích được thông qua tại Hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1910*]. — [Декларация большевиков, принятая на пленуме ЦК РСДРП в январе 1910 г.]. — «Социал-Демократ», [Париж], 1910, № 11, 26 (13) февраля, стр. 11, в резолюции: О фракционных центрах, в отд.: Из партии. — 433.
- [*Tuyên bố về việc nhận đặt mua báo "Sự thật" năm 1913*]. — [Объявление об открытии подписки на газету «Правда» на 1913 год]. — «Правда», Спб., 1912, № 187, 7 декабря, стр. 1. — 178 - 179.
- [*Tuyên bố về việc xuất bản các số thường kỳ của cơ quan ngôn luận phái Bun - "Тхай-тơ"*] — [Объявление о выходе очередных номеров органа Бунда — «Цайт»]. — «Правда», Спб., 1913, № 13 (217), 17 января, стр. 1; № 19 (223), 24 января, стр. 1. — 198, 204.
- [*Tuyên bố về việc xuất bản số 1 tạp chí "Người đương thời"*]. — [Объявление о выходе № 1 журнала «Современник»]. — «Речь», Спб., 1910, № 347, 18 (31) декабря, стр. 3. — 15.
- [*Tuyên bố về việc xuất bản tạp chí "Người đương thời"*]. — [Объявление об издании журнала «Современник»]. — «Речь», Спб., 1910, № 305, 6 (19) ноября, стр. 2. — 4, 5.
- "*Tư tưởng*", Мát-хсơ-ва. — «Мысль», М. — 2, 11, 16, 31, 43, 45, 46, 338.
- №№ 1—4, декабрь 1910 — март 1911. — 43.
- 1910, № 1, декабрь. 96 стр. — 2, 16, 18.
- 1910, № 1, декабрь, стр. 12—23, 69—73; 1911, № 2, январь, стр. 19—29. — 16, 46.
- 1911, № 2, январь, стр. 37—46; № 3, февраль, стр. 45—53. — 46.
- 1911, № 5, апрель. 80 стр. — 43.

- "*Tư tưởng cách mạng*", Luân-đôn - Pa-ri. — «Революционная Мысль», Лондон — Париж. — 104.
- "*Tư tưởng Ki-ép*". — «Киевская Мысль». — 98, 417.
- 1912, № 357, 25 декабря, стр. 3. — 198, 208.
- "*Tư tưởng kiên định*" Xanh Pê-téc-bua. — «Стойкая Мысль», Спб., 1914, № 18, 9 апреля. 4 стр. — 397 - 398, 405.
- "*Tư tưởng Nga*", Мát-хсơ-ва - Pê-téc-bua. — «Русская Мысль», М. — Пб. — 5, 296.
- 1912, кн. XI, стр. 185—192, в отд.: II. — 213, 215.
- "*Tư tưởng sinh động*", Xanh Pê-téc-bua. — «Живая Мысль», Спб. — 272.
- Từ điển bách khoa của hội "Anh em A. và I. Gra-nát và công ty"*. Мát-хсơ-ва. — Энциклопедический словарь т-ва «Бр. А. и И. Гранат и К⁰», М. — 351, 420.
- * *Từ điển bách khoa của hội "Anh em A. và I. Gra-nát và công ty"*. — Энциклопедический словарь т-ва «Бр. А. и И. Гранат и К⁰». 7-е, совершен. переработ. изд. под ред. Ю. С. Гамбарова и др. Т. 28. М., [1914], стлб. 219—243, 243'—246'. — 351, 384, 420, 427.
- "*Тхай-тơ*", Pê-téc-bua. — «Цайт», Пб. На евр. яз. — 198, 204.
- [*Txê-đéc-bau-mơ, X. Ô.] Đồng chí Gia-gien-lô và đảng đoàn dân chủ - xã hội*. — [Цедербаум, С. О.] Тов. Ягелло и с.-д. фракция. — «Луч», Спб., 1912, № 56, 21 ноября, стр. 1. Подпись: К. Августовский. — 157.
- Vài lời gửi các đồng chí công nhân*. — Несколько слов товарищам рабочим. [Листовка. Париж], кооп. тип. «Союз», [1910]. 2 стр. (От редакции «Рабочей Газеты»). — 1.
- "*Vấn đề bảo hiểm xã hội*", Xanh Pê-téc-bua. — «Вопросы Страхования», Спб. — 282.
- Về cuộc bầu cử ở Pê-téc-bua*. — К выборам в Петербурге. — «Невский Голос», Спб., 1912, № 6, 5 июля, стр. 1—2. — 92 - 93.
- Về những trung tâm bè phái*. [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân

- chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1910]. — *O фракционных центрах*. [Резолюция, принятая на пленуме ЦК РСДРП в январе 1910 г.]. — «Социал-Демократ», [Париж], 1910, № 11, 26 (13) февраля, стр. 11, в отд.: Из партии. — 33.
- Về tình hình hiện nay và về sự thống nhất*. — *O текущем моменте и об единстве*. — «Трудовая Правда», Спб., 1914, № 32, 4 июля, стр. 2. — 414, 425.
- Về việc đồng chí Bu-ri-a-nốp từ bỏ nhóm "bảy người"*. — *По поводу выхода т. Бурьянова из «семерки»*. — «Путь Правды», Спб., 1914, № 22, 26 февраля, стр. 2. Подпись: Представители Выборгского района в количестве 12 человек. — 354, 355.
- Về trường đảng*. [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào tháng Giêng 1910]. — *O партийной школе*. [Резолюция, принятая на пленуме ЦК РСДРП в январе 1910 г.]. — «Социал-Демократ», [Париж], 1910, № 11, 26 (13) февраля, стр. 10. — 7.
- Về việc thống nhất của tổ [chức] dân [tộc] ở địa phương*. [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị V (Hội nghị toàn Nga năm 1908) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga]. — *Об объединении национальных [альных] органов [изаций] на местах*. [Резолюция, принятая на Пятой конференции РСДРП (Общероссийской 1908 г.)]. — В кн.: Всероссийская конференция Рос. соц.- дем. рабочей партии. (В декабре 1908 года). Изд. газ. «Пролетарий». Paris, 1909, стр. 46. (РСДРП). — 242.
- Về việc thống nhất với Đảng dân [chủ] - xã [hội] Lit-va*. [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị V (Hội nghị toàn Nga năm 1908) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga]. — *Об объединении с социал-демократической партией Литвы*. [Резолюция, принятая на Пятой конференции РСДРП (Общероссийской 1908 г.)]. — Там же, стр. 46. — 242.
- Về việc thống nhất với Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan "phái tả"*. [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị V (Hội nghị toàn Nga năm 1908) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga]. — *Об объединении с "левицей" ППС*. [Резолюция, принятая на Пятой конференции РСДРП (Общероссийской 1908 г.)]. — Там же, стр. 46. — 242.
- Vì-tim-xki* — *Витимский* — хет Ôn-min-xki, M. X.

- "Vì chân lý"*, Xanh Pê-téc-bua. — «*За Правду*», Спб. — 277, 280, 282 - 283, 287 - 288, 289 - 290.
- 1913, № 8, 12 октября, 4 стр. — 278.
- 1913, № 9, 13 октября, стр. 3. — 277.
- 1913, № 11, 16 октября, стр. 2. — 280.
- 1913, № 12, 17 октября, стр. 2. — 280, 287 - 288.
- 1913, № 13, 18 октября, стр. 2. — 283.
- 1913, № 16, 22 октября, стр. 2; № 17, 23 октября, стр. 2—3. — 287 - 288.
- 1913, № 19, 25 октября, стр. 2. — 287 - 288.
- 1913, № 21, 27 октября, 4 стр. — 292.
- 1913, № 22, 29 октября, стр. 1, 2—3. — 287 - 288, 292, 297, 342.
- 1913, № 25, 1 ноября, стр. 2. — 298 - 299.
- "Vì đảng"*, Pa-ri. — «*За Партию*», Париж, 1912, № 3, 15 (2) октября, стр. 1—3. — 127, 177.
- 1914, № 5, февраль, стр. 1—3. — 429.
- Vin-ni-tsen-cô, V. C. Di huấn của các bậc làm cha*. — *Винниченко, В. К. Заветы отцов*. — В кн.: Земля. Сборник 14. М., 1914, стр. 99—286. — 382.
- *Trung thực với mình*. — *Честность с собой*. — В кн.: Земля. Сборник 5. М., 1911. — 370.
- *Về đạo đức của những kẻ thống trị và đạo đức của những kẻ bị trị*. (Thư ngỏ gửi các độc giả và nhà phê bình của tôi). — *O морали господствующих и морали угнетенных*. (Открытое письмо к моим читателям и критикам). Пер. с украинск. Изд. «Нашего Голоса» — органа украинской социал-демократии России и Австрии. Львів, накл. Скульского з друк. «Народної», 1911. 92 стр. — 370.
- Vô-đô-vô-dốp, V. V. X. A. Mu-rôm-txép, với tư cách là chủ tịch Đu-ma nhà nước*. — *Водовозов, В. В. С. А. Муромцев, как председатель Государственной думы*. — «*Современник*», Спб., 1911, № 1, стр. 282—305. — 15, 16.
- Vôi-tin-xki, V. X. Tia sáng trong đêm tối*. — *Войтинский, В. С. Лучсвета среди ночи*. — «*Просвещение*», Спб., 1914, № 4, стр. 3—21. — 290, 298.

- Vụ *Bây-lí-xơ* — Дело Бейлиса. — «Социал-Демократ», [Париж], 1913, № 32, 15 (28) декабря, стр. 2. — 322.
- Vùng bờ biển *Ban-tích*. — Прибалтийский край. — «Путь Правды», Спб., 1914, № 50, 30 марта, стр. 3—4. — 350.
- [*Ха-vin-cốt*, B. V.] *Côn ngựa tái nhợt*. — [Савинков, Б. В.] Конь бледный. Спб., «Шиповник», 1909. 147 стр. Перед загл. авт.: В. Ропшин. — 104.
- *Điều không có thực*. — То, чего не было. (Три брата). — «Заветы», Спб., 1912, № 1, апрель, стр. 64—82; № 2, май, стр. 33—55; № 3, июнь, стр. 31—46; № 4, июль, стр. 5—43; № 5, август, стр. 5—20; № 6, сентябрь, стр. 5—41; № 7, октябрь, стр. 5—47; № 8, ноябрь, стр. 5—40; 1913, № 1, январь, стр. 83—112. Подпись: В. Ропшин. — 104, 114, 180, 229.
- Xan-tư-cốt* - *Sê-đrinh*, M. Ê. *Người thuộc phái tự do*. — Салтыков-Щедрин, М. Е. Либерал. — 236.
- *Những bức thư hỗn tạp*. — Пестрые письма. — 147.
- Xanh Pê-téc-bua*, ngày 19 tháng Bảy. [Xã luận]. — С.- Петербург, 19 июля. [Переодовая]. — «Речь», Спб., 1912, № 195 (2149), 19 июля (1 августа), стр. 1. — 106.
- Xơ-voóc-tхốp* - *Xtê-ra-nốp*, I. I. *Thư gửi V. I. Lê-nin*. — Trước ngày 9 (22) tháng Ba 1914. Bản thảo¹. *Скворцов-Степанов, И. И. Письмо В. И. Ленину*. Март, ранее 9 (22), 1914 г. Рукопись. — 356 - 358.
- Xê-đốp*, L. — *Sedov*, L. — *xem* *Côn-tхốp*, Đ.
- "*Xi-bi-ri mới*", *Iéc-cút-xơ*. — «Новая Сибирь», Иркутск. — 199.
- Xki-ta-lê-tхơ*, X. G. *Sao băng*. — *Скиталец*, С. Г. *Метеор*. — «Русское Богатство», Спб., 1913, № 1, стр. 187—220; № 2, стр. 127—163. — 220.
- [*Xta-lin*, I. V]. *Ai chiến thắng?* — [Сталин, И. В.] *Кто победил?* — «Правда», Спб., 1912, № 146, 18 октября, стр. 1. — 134 - 135.

¹⁾ In lần đầu trên tạp chí "Lưu trữ lịch sử", tiếng Nga, M., 1959, № 2, tr. 14 - 17.

- *Gửi tất cả nam nữ công nhân Nga!* — Ко всем рабочим и работницам России! 9-ое января [1913 г. Листовка]. Спб., январь 1913. 2 стр. Подпись: Центральный Комитет РСДРП. — 153 - 154.
- *Thư ủy nhiệm của công nhân Pê-téc-bua trao cho đại biểu công nhân của mình*. — Наказ петербургских рабочих своему рабочему депутату. [Листовка. Спб., 1912]. 1 стр. — 145, 147, 148.
- *Thư ủy nhiệm của công nhân Pê-téc-bua trao cho đại biểu công nhân của mình*. — Наказ петербургских рабочих своему рабочему депутату. — «Социал-Демократ», [Париж], 1912, № 28—29, 5 (18) ноября, стр. 4. — 145.
- *Vấn đề dân tộc và phong trào dân chủ - xã hội*. — Национальный вопрос и социал-демократия. — «Просвещение», Спб., 1913, № 3, стр. 50—62; № 4, стр. 22—41; № 5, стр. 25—36. Подпись: К. Сталин. — 210, 220, 225.
- * *Xtê-clốp*, I-u, M. N. G. *Tséc-nư-sép-xki*, *Cuộc đời và hoạt động của ông*. — Стеклов, Ю. М. Н. Г. Чернышевский, его жизнь и деятельность. (1828—1889). Спб., тип. «Общественная Польза», 1909. 427 стр. — 44.
- Xơ-ru-vê*, P. B. *Kinh tế và giá cả*. Những nghiên cứu có phê phán về lý luận và lịch sử đời sống kinh tế. — *Струве*, П. Б. *Хозяйство и цена*. Критические исследования по теории и истории хозяйственной жизни. Ч. I. Хозяйство и общество. — Ценаценность. Спб. — М., Рябушинский, 1913. IV, XXXV, 358 стр. (Исследования и работы по полит. экономии и обществен. знаниям, изд. под ред. П. Б. Струве, Вып. III). — 313.
- "*Xvôi*" — «Свой» — *xem* *Tséc-nô-ma-dốp*, M. E.
-
- Abstract of the Twelfth Census of the United States*. 1900. Washington, 1902. XIII, 395 p. (United States Census Office). — 14.
- «*Arbeiter-Zeitung*», Wien. — 90, 97, 141.
- Aus dem russischen Parteileben*. — «Vorwärts», Berlin, 1912, Nr. 76, 30. März, S.3, trong mục: Aus der Partei. — 79.
- Bauer, O. Die Akkumulation des Kapitals*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912 - 1913, Jg. 31, Bd. I, Nr. 23, 7. März, S. 831 - 838; Nr. 24, 14. März, S. 862 - 874. — 225.

- «*Berliner Tageblatt und Handelszeitung*». — 417.
- [*Berzin, J.*] *Peezihmes par taktiku* 2. Partijas weenibas pamati. — «Biletens Latwijas Sozialdemokratijas Ahrsemju Grupu Biroja isdewums», Bruxelles, 1913, Nr. 2 - 3, 9. maja (26. aprili), 1. 2 - 4. Ký tên: Seemelis. — 242 - 243.
- «*Biletens Latwijas Sozialdemokratijas Ahrsemju Grupu Biroja isdewums*», Bruxelles, 1913, Nr. 2 - 3, 9. maia (26. aprili), 1. 2 - 4. — 241, 242 - 243.
- «*Bremer Bürger-Zeitung*». — 120, 141, 194, 323.
- 1912, Nr. 256, 31. Oktober. 2. Beilage zu Nr. 256, S. I. — 194.
- 1913, Nr. 24, 29. Januar; Nr. 25, 30. Januar. — 193 - 194, 225.
- «*Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International*», Bruxel-les. — 287.
- 1913, N 10, p. 67 - 68, 69 - 70. — 253.
- * *Census Reports*. Twelfth Census of the United States, taken in the Year 1900. Vol. V. Agriculture. P. I. Farms, live stock and animal products. Washington, United States Census Office, 1902. CCXXXVI, 767 p.; 18 Plates. — 343, 372.
- Délégués au Bureau Socialiste International*. — «Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International», Bruxelles, 1913, N 10, p. 67 - 68. — 253.
- Die in Stockholm lebenden deutschen Parteigenossen*. — «Vorwärts», Berlin, 1913, Nr. 33, 8. Februar, S. 3, trong mục: Aus der Partei. — 423.
- Eckstein, G.* [Die Rezension über das Buch:] Rosa Luxemburg: Die Akkumulation des Kapitals. Ein Beitrag zur ökonomischen Erklärung des Imperialismus. Berlin 1913. Verlag: Buchhandlung Vorwärts Paul Singer G. m. b. H. 446 S. Preis geh. 6 Mk., geb. 8 Mk. — «Vorwärts», Berlin, 1913, Nr. 40, 16. Februar. 3. Beilage des «Vorwärts», S. 1 - 2. — 225.
- Eine Erwiderung*. — «Leipziger Volkszeitung», 1914, Nr. 165, 21. Juli. 2. Beilage zu Nr. 165, S. 2. Ký tên: Die Redaktion der Prawda. — 421.

- «*Hamburger Echo*». — 193.
- Hourwich, I.* *Immigration and Labour*. The Economic Aspects of European Immigration to the United States. New York - London, Putnam, 1912. XVII, 544 p. — 342, 343.
- Hyndman, H. M.* *The Record of an Adventurous Life*. London, Macmillan, 1911. X, 460 p. — 57.
- Das Internationale Bureau*. — «Vorwärts», Berlin, 1913, Nr. 333, 18. Dezember, S. 3, trong mục: Aus der Partei. — 308, 329.
- J. K.* — xem Marchlewski, J.
- «*Der Kampf*», Wien. — 236.
- 1913, Nr. 8, I. Mai, S. 357 - 365. — 236.
- Kautsky, K.* *Der Krieg und die Internationale*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912 - 1913, Jg. 31, Bd. I, Nr. 6, 8. November, S. 185 - 193. — 139, 142.
- *Malthusianismus und Sozialismus*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1910 - 1911, Jg. 29, Bd. I, Nr. 18, 3. Februar, S. 620 - 627; Nr. 19, 10. Februar, S. 652 - 662; Nr. 20, 17. Februar, S. 684 - 697. — 43 - 44.
- *Die neue Taktik*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 44, 2. August, S. 654 - 664. — 113.
- Die Lage der Sozialdemokratie in Rußland*. Hrsg. vom «Boten» des Organisationskomitees der Sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands, Berlin, Hoffmann, 1912. 47 S. — 163.
- * *Legien, C.* *Aus Amerikas Arbeiterbewegung*. Berlin, Singer, 1914. 203 S. — 363.
- «*Leipziger Volkszeitung*». — 141, 323.
- 1912, Nr. 235, 9. Oktober. 3. Beilage, S. I. — 125.
- 1913, Nr. 12, 16. Januar, S. 1 ; Nr. 13, 17. Januar, S. 1 - 2; Nr. 14, 18. Januar, S. 1 - 2. — 193.
- 1913, Nr. 276, 28. November, S. 2. — 323.
- * — 1913, Nr. 298, 24. Dezember. 7. Beilage zu Nr. 298, S. I. — 323.
- 1914, Nr. 165, 21. Juli. 2. Beilage zu Nr. 165, S. 2. — 421.

- * [Lenin, V. I.] *Der Anonymus aus dem «Vorwärts» und die Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands*. Paris, «Ideal», 1912. 12 S. (Sozialdemokratische Arbeiterpartei Rußlands). — 146, 157 - 158.
- *Les élections à la IVe Douma*¹. — 146.
- *Erwiderung*. — «Leipziger Volkszeitung», 1912, Nr. 235, 9. Oktober. 3. Beilage, S. I. — 125.
- *Postscriptum*. — In: [Lenin, V. I.] Zur gegenwärtigen Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands. Dargestellt von der Redaktion des Zentralorgans (Sozialdemokrat) der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands [Leipzig], Druck der Leipziger Buchdruckerei A. G., 1912, S. 17 - 18. — 118 - 120, 121.
- *Zur gegenwärtigen Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands*. Dargestellt von der Redaktion des Zentralorgans (Sozialdemokrat) der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands. [Leipzig], Druck der Leipziger Buchdruckerei A. G., 1912. 18 S. — 98, 111, 112, 115, 118 - 120, 121.
- * — *Zur Spaltung in der russischen sozialdemokratischen Dumafraktion*. — «Leipziger Volkszeitung», 1913, Nr. 298, 24. Dezember. 7. Beilage zu Nr. 298, S. I. Ký tên: Redaktion des Zentralorgans der Sozialdem. Arbeiterpartei Rußlands, Sozialdemokrat. — 323.
- [Lunacharsky, A.] *Les courants tactiques dans le parti socialdemocrate Russe*. — «Le Peuple», Bruxelles, 1910, le 23 août. Ký tên: Woinoff. — 1 - 2, 26.
- Luxemburg, R. *Die Akkumulation des Kapitals*. Ein Beitrag zur ökonomischen Erklärung des Imperialismus. Berlin, Vorwärts, 1913. [4], 446 S. — 193, 225.
- [Marchlewski, J.] *Die Spaltung in der russischen sozialdemokratischen Fraktion*. — «Leipziger Volkszeitung», 1913, Nr. 276, 28. November, S. 2. Ký tên: J. K. — 323.
- * Marx, K. *Das Kapital*. Kritik der politischen Ökonomie. Bd. II. Buch

¹ In lần đầu trên báo "Le Peuple", Bruxelles, 1912, N 325, 20 novembre, p. 4.

- II: Der Zirkulationsprozeß des Kapitals. Hrsg. von F. Engels. Hamburg, Meißner, 1885. XXVII, 526 S. — 193, 225.
- Mayer, G. *Johann Baptist von Schweitzer und die Sozialdemokratie*. Ein Beitrag zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung. Jena, Fischer, 1909. VII, 448, VI S. — 56.
- Mehring, F. *Ein neues Werk des Marxismus*. — «Leipziger Volkszeitung», 1913, Nr. 12, 16. Januar, S. I; Nr. 13, 17. Januar, S. 1 - 2; Nr. 14, 18. Januar, S. 1 - 2. — 193.
- «Die Neue Zeit», Stuttgart. — 236, 324, 363, 422.
- 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 50, 9. September, S. 860 - 871. — 1.
- 1910 - 1911, Jg. 29, Bd. I, Nr. 18, 3. Februar, S. 620 - 627; Nr. 19, 10. Februar, S. 652 - 662; Nr. 20, 17. Februar, S. 684 - 697. — 43 - 44.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 41, 12. Juli, S. 541 - 550; Nr. 42, 19. Juli, S. 585 - 593; Nr. 43, 26. Juli, S. 609 - 616. — 113.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 44, 2. August, S. 654 - 664. — 113.
- 1912 - 1913, Jg. 31, Bd. I, Nr. 6, 8. November, S. 185 - 193. — 139, 142.
- 1912 - 1913, Jg. 31, Bd. I, Nr. 10, 6. Dezember, S. 346 - 359. — 156, 163, 236.
- 1912 - 1913, Jg. 31, Bd. I, Nr. 23, 7. März, S. 831 - 838; Nr. 24, 14. März, S. 862 - 874. — 225.
- «Novy Mir», New York. — 344, 372.
- * Pannekoek, A. *Klassenkampf und Nation*. Reichenberg, Runge, 1912, 55 S. — 210.
- *Massenaktion und Revolution*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 41, 12. Juli, S. 541 - 550; Nr. 42, 19. Juli, S. 585 - 593; Nr. 43, 26. Juli, S. 609 - 616. — 113.
- [Die Rezension über das Buch: R. Luxemburg «Die Akkumulation des Kapitals»]. — «Bremer Bürger-Zeitung», 1913, Nr. 24, 29. Januar; Nr. 25, 30. Januar. — 193, 225.
- Peary, R. E. *La découverte du pôle nord en 1909, sous le patronage du club arctique Peary...* Paris, Lafitte, 1911. 341 p. — 44.

- «*Le Peuple*», Bruxelles. — 141.
- 1910, le 23 août. — 2, 26.
- 1912, août. — 112.
- 1912, 30 novembre. — 177.
- Plechanow, G. *Der Aufschwung in Rußland*. — «Vorwärts», Berlin, 1914, Nr. 59, I. März, S. 1 - 2. — 429.
- * Radek, K. *Meine Abrechnung*. Bremen, Schmalfeldt, 1913. 63 S. — 225.
- Schweitzer, J. B. *Der einzige Weg zur Einheit*. Ein Beitrag zur Besprechung der nationalen Frage. Frankfurt a. M., Auffarth, 1860. 56 S. — 57.
- *Die österreichische Spitze*. Ein Beitrag zur Besprechung der nationalen Frage. Leipzig, Wigand, 1863. VIII, 119 S. — 56.
- *Der Zeitgeist und das Christenthum*. Leipzig, Wigand, 1861. IV, 340 S. — 56.
- *Zur deutschen Frage*. Frankfurt a. M., 1862. 41 S. — 57.
- Secrétaires des Partis affiliés*. — «Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International», Bruxelles, 1913, N 10, p. 69 - 70. — 253.
- Semkowsky, S. *Die Wiederbelebung des russischen Proletariats*. — «Der Kampf», Wien, 1913, Nr. 8, I. Mai, S. 357 - 365. — 236.
- Sitzung des Internationalen Bureaus*. — «Bremer Bürger-Zeitung», 1912, Nr. 256, 31. Oktober. 2. Beilage zu Nr. 256, S. I. — 193.
- «*Sozialistische Monatshefte*», Berlin. — 18, 363.
- Stiekloff, D. *Die russischen Wahlen*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912 - 1913, Jg. 31, Bd. I, Nr. 10, 6. Dezember, S. 346 - 359. — 156, 163.
- Strasser, I. *Der Arbeiter und die Nation*. Reichenberg, Runge, 1912. 61 S. — 91, 210.
- Thirteenth Census of the United States, taken in the Year 1910*. Vol. I - V. Washington, Government printing office, 1913 - 1914. 5 vol. (Department of commerce. Bureau of the census). — 372.

- * — Vol. V. Agriculture. 1909 and 1910. General Report and Analysis 1913. 927 p. — 343, 372.
- [Trotzky, L. D.] *Aus dem russischen Parteileben*. — «Vorwärts», Berlin, 1912, Nr. 72, 26. März. I. Beilage des «Vorwärts», S. I. — 72, 78.
- *Die Entwicklungstendenzen der russischen Sozialdemokratie*. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 50, 9. September, S. 860 - 871. — 1.
- *Die russische Sozialdemokratie*. (Von unserem russischen Korrespondenten). — «Vorwärts», Berlin, 1910, Nr. 201, 28. August, S. 4. — 1.
- «*Trybuna*», Warszawa. — 40.
- «*Vorwärts*», Berlin. — 72, 78, 141, 323, 339 - 340, 417, 429.
- 1910, Nr. 201, 28. August, S. 4. — 1.
- 1912, Nr. 72, 26. März. I. Beilage des «Vorwärts», S. I. — 72, 78.
- 1912, Nr. 76, 30. März, S. 3. — 79.
- 1913, Nr. 33, 8. Februar, S. 3. — 423.
- 1913, Nr. 40, 16. Februar. 3. Beilage des «Vorwärts», S. 1 - 2. — 225.
- 1913, Nr. 333, 18. Dezember, S. 3. — 308, 329.
- 1914, Nr. 59, I. März, S. 1 - 2. — 429.
- «*Vorwärts*», New York. — 344.
- «*Vorwärts*», Reichenberg. — 91.
- «*Zihna*», Riga - Bruxelles - Petrograd. — 371.

BẢN CHỈ DẪN TÊN NGƯỜI

A

A. — xem Xvéc-đlốp, I-a. M.

*A-bra-mô-vích, R. (Ranh, R. A.**, Mô-vích) (1880-1963) — một trong những thủ lĩnh của phái Bun. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là người thuộc phái thủ tiêu, đã tham gia hội nghị chống đảng do Tơ-rốt-xki triệu tập ở Viên vào tháng Tám 1912; tại hội nghị này khối chống bôn-sê-vích đã được thành lập. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là người thuộc phái giữa. Năm 1917, sau khi ở nước ngoài trở về Nga, gia nhập cánh hữu của những người men-sê-vích - quốc tế chủ nghĩa. Năm 1920, sống lưu vong ở Béc-ling, tích cực đấu tranh chống lại nước Nga xô-viết, cùng với L. Mác-tốp thành lập và biên tập tờ tạp chí men-sê-vích phản cách mạng "Truyền tin xã hội chủ nghĩa". Trong những năm 30 thế kỷ XIX, sang Mỹ và ở đó cộng tác với tờ báo Do-thái xã hội chủ nghĩa cánh hữu "Vorwärts" ("Tiến lên"). —192.

A-bram-tsích — xem Crư-len-cô, N. V.

A-đri-a-nốp — một phần tử men-sê-vích - thủ tiêu, trong những năm 1910-1911 sống ở nước ngoài. —22, 23-24.

A-lếch-xan-đrốp, N. — xem Xê-ma-scô, N. A.

A-lếch-xây. — 85, 380.

A-lếch-xây. — 197.

A-lếch-xê-en-cô, M. M. (sinh năm 1848) — người theo phái tháng Mười, đại diện chủ. Đại biểu của tỉnh Ê-ca-tê-ri-nô-xláp trong

* Những chữ in nghiêng trong ngoặc đơn là họ tên thật.

Đu-ma nhà nước III và Đu-ma nhà nước IV; trong các Đu-ma, A-lếch-xê-en-cô là chủ tịch tiểu ban ngân sách. —246.

A-lếch-xin-xki, G. A. (sinh năm 1879) — khi bắt đầu hoạt động chính trị, là một người dân chủ - xã hội. Trong những năm thế lực phản động thống trị, là một phần tử thuộc phái triệu hồi, một trong những kẻ tổ chức ra nhóm "Tiến lên" chống đảng. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - só-vanh, cộng tác với nhiều tờ báo tư sản. Tháng Bảy 1917, vu khống V. I. Lê-nin và những người bôn-sê-vích. Tháng Tư 1918, chạy ra nước ngoài. Trong thời gian sống lưu vong đã gia nhập phe của những thế lực phản động cực đoan. — 14, 27, 30, 118, 128, 159, 174, 182-184, 185, 209, 218, 229, 231, 247, 248, 252, 263, 364, 371, 388, 413, 417.

A-ven — xem Ê-nu-kít-dê, A. X.

Ác-cô-mét, X. T. — tác giả cuốn "Phong trào công nhân và phong trào dân chủ - xã hội ở Cáp-ca-dơ". —53, 256.

Ác-măng, A. A. (1903-1944) — con trai thứ của bà I. Ph. Ác-măng, về nghề nghiệp là kỹ sư cơ khí, công tác tại nhà máy ô-tô ở thành phố Goóc-ki, từ năm 1935 công tác ở Mát-xcơ-va. Trong thời kỳ Chiến tranh vệ quốc vĩ đại (1941-1945) ra mặt trận cùng với dân quân Mát-xcơ-va. Năm 1944 được kết nạp đảng tại mặt trận. —389.

Ác-măng, I. Ph. (Pê-tơ-rô-va) (1874-1920) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1904, một nhà cách mạng chuyên nghiệp, nhà hoạt động của phong trào nữ công nhân và cộng sản quốc tế. Làm công tác đảng ở Mát-xcơ-va, Pê-téc-bua và ở nước ngoài. Tích cực tham gia cuộc cách mạng 1905-1907. Đã nhiều lần bị bắt và bị trục xuất. Năm 1909 bà ra nước ngoài, lúc đầu sống ở Bruy-xen và đến năm 1910 thì sang Pa-ri. Được bầu làm bí thư Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Năm 1911 tham gia công tác của trường đảng bôn-sê-vích ở Lông-giuy-mô. Năm 1912 bí mật trở về Nga và với tư cách là đại diện của Ban chấp hành trung ương của đảng, bà đã tiến hành một khối lượng công tác to lớn ở Pê-téc-bua nhằm chuẩn bị cho cuộc bầu cử Đu-ma nhà nước IV. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là người tham gia Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế (1915), Hội nghị thanh niên quốc tế (1915), Hội nghị Ki-en-tan và Hội nghị Xim-méc-van của những người

quốc tế chủ nghĩa. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là ủy viên của Ban chấp hành đảng bộ tỉnh Mát-xcơ-va, ủy viên Ban chấp hành Xô-viết tỉnh Mát-xcơ-va và chủ tịch Hội đồng kinh tế quốc dân tỉnh Mát-xcơ-va. Từ năm 1918, phụ trách ban phụ vận trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng Cộng sản (b) Nga. — 94, 308, 314-315, 322-323, 326-331, 332-333, 345-346, 352-353, 359-360, 363-366, 370-371, 380, 382-383, 386-387, 388-391, 396-397, 398-405, 406-411, 411-412, 418-419, 420-422, 434.

Ác-xen-rốt, L. I. (1868-1946) — nhà triết học và nghiên cứu văn học, đã tham gia phong trào dân chủ - xã hội. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, lúc đầu bà gia nhập phái bên-sê-vích, về sau theo Plê-kha-nốp chuyển sang phái men-sê-vích. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, giữ lập trường vệ quốc chủ nghĩa. Từ năm 1918 thôi không hoạt động chính trị tích cực nữa, làm công tác giảng dạy tại nhiều trường đại học ở trong nước. — 229.

Ác-xen-rốt, P. B. (1850-1928) — một trong những thủ lĩnh của phái men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là một trong những người lãnh đạo phái thủ tiêu, tham gia ban biên tập báo "Tiếng nói người dân chủ - xã hội" của phái men-sê-vích - thủ tiêu. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, y núp dưới những lời lẽ có tính chất phái giữa, thực tế là đứng trên lập trường của chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Ác-xen-rốt có thái độ thù địch với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười; sống lưu vong ở nước ngoài, tuyên truyền cho việc can thiệp vũ trang chống nước Nga xô-viết. — 32, 93, 121, 405.

Ai-den-stát, I. L. (I-u-đin) (1867-1937) — một trong những thủ lĩnh của phái Bun. Từ năm 1902 là ủy viên Ban chấp hành trung ương của phái Bun, hoạt động ở Min-xcơ và Ô-đét-xa. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là phần tử men-sê-vích tích cực. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Năm 1922, sang sống lưu vong ở Đức, ở đó cầm đầu một nhóm của phái Bun tiến hành chiến dịch vu khống Liên - xô. — 35.

Am-phi-tê-a-tơ-rốp, A. V. (1862-1938) — nhà văn tư sản chuyên viết bài châm biếm, đã từng cộng tác với các báo tư sản - tự do

chủ nghĩa cũng như các báo phản động. Năm 1905, sang Pháp và đã sống ở đó mấy năm. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là một tên bạch vệ lưu vong. — 4, 5-6, 63, 109, 215.

An — xem Gioóc-đa-ni-a, N. N.

An — xem Te - Đa-ni-e-li-an, Đ.

An-be — xem Pi-át-ni-txơ-ki, I. A.

An-đrây — xem Xvéc-đlốp, I-a. M.

An-đrây Ni-cô-la-ê-vích — xem Ê-li-da-rô-va - U-li-a-nô-va, A. I.

An-đrê-ê-va, M. Ph. (1868-1953) — đảng viên Đảng cộng sản Liên - xô từ năm 1904, một nữ nghệ sĩ Nga có tiếng tăm, nhà hoạt động xã hội, là vợ và người trợ thủ của A. M. Goóc-ki. Đã tham gia cuộc cách mạng 1905. Đã hoàn thành nhiều công việc của đảng do V. I. Lê-nin trực tiếp ủy nhiệm. Đã giúp đỡ đảng về mặt tài chính. Đã từng bị cảnh sát truy nã. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười bà tích cực tham gia sinh hoạt xã hội của đất nước. Trong những năm 1931-1948 là giám đốc Cung bác học Mát-xcơ-va. — 1, 2, 6, 42, 47, 51, 63, 105, 110, 126, 130, 180, 181, 183.

An-đrê-u-sa — xem Ác-măng, A. A.

An-tô-nốp — xem Pô-pốp, A. V.

An-tô-nốp, B. — năm 1912 sống ở Rô-ma, là phóng viên báo "Sự thật". — 151.

Ă

Ăng-ghen (Engels), *Phri-đrích* (1820-1895) — một trong những người sáng lập ra chủ nghĩa cộng sản khoa học, lãnh tụ và người thầy của giai cấp vô sản quốc tế, bạn và bạn chiến đấu của C.Mác (xem bài của V. I. Lê-nin "Phri-đrích Ăng-ghen"). Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 2, tr. 1-14). — 304.

B

Ba-bin — năm 1912 là phần tử men-sê-vích theo phái Plê-kha-nốp. — 75.

Ba-da-rốp (Rút-nép), V. A. (1874-1939) — tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1896. Trong những năm 1905-1907, cộng tác với nhiều xuất bản phẩm bên-sê-vích. Trong thời kỳ thế lực phản động thống trị, Ba-da-rốp từ bỏ chủ nghĩa bên-sê-vích, tuyên truyền cho "thuyết tạo thân" và chủ nghĩa kinh nghiệm phê phán, là một trong những đại biểu chính của trào lưu xét lại chủ nghĩa Mác theo tinh thần chủ nghĩa Ma-khơ. Ba-da-rốp đã chống lại Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Từ năm 1921, làm việc ở Ủy ban kế hoạch nhà nước; trong những năm cuối đời, làm công tác dịch các tác phẩm văn học và triết học. — 183 - 184.

Ba-đa-ép, A. E. (№1) (1883-1951) — đảng viên bên-sê-vích, về nghề nghiệp là công nhân nguội, về sau là nhà hoạt động đảng và nhà nước xô-viết. Gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1904, làm công tác đảng ở Pê-téc-bua. Là đại biểu của công nhân tỉnh Pê-téc-bua trong Đu-ma nhà nước IV, tham gia đảng đoàn bên-sê-vích trong Đu-ma; bên cạnh công tác trong Đu-ma, Ba-đa-ép còn tiến hành một khối lượng công tác cách mạng to lớn ở ngoài Đu-ma, đã cộng tác với tờ báo bên-sê-vích "Sự thật". Tháng Mười một 1914, do hoạt động cách mạng nhằm chống lại cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, Ba-đa-ép đã bị bắt cùng với các nghị sĩ bên-sê-vích khác và năm 1915 thì bị đày đi vùng Tu-ru-khan-xơ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, tham gia công tác lãnh đạo đảng, công tác xô-viết và kinh tế. — 150, 151, 161-162, 166, 172, 181, 182, 198, 203, 204, 207, 209, 213, 312.

Ba-tu-rin (Da-mi-a-tin), N. N. (1877-1927) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, nhà chính luận, nhà sử học. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901. Làm công tác đảng ở Ki-ép, Tu-la, Pê-téc-bua, Vô-rô-ne-giơ, Mát-xcơ-va, U-ran. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Trong khi sống lưu vong ở Giơ-ne-vơ, đã cùng với V. Đ. Bôn-tơ - Bru-ê-vích tổ chức thư viện và cục lưu trữ của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Từ khi thành lập báo "Ngôi sao", Ba-tu-rin làm công tác biên tập báo, về sau là một trong những chủ biên của báo "Sự thật". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là ủy viên ban biên tập báo "Sự thật", ủy viên hội đồng lãnh đạo Ban lịch sử đảng, giảng viên của Trường đại học cộng sản mang tên I-a. M. Xvéc-đlốp. Tác giả của nhiều tác phẩm về lịch sử đảng. — 151.

Ba-xốc - xem Mê-lê-nép-xki, M. I.

Bau-e (Bauer) Ốt-tô (1882-1938) — một trong những thủ lĩnh của cánh hữu Đảng dân chủ - xã hội Áo và Quốc tế II. Có thái độ thù địch với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. — 225.

Bây-li-xơ, M. T. (sinh năm 1873) — quản đốc nhà máy gạch ở Ki-ép, người Do-thái, năm 1911 bị vu oan là đã giết chết một cậu bé theo đạo Thiên chúa, tuồng như vì mục đích lễ nghi tôn giáo. — 322 - 323.

Béc-da-đi-an, A. A. (I-u-ri, I-u-ri-ép) (1881-1939) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901. Là một trong những người lãnh đạo tổ chức bên-sê-vích Ba-cu. Đã nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Năm 1906 ra ở nước ngoài. Năm 1912 là thành viên của đoàn đại biểu bên-sê-vích ở Đại hội Ba-lơ. Năm 1915 trở về Cáp-ca-dơ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, giữ cương vị quan trọng trong công tác nhà nước và công tác ngoại giao. — 95, 144, 156, 175, 223, 263, 272, 386, 396.

Béc-din (Béc-dinh, Di-e-mê-li-xơ), I-a. A. (1881-1938) — một trong những người đã tham gia phong trào cách mạng ở Lát-vi-a sớm nhất, về sau là nhà hoạt động đảng và nhà nước. Là đảng viên từ năm 1902. Đã tham gia cuộc cách mạng 1905 - 1907. Năm 1908 ra nước ngoài, là ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (1910) và ủy viên Ban chấp hành các nhóm ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Là đại biểu dự Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a (tháng Giêng 1914). Sau đại hội, là ủy viên Ban chấp hành ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a và ủy viên ban biên tập báo "Zihna" ("Đấu tranh"), cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng. Mùa hè năm 1917 ông trở về Pê-tơ-rô-grát, ở đó tích cực tham gia cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Về sau giữ cương vị quan trọng trong công tác ngoại giao và công tác nhà nước. — 147, 241-243, 396, 412.

Béc-stanh (Bernstein), E-đu-a (1850-1932) — thủ lĩnh của cánh cơ hội chủ nghĩa cực đoan của Đảng dân chủ - xã hội Đức và Quốc tế II, nhà lý luận của chủ nghĩa xét lại và chủ nghĩa cải lương. Béc-stanh tuyên bố rằng nhiệm vụ chủ yếu của phong trào công nhân là đấu tranh cho những cuộc cải cách nhằm cải thiện hoàn cảnh kinh tế của công nhân dưới chế độ tư bản chủ nghĩa, đưa ra

công thức cơ hội chủ nghĩa: "phong trào là tất cả còn mục đích cuối cùng chẳng là gì cả". Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, Béc-stanh đứng trên lập trường phái giữa, che đậy chủ nghĩa xã hội - sô-vanh bằng những lời nói suông về chủ nghĩa quốc tế. Trong những năm tiếp theo sau, Béc-stanh tiếp tục ủng hộ chính sách của giai cấp tư sản đế quốc chủ nghĩa, chống lại Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười và Nhà nước xô-viết. — 18, 384.

Be-ben (Bebel), *Au-gu-xtơ* (1840-1913) — một trong những nhà hoạt động nổi tiếng nhất của Đảng dân chủ - xã hội Đức và phong trào công nhân quốc tế. — 56, 124, 211, 268, 274.

Bê-bu-tốp, *I. Đ.* — công trước, có cảm tình với phong trào dân chủ - xã hội; ông đã thu thập được những văn kiện về lịch sử của phong trào giải phóng ở Nga. Ông đã để lại kho lưu trữ tài liệu và thư viện của mình cho Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 134, 273.

Bết-nui, *Đê-mi-an* (*Pri-đvô-rốp*, *E. A.*) (1883-1943) — nhà thơ xô-viết lỗi lạc, đảng viên bôn-sê-vích từ năm 1912. Từ năm 1911 cộng tác với những tờ báo bôn-sê-vích "Ngôi sao" và "Sự thật". Những bài thơ và những bài ngụ ngôn của ông thấm sâu tinh thần đấu tranh giai cấp chống chế độ tư bản chủ nghĩa và những kẻ bảo vệ nó. Trong thời kỳ có cuộc can thiệp quân sự của nước ngoài và nội chiến, ông đã ra phục vụ ở các mặt trận với tư cách một nhà thơ cổ động. Trong những năm Chiến tranh vệ quốc vĩ đại, ông đã đăng trên các trang báo "Sự thật" những bài thơ về chủ nghĩa yêu nước xô-viết. — 152, 235, 237.

Blan-cơ, *R. M.* (sinh năm 1866) — nhà chính luận, một nhà hóa học. Cộng tác với tạp chí "Giải phóng" — cơ quan ngôn luận của giai cấp tư sản tự do chủ nghĩa Nga, là ủy viên trong ban biên tập, sau đó là chủ biên thực sự của báo "Đời sống của chúng ta", đã cộng tác với tờ báo dân chủ - lập hiến cánh tả "Đồng chí". Là chủ biên tạp chí "Nhu cầu sinh hoạt" của những người dân chủ - lập hiến, những người xã hội chủ nghĩa nhân dân và phái men-sê-vích - thủ tiêu. — 92, 107.

Bô-gđã-nốp (*Ma-li-nốp-xki*, *A. A.*, Ra-khmê-tốp) (1873-1928) — một người dân chủ - xã hội, nhà triết học, nhà xã hội học, nhà kinh tế học, về nghề nghiệp là bác sĩ. Sau Đại hội II Đảng công

nhân dân chủ - xã hội Nga, theo những người bôn-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, đã cầm đầu phái triệu hồi, là thủ lĩnh của nhóm "Tiến lên" chống đảng. Trong những vấn đề triết học ông đã có ý định lập ra một hệ thống riêng, tức là "chủ nghĩa kinh nghiệm nhất nguyên" (một biến dạng của triết học duy tâm chủ quan của Ma-khơ) mà V. I. Lê-nin đã phê phán kịch liệt trong tác phẩm "Chủ nghĩa duy vật và chủ nghĩa kinh nghiệm phê phán". Tại cuộc hội nghị ban biên tập mở rộng của báo "Người vô sản" tháng Sáu 1909, Bô-gđã-nốp bị khai trừ khỏi hàng ngũ những người bôn-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là một trong những người tổ chức và lãnh đạo nhóm "Văn hóa vô sản". Từ năm 1926 là giám đốc Viện truyền máu do ông lập ra. — 27, 182-183, 207, 209, 218 235, 247, 248, 261, 299, 341, 342, 345, 364.

Bô-gu-tsác-xki (*I-a-cô-vlêp*, *V. I-a.*) (1861-1915) — nhà hoạt động của giai cấp tư sản tự do chủ nghĩa và nhà sử học của phong trào dân túy ở Nga. Trong những năm 90 của thế kỷ XIX, theo "chủ nghĩa Mác hợp pháp". Trong những năm 1902-1905, tham gia tích cực tạp chí "Giải phóng" do P. B. Xơ-ru-vê đứng đầu. Năm 1905 ra khỏi tạp chí đó và cùng với E. Đ. Cu-xcô-va và X. N. Prô-cô-pô-vích bắt đầu xuất bản tạp chí "Vô đề" và báo "Đồng chí". Trong những năm 1906-1907, với sự tham gia của V. L. Bốc-txép, đã xuất bản tạp chí "Dĩ vãng". Trong những năm 1914-1915 làm thư ký khoa học của Hội kinh tế tự do. Là tác giả và biên tập viên nhiều tác phẩm về lịch sử của phong trào cách mạng ở Nga. — 229.

Bô-rin — xem Cre-xtin-xki, N. N.

Bôn-tơ - *Bru-ê-vích*, *V. Đ.* (1873 - 1955) — đảng viên bôn-sê-vích; nhà sử học và nhà văn. Năm 1904 phụ trách công tác phát hành của Ban chấp hành trung ương, về sau tổ chức việc xuất bản sách báo bôn-sê-vích (nhà xuất bản "V. Bôn-tơ - Bru-ê-vích và N. Lê-nin"). Những năm sau đó tham gia tích cực vào việc tổ chức các báo, các tạp chí bôn-sê-vích và các nhà xuất bản của đảng.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là chánh văn phòng Hội đồng bộ trưởng dân ủy (cho tới tháng Mười 1920), tổng biên tập của nhà xuất bản "Đời sống và tri thức", làm công tác quan trọng khác và công tác khoa học. — 9, 12, 16.

Bran-tinh (Branting), *Các-lơ I-an-ma* (1860 - 1925) — thủ lĩnh của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển, một trong những nhà lãnh đạo

của Quốc tế II. Trong những năm 1887-1917 (có những thời gian gián đoạn), chủ biên của báo "Socialdemokraten" ("Người dân chủ - xã hội"), cơ quan ngôn luận trung ương của đảng; trong những năm 1897-1925 là đại biểu của Quốc hội Thụy-điển. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - số-vanh. Vào những năm 1920, 1921 - 1923 và 1924 - 1925, đứng đầu các chính phủ dân chủ - xã hội. — 424.

Brau-nơ — xem I-an-xôn, I-a. E.

Bri-ăng (Briand), *A-ri-xti-đơ* (1862-1932) — nhà hoạt động nhà nước và nhà ngoại giao Pháp. Năm 1909, Bri-ăng trở thành thủ tướng của "nội các ba tên phản bội" (Bri-ăng - Min-lơ-răng - Vi-vi-a-ni). Năm 1913 và những năm 1915-1917, 1921-1922, y làm thủ tướng; năm 1924 là đại diện của Pháp tại Hội quốc liên. Trong những năm 1926 - 1931, là bộ trưởng Bộ ngoại giao. —15.

Brít-man — xem Pô-pốp, A. V.

Brô-nốp-xki, I-u. (1856-1917) — công nhân, thành viên của tổ chức Vác-sa-va của Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va; từ năm 1912 là nhà hoạt động của cái gọi là phái đối lập "Rô-dơ-la-mốt", gần gũi nhất với những người bên-sê-vích. Năm 1912, là đại biểu cử tri của đoàn tuyển cử công nhân Vác-sa-va; năm 1915, là biên tập viên có trọng trách của báo "Nasza Trybuna", cơ quan ngôn luận hợp pháp của Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va. Cuối năm 1916 bị bọn cầm quyền chiếm đóng Đức bắt vào trạm giam ở Ga-ven-béc-gơ. —190, 400.

Bu-kha-rin, N. I. (1888-1938) — đứng trong hàng ngũ đảng bên-sê-vích từ năm 1906; làm công tác tuyên truyền ở các quận của Mát-xcơ-va. Năm 1911 ra nước ngoài. Năm 1915 cộng tác với tạp chí "Người cộng sản", đứng trên lập trường phi mác-xít trong các vấn đề về nhà nước, về chuyên chính vô sản và về quyền dân tộc tự quyết, v.v..

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, giữ nhiều chức vụ quan trọng. Đã nhiều lần chống lại chính sách lê-nin-nít của đảng. Từ năm 1928, cầm đầu phái hữu đối lập trong Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. Năm 1929, bị đưa ra khỏi Bộ chính trị Ban chấp hành trung ương; năm 1937, bị khai trừ ra khỏi hàng ngũ của đảng vì tội hoạt động chống đảng. —175, 313, 327, 339, 341.

Bu-rê-nin, V. P. (1841-1926) — nhà chính luận và nhà văn phản động.

Từ năm 1876, tham gia ban biên tập báo "Thời mới", cầm đầu nhóm văn sĩ viết thuê thuộc phái "Thời mới". V. I. Lê-nin thường dùng tên của Bu-rê-nin để chỉ những phương pháp luận chiến không trung thực. (Trong trường hợp này từ ngữ "Bu-rê-nin-Gam-ma" nhằm nói về L. Mác-tốp). —307, 310.

Bu-ri-a-nốp, A. Ph. (sinh năm 1880) — một phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là người theo phái thủ tiêu. Là đại biểu của tỉnh Ta-vrích trong Đu-ma nhà nước IV, tham gia đảng đoàn dân chủ-xã hội trong Đu-ma. Năm 1914 rời bỏ phái thủ tiêu và theo phái men-sê-vích ủng hộ đảng, trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã ngã theo tư tưởng vệ quốc. —186, 258, 259, 327, 354 - 355.

Bun-ga-cốp, X. N. (1871-1944) — nhà kinh tế học tư sản, nhà triết học duy tâm. Trong những năm 90 của thế kỷ XIX là một "nhà mác-xít hợp pháp". Tiến hành xét lại học thuyết Mác về vấn đề ruộng đất. Sau cuộc cách mạng 1905 - 1907 đã gia nhập bọn dân chủ - lập hiến, tuyên truyền chủ nghĩa thân bí triết học, tham gia biên soạn tập san phản cách mạng "Những cái mốc". Từ năm 1918, trở thành linh mục. Năm 1922, vì hoạt động phản cách mạng y bị trục xuất ra nước ngoài và ở đó y tiến hành tuyên truyền thù địch chống Liên-xô. —214, 215.

Bun-kìn (Xê-mê-nốp), Ph. A. (sinh năm 1888) — một nhà dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, theo phái thủ tiêu. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, làm việc trong các ủy ban công nghiệp chiến tranh của Nốp-gô-rôt, Xa-ma-ra và Pê-téc-bua. — 405.

Buốc-txép, V. L. (1862-1936) — đã tham gia phong trào cách mạng những năm 80 của thế kỷ XIX, gần gũi với những người theo phái "Dân ý". Sau lần bị bắt, bỏ chạy ra nước ngoài, ra sức vạch trần những công việc bí mật của Cục cảnh sát. Trước cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất, gần gũi với bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng, sau khi cách mạng bị thất bại quay sang ủng hộ bọn dân chủ - lập hiến. Từ tháng Mười 1911 đến tháng Giêng 1914 là chủ biên báo "Tuông lai" của giai cấp tư sản tự do chủ nghĩa. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử số-vanh cuồng nhiệt. Sau khi trở về Nga, đứng về phía

bọn phản cách mạng chống lại những người bôn-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, tham gia xây dựng các tổ chức quần chủ - bạch vệ. —380.

C

C-vích-xem Côn-xtan-ti-nô-vích, A. Ê.

Ca-gan, A. P. — chủ biên tờ "Vorwärts", một tờ báo Do-thái xã hội chủ nghĩa xuất bản ở Niu-Oóc. —343.

Ca-mê-nép, L. B. (Rô-den-phen-đơ, L. B., I-u. C.) (1883-1936) — gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, gia nhập phái bôn-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị, giữ lập trường điều hòa đối với phái thủ tiêu, phái triệu hồi và phái Tơ-rốt-xki. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, chống lại đường lối của đảng tiến tới cách mạng xã hội chủ nghĩa, chống lại khởi nghĩa vũ trang.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, giữ nhiều chức vụ quan trọng. Đã nhiều lần tỏ ra dao động, chống lại đường lối lê-nin-nít của đảng. Năm 1927 đã bị Đại hội XV Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô khai trừ ra khỏi đảng vì hoạt động tích cực trong phái đối lập của Tơ-rốt-xki, sau đó đã hai lần được phục hồi đảng tịch và lại bị khai trừ khỏi đảng vì tội hoạt động chống đảng. —41, 48, 49, 51, 56-57, 85-86, 92, 93, 94-95, 97, 98, 106, 111-112, 112-113, 113-114, 117-120, 120-121, 124, 138-140, 142, 143-144, 145-146, 148-149, 151-152, 154-159, 173, 185-189, 202-203, 219-220, 222-224, 228-230, 236, 244, 246-247, 252-254, 262-263, 287, 298, 328, 331, 340-341, 345.

Ca-tô-rốp-xki, C. R. (sinh năm 1870) — nhà kinh tế học. Đầu những năm 90 của thế kỷ XIX ông tham gia nhóm "Dân ý" ở Pê-téc-bua. Về sau tham gia báo chí của đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng, mặc dầu về mặt hình thức ông không phải là đảng viên của đảng đó. Là tác giả của nhiều công trình nghiên cứu về vấn đề ruộng đất. —5.

Ca-xpa-rốp, V. M. (1883-1917) — ủy viên Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Trong những năm 1907-1911 là ủy viên Ban chấp hành Ba-cu; trong những năm 1913-1914 sống ở Béc-lanh, giúp cho việc trao đổi

thư từ bí mật giữa Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với một số các tổ chức ở Nga. —256-257, 269, 271, 273, 318, 339-340, 417, 429.

Các-lơ-xôn, C. M. (Ô-grê-tít) (1888-1938) — một người dân chủ - xã hội Lát-vi-a, đảng viên bôn-sê-vích, ủy viên Ban chấp hành các nhóm ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Từ năm 1909 đến năm 1914 công tác ở Bruy-xen với tư cách là thợ xếp chữ ở một nhà in đã in "Bản tin" của Ban chấp hành các nhóm ở nước ngoài, tờ "Zihna" và các xuất bản phẩm bất hợp pháp khác của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai ông sang Nga, làm việc trong các nhà in. Sau Cách mạng tháng Mười ông làm việc ở các cơ quan của Ủy ban đặc biệt toàn Nga. —317, 349.

Các-pin-xki, V. A. (1880-1965) — một trong những nhà hoạt động lão thành của Đảng cộng sản Liên-xô, nhà văn và nhà tuyên truyền nổi tiếng của đảng. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898, đảng viên bôn-sê-vích; đã nhiều lần bị bắt. Năm 1904 ra nước ngoài, ở Giơ-ne-vơ; tại đây ông đã làm quen với V. I. Lê-nin. Từ đó ông liên tục công tác trong các tổ chức của đảng ở nước ngoài, tham gia các tờ báo bôn-sê-vích "Tiến lên" và "Người vô sản", phụ trách thư viện và cơ quan lưu trữ của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở Giơ-ne-vơ. Trong những năm 1914-1917 đã cộng tác với báo "Người dân chủ-xã hội", Cơ quan ngôn luận trung ương của đảng và làm công tác xuất bản và phát hành sách báo bôn-sê-vích. Tháng Chạp 1917 ông trở về Nga; giữ cương vị quan trọng trong công tác đảng và công tác xô-viết. Từ năm 1937 làm công tác khoa học và tuyên truyền. Là tiến sĩ khoa học kinh tế. Tác giả của nhiều cuốn sách viết về V. I. Lê-nin, về chủ nghĩa Lê-nin và về các vấn đề khác. —14, 124-125, 373-374, 379.

Các-xki— xem Mác-khlép-xki, I-u.

Cam-xki—xem Vla-đi-mia-xki, M. Ph.

Cát-cốp, M. N. (1818-1887) — địa chủ, một nhà chính luận phản động. Khi bắt đầu hoạt động chính trị là người theo chủ nghĩa tự do quý tộc ôn hòa. Đầu những năm 60 của thế kỷ XIX chuyển sang phe phản động. Trong những năm 1863-1887 là chủ biên và là người xuất bản tờ "Tin tức Mát-xcơ-va", cái loa của thế lực

phản động quân chủ. Cát-cốp tự gọi mình là "con chó canh gác trung thành của chế độ chuyên chế". Tên của Cát-cốp là tượng trưng cho thế lực phản động điên cuồng nhất. —100.

Cau-xky (Kautsky), *Các-lơ* (1854-1938) — một trong những lãnh tụ của Đảng dân chủ - xã hội Đức và Quốc tế II, lúc đầu là một người mác-xít, về sau là kẻ phản bội chủ nghĩa Mác, là nhà tư tưởng của một thứ chủ nghĩa cơ hội thuộc loại tai hại và nguy hiểm nhất là chủ nghĩa phá vỡ (chủ nghĩa Cau-xky). Tổng biên tập tạp chí lý luận của Đảng dân chủ - xã hội Đức "Die Neue Zeit" ("Thời mới").

Sau khi có sự phân liệt trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, ủng hộ phái men-sê-vích. Tán thành "điều hòa" và thống nhất phái bôn-sê-vích và phái men-sê-vích bằng cách là phái bôn-sê-vích từ bỏ những nguyên tắc tổ chức và đường lối chính trị của họ, dẫn đến chỗ thủ tiêu đảng mác-xít cách mạng ở Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, công khai chống lại cách mạng vô sản và chuyên chính của giai cấp công nhân, chống lại đảng của phái bôn-sê-vích và Nhà nước xô-viết. —43, 51, 113-114, 139, 142, 309, 324, 328, 363, 386, 395, 397, 403, 407, 408, 419, 421.

Cay-ô (Caillaux), *Giô-dép* (1863-1944) — nhà hoạt động nhà nước Pháp, một trong những thủ lĩnh của đảng cấp tiến tư sản Pháp. Trước chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là bộ trưởng Bộ tài chính, chủ tịch Hội đồng bộ trưởng và bộ trưởng Bộ nội vụ. Năm 1911 đã ký hiệp ước Pháp - Đức về việc phân chia phạm vi ảnh hưởng để xâm chiếm thuộc địa ở châu Phi và về việc cho phép tư bản Đức đầu tư vào sở giao dịch Pháp. Chính sách thân Đức của Cay-ô đã làm cho Cay-ô vấp phải sự chống đối của giới sô-vanh chống Đức ở Pháp. Từ năm 1925 là thượng nghị sĩ. Năm 1925 và năm 1926 là bộ trưởng Bộ Tài chính. Trong những năm 30 của thế kỷ XX là một trong những người cổ vũ chính sách phản dân của giới cầm quyền Pháp nhằm câu kết với nước Đức phát-xít. Từ năm 1940 thôi không hoạt động chính trị nữa. —353.

Cay-cô (Caillaux) — vợ của Giô-dép Cay-ô. Đáp lại việc chồng bà bị một người theo chủ nghĩa dân tộc là Can-mét (chủ biên báo "Le Figaro") đả kích, bà đã dùng súng ngắn bắn Can-mét tử thương. Do đó Cay-ô Gi. đã phải xin từ chức. —353.

Cô-ba—xem Xta-lin, I. V.

Cô-cốp-txốp, V. N. (1853-1943) — một trong những nhà hoạt động nhà nước nổi tiếng của nước Nga Nga hoàng, bá tước. Trong những năm 1904-1914 (có những thời kỳ gián đoạn ngắn) là bộ trưởng Bộ Tài chính, nhưng từ năm 1911 đồng thời giữ cả chức chủ tịch Hội đồng bộ trưởng. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một nhà kinh doanh ngân hàng cỡ lớn. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười trở thành một tên bạch vệ lưu vong. —169.

Cô-khe-rơ (Kocher), *An-béc* — con trai của nhà phẫu thuật Thụy-sĩ nổi tiếng T. Cô-khe-rơ. —267.

Cô-khe-rơ (Kocher), *Tê-ô-đơ* (1841-1917) — nhà phẫu thuật Thụy-sĩ. Giáo sư Trường đại học tổng hợp Béc-nơ; ông đã nghiên cứu nhiều phương pháp điều trị bằng mổ xẻ những bệnh về hệ thần kinh trung ương và những bệnh về tuyến giáp trạng, đặc biệt là bệnh ba-đơ-đô. —233, 262, 265, 267.

Cô-lô-xốp, E. E. (sinh năm 1879) — nhà sử học, nhà văn, nhà xã hội học và là nhà chính luận dân túy. —15.

Cô-ma-rốp-xki, C. A. — xem Đan-xki, B. G.

Cô-nô-va-lốp, A. I. (sinh năm 1875) — chủ một nhà máy lớn và là địa chủ, một trong những thủ lĩnh của đảng tiến bộ của giai cấp tư sản. Là đại biểu của tỉnh Cô-xtơ-rô-ma trong Đu-ma nhà nước IV. Trong những năm 1915-1916 là phó chủ tịch Ủy ban công nghiệp chiến tranh trung ương. Năm 1917 là bộ trưởng Bộ công thương nghiệp trong hai thành phần đầu của Chính phủ lâm thời tư sản và là viên phó của Kê-ren-xki trong thành phần sau cùng của Chính phủ lâm thời. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười trở thành một tên bạch vệ lưu vong. —357.

Cô-xchi-a —xem Ma-li-nốp-xki, R. V.

Cô-xtơ-rốp — xem Gioóc-đa-ni-a, N. N.

Côn-lôn-tai, A. M. (1872-1952) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ những năm 90 của thế kỷ XIX; đã tham gia cuộc cách mạng 1905-1907. Trong những năm 1906-1915 gia nhập phái men-sê-vích; là đảng viên bôn-sê-vích từ năm 1915. Từ đầu cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới bà giữ lập trường cách mạng - quốc tế chủ nghĩa. Sau Cách

mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười bà giữ cương vị quan trọng trong công tác nhà nước, công tác đảng và công tác ngoại giao. Trong thời gian diễn ra cuộc tranh luận về vấn đề công đoàn (1920-1921), bà là một trong những thủ lĩnh của nhóm chống đảng "phái công nhân đối lập". —394.

Côn-txốp, Đ. (Ghìn-dơ-bua, B. A., Xê-đốp) (1863-1920) — một người dân chủ - xã hội; sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là một phần tử men-sê-vích tích cực, cộng tác với nhiều xuất bản phẩm men-sê-vích. Thời kỳ cách mạng Nga lần thứ nhất, ông tham gia phong trào công đoàn ở Pê-téc-bua; từ năm 1908 hoạt động ở Ba-cu. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, đứng trên lập trường của chủ nghĩa thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - sô-vanh. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Trong những năm 1918-1919, làm việc trong các tổ chức hợp tác xã. —250.

Côn-xtan-ti-nô-vích, A. Ê. (1866-1939) — em chồng của I. Ph. Ác-măng, tham gia phong trào cách mạng từ năm 1905. Là đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1913. Năm 1908 bị bắt và bị đày đến tỉnh Vô-lô-gđa, năm 1911 ra cư trú ở nước ngoài. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, bà công tác trong Ban chấp hành đảng bộ Mát-xcơ-va, sau đó công tác trong bộ máy của Ban chấp hành Quốc tế cộng sản. —389.

Cra-xin, L. B. (Ni-ki-tích) (1870-1929) — tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ những năm 90 của thế kỷ XIX. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga là đảng viên bôn-sê-vích. Đã tham gia tích cực cuộc cách mạng Nga thứ nhất. Tại Đại hội III và Đại hội IV của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, Cra-xin được bầu làm ủy viên Ban chấp hành trung ương, tại Đại hội V, được bầu làm ủy viên dự khuyết của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Năm 1908 ra cư trú ở nước ngoài. Có một thời gian ngăn tham gia nhóm "Tiến lên" chống đảng; về sau thời không hoạt động chính trị nữa, làm kỹ sư ở nước ngoài và ở Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười giữ nhiều chức vụ quan trọng. —14, 30.

Crát-xơ— xem Pô-lê-ta-ép, N. G.

Cre-xtin-xki, N. N. (Bô-rin) (1883-1938) — đảng viên từ năm 1903.

Từ năm 1907, hoạt động trong phong trào công đoàn ở Pê-téc-bua, trong các đảng đoàn ở Đu-ma và trong báo chí bôn-sê-vích. Năm 1917, là phó chủ tịch Ban chấp hành tỉnh Ê-ca-tê-rin-bua, sau đó là chủ tịch Ban chấp hành tỉnh U-ran. Trong những năm 1918-1921, làm bộ trưởng Bộ dân ủy tài chính của nước Cộng hòa liên bang xã hội chủ nghĩa xô-viết Nga, là bí thư Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) Nga. Về sau là đại diện toàn quyền của Liên-xô ở Đức và là thứ trưởng Bộ dân ủy ngoại giao. —278.

Crúp-xcai-a, N. C. (1869-1939) — nhà hoạt động lỗi lạc của Đảng cộng sản và Nhà nước xô-viết; là vợ và bạn chiến đấu của V. I. Lê-nin.

Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga là thư ký ban biên tập các báo bôn-sê-vích "Tiến lên" và "Người vô sản". Tích cực tham gia chuẩn bị Đại hội III của đảng. Trong thời gian hoạt động ở nước ngoài, bà đã trao đổi thư từ rộng rãi với các tổ chức đảng ở trong nước. Trong những năm thế lực phản động thống trị bà đã tích cực tham gia đấu tranh với phái thủ tiêu và phái triệu hồi; năm 1911 công tác trong trường đảng ở Lông-giuy-mô; sau Hội nghị Pra-ha của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (1912), bà đã giúp V. I. Lê-nin chấn chỉnh những mối liên hệ với các tổ chức đảng ở trong nước, với báo "Sự thật" và đảng đoàn bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV. Năm 1915 bà là đại biểu dự Hội nghị phụ nữ quốc tế ở Béc-nơ.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là ủy viên ban lãnh đạo Bộ dân ủy giáo dục; lãnh đạo Tổng cục giáo dục chính trị; từ năm 1929 làm thứ trưởng Bộ dân ủy giáo dục. Từ năm 1924 là ủy viên Ban kiểm tra trung ương, và từ năm 1927 là ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. —12, 25, 59, 67, 184, 202, 205, 222, 233, 234, 248, 253, 258, 261, 263, 265, 329, 339, 345, 350, 360, 368, 373, 374, 389.

Cru-len-cô, N. V. (A-bram-tsích) (1885-1938) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1904. Năm 1907 ly khai đảng dân chủ - xã hội, đã xuất bản cuốn "Đi tìm "những khuynh hướng chính thống"" (ra hồi mùa xuân 1909), một cuốn sách có khuynh hướng nghiệp đoàn. Từ năm 1911 lại hoạt động trong tổ chức bôn-sê-vích, cộng tác với báo "Ngôi sao", rồi sau đó với báo "Sự thật", được Ban chấp hành trung ương đặc phái đến đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma. Tháng Chạp 1913 ông bị bắt. Đã tham gia tích cực cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Tham gia Chính phủ xô-viết thành phần đầu tiên với tư cách là ủy viên của Ủy ban về

các vấn đề về quân sự và hàng hải, về sau ông là tổng tư lệnh tối cao. Từ năm 1918 Cru-len-cô công tác tại các cơ quan tư pháp xô viết. Tại các Đại hội XV và XVI của đảng, ông được bầu vào Ban kiểm tra trung ương. — 94, 329.

Cu-dơ-nê-txốp, N. V. — xem Xa-pô-giơ-cốp, N. I.

D

Da-goóc-xki (Lu-bô-txơ-ki), V. M. (1883-1919) — một nhà hoạt động nổi tiếng của đảng bôn-sê-vích. Tham gia phong trào cách mạng từ năm 1902. Hoạt động cách mạng ở Ni-giơ-ni Nốp-gô-rôt, Xoóc-mô-vô. Năm 1904 sang cư trú ở Giơ-ne-vơ. Trong những năm 1905-1908 tiến hành công tác đảng ở Mát-xcơ-va. Sau hai năm sống ở Luân-đôn, năm 1910 ông trở về Nga, nhưng chẳng bao lâu lại phải ra nước ngoài. Sống ở Lai-pxích, thực hiện mọi nhiệm vụ của trung tâm bôn-sê-vích giao. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, Da-goóc-xki công tác tại đại sứ quán Liên-xô ở Béc-lanh. Tháng Sáu 1918 về Mát-xcơ-va và ít lâu sau được bầu làm bí thư Ban chấp hành đảng bộ Mát-xcơ-va. Da-goóc-xki đã hy sinh ngày 25 tháng Chín 1919 khi bọn phản cách mạng ném bom vào khu nhà của Ban chấp hành đảng bộ Mát-xcơ-va. — 145.

Da-lép-xki, Ca-di-mia (1869-1918) — một trong những người sáng lập ra các tổ chức dân chủ - xã hội ở Lit-va, năm 1895 sáng lập ra Hội liên hiệp công nhân Lit-va. Năm 1900 là một trong những người tổ chức việc thống nhất hội này với Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và thành lập Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va. Trong những năm 1900-1901 là ủy viên Ban lãnh đạo trung ương Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va. Năm 1907 tham dự Đại hội V (Đại hội Luân-đôn) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Trong những năm thế lực phản động thống trị, ông đã cộng tác với báo chí men-sê-vích. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là người quốc tế chủ nghĩa. Từ năm 1917 là đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, công tác trong tờ báo "Tin tức". — 190, 400.

Da-xu-lích, V. I. (1849-1919) — thành viên xuất sắc của phong trào dân túy và sau đó của phong trào dân chủ - xã hội ở Nga. Tham

gia việc tổ chức nhóm "Giải phóng lao động" và tham gia hoạt động của nhóm này. Năm 1900 bà tham gia ban biên tập báo "Tia lửa" và tạp chí "Bình minh". Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là một trong những lãnh tụ của phái men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, theo phái thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đứng trên lập trường của chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Da-xu-lích có thái độ tiêu cực đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. — 269.

Dai-txép, M. I. (sinh năm 1885) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1905, hoạt động cách mạng ở I-va-nô-vô-Vô-dơ-nê-xen-xcơ, Mát-xcơ-va, Pê-téc-bua. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Năm 1912 ở Pê-téc-bua được bầu làm người được ủy nhiệm của công nhân, sau đó được bầu làm đại biểu cử tri trong Đu-ma nhà nước IV. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là ủy viên ban lãnh đạo ban lương thực thành phố và là phó ủy viên dân ủy về vấn đề lương thực thành phố I-va-nô-vô - Vô-dơ-nê-xen-xcơ, sau đó tham gia Hồng quân. Năm 1921, sau khi phục viên, ông làm công tác xô-viết. — 138.

Dau-e — xem Xca-rê, V.

Dắc-xơ, X. M. (Glát-nép, X. M., I-v. I-v.) (1884-1937) — nhà văn. Sau khi vào Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là một phần tử men-sê-vích. Năm 1906 chuyển sang phái bôn-sê-vích và công tác trong tổ chức khu Pê-téc-bua. Từ năm 1911 cộng tác với báo "Ngôi sao", trong những năm 1912-1913 cộng tác với báo "Sự thật" và nhà xuất bản "Sóng vỗ". Giữ lập trường điều hòa đối với phái thủ tiêu. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, công tác trong các nhà xuất bản của xô-viết và của đảng, sau đó làm công tác kinh tế. Từ năm 1925 là thành viên tích cực của phái đối lập Tơ-rôt-xki - Di-nô-vi-ép. Năm 1935 bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô vì tội hoạt động chống đảng. — 98, 226-228.

Đê-vin, I-a. Đ. (Xáp-ca) (1888-1918) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1904, một nhà cách mạng chuyên nghiệp. Tiến hành công tác đảng ở Ca-men-xcô-ê, Ê-ca-tê-ri-nô-xláp, Ba-cu và ở các thành phố khác của miền Nam nước Nga. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Trong những năm có cao trào cách mạng mới, là một phần tử men-sê-vích theo

phái Plê-kha-nốp, là học viên của trường đảng ở Lông-giuy-mô do V. I. Lê-nin lãnh đạo. Là đại biểu Ban chấp hành Ê-ca-tê-ri-nô-xláp tại Hội nghị VI (Hội nghị Pra-ha) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau hội nghị, ông đứng trên lập trường bôn-sê-vích. Từ năm 1915 là ủy viên Ban chấp hành Ba-cu Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai, ông làm việc tại Xô-viết đại biểu công nhân Mát-xcơ-va và thi hành những nhiệm vụ của Ban chấp hành bôn-sê-vích tỉnh Mát-xcơ-va giao cho. Từ tháng Tám 1917 giữ cương vị công tác quan trọng ở Ba-cu, là một trong những người tổ chức cuộc đấu tranh nhằm thiết lập Chính quyền xô-viết ở A-déc-bai-gian; tham gia Hội đồng bộ trưởng dân ủy Ba-cu được thành lập vào tháng Tư 1918, là bộ trưởng Bộ dân ủy lao động. Sau khi Công xã Ba-cu bị sụp đổ, ngày 20 tháng Chín 1918 ông là một trong số 26 chính ủy Ba-cu đã bị bọn can thiệp Anh và bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng bắn chết. —71.

Di-nô-vi-ép (Ra-đô-mu-xlơ-xki), G. E. (1883-1936) — đứng trong hàng ngũ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901. Từ năm 1908 đến tháng Tư 1917 sống lưu vong ở nước ngoài, tham gia ban biên tập báo "Người vô sản" và Cơ quan ngôn luận trung ương của đảng, tờ "Người dân chủ - xã hội". Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, có thái độ thoả hiệp đối với phái thủ tiêu, phái triệu hồi và phái Tơ-rốt-xki. Trong thời kỳ chuẩn bị và tiến hành cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, tỏ ra dao động, phản đối khởi nghĩa vũ trang.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, Di-nô-vi-ép giữ nhiều chức vụ quan trọng. Đã nhiều lần chống lại đường lối lê-nin-nít của đảng: năm 1925, y là một trong những người tổ chức "phái đối lập mới", năm 1926 là một trong những người cầm đầu chống đảng Tơ-rốt-xki - Di-nô-vi-ép. Tháng Mười một 1927, do hoạt động bè phái, y bị khai trừ ra khỏi đảng; sau đó hai lần được phục hồi đảng tịch và lại bị khai trừ khỏi đảng vì tội hoạt động chống đảng. — 3, 25, 34, 41, 65, 111, 159, 224, 229, 236, 244, 254, 338, 363, 386, 391, 394, 409, 411, 418.

Din-gơ (Singer), Pôn (1844-1911) — một trong những lãnh tụ của Đảng dân chủ - xã hội Đức, bạn chiến đấu của A. Bê-ben, V. Liép-nêch, nhà hoạt động nổi tiếng của cánh mác-xít trong Quốc tế II. Từ năm 1887 là ủy viên Ban lãnh đạo đảng dân chủ - xã hội Đức, từ năm 1890 là chủ tịch Ban lãnh đạo đảng. Từ năm 1884 đến năm

1911 là đại biểu Quốc hội Đức và là chủ tịch đảng đoàn dân chủ - xã hội. Từ năm 1900 là ủy viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Din-gơ đã đấu tranh chống lại chủ nghĩa cơ hội trong hàng ngũ của đảng công nhân Đức. Lê-nin đã đánh giá cao Din-gơ, coi ông là chiến sĩ đấu tranh không điều hoà vì sự nghiệp của giai cấp vô sản. —19.

Dơ-viéc-bu-lít, E. (1883-1916) — công nhân Ri-ga, đảng viên từ năm 1903, là một người bôn-sê-vích. Đã tham gia tích cực cuộc cách mạng 1905-1907. Từ năm 1908 sống lưu vong ở Đức. Năm 1912 là một trong những người tổ chức ra ở Lát-vi-a một trung tâm bôn-sê-vích của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Ông đã đấu tranh cho sự thống nhất về mặt tổ chức Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a với đảng bôn-sê-vích. Tại Đại hội IV của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a ông được bầu vào Ban chấp hành trung ương. Năm 1915 ông bị bắt và đã chết tại nhà tù ở Bu-tua-xki. —421, 424.

Đ

Đa-vi-ta-svi-li, M. N. (E-đi-sê-rốp) (1877-1916) — một người dân chủ - xã hội, từ năm 1901 là nhà cách mạng chuyên nghiệp; là một trong những nhà hoạt động tích cực của các tổ chức đảng ở Da-cáp-ca-dơ. Đã từng bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Năm 1911 ra cư trú ở nước ngoài, là thành viên của phân bộ Pa-ri thuộc Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, đã cộng tác với các báo dân chủ - xã hội. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới tự nguyện tham gia quân đội Pháp, chết trong trận Véc-đoong. —333.

Đan (Guốc-vích), Ph. I. (1871-1947) — một trong những thủ lĩnh của phái men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, đứng đầu một nhóm của phái thủ tiêu ở nước ngoài. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, đã đấu tranh chống lại Chính quyền xô-viết. Đầu năm 1922 bị trục xuất ra nước ngoài như một kẻ thù của Nhà nước xô-viết. —32, 223, 251, 337, 379.

Đan-xki, B. G. (Cô-ma-rốp-xki, C. A., "X") (sinh năm 1883) — đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan từ năm 1901. Năm 1911 gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, đã cộng tác với các

báo "Ngôi sao" và "Sự thật". Trong những năm 1913-1914 là tổng biên tập tạp chí "Vấn đề bảo hiểm xã hội". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, phụ trách một ban trong báo "Sự thật", công tác ở tờ-rót "Dầu mỏ Xa-kha-lin". Trong những năm 1923-1926 là tổng biên tập tạp chí "Vấn đề bảo hiểm xã hội", sau đó công tác ở cơ quan đại diện toàn quyền của Liên-xô ở Viên. —116, 280, 340.

Đê-bô-rin, A. M. (1881-1963) — nhà triết học và nhà sử học. Từ năm 1903 là đảng viên bên-sê-vích, trong những năm 1907-1917 là một phần tử men-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, đoạt tuyệt với phái men-sê-vích; là một người ngoài đảng, ông đã toàn tâm toàn ý hiến thân cho công tác khoa học và giáo dục. Từ năm 1928 là đảng viên Đảng cộng sản Liên - xô. Trong những năm 1926-1930 là một biên tập viên có trọng trách của tạp chí "Dưới ngọn cờ chủ nghĩa Mác"; từ năm 1929 là viện sĩ, trong những năm 1935-1945 là ủy viên đoàn chủ tịch Viện hàn lâm khoa học Liên - xô. Ông đã viết rất nhiều tác phẩm về lịch sử triết học và triết học của chủ nghĩa Mác. —362.

Đê-các-tơ (Descartes), *Rơ-nê* (1596-1650) — một nhà triết học theo thuyết nhị nguyên nổi tiếng của Pháp, nhà toán học và nhà tự nhiên học. —302.

Đê-mi-đốp-xki, I. — một người cư trú chính trị, công tác tại sân bay Ki-ti-la (Ru-ma-ni). Có lẽ là thủy thủ trên thiết giáp hạm "Pô-tem-kin". —55.

Đê-xni-tơ-ki, V. A. (Xtơ-rô-ép) (1878-1958) — tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1897. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, gia nhập phái bên-sê-vích. Năm 1909 ly khai phái bên-sê-vích. Năm 1917 là một trong những người sáng lập ra tờ báo theo xu hướng men-sê-vích "Đời sống mới". Trước tháng Ba 1918 là ủy viên Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga. Từ năm 1919 làm công tác khoa học và giáo dục ở Lê-nin-grát. —2.

Đít-gi-u-lê-nê, X. A. (sinh năm 1888) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1907, hoạt động cách mạng ở Xa-ra-pun, Vi-át-ca, Ca-dan. Năm 1908 bị bắt và bị đi đày. Năm 1911 sang cư trú ở Áo, năm 1912 bà đã làm quen với V. I. Lê-nin và N. C. Crúp-xcai-a. Từ năm 1918 sống ở Lit-va. Từ năm 1940 làm giáo viên giảng dạy ở trường học. Năm 1941 bị bọn phát-xít bắt

vào tù. Sau khi Chính quyền xô-viết được khôi phục, bà lại công tác ở một trường trung học. Năm 1950 bà gia nhập Đảng cộng sản Liên-xô. —373.

Đít-xơ (Dietz), *Giô-han Hen-ri-ích Vin-hem* (1843-1922) — một nhà dân chủ - xã hội Đức, đại biểu quốc hội từ năm 1881 đến năm 1918. Lãnh đạo nhà xuất bản của đảng dân chủ - xã hội, nơi đã xuất bản những tác phẩm của Mác và Ăng-ghe-n; chính nhà in của nhà xuất bản này đã in số đầu của báo "Tia lửa", tạp chí "Bình minh" và tác phẩm "Làm gì?" của V. I. Lê-nin. —376.

Đnép-ni-tơ-ki, P. N. (*Txê-đéc-bau-mơ, Ph. O.*) (sinh năm 1883) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích, nhà chính luận. Từ năm 1909 sống ở nước ngoài, theo những người men-sê-vích ủng hộ đảng, cộng tác với tờ "Nhật ký người dân chủ - xã hội" của Plê-kha-nốp, tham gia các tờ báo bên-sê-vích "Ngôi sao" và "Sự thật".

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, chống lại Chính quyền xô-viết. —106, 113, 186, 214, 219.

Đô-mốp — xem Pô-crốp-xki, M. N.

Đô-xtô-ép-xki, Ph. M. (1821-1881) — một nhà văn Nga lỗi lạc. Đặc điểm của những tác phẩm của Đô-xtô-ép-xki ("Ký sự trong khám tử hình", "Tội lỗi và trừng phạt" "Thằng ngốc" và những tác phẩm khác) là dùng phương pháp thực hiện để miêu tả thực tại, những cảm xúc của con người, sự phản kháng của cá nhân chống lại việc đàn áp nhân phẩm. Đồng thời, trong một số tác phẩm của Đô-xtô-ép-xki, việc phản kháng những bất công xã hội lại được kết hợp với việc tuyên truyền sự an phận có tính chất tôn giáo và việc tôn sùng sự đau khổ. Trong tiểu thuyết "Những con quỷ", nhà văn đã công khai phản đối chủ nghĩa duy vật và chủ nghĩa vô thần, phản đối phong trào cách mạng. Những quan điểm phản động mà Đô-xtô-ép-xki thể hiện trong các tác phẩm của ông đã bị các nhà dân chủ - cách mạng và toàn bộ dư luận xã hội tiến bộ phản đối. —293, 382.

Đôn-txốp, Đ. — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội U-cra-i-na, một đảng tiểu tư sản, là cộng tác viên của báo "Những con đường" ở Lơ-vốp và tạp chí "Đời sống U-cra-i-na" xuất bản ở Mát-xcơ-va. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một trong những người sáng lập ra "Liên minh giải phóng

U-cra-i-na" — một tổ chức dân tộc chủ nghĩa mưu toan dựa vào sự giúp đỡ của chế độ quân chủ Áo để thực hiện khẩu hiệu U-cra-i-na "độc lập". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười trở thành một kẻ lưu vong. —265.

Dơ Ha-an, Gia-cốp. —121.

Du-brô-vin-xki, I. Ph. (I-nốc) (1877-1913) — một trong những nhà hoạt động nổi tiếng của đảng bôn-sê-vích, một nhà cách mạng chuyên nghiệp. Tham gia phong trào cách mạng từ năm 1893. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, ông trở thành đảng viên bôn-sê-vích; được bổ sung vào Ban chấp hành trung ương. Khi ở nước ngoài, công tác trong ban biên tập báo "Người vô sản". Trong những năm thế lực phản động thống trị, ông biểu lộ những sự dao động điều hòa chủ nghĩa đối với phái thủ tiêu. Đã từng nhiều lần bị đàn áp; năm 1913 ông hy sinh khi đang bị đày ở Tu-ru-khan-xcơ. —23, 382.

E

— E. — — 31, 33.

E-la-na Phê-đô-rốp-na — xem Rô-dơ-mi-rô-vích, E. Ph.

Éc-mô-la-ép, C. M. (Rô-man) (1884-1919) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm 1904-1905 làm việc ở Pê-téc-bua và ở vùng mỏ Đôn-bát. Là đại biểu dự Đại hội V (Đại hội Luân-đôn) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; được bầu vào Ban chấp hành trung ương đại diện cho phái men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị là một phần tử theo phái thủ tiêu; năm 1910 là một trong số 16 người men-sê-vích đã ký vào "Bức thư ngỏ" về việc thủ tiêu đảng. Năm 1917 được bầu vào Ban chấp hành trung ương của đảng men-sê-vích, tham gia Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga khoá thứ nhất. —24.

Em của Mác-tốp — xem Lê-vi-txơ-ki, V.

Ép-ghê-ni — xem Vun-pê, I. C.

Ê

Ê-li-da-rô-va - U-li-a-nô-va, A. I. (An-đrây Ni-cô-la-ê-vích) (1864-1935) — nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng cộng sản; chị cả của

V. I. Lê-nin. Bà đã tham gia phong trào cách mạng từ năm 1886. Trong những năm 1900-1905 bà hoạt động trong các tổ chức của phái "Tia lửa", trong các tờ báo bất hợp pháp của phái bôn-sê-vích. Bà đã tích cực tham gia xuất bản các tác phẩm của V. I. Lê-nin. Hoạt động cách mạng ở Mát-xcơ-va, Xa-ra-tốp, Pê-téc-bua. Trong những năm 1912-1914 cộng tác với các cơ quan ngôn luận bôn-sê-vích: "Sự thật", "Giáo dục", "Nữ công nhân". Đã nhiều lần bị bắt. Năm 1917 là thư ký ban biên tập báo "Sự thật" và là tổng biên tập của tạp chí "Người thợ dệt". Trong những năm 1918-1921 công tác ở Bộ dân ủy giáo dục. Tham gia tích cực việc tổ chức Viện Lê-nin và là cộng tác viên khoa học của Viện. Là tác giả của nhiều cuốn hồi ký về V. I. Lê-nin và những tác phẩm văn học khác. — 341-342.

Ê-nu-kít-dê, A. X. (A-ven) (1877-1937) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898, một người bôn-sê-vích. Tiến hành công tác đảng ở Ti-phlít, Ba-cu, Rô-xtốp trên sông Đôn, Pê-téc-bua và ở các thành phố khác. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Năm 1910 làm việc trong tổ chức của Ba-cu, tham gia Ban chấp hành Ba-cu. Năm 1911 bị bắt và bị tù đến tháng Bảy 1912. Sau khi mãn hạn tù, ông làm việc ở Pê-téc-bua cho đến năm 1914.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, ông làm việc trong Ban quân sự thuộc Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga, từ năm 1918 là thư ký Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga, từ năm 1923 đến tháng Ba 1935 là thư ký Ban chấp hành trung ương các Xô-viết Liên-xô. Tại các Đại hội XIII, XIV, XV và XVI được bầu làm ủy viên Ban kiểm tra trung ương, và tại Đại hội XVII của đảng được bầu vào Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. —59, 256, 271, 272, 393.

Éch-cơ, A. (Mu-khin). —143.

Éch-stanh (Eckstein). —225.

G

G. E. —xem Di-nô-vi-ép, G. E.

Ga-léc-ca — xem Ôn-min-xki, M. X.

Ga-li-na — xem Rô-dơ-mi-rô-vích, E. Ph.

Ga-nê-txơ-ki (Phước-xten-béc), I-a. X. (1879-1937) — một nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào cách mạng Ba-lan và Nga, đảng viên Đảng dân chủ - xã hội từ năm 1896, là ủy viên Ban lãnh đạo trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lít-va. Tại Đại hội V Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được bầu vào Ban chấp hành trung ương của đảng. Tại Đại hội VI của Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lít-va (1908), vì bất đồng về nhiều vấn đề nội bộ đảng, Ga-nê-txơ-ki đã ra khỏi Ban lãnh đạo và sau khi xảy ra phân liệt trong Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan năm 1912, ông là một trong những người lãnh đạo cái gọi là phái đối lập "Rô-dơ-la-mốp", nhóm này có quan hệ gần gũi nhất với phái bôn-sê-vích. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa. Năm 1917 là ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười giữ nhiều chức vụ quan trọng. —222, 272-273, 368-369, 411.

Ga-ri-xôn — xem Lít-vi-nốp, M. M.

Gam-ma — xem Mác-tốp, L.

Gát-xen-đi (Gassendi), Pi-e (1592-1655) — một nhà triết học duy vật Pháp, nhà vật lý học và nhà toán học. Ông kịch liệt phê phán phái triết học kinh viện. Coi kinh nghiệm cảm tính là nguồn gốc của tri thức, ông đã phê phán học thuyết của Đê-các-tơ về những ý niệm bẩm sinh. Nhưng Gát-xen-đi không phải là một người duy vật triệt để, ông đã có những sự nhượng bộ đối với thần học. —302.

Ghéc-man, I. E. (1884-1938) — một nhà cách mạng chuyên nghiệp. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1904. Hoạt động trong tổ chức bôn-sê-vích ở Ri-ga của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là ủy viên Ban chấp hành Ri-ga. Đã tham gia tích cực cuộc cách mạng 1905. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Năm 1909 sang cư trú ở Béc-lanh. Là một trong những người tổ chức các nhóm bôn-sê-vích của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a ở nước ngoài. Đã từng đấu tranh cho việc thống nhất Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a với đảng bôn-sê-vích. Năm 1914 là đại biểu dự Đại hội IV Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a ở Bruy-xen. Tại đại hội, được bầu làm ủy viên Ban chấp hành trung ương, ủy viên Ban chấp hành trung

ương ở nước ngoài và ủy viên ban biên tập báo "Zihņa", Cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, giữ cương vị lãnh đạo trong công tác đảng và công tác xô-viết; trong những năm cuối đời, làm công tác văn học và báo chí. —231-232, 241, 316-317, 318-320, 321, 350, 372, 413-416, 425.

Ghéc-nê. —95.

Ghê-ghê-txơ-cô-ri, E. P. (sinh năm 1879) — một phần tử men-sê-vích. Đại biểu của tỉnh Cu-tai-xơ trong Đu-ma nhà nước III, là một trong những thủ lĩnh của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma. Từ tháng Mười một 1917 là chủ tịch chính phủ phản cách mạng Da-cáp-ca-dơ (Hội đồng dân ủy Da-cáp-ca-dơ), sau đó là bộ trưởng Bộ ngoại giao và phó chủ tịch chính phủ men-sê-vích Gru-di-a. Sau khi thiết lập Chính phủ xô-viết ở Gru-di-a năm 1921, Ghê-ghê-txơ-cô-ri trở thành một tên bạch vệ lưu vong. —41.

Ghim-me, N. N. — xem Xu-kha-nốp, N.

Gia-gien-lô (Jagiello), E. I. (№ 16) (sinh năm 1873) — nhà hoạt động của phong trào công nhân Ba-lan, đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan - "cánh tả", về nghề nghiệp là thợ tiện. Năm 1912, trong thời gian bầu cử Đu-ma nhà nước IV, Gia-gien-lô được khối liên minh giữa Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan - "cánh tả" với phái Bun đưa ra làm ứng cử viên đại biểu Đu-ma và mặc dù bị những người dân chủ - xã hội Ba-lan phản đối, Gia-gien-lô vẫn trúng cử. Nhờ những lá phiếu của "nhóm bảy" đại biểu men-sê-vích, bất chấp sự phản đối gay gắt của những người bôn-sê-vích, Gia-gien-lô được nhận vào đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma. Sau khi chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới kết thúc, Gia-gien-lô gia nhập cánh tả của phong trào công nhân Ba-lan, về sau từ bỏ hoạt động chính trị. — 139, 153, 157, 160, 164, 165, 167-169, 172, 176, 186, 204, 255, 311, 400.

Gian-xôn (Jansson), Vin-hem (1877-1923) — tham gia phong trào xã hội chủ nghĩa Đức, một phần tử cơ hội chủ nghĩa, người dân tộc Thụy-điển. Từ năm 1905 đến năm 1919 là một trong những biên tập viên của "Correspondenzblatt der Generalkommission der Gewerkschaften Deutschlands" ("Báo khổ nhỏ trao đổi của Tổng công đoàn Đức"). Trong những năm chiến tranh đế quốc

chủ nghĩa thế giới, là phần tử xã hội - sô-vanh. Từ năm 1919 là tùy viên của phái đoàn đại diện của Thụy-điển ở Béc-lanh. —423-424.

Gioóc-đa-ni-a, N. N. (An, Cô-xơ-rốp) (1870-1953) — một người dân chủ - xã hội, một trong những thủ lĩnh của những người men-sê-vích Cấp-ca-dơ. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, Gioóc-đa-ni-a trên hình thức thì đi theo phái men-sê-vích ủng hộ đảng, nhưng trên thực tế lại ủng hộ phái thủ tiêu. Năm 1914 cộng tác với tạp chí "Đấu tranh" của Tơ-rốt-xki; trong thời gian chiến tranh thế giới lần thứ nhất là một phần tử xã hội - sô-vanh. Trong những năm 1918-1921 cầm đầu chính phủ men-sê-vích phản cách mạng Gru-di-a; từ năm 1921 trở thành một tên bạch vệ lưu vong. — 15, 35, 36, 249-251, 256, 270.

Goóc-ki, Mác-xim (Pê-scốp, A. M.) (1868-1936) — một nhà văn vô sản vĩ đại, người sáng lập ra chủ nghĩa hiện thực xã hội chủ nghĩa, người khai sinh ra nền văn học xô-viết. —1-3, 4-6, 15-19, 42-44, 45-47, 50-51, 59-63, 104-106, 108-110, 114, 125-126, 129-130, 133-134, 137, 151, 178-180, 181-184, 186, 194-195, 198-203, 208-211, 218, 221-223, 234-235, 257-258, 259-260, 262, 265-266, 274-275, 290-291, 293-297, 298, 299-302.

Goóc-tơ (Gorter), Héc-man (1864-1927) — một người dân chủ - xã hội Hà-lan, nhà chính luận. Năm 1907 là một trong những người sáng lập báo "De Tribune ("Diễn đàn"), cơ quan ngôn luận của cánh tả Đảng công nhân dân chủ - xã hội Hà-lan, vào năm 1909 cánh tả này hình thành nên Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan (đảng của những người theo phái "Diễn đàn"). Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một người quốc tế chủ nghĩa, ủng hộ "phái tả Xim-méc-van". Trong những năm 1918-1921 gia nhập Đảng cộng sản Hà-lan và tham gia công tác của Quốc tế cộng sản; giữ lập trường cực tả và biệt phái. Năm 1921 ra khỏi Đảng cộng sản và sau đó thôi không hoạt động chính trị tích cực nữa. —324.

Gô-lô-sê-kin, Ph. I. (Phram) (1876-1941) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1903. Tiến hành công tác đảng ở Pê-téc-bua, Grôn-stát, Xê-xơ-rô-rét-xơ, Mát-xcơ-va và các thành phố khác. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng đàn

áp. Là người tham gia tích cực cuộc cách mạng 1905-1907. Từ năm 1906 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Năm 1909 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Mát-xcơ-va của đảng. Năm 1912, tại Hội nghị VI (Hội nghị Pra-ha), Gô-lô-sê-kin được bầu vào Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, giữ cương vị quan trọng trong công tác đảng và công tác xô-viết: bí thư Ban chấp hành tỉnh U-ran và ủy viên Cục Xi-bi-ri Ban chấp hành trung ương Đảng Cộng sản (b) Nga, chủ tịch Ban chấp hành tỉnh Xa-ma-ra, bí thư Ban chấp hành khu Ca-dắc-xtan Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. Từ năm 1933 là tổng trọng tài nhà nước trực thuộc Hội đồng bộ trưởng dân ủy Liên-xô. —197.

Gô-rép, B. I. (Gôn-đman, B. I., I-gô-rép, I-go-rơ) (sinh năm 1874) — một người dân chủ - xã hội. Năm 1905 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, đảng viên bôn-sê-vích. Năm 1907 theo bọn men-sê-vích. Cộng tác với các cơ quan ngôn luận của bọn men-sê-vích - thủ tiêu: báo "Tiếng nói người dân chủ - xã hội" và tạp chí "Bình minh của chúng ta". Năm 1912 tham gia Hội nghị tháng Tám chống đảng ở Viên. Tháng Tám 1920 tuyên bố ra khỏi tổ chức men-sê-vích. Về sau làm công tác giảng dạy ở nhiều trường đại học. —23-24, 47.

Gô-rin (Gan-kin), V. Ph. (1863-1925) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, đảng viên bôn-sê-vích. Sống lưu vong một thời gian dài, ở Giơ-ne-vơ. Năm 1917 trở về Nga. Trong những năm 1918-1920 làm công tác chính trị trong Hồng quân. Từ năm 1920 công tác ở Đội huấn luyện quân sự phổ thông. —53, 124.

Gôn-đen-béc, I. P. (Mê-scốp-xki) (1873-1922) — một người dân chủ - xã hội, sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga là đảng viên bôn-sê-vích. Trong thời kỳ cách mạng 1905-1907 tham gia các ban biên tập của tất cả các cơ quan xuất bản bôn-sê-vích. Năm 1910 tham gia Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga Nga; đã biểu lộ những sự dao động có tính chất điều hoà chủ nghĩa đối với phái thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới theo phái vệ quốc, là những người ủng hộ Plê-kha-nốp. Trong những năm 1917-1919 gia nhập nhóm "Đời sống mới". Năm 1920 lại được kết nạp vào đảng bôn-sê-vích. —433.

Gr., *Gri-gô-ri*— xem Di-nô-vi-ép, G. E.

Grê-đê-xcun, N. A. (sinh năm 1864) — luật sư và nhà chính luận, giáo sư, đảng viên Đảng dân chủ - lập hiến. Đại biểu Đu-ma nhà nước I, phó chủ tịch Đu-ma. Cộng tác với báo dân chủ - lập hiến "Ngôn luận" và nhiều cơ quan ngôn luận tư sản tự do chủ nghĩa khác. Năm 1916 ra khỏi Đảng dân chủ - lập hiến. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là giáo sư trong các trường cao đẳng ở Lê-nin-grát. Năm 1926 xuất bản tập bút ký "Nước Nga trước đây và ngày nay", trong đó ông đánh giá tốt cuộc Cách mạng tháng Mười và những thành quả của nó. — 104.

Grun-van-đơ (Grunwald), *Mác-xơ*— nhà kinh tế học, nhà trước tác, đã có thời gian dài phụ trách cục lưu trữ của Đảng dân chủ - xã hội Đức. — 237.

Gu-li-cô. — 341.

Gu-rê-vích, E. L. (Xmiéc-nốp) (sinh năm 1865) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là một phần tử thuộc phái thủ tiêu, một trong những người sáng lập và cộng tác viên tạp chí "Bình minh của chúng ta" của bọn men-sê-vích - thủ tiêu. — 20.

Guốc-vích, I. A. (1860-1924) — nhà kinh tế học. Năm 1881 bị đày đi Xi-bi-ri vì vụ nhà in của phái dân túy. Sau khi mãn hạn đày, ông đã tiến hành tuyên truyền cách mạng trong công nhân và là một trong số những người tổ chức ra tổ công nhân Do-thái đầu tiên ở Min-xơ. Năm 1889 sang Mỹ, tích cực tham gia phong trào công đoàn và phong trào dân chủ - xã hội ở Mỹ. Các tác phẩm của ông "Tình hình kinh tế của nông thôn nước Nga" và "Immigration and Labor" ("Nhập cư và lao động") đã được V. I. Lê-nin đánh giá tốt. Đầu những năm 1900 Guốc-vích trở thành một phần tử xét lại. — 342-344, 372.

Gưn-ca — xem Mê-lê-nép-xki, M. I.

H

Ha-đơ (Haase), *Hu-gô* (1863-1919) — một trong những thủ lĩnh của Đảng dân chủ - xã hội Đức, một phần tử cơ hội chủ nghĩa. Năm 1991 được bầu làm chủ tịch Ban lãnh đạo Đảng dân chủ -

xã hội Đức. Đại biểu Quốc hội Đức trong những năm 1897-1907 và 1912-1918. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đứng trên lập trường phái giữa. Tháng Tư 1917 là một trong những người sáng lập "Đảng dân chủ - xã hội độc lập Đức". Trong thời gian Cách mạng tháng Mười một 1918 ở Đức, Ha-đơ tham gia cái gọi là Xô-viết đại biểu nhân dân, một tổ chức thi hành chính sách đàn áp phong trào cách mạng. — 149, 154-155, 157, 194.

Hen-đman (Hyndman), *Hen-ri May-ơ* (1842-1921) - một người xã hội chủ nghĩa Anh, theo chủ nghĩa cải lương. Năm 1881 thành lập Liên đoàn dân chủ; đến năm 1884 Liên đoàn dân chủ được cải tổ thành Liên đoàn dân chủ - xã hội. Trong những năm 1900-1910 là ủy viên của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Năm 1916 bị khai trừ khỏi Đảng xã hội chủ nghĩa Anh vì tội tuyên truyền có lợi cho cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, tán thành cuộc can thiệp chống nước Nga xô-viết. — 57.

*Hê-ghe*n (Hegel), *Gioóc-giơ Vin-hem Phri-đrích*. (1770 - 1831) — nhà triết học Đức vĩ đại, nhà duy tâm khách quan, nhà tư tưởng của giai cấp tư sản Đức. — 302

Hin-phéc-đinh (Hilferding), *Ru-đôn-phơ* (1877-1941) — một trong những thủ lĩnh cơ hội chủ nghĩa của phong trào dân chủ - xã hội Đức và Quốc tế II. Từ năm 1907 tới năm 1915 Hin-phéc-đinh là chủ biên tờ báo "Vorwärts" ("Tiến lên"), cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng dân chủ - xã hội Đức. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là người theo phái giữa. Từ những năm 1917 là thủ lĩnh "Đảng dân chủ - xã hội độc lập Đức", kẻ thù công khai của Chính quyền xô-viết và chuyên chính vô sản. Đã nhiều lần tham gia chính phủ tư sản của nước Cộng hòa Vây-ma. — 78.

Huy-xman (Huysmans), *Ca-min* (1871-1968) — một trong những nhà hoạt động lão thành nhất của phong trào công nhân Bỉ; giáo sư ngành ngữ văn, nhà báo. Trong những năm 1904-1919 là thư ký Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa của Quốc tế II; trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, giữ lập trường phái giữa. Đã nhiều lần tham gia chính phủ Bỉ. Vào những năm cuối đời, thường phát biểu ủng hộ việc thiết lập quan hệ của các đảng xã hội chủ nghĩa với Đảng cộng sản Liên-xô. — 3, 19, 49-50, 57-58, 63-64, 73-74, 75, 78-79, 121, 125, 130-132, 140-141, 143, 144,

147, 156, 175, 177-178, 188, 239-241, 253, 279, 284-287, 334-335, 336, 348-349, 352, 408, 418, 419, 435.

I

I-an — xem Xa-vi-nốp, I. T.

I-an-xôn (Braunơ), *I-a. E.* (1872-1917) — nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào dân chủ - xã hội Lát-vi-a, nhà chính luận và nhà phê bình văn học. Một trong những người lãnh đạo cuộc đấu tranh cách mạng ở Lát-vi-a năm 1905, đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố; năm 1906 ra cư trú ở nước ngoài. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, giữ lập trường điều hòa chủ nghĩa đối với bọn thủ tiêu, tham gia khối tháng Tám chống đảng. Có chân trong Ban chấp hành ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là người theo chủ nghĩa quốc tế. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 đã hy sinh trên đường trở về Nga. —243, 251, 319.

I-dơ-gô-ép (*Lan-đê*), *A. X.* (sinh năm 1872) — nhà chính luận tư sản, một trong những nhà tư tưởng của Đảng dân chủ - lập hiến. Lúc đầu là một "nhà mác-xít hợp pháp", có một thời gian theo phái dân chủ - xã hội, đến năm 1905 thì gia nhập Đảng dân chủ - lập hiến. Cộng tác với các cơ quan ngôn luận dân chủ - lập hiến: báo "Ngôn luận", các tạp chí "Ký sự miền Nam" và "Tư tưởng Nga", tham gia văn tập phản cách mạng "Những cái mốc". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, cộng tác với tạp chí "Truyền tin văn học" của một nhóm trí thức suy đồi. Năm 1922 bị trục xuất ra nước ngoài vì hoạt động chính luận phản cách mạng. —296.

I-gô-rép, I-go-rơ — xem Gô-rép, B. I.

I-lin - Giơ-nép-xki, A. Ph. (1894-1941) — nhà báo, đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1912. Đã tham gia các xuất bản phẩm bí mật của đảng. Trong những năm 1913 - 1914 sống lưu vong ở nước ngoài, trong những năm 1914-1917 ở trong quân đội. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai công tác ở Pê-tơ-rô-grát, trong tổ chức quân sự của phái bốn-sê-vích và trong các tờ báo bốn-sê-vích. Đã tham gia cuộc nội chiến, sau đó làm công tác đảng và công tác ngoại giao. —374.

I-nét-xa — xem Ác-măng, I. Ph.

I-nốc — xem Đu-brô-vin-xki, I. Ph.

I-ôóc-đan-xki, N. I. (Nê-gô-rép) (1876-1928) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị, gần gũi với những người men-sê-vích ủng hộ đảng, sau đó bỏ theo phái thủ tiêu. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, ủng hộ chiến tranh. Năm 1921 gia nhập Đảng cộng sản (b) Nga; năm 1922 công tác trong Bộ dân ủy ngoại giao và trong Nhà xuất bản quốc gia, sau đó làm đại diện toàn quyền ở Ý. Từ năm 1924 chuyển sang hoạt động văn học. —16, 20, 39, 46.

I-ô-nốp (*Côi-ghen, Ph. M.*) (1870-1923) — một người dân chủ - xã hội, một trong những thủ lĩnh của phái Bun, về sau là đảng viên đảng bốn-sê-vích. Tháng Chạp 1908 tham gia công tác của Hội nghị V của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, trong các vấn đề cơ bản tán thành cương lĩnh hành động của phái men-sê-vích ủng hộ đảng; về sau có thái độ thoả hiệp đối với phái thủ tiêu. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, tham gia cánh quốc tế của phái Bun, cánh này giữ một lập trường gần gũi với phái giữa. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, gia nhập Đảng cộng sản (b) Nga, công tác trong Ban chấp hành tỉnh Vốt-xơ. —27.

I-u. C. — xem Ca-mê-nép, L. B.

I-u-đin — xem Ai-den-stát, I. L.

I-u-ri — xem Béc-da-đi-an, A. A.

I-u-ri-ép — xem Béc-da-đi-an, A. A.

I-ua-kê-vích (*Rư-ban-ca*), *L.* (1885-1918) — một người dân tộc chủ nghĩa U-cra-i-na. Ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội U-cra-i-na. Trong những năm 1913-1914 tham gia tích cực tạp chí tư sản - dân tộc chủ nghĩa "Đơ-dơ-vin" ("Cái chuông"). Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đã xuất bản Lô-da-nơ tờ báo ra hàng tháng "Bô-rốt-ba" ("Đấu tranh"), trong đó y đã tỏ rõ là một người theo chủ nghĩa thất bại và đã tiến hành đấu tranh chống lại "Liên minh giải phóng U-cra-i-na", một tổ chức dân tộc chủ nghĩa thân Đức. Lênin phê phán kịch liệt I-ua-kê-vích, gọi hắn là phần tử tiểu thị dân

dân tộc chủ nghĩa, đại biểu cho "chủ nghĩa dân tộc tối mật, thiên cận và phản động nhất" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 24, tr.162). —359, 360, 366.

I-v. I-v. —xem Dắc-xơ (Glát-nép), X. M.

I-va-nô-vích—xem Xta-lin, I. V.

I-xa-ác— xem Ra-xkin.

K

Khau-xtốp, V. I. (№ 10) (sinh năm 1884) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích, về nghề nghiệp là thợ tiện, đại biểu của công nhân tỉnh U-pha trong Đu-ma nhà nước IV, tham gia đảng đoàn dân chủ - xã hội. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới, là người theo chủ nghĩa quốc tế. —212, 258, 259-260.

Khây-xin, M. L. (1871-1924) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích, về nghề nghiệp là bác sĩ. Trong thời gian cách mạng 1905-1907 công tác trong Ban chấp hành Cra-xnôi-ác-xcơ, và sau đó trong quận Vư-boóc-gơ ở Pê-téc-bua. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là phần tử theo chủ nghĩa thủ tiêu, cộng tác với các tạp chí "Phục hưng", "Bình minh của chúng ta", báo "Tia sáng" và các cơ quan ngôn luận khác của bọn men-sê-vích - thủ tiêu. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm việc trong các tổ chức hợp tác xã. —341.

Khô-mi-a-cốp, N. A. (1850-1925) — đại địa chủ, đảng viên Đảng tháng Mười. Trong những năm 1886-1896 là thủ lĩnh của giới quý tộc tỉnh Xmô-len-xcơ. Từ năm 1896 đến năm 1902 là giám đốc Cục nông nghiệp trong Bộ nông nghiệp và tài sản quốc gia. Là đại biểu Đu-ma nhà nước II, III và IV; là chủ tịch Đu-ma nhà nước III cho đến tháng Ba 1910. —17.

Ki-xê-lép, I. A. (sinh năm 1883)— một người men-sê-vích ủng hộ đảng, sống ở Xuy-rích từ năm 1908. Năm 1912 vào quốc tịch Thụy-sĩ. Tham gia nhóm Plê-kha-nốp ở địa phương. —98, 224.

Kin-ken — một người dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. —268.

Knhi-pô-vích, B. N. (1880-1924) — nhà kinh tế học, nhà thống kê. Knhi-pô-vích bị thẩm vấn về vụ "Hội liên hiệp đấu tranh để

giải phóng giai cấp công nhân" ở Pê-téc-bua. Năm 1911 bị bắt và bị trục xuất ra nước ngoài. Năm 1912, tác phẩm khoa học đầu tiên của ông "Về sự phân hóa trong nông dân Nga" đã được xuất bản. Từ năm 1917 công tác trong Bộ dân ủy nông nghiệp, từ năm 1922 — trong Ủy ban kế hoạch nhà nước. Giảng dạy tại Trường đại học đo đạc ruộng đất, ở Học viện nông nghiệp mang tên C. A. Ti-mi-ri-a-đép. —83-85.

Knhi-pô-vích, L. M. (1856-1920) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, đảng viên bên-sê-vích. Bà bắt đầu hoạt động cách mạng vào cuối những năm 70 của thế kỷ XIX trong các tổ "Dân ý" ở Hen-xinh-pho, gia nhập Đảng dân chủ - xã hội vào những năm 90. Đóng một vai trò quan trọng trong việc thiết lập mối liên hệ giữa báo "Tia lửa" và các tổ chức địa phương ở Nga. Năm 1905 hoạt động ở Ô-đét-xa, là đại biểu dự Đại hội IV Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; sau cách mạng 1905-1907 vẫn tiếp tục làm công tác đảng. Năm 1911 bị đày đến tỉnh Pôn-ta-va. Trong những năm cuối đời, bà bị bệnh nặng và không hoạt động tích cực được. —267.

L

La-đư-giơ-ni-cốp, I. P. (1874-1945) — một người dân chủ - xã hội, đảng viên bên-sê-vích, tham gia phong trào cách mạng từ những năm 90 thế kỷ XIX. Tiến hành công tác đảng trong các tổ chức ở Péc-mơ, Ni-giơ-ni Nốp-gô-rốt và I-a-rô-xláp. Năm 1903 bị bắt. Tháng Tám 1905 ra nước ngoài, thực hiện nhiệm vụ quan trọng được giao — tham gia ban kinh tế của Ban chấp hành trung ương, lãnh đạo nhà xuất bản sách "Verlag", được thành lập ở Béc-lanh năm 1905 theo chỉ thị của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga để có tiền bổ sung thêm cho những nhu cầu của phong trào cách mạng. —275.

La-rin, I-u. (*Lu-ri-ê, M. A.*) (1882-1932) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là một trong những thủ lĩnh của phái thủ tiêu. Tham gia khởi tháng Tám chống đảng do Tơ-rốt-xki thành lập năm 1912. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới, gia nhập phái giữa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, cầm đầu nhóm men-sê-vích-quốc tế chủ nghĩa, nhóm này xuất bản tạp chí "Quốc tế". Tháng Tám 1917 La-rin được kết nạp vào đảng bên-sê-vích. Sau Cách

mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, La-rin công tác trong các tổ chức xô-viết và kinh tế. —199.

Lan-đau — bác sĩ về các bệnh thần kinh ở Cra-cốp. —367.

Lây-tây-den, G. Đ. (Lin-đốp) (1874-1919) — một người dân chủ - xã hội. Bắt đầu hoạt động cách mạng vào những năm 90 của thế kỷ XIX. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là đảng viên bên-sê-vích; đã cộng tác với các báo "Tiến lên", "Người vô sản" và các cơ quan ngôn luận bên-sê-vích khác. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, tham gia công tác của Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, có một thời gian ngắn đứng trên lập trường của phái men-sê-vích-quốc tế chủ nghĩa, gia nhập nhóm "Đời sống mới". Năm 1918 Lây-tây-den trở lại hàng ngũ đảng bên-sê-vích; tháng Giêng 1919 hy sinh tại mặt trận phía Đông. —24, 35, 38.

Lê-đê, V. L. (1882-1938) — một trong những nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân Ba-lan. Từ năm 1900 là đảng viên Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và Lit-va. Từ năm 1908 vì bị chính phủ truy nã nên đã chạy ra nước ngoài. Từ năm 1910 đến năm 1911 là thư ký Ban lãnh đạo trung ương Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va và là đại diện của Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va trong ban biên tập báo "Người dân chủ-xã hội", cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Tham gia Ban tổ chức ở nước ngoài và Ban kỹ thuật ở nước ngoài. Ủng hộ phái điều hòa trong những cuộc đấu tranh của phái này chống lại những người bên-sê-vích. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đứng trên lập trường xã hội - số-vanh. Trong những năm 1919-1920 tích cực tham gia hoạt động của Đảng công nhân cộng sản Ba-lan. Từ năm 1921 là cán bộ có trọng trách của Quốc tế cộng sản và Quốc tế công đoàn, là người cộng tác tích cực với báo chí xô-viết. —47, 279, 326.

Lê-ghin (Legien), *Các-lơ* (1861-1920) — một người dân chủ - xã hội cánh hữu Đức, một trong những thủ lĩnh công đoàn Đức, một người theo chủ nghĩa xét lại. Từ năm 1890 là chủ tịch Tổng công đoàn Đức. Từ năm 1903 là thư ký, và từ năm 1913 là chủ tịch Ban thư ký công đoàn thế giới. Trong những năm 1919-

1920 là đại biểu Quốc hội nước Cộng hòa Vây-ma. Đã đấu tranh chống lại phong trào cách mạng của giai cấp vô sản. —363.

Lê-nin, V. I. (U-li-a-nốp, V. I., T., Phrây) (1870-1924) — những tài liệu tiểu sử. —2, 5, 6-8, 11-12, 14, 15, 17-18, 19-20, 28, 40, 50, 51, 52-53, 55, 57-58, 59, 63, 67-68, 72, 74, 77, 80, 83, 87, 91, 95-97, 99, 100-101, 104, 107, 108, 109-110, 113, 116, 118, 120, 126-127, 129, 142-143, 144, 146, 163, 178, 187, 193, 194, 195, 196, 206, 213-214, 215-216, 217, 225, 228, 229, 231, 234, 235, 241, 247-248, 250, 252, 253, 257, 258, 260, 270, 275, 284, 298, 302, 304, 316, 318, 323, 330, 334, 338, 348, 350, 351, 362, 374, 378, 386, 390, 394, 399, 415, 421, 428-429.

Lê-sen-cô, Đ. I. (1876-1939) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1900. Năm 1905 công tác trong một tổ chức chiến đấu có nhiệm vụ chế tạo và bảo quản chất nổ và đạn dược. Đã từng bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Trong những năm 1910-1911 cộng tác với báo "Ngôi sao". Mùa hè 1911 đến gặp Lê-nin ở Pa-ri. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, công tác ở Bộ dân ủy giáo dục, từ năm 1924 làm công tác khoa học - giáo dục. —50.

Lê-va — xem Vla-đi-mi-rốp, M. C.

Lê-vi-txơ-ki, V. (Xê-đéc-bau-mơ, V. Ô, em trai của Mác-tốp) (sinh năm 1883) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là một trong những thủ lĩnh của phái thủ tiêu; tham gia trung tâm men-sê-vích, chủ biên tạp chí "Bình minh của chúng ta", cộng tác với tờ "Tiếng nói người dân chủ - xã hội", tờ "Phục hưng" và các xuất bản phẩm định kỳ khác của bọn men-sê-vích - thủ tiêu. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - số-vanh. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, tích cực đấu tranh chống Chính quyền xô-viết; năm 1920 bị truy tố về vụ "Trung tâm sách lược" phản cách mạng. Về sau làm công tác văn học. —20, 339.

Li-a-đốp, M. N. (Man-đen-stam, M. N., M. M., Mi-kha-in Mi-rô-nút) (1872-1947) — năm 1892 tham gia nhóm mác-xít, năm 1893 tham gia thành lập Liên minh công nhân Mát-xcơ-va — tổ chức dân chủ - xã hội đầu tiên ở Mát-xcơ-va. Tại Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga — người theo phái "Tia lửa" đa số, sau đại hội — phái viên của Ban chấp hành trung ương, đấu tranh

tích cực chống bọn men-sê-vích ở Nga và ở nước ngoài. Tham gia tích cực cuộc cách mạng 1905-1907. Trong những năm thế lực phản động thống trị, theo phái triệu hồi, năm 1909 tham gia nhóm chống đảng "Tiến lên" và là một trong những giảng viên của trường bè phái ở đảo Ca-pri. Năm 1911 rời bỏ nhóm "Tiến lên" và về Ba-cu.

Sau Cách mạng tháng Hai 1917, giữ lập trường men-sê-vích chủ nghĩa. Năm 1920 được khôi phục trở lại hàng ngũ của Đảng cộng sản (b) Nga, làm nhiều công tác quan trọng. —23, 35, 37.

Li-a-khốp, V. P. (1869-1919) — đại tá của quân đội Nga hoàng; nổi tiếng vì đàn áp phong trào cách mạng - dân tộc ở Cáp-ca-dơ và I-răng. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là thống đốc vùng bờ biển Hắc-hải thuộc Thổ-nhĩ-kỳ. Tháng Hai 1919, Li-a-khốp được cử làm tổng tư lệnh và tư lệnh các đạo quân Đê-ni-kin ở vùng Tê-rếch - Đa-ghe-xtan. Li-a-khốp bị giết chết trong thời gian diễn ra cuộc chiến đấu ác liệt của "đội quân tình nguyện" với các dân tộc miền núi. —17.

Li-be (Gôn-dman), M. I. (1880-1937) — một trong những thủ lĩnh của phái Bun. Trong những năm thế lực phản động thống trị, là người theo phái thủ tiêu; năm 1912 là một thành viên hoạt động tích cực của khối tháng Tám chống đảng. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - sô-vanh. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là kẻ thù tích cực hoạt động chống lại Chính quyền xô-viết. Về sau từ bỏ hoạt động chính trị, chuyển sang làm công tác kinh tế. — 23, 36, 40, 192.

Li-li-na, D. I. (1882-1929) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1902. Đã tham gia công tác bí mật ở Nga. Năm 1908 ra cư trú ở nước ngoài; cộng tác với các báo "Ngôi sao", "Sự thật", tạp chí "Nữ công nhân". Tháng Tư 1917 bà trở về Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm công tác đảng và công tác xô-viết. —386, 389, 391, 395.

Li-u-bi-mốp, A. I. (Mác-cơ) (1879-1919) — một người dân chủ - xã hội, tham gia phong trào cách mạng từ năm 1898. Năm 1910 là ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương; là một trong những người sáng lập nhóm điều hòa ở Pa-ri (1911-1914). Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một người vệ quốc cực đoan. Năm 1917 gia nhập nhóm "Thống nhất" của Plê-kha-nốp. —48, 361.

Li-u-bích — xem Xam-me, I. A.

Li-út-mi-la — xem Xtan, L. N.

Lin-đốp — xem Lây-Tây-den, G. Đ.

Lít-vi-nốp, M. M. (Ga-ri-xôn, Pa-pa-sa) (1876-1951) — nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng cộng sản và Nhà nước xô-viết, nhà ngoại giao. Đảng viên từ năm 1898. Năm 1902 ra cư trú ở nước ngoài. Đã tham gia tích cực việc phát hành báo "Tia lửa", việc xuất bản tờ "Đời sống mới", tờ báo hợp pháp đầu tiên của phái bôn-sê-vích. Năm 1907 là đại biểu và thư ký của đoàn đại biểu Nga tại Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Stút-ga. Là đại diện của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, là thành viên của phân bộ bôn-sê-vích ở Luân-đôn của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười giữ các cương vị quan trọng trong công tác ngoại giao. —268, 395, 424, 428, 435.

Lít-vi-nốp - Pha-lin-xki, V. P. — kỹ sư công nghệ, thanh tra công xưởng; là một trong những người tổ chức ra Hội Du-ba-tốp ở Pê-téc-bua. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một thành viên của "Hội nghị quốc phòng đặc biệt" tồn tại từ năm 1915 đến năm 1917. — 132-172.

Lô-bô-va, V. N. (Vê-ra) (1888-1924) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1905; trong những năm 1906-1908 là ủy viên Ban chấp hành tỉnh U-ran; năm 1911 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Mát-xcơ-va Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; đầu năm 1913 là thư ký Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và là thư ký của đảng đoàn bôn-sê-vích trong Đuma nhà nước IV. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là ủy viên đoàn chủ tịch Ban chấp hành tỉnh Ki-ép, ủy viên Ban chấp hành trung ương các Xô-viết U-cra-i-na, trong những năm 1922-1923 công tác ở ban tuyên truyền cổ động của Ban chấp hành trung ương đảng. —111, 197.

Lô-đốp-xki (Đrít-dô), X. A. (1878-1952) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901. Đã tham gia cuộc cách mạng Nga thứ nhất. Đã bị bắt và bị đi đày. Từ năm 1909 đến năm 1917, ông sống lưu vong, gia nhập nhóm bôn-sê-vích thuộc phái điều hòa.

Năm 1920, là chủ tịch Hội đồng công đoàn tỉnh Mát-xơ-va. Từ năm 1921 đến năm 1937 là tổng thư ký Quốc tế công đoàn. Trong những năm 1939-1946 là thứ trưởng Bộ dân ủy, sau đó là thứ trưởng Bộ ngoại giao Liên - xô. — 229, 329.

Lô-ít Gioóc-giơ (Lloyd George), *Đa-vít* (1863-1945) — nhà hoạt động nhà nước và nhà ngoại giao Anh, thủ lĩnh của đảng tự do chủ nghĩa. Từ năm 1890 là nghị sĩ. Trong những năm 1905-1908 là bộ trưởng Bộ thương nghiệp; những năm 1908-1915 là bộ trưởng Bộ tài chính. Giữ một vai trò quan trọng trong việc xác định đường lối chính trị của chính phủ Anh nhằm chuẩn bị cho cuộc chiến tranh thế giới thứ nhất. Chống lại phong trào cách mạng của giai cấp vô sản; bằng những lời lẽ tăng bốc, đối trá và hứa hão với công nhân, y mưu toan ngăn chặn việc thành lập ở Anh một đảng cách mạng của giai cấp công nhân. Trong những năm 1916-1922, làm thủ tướng, cố gắng củng cố vị trí của chủ nghĩa đế quốc Anh ở Trung Cận đông, ở Ban-căng, đã đàn áp tàn bạo phong trào giải phóng - dân tộc ở các nước thuộc địa và phụ thuộc. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười ở Nga, Lô-ít Gioóc-giơ là một trong những kẻ cổ vũ và tổ chức cuộc can thiệp quân sự và bao vây chống lại Nhà nước xô-viết. — 15.

Lô-la, Ô. N. (Xtê-pa-ni-úc) (1884-1919) — công nhân, một người dân chủ - xã hội U-cra-i-na. Đảng viên Đảng cách mạng U-cra-i-na từ năm 1900. Từ năm 1906 là thành viên Liên minh dân chủ - xã hội U-cra-i-na ("Xpin-ca"), một bộ phận của phái men-sê-vích Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Trong thời gian sống lưu vong, trở thành đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội U-cra-i-na. Năm 1914 tạm thời gắn bó với những người bên-sê-vích, gia nhập phân bộ Pa-ri của các tổ chức ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau khi trở về U-cra-i-na vào năm 1917, tiếp tục hoạt động trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội U-cra-i-na. — 264-265, 359-360, 365.

Lô-pa-tin, G. A. (1845-1918) — nhà cách mạng dân túy nổi tiếng. Trong những năm 70 của thế kỷ XIX sống ở nước ngoài, có quan hệ thân thiết với C. Mác và Ph. Ăng-ghen, được bầu vào Hội đồng trung ương của Quốc tế I. C. Mác đã từng viết về Lô-pa-tin: "Ít người mà tôi yêu mến và quý trọng như ông" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ hai, t. 33, tr. 403). Lô-pa-tin đã cùng với N. Ph. Đa-ni-en-xôn dịch ra tiếng Nga tập I bộ "Tư bản". Ông đã từng nhiều lần bị bắt vì hoạt động cách mạng. Năm 1887 đã

bị kết án tử hình, sau đổi thành án khổ sai chung thân, bị giam trong một xà-lim lẻ trong pháo đài Slít-xen-bua. Năm 1905 được ân xá, về sau thôi không hoạt động chính trị nữa. — 5, 15, 16.

Lô-xi-tơ-ki. — 20.

Lôi-ô-la (Loyola), *I-gna-ti* (1491-1556) — người sáng lập ra hội tu sĩ dòng Tên; cho rằng tất cả mọi tội ác có lợi cho giáo hoàng và giáo hội đều có thể dung nhận được. Tên của Lôi-ô-la trở thành tượng trưng cho sự giả dối và tội ác, được che đậy bằng sự giả nhân giả nghĩa tôn giáo. — 262.

Lu-na-tsác-xki, A. V. (1875-1933) — tham gia phong trào cách mạng vào đầu những năm 90 của thế kỷ XIX. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là đảng viên bên-sê-vích. Đã tham gia ban biên tập những tờ báo bên-sê-vích như "Tiến lên", "Người vô sản", và sau đó "Đời sống mới". Trong những năm thế lực phản động thống trị, đã rời bỏ chủ nghĩa Mác, tham gia nhóm chống đảng "Tiến lên", đòi kết hợp chủ nghĩa Mác với tôn giáo. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, Lu-na-tsác-xki đứng trên lập trường của chủ nghĩa quốc tế. Đầu năm 1917, gia nhập nhóm "Liên khu"; tại Đại hội VI Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga ông được kết nạp vào đảng cùng với nhóm này.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là nhà hoạt động nhà nước xô-viết nổi tiếng, trước năm 1929 làm bộ trưởng Bộ dân ủy giáo dục, sau làm chủ tịch Ủy ban khoa học trực thuộc Ban chấp hành trung ương các Xô-viết Liên - xô. Là tác giả của nhiều tác phẩm về nghệ thuật và văn học. — 2, 26, 65, 98, 159, 183, 198, 209, 229, 235, 253, 299, 370 - 371.

Lúc-xăm-bua (Luxemburg), *Rô-da* (1871-1919) — nhà hoạt động xuất sắc của phong trào công nhân quốc tế, một trong những thủ lĩnh cánh tả của Quốc tế II. Là một trong những người thành lập và lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan. Từ năm 1897 tham gia tích cực phong trào dân chủ - xã hội Đức, đấu tranh chống chủ nghĩa Béc-stanh và chủ nghĩa Min-lơ-răng. R. Lúc-xăm-bua đã tham gia cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất (ở Vác-sa-va). Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, bà có thái độ thỏa hiệp với phái thủ tiêu, năm 1912 bà chống lại cái gọi là phái đối lập "Rô-dơ-la-mốp" trong Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan, là những người gần gũi nhất với phái bên-sê-vích.

Từ đầu cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, bà giữ

lập trường quốc tế chủ nghĩa. Là một trong những người đề ra sáng kiến thành lập nhóm "Quốc tế" ở Đức, về sau đổi tên là nhóm "Xpác-ta-cút" và sau đó thành "Liên minh Xpác-ta-cút". Sau Cách mạng tháng Mười một 1918 ở Đức, bà tham gia lãnh đạo Đại hội thành lập của Đảng cộng sản Đức. Tháng Giêng 1919, bà bị bắt và bị giết hại theo lệnh của chính phủ Sai-đê-man.

Lê-nin tuy đánh giá cao R. Lúc-xăm-bua, nhưng cũng đã nhiều lần phê phán những sai lầm của bà, do đó đã giúp bà giữ được lập trường đúng đắn. — 120, 143, 158, 193-194, 196, 225, 279, 305, 323, 324, 400-403, 407, 408, 413, 417, 412-422.

M

M. — xem Ma-ép-xki, E.

M. M. — xem Li-a-đốp M. N.

M. N. — 384.

M. Ph., M. Ph — na — xem An-đrê-ê-va, M. Ph.

Ma-ca-rơ — xem Nô-ghin, V. P.

Ma-cla-cốp, N. A. (1871-1918) — địa chủ, một phần tử Trăm đen. Trong những năm 1900-1909, làm việc trong Bộ tài chính, trong những năm 1913-1915 là bộ trưởng Bộ nội vụ, từ năm 1915 là ủy viên Hội đồng nhà nước. — 260.

Ma-cla-cốp, V. A. (1870-1957) — phần tử dân chủ - lập hiến phái hữu, địa chủ, về nghề nghiệp là luật sư, đã đứng ra bào chữa trong nhiều vụ án chính trị. Đại biểu của Mát-xcơ-va tại Đu-ma nhà nước II, III và IV, ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - lập hiến. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là đại sứ của Chính phủ lâm thời tư sản ở Pa-ri, về sau trở thành một tên bạch vệ lưu vong. — 255.

Ma-ép-xki, E. (Gu-tốp-xki, V. A.) (1875-1919) — một người dân chủ - xã hội, phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là phần tử thủ tiêu, cộng tác với tạp chí "Bình minh của chúng ta", báo "Tia sáng", và những cơ quan ngôn luận khác của bọn men-sê-vích - thủ tiêu. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là phần tử theo phái vệ quốc. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đấu tranh chống Chính quyền xô-viết. — 162, 185, 213, 215, 224.

Ma-lê-txơ-ki, A. M. (1879-1937) — một người dân chủ - xã hội, nhà cách mạng chuyên nghiệp. Tham gia phong trào cách mạng từ cuối những năm 90 của thế kỷ XIX. Năm 1904, hoạt động ở Lốt-dơ, sau đó ở Vác-sa-va. Năm 1906 được bầu làm ủy viên Ban lãnh đạo trung ương Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lít-va. Năm 1909, do bất đồng với giới lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lít-va về một loạt vấn đề trong đảng nên đã ra khỏi Ban lãnh đạo trung ương. Sau khi Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan bị phân liệt vào năm 1912, là một trong những người lãnh đạo cái gọi là phái đối lập "Rô-dơ-la-mốp", gần gũi nhất với những người bôn-sê-vích, là tổng biên tập cơ quan ngôn luận của phái này — tờ "Báo công nhân". Đã tham gia Đại hội Ba-lơ của Quốc tế II (1912) và Hội nghị Bruy-xen do Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa triệu tập (1914). Vào những năm 1921-1922 là vụ trưởng Vụ thông tin báo chí Bộ dân ủy ngoại giao, trong những năm 1922-1925 — thư ký ban biên tập tạp chí "Quốc tế cộng sản"; trong những năm 1926-1935 — cán bộ giảng dạy các trường cao đẳng, sau đó là cố vấn khoa học ban triết học trong Thư viện quốc gia mang tên V. I. Lê-nin. — 120, 144.

Ma-li-an-tô-vích, P. N. (1870-1939) — trạng sư, là người bào chữa trong các vụ án chính trị. Năm 1917— bộ trưởng Bộ tư pháp của Chính phủ lâm thời tư sản. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là ủy viên Hội đồng luật sư Mát-xcơ-va. — 257.

Ma-li-an-tô-vích, V. N. — một người dân chủ - xã hội, anh trai của luật sư P. N. Ma-li-an-tô-vích ở Mát-xcơ-va. — 257.

Ma-li-nốp-xki, R. V. (Cô-xchi-a, № 3) (1876-1918) — năm 1906 tham gia phong trào công nhân với mục đích vụ lợi. Từ năm 1907 tự nguyện cung cấp tin tức cho cảnh sát, và đến năm 1910 thì trở thành mật vụ của cơ quan an ninh Nga hoàng. Năm 1912, tại Hội nghị Pra-ha của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được bầu là ủy viên Ban chấp hành trung ương, đã trúng cử đại biểu Đu-ma nhà nước IV với tư cách là đại biểu của đoàn tuyển cử công nhân tỉnh Mát-xcơ-va; để được trúng cử hắn đã tranh thủ được sự giúp đỡ của cơ quan an ninh và cơ quan này đã gạt bỏ ra khỏi con đường đi của hắn tất cả những người nào không hợp ý. Năm 1914, trước mối đe dọa bị vạch trần, hắn đã từ chức nghị sĩ và trốn ra nước ngoài. Năm 1918, trở về nước Nga xô-viết, bị đưa ra tòa và theo bản án của Tòa án tối cao của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga đã bị xử bắn. — 140, 149, 157, 167, 169.

172, 174, 176, 181, 182, 186, 188, 190, 198, 203-205, 212, 223, 225, 260, 291, 326, 329, 330, 347, 380, 381, 420.

Ma-ri-a Phê-đô-rốp-na — xem An-đrê-ê-va, M. Ph.

Ma-xlốp, P. P. (1867-1946) — nhà kinh tế học, một người dân chủ - xã hội, tác giả của nhiều tác phẩm về vấn đề ruộng đất, trong đó ông ta tìm cách xét lại chủ nghĩa Mác. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, gia nhập phái men-sê-vích, đề ra cương lĩnh men-sê-vích về địa phương công hữu hóa ruộng đất. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là phần tử thủ tiêu; trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là phần tử xã hội-sô-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, từ bỏ hoạt động chính trị, làm công tác sư phạm và khoa học. Từ năm 1929 là viện sĩ hàn lâm. — 43-44, 84.

Mác (Marx), Các (1818-1883) — người sáng lập ra chủ nghĩa cộng sản khoa học, nhà tư tưởng thiên tài, lãnh tụ và người thầy của giai cấp vô sản quốc tế (xem bài của V. I. Lê-nin "Các Mác (Sơ lược tiểu sử kèm theo sự trình bày của chủ nghĩa Mác)". Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 26, tr. 51-111). — 123, 182, 193, 211, 214, 225, 351, 384, 420, 427.

Mác-cơ — xem Li-u-bi-mốp, A. I.

Mác-khlép-xki (Marchlewski), *Giu-li-an* (Các-xki, J. K.) (1866-1925) — nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào cách mạng Ba-lan, Đức và Nga. Là một trong những người tổ chức và lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va. Tham gia tích cực cuộc cách mạng 1905-1907. Từ năm 1909 tiến hành công tác chủ yếu là trong Đảng dân chủ - xã hội Đức. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đã tham gia thành lập "Liên minh Xpác-ta-cút". Năm 1919 được đưa vào Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Đức. Đã tham gia thành lập Quốc tế cộng sản. Từ năm 1923 là chủ tịch Ban chấp hành trung ương Tổ chức quốc tế trợ giúp các chiến sĩ cách mạng. — 40, 323.

Mác-sắc, N. X. — hoạt động trong các tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở Ô-đét-xa và Rô-xtốp. Năm 1907 bà ra nước ngoài sống ở Lai-pxích và làm nhiệm vụ chuyên chở sách báo bí mật, có tham gia chuẩn bị Hội nghị Pra-ha của Đảng công nhân

dân chủ - xã hội Nga. Từ cuối năm 1913 hoạt động trong tổ chức của đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở Mát-xcơ-va. — 35.

Mác-tốp, L. (*Txê-đéc-bau-mơ, I-u. Ô.*, Gam-ma, L.M.) (1873-1923) — một trong những thủ lĩnh phái men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là một người theo phái thủ tiêu, tổng biên tập báo "Tiếng nói người dân chủ - xã hội", tham gia Hội nghị tháng Tám chống đảng (1912). Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, Mác-tốp đứng trên lập trường phái giữa. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, chống lại Chính quyền xô-viết. Năm 1920 chạy sang Đức, xuất bản ở Béc-lanh tờ báo men-sê-vích phản cách mạng "Truyền tin xã hội chủ nghĩa". — 3, 32, 45, 51, 175, 228, 307, 355, 379, 405, 412.

Mác-tu-nốp, A. (*Pi-ke, A. X.*) (1865-1935) — một trong những thủ lĩnh của "phái kinh tế", một phần tử men-sê-vích có tiếng tăm. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là một phần tử thuộc phái thủ tiêu, tham gia ban biên tập báo "Tiếng nói người dân chủ - xã hội", cơ quan ngôn luận của phái thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới giữ lập trường phái giữa. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, ly khai phái men-sê-vích. Năm 1923 được kết nạp vào đảng tại Đại hội XII của Đảng cộng sản (b) Nga. — 32, 157.

Man-cốp, I. N. (sinh năm 1881) — một người men-sê-vích - thủ tiêu, đại biểu của tỉnh Iéc-cút-xcơ trong Đu-ma nhà nước IV, về nghề nghiệp là nhân viên văn phòng. Tham gia đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh; năm 1915, bất chấp nghị quyết của đảng đoàn, trong Đu-ma y đã bỏ phiếu tán thành ngân sách; vì việc làm đó y bị khai trừ ra khỏi đảng đoàn. — 154, 174, 258, 260.

Mê-đem, V. Đ. (*Grin-béc, V. Đ.*, Vi-ni-txơ-ki) (1879-1923) — một trong những thủ lĩnh của phái Bun. Năm 1906 được bầu vào Ban chấp hành trung ương của phái Bun, tham gia Đại hội V (Đại hội Luân - đôn) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, ủng hộ phái men-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, cầm đầu các tổ chức của phái Bun ở Ba-lan; năm 1921 sang Mỹ, và tại đây y đã viết nhiều bài vu cáo chống nước Nga xô-viết trên

báo "Vorwärts", một tờ báo xã hội chủ nghĩa hữu khuynh của người Do-thái. —192.

Mê-lê-nép-xki, M. I. (Ba-xóc, Gưn-ca) (1879-1938) — một phần tử dân tộc chủ nghĩa tiểu tư sản U-cra-i-na, một người men-sê-vích, một trong những thủ lĩnh của tổ chức dân chủ - xã hội U-cra-i-na "Xpin-ca". Năm 1912, Mê-lê-nép-xki tham gia Hội nghị tháng Tám chống đảng ở Viên. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là người hoạt động tích cực của tổ chức tư sản - dân tộc chủ nghĩa "Liên minh giải phóng U-cra-i-na". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm công tác kinh tế. —88, 96, 265.

Mê-rinh (Mehring), *Phran-xơ* (1846-1919) — nhà hoạt động lỗi lạc của phong trào công nhân Đức, một trong những thủ lĩnh và nhà lý luận của cánh tả trong phong trào dân chủ - xã hội Đức. Là một trong những chủ bút cơ quan lý luận của đảng — tạp chí "Die Neue Zeit" ("Thời mới"); về sau là chủ biên tờ "Leipziger Volkszeitung" ("Báo nhân dân Lai-pxích"). Mê-rinh tích cực đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa xét lại trong hàng ngũ Quốc tế II, lên án chủ nghĩa Cau-xky. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa. Ông hoan nghênh cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Đóng một vai trò quan trọng trong việc thành lập Đảng cộng sản Đức. — 56, 272.

Mê-scốp-xki — xem Gôn-đen-béc, I. P.

Mê-téc-linh (Maeterlinck), *Mô-rít* (1862-1949) — nhà văn Bỉ theo chủ nghĩa tượng trưng. Cơ sở của các quan điểm triết học và mỹ học của ông ta là những tư tưởng duy tâm chủ nghĩa về quyền ưu tiên của thế giới tinh thần, "siêu đảng" đối với thế giới thực tại. — 235.

Mghê-lát-dê, V. Đ. (Tơ-ri-a) (sinh năm 1868) — một phần tử men-sê-vích, đã tham gia Hội nghị tháng Tám chống đảng ở Viên (1912). Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, Mghê-lát-dê có quan hệ gần gũi với tổ chức tư sản - dân tộc chủ nghĩa "Liên minh giải phóng U-cra-i-na"; trong những năm 1918-1920, là thành viên trong chính phủ men-sê-vích phản cách mạng ở Gru-di-a; sau khi Chính quyền xô-viết được thiết lập ở Gru-di-a, Mghê-lát-dê trở thành một tên bạch vệ lưu vong. —2, 15.

Mi-kha-in Mi-rô-nút — xem Li-a-đốp, M. N.

Mi-khai-lốp-xki, N. C. (1842-1904) — một nhà lý luận nổi tiếng bậc nhất của phái dân túy tự do chủ nghĩa, một nhà chính luận, một nhà phê bình văn học, một nhà triết học theo chủ nghĩa thực chứng, một trong những đại biểu của trường phái chủ quan trong xã hội học. Năm 1892, đứng đầu tạp chí "Cửa cải nước Nga" và trên tạp chí này đã tiến hành đấu tranh gay gắt chống những người mác-xít. V. I. Lê-nin đã phê phán những quan điểm của Mi-khai-lốp-xki trong tác phẩm "Những "người bạn dân" là thế nào và họ đấu tranh chống những người dân chủ - xã hội ra sao?" và trong các tác phẩm khác. —15.

Mi-khan-tsi — xem Na-khim-xôn, X. M.

Mi-li-u-cốp, P. N. (1859-1943) — lãnh tụ của Đảng dân chủ - lập hiến, nhà tư tưởng nổi tiếng của giai cấp tư sản đế quốc chủ nghĩa Nga, nhà sử học và nhà chính luận. Từ năm 1902 đã tích cực cộng tác với tạp chí "Giải phóng" của bọn tự do chủ nghĩa xuất bản ở nước ngoài. Tháng Mười 1905, y là một trong những kẻ lập ra Đảng dân chủ - lập hiến, sau đó là chủ tịch Ban chấp hành trung ương đảng này và là tổng biên tập báo "Ngôn luận" — cơ quan ngôn luận trung ương của đảng này. Là đại biểu Đu-ma nhà nước III và IV. Năm 1917 là bộ trưởng Bộ ngoại giao trong thành phần thứ nhất của Chính phủ lâm thời tư sản. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là một trong những kẻ tổ chức sự can thiệp quân sự của nước ngoài chống nước Nga xô-viết. Mi-li-u-cốp là một phần tử hoạt động tích cực của bọn bạch vệ lưu vong. —104, 356.

Mi-li-u-tin, V. P. (Pa-vlốp) (1884-1938) — tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1903, lúc đầu theo phái men-sê-vích, từ năm 1910 trở thành một người bôn-sê-vích. Làm công tác đảng ở một số thành phố ở Nga, đã từng nhiều lần bị khủng bố. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, được cử làm bộ trưởng Bộ dân ủy nông nghiệp. Trong những năm 1918-1921 là phó chủ tịch Hội đồng kinh tế quốc dân tối cao, sau đó giữ những cương vị trọng trách khác trong công tác xô-viết và công tác kinh tế; đã từng được bầu làm ủy viên dự khuyết Ban chấp hành trung ương đảng và ủy viên Ban kiểm tra trung ương. —325, 342.

Mi-rôn — xem Tséc-nô-ma-đốp, M. E.

Min-lơ-răng (Millerand), *A-lếch-xan-đơ Ê-chiê* (1859-1943) — một nhà hoạt động chính trị Pháp; trong những năm 80 của thế kỷ XIX là phần tử cấp tiến tiểu tư sản; trong những năm 90, theo những người xã hội chủ nghĩa, cầm đầu khuynh hướng cơ hội chủ nghĩa trong phong trào xã hội chủ nghĩa Pháp. Năm 1899 tham gia chính phủ tư sản phản động của Van-đếch - Rút-xô, tại đó cộng tác với tên tướng Ga-líp-phê, một tên đao phủ sát hại công xã Pa-ri. V. I. Lê-nin bóc trần chủ nghĩa Min-lơ-răng là một sự phản bội lợi ích của giai cấp vô sản, là sự biểu hiện thực tế của chủ nghĩa xét lại, và Người đã giải thích rõ những nguồn gốc xã hội của chủ nghĩa này. Trong những năm 1909-1910, 1912-1913, 1914-1915 y đã giữ những cương vị bộ trưởng khác nhau. —12.

Mô-lô-tốp (*Xcơ-ri-a-bin*), *V. M.* (Sinh năm 1890) — đứng trong hàng ngũ đảng bôn-sê-vích từ năm 1906. Năm 1912 làm việc ở tờ báo hợp pháp bôn-sê-vích "Ngôi sao" và sau đó là ủy viên và thư ký ban biên tập báo "Sự thật".

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười giữ cương vị quan trọng trong công tác đảng, nhà nước và xô-viết. Tháng Sáu 1957, căn cứ theo quyết định của Hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên - xô, Mô-lô-tốp đã bị đưa ra khỏi Đoàn chủ tịch Ban chấp hành trung ương và ra khỏi Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên - xô vì tội hoạt động bè phái. —101.

Mô-rô-dốp, *M. V.* (1868-1938) — một người dân chủ - xã hội, đảng viên bôn-sê-vích, một trước tác gia. Tham gia phong trào cách mạng từ cuối những năm 80 của thế kỷ XIX. Hoạt động bí mật ở Ba-cu, Tước-ke-xtan. Năm 1908 sống bí mật ở Pê-téc-bua; đã nhiều lần bị bắt. Từ năm 1910, sống lưu vong tại Pa-ri và ở đó ông đã tham gia phân bộ bôn-sê-vích do V. I. Lê-nin lãnh đạo. Năm 1917, sau khi trở về Pê-tơ-rô-grát, đã tham gia tích cực cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười; về sau làm công tác kinh tế. Trong những năm 1930-1932 là phó chủ tịch Viện hàn lâm nghệ thuật; từ năm 1936 là giám đốc Nhà xuất bản "Nhà nghệ thuật cộng sản Liên - xô". —98.

Mô-vích — xem A-bra-mô-vích, R.

Môi-xê-ép, *X. I.* (1879-1951) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1902. Hoạt

động cách mạng ở Ni-giơ-ni Nốp-gô-rốt, Mát-xcơ-va, Pê-téc-bua. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Năm 1905 từ nơi bị đày chạy trốn sang Thụy-sĩ, nhưng sau 6 tháng lại trở về nước và hoạt động bí mật; là phái viên lưu động của Ban chấp hành trung ương. Năm 1912 sang Pháp và ở đấy cho đến năm 1917. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm việc trong bộ máy của Quốc tế cộng sản, từ năm 1930 làm việc trong Bộ dân ủy ngoại thương. —184.

Mông-tê-guyt (Montégus, *Brun-xvích, Ga-xtông*) (chết năm 1953) — con trai của một chiến sĩ Công xã, người biểu diễn các bài hát trong các khu ngoại ô công nhân ở Pa-ri; về sau làm cảnh sát. —98.

Mu-ra-nốp, *M. C.* (№ 5) (1873-1959) — một người bôn-sê-vích, về nghề nghiệp là công nhân tiện. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1904, làm công tác đảng ở Khác-cốp. Là đại biểu của công nhân tỉnh Khác-cốp trong Đu-ma nhà nước IV, tham gia đảng đoàn bôn-sê-vích trong Đu-ma; bên cạnh hoạt động trong Đu-ma, ông còn tiến hành một khối lượng công tác cách mạng lớn lao ở ngoài Đu-ma, cộng tác với tờ báo bôn-sê-vích "Sự thật". Tháng Mười một 1914 ông bị bắt cùng với các nghị sĩ bôn-sê-vích khác mà đến năm 1915 thì bị đưa đi đày ở miền Tu-ru-khan-xcơ. Trong những năm 1917-1923, ông công tác trong bộ máy của Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) Nga; tại các Đại hội VI, VIII và IX của đảng, ông được bầu vào Ban chấp hành trung ương. Từ năm 1922 đến năm 1934, là ủy viên Ban kiểm tra trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. —149, 156, 164, 166, 169, 174, 239-240.

Mu-rôm-txép, *X. A.* (1850-1910) — nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng dân chủ - lập hiến, luật sư, giáo sư Trường đại học tổng hợp Mát-xcơ-va. Từ năm 1879 đến năm 1892 là chủ bút tạp chí "Truyền tin pháp luật" của giai cấp tư sản tự do chủ nghĩa. Là một trong những người sáng lập ra Đảng dân chủ - lập hiến, là ủy viên Ban chấp hành trung ương đảng này. Năm 1906 là đại biểu Đu-ma nhà nước I và là chủ tịch Đu-ma đó. —9, 15.

N

N. C., Na-đi-a — xem Crúp-xcai-a, N. C.

N. I. — xem I-oóc-đan-xki, N. I.

N. V-ch — xem Xa-pô-giơ-cốp, N. I.

Na-cô-ri-a-cốp, N. N. (Ellert, John) (1881-1970) — bắt đầu hoạt động cách mạng năm 1901. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là đảng viên bên-sê-vích. Hoạt động trong các Ban chấp hành Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở Ca-dan, Xa-ma-ra, U-ran; cộng tác với các báo chí bất hợp pháp và hợp pháp; đã nhiều lần bị bắt và đưa đi đày. Năm 1911 sang Mỹ, biên tập một tờ báo có khuynh hướng bên-sê-vích "Thế giới mới" do những người Nga lưu vong xuất bản. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, theo phái vệ quốc. Năm 1917 trở về Nga; làm việc trong các nhà xuất bản ở Khác-cốp, Xi-bi-ri và Mát-xcơ-va. Năm 1925 gia nhập Đảng cộng sản (b) Nga; phụ trách Nhà xuất bản văn học nghệ thuật quốc gia. — 343, 344, 372-373.

Na-khim-xôn, X. M. (Mi-khan-tsi) (1885-1918) — tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1905. Hoạt động cách mạng ở Li-ba-va, Cốp-nô, Brét - Li-tốp-xcơ, Pê-tơ-rô-grát. Là một trong những cộng tác viên của tờ báo hợp pháp bên-sê-vích "Ngôi sao", và sau đó là tờ "Sự thật". Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, làm công tác tuyên truyền cổ động bí mật trong quân đội. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, tham gia tích cực công tác của Ban chấp hành đảng bộ Pê-tơ-rô-grát, tham gia tiểu ban quân sự của Xô-viết Pê-tơ-rô-grát, là ủy viên Ban chấp hành trung ương các Xô-viết, về sau là ủy viên quân sự khu I-a-rô-xláp, chủ tịch Ban chấp hành tỉnh I-a-rô-xláp. Ông bị giết chết trong thời gian có cuộc nổi loạn của bọn bạch vệ ở I-a-rô-xláp — 207, 216.

Na-tan-xôn, M. A. (1850-1919) — đại biểu của phái dân túy cách mạng, về sau trở thành đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Tham gia phong trào cách mạng từ năm 1869. Từ đầu những năm 900, là đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng, là ủy viên Ban chấp hành trung ương đảng này. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa không triệt để, nghiêng về phía phái giữa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là một trong những người tổ chức ra Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng cánh tả. Năm 1918, ông lên án cuộc nổi loạn của bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng cánh tả chống Chính quyền xô-viết. — 180.

Nép-xki, V. I. (Xpi-txa) (1876 - 1937) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898. Làm công tác đảng ở Rô-xtốp trên sông Đôn, Mát-xcơ-va, Pê-téc-bua, Vô-rô-ne-giơ, Khác-cốp và các thành phố khác. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Năm 1913 được bổ sung vào Ban chấp hành trung ương đảng. Tham gia cuộc vận động bầu cử vào Đu-ma nhà nước IV. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm công tác khoa học, công tác đảng và xô-viết. — 163 - 164, 165, 170.

Nê-gô-rép — xem I-oóc-đan-xki, N. I.

Nê-mê-xtơ, An-tô-nin (1858 - 1926) — một người dân chủ - xã hội hữu khuynh. Từ năm 1897 thực tế là người lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Tséc, là đại biểu của đảng này tại quốc tế II. Trong những năm 1906 - 1918 là đại biểu của Đảng dân chủ - xã hội tại Hội đồng hoàng đế ở Viên. Trong những năm 1918 - 1925, đại biểu Quốc hội của nước Cộng hòa Tiệp-khắc. — 53 - 54, 175.

"Người ủng hộ báo "Ngôi sao". — 92.

Ni-c. Va-x. — xem Xa-pô-giơ-cốp, N. I.

Ni-cô-lai — xem Oóc-đgiô-ni-kít-dê, G. C.

Ni-cô-lai II (Rô-ma-nốp) (1868 - 1918) — hoàng đế cuối cùng của nước Nga, trị vì từ năm 1894 đến Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917. Ngày 17 tháng Bảy 1918, đã bị xử bắn tại Ê-ca-tê-rin-bua (Xvéc-đlốp-xcơ) theo quyết định của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ tỉnh U-ran, — 201, 300.

Ni-ki-tích — xem Cra-xin, L. B.

№ 1 — xem Ba-đa-ép, A. E.

№ 3 — xem Ma-li-nốp-xki, R. V.

№ 4 — xem Sa-gốp, N. R.

№ 5 — xem Mu-ra-nốp, M. C.

№ 6 — xem Pê-tơ-rốp-xki, G. I.

№ 10 — xem Khau-xtốp, V. I.

№ 16 — xem Gia-gien-lô, E. I.

Nô-ghin, V. P. (Ma-ca-rơ, Xa-mô-va-rốp) (1878-1924) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, đảng viên bên-sê-vích. Vào Đảng công

nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898, làm công tác đảng ở Nga và nước ngoài. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, biểu hiện thái độ dao động điều hòa đối với bọn men-sê-vích - thủ tiêu. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, giữ vững cương vị quan trọng trong công tác kinh tế và xô-viết. — 24, 25, 27, 30, 34 - 35, 36, 37, 38, 329.

Nô-vích, Xti-va — xem Pôóc-tu-gây-xơ, X. I.

O

Oóc-đgiô-ni-kít-dê, G. C. (Ni-cô-lai, X.) (1886 - 1937) — một nhà hoạt động xuất sắc của Đảng cộng sản và Nhà nước xô-viết. Là đảng viên Đảng công nhân chủ - xã hội Nga từ năm 1903, một người bôn-sê-vích. Năm 1912 tại Hội nghị Pra-ha được bầu vào Ban chấp hành trung ương và Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm các công tác quan trọng của đảng và nhà nước. Trong những năm 1921 - 1926 là chủ tịch Cục Cáp-ca-dơ Ban chấp hành trung ương và sau đó là bí thư Ban chấp hành đảng bộ khu Da-cáp-ca-dơ. Từ năm 1926 là chủ tịch Ban kiểm tra trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô và là bộ trưởng Bộ dân ủy thanh tra công nông Liên-xô. Từ năm 1930 là chủ tịch Hội đồng kinh tế quốc dân tối cao Liên-xô, và từ năm 1932 là bộ trưởng Bộ dân ủy công nghiệp nặng Liên-xô. Từ năm 1921 là ủy viên Ban chấp hành trung ương đảng, từ năm 1926 là ủy viên dự khuyết bộ Bộ chính trị Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô, từ năm 1930 là ủy viên Bộ chính trị Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. — 70 - 72, 75 - 76.

Oóc-lốp-xki — xem Vô-rốp-xki, V. V.

Ô

Ô-x. Pê-tơ-r. — 34.

Ô-xin-xki, N. (Ô-bô-len-xki, V. V.) (1887 - 1938) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1907. Làm công tác đảng ở Mát-xcơ-va, Tve, Khác-cốp. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Trong những năm thế lực phản động thống trị là phần tử triệu

hội. Trong thời kỳ có cao trào cách mạng mới, tham gia các báo bôn-sê-vích "Ngôi sao", "Sự thật" và tạp chí "Giáo dục".

Sau cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm các công tác lãnh đạo nhà nước, đảng và kinh tế - hành chính. Trong những năm 1920 - 1921 tham gia tích cực nhóm chống đảng "tập trung dân chủ" và năm 1923 tham gia nhóm đối lập của Tơ-rốt-xki. — 260.

Ôn-ga — xem Ra-vích, X. N.

Ôn-min-xki, M. X. (A-lếch-xan-đrốp, M. X., Vi-tim-xki, A., Ga-léc-ca) (1863 - 1933) — một trong những nhà hoạt động lão thành nhất của phong trào cách mạng ở Nga, nhà hoạt động văn học. Năm 1898 ông tham gia Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau đại hội II của đảng là đảng viên bôn-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị, ông làm công tác đảng ở Ba-cu. Trong những năm 1911 - 1914 tham gia tích cực vào các tờ báo bôn-sê-vích "Ngôi sao", "Sự thật", cũng như tạp chí "Giáo dục". Trong những năm 1915 - 1917 làm công tác đảng ở Xa-ra-tốp, Mát-xcơ-va, và sau đó ở Pê-tơ-rô-grát. Tham gia tích cực cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Về sau lãnh đạo Ban nghiên cứu lịch sử đảng của Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) Nga, là tổng biên tập tạp chí "Cách mạng vô sản", là ủy viên trong ban giám đốc Viện V. I. Lênin. — 101, 102, 116, 150, 238, 247, 249-252, 280-281, 340, 345.

P

P. — xem Pô-lê-ta-ép, N. G.

Pa-pa-sa — xem Lít-vi-nốp, M. M.

"Pa-ra-gra-phơ" — xem Xtu-tơ-ca, P. I.

Pa-sép, N. — một người lưu vong chính trị, thợ máy hàng không tại sân bay Ki-ti-la (Ru-ma-ni). Có lẽ là một trong những thủy thủ trên chiến hạm Pô-tem-kin. — 55.

Pa-vlô-vích, M. P. (Ven-tman, M. L., Vô-lôn-te) (1871-1927) — một người dân chủ - xã hội, trước Cách mạng tháng Mười là phần tử men-sê-vích; chuyên gia về Đông phương học. Tham gia phong trào cách mạng từ đầu những năm 90 thế kỷ XIX. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Cuối năm 1907 ra nước

ngoài và sống ở Pa-ri. Năm 1911 giảng bài ở trường do phái "Tiến lên" tổ chức ở Bô-lô-nhơ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là thứ trưởng Bộ dân ủy giáo dục U-cra-i-na, ủy viên hội đồng lãnh đạo Bộ dân ủy về các vấn đề dân tộc; chủ tịch hội khoa học về Đông phương học; giám đốc Viện Đông phương học. — 39.

Pa-vlốp — xem Mi-li-u-tin, V. P.

Pan-nê-cúc (Panneckoek), *An-tô-ni* (1873-1960) — một người dân chủ - xã hội Hà-lan, giáo sư thiên văn học Trường đại học tổng hợp Am-xtéc-đam. Năm 1907 là một trong những người sáng lập ra tờ báo "De Tribune" ("Diễn đàn") — cơ quan ngôn luận của cánh tả trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Hà-lan. Từ năm 1910 có quan hệ chặt chẽ với những người dân chủ - xã hội cánh tả Đức, cộng tác tích cực với các cơ quan ngôn luận của họ. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là người theo chủ nghĩa quốc tế, tham gia việc xuất bản tạp chí "Vorbote" ("Người tiên khu"), cơ quan lý luận của "phái tả Xim-méc-van". Vào những năm 1918-1921, gia nhập Đảng cộng sản Hà-lan và tham gia công tác của Quốc tế cộng sản. Ông giữ lập trường cực tả và bè phái. Trong tác phẩm "Bệnh ấu trĩ "tả khuynh" trong phong trào cộng sản", V. I. Lê-nin kịch liệt phê phán các quan điểm của Pan-nê-cúc và "những người cực tả" khác. Năm 1921, Pan-nê-cúc ra khỏi Đảng cộng sản và ít lâu sau từ bỏ hoạt động chính trị. — 113, 120, 210, 225, 272, 324.

Pê-sê-khô-nốp, A. V. (1867-1933) — nhà hoạt động xã hội tư sản và nhà chính luận. Từ năm 1906 là một trong những người lãnh đạo một đảng tiểu tư sản: đảng của "những người lao động xã hội chủ nghĩa nhân dân". Năm 1917, làm bộ trưởng Bộ lương thực trong Chính phủ lâm thời tư sản. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, tiến hành đấu tranh chống Chính quyền xô-viết; từ năm 1922 trở thành một tên bạch vệ lưu vong. — 230.

Pê-tơ-rô-va — xem Ác-măng, I. Ph.

Pê-tơ-rốp-xki, G. I. (№ 6) (1878-1958) — một trong những người lão thành nhất đã tham gia phong trào cách mạng ở Nga. Là đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1897, một người bôn-sê-vích. Ông là đại biểu của công nhân tỉnh Ê-ca-tê-rin-nô-xtáp tại Đu-ma nhà nước IV, tham gia đảng đoàn bôn-sê-vích tại Đu-ma. Tháng Mười một 1914, ông bị bắt cùng với các

đại biểu bôn-sê-vích khác và năm 1915 bị đưa đi đày ở miền Tu-ru-khan-xơ. Ở nơi đày ải, ông vẫn tiếp tục hoạt động cách mạng. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, ông giữ các chức vụ quan trọng trong công tác đảng và nhà nước. — 167, 168-169, 181, 182, 187, 188, 203-205, 209, 255, 278, 380, 381, 390, 394, 396, 406, 411.

Ph. Đ. — xem Đan, Ph. I.

Pha-lin-xki — xem Lit-vi-nốp - Pha-lin-xki, V. P.

Phê-đo Ni-ki-tích — xem Xa-môi-lốp, Ph. N.

Phi-ni-cốp. — 39.

Phích-tê (Fichte), *Giô-han Gốt-líp* (1762-1814) — nhà duy tâm chủ quan, đại biểu của triết học duy tâm Đức cuối thế kỷ XVIII - đầu thế kỷ XIX, đại biểu cho những lợi ích của giai cấp tư sản Đức. — 302.

Phô-ma - Pi-tê-rê-txơ — xem Xmiéc-nốp, A. P.

Phơ-bách (Feuerbach), *Lút-vích An-đrê-át* (1804-1872) — nhà triết học duy vật xuất sắc người Đức và là nhà vô thần, một trong những bậc tiền bối của chủ nghĩa Mác. — 302.

Phram — xem Gô-lô-sê-kin, Ph. I.

Phran-txơ Giô-xíp I (1830-1916) — hoàng đế Áo (1848-1916). — 201.

Phrây — xem Lê-nin, V. I.

Phri-mu, I. (1817-1919) — một trong những chiến sĩ đấu tranh hết sức tích cực cho việc thống nhất các nhóm công nhân và thành lập chính đảng của giai cấp công nhân Ru-ma-ni. Năm 1893 là đại biểu dự Đại hội thành lập Đảng dân chủ - xã hội của công nhân Ru-ma-ni. Sau đại hội là phóng viên thường trực của cơ quan ngôn luận chính thức của đảng là tờ báo "Thế giới mới". Là một trong những người thành lập công đoàn công nhân Ru-ma-ni, được bầu vào ban lãnh đạo công đoàn, sau đó là thư ký Liên hiệp xã hội chủ nghĩa. Năm 1910 được bầu vào Ban chấp hành Đảng dân chủ - xã hội Ru-ma-ni khủng bố. Đã từng nhiều lần bị chính phủ tư sản - địa chủ Ru-ma-ni bắt vì tích cực tham gia cuộc biểu tình của giai cấp vô sản. Ngày 7 tháng Hai 1919 chết trong tù. — 55.

Pi-át-ni-txơ-ki, I. A. (An-be) (1882-1939) — một nhà hoạt động của Đảng cộng sản. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898. Từ năm 1909 đến năm 1912 lãnh đạo công tác vận chuyển sách báo của đảng từ nước ngoài về. Năm 1912 tham gia công tác của Hội nghị Pra-ha Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Từ năm 1913 được Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga phái về Nga. Hoạt động ở Vôn-xơ, Xa-ma-ra, là một trong những người tổ chức ban chấp hành bôn-sê-vích ở Xa-ma-ra. Năm 1914 bị bắt và bị đưa đi đày ở tỉnh Ê-ni-xây-xơ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm công tác đảng. — 117, 121, 189-192.

Pi-át-ni-txơ-ki, C. P. (1864-1938) — một trong những người sáng lập ra nhà xuất bản sách "Tri thức"; là giám đốc hành chính của nhà xuất bản. — 19, 43, 44, 47, 63, 210-211.

Pi-ốt — xem Ra-mi-svi-li, N. V.

Pi-ry (Peary), *Rô-bóc Êt- vin* (1856-1920) — một nhà du lịch người Mỹ, một nhà thám hiểm vùng Bắc cực, đã tiến hành nhiều cuộc thám hiểm ở Gron-lan, hai lần vượt qua phần phía Bắc của vùng này, đã nhiều lần cố gắng tìm cách đi tới Bắc cực. Ngày 6 tháng Tư 1909 đã cùng với năm bạn đồng hành đặt chân được tới vùng Bắc cực. — 44.

Plê-kha-nốp, G. V. (1856-1919) — một nhà hoạt động xuất sắc của phong trào công nhân Nga và phong trào công nhân quốc tế, người đầu tiên tuyên truyền chủ nghĩa Mác ở Nga. Năm 1883 ông đã thành lập tổ chức mác-xít đầu tiên của Nga ở Giơ-ne-vơ, đó là nhóm "Giải phóng lao động". Plê-kha-nốp đã đấu tranh chống chủ nghĩa dân túy, chống chủ nghĩa xét lại trong phong trào công nhân quốc tế. Vào đầu những năm 900 ông là ủy viên ban biên tập báo "Tia lửa" và tạp chí "Bình minh".

Từ năm 1883 đến năm 1903 Plê-kha-nốp đã viết nhiều tác phẩm có một vai trò to lớn trong việc bảo vệ và tuyên truyền thế giới quan duy vật. Tuy nhiên, ngay từ hồi đó ông đã mắc những sai lầm nghiêm trọng, mầm mống của những quan điểm men-sê-vích của ông trong tương lai. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, Plê-kha-nốp giữ lập trường điều hòa với chủ nghĩa cơ hội và sau đó thì đi theo phái men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, Plê-kha-nốp đã đấu tranh chống việc dùng chủ nghĩa Ma-khơ để

xét lại chủ nghĩa Mác và ông đấu tranh chống chủ nghĩa thủ tiêu, cầm đầu nhóm men-sê-vích ủng hộ đảng. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, ông chuyển sang lập trường chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Có thái độ tiêu cực đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười nhưng không tham gia đấu tranh chống Chính quyền xô-viết.

Lê-nin đã đánh giá cao các tác phẩm triết học của Plê-kha-nốp và vai trò của ông trong việc truyền bá chủ nghĩa Mác ở Nga, đồng thời Lê-nin cũng kịch liệt phê phán Plê-kha-nốp về những hành vi xa rời chủ nghĩa Mác và về những sai lầm lớn trong hoạt động chính trị. — 1, 3, 16, 19-20, 23, 33, 38, 45, 46, 51, 65, 66, 67-68, 73-74, 80, 95, 96, 98, 106, 124, 127, 141-142, 143-144, 156, 171, 175, 177, 185-186, 215, 218-219, 224, 228, 229, 237, 248, 253, 258-259, 262-263, 279, 327, 361, 379, 384-385, 395, 404-405, 407, 413, 417, 421, 429.

Poóc-tu-gây-xơ, X. I. (Nô-vích, Xti-va) (1880-1944) — đảng viên men-sê-vích, một nhà chính luận. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là phân tử theo phái thủ tiêu, cộng tác với tờ báo "Tiếng nói người dân chủ - xã hội", tạp chí "Bình minh của chúng ta" và các cơ quan ngôn luận khác của bọn men-sê-vích - thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phân tử xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, đấu tranh chống Chính quyền xô-viết, cộng tác với báo chí của bọn bạch vệ ở miền Nam nước Nga, sau đó chạy ra nước ngoài, viết bài và sách vu khống Liên - xô và Đảng cộng sản. — 341.

Pô-crốp-xki, I. P. (1872-1963) — một người dân chủ - xã hội, đại biểu của miền Cu-ban và Tê-rếch và của tỉnh Hắc-hải tại Đu-ma nhà nước III; tham gia bộ phận bôn-sê-vích trong đảng đoàn dân chủ - xã hội. Năm 1910, với tư cách là đại diện của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma III, ông đã tham gia ban biên tập tờ báo bôn-sê-vích hợp pháp "Ngôi sao". — 41, 45, 122.

Pô-crốp-xki, M. N. (Đô-mốp) (1868-1932) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1905, một nhà hoạt động xã hội và nhà nước xô-viết nổi tiếng, một nhà sử học. Từ năm 1908 đến năm 1917 ông sống ở nước ngoài. Trong những năm thế lực phản động thống trị, theo phái triệu hồi và phái tối hậu thư, và sau đó theo nhóm chống đảng "Tiến lên"; năm 1911 ông tuyệt giao với nhóm này. Năm 1917 ông trở về Nga. Từ tháng Mười một 1917 đến tháng

Ba 1918, là chủ tịch Xô-viết Mát-xcơ-va. Có một thời gian theo nhóm "những người cộng sản cánh tả", đấu tranh chống việc ký hòa ước Brét. Từ năm 1918 là thứ trưởng Bộ dân ủy giáo dục của nước Cộng hòa liên bang xã hội chủ nghĩa xô-viết Nga. Trong nhiều năm ông lãnh đạo Viện hàn lâm cộng sản, Viện sử học thuộc Viện hàn lâm khoa học Liên-xô, Viện giáo sư đỏ, v.v.. Từ năm 1929 ông là viện sĩ hàn lâm. —27, 378.

Pô-lê-ta-ép, N. G. (Crát-xơ) (1872-1930) — một người dân chủ - xã hội, một người bôn-sê-vích, về nghề nghiệp là công nhân tiện. Trong những năm 90 của thế kỷ XIX, tham gia các tiểu tổ công nhân. Đã nhiều lần bị cầm tù. Đại biểu của tỉnh Pê-téc-bua tại Đu-ma nhà nước III, tham gia đảng đoàn dân chủ - xã hội ở Đu-ma. Tích cực tham gia việc xuất bản các tờ báo bôn-sê-vích "Ngôi sao" và "Sự thật". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm công tác kinh tế. —9, 10-11, 20, 31-34, 39, 41, 42, 45, 132-133, 162, 166, 217-219.

Pô-lôn-xki, I. M. (Xtê-pan) (sinh năm 1889) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1907; năm 1906 bị bắt, năm 1909 bị đưa đi đày biệt xứ ở Xi-bi-ri. Cuối năm 1911 chạy sang Pa-ri và là thành viên nhóm bôn-sê-vích ở Pa-ri. Năm 1917 trở về Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm công tác công đoàn và sau đó làm công tác trong Bộ dân ủy ngoại thương. —252, 331.

Pô-pốp, A. V. (*Brít-man, A. V.*, An-tô-nốp) (chết năm 1914) — một người dân chủ - xã hội, nhà cách mạng chuyên nghiệp. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, gia nhập phái bôn-sê-vích. Đã từng nhiều lần bị bắt. Năm 1908 bị đưa đi đày khổ sai, ít lâu sau chạy trốn khỏi nơi đày ải, sau đó sống ở nước ngoài; tham gia phân bộ Pa-ri của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và có chân trong Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài của đảng. Từ đầu chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, tình nguyện gia nhập quân đội Pháp và hy sinh ở mặt trận hồi tháng Mười một 1914. —112, 175, 315, 328, 330-331, 332.

Pô-pốp, I. Ph. (1886-1957) — một nhà dân chủ - xã hội. Trong những năm 1905-1914 là đảng viên đảng bôn-sê-vích. Năm 1908 sang Bỉ sống lưu vong và làm mối dây liên lạc của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Cộng tác với tờ "Sự thật", tờ "Giáo dục", tờ "Le

Peuple" và những xuất bản phẩm khác. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, bị Đức bắt làm tù binh. Năm 1918 trở về nước Nga xô-viết, là phái viên thương mại ở Thụy-sĩ, sau đó làm việc ở nhà xuất bản của Bộ dân ủy thanh tra công nông, trong các cơ quan báo chí và các tổ chức nhà hát. Là tác giả của những tác phẩm viết về các sự kiện cách mạng ở Nga, đã viết kịch "Gia đình", một vở kịch rất nổi tiếng nói về thời niên thiếu của V. I. Lê-nin. —141, 145, 317, 318-320, 321, 336, 346, 348-349, 352, 386, 390, 395, 396, 397-398, 400, 403, 404, 405, 408, 409, 419, 420-421, 422.

Pô-tơ-rê-xốp, A. N. (1869-1934) — một trong những lãnh tụ của chủ nghĩa men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là nhà tư tưởng của chủ nghĩa thủ tiêu, đóng vai trò lãnh đạo trong các tạp chí "Phục hưng", "Bình minh của chúng ta" và các cơ quan ngôn luận khác của bọn men-sê-vích theo phái thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, sống lưu vong ở nước ngoài, cộng tác với tuần báo "Thời gian" của Kê-ren-xki, công kích nước Nga xô-viết. —31, 46, 248, 385.

Pô-xtô-lốp-xki, Đ. X. (Va-đim) (1876-1948) — một người dân chủ - xã hội. Tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1895. Làm công tác đảng ở Pê-téc-bua, Vin-nô và Ti-phlít. Từ mùa xuân năm 1904 là phái viên của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, một người có xu hướng điều hòa chủ nghĩa. Là đại diện chính thức của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong Ban chấp hành Xô-viết đại biểu công nhân Pê-téc-bua. Trong những năm thế lực phản động thống trị, thời không hoạt động chính trị nữa. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười công tác trong Ủy ban kiến nghị lập pháp trung ương trực thuộc Hội đồng bộ trưởng dân ủy. Từ năm 1932 là người được hưởng trợ cấp đặc biệt. —35.

Phan-cúc (Pfannkuch), *Vin-hem* (1841-1923) — đảng viên Đảng dân chủ - xã hội Đức, về nghề nghiệp là thợ mộc. Từ năm 1863 là thành viên của Tổng hội công nhân Đức (ADAV) ở Béc-lanh. Từ năm 1866 là người lãnh đạo Tổng hội này ở Các-xen. Trong những năm 1892-1894 là tổng biên tập tờ báo của những thợ mộc ở Hăm-bua; trong những năm 1894-1923 là ủy viên Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội. Trong thời gian chiến tranh đế

quốc chủ nghĩa thế giới, ủng hộ lập trường xã hội - sô-vanh của Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội. —40, 216, 217.

Prét-can-nơ (Pri-ét-can-no), A. I-a. (1873-1923) — một người dân chủ - xã hội Lát-vi-a, về nghề nghiệp là bác sĩ. Năm 1907 được bầu vào Đu-ma nhà nước III, tham gia đảng đoàn dân chủ - xã hội, theo phái bôn-sê-vích. Cộng tác với các tờ báo bôn-sê-vích "Ngôi sao" và "Sự thật". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm công tác khoa học trong lĩnh vực y học, phụ trách bệnh viện trẻ em thành phố Ri-ga. —122.

Prô-cô-pô-vích, X. N. (1871-1955) — nhà kinh tế học tư sản và nhà chính luận. Hồi cuối những năm 90 của thế kỷ XIX, Prô-cô-pô-vích là đại biểu nổi tiếng của "chủ nghĩa kinh tế", là một trong những người đầu tiên tuyên truyền chủ nghĩa Béc-stanh ở Nga. Sau này là thành viên tích cực của "Hội liên hiệp giải phóng", một tổ chức quân chủ - tự do chủ nghĩa. Năm 1906, là ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - lập hiến. Là tổng biên tập kiêm người xuất bản tạp chí nửa men-sê-vích, nửa dân chủ - lập hiến, tờ "Vô đề". Năm 1917 là bộ trưởng Bộ lương thực trong Chính phủ lâm thời tư sản. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, vì hoạt động chống xô-viết, bị trục xuất ra khỏi Liên-xô. —107.

Pu-ri-skê-vích, V. M. (1870-1920) — đại địa chủ, một tên phản động Trăm đen cuồng nhiệt, theo chủ nghĩa quân chủ. Là một trong những kẻ khởi xướng việc thành lập "Liên minh nhân dân Nga", một tổ chức Trăm đen; năm 1907, rút ra khỏi liên minh này và thành lập một tổ chức quân chủ và phản cách mạng mới — "Hội Mi-kha-in Ác-khan-ghen". Là đại biểu của tỉnh Bét-xa-ra-bi-a trong các Đu-ma nhà nước II, III và IV; nổi tiếng về những bài phát biểu hung hăng và bài Do-thái của y ở Đu-ma. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, tích cực đấu tranh chống Chính quyền xô-viết. —300, 392.

R

Ra-đếch, C. B. (1885-1939) — từ đầu những năm 1900 đã tham gia phong trào dân chủ - xã hội ở Ga-li-xi-a, Ba-lan và Đức; đã tham gia các xuất bản phẩm của những người dân chủ - xã hội cánh tả Đức. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa, song vẫn biểu lộ những

sự dao động nghiêng về phía phái giữa; đã giữ lập trường sai lầm về vấn đề cương lĩnh tối thiểu, chống lại những yêu sách dân chủ. Năm 1917 gia nhập đảng bôn-sê-vích. Trong thời kỳ bàn luận hòa ước Brét, là "người cộng sản cánh tả". Từ năm 1923, là người hoạt động tích cực trong nhóm đối lập của Tô-rốt-xki, vì vậy năm 1927 đã bị Đại hội XV của Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô khai trừ ra khỏi đảng. Được phục hồi đảng tịch năm 1930 nhưng năm 1936 lại bị khai trừ ra khỏi đảng vì tội hoạt động chống đảng. — 113, 120, 225, 323.

Ra-khmê-tốp — xem Bô-gđa-nốp, A. A.

Ra-mi-svi-li, N. V. (Pi-ốt) (1881-1930) — một trong những thủ lĩnh của phái men-sê-vích ở Gru-di-a. Trong những năm thế lực phản động thống trị là phần tử thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử vệ quốc. Trong những năm 1918-1920 Ra-mi-svi-li là bộ trưởng Bộ nội vụ trong chính phủ men-sê-vích ở Gru-di-a, đòi tách Gru-di-a ra khỏi nước Nga, đấu tranh chống Chính quyền xô-viết. Năm 1923 khi ở nước ngoài, đã lãnh đạo nhóm men-sê-vích mưu toan tổ chức cuộc nổi dậy chống Chính quyền xô-viết ở Gru-di-a. —15, 35, 36.

Ra-vích, X. N. (Ôn-ga) (1879-1957) — một người dân chủ - xã hội, vào Đảng công nhân dân chủ - xã hội từ năm 1903. Tiến hành công tác đảng ở Khác-cốp, Pê-téc-bua và nước ngoài. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, bà làm công tác đảng và xô-viết. —14, 124, 374.

Ra-xkin (I-xa-ác) — thành viên trong nhóm bôn-sê-vích Pa-ri. —315.

Ráp-pô-po (Rappoport), *Sác-lơ* (sinh năm 1865) — nhà xã hội chủ nghĩa Pháp, đã xét lại triết học mác-xít, vì thế ông đã bị P. La-phác-gơ phê phán kịch liệt. Là tác giả của một số tác phẩm viết về triết học và xã hội học. Trong những năm có cao trào cách mạng mới, tham gia phái men-sê-vích ủng hộ đảng. —33.

Ri-a-da-nốp (Gôn-đen-đắc), Đ. B. (1870-1938) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là người thuộc phái giữa, cộng tác với các tờ báo men-sê-vích của bọn tô-rốt-kit "Tiếng nói" và "Lời nói của chúng ta". Tại Đại hội VI của đảng, được kết nạp vào Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, công tác phong trào công đoàn;

trong thời gian có cuộc tranh luận về công đoàn (1920-1921), Ri-da-nốp đứng trên lập trường chống đảng và bị gạt ra khỏi công tác công đoàn. Là giám đốc Viện C. Mác và Ph. Ăng-ghe-n. Tháng Hai 1931 bị khai trừ ra khỏi Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô vì đã giúp đỡ hoạt động phản cách mạng của bọn men-sê-vích. — 98, 154-155, 158, 236, 324.

Ri-vlin, L. X. (1876-1960) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1899. Tiến hành công tác cách mạng ở Ki-ép, Pê-téc-bua. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Mùa xuân năm 1905 ra cư trú ở nước ngoài. Gia nhập nhóm bôn-sê-vích ở Giơ-ne-vơ, về sau ở Lô-da-nơ. Tháng Chạp 1917 trở về Nga. Từ lúc ấy trở đi hoạt động trong tổ chức đảng ở Mát-xcơ-va, là ủy viên đoàn chủ tịch Xô-viết Mát-xcơ-va, chủ tịch Ủy ban thanh tra Ban chấp hành đảng bộ Mát-xcơ-va, ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Mát-xcơ-va, ủy viên Ban chấp hành quận Xô-côn-ni-ki. Về sau chuyển sang làm công tác kinh tế. — 367 - 368.

Ri-xkin — chủ nhà in ở Pa-ri. — 331.

Rô-da — xem Lúc-xăm-bua, R.

Rô-dơ-mi-rô-vích, E. Ph. (*Tơ-rô-i-a-nốp-xcai-a, Ga-li-na*), (1886-1953) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1904. Vì hoạt động cách mạng nên đã nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Trong thời gian sống lưu vong, bà đã thực hiện nhiều nhiệm vụ của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương giao cho, là người thân tín của Ban chấp hành trung ương. Sau Hội nghị Pô-rô-nin đã được phái về Nga với tư cách là bí thư đảng đoàn bôn-sê-vích trong Đu-ma và trong Bộ phận Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Ủy viên ban biên tập báo "Sự thật", cộng tác với các tạp chí "Giáo dục", "Nữ công nhân", v.v.. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm công tác đảng và công tác xô-viết. — 194, 208, 220, 266, 339, 347.

Rô-giơ-cốp, N. A. (1868-1927) — nhà sử học và nhà chính luận. Đầu năm 1905 gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, có thời gian theo phái bôn-sê-vích. Sau khi cuộc cách mạng 1905-1907 thất bại, là một trong những người lãnh đạo tư tưởng của phái thủ tiêu; cộng tác với tạp chí "Bình minh của chúng ta", biên tập báo "Xi-bi-ri mới", một tờ báo có khuynh hướng men-sê-vích - thủ tiêu. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa

tháng Mười. Trong thời kỳ có sự can thiệp quân sự của nước ngoài và nội chiến, đấu tranh chống Chính quyền xô-viết. Năm 1922, đoạn tuyệt với bọn men-sê-vích. Trong những năm sau, làm công tác khoa học sư phạm và hành chính ở nhiều cơ quan khác nhau. — 63, 109, 199-200, 218.

Rô-man — xem Êc-mô-la-ép, C. M.

Rô-ma-nốp (dòng họ) — triều đại các vua Nga và hoàng đế Nga trị vì từ năm 1613 đến năm 1917. — 161, 222.

Rốp-sin, V. — xem Xa-vin-cốp, B. V.

Rốt-di-an-cô, M. V. (1859-1924) — đại địa chủ, một trong những thủ lĩnh của Đảng tháng Mười, phần tử theo chủ nghĩa quân chủ. Từ tháng Ba 1911 là chủ tịch của Đu-ma nhà nước III, và sau đó của Đu-ma nhà nước IV. Trong thời kỳ Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, đã tổ chức ra trung tâm phản cách mạng "Ủy ban lâm thời" của Đu-ma nhà nước, và sau đó lập ra "Hội nghị riêng" của các đại biểu Đu-ma. Là một trong những tên cầm đầu vụ phiến loạn Coóc-ni-lốp. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, y chạy theo Đê-ni-kin, mưu toan tập hợp tất cả các lực lượng phản cách mạng để đấu tranh chống Chính quyền xô-viết, về sau chạy ra nước ngoài. — 291.

Rốt-stanh, Ph. A. (1871-1953) — một người dân chủ - xã hội. Năm 1890 buộc phải rời khỏi nước Nga ra cư trú ở nước ngoài. Sau khi đến cư trú ở Anh, ông gia nhập Liên đoàn dân chủ - xã hội Anh, tham gia cánh tả của Liên đoàn. Năm 1901 gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Cộng tác với báo chí xã hội chủ nghĩa Nga và nước ngoài. Tham gia thành lập Đảng cộng sản Anh. Năm 1920 trở về nước. Từ năm 1921 đến năm 1930 làm công tác ngoại giao, sau đó là giám đốc Viện kinh tế và chính trị thế giới. Từ năm 1939 là viện sĩ hàn lâm. — 57, 90.

Ru-ba-kin, N. A. (1862-1946) — nhà thư tịch học và là một trước tác gia, tác giả của nhiều tác phẩm về thư tịch học, về lịch sử ngành xuất bản sách ở Nga và nhiều cuốn lược khảo khoa học - phổ thông về địa lý, khoa học tự nhiên, v.v.. Năm 1907 ông sang cư trú ở Thụy - sĩ và sống ở đó cho đến khi qua đời. Tác phẩm chủ yếu của Ru-ba-kin về thư tịch học là cuốn "Điểm sách". V. I. Lê-nin đã viết bài bình luận về tập II của bộ sách này. V. I. Lê-nin đã gặp Ru-ba-kin ở nước ngoài và đã sử dụng những cuốn sách trong thư viện của ông. Về sau Ru-ba-kin giữ liên hệ chặt chẽ

với Liên - xô, di tặng Liên - xô tủ sách hiếm có của ông (gồm gần 80 nghìn cuốn), tủ sách này hiện được lưu trữ trong Thư viện quốc gia Liên - xô mang tên V. I. Lê-nin. —196-197, 205-206, 373, 379.

Ru-ba-nô-vích, I. A. (1860-1920) — một trong những thủ lĩnh của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Đại diện của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng tại các Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Am-xtéc-đam (1904) và Stút-ga (1907). Ủy viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là kẻ thù của Chính quyền xô-viết. —141, 142, 144, 175, 407.

Ru-đi-xơ - Gíp-xli-xơ, I. (Ru-đê) (1885-1918) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, đảng viên Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a từ năm 1905, tham gia tích cực cuộc cách mạng 1905-1907. Đã từng bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Sau Cách mạng, sang cư trú ở Đức, làm việc ở nhà máy in ở Béc-lanh. Năm 1911 tham gia cuộc họp của các nhóm bôn-sê-vích ở ngoài nước do V. I. Lê-nin triệu tập ở Pa-ri. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, phụ trách văn phòng báo "Tin tức của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga", sau đó tình nguyện gia nhập Hồng quân. Hy sinh vào tháng Bảy 1918 ở I-a-rô-xláp trong trận trấn áp cuộc bạo loạn của bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng. —241-243, 318-320, 321, 350, 371-372, 416, 424-426.

Ru-xa-nốp, A. N. (sinh năm 1881) — đại biểu của vùng Pri-mô-ri-ê trong Đu-ma nhà nước IV; là người không đảng phái; về nghề nghiệp là giáo viên. Từ năm 1907 là chủ tịch ban lãnh đạo của hội giúp đỡ công tác giáo dục nhân dân ở Kha-ba-rốp-xcơ. — 167, 174.

Rư-cốp, A. I. (Vla-xốp) (1881-1938) — gia nhập đảng bôn-sê-vích từ năm 1899. Trong thời kỳ thế lực phản động thống trị, giữ lập trường điều hòa đối với bọn thủ tiêu, bọn triệu hồi và bọn Tơ-rốt-xki. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, chống lại đường lối của đảng tiến lên cách mạng xã hội chủ nghĩa. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ nhiều chức vụ trọng trách. Đã nhiều lần chống lại đường lối lê-nin-nít của đảng; năm 1928 là một trong những thủ lĩnh của khuynh hướng cơ hội chủ nghĩa hữu khuynh trong đảng. Năm 1937, vì hoạt động

chống đảng nên đã bị khai trừ ra khỏi Đảng cộng sản (b) toàn Liên - xô. —20-23, 23-24, 25-30, 34-36, 36-37, 37-39, 40.

S

Sa-gốp, N. R. (№ 4) (1882-1918) — một người tham gia tích cực phong trào cách mạng, đảng viên bôn-sê-vích, đại biểu của tỉnh Cô-xơ-rô-ma trong Đu-ma nhà nước IV; về nghề nghiệp là công nhân dệt. Tham gia đảng đoàn bôn-sê-vích tại Đu-ma. Đã tham gia các Hội nghị Cra-cốp và Pô-rô-nin của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga có các cán bộ đảng tham gia. Năm 1914 bị bắt cùng với các đại biểu khác trong đảng đoàn bôn-sê-vích tại Đu-ma và bị đưa đi đày chung thân ở Xi-bi-ri, mãi tới năm 1917 ông mới được trở về. —174, 198, 209.

Sau-mi-an, X. G. (1878-1918) — một nhà hoạt động xuất sắc của Đảng cộng sản và Nhà nước xô-viết. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1900. Trong những năm 1904-1910 là một trong những người lãnh đạo công tác đảng ở Da-cáp-ca-dơ và là một trong những nhà tổ chức và tổng biên tập của các cơ quan báo chí hợp pháp và bất hợp pháp của đảng bôn-sê-vích. Đấu tranh tích cực chống bọn men-sê-vích. Được Ban chấp hành trung ương do Hội nghị VI (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga bầu ra bổ sung thêm làm ủy viên dự khuyết Ban chấp hành trung ương. Trong thời gian bị đày ở A-xơ-ra-khan (1911-1914) đã thực hiện nhiệm vụ của Lê-nin giao cho là viết tác phẩm "Về quyền tự trị dân tộc về văn hóa", trong đó ông đã bảo vệ những nguyên tắc của chủ nghĩa quốc tế vô sản. Năm 1914, sau khi từ chỗ đi đày trở về, ông lãnh đạo tổ chức bôn-sê-vích ở Ba-cu. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là ủy viên lâm thời đặc biệt phụ trách vấn đề Cáp-ca-dơ, chủ tịch Hội đồng bộ trưởng dân ủy Ba-cu và đồng thời là bộ trưởng Bộ dân ủy ngoại giao. Ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng. Sau khi Công xã Ba-cu bị đổ, ông là một trong số 26 chính ủy Ba-cu bị bọn can thiệp Anh và bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng bắn chết ngày 20 tháng Chín 1918. —270-271, 303-306, 374-378, 391-393.

Sơ-lốp-xki, G. L. (1875-1937) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898, làm công tác đảng ở các thành phố ở Bê-lô-ru-xi-a và ở nước ngoài. Từ năm 1909 là một người lưu vong chính trị. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai

1917 trở về Nga. Từ năm 1918 đến năm 1925 làm công tác ngoại giao. Tại Đại hội XIV của đảng đã được bầu vào Ban kiểm tra trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên - xô. Năm 1927, vì tham gia nhóm đối lập của Tơ-rốt-xki - Di-nô-vi-ép nên đã bị đưa ra khỏi Ban kiểm tra trung ương. Từ năm 1931 làm việc trong Liên đoàn các nhà xuất bản khoa học - kỹ thuật. —52-53, 65-68, 173-175, 223, 233-234, 267, 268, 271, 335-336, 367-368, 369, 412-413, 428-429.

Sen-đơ-rô-vích. —267.

Sê-đrin — xem Xan-tư-cốp - Sê-đrin, M. Ê.

Síp-pen (Schippel), *Mác-xơ* (1859-1928) — một người dân chủ - xã hội Đức, theo chủ nghĩa xét lại. Trong những năm 1887-1890, chủ biên tờ báo "Berliner Volkstribüne" ("Diễn đàn nhân dân Béc-lanh"), từ năm 1897 tham gia công tác lãnh đạo trong tạp chí của bọn cơ hội chủ nghĩa Đức "Sozialistische Monatshefte" ("Nguyệt san xã hội chủ nghĩa"). Nguyên là đại biểu Quốc hội Đức (1890-1905), y đã bảo vệ chính sách bành trướng của chủ nghĩa đế quốc Đức. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một trong những phần tử xã hội - sô-vanh cực đoan. Trong những năm cuối đời Síp-pen là giáo sư Trường đại học bách khoa Đrét-đen (1923-1928). Có thái độ thù địch với Liên - xô. —18.

Stít-xơ, Ốt-tô. —423-424.

Stơ-rát-xơ (Strasser), *Giô-xíp* (sinh năm 1871) — nhà hoạt động chính trị Áo. Có ý định thành lập cánh tả trong Đảng dân chủ - xã hội Áo chống lại cánh hữu và phái giữa. Năm 1918 gia nhập Đảng cộng sản. Về sau có khuynh hướng ngả về phía những phần tử cơ hội chủ nghĩa; năm 1931 ra khỏi Đảng cộng sản. —91, 210.

Svai-tơ (Schweitzer), *Giô-han Báp-ti-tơ* (1833-1875) — nhà hoạt động xã hội Đức, nhà văn, môn đồ của Ph. Lát-xan, về nghề nghiệp là luật sư. Từ năm 1864 là tổng biên tập cơ quan ngôn luận trung ương của Tổng hội công nhân Đức — tờ "Der Sozial-Demokrat" ("Người dân chủ-xã hội"). Năm 1867 được bầu làm chủ tịch của Tổng hội. Svai-tơ đã thi hành sách lược cơ hội chủ nghĩa của Lát-xan, sách lược thỏa hiệp với chính phủ Phổ; là người ủng hộ việc thống nhất nước Đức "từ trên xuống" theo lối của bọn gioong-ke Phổ. C. Mác và Ph. Ăng-ghe-n đã kịch liệt phê phán "chủ nghĩa xã hội quan phương nhà vua Phổ" của Svai-tơ. Trong nội bộ của Tổng hội thì Svai-tơ thi hành chính sách độc tài cá

nhân, vì vậy đã gây ra sự bất bình trong các thành viên của Tổng hội. Năm 1871, Svai-tơ buộc phải thôi chức chủ tịch và từ bỏ hoạt động chính trị. —56-57.

T

T. —95

Te - Đa-ni-ê-li-an, Đ. (An, A-na-nun, Đ.) (1880-1941) — một trong những thủ lĩnh của cánh hữu trong "Tổ chức công nhân dân chủ - xã hội Ác-mê-ni-a" (cái gọi là "phái đặc thù"), cùng với phái Bun bảo vệ nguyên tắc liên bang trong việc xây dựng Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và bảo vệ khẩu hiệu "tự trị dân tộc về văn hóa". Sau khi Chính quyền xô-viết được thành lập ở Ác-mê-ni-a, làm việc trong các cơ quan giáo dục - văn hóa của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa xô-viết Ác-mê-ni-a. —377.

Te - I-ô-an-ni-xi-an, V. A. — vợ của nhà văn nổi tiếng Ác-mê-ni-a là Mu-ra-txan. Từ năm 1890 sống ở Đức. Đầu năm 1912, thông qua X. Xpan-đa-ri-an đã làm quen với V. I. Lê-nin ở Béc-lanh và đã thực hiện nhiệm vụ của Người giao cho là giữ vững liên lạc với những người bôn-sê-vích hoạt động ở Cáp-ca-dơ. —81-83.

Ti-khô-nốp, A. N. — hồi ấy làm việc trong bộ phận văn học của tờ báo "Sự thật". —181, 184, 198.

Tôn-xtôi, L. N. (1828-1910) — nhà văn thiên tài Nga, một trong những nhà văn vĩ đại nhất của thế giới, đã có ảnh hưởng lớn đến sự phát triển văn học Nga và thế giới.

V. I. Lê-nin đã nói về thế giới quan của Tôn-xtôi và đánh giá toàn bộ hoạt động của ông trong một số tác phẩm của Người như: "Lép Tôn-xtôi", tấm gương phản chiếu cách mạng Nga", "L. N. Tôn-xtôi", "L. N. Tôn-xtôi và phong trào công nhân hiện đại", "Tôn-xtôi và cuộc đấu tranh của giai cấp vô sản", "L. N. Tôn-xtôi và thời đại của ông" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 17, tr. 249-258; t. 20, tr. 21-27, 44-47, 83-84, 119-124), v.v.. —16.

Tơ-ri-a — xem Mghê-lát-dê, V. Đ.

Tơ-rô-i-a-nốp-xcai-a — xem Rô-dơ-mi-rô-vích, E. Ph.

Tơ-rô-i-a-nốp-xki, A. A. (1882-1955) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1907. Làm công tác đảng ở Pê-téc-bua, Ki-ép. Đã từng bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Năm 1910

ra nước ngoài, sống ở Thụy-sĩ, Pa-ri, Viên. Là thành viên trong đoàn đại biểu của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Đại hội Ba-lơ (1912), tham gia các Hội nghị Cra-cốp và Pô-rô-nin của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga có các cán bộ đảng tham gia. Năm 1917 trở về Nga. Trong những năm 1917-1921 là phần tử men-sê-vích. Năm 1923 lại được kết nạp vào Đảng cộng sản (b) Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, từ năm 1918 đến năm 1921, phục vụ trong Hồng quân. Sau đó làm việc trong Bộ dân ủy thanh tra công nông, là ủy viên Ban lãnh đạo Bộ dân ủy ngoại thương. Từ năm 1927 đến năm 1933 là đại diện toàn quyền của Liên-xô tại Nhật-bản; từ năm 1933 đến năm 1938 là đại diện toàn quyền của Liên-xô tại Mỹ. Sau khi từ Mỹ trở về, làm công tác văn học và sư phạm. Từ năm 1941 công tác trong Cục thông tin Liên-xô. —144, 194, 208, 220, 223, 236, 338-339, 378, 379.

Tơ-rốt-xki (Brôn-stanh), L. Đ. (1879-1940) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1897, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, nấp dưới chiêu bài "không bè phái", nhưng thực tế Tơ-rốt-xki đứng trên lập trường của phái thủ tiêu. Năm 1912, hấn tổ chức ra khối tháng Tám chống đảng. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, hấn giữ lập trường phái giữa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 hấn từ nước ngoài trở về Nga, gia nhập nhóm "liên khu" và cùng với nhóm này được Đại hội VI của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga kết nạp vào đảng bôn-sê-vích. Song Tơ-rốt-xki không chuyển sang lập trường bôn-sê-vích và tiến hành đấu tranh công khai và bí mật chống chủ nghĩa Lê-nin, chống chính sách của đảng.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, y giữ nhiều chức vụ trọng trách. Y tiến hành cuộc đấu tranh bè phái gay gắt chống đường lối chung của đảng, chống cương lĩnh của Lê-nin về xây dựng chủ nghĩa xã hội, tuyên truyền tư tưởng cho rằng chủ nghĩa xã hội không có khả năng thắng lợi ở Liên - xô. Năm 1927, Tơ-rốt-xki bị khai trừ ra khỏi đảng, năm 1929 vì hoạt động chống xô-viết nên bị trục xuất ra khỏi Liên-xô và năm 1932 bị tước quyền công dân Liên-xô. Ở nước ngoài, vốn là kẻ thù độc ác của chủ nghĩa Lê-nin, y vẫn tiếp tục đấu tranh chống Nhà nước xô-viết và Đảng cộng sản, chống phong trào cộng sản quốc tế. —1, 15, 27, 47, 65, 72, 77-78, 90, 103, 112, 118-119, 225, 250, 251, 324, 327, 338.

Tơ-ru-bê-txơ-côi, Ê. N. (1863-1920) — công tước, một trong những nhà tư tưởng của chủ nghĩa tự do tư sản Nga, nhà triết học - duy tâm. Là giáo sư triết học trong Trường đại học tổng hợp Ki-ép và sau đó là ở Trường đại học tổng hợp Mát-xcơ-va. Trước năm 1906 là đảng viên Đảng dân chủ - lập hiến. Từ năm 1906 là một trong những người tổ chức ra Đảng "canh tân hòa bình", một đảng quân chủ - lập hiến. Đã đóng một vai trò quan trọng trong sự đàn áp của chế độ Nga hoàng đối với cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất và trong việc thiết lập chế độ Xtô-lư-pin ở trong nước. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một trong những nhà tư tưởng của chủ nghĩa đế quốc Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là kẻ thù cực kỳ độc ác của Chính quyền xô-viết, là phần tử hăng hái của bọn Đê-ni-kin. —100.

Tsa-xốp-ni-cốp. —35.

Tséc-kê-dơ, M. — chủ xí nghiệp sản xuất máy bay ở Ki-ti-la (Ru-ma-ni). —55.

Tséc-nô-ma-dốp, M. E. (Mi-rôn, "Xvôi") (sinh năm 1882) — một tên khiêu khích chui vào Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là thư ký quỹ bệnh viện của nhà máy Lê-xnê. Từ tháng Năm 1913 đến tháng Hai 1914 là thư ký ban biên tập báo "Sự thật"; vì bị tình nghi là một tên khiêu khích cho nên đã bị Ban chấp hành trung ương bôn-sê-vích không cho tham gia công tác đảng. Năm 1917 bị vạch trần là một tên mật vụ của Sở an ninh Pê-téc-bua trong những năm 1913-1914. — 262, 298.

Tséc-nốp, V. M. (1876-1952) — một trong những thủ lĩnh và nhà lý luận của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Trong những năm 1902-1905 là chủ biên của báo "Nước Nga cách mạng", cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, núp dưới những lời nói tả, y thực tế đã đứng trên lập trường chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là một trong những tên tổ chức những vụ phiến loạn chống xô-viết. Năm 1920, chạy ra nước ngoài và ở đó tiếp tục hoạt động chống xô-viết. —63, 109.

Tséc-nư-sép. —20.

Tséc-nư-sép-xki, N. G. (1828-1889) — nhà dân chủ cách mạng vĩ đại Nga và là nhà xã hội chủ nghĩa không tưởng, nhà bác học, nhà văn, nhà phê bình văn học; là một trong những bậc tiền bối lỗi lạc của phong trào dân chủ - xã hội Nga. Tséc-nư-sép-xki là người

cổ vũ về tư tưởng và là lãnh tụ của phong trào dân chủ - cách mạng trong những năm 60 của thế kỷ XIX ở Nga. —44.

Tsê-rê-va-nin, N. (Líp-kin, Ph. A.) (1868-1938) — một trong những thủ lĩnh của phái men-sê-vích, một phần tử thủ tiêu. Cộng tác viên của các xuất bản phẩm của phái thủ tiêu, một trong những tác giả "Thư ngỏ" của 16 phần tử men-sê-vích nói về việc thủ tiêu đảng (1910); sau Hội nghị tháng Tám chống đảng năm 1912, là ủy viên trung ương men-sê-vích (Ban tổ chức). Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - số-vanh. Năm 1917 là một trong những người biên tập tờ "Báo công nhân", cơ quan ngôn luận trung ương của bọn men-sê-vích và là ủy viên Ban chấp hành trung ương men-sê-vích. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. —20.

Tsi-xchi-a-cốp, I. — tác giả cuốn "Chế độ bảo hiểm công nhân ở Nga. Kinh nghiệm lịch sử về vấn đề bảo hiểm công nhân có liên quan với một số biện pháp khác trợ cấp cho họ". —132.

Tsơ-khê-ít-dê, N. X. (1864-1926) — một trong những thủ lĩnh của phái men-sê-vích. Đại biểu của tỉnh Ti-phlít trong các Đu-ma nhà nước III và IV, đứng đầu đảng đoàn men-sê-vích tại Đu-ma IV. Lê-nin gọi Tsơ-khê-ít-dê là "người dân chủ - xã hội gần đảng" đã thể hiện rõ trong Đu-ma "khả năng của mình trong việc bao che và phục vụ bọn cơ hội chủ nghĩa". Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, theo phái giữa. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là chủ tịch Quốc hội lập hiến Gru-di-a — một chính phủ men-sê-vích phản cách mạng. Năm 1921, sau khi Chính quyền xô-viết được thiết lập ở Gru-di-a, cư trú ở Pa-ri. —159, 166, 251.

Tsơ-lê-nốp. —367.

Tsu-giắc, N. (Na-xi-mô-vích, N. Ph.) (1876-1927) — nhà báo. Tham gia phong trào cách mạng từ năm 1896. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Năm 1904 ra cư trú ở nước ngoài. Tháng Chạp 1905 bí mật trở về Pê-téc-bua. Tham gia báo chí hợp pháp và bất hợp pháp của đảng bôn-sê-vích. Năm 1908 bị kết án đi đày ở tỉnh Iéc-cút-xơ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là một trong những người thành lập nhóm văn học "Le-phơ" ("Mặt trận nghệ thuật tả khuynh"). Từ năm 1926 biên tập các xuất bản phẩm của Hội những người tù chính trị khổ sai toàn Nga. —63.

Tu-gan - Ba-ra-nốp-xki, M. I. (1865-1919) — nhà kinh tế học tư sản Nga, trong những năm 90 của thế kỷ XIX là đại biểu nổi tiếng của "chủ nghĩa Mác hợp pháp". Trong thời kỳ cách mạng 1905-1907 là đảng viên Đảng dân chủ - lập hiến. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, y tích cực hoạt động phản cách mạng ở U-cra-i-na, làm bộ trưởng Bộ tài chính trong Ra-đa trung ương U-cra-i-na của giai cấp tư sản. —193.

Tu-li-a-cốp, I. N. (sinh năm 1877) — công nhân, một người dân chủ - xã hội, phần tử men-sê-vích, đại biểu của quân khu sông Đôn tại Đu-ma nhà nước IV. —258, 259, 262, 312.

Tư-sca (Tyszka), I-an (I-ô-ghi-khê-sơ, Lê-ô) (1867-1919) — nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân Ba-lan và Đức. Là một trong những người sáng lập ra Đảng dân chủ - xã hội Vương quốc Ba-lan và Lit-va, ủy viên Ban lãnh đạo trung ương đảng này. Tiến hành đấu tranh chống chủ nghĩa xét lại trong phong trào công nhân quốc tế, chống chủ nghĩa dân tộc, đồng thời kiên trì ý kiến cho rằng giai cấp vô sản Nga và Ba-lan cần phải tiến hành cuộc đấu tranh chung. Trong những năm thế lực phản động thống trị, Tư-sca đã lên án phải thủ tiêu, nhưng trong nhiều trường hợp đã giữ lập trường điều hòa đối với phái thủ tiêu. Năm 1912, đã chống lại các nghị quyết của Hội nghị Pra-ha. V. I. Lê-nin đã kịch liệt phê phán hoạt động của Tư-sca trong thời kỳ này. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, Tư-sca ở Đức, tham gia hoạt động trong Đảng dân chủ - xã hội Đức, giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa; là một trong những người tổ chức ra "Liên minh Xpác-ta-cút". Trong những năm 1916-1918 bị giam. Sau khi được tự do nhờ cuộc Cách mạng tháng Mười một 1918, ông tham gia vào việc thành lập Đảng cộng sản Đức và được bầu làm bí thư Ban chấp hành trung ương đảng này. Tháng Ba 1919 ông bị bắt và sau đó bị giết chết trong nhà tù ở Béc-lanh. —40, 113, 157, 190, 196, 225, 272, 279, 317, 411.

Txét-kin (Zetkin), Cla-ra (1857-1933) — một nhà hoạt động xuất sắc của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế và của Đức, một nhà văn thiên tài, một nhà hùng biện và diễn thuyết nhiệt tình. Bà đã cùng với R. Lú-xăm-bua, Ph. Mê-rinh và C. Liép-nếch tham gia tích cực cuộc đấu tranh chống Béc-stanh và những phần tử cơ hội chủ nghĩa khác. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, bà giữ lập trường chủ nghĩa quốc tế cách

mạng, đấu tranh chống chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Năm 1916, bà tham gia nhóm "Quốc tế", không bao lâu đổi tên là "Xpác-ta-cút" và sau đó là "Liên minh Xpác-ta-cút". Bà là một trong những người thành lập Đảng cộng sản Đức. Tại Đại hội III Quốc tế cộng sản, bà được bầu vào Ban chấp hành Quốc tế cộng sản. Bà lãnh đạo Ban thư ký phụ nữ quốc tế của Quốc tế cộng sản. Từ năm 1924 là chủ tịch vĩnh viễn của Ban chấp hành Tổ chức quốc tế trợ giúp các chiến sĩ cách mạng. —51.

Txor-grahen (Zgragen) — luật sư, đảng viên xã hội chủ nghĩa. —268, 369.

V

V. M. — xem *Vê-li-tơ-ki-na*, V. M.

Va-đim — xem *Pô-xtô-lốp-xki*, Đ. X.

Va-xi-li, *Va-xi-li-ép* — xem *Xta-lin*, I. V.

Van-đéc-ven-đơ (Vandervelde), *Ê-mi-ơ* (1866-1938) — thủ lĩnh của Đảng công nhân Bỉ, chủ tịch Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa của Quốc tế II, đã giữ lập trường cơ hội chủ nghĩa cực đoan. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - sô-vanh, tham gia chính phủ tư sản, giữ những chức vụ thuộc các bộ khác nhau. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, tích cực giúp đỡ cuộc can thiệp vũ trang chống nước Nga xô-viết. —139, 399, 418, 419.

Vanh-cốp (Wijnkoop), *Đa-vít* (1877-1941) — một người dân chủ - xã hội Hà-lan, về sau trở thành một người cộng sản. Năm 1907 là một trong những người sáng lập, sau đó là tổng biên tập báo "De Tribune" ("Diễn đàn"), cơ quan ngôn luận của cánh tả Đảng công nhân dân chủ - xã hội Hà-lan. Năm 1909 là một trong những người sáng lập và là chủ tịch Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan; đảng này đến năm 1918 lấy tên là Đảng cộng sản Hà-lan. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là người quốc tế chủ nghĩa, cộng tác với tạp chí "Vorbote" ("Người tiên khu"), cơ quan lý luận của "phái tả Xim-méc-van". Là một trong những người lãnh đạo Đảng cộng sản Hà-lan, Vanh-cốp đã giữ lập trường cực tả, bè phái. Trong những năm 1918-1925 và từ năm 1929, là nghị sĩ Hà-lan. Tại Đại hội II của Quốc tế cộng sản, được bầu làm ủy viên Ban chấp hành Quốc tế cộng sản. Năm 1925 đã chống lại quyết nghị của Quốc tế cộng sản về các vấn đề thuộc địa, công

đoàn và các vấn đề khác, vì thế năm 1926 đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản. Năm 1930 ông thừa nhận sai lầm của mình và lại được kết nạp vào đảng; năm 1935 được bầu vào Ban chấp hành trung ương của đảng. —323-325.

Vê-li-tơ-ki-na, V. M. (1868-1918) — nhà cách mạng chuyên nghiệp. Đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1903; đã cộng tác với các báo bôn-sê-vích "Tiến lên" và "Người vô sản", đã tham gia dịch các tác phẩm của C. Mác và Ph. Ăng-ghe-n; trong thời gian sống lưu vong, bên cạnh công tác văn học, bà đã tổ chức công tác vận chuyển các xuất bản phẩm bôn-sê-vích về Nga. Trong những năm thế lực phản động thống trị, bà làm việc trong đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma nhà nước III. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm công tác ở Bộ dân ủy giáo dục, lãnh đạo hội đồng vệ sinh học đường của Bộ dân ủy giáo dục. Năm 1918 tham gia ban lãnh đạo Bộ dân ủy y tế. —12.

Vê-ra — xem *Lô-bô-va*, V. N.

Vê-tơ-rốp — xem *Xa-vê-li-ép*, M. A.

Vê-xê-lốp-xki, B. B. (1880-1954) — nhà văn, nhà sử học và nhà kinh tế học. Trong những năm 1901-1902, gia nhập tổ chức dân chủ - xã hội Mát-xcơ-va. Từ năm 1905 làm công tác khoa học và văn học ở Pê-téc-bua. Cộng tác với các tạp chí "Giáo dục", "Thế giới ngày nay", từ năm 1913 lãnh đạo mục hội đồng địa phương trên báo "Lời nói nước Nga". Trong những năm 1907-1912 tham gia công tác của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Đu-ma nhà nước III. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười công tác ở Cục lưu trữ trung ương, ở Ủy ban kế hoạch nhà nước của nước Cộng hòa liên bang xã hội chủ nghĩa xô-viết Nga, giảng dạy ở các trường cao đẳng. —20.

Vĩ-a-dơ-men-xki, G. M. — phụ trách cơ quan lưu trữ của Đảng dân chủ - xã hội Nga ở Béc-lingh. —195-196, 221, 273.

Vĩ-ni-tơ-ki — xem *Mê-đem*, V. Đ.

Vĩ-tim-xki, A. — xem *Ôn-min-xki*, M. X.

Vin-ni-tsen-cô, V. C. (1880-1951) — một cây bút về truyện ngắn U-cra-i-na, một phần tử dân tộc chủ nghĩa tư sản. Là một trong những người lãnh đạo của Đảng công nhân dân chủ - xã hội U-cra-i-na, một đảng dân tộc chủ nghĩa tiểu tư sản. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, là một trong những người tổ

chức và thủ lĩnh của Ra-đa trung ương U-cra-i-na phản cách mạng, sau đó cùng với Pét-li-u-ra cầm đầu Hội nghị chấp chính (chính phủ dân tộc chủ nghĩa U-cra-i-na trong những năm 1918-1919), lần lượt phục vụ bọn đế quốc Đức rồi đến bọn đế quốc Anh-Pháp. Sau khi Chính quyền xô-viết được thiết lập ở U-cra-i-na, y trở thành một tên bạch vệ lưu vong. —370-371, 382.

Vít-te, X. I-u (1849-1915) — nhà hoạt động nhà nước của nước Nga Nga hoàng, kẻ kiên trì ủng hộ chế độ chuyên chế và có khuynh hướng duy trì chế độ quân chủ bằng những sự nhượng bộ không đáng kể và những lời hứa hẹn với giai cấp tư sản tự do chủ nghĩa và bằng những hành động đàn áp dã man đối với nhân dân. Là chủ tịch Hội đồng bộ trưởng. Với những biện pháp của mình trong lĩnh vực tài chính, trong chính sách thuế quan, trong việc xây dựng đường sắt, trong việc xây dựng luật công xưởng, với việc hết sức khích lệ những sự đầu tư tư bản của nước ngoài, Vít-te đã góp phần thúc đẩy sự phát triển của chủ nghĩa tư bản ở Nga, và làm tăng thêm sự lệ thuộc của nước Nga vào các cường quốc đế quốc chủ nghĩa. V. I. Lê-nin đã gọi y là "bộ trưởng mới lái", là "nhân viên sở giao dịch". —126.

VI. × R. —333.

Vla-đi-mi-rốp M. C. (Sanh-phin-ken, M. C., Lê-va) (1879-1925) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1903, đảng viên bên-sê-vích. Tiến hành công tác đảng ở Pê-téc-bua, Gô-men, Ô-đét-xa, Lu-gan-xcơ và Ê-ca-tê-ri-nô-xláp. Vì hoạt động cách mạng nên bị bắt và bị đày chung thân đi Xi-bi-ri, nhưng đến năm 1908 ông chạy thoát ra nước ngoài. Năm 1911 ly khai đảng bên-sê-vích, sau đó gia nhập nhóm Plê-kha-nốp ở Pa-ri, nhóm này đã xuất bản tờ báo "Vi đảng". Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, cộng tác với tờ "Lời nói của chúng ta", một tờ báo của Tơ-rốt-xki xuất bản ở Pa-ri. Năm 1917 trở về Nga, gia nhập nhóm tổ chức liên khu của những người dân chủ - xã hội hợp nhất và tại Đại hội VI đã cùng với những người thuộc tổ chức này gia nhập đảng bên-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ nhiều chức vụ quan trọng. —47-48, 329, 362.

Vla-đi-mi-a-xki, M. Ph. (Cam-xki) (1874-1951) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1895, đảng viên bên-sê-vích. Tiến hành công tác đảng ở Mát-xcơ-va, Ác-da-mát, Ni-giơ-ni Nốp-gô-rốt và ở nước ngoài. Đã từng bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Năm 1905 tham gia tích cực cuộc khởi nghĩa vũ trang

tháng Chạp ở Mát-xcơ-va. Năm 1906 sang cư trú ở Pháp, ở đó hoạt động trong các tổ chức bên-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, giữ nhiều chức vụ quan trọng. Tại Đại hội VII của Đảng cộng sản (b) Nga được bầu vào Ban chấp hành trung ương đảng, tại Đại hội XIV là ủy viên Ban kiểm tra trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên - xô. Từ năm 1927 đến năm 1951 là chủ tịch Ban thanh tra trung ương của Đảng cộng sản (b) toàn Liên - xô. —187, 189, 333, 346, 366, 371, 386, 390, 395, 396, 397, 398, 418-419, 428.

Vla-xốp — xem Rư-cốp, A. I.

Vla-xốp, A. — tác giả của bài "Về vấn đề tổ chức", đăng trên báo "Tia sáng" của bọn men-sê-vích theo phái thủ tiêu, số 109, ngày 14 tháng Năm 1913. —249, 251.

Vô-đô-vô-dốp, V. V. (1864-1933) — nhà kinh tế học và nhà chính luận của trào lưu dân túy - tự do chủ nghĩa. Từ năm 1904 là ủy viên ban biên tập báo "Đời sống của chúng ta"; năm 1906 cộng tác với tờ báo "Đồng chí" của những người dân chủ - lập hiến cánh tả, trong thời kỳ vận động bầu cử Đu-ma nhà nước II, gia nhập phái lao động. Năm 1912 viết cho tạp chí "Nhu cầu sinh hoạt"; cộng tác với tạp chí này có những người dân chủ - lập hiến, "những người xã hội chủ nghĩa nhân dân" và những người men-sê-vích - thủ tiêu. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Năm 1926 ra cư trú ở nước ngoài, tham gia báo chí của bọn bạch vệ. —15, 16.

Vô-lô-đin — xem Xa-pha-rốp, G. I.

Vô-lôn-te — xem Pa-vlô-vích, M. P.

Vô-rốp-xki, V. V. (Oóc-lốp-xki) (1871-1923) — nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng bên-sê-vích, nhà chính luận và nhà phê bình văn học. Bắt đầu hoạt động cách mạng từ năm 1890 trong các tổ sinh viên. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là đảng viên bên-sê-vích. Năm 1905 cùng với V. I. Lê-nin biên tập các báo "Tiến lên" và "Người vô sản". Từ năm 1907 đến năm 1912 lãnh đạo tổ chức bên-sê-vích ở Ô-đét-xa. Vì hoạt động cách mạng tích cực nên đã bị bắt và bị đày. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, giữ cương vị lãnh đạo trong công tác ngoại giao. Bị một tên bạch vệ giết ở Lô-da-nơ ngày 10 tháng Năm 1923. —366.

Vô-tin-xki, V. X. (1885-1960) — đầu năm 1905 gia nhập phái bên-sê-vích, tiến hành công tác đảng ở Pê-téc-bua và Ê-ca-tê-ri-nô-

xláp. Mùa xuân 1909 bị tòa án quân sự kết án khổ sai vì vụ tổ chức quân sự bôn-sê-vích. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là một phần tử men-sê-vích. Tháng Mười 1917 Vô-i-tin-xki tham gia cuộc phiến loạn phản cách mạng của Kê-ren-xki - Cra-xnốp; bị bắt cùng với tướng P. N. Cra-xnốp, sau khi được tha, y về ở Gru-di-a, biên tập tờ báo men-sê-vích "Đấu tranh". Về sau bỏ chạy ra sống ở nước ngoài. —290, 299, 309-312.

Vôn-cốp. —348.

Vôn-xki, X. (Xô-cô-lốp, A. V.) (sinh năm 1880) — một người dân chủ - xã hội. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, gia nhập phái bôn-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là một trong những lãnh tụ của phái triệu hồi, đã tham gia vào việc tổ chức và công tác của các trường có tính chất bè phái ở Ca-pri và Bô-lô-nhơ (nước Ý), tham gia nhóm chống đảng "Tiến lên". Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, ra cư trú ở nước ngoài, nhưng chẳng bao lâu lại trở về nước Nga xô-viết. Công tác ở Ủy ban kế hoạch nhà nước và Bộ dân ủy thương nghiệp. Từ năm 1927 làm công tác văn học. —183.

Vợ của Gri-gô-ri — xem Li-li-na, D. I.

Vợ của Pi-át-ni-txa — xem Mác-sắc, N. X.

Vợ của Tơ-rô-i-a-nốp-xki — xem Rô-dơ-mi-rô-vích, E. Ph.

Vợ của Xpan-đà-ri-an — xem Xpan-đà-ri-an, Ô. V.

Vun-pê, I. C. (Êp-ghê-ni) (1885-1913) — công nhân, tham gia tích cực các tiểu tổ dân chủ - xã hội ở thành phố Cô-xtơ-rô-ma trong những năm 1903-1904. Đã từng bị chính phủ Nga hoàng đàn áp. Năm 1906 hoạt động ở Mát-xcơ-va, tại một nhà in bí mật. Năm 1909 giữ cương vị công tác quan trọng trong tổ chức của phái bôn-sê-vích ở Pê-téc-bua, là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau đó hoạt động ở Phần-lan, làm công tác vận động thủy thủ. Trong những năm 1910-1911 là học viên trường bè phái ở Bô-lô-nhơ. —26.

X

X. —xem Ốc-đgiô-ni-kít-dê, G. C.

Xa-li (Sahli), Ghéc-man (sinh năm 1856) — tiến sĩ y học, giáo sư Trường đại học tổng hợp Béc-nơ, một chuyên gia nổi tiếng về các bệnh nội khoa. —367.

Xa-môi-lốp, Ph. N. (1882-1952) — một người bôn-sê-vích, về nghề nghiệp là công nhân dệt. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1903. Làm công tác đảng ở I-va-nô-vô - Vô-dơ-nê-xen-xcơ. Là đại biểu của công nhân tỉnh Vla-đi-mia trong Đu-ma nhà nước IV, tham gia đảng đoàn bôn-sê-vích trong Đu-ma. Tháng Mười một 1914, vì hoạt động cách mạng chống chiến tranh đế quốc chủ nghĩa nên ông bị bắt cùng với các đại biểu bôn-sê-vích khác và năm 1915 bị đưa đi đày ở miền Tu-ru-khan-xcơ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm công tác ở U-cra-i-na và Mát-xcơ-va. —198, 209, 262, 344, 346, 364, 368, 413, 428.

Xa-pha-rốp, G. I. (Vô-lô-đin) (1891-1942) — đứng trong hàng ngũ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1908. Làm công tác đảng ở Pê-téc-bua và ở nước ngoài. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm công tác đảng và công tác xô-viết. Trong thời kỳ thảo luận hòa ước Brét, là "người cộng sản cánh tả". Tại Đại hội XIV Đảng cộng sản (b) toàn Liên - xô đã gia nhập "phái đối lập mới", sau đó gia nhập khối liên minh Tơ-rôt-xki - Di-nô-vi-ép. Năm 1927 tại Đại hội XV Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô y đã bị khai trừ ra khỏi đảng vì là phần tử hoạt động tích cực trong phái đối lập của Tơ-rôt-xki. Năm 1928 được phục hồi đảng tịch nhưng đến năm 1934 lại bị khai trừ ra khỏi đảng vì tội hoạt động chống đảng. — 52, 94, 263 - 264, 390, 395, 396.

Xa-pô-giơ-cốp, N. I. (Cu-dơ-nê-txốp, N. V., N. V — ch, Ni-c. Va-x.) (1881 - 1917) — tham gia phong trào cách mạng từ năm 1904. Làm công tác đảng ở Cô-lôm-na, Mát-xcơ-va, I-a-rô-xláp. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Cuối năm 1911, sang cư trú ở Pa-ri. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, tình nguyện gia nhập quân đội Pháp và đã hy sinh ở ngoài mặt trận. — 187, 196, 326, 329, 331, 332-333, 365, 371, 388-389.

Xa-vê-li-ép, M. A. (Vê-tơ-rốp) (1884-1939) — đảng viên bôn-sê-vích từ năm 1903. Làm công tác đảng ở Ni-giơ-ni Nốp-gô-rôt, Tu-la, Pê-téc-bua và các thành phố khác. Tham gia tích cực cuộc cách mạng 1905-1907. Trong những năm 1911-1913 là chủ biên tạp chí "Giáo dục" và đồng thời là ủy viên ban biên tập báo "Sự thật" từ năm 1912. Từ năm 1913 là đại diện của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong nhà xuất bản "Sóng vỡ". Đã từng nhiều lần bị bắt. Sau Cách mạng dân chủ -

tư sản tháng Hai 1917 phụ trách ban biên tập của tờ "Con đường công nhân", Cơ quan ngôn luận trung ương của đảng, và sau đó là tờ "Sự thật". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười giữ những cương vị quan trọng trong công tác đảng và xô-viết: ủy viên Hội đồng kinh tế quốc dân tối cao Liên-xô, phó trưởng Ban nghiên cứu lịch sử đảng của Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô và tổng biên tập tạp chí "Cách mạng vô sản", giám đốc Viện Lê-nin và là ủy viên ban biên tập, về sau là tổng biên tập báo "Sự thật". —166, 172, 215-216.

Xa-vi-nốp, I. T. (I-an) (sinh năm 1884) — đảng viên bên-sê-vích năm 1912 là đại biểu cử tri của tỉnh Mát-xcơ-va trong cuộc bầu cử Đu-ma nhà nước IV. Năm 1913 là người thân tín của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, làm việc trong các tổ chức bên-sê-vích ở Mát-xcơ-va và vùng ngoại ô Mát-xcơ-va. Năm 1914 bị bắt. —212.

Xa-vin-cốp, B. V. (Rốp-sin, V.) (1879-1925) — một nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng, một trong những kẻ lãnh đạo "tổ chức chiến đấu" của đảng đó. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là kẻ tổ chức nhiều vụ phiến loạn phản cách mạng và cuộc can thiệp vũ trang chống nước Cộng hòa xô-viết. Năm 1924, y trở về Liên-xô một cách bất hợp pháp, và đã bị bắt. Năm 1925, y đã tự sát trong tù. —104, 114, 180, 229.

Xam-me, I. A. (Li-u-bích) (1870-1921) — một người dân chủ - xã hội, đảng viên bên-sê-vích. Tham gia phong trào cách mạng từ năm 1897. Làm công tác đảng ở Ki-ép và Ca-dan, tích cực tham gia cuộc cách mạng 1905-1907. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm công tác kinh tế ở Vô-lô-gđã, từ năm 1919 làm việc ở Liên hiệp trung ương các hợp tác xã tiêu dùng Liên-xô. Về sau là chủ tịch Liên hiệp các hợp tác xã tiêu dùng U-cra-i-na (Vu-cô-xpin-ca) và là đại diện của Bộ ngoại thương U-cra-i-na. —24, 25, 35, 38.

Xan-tu-cốp - Sê-đrin, M. Ê. (Sê-đrin) (1826-1889) — nhà văn trào phúng vĩ đại Nga, nhà dân chủ cách mạng. —116.

Xáp-ca — xem Dê-vin, I-a. Đ.

Xca-rê, V. (Da-u-e) — từ năm 1908 là bí thư Ban chấp hành ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội xứ Lát-vi-a, một phần tử men-sê-vích. —321.

Xcô-bê-lép, M. I. (1885-1939) — một phần tử men-sê-vích, về nghề nghiệp là kỹ sư. Năm 1906, ra cư trú ở nước ngoài, cộng tác với các xuất bản phẩm men-sê-vích, tham gia ban biên tập báo "Sự thật" của Tơ-rốt-xki. Là đại biểu của đoàn tuyển cử Nga ở Da-cáp-ca-dơ tại Đu-ma nhà nước IV. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử theo phái giữa. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, ly khai phái men-sê-vích, làm việc trong hệ thống hợp tác xã, sau đó làm việc ở Bộ dân ủy ngoại thương. Từ năm 1922 là đảng viên Đảng cộng sản (b) Nga, từng giữ những cương vị trọng trách trong công tác kinh tế, trong những năm 1936-1937 làm việc tại Ủy ban phát thanh toàn Liên-xô. —153.

Xcơ-voóc-txốp - Xtê-pa-nốp, I. I. (1870-1928) — một trong những người tham gia phong trào cách mạng Nga lão thành nhất, gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1896; từ cuối năm 1904 là đảng viên bên-sê-vích, một trước tác gia mác-xít. Trong những năm 1907 và 1911 được đề cử làm ứng cử viên của những người bên-sê-vích tại Đu-ma nhà nước. Trong thời kỳ thế lực phản động thống trị đã bảo vệ những quan điểm sai lầm về vấn đề ruộng đất và có thái độ điều hòa đối với nhóm bè phái "Tiến lên", nhưng do ảnh hưởng của Lê-nin nên ông đã khắc phục được những sai lầm của mình. Vì hoạt động cách mạng nên đã nhiều lần bị bắt và đưa đi đày. Tham gia tích cực cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Sau Cách mạng giữ những cương vị quan trọng trong công tác đảng và nhà nước; từ Đại hội XIV của đảng là ủy viên Ban chấp hành trung ương. Là giám đốc Viện Lê-nin. —199, 200, 356-358.

Xem-cốp-xki, X. (Brôn-stanh, X. I-u) (sinh năm 1882) — một người dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Tham gia ban biên tập tờ báo "Sự thật" ở Viên của Tơ-rốt-xki, cộng tác với các cơ quan ngôn luận của bên men-sê-vích - thủ tiêu và báo chí dân chủ - xã hội nước ngoài. Trong một số tác phẩm của mình, V. I. Lê-nin đã kịch liệt phê phán lập trường của Xem-cốp-xki về vấn đề dân tộc và về các vấn đề khác. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, Xem-cốp-xki là người theo phái giữa. Năm 1917, sau khi từ nước ngoài trở về Nga, Xem-cốp-xki tham gia Ban chấp hành trung ương men-sê-vích. Năm 1920 cắt đứt quan hệ với phái men-sê-vích. Về sau là giáo sư trong các trường cao đẳng ở U-cra-i-na, làm công tác trước tác - khoa học. —236, 250.

Xê-đốp — xem Côn-txốp, Đ.

Xê-ma-scô, N. A. (A-lếch-xan-đốp) (1874-1949) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1893, một người bôn-sê-vích, về nghề nghiệp là bác sĩ. Năm 1905 tham gia cuộc khởi nghĩa vũ trang ở Ni-giơ-ni Nốp-gô-rôt, bị bắt giam và sau khi được trả lại tự do thì ra cư trú ở nước ngoài. Là thư ký và thủ quỹ trong Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Vào thời kỳ đầu của cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, ông bị cầm giữ ở Bun-ga-ri. Trở về Nga vào tháng Chín 1917. Tham gia tích cực cuộc khởi nghĩa vũ trang ở Mát-xcơ-va tháng Mười 1917. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm công tác quan trọng trong ngành y tế. —34, 39, 40, 41, 158.

Xi-ma — xem Đit-gi-u-lê-nê, X. A.

Xin-cle (Sinclair), *Ép-tôn* (sinh năm 1878) — nhà văn Mỹ. Đã viết một số tiểu thuyết xã hội, trong đó ông đã dùng phương pháp thực hiện tố giác tình trạng bộn tư bản bóc lột lao động một cách dã man, vạch trần tính vô liêm sỉ của lối sống tư sản. Song đứng về thế giới quan của ông mà xét thì ông vẫn là một nhà xã hội chủ nghĩa - không tưởng và là một nhà cải lương tiểu tư sản. Ông cũng đã đứng trên lập trường này để phản đối cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới. —87.

Xmiéc-nốp — xem Gu-rê-vích, E. L.

Xmiéc-nốp, A. P. (Phô-ma - Pi-tê-rê-txơ) (1877-1938) — tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1896, hoạt động cách mạng ở Tve, Pê-téc-bua và Mát-xcơ-va. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Đại biểu của tổ chức Pê-téc-bua tại các Đại hội IV và V Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, giữ cương vị quan trọng trong công tác đảng và nhà nước. —211.

Xô-cô-lốp, N. Đ. (1870-1928) — một người dân chủ - xã hội, trạng sư, luật sư nổi tiếng về các vụ án chính trị. Cộng tác với các tạp chí "Đời sống", "Học vấn", v.v.. Năm 1909 được đưa ra làm ứng cử viên của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong cuộc bầu cử bổ sung vào Đu-ma nhà nước III ở Pê-téc-bua; có cảm tình với những người bôn-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm cố vấn pháp luật tại một số các cơ quan xô-viết. —341.

Xpan-đa-ri-an, B. X. (chết năm 1912) — anh trai của Xu-rên Xpan-

đa-ri-an, không có vai trò tích cực gì trong sinh hoạt xã hội - chính trị. —82.

Xpan-đa-ri-an, Ô. V. (sinh năm 1879) — vợ của Xu-rên Xpan-đa-ri-an, đảng viên từ năm 1904, thực hiện những nhiệm vụ quan trọng của đảng giao cho. —81.

Xpan-đa-ri-an, X. A. (1849-1922) — cha của Xu-rên Xpan-đa-ri-an, nhà hoạt động xã hội và nhà chính luận Ác-mê-ni-a, tiến sĩ luật học. Trong những năm 1883-1903 là chủ bút tờ báo bảo thủ - dân tộc chủ nghĩa "Nóc-Đác" ("Thế kỷ mới"). Từ năm 1910 sống ở nước ngoài, lúc đầu ở Pháp, sau đó ở Đức và chết ở đó trong hoàn cảnh hết sức túng thiếu. —81-82.

Xpan-đa-ri-an, X. X. (1882-1916) — nhà cách mạng chuyên nghiệp, đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1902. Ủy viên Ban chấp hành Liên minh Cáp-ca-dơ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Tích cực tham gia cách mạng 1905-1907. Tại Hội nghị Pra-ha của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được bầu vào Ban chấp hành trung ương và là ủy viên Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau hội nghị đã đi báo cáo ở các tổ chức bôn-sê-vích ở xứ Lát-vi-a, Pê-téc-bua, Mát-xcơ-va, Ti-phlít, Ba-cu. Cộng tác với báo "Ngôi sao". Năm 1912 bị bắt và bị kết án đày chung thân ở Xi-bi-ri. Chết ở bệnh viện Cra-xnôi-ác-xcơ. —70-72, 75-76, 81-82.

Xpi-txa — xem Nép-xki, V. I.

Xt-v. —237.

Xta-lin, I. V. (*Đgiu-ga-svi-li, I. V.*, Va-xi-li, Va-xi-li-ép, I-van-nô-vích, Cô-ba) (1879-1953) — một trong những nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân cách mạng Nga và quốc tế, của Đảng cộng sản và nhà nước Liên-xô. Gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898; sau Đại hội II của đảng là đảng viên bôn-sê-vích. Làm công tác đảng ở Ti-phlít, Ba-tum, Ba-cu, Pê-téc-bua. Tháng Giêng 1912 được cử vào Ban chấp hành trung ương do Hội nghị VI (Hội nghị Pra-ha) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga bầu ra; đã tham gia biên tập tờ báo bôn-sê-vích "Sự thật". Trong thời kỳ chuẩn bị và tiến hành Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là ủy viên của Trung tâm quân sự - cách mạng chuẩn bị khởi nghĩa do Ban chấp hành trung ương đảng thành lập. Tại Đại hội II các Xô-viết toàn Nga, Xta-lin được bầu

vào Hội đồng bộ trưởng dân ủy, trong đó Xta-lin phụ trách Bộ dân ủy về các vấn đề dân tộc. Trong thời kỳ có cuộc can thiệp vũ trang của nước ngoài và nội chiến, Xta-lin là ủy viên Hội đồng quân sự - cách mạng của nước Cộng hòa và đã có mặt tại nhiều mặt trận. Năm 1922 Xta-lin được bầu làm Tổng bí thư Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) Nga.

Từ năm 1941, Xta-lin là Chủ tịch Hội đồng bộ trưởng dân ủy, về sau là Chủ tịch Hội đồng bộ trưởng Liên-xô. Trong những năm Chiến tranh vệ quốc vĩ đại (1941-1945), Xta-lin là Chủ tịch Ủy ban phòng thủ nhà nước, bộ trưởng Bộ dân ủy quốc phòng và là Tổng tư lệnh tối cao các lực lượng vũ trang Liên-xô. —70, 149, 153-154, 158, 160-163, 164-168, 170, 176, 186, 203, 210, 220, 223, 225.

Xta-xô-va, E. Đ. (1873-1966) — nhà hoạt động hết sức lão thành của phong trào cách mạng. Đảng viên Đảng cộng sản Liên - xô từ năm 1898. Trước năm 1905 bà hoạt động cách mạng bí mật ở Pê-téc-bua, Ki-ép, Min-xcơ, Ô-ri-ôn, Xmô-len-xcơ, Vin-nô và Mát-xcơ-va; là bí thư Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua, bí thư Cục miền Bắc của Ban chấp hành trung ương. Trong những năm 1907-1912 làm công tác đảng ở Ti-philít. Tại Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, được bầu làm ủy viên dự khuyết Ban chấp hành trung ương. Vì hoạt động cách mạng nên đã nhiều lần bị bắt, bị tù và bị đưa đi đày ở Xi-bi-ri. Từ tháng Hai 1917 đến tháng Ba 1920 là bí thư Ban chấp hành trung ương Đảng. Trong những năm 1920-1921, giữ những cương vị trọng trách trong công tác đảng ở Pê-tơ-rô-grát và sau đó ở Ba-cu. Trong những năm 1921-1938 làm việc ở Quốc tế cộng sản, ở Tổ chức quốc tế trợ giúp các chiến sĩ cách mạng và Ban kiểm tra trung ương, tham gia thành lập (vào năm 1934) Ủy ban phụ nữ toàn thế giới chống chiến tranh và chống phát-xít. Từ năm 1938 đến năm 1946 là chủ biên tạp chí "Văn học quốc tế". Từ năm 1946 hoạt động văn học - xã hội. —70-72, 75-76.

Xtác-cơ, L. N. (1889-1943)— đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1905. Hoạt động cách mạng ở Pê-téc-bua, Xê-va-xtô-pôn. Đã từng bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Năm 1912 bị trục xuất ra nước ngoài, một thời gian sống ở Viên, gia nhập nhóm Tơ-rốt-xki, sau đó sống ở đảo Ca-pri. Là cộng tác viên của các xuất bản phẩm bôn-sê-vích "Ngôi sao", "Sự thật", "Giáo dục", của tờ tạp chí men-sê-vích "Người đương thời". Sau

Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm việc ở Hãng thông tấn Pê-tơ-rô-grát và ở Hãng thông tấn Nga. Từ năm 1919 đến năm 1920 làm công tác quân sự. Từ tháng Năm 1920 đến năm 1937 làm công tác ngoại giao. —257.

Xtan, L. N. (1872-1939) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1897. Hoạt động cách mạng ở Mát-xcơ-va, Pê-téc-bua, Ô-đét-xa, Ni-cô-lai-ép và các thành phố khác. Đã từng nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Năm 1905 bà là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Mát-xcơ-va Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, năm 1906 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua, đã tiến hành một khối lượng công tác to lớn trong tổ chức quân sự của những người bôn-sê-vích ở Pê-téc-bua. Năm 1907 ra nước ngoài. Sống ở Pháp, Anh, Thụy-điển cho đến năm 1917. Hoạt động trong tổ chức bôn-sê-vích. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai là người cổ động và tổ chức của Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua; từ tháng Tám 1917 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Crôn-stát. Đã tích cực tham gia Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Trong những năm nội chiến làm công tác chính trị trong quân đội. Từ năm 1921 giữ cương vị trọng trách trong công tác đảng và công tác xô-viết. —247, 371.

Xtan-kê-vích, V. B. — phó giáo sư về luật hình sự. Năm 1914 tham gia ban biên tập tạp chí "Người đương thời". Là ủy viên của Chính phủ lâm thời tư sản. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, chạy ra nước ngoài. —359, 379.

Xtê-clốp, I-u. M. (Na-kham-kit, Nê-vdô-rốp) (1873-1941) — tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1893. Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga là đảng viên bôn-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, đã cộng tác với Cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga — báo "Người dân chủ-xã hội", với các báo bôn-sê-vích "Ngôi sao" và "Sự thật". Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, Xtê-clốp theo lập trường "vệ quốc cách mạng". Về sau chuyển sang theo những người bôn-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là tổng biên tập báo "Tin tức của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga" và tạp chí "Xây dựng xô-viết", từ năm 1929 — phó chủ tịch Ủy ban khoa học trực thuộc Ban chấp hành trung ương các Xô-viết Liên-xô. Là tác giả của nhiều tác phẩm về lịch sử phong trào cách mạng. —42, 44, 156, 163, 185, 236, 328.

Xtê-pa-nốp. — 136.

Xtê-pa-nốp, I. — xem Xcơ-voóc-txốp - Xtê-pa-nốp, I. I.

Xtê-pa-ni-úc — xem Lô-la, Ô. N.

Xtê-pan — xem Pô-lôn-xki, I. M.

Xtô-lư-pin, P. A. (1862-1911) — nhà hoạt động nhà nước của nước Nga Nga hoàng, một đại địa chủ. Trong những năm 1906-1911 là chủ tịch Hội đồng bộ trưởng và bộ trưởng Bộ nội vụ của Nga. Tên tuổi của Xtô-lư-pin gắn liền với thời kỳ phản động chính trị cực kỳ tàn bạo, với việc áp dụng rộng rãi án tử hình nhằm đàn áp phong trào cách mạng ("thời kỳ phản động Xtô-lư-pin" 1907-1910). Xtô-lư-pin tiến hành cải cách ruộng đất nhằm tạo ra một tầng lớp cu-lắc làm chỗ dựa cho chế độ chuyên chế của Nga hoàng ở nông thôn. Song mưu đồ của hắn định củng cố chế độ chuyên chế thối nát bằng cách thi hành một số cải cách từ trên xuống vì lợi ích của giai cấp tư sản và địa chủ, đã bị thất bại. Năm 1911, Xtô-lư-pin đã bị Bô-grốp, một đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng, giết chết ở Ki-ép. — 46, 52.

Xtơ-rô-ép — xem Đê-xni-txơ-ki, V. A.

Xtơ-ru-vê, P. B. (1870-1944) — nhà kinh tế học tư sản và nhà chính luận, một trong những thủ lĩnh của Đảng dân chủ - lập hiến. Trong những năm 90 của thế kỷ XIX, là đại biểu nổi tiếng nhất của "chủ nghĩa Mác hợp pháp", tiến hành "bổ sung" và "phê phán" học thuyết kinh tế và triết học của C. Mác, mưu toan bắt chủ nghĩa Mác và phong trào công nhân phục tùng lợi ích của giai cấp tư sản. Xtơ-ru-vê là một trong những nhà lý luận và tổ chức của "Hội giải phóng" (1903-1905) mang xu hướng quân chủ - tự do chủ nghĩa và là tổng biên tập cơ quan ngôn luận bất hợp pháp của nó là tờ tạp chí "Giải phóng". Khi thành lập Đảng dân chủ - lập hiến năm 1905, hắn là ủy viên Ban chấp hành trung ương của đảng này. Hắn là một trong những nhà tư tưởng của chủ nghĩa đế quốc Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, hắn là kẻ thù điên cuồng của Chính quyền xô-viết, thành viên của chính phủ phản cách mạng Vran-ghen, một tên bạch vệ lưu vong. — 300, 302, 313.

Xtu-tơ-ca, P. I. ("Pa-ra-gra-phơ") (1865-1932) — một trong những nhà hoạt động hết sức lão thành của phong trào dân chủ - xã hội. Đảng viên từ năm 1903, là chủ tịch Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Lát-vi-a. Đã từng bị chính phủ

Nga hoàng khủng bố. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là ủy viên Ban chấp hành trung ương các Xô-viết, bộ trưởng Bộ dân ủy tư pháp, trong những năm 1918-1919 là chủ tịch Chính phủ xô-viết Lát-vi-a và sau đó là thứ trưởng Bộ dân ủy tư pháp nước Cộng hòa liên bang xã hội chủ nghĩa xô-viết Nga, từ năm 1923 — chủ tịch Tòa án tối cao của nước Cộng hòa liên bang xã hội chủ nghĩa xô-viết Nga. Tác giả của nhiều tác phẩm khoa học về các vấn đề nhà nước và pháp luật. — 416.

Xu-đa-cốp, P. I. (1878-1950) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1897. Làm thợ nguội ở nhà máy của công ty cổ phần tên là "Cây-ton và công ty". Năm 1912, sau khi được bầu làm đại biểu được ủy nhiệm trong cuộc bầu cử Đu-ma nhà nước IV, Xu-đa-cốp chuyển sang theo phái men-sê-vích. Năm 1914 đoạn tuyệt với với phái men-sê-vích, quay lại với phái bôn-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm các công tác quan trọng. — 133, 162.

Xu-kha-nốp, N. (*Ghim-mê, N. N.*) (sinh năm 1882) — nhà kinh tế học và nhà chính luận thuộc xu hướng tiểu tư sản, một phần tử men-sê-vích. Lúc đầu Xu-kha-nốp là một phần tử dân túy, sau đó gia nhập phái men-sê-vích, mưu toan kết hợp chủ nghĩa dân túy với chủ nghĩa Mác. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, Xu-kha-nốp tự nhận là người theo chủ nghĩa quốc tế. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm việc trong các cơ quan và tổ chức kinh tế xô-viết. Năm 1931, Xu-kha-nốp bị kết án là kẻ lãnh đạo tổ chức men-sê-vích bí mật. Trong các tác phẩm của mình, V. I. Lê-nin đã nghiêm khắc phê phán các quan điểm men-sê-vích của Xu-kha-nốp. — 385.

Xvéc-đlốp, I-a. M. (A., An-đrây) (1885-1919) — một nhà hoạt động lỗi lạc của Đảng cộng sản và Nhà nước xô-viết. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901. Ông hoạt động cách mạng ở các thành phố: Ni-giơ-ni Nốp-gô-rốt, Xoóc-mô-vô, Cô-xtơ-rô-ma, Ca-dan, Mát-xcơ-va, Pê-téc-bua và các thành phố khác ở Nga. Sau Hội nghị VI (Hội nghị Pra-ha) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (tháng Giêng 1912) ông được bổ sung vào Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và được cử làm ủy viên Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Ông tham gia ban biên tập báo "Sự thật". Vì hoạt động cách mạng nên đã nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng truy nã; tổng cộng cả thời gian ở tù và đi đày của ông là 12 năm. Xvéc-đlốp tham gia tích cực vào việc

chuẩn bị và tiến hành Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Ông là ủy viên Ủy ban quân sự - cách mạng Pê-tơ-rô-grát và ủy viên của Trung tâm quân sự - cách mạng về lãnh đạo khởi nghĩa do Ban chấp hành trung ương đảng thành lập. Ngày 8 (21) tháng Mười một 1917, ông được bầu là chủ tịch Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga. —197, 203-205, 212.

"Xvói" — xem Tséc-nô-ma-dốp, M. E.

E

Ellert, John — xem Na-cô-ri-a-cốp, N. N.

J

J. K — xem Mác-khlép-xki, I-u.

L

Legien — xem Lê-ghin, C.

M

Mayer, Gust. — 56.

Montégus — xem Mông-tê-guyt.

De Montet. — 367.

Müller. —117.

P

Popoff — xem Pô-pốp, I. Ph.

Z

Z. L. — 323.

X

"X." — xem Đan-xki, B. G.

MỤC LỤC

Lời nhà xuất bản

Lời tựa VIII

1910

1. GỬI A. M. GOÓC-KI. 14 tháng Mười một 1-3
2. GỬI G. V. PLÊ-KHA-NỐP. 22 tháng Mười một 3
3. GỬI A. M. GOÓC-KI. 22 tháng Mười một 4-6
4. GỬI CÁC ĐỒNG CHÍ HỌC VIÊN TRƯỜNG BÔ-LÔ-NHƠ. 3 tháng Chạp 7-8
5. GỬI N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP. 4 tháng Chạp 9
6. GỬI BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGA. 5 tháng Chạp 10
7. GỬI N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP. 7 tháng Chạp 10-11
8. GỬI V. Đ. BÔN-TSƠ - BRU-Ê-VÍCH. 9 tháng Chạp 12
9. GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGƯỜI DÂN CHỦ-XÃ HỘI". 17 tháng Chạp 13
10. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Sớm nhất là năm 1910 13-14

1911

11. GỬI A. M. GOÓC-KI. 3 tháng Giêng 15-19
12. GỬI G. V. PLÊ-KHA-NỐP. 3 tháng Hai 19-20
13. GỬI A. I. RŨ-CỐP. Sau 11 tháng Hai 20-23
14. GỬI A. I. RŨ-CỐP. 17 tháng Hai 23-24
15. GỬI A. I. RŨ-CỐP. 25 tháng Hai 25-30
16. GỬI N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP. 7 hoặc 8 tháng Ba 31-34

17.	GỬI A. I. RU-CỐP. 10 tháng Ba	34-36
18.	GỬI A. I. RU-CỐP. Nửa đầu tháng Ba	36-37
19.	GỬI A. I. RU-CỐP. Tháng Ba	37-39
20.	GỬI NN. Tháng Ba	39-40
21.	GỬI ĐẢNG ĐOÀN DÂN CHỦ - XÃ HỘI TRONG ĐU- MA NHÀ NƯỚC III. Trước 19 tháng Tư	41
*22.	GỬI BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CỘNG SẢN CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGA. 30 tháng Tư	42
23.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Cuối tháng Tư	42-44
24.	GỬI A. M. GOÓC-KI. 27 tháng Năm	45-47
25.	GỬI A. I. LI-U-BI-MỐP VÀ M. C. VLA-ĐI-MI-RỐP. 3 tháng Bảy	47-48
*26.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. Trước 2 tháng Tám	48-49
27.	GỬI C. HUY-XMAN. 5 tháng Chín	49-50
28.	GỬI A. M. GOÓC-KI. 15 tháng Chín	50-51
29.	GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI. 25 tháng Chín	52
30.	GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI. Khoảng từ 26 đến 28 tháng Chín	52-53
31.	GỬI A. NÊ-MÊ-TXỐ. 1 tháng Mười một	53-54
32.	GỬI I. PHRI-MU. 4 tháng Mười một	55
*33.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 10 tháng Mười một	56-57
34.	GỬI PH. A. RỐT-STANH. 30 tháng Mười một	57
35.	GỬI C. HUY-XMAN. 7 tháng Chạp	57-58
1912		
36.	GỬI A. X. Ê-NU-KÍT-ĐÊ. 25 tháng Hai	59
37.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Tháng Hai	59-60

* Dấu hoa thị là chỉ những tài liệu được công bố lần đầu tiên.

38.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Tháng Hai - tháng Ba	60-63
39.	GỬI C. HUY-XMAN. Trước 10 tháng Ba	63-64
40.	GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI. 12 tháng Ba	65-67
41.	GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI. 13 tháng Ba	67-68
42.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGÔI SAO". 25 hoặc 26 tháng Ba	68-69
43.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGÔI SAO" (Ý kiến ghi thêm vào "Cương lĩnh bầu cử của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga"). 26 tháng Ba	69-70
44.	GỬI G. C. OÓC-ĐGIÓ-NI-KÍT-ĐÊ, X. X. XPAN-ĐA- RI-AN, E. Đ. XTA-XÔ-VA. 28 tháng Ba	70-72
45.	GỬI C. HUY-XMAN. Trước 28 tháng Ba	73-74
46.	GỬI C. HUY-XMAN. 5 tháng Tư	74-75
47.	GỬI G. C. OÓC-ĐGIÓ-NI-KÍT-ĐÊ, X. X. XPAN-ĐA- RI-AN, E. Đ. XTA-XÔ-VA. Đầu tháng Tư	75-76
48.	GỬI BỘ PHẬN Ở TRONG NƯỚC CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGA. 16 tháng Tư	77-78
49.	GỬI C. HUY-XMAN. Trước 19 tháng Tư	78-79
50.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGÔI SAO". 22 tháng Tư	79-81
51.	GỬI V. A. TE-I-Ô-AN-NI-XI-AN. 5 tháng Năm	81-83
52.	GỬI B. N. KNHI-PÔ-VÍCH. 6 tháng Sáu	83-85
*53.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. Trước 28 tháng Sáu	85-86
54.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". Chậm nhất là ngày 6 tháng Bảy	86-88
55.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 19 tháng Bảy	88-90
*56.	GỬI I. STƠ-RÁT-SƠ. 21 tháng Bảy	91
57.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGÔI SAO NÊ-VA". 24 tháng Bảy	91-94

*58.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. 24 tháng Bảy	94-95
59.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 28 hoặc 29 tháng Bảy	95-97
*60.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. 30 tháng Bảy	98
61.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". Trước 1 tháng Tám	99-101
62.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 1 tháng Tám ...	101-104
63.	GỬ A. M. GOÓC-KI. 1 tháng Tám	104-106
64.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 2 tháng Tám ...	106-108
65.	GỬ A. M. GOÓC-KI. Trước 25 tháng Tám	108-110
*66.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. Trước 25 tháng Tám	111-112
*67.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. Trước 25 tháng Tám	112-113
*68.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. Trước 6 tháng Chín	113-114
*69.	THƯ NHỎ GỬ BAN BIÊN TẬP CƠ QUAN NGÔN LUẬN TRUNG ƯƠNG. Sau 6 tháng Chín	115
70.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 8 tháng Chín ...	115-117
*71.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. 15 tháng Chín.....	117-120
*72.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. Sau 17 tháng Chín.....	120-121
73.	GỬ C. HUY-XMAN. Tháng Chín	121
74.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". Sau 3 tháng Mười.....	122-124
75.	GỬ V. A. CÁC-PIN-XKI. 8 tháng Mười	124-125
76.	GỬ C. HUY-XMAN. Sau 9 tháng Mười	125
77.	GỬ A. M. GOÓC-KI. Đầu tháng Mười	125-126
78.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". Nửa đầu tháng Mười	126-129
79.	GỬ A. M. GOÓC-KI. 17 tháng Mười	129-130

80.	GỬ C. HUY-XMAN. Trước 23 tháng Mười	130-131
81.	GỬ C. HUY-XMAN. Trước 24 tháng Mười	131-132
82.	GỬ N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP. 25 tháng Mười	132-133
83.	GỬ A. M. GOÓC-KI. Nửa sau tháng Mười	133-134
84.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 2 tháng Mười một	134-135
85.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 2 tháng Mười một	136
86.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". Sau 2 tháng Mười một	137-138
*87.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. 8 tháng Mười một	138-139
*88.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. 10 tháng Mười một	139-140
89.	GỬ C. HUY-XMAN. 10 tháng Mười một	140-141
90.	GỬ G. V. PLÊ-KHA-NỐP. 17 tháng Mười một	141-142
*91.	GỬ A. ÉCH-CỎ (MU-KHIN). 17 tháng Mười một ...	143
*92.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. Khoảng từ ngày 17 đến 23 tháng Mười một	143-144
93.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "NGƯỜI DÂN CHỦ-XÃ HỘI". Lời ghi trên bản in thứ "Thư ủy nhiệm của công nhân Pê-téc-bua cho đại biểu công nhân của họ". Trước 18 tháng Mười một	145
*94.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. Trước 20 tháng Mười một... ..	145-146
95.	ĐIỆN GỬ I-a. A. BÉC-DIN. Trước 24 tháng Mười một	147
96.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 24 tháng Mười một	147-148
*97.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. Sau 25 tháng Mười một	148-149
98.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". Trước 26 tháng Mười một	149-150

99.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 26 tháng Mười một	150-151
*100.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 3 tháng Chạp.....	151-152
101.	GỬI ĐÊ-MI-AN BẾT-NUÏ. 5 tháng Chạp	152-153
102.	GỬI I. V. XTA-LIN. 6 tháng Chạp	153-154
*103.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 8 tháng Chạp.....	154-159
104.	GỬI I. V. XTA-LIN. 11 tháng Chạp	160-163
*105.	GỬI V. I. NÉP-XKI. 13 tháng Chạp	163-164
106.	GỬI I. V. XTA-LIN. 14 tháng Chạp	164-165
107.	GỬI I. V. XTA-LIN. 16 tháng Chạp	166-168
108.	GỬI CÁC NGHỊ SĨ BÒN-SÊ-VÍCH TRONG ĐU-MA NHÀ NƯỚC IV. 17 tháng Chạp	168-169
*109.	GỬI V. I. NÉP-XKI. 17 tháng Chạp	170
110.	GỬI BỘ PHẬN Ở TRONG NƯỚC CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGÀ. 19 tháng Chạp	170-172
111.	GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XKI. Trước 20 tháng Chạp	173-175
112.	GỬI BỘ PHẬN Ở TRONG NƯỚC CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGÀ. 20 tháng Chạp	176-177
*113.	GỬI C. HUY-XMAN. 22 tháng Chạp	177-178
114.	GỬI A. M. GOÓC-KI. 22 hoặc 23 tháng Chạp.....	178-180
1913		
115.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Trước 8 tháng Giêng.....	181-184
*116.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 18 tháng Giêng.....	185-186
*117.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 10 tháng Giêng.....	186-187
*118.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 12 tháng Giêng.....	187-188

*119.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. Sớm nhất là 14 tháng Giêng..	188-189
*120.	GỬI I. A. PI-ÁT-NI-TXO-KI. Sau 14 tháng Giêng	189-192
*121.	GỬI BAN BIÊN TẬP "BREMER BÜRGER-ZEITUNG". Nửa đầu tháng Giêng	193-194
122.	GỬI A. M. GOÓC-KI. 21 tháng Giêng	194-195
123.	GỬI G. M. VI-A-DƠ-MEN-XKI. Sau 22 tháng Giêng	195-196
124.	GỬI N. A. RU-BA-KIN. 25 tháng Giêng	196-197
125.	GỬI CÁC NGHỊ SĨ BÒN-SÊ-VÍCH TRONG ĐU-MA NHÀ NƯỚC IV. 25 tháng Giêng	197-198
126.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Sau 25 tháng Giêng	198-202
*127.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. Đầu tháng Hai.....	202-203
128.	GỬI I-a. M. XVÉC-ĐLỐP. 9 tháng Hai	203-205
129.	GỬI N. A. RU-BA-KIN. 13 tháng Hai	205-206
130.	GỬI N. Ô-XIN-XKI. 13 tháng Hai	206
131.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 14 tháng Hai	207
132.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Khoảng từ 15 đến 25 tháng Hai	208-211
133.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 19 tháng Hai	211-212
134.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 21 tháng Hai	213-214
135.	GỬI M. A. XA-VÊ-LI-ÉP. 22 tháng Hai	215-216
*136.	GỬI V. PHAN-CÚC. 25 tháng Hai	216-217
137.	GỬI N. G. PÔ-LÊ-TA-ÉP. 25 tháng Hai	217-219
138.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 25 tháng Hai.....	219-220
139.	GỬI G. M. VI-A-DƠ-MEN-XKI. Sớm nhất là tháng Hai	221

140.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Sau 6 tháng Ba	221-222
141.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 8 tháng Ba	222-223
142.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. Trước 29 tháng Ba	223-225
143.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 5 tháng Tư	226-228
*144.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 7 tháng Tư	228-230
*145.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 17 tháng Tư	230
*146.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. Sau 26 tháng Tư	231
147.	GỬI I. E. GHÉC-MAN. Trước 6 tháng Năm	231-232
148.	GỬI G. L. SCỒ-LỚP-XKI. 8 tháng Năm	233-234
149.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Sớm nhất là khoảng từ 9 đến 10 tháng Năm	234-235
*150.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. Trước 20 tháng Năm	236
151.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". Sớm nhất là 25 tháng Năm	237-239
152.	GỬI C. HUY-XMAN. Sau 4 tháng Sáu	239-240
153.	GỬI I. RU-ĐI-XO-GÍP-XLI-XO. Trước 7 tháng Sáu	241-242
154.	GỬI I. RU-ĐI-XO-GÍP-XLI-XO. 7 tháng Sáu	243
*155.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 8 tháng Sáu	244
156.	GỬI NHÓM BÔN-SÊ-VÍCH - THÀNH VIÊN TRONG BAN LÃNH ĐẠO CÔNG ĐOÀN CÔNG NHÂN KIM KHÍ. 16 tháng Sáu	244-245
157.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". 16 tháng Sáu	245-249
158.	GỬI M. X. ÔN-MIN-XKI. 16 tháng Sáu	249-252
*159.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 16 tháng Sáu	252-254
160.	GỬI CÁC NGHỊ SĨ BÔN-SÊ-VÍCH TRONG ĐU-MA NHÀ NƯỚC IV. 17 tháng Sáu	254-256

161.	GỬI V. M. CA-XPA-RÓP. Khoảng từ 18 đến 22 tháng Sáu	256-257
162.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Trước 22 tháng Sáu	257-258
163.	GỬI G. V. PLÊ-KHA-NÓP. Chậm nhất là 22 tháng Sáu	258-259
164.	GỬI A. M. GOÓC-KI. Chậm nhất là 22 tháng Sáu	259-260
165.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT". Sớm nhất là 25 tháng Sáu	261
*166.	GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. 29 tháng Sáu	262-263
167.	GỬI G. I. XA-PHA-RÓP. 20 tháng Bảy	263-264
168.	GỬI Ô. N. LÔ-LA. 20 tháng Bảy	264-265
169.	GỬI A. M. GOÓC-KI. 25 tháng Bảy	265-266
170.	GỬI L. M. KNHI-PÔ-VÍCH. Khoảng từ 5 đến 7 tháng Tám	267
171.	GỬI G. L. SCỒ-LỚP-XKI. 10 tháng Tám	268
172.	GỬI ĐẢNG DÂN CHỦ - XÃ HỘI ĐỨC NHÂN ĐỒNG CHÍ A. BÊ-BEN TỬ TRẦN. Khoảng từ 13 đến 17 tháng Tám	268
173.	GỬI V. M. CA-XPA-RÓP. 21 tháng Tám	269
174.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT MIỀN BẮC". Sau 21 tháng Tám	269-270
175.	GỬI X. G. SAU-MI-AN. 24 tháng Tám	270-271
176.	GỬI V. M. CA-XPA-RÓP. 25 tháng Tám	271
177.	GỬI V. M. CA-XPA-RÓP. 11 tháng Chín	272
178.	GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXO-KI. 12 tháng Chín	272-273
179.	GỬI ĐỒNG CHÍ MÁC-XO GRUN-VAN-ĐỒ. 13 tháng Chín	273
180.	GỬI A. M. GOÓC-KI. 30 tháng Chín	273-275

181.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT LAO ĐỘNG". <i>Sớm nhất là 30 tháng Chín</i>	275-276
182.	GỬI H. ĐÍT-XƠ. <i>3 tháng Mười</i>	276
183.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Sớm nhất là 26 tháng Mười</i>	277
184.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Sớm nhất là 27 tháng Mười</i>	278
185.	GỬI V. L. LÊ-ĐE. <i>28 tháng Mười</i>	279
186.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Sớm nhất là 1 tháng Mười một</i>	280-283
187.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Khoảng từ 2 đến 7 tháng Mười một</i>	283-284
*188.	GỬI C. HUY-XMAN. <i>3 tháng Mười một</i>	284-287
189.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Sớm nhất là 3 tháng Mười một</i>	287-288
190.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Chậm nhất là 7 tháng Mười một</i>	288-289
191.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>7 tháng Mười một</i>	289-290
192.	GỬI A. M. GOÓC-KI. <i>Đầu tháng Mười một</i>	290-291
193.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Khoảng từ 11 đến 28 tháng Mười một</i>	291-292
194.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Sớm nhất là 13 tháng Mười một</i>	292
195.	GỬI A. M. GOÓC-KI. <i>13 hoặc 14 tháng Mười một</i>	293-297
196.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Sớm nhất là 14 tháng Mười một</i>	297
197.	GỬI A. M. GOÓC-KI. <i>14 hoặc 15 tháng Mười</i>	298

198.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>Sớm nhất là 16 tháng Mười một</i>	298-299
199.	GỬI A. M. GOÓC-KI. <i>Nửa sau tháng Mười một</i>	299-302
200.	GỬI X. G. SAU-MI-AN. <i>6 tháng Chạp</i>	303-306
201.	GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>16 tháng Chạp</i>	307
202.	ĐIỆN GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VÌ CHÂN LÝ". <i>18 tháng Chạp</i>	308
203.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. <i>Sau 18 tháng Chạp</i>	308-309
204.	GỬI V. X. VÔI-TIN-XKI. <i>20 tháng Chạp</i>	309-312
205.	THƯ NHỎ GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT CỦA GIAI CẤP VÔ SẢN". <i>Nửa sau tháng Chạp</i>	313
206.	GỬI N. I. BU-KHA-RIN. <i>Tháng Chạp</i>	313-314
207.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. <i>Cuối tháng Chạp</i>	714-715
1914		
208.	GỬI I. E. GHÉC-MAN. <i>2 tháng Giêng</i>	316-317
209.	GỬI V. M. CA-XPA-RỐP. <i>6 tháng Giêng</i>	318
210.	GỬI I. E. GHÉC-MAN VÀ I. RU-ĐI-XƠ - GÍP-XLI-XƠ. <i>7 tháng Giêng</i>	318-320
211.	GỬI I. Ph. PÔ-PỐP. <i>7 tháng Giêng</i>	320
212.	GỬI I. RU-ĐI-XƠ - GÍP-XLI-XƠ HOẶC I. E. GHÉC-MAN. <i>11 tháng Giêng</i>	321
*213.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. <i>Sớm nhất là 11 tháng Giêng</i> ..	322-323
214.	GỬI Đ. VANH-CỐP. <i>12 tháng Giêng</i>	323-325
215.	GỬI V. P. MI-LI-U-TIN. <i>14 tháng Giêng</i>	325
*216.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. <i>Trước 22 tháng Giêng</i>	326
*217.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. <i>25 tháng Giêng</i>	326-327

*218.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 26 tháng Giêng	327-329
*219.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. 26 tháng Giêng	330
*220.	GỬ N. V. CU-ĐỖ-NÊ-TXỐP. 26 tháng Giêng	331
*221.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. 28 tháng Giêng	332-333
222.	GỬ C. HUY-XMAN. 29 tháng Giêng	334-335
*223.	GỬ G. L. SCO-LỚP-XKI. Tháng Giêng	335-336
224.	GỬ C. HUY-XMAN. 2 tháng Hai	336
225.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "CON ĐƯỜNG SỰ THẬT". 9 tháng Hai	337-338
226.	GỬ A. A. TỜ-RÔ-I-A-NỚP-XKI. Sớm nhất là 11 tháng Hai	338-339
227.	GỬ V. M. CA-XPA-RỚP. Sau 11 tháng Hai	339-340
228.	GỬ L. B. CA-MÊ-NÉP. 27 tháng Hai	340-341
229.	GỬ BAN BIÊN TẬP TẠP CHÍ "GIÁO DỤC". 27 tháng Hai	341-342
230.	GỬ I. A. GUỐC-VÍCH. 27 tháng Hai	342-344
231.	GỬ Ph. N. XA-MÔI-LỚP. Tháng Hai	344-345
*232.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. 2 tháng Ba	345-346
233.	GỬ BỘ PHẬN Ở TRONG NƯỚC CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGÀ. 4 tháng Ba	347-348
234.	GỬ C. HUY-XMAN. 7 tháng Ba	348-349
235.	GỬ I. RU-ĐI-XO - GÍP-XLI-XO. Sau 12 tháng Ba	350
236.	GỬ THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA CỦA HỘI ANH EM GRA-NÁT. 15 tháng Ba	351
237.	GỬ C. HUY-XMAN. 15 tháng Ba	352

*238.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. Sau 15 tháng Ba	352-353
239.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "CON ĐƯỜNG SỰ THẬT". Trước 23 tháng Ba	353-356
240.	GỬ I. I. XCO-VOOC-TXỐP - XTÊ-PA-NỚP. 24 tháng Ba	356-358
241.	GỬ V. B. XTAN-KÊ-VÍCH. 24 tháng Ba	359
242.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. 1 tháng Tư	359-361
243.	GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "CON ĐƯỜNG SỰ THẬT". Khoảng từ 7 đến 23 tháng Tư	361-362
*244.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước ngày 8 tháng Tư	363-364
*245.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. 11 tháng Tư	364-365
246.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. 24 tháng Tư	365-366
247.	GỬ BAN BIÊN TẬP TẠP CHÍ "ĐỒ-ĐO-VIN". 26 tháng Tư	366-367
248.	GỬ G. L. SCO-LỚP-XKI. Cuối tháng Tư	367-368
249.	ĐIỆN GỬ BAN BIÊN TẬP BÁO "CON ĐƯỜNG SỰ THẬT" NHÂN KỶ NIỆM HAI NĂM NGÀY THÀNH LẬP BÁO. Trước 5 tháng Năm	368-369
250.	GỬ G. L. SCO-LỚP-XKI. 12 tháng Năm	369
*251.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. Nửa đầu tháng Năm	370-371
252.	GỬ I. RU-ĐI-XO - GÍP-XLI-XO. Khoảng từ 15 đến 31 tháng Năm	371-372
253.	GỬ N. N. NA-CÔ-RI-A-CỐP. 18 tháng Năm	372-373
254.	GỬ V. A. CÁC-PIN-XKI. 19 tháng Năm	373-374
255.	GỬ X. G. SAU-MI-AN. 19 tháng Năm	374-378
256.	GỬ A. A. TỜ-RÔ-I-A-NỚP-XKI. 20 tháng Năm	378-379
257.	GỬ V. A. CÁC-PIN-XKI. Sau 23 tháng Năm	379
*258.	GỬ I. Ph. ÁC-MẶNG. 25 tháng Năm	380

259.	GỬI G. I. PÊ-TƠ-RỐP-XKI. Sau 25 tháng Năm	381
260.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 5 tháng Sáu	382-383
261.	GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA CỦA HỘI ANH EM GRA-NÁT. Khoảng từ 6 tháng Sáu đến 21 tháng Bảy	383-384
262.	TRÍCH THƯ GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ THẬT LAO ĐỘNG". Sau 18 tháng Sáu	384-385
*263.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 4 tháng Bảy	386-387
*264.	GỬI CỤC QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA. Sớm nhất là 4 tháng Bảy	387-388
*265.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 6 tháng Bảy	388-389
266.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 6 tháng Bảy	389-391
*267.	GỬI X. G. SAU-MI-AN. Trước 6 tháng Bảy	391-392
268.	GỬI A. X. Ê-NU-KÍT-ĐÊ. 6 tháng Bảy	394
*269.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước ngày 9 tháng Bảy	394
*270.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 9 tháng Bảy	395
*271.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 10 tháng Bảy	395-397
272.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 10 tháng Bảy	397-398
273.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Khoảng từ 10 đến 16 tháng Bảy	398-405
274.	GỬI NHÀ XUẤT BẢN "SÓNG VỖ". 11 tháng Bảy	405-406
*275.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. 12 tháng Bảy	406
276.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 13 tháng Bảy	407-410
*277.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 14 tháng Bảy	410-411
278.	GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước 16 tháng Bảy	411
*279.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Chậm nhất là 16 tháng Bảy	411-412

*280.	GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XKI. Sau 18 tháng Bảy	412-413
281.	GỬI I. E. GHÉC-MAN. Sau 18 tháng Bảy	413-416
282.	GỬI V. M. CA-XPA-RỐP. Sau 18 tháng Bảy	417
*283.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. 19 tháng Bảy	418
*284.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. 19 tháng Bảy	418-419
285.	GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA CỦA HỘI ANH EM GRA-NÁT. 21 tháng Bảy	420
*286.	GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước 24 tháng Bảy	420-422
*287.	GỬI GIAN-XÔN HOẶC STÍT-XƠ. 25 tháng Bảy	423-424
288.	GỬI I. Ph. RU-ĐI-XƠ-GÍP-XLI-XƠ. 26 tháng Bảy	424-426
289.	GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA CỦA HỘI ANH EM GRA-NÁT. 28 tháng Bảy	427
290.	GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XKI. 31 tháng Bảy	428-429
291.	GỬI V. M. CA-XPA-RỐP. Nửa sau tháng bảy	429-430

PHỤ LỤC

1.	GỬI BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGA. 5 tháng Chạp 1910	433-434
*2.	GIẤY ỦY NHIỆM CHO I. Ph. ÁC-MẶNG. Khoảng từ 17 tháng Năm đến 6 tháng Sáu 1914	434
3.	GỬI C. HUY-XMAN. Trước 29 tháng Sáu 1914	435

Danh mục những bức thư của V. I. Lê-nin đã in trong các tập trước của lần xuất bản này (<i>Tháng Mười một 1910- tháng Bảy 1914</i>)	439-440
Danh mục những bức thư chưa tìm thấy của V. I. Lê-nin (<i>Tháng Mười một 1910- tháng Bảy 1914</i>)	441-456
Chú thích	457-535
Bản chỉ dẫn các sách báo và tài liệu gốc mà V. I. Lê-nin đã trích dẫn và nói đến	536-593
Bản chỉ dẫn tên người	594-678

PHỤ BẢN

Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin gửi A. M. Goóc-ki. — Tháng Hai 1912.....	61
Ngôi nhà ở Pô-rô-nin, nơi V. I. Lê-nin đã sống vào mùa hè năm 1913 và 1914	240-241
Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin gửi Ban biên tập báo "Vì chân lý". — Khoảng từ 2 đến 7 tháng Mười một 1913	285
V. I. Lê-nin ở Đa-cô-pa-nơ. — 1914.....	352-353
Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin gửi X. G. Sau-mi-an. — 19 tháng Năm 1914.....	375
Trang thứ hai bức thư của V. I. Lê-nin gửi I. Ph. Ác-măng. — Khoảng từ 10 đến 16 tháng Bảy 1914.....	401

Chịu trách nhiệm xuất bản

TRINH THỨC HUỖNH

Chịu trách nhiệm nội dung

TS. HOÀNG PHONG HÀ

Biên tập nội dung:

TS. TRỊNH ĐÌNH BẢY

BAN SÁCH GIÁO KHOA - THAM KHẢO

Biên tập kỹ, mỹ thuật:

ĐƯỜNG HỒNG MAI

Trình bày bìa:

PHÙNG MINH TRANG

Chế bản vi tính:

NGUYỄN PHƯƠNG MAI

Sửa bản in:

BAN SÁCH GIÁO KHOA - THAM KHẢO

Đọc sách mẫu:

BAN SÁCH GIÁO KHOA - THAM KHẢO

3K2

Mã số:

CTQG - 2006

In 1000 cuốn, khổ 14,5 x 20,5cm, tại Công ty in và Văn hóa phẩm.

Giấy phép xuất bản số: 30-429/CXB-QLXB, cấp ngày 30-3-2005.

In xong và nộp lưu chiểu tháng 3 năm 2006.